ပိုခင့်ရုပမတော့ယို

5/2/04

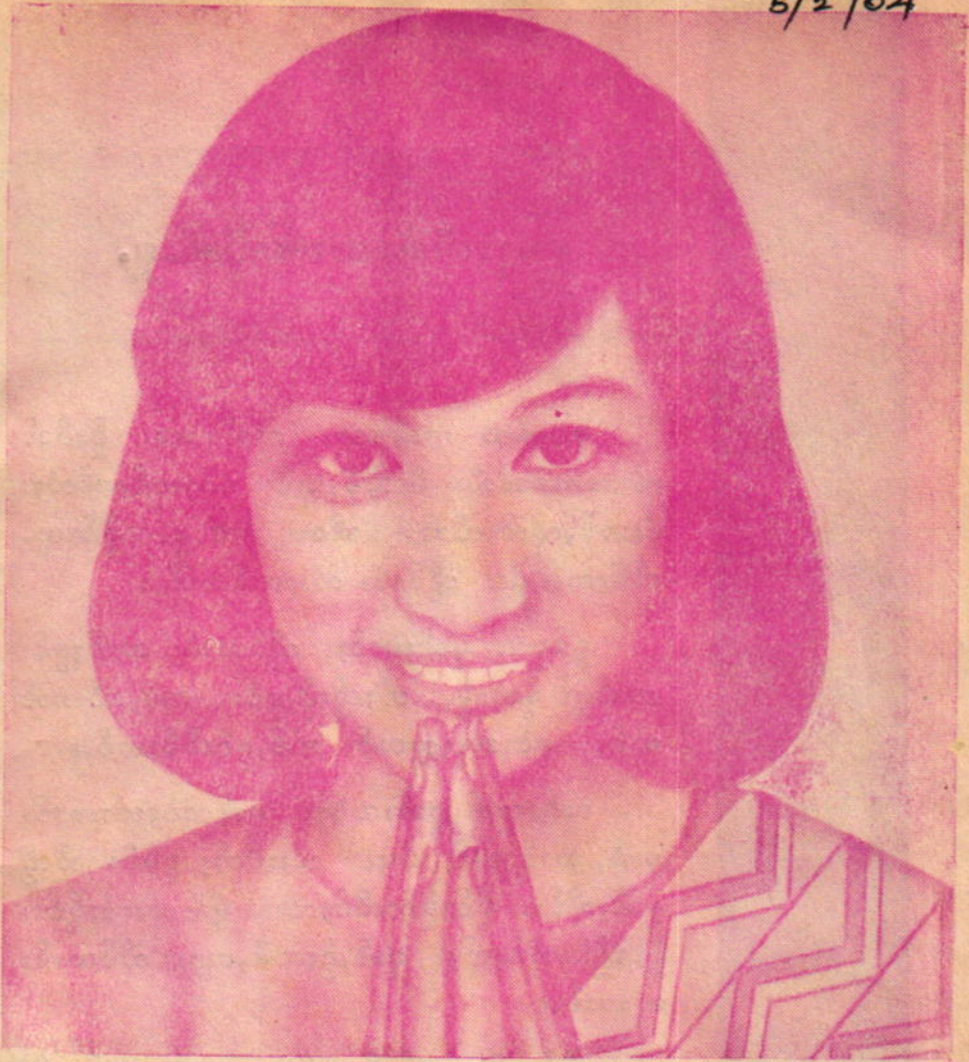

ႁွမ်းလမ်းမိုဝ်း သွင်ၽႃႇ၊ သူင်ႇမိတ်ႉတႃႇ ၵတ်းယဵၼ်။

ႁူၵ်ႉၶၼ်ႇထႃႇတူဝ်လွႆ၊ ႁူႈသုၵ်းသႂ် ယူႇလိၼ်း။

ႁၵ်ႉပိၼ်းၵၼ်ၵူႈၶွၵ်ႇ၊ ယူင်းၶိင်ႇ ပီႈၶွင်ႉၵွၵ်ႇ ၶူဝ်းလိဝ်ၵၼ်တႃႉ။

ၸေႃႇၵႅၼ်းၵၢၼ်းပိုၼ်ႉႁူႉ

ၸဝ်ႈသေ ၵၼ်ၸသ ၵၼ်ၸၶႄး၊ ႁူႈပဵၼ် လႆၢးၸမႄးၵၼ်လီ၊ မီးၸႂ်မႂ်ႇသုင်၊ ၶဝ်ႈၽုင်ၵၼ်လႆႈ၊ မႆႈၵမ်ႈၸိုၼ်ႈယဵၼ်၊ ပဵၼ်မေႃ ပိုၼ်ႉႁူႉ၊ မိူင်းလူႉ လိၵ်ႈၵမ်ႈႁၢႆ၊ သိူဝ်တၢႆ လႆၢးယင်းၶၢင်ႉ။

ၶွင်ႁဝ်း ပုၼ်ႈပၢင်ႈ၊ ထိုင်ယၢမ်း သၢင်ႈပွင်၊ ၵၼ်မွင် ၶိုၼ်းမႂ်ႇ၊ တီႈၸႂ်ယႂ်ႇႁဝ်း၊ ၵမ်ႈၵဝ်းၵၼ် ယုင်ႈ၊ မုင်ႈၶႄႈလူလင်၊ ၵမ်ႈၵႂ်ထဵင်ႈယဝ်ႉ။

လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵူၼ်းထဝ်ႈ၊ မုၼ်လဝ်ႈၶႆၢးၶၢဝ်၊ မၢဝ်ႇ သၢဝ် ႁၢင်ႉ မႆၢႈ၊ လႆၢႈပဵတ်ႈ ၶူမ်ၶိ၊ လီၸႂ် မူၼ်ႈသိူဝ်း၊ ပိူဝ်ႈၶိူဝ်းလိၵ်ႈလႆၢး၊ မိူၼ်ၽွင်းတႆႈပိူင်း၊ ႁိူဝ်ႈႁိူင်းၸိုဝ်ႈၸႂ်ႈ၊ ၶုၼ်ႇငႂ်ႈၵမ်ႇပႄး၊ ထိုင်ယၢမ်း မႄးယဝ်ႉ။

လိၵ်ႈလႆၢး "ပိုၼ်ႉႁူႉ"၊ ၸူႉဝႆႉ ၶမ်ၶမ်၊ လူၼ်လမ် ၶိုၼ်းလဵင်း၊ ပဵၼ်ႁဵင်း ၸိူဝ်ႉၸၢတ်ႈ၊ လၢတ်ႈယဝ်ႉသဵင်ၵမ်ႇယဵၼ်၊ သႆၢၵဵၼ်ၶိူဝ်ႉလိူတ်ႈ၊ ႁိူတ်ႇထဵင်ႈၵၼ်လီ၊ မီးၶိုၼ်းၵၼ်ၵဝ်ႇ၊ ၵဝ်ထဵင်ႈ ၵၼ်မႂ်ႇ၊ ယႂ်ႇၶိုၼ်ႈ တိၵ်းတိၵ်း၊ ထိုင်လိၵ်းၽဵဝ် ယွတ်ႈ၊ ၵမ်ႇလွတ်ႈမိူဝ်းလႂ်။

[ပိုၼ်ႉႁူႉပၸေႃႇသႃႇ]

လမ်းၶၼ်း

ပိုၼ်း လိၵ်ႈ ၼိူဝ်း မိူင်း (ၵပျႃႉ).... .... ထဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်း 1

ပိူင်လိၵ်ႈတီႈတိုဝ်းၵမ် 2

သီႇလသိၼ်ႁႃႈသိၼ်ႈ (ၵႃႇတုၼ်း).... 4

ယႃႇသႃႇတြႃး .... ထဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်း 5

ဝေႃးႁႃႇရၵႃမ်းတီး .... ထဝ်ႈၵူမ်းသႃႇ [ၼၵးသီး] 9

ပိုၼ်းၼိူဝ်းတီး .... ထဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်း 12

ယိူင်ႈၼငႈၼိူဝ်းတီး .... ။ 18

ၵၢၼ်းၵၢၼ်းၼလႈတၢင်းႁဵတ်းၵၢႈတီး (ၵႃႇတုၼ်း) 24

ယိူင်ႈၼငႈမေႃၵႃမ်းသၢမ်ပၢၼ် .... ပူႇႁိူင် [မိူင်းယႆ] 25

သၢႈၼလႈလုမ်ႈယႃႉ .... မွၼ်းလွႆတီး [သၢလၼ်] 34

ပိုၼ်းၵွင်းမူးၵၢင်ႉမေႃႇ .... ထဝ်ႈလုင်းတီး 37

သၵ်ႉၵရိတ်ႈၼလႈပီမ်ႇ 39

ႁူဝ်ငဝ်ႈလုမ်းလႃးတၢင်းပိၼ် .... ထဝ်ႈႁၵ်ႉၼိူဝ်း 40

ပၼ်ႇလႃႇၼလႈလၢၼ်ႇ .... မွၵ်ႇမိူင်းတီး 49

မေႃႇသိင်မိူင်းၵုတ်ႈ .... ထဝ်ႈလၢဝ်းမိူင်း 54

ၵႃမ်းမၢၼ်ႈပိတ်ႇမိဝ်းပိၼ်မၢၼ်ႈ 66

ၼႆႉၵေႃႈလွႆႈယူႇ .... ယဝ်ႉင်း 67

သၵ်ႉၵရိတ်ႈၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ .... ၵွမ်ၼမ်ႉမိုၵ်ႉ 68

တဵပ်းတတ်းမၵ်းမၼ်ႈ ၼမ်ႉၵႃမ်းၵပျႃႇ လင်ႇၵႃႇ 72

မိူင်းတီး .... ၼၢင်းပၼလး [ၶူးသွၼ်] 79

လၢႈယႃရေႃးၵႃႇလိူတ်ႈသုင် .... ၵၢႈတီးၵွၼ်ႇ [ၶူးသွၼ်] 81

တူဝ်ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ .... ၼၢင်းသိင်ၼဝ် 86

လိၼ်းယႃႈၵမ်ႇပၼ်လီ .... ပီႈမၢဝ်ႇထဝ်ႈ [ၵိင်းတုင်] 88

ၼွၼ်းယၼ် .... ထဝ်ႈၼွင်ႉ [ၶေႇမရၢတ်ႉ] 94

တႃႇႁူႈပိၼ်မႃးပပ်ႉလိၵ်ႈၶိုတ်းပၢၼ်.... .... ထဝ်ႈသုရိၼ်ႇ 99

ထဝ်ႈလဵဝ်ႈလိတ်း .... သိင်ၶၢဝ် [မိူင်းယႆ] 117

ၸဵတ်းတူဝ်ၶေပ်ႉတႆး ---- ----		119
ပိုၼ်းၵဵပ်ႈပုတ်ႉ.ထေဂႃးတမလဝ်ႈ ---- ----		120
ပိုၼ်းပြူးလၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈ ----	ၵူးၶၼၼ်,တထလ [မေ,မိဝ်ႉ]	123
ၸဵတ်းသင်ပဵၼ်မႄးတႆးလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ ---- ----	လွၼ်ႉမႆႉသၵ်း	125
မၢၵ်ႇ,ၵိုၼ်ႈ ---- ----	လၢမ်ႁွမ်	128
ၶႄႈႁိူၼ်းႁၢင်ႈလီ ---- ----	ပႄႈသွႆႈလၢဝ်ၶမ်း	134
ပေႈဢမ်ႈသွင်လဝ်ႈပဵၼ်ၶူးငဝ်ႈ ---- ----	မွၼ်းသႅင်	140
ထႆၢးသိပ်းသီ,ဢလႈယိင်းသိပ်းသီ, ---- ----	ယွတ်ႈထႆၢး	144
ပိူင်သွၼ်,ၶေပ်ႉၵၼ်လိူဝ်ႉတိုဝ်းယူ,ၵူႈဝၼ်း ----		150
ၶိူဝ်းတႆးဢလႈသိူဝ်ယိူၵ်, ---- ----	လုင်းၶုၼ်မႃႇ,	151
ယူႈႁၢၼ်လိုင်ႈတႆး ---- ----	ထဝ်ႈႁၵ်ႉပိုၼ်း	180

လိူၼ်ကေႃးၵၢတ်ႉ (သိ) 1ႉ ဝၼ်း။ 1986 1500 ပပ်ႉ။

တီႈၶိတ်ႉ,ၵွၵ်ႉ– ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽဵၢ,ပၼ်ႉ,လႃႇ, လိုင်ႈတႆး။

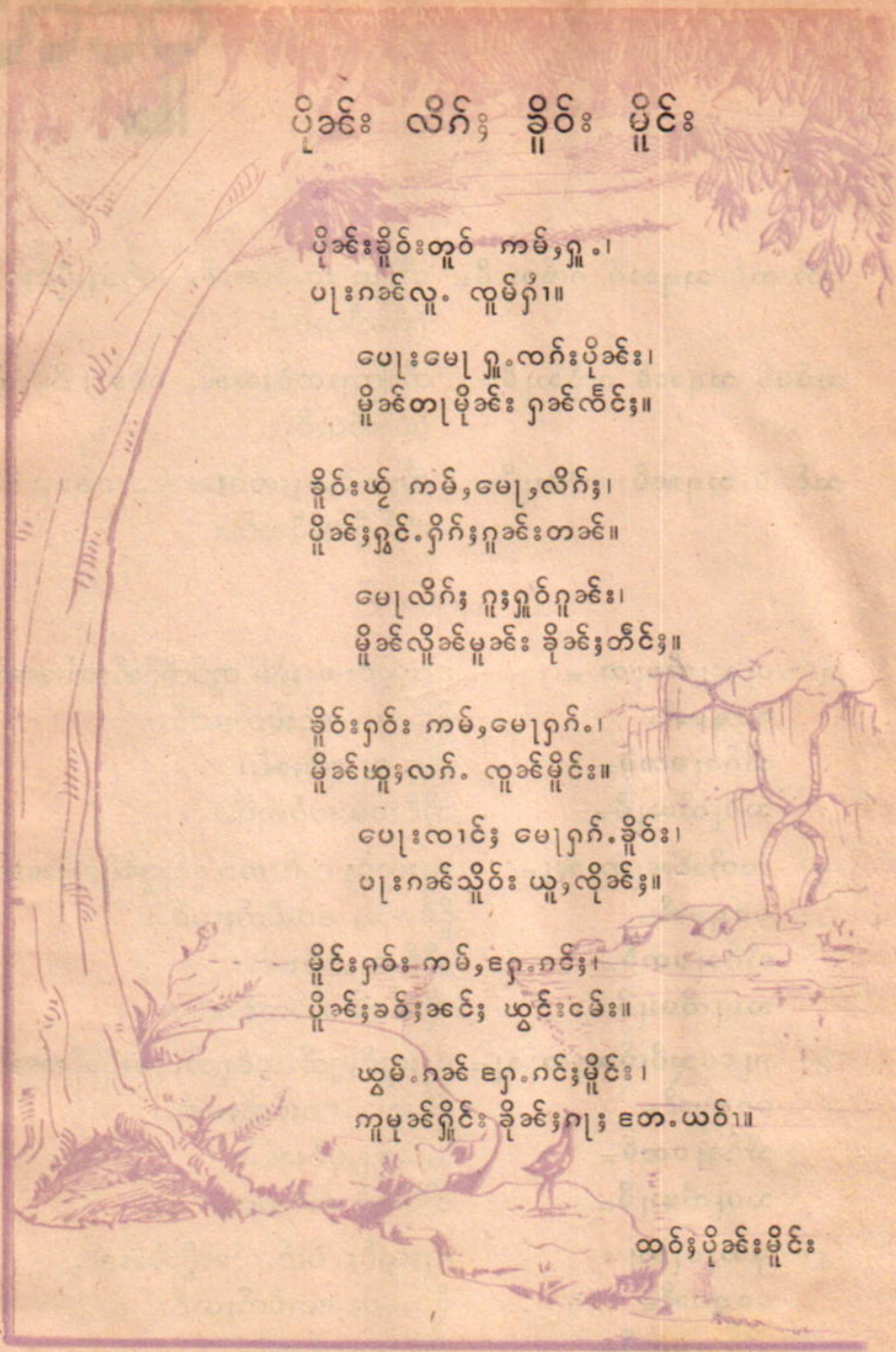

ပိူၼ်း လိၵ်ႈ ၶူဝ်း မူင်း

ပိူၼ်းၶူဝ်းတူဝ် ၵမ်ႇႁူႉ၊
ပႃးၵၼ်လူႉ လူမ်ႁၢႆ။

ပေႃးမေႃ ႁူႉလၵ်းပိူၼ်း၊
မိူၼ်တႃမိူၼ်း ႁၼ်လိၼ်ႈ။

ၶူဝ်းၽႂ် ၵမ်ႇမေႃႇလိၵ်ႈ၊
ပိူၼ်ႈႁႅင်းႁိၵ်ႈႁူၼ်းတၼ်။

မေႃလိၵ်ႈ ႁူႈႁူဝ်ႁူၼ်း၊
မိူၼ်လူၼ်မူၼ်း ၶိုၼ်ႈတိၼ်ႈ။

ၶူဝ်းႁဝ်း ၵမ်ႇမေႃႁၵ်ႉ၊
မိူၼ်ၽူႈလၵ်ႉ လူၼ်မူင်း။

ပေႃးလၢင်ႈ မေႃႁၵ်ႉၶူဝ်း၊
ပႃးၵၼ်သူဝ်း ယူႇလိူၼ်ႈ။

မူင်းႁဝ်း ၵမ်ႇၼႃႉၵင်ႈ၊
ပိူၼ်ႈၶဝ်ႈၶင်ႈ ၽွင်းငမ်း။

ၽွမ်ႉၵၼ် ၼႃႉၵင်ႈမူင်း၊
ၵူမႂ်ႁူင်း ၶိုၼ်ႈၵႃႈ ၼတႃႉယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈပိူၼ်းမူင်း

ပိုင်လိ

သရခဧဂုမ်, သ၊မ်ပှိုင်

ပုတ် ထမ် သရခဧမ် ဂဏ်သ၊မိ= တီၫပြုၤလဝ်ၫခဧခ်. ဂဝ်ခ၊ၫပိုင်ၫကိုင် ဂှိဝ်ၤလီယဝ်.။

ထမ်မမ် သရခဧမ် ဂဏ်သ၊မိ= တီၫတြုၤလဝ်ၫခဧခ်. ဂဝ်ခ၊ၫ ပိုင်ၫကိုင် ဂှိဝ်ၤလီယဝ်.။

သင်ခမ် သရခဧမ် ဂဏ်သ၊မိ= တီၫသင်ၩခ၊ၩလဝ်ၫခဧခ်. ဂဝ်ခ၊ၫပိုင်ၫ ကိုင် ဂှိဝ်ၤလီယဝ်.။

သိလ်ၡ၊ၭပှိုင်

[1] ပ၊ခဧ၊တိပ၊တ၊= ဂ၊ၫလွင်ၫ ခ၊ၫရှ်မ် တှဝ်လ္ဂှိခ်ၫတ၊ခဧခ်.၊
ဝေရမခဵ= ငှိင်.ဧပ, ဧဝၫပ်တ်ၫယဝ်.၊
သိဂ်ခ၊ပတမ်= သိဂ်.ခ၊ၩပုဂ်ၫခ်.၊
သမ၊ထိယ၊မိ= တိုဝ်ၤဂမ် ကဝ်ယဝ်.။

[၃] ကတိခ်ခဧ၊တ၊ခဧ၊= ဂ၊ၫလွင်ၫ လဂ်.ကဝ် ခှဝ်ၤခွင်ပှိခ်ၫခဧခ်.၊
ဝေရမခဵ= ငှိင်.ဧပ, ဧဝၫပ်တ်ၫယဝ်.၊
သိဂ်ခ၊ပတမ်= သိဂ်.ခ၊ၩပုဂ်ၫခ်.၊
သမ၊ထိယ၊မိ= တိုဝ်ၤဂမ် ကဝ်ယဝ်.။

[3] ဂ၊မေသုမိဏ်သ၊ဏ၊ရ၊= ဂ၊ၫလွင်ၫဂှတ်.ဃှဝ်ဂှတ်.ဧမၤပှိခ်ၫခဧခ်.၊
ဝေရမခဵ= ငှိင်.ဧပ, ဧဝၫပ်တ်ၫယဝ်.၊
သိဂ်ခ၊ပတမ်= သိဂ်.ခ၊ၩပုဂ်ၫခ်.၊
သမ၊ထိယ၊မိ= တိုဝ်ၤဂမ် ကဝ်ယဝ်.။

[4] မုသ၊ဝ၊တ၊= ဂ၊ၫလွင်ၫ ပ်တ်.လ်ခ်ပှိခ်ခဧခ်.၊
ဝေရမခဵ= ငှိင်.ဧပ, ဧဝၫပ်တ်ၫယဝ်.၊
သိဂ်ခ၊ပတမ်= သိဂ်.ခ၊ၩပုဂ်ၫခ်.၊
သမ၊ထိယ၊မိ= တိုဝ်ၤဂမ် ကဝ်ယဝ်.။

တီႈတိုဝ်းၵမ်

[5] သူရျမေရယ မၸ်ၸ ပမုတ ထုၼေ= ၵုႈလွင်ႈ ၵိၼ်လဝ်ႈ
သူႇယုႈၼၼ်ႉ၊

ဝေရမၶႆ= ငိူင်ႉဧပ, ဧဝႈပ်တ်ႈယဝ်ႉ၊
သိၵ်ၶုပတမ်= သိၵ်ႉၶုႇပုၵ်ႈၼၼ်ႉ၊
သမုထိယုမိ= တိုဝ်းၵမ် ၵဝ်ယဝ်ႉ။

သပ်းလိူင်း တီႈၵၢင်ႈ သိလ်ႁု

[1] ၵုႈပ်ၼ် တူဝ်မီးၸွႆ- ၵူၼ်းဧလႈ သတ်း တင်းလႆ ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ၵဝ်
တေ ၵမ်ယၶၼ်း၊ ၵမ်ႇထိူဝ်၊ ၵမ်ႇတိူင်း၊ ၵမ်ႇပိုတ်း၊ ၵမ်ႇယိုဝ်း၊
ၵမ်ႇၶုႈ၊ ၵမ်ႇႁိမ်၊ ၵမ်ႇၵဝ်ပိူၼ်ႈၶၢၼ်ၸွႆ၊ ၵမ်ႇၵဝ်တႆယဝ်ႉ၊
ဝုႈၼႆ- ငိူင်ႉဧပ, ဧဝႈပ်တ်ႈထိုင် ပ်ၼ်သိၼ်မျၢတ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

[2] ထဝ်ႈပိူၼ်ႈ ၵမ်ႇႁူႉ၊ ၵမ်ႇၶၢင်းပၼ်ဧလႈ ၵုႈထမ်ႇမ လူၼ်ၵဝ်၊
လၵ်ႉၵဝ် ၶူဝ်းၶွင်ငိုၼ်းၶမ်း၊ ၶဝ်ႈၼမ် ႉတၢင်းၵိၼ်ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ၵဝ်
တေ ၵမ်ႇႁိတ်းယဝ်ႉ၊ ဝုႈၼႆ- ငိူင်ႉဧပ, ဧဝႈပ်တ်ႈထိုင် ပ်ၼ်သိၼ်
မျၢတ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

[3] ယူႈယိုင်းမီးယူဝ်၊ ယူႈထႆးမီးဧမး၊ ၵဝ်တေ ၵမ်ႇၵဝ်တူဝ်၊ ၵဝ်ၸွႆ၊
ၵဝ်သူပ်းဧသ ၵုပ်ႇၵဝ်း ယဝ်ႉယွၵ်ႇၵဝ် တၢင်းႁၵ်ႉ တူဝ်ၸွႆမၶၼ်း
ႁူင်ႈၵူင်းမုးလူးယဝ်ႉ၊ ဝုႈၼႆ- ငိူင်ႉဧပ,ဧဝႈပ်တ်ႈထိုင် ပ်ၼ်သိၼ်
မျၢတ်ႈပိူင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

[4] ၵၢမ်းၵမ်ႇထိုဝ်ႈ ၵမ်ႇၸွႆႈ၊ ၶႆႈႁူႈ ပိူၼ်ႈလူႉ ပိူၼ်ႈသုမ်း၊ ဧလႇၵုပ်,
လၢတ်ႈပ်တ်ႉလိၼ်ပိူၼ်ႈထိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၵဝ်တေၵမ်ႇႁိတ်းယဝ်ႉ ဝုႈၼႆ-
ငိူင်ႉဧပ, ဧဝႈပ်တ်ႈထိုင် ပ်ၼ်သိၼ်မျၢတ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

[5] ၵၼ်ပိူၼ်ႈႁိတ်းဝႆႉ ၼမ်ႉမွင်၊ ၼမ်ႉလဝ်ႈ၊ ယုႈယိၼ်,လမ်၊ ယိၼ်,
ၶၢဝ်၊ ပၢင်း၊ ၵၼ်ထၢင်ႈမဝ်းတင်းလူင်ၼၼ်ႉ ၵဝ်တေၵမ်,သူတ်ႉ၊
ၵမ်ႇၵိၼ်၊ ၵမ်ႇသူႇ၊ ၵမ်းသမ်းယဝ်ႉ၊ ဝုႈၼႆ- ငိူင်ႉဧပ, ဧဝႈ
ပ်ၼ်ႈထိုင် ပ်ၼ်သိၼ်မျၢတ်ႈ ပိူင်ၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

သီႇလ သိၼ်ႁူႉသိၼ်ႉ
သိၼ်ႁူႈသိၼ်ႈ တိမ်တူဝ်၊
မိူၼ်မူဝ်ႁွမ်း လူင်ႉၵီႈ။
သိၼ်ႁူႈ ၶၢတ်ႇၼိုင်ႈၵၼ်၊
တၵ်းထုပ်းႁၼ် လွင်ႈယၢၵ်ႈ။
သင်ႁၢမ်းသေ သွင်သိၼ်ႈ၊
ထၢင်ႈၶၢတ်ႇႁဵၼ်ႈ တၢင်းလီ။
သင်ယွၼ်ႇယေႈ သၢမ်ၵၼ်၊
တၵ်းလၼ်လူင်းၽိူဝ်ႇလုမ်ႈ။
သင်ႁၢမ်းသေ သီႇသိၼ်ႈ၊
မိူၼ်ၼင်ႇမိၼ်ႈ ႁၢမ်းၼူၼ်။
ႁၢမ်းသေ သိၼ်တၢင်းႁူႈ၊
လွတ်ႈႁၢဝ်ႉသူႈလီပိၼ်။
ႁူမ်ႈဝူႈယူႇၶူင်းၵၢင်၊ မိူၼ်မီး
ႁၢင်ၽိူဝ်ႇၵူၼ်ႈၶတႉယဝ်ႉ။

ၽႃႇသႃႇတြႃး

ပၵ်းပိူင် ၵူတ်းမၢၼ်ႈ မၢၼ်းမဵတ်ႇသိမ်း ပွႆႉပုၼ်းဝႆႉ ဝၢၼ်ႈမိူင်း
ၵႂႃႇၵတ်းယဵၼ် လိုၼ်ႈသႂ်ႈ။

ၽႃႇသႃႇတြႃးသမ်ႉ မၢၼ်းမဵတ်ႇသိမ်း ပွႆႉပုၼ်းဝႆႉ တူဝ်လွႆႈၵူၼ်း
ၵႂႃႇလႆႈ ၵတ်းယဵၼ် လိုၼ်ႈသႂ်ႈ။

ပၵ်းပိူင် ၵူတ်းမၢၼ်ႈ မဵတ်ႇသိမ်းလႆႈ သိုဝ်ႈၶေႃႈၵူၺ်း၊ မၢၼ်း
ၵမ်ႇယွၼ်ႈၽိင်ႇလႆႈ ၵူႈတီႈ။

ၽႃႇသႃႇတြႃး မၢၼ်းမဵတ်ႇသိမ်း ၽဵဝ်လႆႈ ၵူႈတီႈ၊ မဝ်ႇဝႆႉ
တီႈၽိတ်ႇ တၢၼ်းငဵဝ်၊ မီးၵေႃႉလဵဝ်ၵူၺ်းၵေႃႈ လွမ်းမဵတ်ႇ
သိမ်းပၼ် ၼၼ်ႉတေႃႇႁွတ်ႈၶိုၼ်းလွႆႈ ၽႂ်မၢၼ်းယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၼၼ် ၶိူဝ်းၵူၼ်းၵၼ်မီး ဝၢၼ်ႈမိူင်းၶလႆႈ ၶိုၼ်ႈသင်ႉ
ၶိုၼ်ႈသုင်ၶၼ်ႉ ၽွမ်ႉၵၼ် ၶပ်ႉယမ် ၽႃႇသႃႇတြႃးၼႆႉ–
ႁဵင်းယႂ်ႇၼၼ်ႉ။ ပုၼ်ႈၽႃႇသႃႇတြႃးၶၼ်ႉ ၵဝ်ႇသႂ်ႇလွႆႈ တႃႇ
တၢင် ဝႆႉပဵင်းၵၼ် တင်းဝၢၼ်ႈမိူင်းယူႇယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉရှူႉ ပဝေါ့သျႇ

ၼိူဝ်လုမ်ႈယှူႉဝၢၼ်ႈမိူင်းယၢမ်းလိဝ် ယႃႇသႃႇတြူး ကၼ်ၵူၼ်းၼပ်ႉ ထိုဝ်ယွ်ႇၼမ်ၼၼ်ႉ မီးသၢမ်မဵဝ်း ၼပ်ႉၵၼ်ဝ်ႉ လိူင်ႉၼ်ယဝ်ႉ–

(1) မၡႃႇမေတိၼ်ႇ [ရှင်ႉ] ကိတ်သလၢမ်ႇယႃႇသႃႇ။ ပိၼ်ထီႉၼိုင်ႈ၊ လႂ်တ်ႇတူဝ်ႈလုမ်ႈယှူႉ။

(2) ယေႇသုၼရိတ်ႉ [ရှင်ႉ] ၼရိသျၢၼ်ႇ ယႃႇသႃႇ။ ပိၼ်ထီႉသႂင်၊ မဝ်ႇပေႃးလႂ်တ်ႇလံႈ ၵူႈတီႈ။

(3) ပုတ်ႉထဝႃႇတ [ရှင်ႉ] ပုတ်ႉထယႃႇသႃႇ။ ပိၼ်တီႉသၢမ်၊ ကမ်ႇ လႂ်တ်ႈလံႈၵူႈတီႈ၊ ၵမ်ႉၼမ် မီးၼင်းကႃႇသျူႉ ပႂ်တ်းၼိုင်ႈၵၢင် ၼိုင်ႈၼိုင်ႈ တေႃႇကႃႇသျူႉပႂ်တ်းတၢင်းကႂ်ၵ်ႇ ၵမ်ႈယႂ်င်ႈယဝ်ႉ။

ဖြူးမၡႃႇမေႇတိၼ်ႇ ကိတ်ႉသလၢမ်ႇၼဝ်၊ လံႈလိုဝ်ႈ–"ကႃႇလႃႇရှူႇ" ၼ်ဒေလႈ၊ တြူးၼဝ်ပိၼ်– "ၵူဝ်ႇလမ်ႇၵျၢမ်း" သေ ဝၼ်းသိၼ်ၼဝ် ပိၼ်– ဝၼ်းသုၵ်းယဝ်ႉ။

ၼရိသျၢၼ်ႇ သမ်ႉ ဖြူးၼဝ် ပိၼ်ယေႇသုၼရိတ်ႉၼ်ဒေလႈ တြူးၼဝ်ပိၼ် "သမ်ႇမႃႇၵျၢမ်း" သေ ဝၼ်းသိၼ်ၼဝ် သမ်ႉပိၼ်ဝၼ်းတိတ်ႉယဝ်ႉ။

ပုတ်ႉထယႃႇသႃႇသမ်ႉ ဖြူးၡဝ်းပိၼ်– "လဝ်ႈၵေႃးတမ" ၼ်ဒေလႈ တြူးၡဝ်းပိၼ်– "ပိတၵတ်ႈ ထမ်းလဝ်ႈ"။ ဝၼ်းသိၼ် သမ်ႉပိၼ်– လိူၼ်မွ်ႇ ပိတ်ႇၼမ်ႈ၊ လႂ်င်ႈပိတ်ႇၼမ်ႈ၊ တင်းလိူၼ်လပ်း လိူၼ်မူၼ်းသေယဝ်ႉ၊ ၵမ်ႉၼမ် ဝ်ႉၼင်းဝႃႇသၢမ်လိူၼ် ပိၼ်မ်ၢၼိုၵ်ႉယဝ်ႉ။

(1) လဝ်ႈၵေႃးတမ ပိၼ်ဖြူး- မိူဝ်ႈ မၡႃႇသၵ်ၵရိတ်ႇ- 103 တူဝ်။ ဝၼ်းလိူၼ်ရှူၵ်းမူၼ်း၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ၊ မိူဝ်ႈကႃႇယု မၼ်းလဝ်ႈလံႈ–35 ပီၼၼ်ႉ။ လိုဝ်ႈမိူဝ်ႈပံႇပိၼ်ဖြူးၼၼ်ႉ လံႈလိုဝ်ႈ–"သိတ်ႉထတ်ႉထ ၵုမႃႇရ" လုၵ်ႈလဝ်ႈ ၡေႃၼမ်း မိူင်းၵပ်ပီႇလဝၢတ်ႈယဝ်ႉ။

(2) ဝႆးလဝ်ႈပုတ်ႉထၵေးတမ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇၵူႇ ႁိူင်- 543 ပီ။ ဢြူးယေႇသုၶရိတ်ႉ ထွင်ႇၵိူတ်ႇ တီႈဝဵင်း- "ၵျေႇရုသလိမ်ႇ" မိူင်းၵိလ် လရေးယဝ်ႉ။

(3) ဝႆးၶုၼ်မိူင်းၵီၵျိပ်ႉၶဝ် ၵဝ်လဝ်ႈ ယေႇသုၶရိတ်ႉ တၢႆပ်ႉတ်ႈ ၶိူဝ် ယၢ ၶၢႈၵူၼ်းတၢႆၢၶၼ်ႉ ဝႆးလိုၼ်းႁိူင်-45 ပီ။ လဝ်ႈၵၢႇလၢႇႁူႇ ထွင်ႇလိူဝ်ႉ ယူႈတၢင်တူဝ်မၼ်း လုၵ်ႉတီႈမိူင်းလၼ်ႉယွၢႉ လူင်းမၢးၵိူတ်ႇပၼ်- "မူဝ်ၵျၢႇ မ်တ်ႉလဝ်ႈ" တီႈဝဵင်းမၢၵ်ႉၵၢး၊ ၶွင်းမိူင်းၵီႇၵျိပ်ႉၶၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

တီႈၶပ်ႉထိုဝ်ယၢႇသၢႇဢလႈ ၵၼ်ၶၢင်ၶေႇၶႆႉၵေႈ-မၵျၢႇမေႇတိၼ်ႇ ပၼ်ထီႉၶိုင်ႈ။ ၶရိသျၢၼ်ႇ ယၢႇသၢႇ ပၼ်ထီႉသွင်။ ပုတ်ႉထ ယၢႇသၢႇ ပၼ်ထီႉသၢမ်ယဝ်ႉ။

ၶုၼ်ၵျေၶမ်း တႆးၵျဝ်း မူဝ်ႈပၢၼ် ပုတ်ႉထလဝ်ႈ

တႆးၵျဝ်း မီးဝၢၼ်ႈ မီးမိူင်း ႁူဝ်ႈႁူင်းဝႆႉ ၶွင်းတိူၵ်ႈၵုရေးပ လိမ်ၵွၼ် တၢင်း ပုတ်ႉထၵေးတမလဝ်ႈပႆႇၵီႈ- 5000 ပီယဝ်ႉ။ ၶွင်းမိူင်းၵိၼ်တိယၵေႈ မီးတႆးႁ်တ်းလဝ်ႈ ႁ်တ်းၶုၼ်ယူႇ လိမ်ထွမ်ႇဝႆႉ တင်းၶမ်ဢလႈ၊ တီႈလၢတ်ႈ မၼ်း- လဝ်ႈၵျေၶမ်း ပိမ်ႇပိသၢရ၊ ၶၢင်းၵျေၶမ်း ဝေႇတေႇႁီႇ၊ လုၵ်ႈ လၢႆးလူင် ၵလၢႇတသၢတ်ႈ၊ မိူင်းရၢႇလၵျူဝ်ႇၶႆႉ- ပၼ်ၶိူဝ်းတႆး၊ ၶွင်းပိုၼ်ႉ ပိုၼ်းပုတ်ႉထ မိူင်းၵိၼ်တိယၶၼ်ႉ ဢၶဝ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ၶုၼ်ၵျေၶမ်း ပိမ်ႇပိသၢႇရၶႆ။ မူဝ်ႈပုတ်ႉထ ၵေးတမ ဢြူးပၼ် လဝ်ႈၵျဝ်း ၵျူႉၶဝ်ႈၶွင်းမိူင်းရၢႇလၵျူဝ်ႇၶၼ်ႉ လႆႈၵျပ်ႉပၼ် လတုပ်လယ တၢႇယၵၢႇ ၵုပသၵၢႇလူင် ၵွၼ်တၢင်းပိုၼ်ႈယဝ်ႉ။ လင်ႇၶႆႉ ပၼ်ယၢမ်း- B. C ၶရိတ်ႉ 830 ၶၼ်ႉဢလႈ၊ ၶွင်းတိူၵ်ႈၵၢႇသျူႉၶႆႉၵေႈ တႆးၵျဝ်းပေး ယၼ်ဝ်ဝ်ႉထၢႈတင်းၶမ်ယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၶႆ ဝႆးဢြူးပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ယဝ်ႉ- 24 ပီ၊ ၵေႇတင်ႈ ဝဵင်းမိူင်းၶၢႆး။ ဝႆးပုတ်ႉထ- 102 ပီ၊ ၵေႇတင်ႈ ဝဵင်းမိူင်းမၢဝ်းလူင်၊ ဝႆးလိုၼ်း ႁွင်ႉ- မိူင်းသီၼ်ႈဝီ။ ဝႆးပုတ်ႉထ- 120 ပီ၊ ၵေႇတင်ႈ ဝဵင်းၵုမ်းပွမ်း၊ ဝႆးလိုၼ်း ပၼ်မိူင်း သီႇပေႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ဝႆးပုတ်ႉထ ၵေးတမလဝ်ႈ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ ႁိူင်သီႇလိူၼ်၊ လဝ်ႈ ရၵျၢၼ်းတၢႇလူင် လဝ်ႈမၵျၢႇၵတ်ႉသပ်ႉပ ၶၢမ်းႁူဝ် လဝ်ႈရၵျၢၼ်းတၢႇလိူဝ်း ၵၼ် လမ်လိၼ် မိၼ်မူၼ်လႆႈ ၵူလ်းၵူလ်း- ၵျၢႈပၢၵ်ႇတူၼ်၊ ႁ်တ်းပထမ

သင်ႇၵႃႇယၼေႃႇတၢင်ႇ၊ ၶွင်ႈဝႅင်းရႃႇလၵျႃဝ်ႇ။ လဝ်ႈၸေႃႇၶမ်းမွႆႇၶုၼ်ၵလႃႇ တသၢတ်ႈ၊ လုၵ်ႈလဝ်ႈ ၸေႃႇၶမ်း ပိမ်ႇပိသႃႇရ။ ႁိတ်းတၢၵ်ႉၵႃႇ ၵဝ်ပုၼ်ႈ ယွၼ်း ၶွင်ႈလိတ်းလိူၼ်တေႃႇပွႆးယဝ်ႉ။ ပေႃးယဝ်ႉလဝ်ႈၸေႃႇၶမ်း ၵလႃႇတ သၢတ်ႈ– လိၵ်ႇဢေႃ ထၢတ်ႈတေႃႇပြႃးလဝ်ႈ ၶဝ်ႈလူလ်ႈ ၼႃႈၵၢၼ်သႃႇသ ၼႃႇ ပွႆႇၵူၼ်းၵူႃႇၸေႃးလၢတ်ႈပၼ် ပၢင်းလဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇ ၶဝ်လဝ်ႈ ၸေႃး ပၼ်၊ တီႈၵၼ် လိၶႅတ်ႈလိၸေႃးဢလႈ တီႈမီးတၢ်းႁဝ်း လိူဝ်းၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈလွတ်ႇ တူဝ်ႈၼႆယဝ်ႉ။

ဝၢႆးလိုၼ်း ပုတ်ႉထႁိူင်ထႅင်ႈ ပၢၵ်ႇပီ၊ လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇလူင် မႁႃႇ ယတ်ႉသမထေႇ၊ တူၼ်ၵၼ်ပိၼ်တပေး လဝ်ႈၵႃႇၼၼ်ႇတႃႇ၊ တၼ်းၶိတ်း ပၢၼ်ပြႃးပိၼ်လဝ်ႈ၊ ၵႃႇယုမၼ်းလဝ်ႈ လႆႈပၢၵ်ႇသၢဝ်းၼၼ်ႉ– ၼႃမ်းႁူဝ် ရႁၢၼ်းတႃႇ လိတ်းပၢၵ်ႇတူၼ်၊ ႁိတ်းထႅင်ႈ တုတီယသင်ႇၵႃႇယၼေႃႇတၢင်ႇ၊ ၶွင်ႈမိူင်းဝေႇသႃႇလီႇ ႁိူင်ပိတ်ႇလိူၼ်၊ ၶုၼ်ၸေႃႇၶမ်း ၵႃႇလႃႇသေႃးၵ မိူင်း ဝေႇသႃႇလီႇ ၵဝ်ပုၼ်ႈယွၼ်းယဝ်ႉ။ ယွင်းယၢမ်းလိဝ်ၵၼ် ၶွင်ႈမိူင်း ၵေႃး သမ်ႇယီႇၼၼ်ႉ ၵထမ်ႇမဝႃႇတီႇ ၵလၵ်ႉလီႇ လဝ်ႈရႁၢၼ်း မိုၼ်ႇတူၼ်၊ ႁိတ်းပွႆးတၢင်ႇ သင်ႇၵႃႇယၼေႃႇထႅင်ႈ၊ ပိၼ်သွင်ပၢင်ဝႆႉ။ ၵမ်းၼႆႉ– လဝ်ႈ ရႁၢၼ်းၶဝ်ၵေႃး တၵ်ႇပိၼ်သွင်ၵူင်း–

(1) ၶွင်ႈမိူင်းၵၼ်ဝေႇသႃႇလီႇၼၼ်ႉ လႆႈလိုဝ်ႈ (ထေႇရဝႃႇတပုတ်ႉထ ယႃႇသႃႇ)။

(2) ၶွင်ႈမိူင်းၵေႃးသမ်ႇယီႇၼၼ်ႉလႆႈလိုဝ်ႈ (မႁႃႇသင်ႇၵီႇတိပုတ်ႉထ ယႃႇသႃႇ) ၼႆယဝ်ႉ။

မႆၢ (1) ၼၼ်ႉ ယူႇတီႈၶွင်ႈၵၢင် မိူင်းၵိၼ်ႇတိယ လွင်ႈလူင်း တၢင်း လၢၼ်း တေႃႇထိုင် မိူင်းသီႇႁူဝ်လင်းၵႃႇ။ မႆၢ (2) ၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈမိူဝ်းတၢင်းႁွင်ႇ ယဵဝ်ထိုင် မိူင်းတီႇပိတ်ႉ၊ တေႃႇၶွင်ႈမိူင်းၸၢႇ။

ယၢမ်းလိဝ်။ ။မႆၢ (1) ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉ– (ႁိၼႃႇယႃႇၼ)။
။မႆၢ (2) ၼၼ်ႉ ႁွင်ႉ– (မႁႃႇယႃႇၼ)။ ၼႆယဝ်ႉ။

ပွႆႉၵၢၼ်ႇထႅင်ႈ ပပ်ႉၼႃႈတႃႉ။
ထဝ်ႈပိုၼ်းမိူင်း

ဝေႃးႁႃႇရၵၢမ်းတႆး

ၵႃႈပူၼ်ႉမႃး ၵႂၢမ်းဝေႃးႁႃႇရ ၵၢၼ်ဝႃႈ–

– ၿႃး
– ၻႃး
– သၢင်ႇၵၢၼ်း၊ သၢင်းပိူင်ႇ
– သိုဝ်ႇ ပိူတ်ႈ ၶဢၼ်ႉ

ပီႈၶူင်ႉတႆးႁဝ်းၵမ်ႉပႃႈၶမ် ထၢင်ႇပိၼ်ၵႂၢမ်းယိူင်ႈပိူၼ်ႈၵူၼ်းတၢင်ႇ, မိူဝ်းသေ ဝႃႈပိၼ်ၵႂၢမ်းပိူၼ်ႈယူႇ။ တီႈၼႆႉမၼ်း ႁဝ်းယိူင်ႈပိူၼ်ႈၵမ်ႇလႆႈ၊ တိုၼ်းပိၼ်လႃႇတီ ၵႂၢမ်းတႆးႁဝ်း မိူဝ်ႈၵူၼ်ႇယူႇယဝ်ႉ။

ၵႂၢမ်းႁဝ်းမိူဝ်ႈၵူၼ်ႇဝႃႈ–

“လဝ်ႈယူႈလီယႃး– လဝ်ႈယူႈလီၼေႃ” ဝႃႈၼႆ– ပႆႇၵႂၢမ်းႁၢမ်ႉယၢဝ်းဝႆႉ၊ ပၼ်ႉလူပၢၼ်ႇ ယၢမ်းလိူဝ် ၵႂၢမ်းႁုပ်ႈဝႃႈ– “ၽႃး= ၽႃး” လိူၵ်ႈလႆႈမႃး ၶင်ႇၼႆယဝ်ႉ။

“တႃလီၼေႃ” ၵၢၼ်ဝႃႈၶၼၶၼ်ႉ ဝႃႈတီႈ– ၺႃယ ဓမ္မစက္ခ၊ သဗ္ဗည၊ တႃထမ်းၵိူၼ်ႇလဝ်ႈ ႁၼ်ထိုင် ပရမတ္ထသစ္စ မဝ်ႇလိတ်ႈလႆႈၶႃႉပိူင်ႈသေယဝ်ႉ မဝ်ႇၵႃး ႁၼ်ပႃး ၵတိတ်ႈ၊ ၵၶႄႇၵၢတ်ႈ၊ ပၼ်ႉလူပၢၼ်ႇ ယၢမ်းလိူဝ်

လၵူႇ ၵမ်ႇၵိုတ်းတၢၼ်းလွၵ်ႈဢၼ်ႉၼေႈ ၵႂၢမ်းတႆးႁဝ်းလင်ႇဝႃႈ– "တလီယႃး လဝ်ႈ= တလီလဝ်ႈ" ဝႃႈဢၼ်၊ ပဵၼ်ႉလုပၢၼ်ႇ မိူဝ်ႈလီဝ် ၵႂၢမ်းႁူပ်ႈဝႃႈ– "တြႃး" ဝႃႈဢၼ်ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႈဢၼ် ယဝ်ႇမၢၼ်ႈၶဝ် လင်ႇတမ်ႈတီႈ– "ယူႈလီယႃး" ဢၼ်ၼ်ႉ "ဘုရား" ဝႃႈဢၼ်။ တီႈ– "တလီယႃး" ဢၼ်ၼ်ႉ တမ်ႈဝႆႉ "တရား" ဢၼ်ႇဢၼ်ၼေႈ– ၵထိပ်ႉၼေပႇယဝ်ႇၶဝ် ၵဝ်ယင်းပႆႇလႆႈလူးၵွၼ်ႇ။

"သၢင်ႇၵၢၼ်း– သၢင်းပိုင်ႇ" ၵၢၼ်ဝႃႈဢၼ်ၼ်ႉ မိူဝ်ႈၵၢၼ် သိဒ္ဓတ္ထ ၵုမၢရ ၸဝ်ႈမျၢတ်ႈ ပႆႈပဵတ်ႈမိူင်းလဝ်ႈ ၵူႇၶဝ်ႈဢွင်းထိုၼ်ႇဝၼေႇ ၶၢမ်ႈဢၼ်ႇ ၼေးမႇ လီငၢမ်း၊ ယၢမ်းဢၼ်ၼ်ႉ ၶတ်ႉတိၵႇရ ပြၢမ်ႇမႇသၢင်လူင် ၵဝ် တင်း ယႃႈလၢႆႈ ယွင်းမူဝ် ဝၢင်းတၢၼ်း ၵၢၼ်းၵၢပ်ႈ ဢၼ်ၼ်ႉၼေႈ၊ တႆးႁဝ်း လင်ႇဝႃႈ– "သၢင်ၵၢၼ်း"။ ယိုၼ်ဢိုင်ႈ ယဝ်ႇဢွင်းဢၼ်ၼ်ႉ– "သၢင်မဵင်ႇ"။ မၢၼ်ႈၶဝ်ၵေႃႈ ယိုင်ႈၵဝ်လွမ်းၵႂၢမ်းတႆးႁဝ်းၼေႈဝႃႈ– "သၼ်ႇၼ်း–သၢင်းပိုင်" ဢၼ်ယဝ်ႉ။

"သီႇပဵတ်ႈ" ၵၢၼ်ဝႃႈဢၼ်ၼ်ႉ မိူဝ်ႈၵၢၼ်ၵဵၼ်ႇလဝ်ႈ ၶိုၼ်ႈပဵၼ် "ယူႈလီလူင်" ၵီႈတိုဝ်ႈ ငဝ်ႈမႆႉလၢင်ႈလွၼ်းဢၼ်ၼ်ႉ။ ယုၵ်ႉသယလိၵ ႁူဝ်ၼေၵႇလဝ်ႈလေႃႉ ႁၢႆႈပၢၵ်ႇ ၶဝ်ပီႈဢွင်ႉ မႃးတၢၼ်းၶဝ်ႈမုၼ်းပၼ်ႈယိုင်ႈဢၼ်ၼ်ႉ၊ လွင်လဝ်ႈမီးမႃး ၶႆႈလႆႈ တီႈသွင်ႇ တီႈတုင်းၼေႈ ယိုၶဝ်ႁူႉယဝ်ႉ၊ လင်ႇၵဝ် ၵွၵ်းၵဵဝ်ႈသဵင်လမ် သီႇလုၵ်ႈမႃးတၢၼ်းၵၢၼ်းၵၢပ်ႈ၊ လဝ်ႈလင်ႇသွၼ်ႉၵၼ်သေ ၵဝ်ႁူဝ်ၼေမႈမိုဝ်း ဢၵ်ႈၵဵၼ်ႇသီႇၶွပ်ႇ ႁွပ်ႇဝႆႉ၊ ၵမ်းဢၼ်ႉ ယုၵ်ႉသယလိၵၶဝ် လင်ႇၵဝ် ၶဝ်ႈမုၼ်း ပၼ်ႈယိုင်ႈ လွင်းသွင်ႇယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိုၼ်ႈ ဢၼ်ႇဢၼ် လင်ႇၵၢၼ် ႁွင်ႉဝႃႈ– "သီႇပဵတ်ႈ" ယဝ်ႉ။

သီႇ– ၵၢၼ်ဝႃႈဢၼ်ၼ်ႉ ၵွပ်ႈပိုၼ်ႈ ပဵၼ်ဝႆႉသီႇၶွပ်ႇ၊ သီႇလုၵ်ႈသွၼ်ႉၵၼ် ၼေႈ– လင်ႇဝႃႈ "သီႇ"။ ပဵတ်ႈ– ၵၢၼ်ဝႃႈဢၼ်ၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ– "တီႈသွင်ႇ"။ မၢၼ်ႈၶဝ်ၵေႃး ၵဝ်လွမ်းၵႂၢမ်းႁဝ်းသေ ဝႃႈ– "သပိတ်" ဢၼ်ယဝ်ႉ။

ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၶင်ႇၶၼ် ၵၼ်ပၼ်ၵႂၢမ်းဝႄႈႁႃႉရဝႃႈ– ၽြႃး၊ တြႃး၊ သၢင်ႇၵၢၼ်း၊ သၢင်းပဵင်ႇၼႄႈ သီႇပဵတ်ႈဢၼ်ႉ မၼ်းပၼ်ၵႂၢမ်းသင်၊ ၵႂၢမ်းယႂ်ႇဢၼ်ၵေႃႈ လဵမ်မၢၼ်ႈ ၼေႃးတႆး ဝူၼ်ႉၶႆႈလိူဝ်ႁႃ ယင်းပၼ် ၵူၼ်လိူဝ်ယူႇၼႄႈ–ယႂ်ႇၵေႃႈ ၵဝ်သေယေႃးမၼ်းလႆႈ ႁၢင်းယႂ်ႇႁၢင်းမၼ်းယူႇ။ ၵူၺ်းၵေႃႈ ယၢမ်းလဵဝ်ႁဝ်းမေႃးႁၼ်ၶိုၼ်း ပိုၼ်းတႆးႁဝ်း ၶူဝ်းသႃႇၵီႇဝၢင်ႇ ၵၼ်လုၵ်ႉမိူင်း တေဝတႁေႃ မႃးၼႃႇမိူင်း [မေႃးရိယ=မိူင်းမၢဝ်း] ၵမ်ႈယွင်ႈ ၼႃႇမိူင်းၵပ်ႉပီႇ လဝၢတ်ႈ ၶၼ်ႉၼႄႈ လင်ႇလႆႈ တဵမ်ႈၵွၵ်ႇ ပိုတ်ႇၼၶ ပီၶွင်ႉၵူၼ်းမိူင်းတႆး ႁဝ်းယဝ်ႉ။

မႂ်ၢတွင်း။ ။ၵိင်ၵဝ် ၶႂ်ႈပပ်ႉ[ထမ်ႇမေႃးသတ်ႉထတြႃး ပပ်ႉသွင်] လဝ်ႈယတ်းတၼ်ႇတ ပၼ်ႇတီတ တူၼ်ၶူးလူင် မိူင်းၶွင်၊ တႅမ်ႈၵွၵ်ႇ မိူဝ်ႈပီ– သႃႇသၼႃႇ [2522] ၶၼ်ႉ။

လၢႆးၵူမ်းသႃႇ (ၼၵ်းသီး)

ၶူဝ်လိၵ်ႈ လူတ်ႉယႂ်ႇ ၵုၵ်ႈထိၵ်ႈ ၵူဝ်ႇမိူင်းသီႇပေႃႉ ၼၢင်းၼလိတ်ႈၽပ် ႁိတ်းမိူဝ်ႈ–

ၶရိတ်ႈ– 1901ႉ လိူၼ်လုၼ်ႇ [1] ဝၼ်း။
ၵေႃးလႃႇ– 1263ႉ ၶႂ်ႈလိူၼ်လဵတ်း။

တၢင်းယၢဝ်း–	2260	ထတ်း [ပေႇ]။	
တၢင်းသုင်–	870	။	။
တၢင်းတဵမ်ႇ–	32	။	။
သဝ်လူင်မီး–	16	လဵမ်ႈ။	
သဵင်ႈငိၼ်းတဵင်းၵႃး–	17	သဵၼ်။	

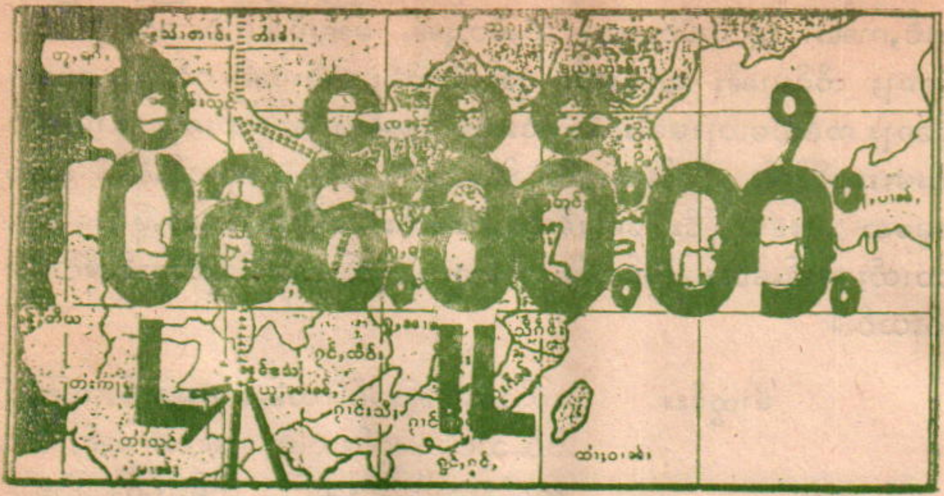

ဂူခ်ံၣ်းမီး ပလ်ၢ်လ၊ၣ် ကုလ်.လ၊ၣ်ငိုခ်ံၣ်းခမ်း တၢင်းဂတ်. တၢ်မ်ထူခ်ံၣ်ၥခေခ်ံၣ်. ကမ်ၣ်လ်ုၥဂေ၊ၥ ပိုခ်ံၣ်ၥဝ၊ၥပၢ်ခ်ံၣ်ပီခ္ဒင်.ခ်ံၣ် ဂူၥတၢင်း။ ပေ၊းသမ်. ငိုဝ်ၥင ဂ္ဒတ်းယၢခ်ံၣ်— လ်ုၥပီၥခ္ဒင်.ဂခ်ံၣ်ဂေ၊ၥ ဝ၊ၥကမ်ၣ်လ်ုၥခ်ံၣ်ယဝ်.။

မှိဝ်ၥတၢ်းၡဝ်း မီးခမေ်.လီခ်ံၣ် ပၢ်ခ်ံၣ်ဝူင်.၊ ယၢမ်းခခေ်ံၣ်. ယ်ုဂေ၊ၥဝ၊ၥ ၡဝ်းပၢ်ခ်ံၣ်ခိုဝ်းတၢ်းခ်ံၣ်. ဂ၊ၥပၢ်ခ်ံၣ် ယှိင်ၥဧငၥ ခိုင်ၥလ်ု.ခ္ဒင်တိုဝ်း လံၢ်းမိုဝ်း တၢ်းၡဝ်း ဝ၊ၥပၢ်ခ်ံၣ် ခူဝ်းခ္ဒင်ခဝ်ခ်ံၣ်— မံၢဝံ.ဂိုဂ်း ပိုခ်ံၣ်း ၡ်တ်းခ်ံၣ်ယဝ်.။

မှိဝ်းမုခ်ံၣ်တၢ်းၡဝ်းလှိဝ်းခ်ံၣ်.—
ပေခ်ံၣ်မုခ်ံၣ်မၢခ်ံၣ်ၥၡ၊ၥမူတ်းယဝ်.။

ၶိူင်းပိူၼ်းမႃးၶိူင်ႈ

ပၢၼ်တႃႇရူဝ်ပိုင်း		ပထမသျှမ်းခေတ်။
1. ပႃးလိၵ်လၵ်ႉထီး	=	ပြုစောထီး။
2. ထီးမိူင်းယၢၼ်	=	ထီးမင်းယဉ်။
3. ယၢၼ်မိူင်းပိူၵ်ႇ	=	ယဉ်မင်းပိုက်။
4. ပိူၵ်ႇသၢၼ်လီ	=	ပိတ်သင်လီ။
5. သၢၼ်လီလၵ်ႉ	=	သင်လီကြောင်။
6. လၵ်ႉတူလိၵ်း	=	ကြောင်တူးရစ်။
ပၢၼ်ၶုၼ်တႃႇပွၵ်ႈသွင်		**ဒုတိယသျှမ်းခေတ်။**
1. ၶုၼ်လၵ်ႉပူႉ	=	ကွမ်းစောမင်း။
2. လၵ်ႉၵတ်ႉၸတႃႉ	=	စုတ်ကတေး။
3. လၵ်ႉၶေႃႇယထႃႇ	=	အနော်ရထာ။
4. သၢင်ႇၵိတ်ႉသႃး	=	ကျန်စစ်သား။
5. လၵ်ႉၵျိၼ်းၶမ်း	=	စောယွန်း။
ပၢၼ်ၶုၼ်တႃႇပွၵ်ႈသၢမ်		**တတိယသျှမ်းခေတ်။**
1. လၵ်ႉသီႇႁတူႇ	=	သီဟသူ။
2. လၵ်ႉသိၼ်ႇၶႃႇလႃႇ	=	အသင်္ခရာ။
3. ရႃႇလႃႇသူင်ၵႃၼ်း	=	ရာဇာသင်္ကြန်။
4. ၵုင်းပွင်ႇၶုၼ်မိူင်း	=	အုန်းပေါင်ခွန်မိုင်း။
5. လၵ်ႉသိူဝ်ၶၼ်ႇၾႃ	=	သိုခန်ဘွား။
6. သိူဝ်ႁူမ်ႇၾႃ	=	သိုဟန်ဘွား။

တႆးႁဝ်း ပၼ်လၵ်ႉၶေႃႇၶမ်း ၶိုၼ်းမိူင်းမႃးၼႂ်း ပတ်းပိုၼ်ႉ [350] ပီမိူင်း။ ၵပ်းၵိဝ်ႇၵၼ် တင်းလၵ်ႉဝူင်ႉ ၶေႃႇသိၼ်ႇ တႆးႁဝ်း မိူင်းၼွင်ၸေႃ ၵၼ်မီး ၶိုၼ်း– [ႁၢင်ႈယၢၼ်ႇလိၼ်] ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပိုၼ်းၵၼ်ၼႆႉ (ဦးကုလား ရာဇဝင် ၸလႄႈ ဦးဖိုးကျား ရာဇဝင်) တိူမ်ႈမႃးဝႆႉ။ ယႃမ်းလိၵ်– ၶဝ်လီၵႂႃႇပိုၼ်ႈၸလႄႈ ယဵၵ်ႈ သိမ်းဝႆႉယဝ်ႉ။

ၽဵၼ်ႇ,တီႈလိၼ်ၶွင်ၵဝ်ႇ,ၶိူဝ်းတႆး တင်ႈၼေတ,မိူဝ်ႈ 7000 ပီယဝ်ႉ. ထိုင်ပၢၼ်ႉ.လုပၢၼ်,

တႆးႁဝ်း ၵိူဝ်ႈၵိူင်းဝႆႉ ၼႂ်းမိူင်းၸႄႈ- 4154 ပီမိူင်း၊ ၵိူင်လိူဝ်ၸႄႈ,ၶဝ် 522 ပီ။ ၼႂ်းႁၢင်ႈ ယၢၼ်ႇ,လိၼ်ၼႆႉ ပၼ်တီႈယူႇ, တႆးႁဝ်း ၵူႈတီႈ ၸလႈ တီႈၵၼ်ပၼ်မိတ်ႉ ပၼ်တွမ်ႇ,သီလၢႆႇႁၢင်ႇ,ဝႆႉ လိူဝ်းၼၼ်ႉ ပၼ်လိူဝ်ႉၼိူဝ်း တႆးႁဝ်း ယၢမ်ႈလႆႈ ယွင်းငမ်းမၢႆး မိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ,ယဝ်ႉ။

သႆၢတၢင်း တႆးၶႆၢ

1. လွႆႈၵၢၼ်ႈတႆး။
2. မိူင်းၼွင်ၶၼ်းလူင်။
3. မိူင်းလၢၼ်သီ။
4. မိူင်းၼွင်ၶၼ်းပႄး။
5. မိူင်းသေသွၼ်ႈ။
6. မိူင်းၼွင်ၸႄႈ။

မိူင်းၼွင်ၸႄႈ တၢင်ႇ,ယဝ်ႉ ပၼ်မႄး—

☆ တႆးလူင်။

☆ တႆးထိူး။

☆ တႆးလၢဝ်း။

☆ တႆးၵႄႇၵူမ်။

ၼိူဝ်းတႆးႁဝ်း ၵိူဝ်ႈၵိူင်းဝႆႉ ၼႂ်းတိူၵ်ႈ ၵူၶႄႇပ- 2864 ပီယဝ်ႉ။ ၵမ်ႈယွင်ႈ ၶႂ်ႇမႄး ၵႄႇ,သၢင်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်း ၼႂ်းတိူၵ်ႈ ၵႄႇ,သျႄႇ ပွတ်း တၢင်းၵွၵ်ႉ။ တင်ႈၵဝ် လွႆႈၵၢၼ်ႈတႆး ၵိူဝ်ႈၵိူင်းမႄး ပီပွင်း- 4154 ပီ။ ပၼ်မတ်ႉၼိူင်ႈတုမ်းလိူဝ် ၵမ်ႇ,တၢင်ႇ, ၵမ်ႇ,ယႂ်ႈ။ ထိုင်မႄး ပၢၼ်ဝူင်ႉ တႆးႁဝ်း မိူင်းၼွင်ၸႄႈ ၶုၼ်ၸေႇၶမ်း မုၼ်ႇ,ၵူဝ်းလီးယႄး (ၵူ,ပလႆ,ၶၢၼ်, ငုၼ်ႇ,သီ,လူဝ်ႇ,ႁိူင်,ၸတ,) မႄးတိုၵ်းယ သိမ်းမိူင်းၸလႈ တႆးႁဝ်းသုမ်းမိူင်း တၢင်ႇယႂ်ႈၵၼ် မိူဝ်ႈသႄႇ,သၼႄႇ, ပုတ်ႉထ- 1796။ ပီၶရိတ်ႈ- 1253။ ပီၵေႃးလႄႇ- 614၊ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၶိုၼ်းပိုၼ်းထႆး

တႆးႁဝ်းတိုၼ်းမီးယိုင်ႈငေႈတႅမ်ထူၼ်ႈ ႁိူဝ်ႈႁိူင်းဝႆႉ လိၵ်ႈၵွၼ်တၢင်းပုတ်ႉ ထႃႉၵေႃးတမႃႉ ပြႃးလဝ်ႈပႆ့,ၵီႈႁႃႈႁဵၼ်ပီ၊ တႆးတင်းလႆ– ပဵၼ်မတ်ႉၶိုင်ႈ တုမ်းလိၼ် လုၵ်ႉၶိုၼ်းတိူၵ်ႈ ၵူးရေႃးပ ယႆႉတူဝ် ၵွၵ်ႇ,မႃး ဝၢၼ်ႈမိူင်း ၶိုၼ်း ၶၢတ်ႇ,လိၼ် (မုၼ်ႇ,ၵူဝ်းလီးယႃး) တီႈလွႆ(ၵၢၼ်ႈတႆး) ပဵၼ်မိူင်းလူင်ငဝ်ႈမိုဝ်း ယဝ်ႉ။ သိုပ်ႇ,ၶၢၵ်ႈထိင်ႈ မိူင်းလၢၼ်ႉလဝ်ႈ။

ပေႃးယဝ်ႉ ၼႃႈၵၼ်မႃးတင်ႈထိင်ႈ(မိူင်းလူင်) လုမ်းၶိုင်ႈၶႆႉမိူင်းလူင် ႁူဝ်ႇ,တင်ႈထိင်ႈမိူင်း(လၼ်,သီ) လုမ်းၶိုင်ႈယႆႉလူင်းမႃးတင်ႈထိင်ႈ (မိူင်းပႃး) လုမ်းၶိုင်ႈၼႃႈမိူင်းပႃးယဝ်ႉ။ ႁူဝ်ႇ,တင်ႈထိင်ႈ (မိူင်းသေသွၼ်ႈ) တီႈမိူင်းပႃး ႁွင်ႉ ၶၼွၼ်းပႃးၶႆႉ ႁဝ်းပဵၼ်ဝူင်ႉရေႃးသိင်ယဝ်ႉ။

မိူင်းလၼ်သီၵေႃႈ ၵမ်ႈယွင်ႈၵိုတ်း ၵမ်ႈယွင်ႈယႆႉလူင်းမႃး ယူ့,ၵပ်း ၶၼွၼ်းပႃးယဝ်ႉ။ ပေႃးမိူင်း ၶၼွၼ်းပႃး ဝွတ်ႈယဝ်ႉ မိူဝ်းၵိုၼ်း (မိူင်းသေသွၼ်ႈ)။ လုၵ်ႉမိူင်းသေသွၼ်ႈ ၶႆႉလူင်းမႃးတင်ႈ (မိူင်းၶွင်ၼသ)။ ၶိုၼ်းပိုၼ်း မၢၼ်ႈဝႃႈ– (ၼၼ်ၶျိၼိုင်ငံတေႃ်)။ မိူင်းၶွင်ၼသ ၶႆႉၵေႃႈ ပဵၼ်ဝူင်ႉရေႃးသိင် ၶၼ်,ၵဝ်,ယဝ်ႉ။

ၶိုၼ်းတိူၵ်ႈ ၵႃႇ,သျႃႉၶႆႉ မိူင်းပွမ်း "မိူင်းၵွမ်း" ၶမ်လႆႉသေၼလႈ ၶၢဝ်,သိင်လင်လိုဝ်းဝႆႉ ၶိုၼ်းသိူၵ်ႈပိုၼ်း ၶိူဝ်းၵူၼ်း ၵူႈမိူင်းမိူင်း ၵူႈၶိူဝ်းၶိူဝ်း၊ ၵႃႈပဵၼ် ၶိူဝ်းၵူၼ်းမီးလိူၵ်ႈ ၵၼ်ၵမ်,ႁူႉလၵ်းတႆးၵမ်,မီးယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃး ဝႆႉပြႃး လဝ်ႈပုတ်ႉထ ၵေႃးတမ– ၵဝ်ၶဝ်ပ်ႉပၢၼ်,၊ သႃႇ,သၶႃႇ လဝ်ႈလႆႈ– 1796။ ပီၶရိတ်ႈ– A.D 1253။ ပီၵေႃးလႃႇ,– 614။ ယၢမ်းၶႆႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း မိူင်းမုၼ်ႇ,ၵူဝ်းလီးယႃးလႆႈလိုဝ်ႈ (ၵူဝ်,ပလႆ, ၶၢၼ်, ငူၼ်,သီ,လူဝ်,ႁွင်,ၼတ.) မႃးယႃႉတိူၵ်း မိူင်းၶွင်ၼသတိၵ်,၊ လင်,ၶႆႉ တႆးႁဝ်း တိၵ်,ယႆႈၵၼ် ပဵၼ်သီ,လုမ်း–

1. လုမ်းၶိုင်ႈ ယႆႉမိူဝ်း ၼတ,တင်ႈမိူင်း "ၵႃႇႁူမ်" ႁွင်ႉ တႆးၵႃႇႁူမ်။
2. လုမ်းၶိုင်ႈ ယႆႉမႃး ၵေႃႇ,သၢင်ႈ မိူင်းလိမ်ႈတႆႈ ၶမ်ႉၵိဝ် ၶမ်ႉ မၢဝ်း ႁွင်ႉ တႆးလူင် တႆးမၢဝ်း။

3. လုမ်းၶိုင်ႈ ယႂ်ႇမႃး မိူင်းလိမ်ႈတႂ်ႈၶမ်ႇၶွင် ႁွင်ႉ တႆးထႆး=တႆးၶွႆႇ။

4. လုမ်းၶိုင်ႈ ယႂ်ႇမိူဝ်း ၼတ်ႉတင်ႈ မိူင်းလၢဝ်း- ပဵၼ်တႆးလၢဝ်းယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈဝၢၼ်ႈမိူင်း တဵၵ်ႉယႂ်ႇၵၼ်ၶၼ်ႇ ၶိူဝ်းၵူၼ်း- ႁိူင်ႈၼွင်ႈ၊ လိူၵ်ႈလႆး၊ တၢင်းလၢတ်ႈ "သိင်လၢတ်ႈ" ၶူဝ်းၶိုင်ႈၵေႃႈ ပိူင်ႈပဵၵ်ႉ တဵၵ်ႉယဵၵ်ႈ ၵၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼႆႉ ၶိူဝ်းတႆး ၶၼ်ႉၵၼ် ႁွင်ႉၵၼ်- ၵူၼ်းၶွၵ်ႈၶိူဝ်း ႁွင်ႉ လိုၵ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်ၵူႈလႆႇထိူဝ်ႉ လႆႇပိူင်ယဝ်ႉ။

ႁူဝ်ၶေႃႈမၢၼ်း (ၵႆႈ+လၢဝ်း=ၵႆႈလၢဝ်း)= တီႈပွင်ႇမၢၼ်း- ၵႆႈ= ယိုင်ႉ။ လၢဝ်း=ၵူၼ်း။ "ၵူၼ်းလၢဝ်း" ၼႆယဝ်ႉ။ ၵၼ်သိင်ၵမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်ၼႄႈ တီႈပွင်ႇမၢၼ်း မိူၼ်ၵၼ်ၶၼ်ႇ [ၵႆႈ= တႆး= ထႆး= မုၼ်ႉ= လူင်= ပႃႇ= တႃႇ]။ လိူဝ်သေၼႆႉ- [တႆးထႆး= မုၼ်ႉ။ တႆးထႆး= လူင်။ တႆးထႆး= ပႃႇ။ ထၼ်ႉတႃႇ၊ တႃႇမုၼ်ႉ]။ မီးၵူႈ လႆႇထိူဝ်ႉ လႆႇပိူင်ယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈဝႃႈ တီႈယူႇ ၶမ်ႉသိၼ် ပဵၵ်ႉပိူင်ႈၵၼ်ၶၼ်ႇ ဝႆးလိၼ်း တိၼ်း တႆးၶိူဝ်းလိဵဝ်ၵၼ်ၵေႃႈ ၶိုၼ်းတိုၵ်းၵၼ်ၼႆႉ ပဵၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ပဵၼ်ထိုင်ႉၼႆသေ တႃႇ တၢင်းလၢတ်ႈလုမ်းတႆး ၶိူဝ်းလိုၵ်ႉၵမ်ႉဝႃႈ၊ ၵၢမ်းသိပ်းၶေႃႈ၊ ႁူၵ်းၶေႃႈ ၼေပွင်ႇၵၼ် မိူၼ်ၵၼ်။ ၵိုတ်းသီႉၶေႃႈ ၵမ်ႉမိူၼ်ၵၼ်- မွၵ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။ [THE PICTORIAL HISTORY OF THE THAIS.] ၼႃႈလိၵ်ႈ- 726။ ထဵဝ်လိၵ်ႈ- (5)။ တႆးႁဝ်း မိူဝ်ႉသုင်ၶိုၼ်းမိူင်းၼႂ်ႉ ပီပွင်ႇ 4154 ပီ။ ၵႂၢမ်းတၢင်း ၼႂ်ႉ- 522 ပီယဝ်ႉ။

လုမ်းၶၢမ်းႁူဝ်ၵေႃႉတင်ႈ ၶိူဝ်းထႆး မိူင်းထႆး-

(1) ပေႃႈၶုၼ်ပၢင်ႇ ၵၢင်ႁၢဝ်။

(2) ပေႃႈၶုၼ်ၽႃႇမိူင်း။

(3) ပေႃႈၶုၼ်လၢမ်ႈၶမ်းႁဵင်။

ၶိုၼ်းသၢမ်ထဝ်ႈၼႆႉ- ပေႃႈၶုၼ်လၢမ်ႈၶမ်းႁဵင်၊ ပဵၼ်ထဝ်ႈ ၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉ ၽူႈၵႂၢၼ်ႁူဝ် ႁဵတ်းသၢင်ႈ ႁၢင်ႈပၼ်-ႁိူင်ႈၼွင်ႈ လိူၵ်ႈလႆး။ ႁိူင်ႈၼွင်ႈလွင်ႈ- ၽွင်းပွင် ဝၢၼ်ႈမိူင်း ၵူႈထိူဝ်ႉ ၵူႈလွင်ႈယဝ်ႉ။ [**လၵ်းထၢၼ် ပဝတ်ႉထၢတ်ႈထႆး ၶိုၼ်းတၢင်ႇပထဵတ်ႉ**] ၼႃႈလိၵ်ႈ- (1) ထဵဝ်လိၵ်ႈ- (7)။ ဝႆးလိၼ်း ပဵၼ်ထႆး တေႃႇယၢမ်းလိဵဝ်။ ။

ၽိုင်ႈငႄႈ ၶိူဝ်းတႆး

ၽိုင်ႈငႄႈ လိူဝ်ႉလၢတ်ႈ၊
ပေႃးလၢတ်ႈ လိူဝ်ၼမ်၊
ၽွမ်ႉၵမ် ယိပ်းမၼ်ႈ၊
သွတ်ႇလၼ်ႈ ႁၼ်လေး၊
ႁိူၼ်းယေး ဝၢၼ်ႈမိူင်း၊
ၶၼ်ႉလိူင်း လိၵ်ႈလၢႆး၊
ယႃႇပၼ်ဝၢႆးတေႃႉ။

(ၽိုင်ႈ+ငႄႈ=ၽိုင်ႈငႄႈ) မၼ်းပဵၼ် ႁူဝ်ၶေႃႈ တင်းလၢႆ၊ ႁွမ်းၵၼ်ဝႆႉ မိူၼ်မၢၵ်ႇပၵ်ႉ လုၵ်ႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉ၊ မၼ်းသိမ်းဝႆႉ လိူဝ်ႉပၵ်ႉ ၼမ်ၼႃႇ၊ တူၼ်ႈၶိူဝ်း မၢၵ်ႇပၵ်ႉၵွၼ်ႇ တေပဵၼ်မိူဝ်းၼႄႈ ၵမ်ႇငေႉၼေဝ်ႉ။

ၽိုင်ႈငႄႈ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉၵေႃႈ မၼ်းမီးၼမ်။ ၽိုင်ႈငႄႈ လိၵ်ႈလၢႆး။ ၽိုင်ႈငႄႈ လၢႆးၶၼ်ႉ လၢႆးလိူင်း။ ၽိုင်ႈငႄႈ ႁႆႇတိုင်ႈ။ ၵဝ်ၽူဝ် ၵဝ်ပေး။ လွင်ႈယူႇ လွင်ႈသဝ်း။ ၶိုၼ်ႈႁိူၼ်းမႂ်ႇ၊ လၢတ်ႈၵမ်ႇသဵင်ႈ။

ပေႃးၶႆႈႁူႉ လွင်ႈၽိုင်ႈငႄႈလီလီ၊ လူဝ်ႇလႆႈႁူႉ လွင်ႈလိူဝ်ႉၶိူဝ်းလီလီ ယဝ်ႉ ထွင်ႇပွင်ႇထႅမ်။ ယွၼ်ႉၼႆႉ လႆႈၼၼ်ဝႆႉ ၵွၼ်တၢင်း ႁူႈလႆႈႁၼ်ၵႂၢင်ႈ– ပေႃးလၢင်ႈမေႃႇၸူၼ်ႉ။ ပူၼ်ႉသေၼႆႉ ထုၵ်ႇလီႁူႉဝႆႉထႅင်ႈ–

(1) ၵႃႇလ= ၽွင်းယၢမ်း။
(2) တေႃႇသ= လၢပ်ႈယၢၼ်ႈ တၼ်းယူႇ။
(3) ပယေႃးၵ= မဵဝ်းလၢင်ႈပဵၼ်မႃး ႁင်းၵူၺ်း။
။ မဵဝ်းႁဵတ်းသႂ်ႇထႅင်ႈငလႈ ၵဝ်ၵွၵ်ႇပဵတ်ႈ။

မိူဝ်ႈပၢၼ်ဝူင်ႉတၢႆး ၶၼ်ႈမိူင်းၸဝ်ႈ

[ၵ] ၽိုင်ႈငဝ်ႈလိၵ်ႈလၢႆး– (1) မီးလိၵ်ႈသိုၵ်ႈပိုၼ်း ႁွင်းမူးမိူင်းၸဝ်ႈ။
(2) ၵလွင်းၶုၼ်ႁွင် ပူႇလၢပ်ႈလိၼ်ႈၶဝ်။

[ၶ] ၽိုင်ႈငဝ်ႈ ၽုၵ်ႇသွမ်ႈ၊ လိၼ်ႉတူဝ်သတ်း။

[င] ၽိုင်ႈငဝ်ႈ လၢႆးၸၼ်ႉ လၢႆးထိုင်း၊ လၢႆးႁၢင်ႈသိုၵ်း။

[ၸ] ၽိုင်ႈငဝ်ႈ ပူၵ်းပွင် ၽွင်းမိူင်း၊ ၶၢၵ်ႈလႄႈ တေႇမိူင်း။

[သ] ၽိုင်ႈငဝ်ႈ ႁိူဝ်ႇတိုၼ်ႈ၊ လၢႆးၽွၼ်ႉၵျူႈၸၼ်ႉ။

[ၺ] လၢႆးႁိူဝ်ႇ ႁွင်ၵူၼ်းယၢဝ်း၊ ႁွင်ၵူၼ်းပူတ်း၊ ႁွင်မွင်းသိုင်း၊ ႁိူဝ်ႇတိၼ်ႇ တုမ်ႈ၊ လိၵ်းတိၼ်ႇ သၢမ်သႅၼ်၊ ၸဝ်ႇၵျေး၊ ႁိူဝ်ႇမူၵ်ႇတိၼ်းတွင်ႈ။

[တ] လၢႆးတိုၼ်ႈ– တိုၼ်ႈပီႇ မၢၵ်ႇၶမ်ႉတဝ်ႈ=ပီႁွမ်း၊ ပီႇၽိဝ် ႁွင်ႉပီႇ လူမ်း၊ ပီႇတွင်ႈလိတ်း၊ ပႅႇပေးမႅမ်ႉ လႄႈ ပႅႇပေးတွင်း။

တီႈၵၼ်မႃး [သ] ၽိုင်ႈငဝ်ႈႁိူဝ်ႇတိုၼ်ႈလႄႈ လၢႆးၽွၼ်ႉၵျူႈၸၼ်ၶၼ်ႉ– မိူဝ်ႈၵျူႇလ ၽွင်းယၢမ်း ဝူင်ႉမိူင်းၸဝ်ႈၶၼ်ႉ မီးတေႉ ပိုၼ်ႈတေမီးယူႇ။ မီးဝႆႉ ထိုင်ႉႁိုဝ်တေႉ ၶၼ်းပိုၼ်း ၵမ်ႇလႆႈႁၼ်။ မိူဝ်ႈပၢႆႈမႃးၵျေႈ တေလပ်းလွမ်း မႃးယူႇ။ တေႃႇထိုင်ပၢၼ်ႁဝ်း လႆႈႁၼ်ၵၼ်မီးဝႆႉ။ ပိၼ်ၽိုင်ႈငဝ်ႈ (လၢႆးၸၼ်ႉ လၢႆးထိုင်း၊ လၢႆးၵျႈ၊ လၢႆးလဵဝ်း၊ လၢႆးၶွၼ်ႉ၊ လၢႆးမိုဝ်း၊ လၢႆးထိုၵ်ႈ၊ လၢႆးၵျႈ ႁွင်ၵူၼ်းယၢဝ်း၊ ႁွင်မွင်းသိုင်း၊ လၢႆးၵျႈၶူၵ်ႉလႄႈ လၢႆးၵျႈတူဝ်း၊ ထိုဝ်းၶႅမ်ႉၵူလ်း။ လၢႆးၵျႈလၢတ်ႈသဵင်း၊ လၢႆးၶၢင်းယိင်းၵျႈ ၵမ်ႇလႆႈႁၼ်။

ပိုၼ်ႉႁူ ပၵေႃႉသျႃႇ

တင်ႈကဝ်မၢႆ [သ၊ လ၊ တ] ၵၼ်မီးလိူဝ်းၼႆ. သမ်ႉပဵၼ်ၵဝ် ပဵၼ်မုင်း ၵမ်ႇႁူမ်းၵၼ် ပဵၼ်မူႇ ၶၼ်ႈၵၼ် ႁဵတ်းလုမ်း ပဵၼ်ၵေႃ။ သင်ၵမ်ႇထိုင်ၽႃး ၵႃႇလ ပၢၼ်မိူင်း–1944။ ၵေႃးလႃႇ–1306။ တေႉသ ၶႆႈဝဵင်းမိူင်းသီႇပေႃႉ၊ ပယေႃးၵ လုင်းသြႃႇၵေႃးလေႉယ မုၼ်းလိၵ်းၵွၵ်ႇ ပၢင်လၢတ်ႈသႅင်းတၢႆး ဢလႈ ပဵၼ်မုၵ်ႉ ပဵၼ်ၵေႃမႃး တေႃႇထိုင် ယၢမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။

ၶႆႈမိူင်းဢၶ ယၢမ်းလဵဝ် ပဵၼ်တီႈယူႇတၢႆးႁဝ်းၵူႈတီႈ။ တၢႆးႁဝ်းမႂ်ႇသုင် ၵွၼ်တၢင်းဢၶ [522] ပီယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၼႆ ယိူင်ႈဢငႈ ၵႂ်ႇတိုင်ႈဢလႈၵႃႈယွၼ်ႉ ႁူင်ႉ- (ၵၼုပလၢႆႇလႃႇ) တင်းလၢႆ ၵိၵ်ႇတင်း လွင်ႈတေႃးၽႃႈ တေႃးၶူဝ်း၊

ၵဝ်ႈၵိင်း ဝဵင်းလူင် မိူင်းတၢႆး

[1] ၵဵင်းႁုင်ႈ။	[2] ၵဵင်းတုင်။	[3] ၵဵင်းသႅၼ်။
[4] ၵဵင်းမႆႇ။	[5] ၵဵင်းလၢဝ်။	[6] ၵဵင်းတွင်း။
[7] ၵဵင်းၶမ်း။	[8] ၵဵင်းလူမ်း။	[9] ၵဵင်းလိူၼ်။

လၢႆးၶွၼ်ႉ လၢႆးမိုဝ်း၊ လိူဝ်းၵၼ် မိူင်းဢၶ ယိပ်းတိုဝ်းယူႇၶၼ်ႉ ၶိုင်ႈၶိုင်ႈ ပဵၼ်ၶွင်တၢႆးႁဝ်းၵိုတ်းဝႆႉ။ ပုၼ်ႈတႃႇ ၶိုင်ႈၶိုင်ႈ ပဵၼ်ၶွင်ဢၶႇၶဝ် မုၼ်းလိၵ်း ၵွၵ်ႇၵဝ်ၵူလႆးၶဝ်ယဝ်ႉ။

ၶွင်ၵႂ်ႇ ၶွင်တိုင်ႈ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ ယိူင်ႈဢငႈၶိူဝ်းမၢၼ်ႈၶဝ် တင်းသႅင်ႈ– သၢမ်ပုၼ်ႈ သွင်ပုၼ်ႈ ပဵၼ်ၶွင်တၢႆးႁဝ်း။ မိူဝ် ပၢၼ်မၢၼ်ႈ– [ပယိၼ်ႉၶွင်ႇ] မိူဝ်းတိုၵ်းမိူင်းထႆး မိူဝ်ႈပီသႃႇသၶႃႇ–2253။ တေႃႇယၢမ်းလဵဝ်ႁိုင်–275 ပီ။ ၵွၼ်ၼႆ. မၢၼ်ႈၶဝ် ပႆႇမီးသင်။ (ပႆႇမီးသင်) ၵၼ်ဝႃႈၼႆ. ဝၢၼ်ႈမိူင်းၵေႃႈ ယင်းပႆႇမီးလူးၵွၼ်ႇ။

ပိူဝ်ႈၼႆ ပယိၼ်ႉၶွင်ႇ ႁဵတ်းလူၼ်ၵႂ်ႇႉသေ မိူဝ်းလူၼ်ၵဝ်ၶူဝ်းၶွင် ယိူင်ႈ ဢငႈ ၶိူဝ်းတၢႆးႁဝ်း ၶႆႈမိူင်းထႆး။ လိမ်ၵၼ် လၢင်ႈလိၵ်း၊ လၢင်ႈၶမ်း၊ မေႃမိုဝ်း ၶဵၵ်းမႆႉ လၢႆးမွၵ်ႇ၊ မေႃၵေႃႇသၢင်ႈ၊ ႁဵတ်းၵုတ်ႇ၊ ဢတေႉၵွင်းမူး၊

မေႃလေႃႇ ၵျၢတ်းထဝ်ႈ လေႃႇတွင်း၊ ၵျၢတ်းၵိုင်ႇ၊ ၵျၢတ်းပြႃးလႄႈ လွင်ႈၵၢၼ်
မေႃၵႂ်ႇတိုင်ႈ ၵျၢတ်းၵႂၢမ်း– (ယိုးဒယားသီချင်း။ ယိုးဒယားအက) လိူဝ်းၼၼ်ႉ
ၶဝ်မွတ်ႇၵႂၢမ်ႇလႆႈ မီးတေႃႇယၢမ်းလဵဝ်။

တႃႇသၢမ်ပၼ်ႈ ၼိုင်ႈပၼ်ႈ လႆႈမႃး တၢင်းၵလႃး ၵိၼ်ႇတိယ။ ၵူၼ်းၵႂ်ႇ သွင်ၵေႃႉ၊ ၵူၼ်းၵႃႈ ထဝ်ႈလႄႈယိင်းသွင်ၵေႃႉ။ မီးၵူၼ်းသီႇၵေႃႉ ပႃးၵၼ် ၵႂ်ႇၵႃႈ ၵႃႈယွၼ်း ထွမ်းၵိဝ်ႇ။ ယဝ်ႇၼၼ်ႉ မၢၼ်ႈၶဝ် ၸွင်ႉဝႃႈ– (မြေဝိုင်းခေတ်၊ ကန့်မီးတိုင်ခေတ်) ၵျၢတ်းၼႆ–သမ်ႉမႃးလေႃးၵၼ် တင်းၵၼ် လႆႈမႃးတၢင်းမိူင်းထဝ်ႈၼၼ်ႉ ထွင်ႇပဵၼ်ယႂ်ႇၼမ်မႃးလိူဝ်းၼႆၼႆႉ–ပေႃးႁူႉယဝ်ႉ ႁူၼ်ႇလီၵၢမ်း။

ပိူၼ်ႈလၵ်ႉၵဝ် ငိၼ်းၶမ်း– [ၵူၼ်းၼွၼ်းၼူၵ်ႇ] ၶိုၼ်းမႃး ႁွႆႈတိုဝ်း ထဝ်ႇၸႄ၊ ၵုမ်ႇမိုင်ႉၵၢမ်းဝႃႈ– ၶဝ်ပဵၼ်သထေးၵူၼ်းမီး၊ ယွင်ႈၵၢမ်းယူႇ။ ယိူဝ်ႇမိူဝ်းပိုတ်ႇတူလ်းတိူၵ်ႈၶမ်းႁဝ်း ပဝ်ႇဝႆႉႁူင်ႁူင်ၼႆႉ- တေလႆႈဝႃႈ ယႂ်ႈၵျႃႉ သေယိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ။

မိူၼ်ၼင်ႇၸႄမႃးယဝ်ႉတင်းလႆႈ ဝၼ်းၼိုင်ႈႁဝ်းပဵၼ်ၶိုၼ်း ဝၢၼ်ႈမိူင်း တူဝ်ၵဝ်ႇ သဝ်းၶေႃယဝ်ႉ– လူဝ်ႇမီး ၶူင်ႈႁၢင်ႈ ၶူဝ်းႁေႃ၊ ၶူဝ်းၼုင်ႈ တင်းမႆႈ ထဝ်ႈထွမ်ႁဝ်း။ ယဝ်ႇၼၼ်ႉ ပေႃးယိူင်ႈမၢၼ်ႈ မိူၼ်တင်းႁဝ်း ၵူႇယိမ်ၶူဝ်း (ၵူၼ်းထူၼ်၊ ၵူၼ်းလၵ်ႉ) ၵူလ်း။ ပေႃးၶိုၼ်းၵိပ်းၵဝ် ၼွႆးၶူဝ်းႁဝ်း ထၢတ်ႈ လဵဝ်ၵၼ်– တီႈတႃႇၵႃႇႁူမ်၊ တႃႇလၢဝ်း၊ တႃႇထဝ်း၊ လိူဝ်းၼႆႉ မိူၼ်တင်းတႃႇႁဝ်း ၶိုၼ်းပဵၼ်– မတ်ႉၼိုင်ႈ တုမ်းလဵဝ်ၵၼ်၊ လိူင်ႉၼင်ႇ ပၢၼ်ဝူင်ႉ ႁေႃသႅင်– တီႈမိူင်းၼွင်ငေသၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ယိုင်ႈငေႈ ၵျၢတ်းၵႂၢမ်း

ထွမ်းၼင်ႇ–[1] ၵႃႇလ။ [2] တေႇသ။ [3] ပယေႃးၵ– ယၢၼ်ႇ ပၼ်၊ၵၢပ်ႈလႆႉ ပၢၼ်ၼၼ်ႉ။ ႁူဝ်ပိုင်း တႃႇလူင်ႁဝ်း–

(1) မီးၵႂၢမ်း (မေႃႇတႃႇ= မေႃၵႂၢမ်းလူင်)။ လၢႆးမၼ်း ၶႆႈမိူၼ် ထၢတ်ႈသႅင်း။ တၢင်းၵႂ်ႇမၼ်း– ၵဝ်ၶွၼ်ႉ ၵႂ်ႇမွၼ်ႁူဝ် (မွၼ်ဝူဝ်းတၢင်ႇ)။ ပၼ်းတူလ်း ၵူၼ်းထွမ်ႇ ၼင်ႈလွမ်ႉၵၼ် ပဵၼ်ဝိူင်းမူၼ်း၊ ၶိူင်းၵၢင်သိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ ၵူၵ်းသဝ်ၶူး ၵွပ်ႈသႂ်ႇမွၵ်ႇ၊ ယိူၼ်ၶူးဝၢင်းငဝ်ႈသဝ်။ ၵူၼ်းၵႂ်ႇမွၼ် ၼင်ႈထွမ်း

ဂူခၼ်းတူလ်ုး။ ဂူခၼ်းတွႆႇမွၼ် သၢမ် သီႇ၊ ဂေႃႉ။ မွၼ် သၢမ်သီလုၵ်ႈ–ႁႆႇၶဝ်ႈဂၼ် ပူၵ်ႉ.... ပူၵ်ႉ.... ပူၵ်ႉ.... ၼႆ။ ၵမ်ႇဝႆးၵမ်ႇထိုင်း။ ထႆၢးယိင်းသွင်ဂေႃႉ ၵွၵ်ႇ မႃးႁဵတ်းဂွၢမ်းဝွၵ်းၵၼ်၊ ၵႃႈလီပ်ႈသဝ်ၶူးၶၼၼ်ႉ ဂူခၼ်းမေႃတႃႇ ၵၼ်လူဝ်ႇ လွမ်းၶႂ်းၵၢၼ်ၶၼၼ်ႉ ၶၼ်ႈလွမ်းဂူခၼ်းတွႆႇမွၼ်ႁူဝ်။

မိူၼ်ၶင်ႇ ၼၶလၢတ်ႈၶၢင်းယီႈသဵင်ဂေႃႇ၊ တူဝ်ၶၢင်းယီႈသဵင်ဂေႃႇ၊ ဂူခၼ်းႁဵတ်းတဝ်ႇၶမ်း၊ ဂူခၼ်းႁႃတဝ်ႇၶမ်း၊ ၶုၼ်ၶႄႃၶမ်း လိူဝ်းၼႆ။ တွၼ်းလႆ တွၼ်ႈၶၼၼ်ႉ ၵွၵ်ႇမႃးလၢတ်ႈဂွၢမ်း၊ ႁဵတ်းဂွၢမ်း လွမ်းၶၢၵ်ႈ တွႆႇမွၼ်ႁူဝ်၊ တိုင်ႈပီႇတွင်ႈလိတ်း ႁဵတ်းလိုင်ႉၼႆ– တေႃႇမိူင်းပေႃးလဵင်း။ သင်ပွႆးပႆႇယဝ်ႉ ထဵဝ်လၢတ်ႈလႆႈသုတ်း၊ ဝႆႉသိုပ်ႇထဵင်ႈ ၶိုၼ်းၶႄႈယဝ်ႉ။

(2) ဂွၢမ်းမေႃလူင် ယူဝ်းယူဝ်း၊ ႁဵတ်းတႃႉဂၼ်၊ ႁဵတ်းဝွၵ်းဂၼ်၊ ဂွၢမ်းတႃႉ၊ ၵမ်ႇၶၼၼ်ဂွၢမ်းဝွၵ်းၼႆႉ– ထႆၢးၶိုင်ႈဂေႃႉ၊ ယိင်းၶိုင်ႈဂေႃႉ၊ ၵမ်ႇၶၼၼ် လိူဝ်သေၼႆႉ– ယႆႇသွင်ဂေႃႉ၊ ယႆႇသၢမ်ဂေႃႉ၊ ယႆႇယိင်းႁဵတ်း "ဂွၢမ်းတႃႉ=ထၢမ်မႃး"။ ဂူခၼ်းထႆၢး ႁဵတ်းဂွၢမ်းၼၵႈတွပ်ႇဂူႇ– "ဂွၢမ်းဝွၵ်း= မိူၼ်ၶင်ႇ မႃဝ်ႇၼလႈသၢဝ်၊ ႁဵတ်းဂွၢမ်း ဝွၵ်းၵဝ် ႁူႈလႆႈ ပိၼ်ယူဝ်ႇပိၼ်မေး ဂၼ်" ၶၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

(3) မေႃတူၼ်း၊ မေႃဂေႃႉလိဝ်၊ ဂွၢမ်းလူင် ၵမ်ႇၶၼၼ် ႁဵတ်းဂွၢမ်း ယွႆႈ။ (ၵ) မေႃလွတ်ႈ မီးသူပ်းလႆၢလႆၢ။ (ၶ) မေႃတြႃး။ (င) တိုင်ႇတုမ်ႈ။ မေႃလူင်လိူဝ်းၼႆႉဂေႃႈ ၶွၼ်ႈပွႆး၊ ၶွၼ်ႈၵၢတ်ႇ၊ ပေႃးလႆႈႁဵတ်း ၵၢင်ၶိုၼ်း တေႃႇမိူင်းလဵင်း၊ ဂူခၼ်းထွမ်ႇ ပေႃးၵမ်ႇယႆၢႈဂေႃႈ ပိၼ်လႆႈယဝ်ႉ။

ၶၼႈၵၢၼ်လိူဝ်းၼႆႉ လႆႈႁူႉ တင်ႈၵဝ်မိူဝ်ႈပၢၼ်မိူင်းမႃဝ်းလူင်– လူင်း မႃးတေႃႇယၢမ်းလိဝ်၊ ယင်းၵိုတ်းဝႆႉယူႇၵိတ်းၵွၼ်ႇ လမ်တေႃႁႆႇယဝ်ႉ။

(4) မေႃပၢၼ်မွႆႇ။ (ၵ) ဂွၢမ်းလၢတ်ႈသဵင်းတႆး လုင်းၵေႃးထေႇယႃး ဝိင်းသီႇပေႃႉ။ (ၶ) ဂွၢမ်းပၢၼ်မွႆႇ–ႁႆႇထွမ်းတိုင်ႇယူလင်(ၵီႇတႃႇ)၊ ၵွင်ပိုင်ႉ။ ၶိူင်ႈၶွင် လွႆ.တိုဝ်းမၼ်း၊ တႆးၵမ်ႇပႆႇ မေႃႁဵတ်းသေမိဝ်း၊ သိုဝ်ႉၵဝ်လွၼ်ႉ လွၼ်ႉ၊ မေႃႁႆႇလွင်ႈလိဝ်ဂူလ်ုး။

[ၵ] ပိူင်ပႅၼ်လိူဝ်းၼႄႉ လွမ်းလူလ်ႈ ၼီယႃႉမတြႃး ထုၵ်ႉပၼ်ၸလႈ ပၼ်မႃး၊ ထိင်ၵမ်ႉလၢင်ႈ ယႃႇၵမ်ႉလႆႈ။ ၶဝ်ၼႄႉ– ၽလႆႈ လၵ်းဝႆႉ သၢမ်တွၼ်ႈ။ တွၼ်ႈငဝ်ႈၼၼ်ႉ မၼ်းပႅၼ်ၵႃႉလ ယၢမ်းႁွင်း–ၵိၼ်ၶဝ်ႈတမ် ၶူၵ်ႇမွင်း ၶူၵ်ႇမိုဝ်း၊ ယူႉၵျိၼ်းသုမ်ႉပိုၼ်ႇ၊ လႆးယိင်း ႁွမ်ႇၵၼ် ႁိတ်းၶဝ်ႈ လႆးတႆႈလီႈ၊ ထၢင်ၶီႈ ပႆႉဝႆႇ၊ ၵူၼ်းၵႆႇ ၶီႉၵႂႃးၵႂႃႉၵႆႈ ၵႂႃႉၼႃး၊ လေႃႇၵႃး ပႆႉမီး၊ လူဝ်ႈႁီး သၢၵ်ႈယၢဝ်း၊ လႆးယိင်းၵေႃႈၶူၼ်ႁူဝ်ယၢဝ်း၊ တူဝ်လွႆၵေႃႈ ၶိုင်ႈလိုင်း ယိုတ်ႈယၢဝ်း၊ သူဝ်ႈၶူဝ်း လုမ်တူဝ်၊ သိင်ၶူဝ် ၼမ်လူဝ် သိင်ႁႆႈ၊ သူၼ်ၼႃး ၶွၼ်ႉလႆႈ၊ ႁူၼ်ၵိၼ်း ငိုၼ်းလိူင်ႉ၊ ၶျႃးၵႃႉ တၢင်းပႅၼ်ၵေႃႉ၊ ၵီႈယူတ်း ၵီႈယႃၵေႃႈၵေႃႉ၊ လႃႉတီႈဢိင်ႉၵ ယႃႈငၢၼ်း ႁွင်ၶူမ်ၵူလ်းၵေႃႈ ၸပႇတူဝ်ယဝ်ႇ။

[ၶ] တွၼ်ႈၵၢင်– ၶူဝ်းမၢင်ပေႃႉမႃး၊ ၵလႃးၵေႃႈၶိုၼ်ႈ၊ လိုၼ်ႈၼိူင်ႈ ႁၢဝ်ႉ၊ ငိုပ်းၼိူင်ႈလိင်ႉ၊ ၵမ်ႉႁိင်ႉမူၼ်ၵၼ်၊ မဝ်းမဝ်ႉယၢမ်ႈႁၼ်ၵေႃႈလႆႈ ႁၼ်၊ လေႃႇဝူဝ်း ပေႃႉမႃး၊ လူတ်ႇၵႃး ပေႃႉထိင်ႈ၊ ၼမ်ႇႁိင်ႈ ယူၼ်ၵေႃႉ၊ မီးမႃးပူဝ်ႉၵေႃႉ ႁူဝ်ယွႆး၊ ငွႆးလိၵ်း တင်ႈယွႆး၊ ပုင်ႉတႆး မူၼ်သင်၊ ယူႉၵျိၼ်း ႁႃသုင်၊ ပုင်းၼမ်ႇ မီးၵႃႈၵျိၼ်း ၶဝ်ႈလႆးၵေႃႈႁႆႈ၊ သႆၢလႃႉပႃႉၵေႃႈ ၵမ်ႉႁတ်းမတ်ႇ၊ ၶၼ်းႁူဝ် ႁူပ်ႈၼိူင်ႈ ပႆၢၼ်ပ်း။ သူဝ်ႈယူင်ႇ ပၼ်ၶၼ်လီႉ၊ ၶီႈယၢပ်ႉၵူၼ်ၵိပ်ႈ၊ လိပ်ႈၵၼ် မႃးလွမ်း။ ပီႉႁူမ်းၵေႃႈၵေႃႉ၊ ၵုပ်းၸၶႉယွႆး ပူင်းၵေႃႈမူတ်း၊ ၵသၢၵ်ႈၵေႃႈ ယွမ်းႁူတ်း၊ ပၼ်ငႃႈႁႆၢယၢၵ်ႈ၊ ၶၢၵ်ႈထိင်ႈ ၵီႈယႃ၊ မီးမႃးႁူင်းယႃ သေးယူင်ႉ၊ ပုင်ႉၼႄႉ သမ်ႇပႅၼ်လႆၢးၼိူင်ႈယဝ်ႇ။

[င] တွၼ်ႈပႆၢ– ၶူၵ်ႇမိုဝ်း ၶူၵ်ႇမွင်း ၶူၵ်ႇလုလ် ၶူၵ်ႇၼမ်ႇ လူမ်ႁႆၢ၊ တၢင်းၵူၵ်း တၢင်းၵႆၢ၊ ၵေႃႈၵေႃႉ၊ ပေႃးၵဝ်သၵေႃႉ လၢင်ႈၵိုပ်း၊ ယူႉငိုပ်း ၵမ်ႉလႆႈ၊ ၶိင်ႉမႆႈၼမ်သေ ၶၢဝ်းႁွၼ်၊ လူၼ်ၼမ်လၵ်ႇႁႆၢႇ၊ ပၢင်ယႆၢႇ ပၢင်လွင်း ၵမ်ႉပၼ်တေႃႉ၊ တၢင်းလီႁႆႈ ၼမ်သေတၢင်းလီၵျႃႉ၊ သေႃႉၵၼ် ၵူႉႁိတ်း ၶူႉလီႉ ႁၢပ်ႉၶူဝ်း၊ လူဝ်းၵၼ်ပႆၢႈၶဝ်ႈဝိင်းလူင်၊ ၵူင်ၵျိၼ်းၶၵ်ႉသတ်ႇ၊ မတ်ႇၵၼ်သွႆႉၶၵ်ႈ၊ ၼႃႈလွၵ်ႈ တႃၵၢၼ်ႇ၊ ၶၢၼ်ႇၵမ်ႉလႆႈဝႃႈ၊ ၼႄႇၵူႈ....
မူင်းႁဝ်း– ၵူၼ်းၵဝ်းလွၼ်ႇလွၼ်ႇယဝ်ႇ။

ထဝ်ႈပိုၼ်းမူင်း

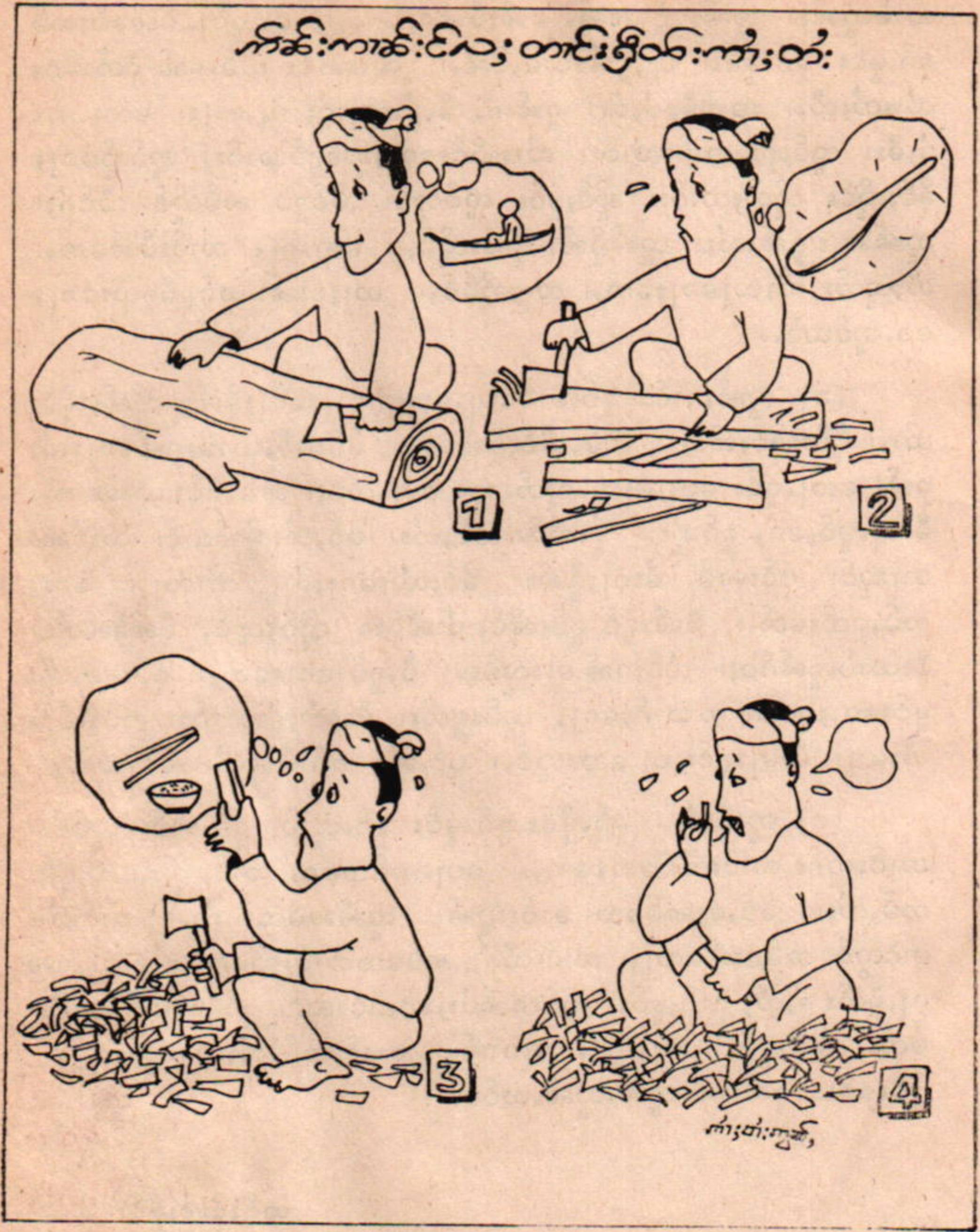

ၽိုင်ႈၼင်ႈ

မေႃၵႂၢမ်း

သၢမ်ပၢၼ်

[ၵ] တွၼ်ႈငဝ်ႈ– ပၢၼ်လဝ်ႈ ဝူဝ်းတၢင်ႇ၊ လၢႆးယိင်း ၼဵဝ်ႈလၢႆး–
(တႆႈလီႈ) မီးလွၵ်းႁူဝ်ၽွင်မၼ်း။ တိုဝ်းပေႇႁူ၊ တွင်ႇႁူ ၶင်ႇၵၼ်၊ ပၢၼ်ႁိၼ်း
သုမ်ႇပိၼ်ႉ၊ လုတ်ႇမေႈယၢႈငွၵ်း၊ သွၵ်းတိၼ် ၶင်ၵူၢႆးႁူဝ်ငူလၢႆး။ ၵုပ်းၼၶႇ
ယွႆးပူင်း၊ ၵူၼ်ယူင်ႉ၊ လႂ်ႇပႂ်ႇလူင်းယွၼ်ႇတင်းၶႄႈ၊ သိၼ်ႈၽၢၵ်ႇသႂ်ႇႁွင်း၊
ႁတ်ႉသီၢၶျၢပ်ႈ၊ ႁၢပ်ႇၶမ်ႉတဝ်ႈမူၵ်ႇ၊ ၵိၼ်ၶမ်ႉတဝ်ႈၽွတ်ႈ ၶၼ်ႉ–

ၵႂၢမ်းထေႃၵၼ်

လၢႆး။ ၶူၵ်ႉၼဵဝ်ႉ ၵဵင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း၊ ပီႈယွၼ်းလၢမ်း ၵွႆႇမၢၵ်ႇ–
ၶႄႈ.... ၶႄႈ ၶမ်းပီႈ။

ယိင်း။ မၢၵ်ႇမႆႉပိၼ်သၢၵ်ႈလိင်း၊ ၶူၵ်ႉၼဵဝ်ႉလိင်း ပႆႇသူႈ–ၶုၼ်ၵူႈလၢႆး။
သင်ပိၼ်မၢၵ်ႇမွၼ်းသွႆႈ– ၼဵဝ်ႉလွင်ႇၵွႆႈယိၼ်းၶေႃး.... ပီႈၵူႈလၢႆး။

ယိင်း။ ၽူၼ်တေမႃး လူမ်းယႃ၊ မၢဝ်ႇပေႃႈၵ ၵူဝ်လူမ်း ၶႄ...."
မၢဝ်ႇပေႃႈၵ လင်ဝူဝ်း၊ လိုင်ၵမ်ႇလူဝ်းႁပ်းၽွင်ႈ–လူင်ၵူႈလၢႆး။

လၢႆး။ ၶူဝ်ႉလင်ဝူဝ်းတၢင်ႇၶဵင်ႈ၊ ၶႆၢၶၢတ်ႇယဝ်ႉတင်းသိင်ႈ–ပီႈလွင်ႇ
မႃးလူဝ်း.... ၶမ်းၵူႈလၢႆး။

ပိူၼ်ႈရူ ပတေႃႇသျ

ၸၢႆးထၢမ်။ ၶမ်းမွႆး ပဵၼ်သၢဝ် ႁိုဝ်.... ပဵၼ်မႄႈ၊ ယူမ်ၶွတ်ႇၵွင်ႈ မႂ်လၢႆႈ– ႁိုဝ်ၵဵၼ်ႇငၢမ်းတေၼေႊ။ ၵမ်ႇၼၼ် ပဵၼ်မႄႈဝႆႉ ယင်းၵဵၼ်ႇ ပဵၼ်သၢဝ်၊ လိူၼ်သၢမ်မူလ်ၼွင်း ယူႇၼွၼ်းၼၢဝ် ၵူႈဝဵၵ်ႈ.... ႁိုဝ်ၼေႊႈ။

ယိင်းတွပ်ႇ။ ၼွင်ႉလမ်ႉ ၵူႈဝဵၵ်ႈ ယူႇၵူၼ်းလဵဝ် ၶုၼ်ၵူၺ်း.... တင်းၵၼ်လၢႆး ၵဝ် သဝ်းႁိုၼ်း ထွင်ႇယွႆးပဵဝ်– ပႆႇၵွင်ႉၵၼ်လႆႈ။ သင်ပဵၼ်လဵဝ် လဵဝ်းၵူပ်ႉပႆႇၵူႈ–ၼွၵ်ႈၼႆႉ သူႈ ပႆႇလီသူႈ ယင်းမီး ၶုၼ်ၵူၺ်း။

ၸၢႆးလဵဝ်။ တေႃႈၼႆႉ ဝူၼ်ႉတူဝ်းႁႃ သၢင်ႇၶျၢင်ႇ၊ ယွႆႈယႃႇ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ လဵၼ်ႈၵၢင်ပၢင်ႇ– ၵူဝ်ၶီႈလိုတ်း သဵၼ်ႈသၢႆတၢင်း။ ၵၢပ်ႈမူင်း ၵၼ်လီ ၵိၵ်ႇၵၼ်ယၢင်း– လွမ်းပဵပ်ႉ ငဝ်းၵၼ် ယူႇႁူမ်ႈ။ ယွႆႈယႃႇႁဵတ်းၼင်ႇ ယၢၵ်ႇလပ်းမႂ်ႉပဝ်းၵေႃႇၵိင်ႇၵူမ်ႈ– ၵူဝ်ပူၼ်ႈ ၵဝ်ၶွၼ်ႉသိုင်းမင် ၶုၼ်ႇယၢတ်ႇ။ ၶူပ်ႇမူဝ်ႈ တူဝ်ယၢၵ်ႇၼၼ်ႉ ၵမ်ႇယၢတ်ႇ– ၵူဝ်ၼႄႇလွႆႉမႂ်ႉပဝ်း ၼင်ပိူၵ်ႇလုၼ်ႈ။ ၵုသူဝ်ႇ ၵၢမ်ႇယွႆႉၵူၼ်ႈ– မၼ်းၵေႃႉတေၶၢမ်ႇ၊ ဝူတ်ႈယေးတၢမ်ႇ– ယွႆႉၵေႃႉႁဵတ်းၵေႃႈ မၼ်းလႆႈ လူင်ၵိူဝ်း။

ၸၢႆးလဵဝ်။ ယႂ်းၵွၼ်ႇႁွင်ႉ လွမ်းႁူဝ်လိူၼ်ႁူၵ်း၊ သၢႆယူၼ်ၵူမ်ႈလူင်းတူၵ်း– လွမ်းႁႃႉ လွႆၼေႊ။ မူးလေး ပၢၼ်းသေး ငၢင်ႉသူပ်းၵႃ– ၵီႈလွမ်းသၢႆၼၢႆးပူင်း၊ ပီႈႁဝ်းၵမ်ႇၸပႉၶီငဝ်ၵူၼ်ႈပႃးသူင်း– လွမ်းသူ ႁႃယူဝ်။ ငႃးမူဝ် တဵင်ႈၼွႆးသႆၢး၊ တိၼ်ယၢင်ႁူင်ႉ ၶူၼ်လၢႆး– တဵၵ်းလၢႆႈယၢင်းၶၢဝ်။ သူပဵၼ်သၢဝ်– ႁိုဝ် ဝႃႈလႃး ၼွင်ႉပဵၼ်ႁိူၼ်း၊ ပၢၼ်းလိူၼ်း ၶူဝ်ႈမဵင်းတွမ်၊ ၵႂၢႁွမ် တူဝ်ႈ တင်းၵုင်း၊ ၵူၼ်ပိၼ်ႇပွႆႉ ၵၼ်သုင်း– ႁဝ်းပီႈတူၵ်းလင်.... ၼေႊၵူလ်း။

[ၶ] တွၼ်ႈၵၢင် – ပၢၼ်ၵၢၼ် ၶူဝ်းမၢင်ပေႃႇမႃး၊ ၵလႃးၽိူၵ်ႇၶိုၼ်ႈ၊ သူင်ၵၼ် သိၼ်ႈတူင်ႇ၊ ၵူၼ်ႁူင်ႇၵေႃႈၵဵပ်ႈ၊ ၵမ်ႇလဵပ်ႈႁူဝ်ထွၵ်း၊ ႁွၵ်းႁူဝ် ပူဝ်ႇၵေႇ။ ၵူလ်ၵၢၼ်း ၵမ်ႇႁၢပ်ႇ၊ လွႆႉလေႃႉ လွႆႉၵႃး၊ တၢင်းရထႃးထိုင် လွႆႈၽဵဝ်ႈ။ ယၢမ်းၼၼ်ႉ မီးမႃး– ၺႃႇယွတ်ႈၶမ်း ပၢၼ်းသဵင်း ဝၢၼ်ႈထိင်း၊ ၼၢင်းထိင်ႇ ႁွၵ်းၶမ်း၊ ၼၢင်းၵျႃႇ မူဝ်ႁူင်း– ပိူင်ႈမႃးလႆးၼိုင်ႈယဝ်ႉ။

ၵႂၢမ်းမေႃလူင် ပၢၼ်းသဵင်း

ၶျၢၵ်ႈၼႆႉ ဝႆႉတႃႇ ဝႃႈၽႃႇ ၵႆႈႁၢၼ်ႇ ပၢၼ်တၢၼ်ႇ ၼသႉသုင်း ၼႆတ်ႉ ႁဵတ်းႁၢင်ႈ ယၢင်းပႆႇမေႃလေႃး၊ တိုၵ်ႉပဵၼ် ပုၵ်ႉတီႇ ႁုင်ႇမရိ ၵၢင်ဝၢင်ႈ ႁူၼ်းယေႃး– ပေႃးပုၼ်ႈ ပႆႇပႆႇ ၽႆႇလွႆၵေႃႈ မေႃးႁူၼ်ႈ မႃးႁႃယဝ်ႉ။

သိၵ်ႉႁိၵ်ႉ သူလ်ႇပီ လီႇၼုမ်ႇ တူမ်ႇလမ်ႇ ငိမ်ႈသူပ်းၵႃ– မူႈမွႆႇ ယွႆႇမႃးၼႃႈလၢၼ်း ထုၵ်ႇလွႆယူႈလႅၢး ငႃႈရႃးတႃ– ႁႃၶႆႈမိူဝ်းလၢၼ်ႈ မိူဝ်းၼလႇၵုမ်ၵဝ်း၊ ၵုသူဝ်ႇ ႁူဝ်တႃၼ ပေႃႈၼမႈ ၽုင်းၵုင်ႇမုၼ်ငဝ်း– သဝ်းသၢၼ်ႉယူလ်း လိူၵ်ႈတူလ်း ထမ်ႇမီႇယႃႇ ႁႃထၢပ်ႈ တၢၼ်းပူင်။

မိူဝ်ႈယၢတ်ႇၼမ်ႉ ၶႂၢမ်ႈတဝ်ႈ ၵမ်ႇလႆႈမီးသူင်– ယူင်းယႃႉၼိုင်း ၵူဝ်ႇ တူဝ်ၶိင်း၊ ပုၵ်ႉတီႇ ၵုင်ႇမရိ မီးလုၵ်ႈလၢင်း ၼၢတ်ႈဝၢင်းမဵင်ႇ သဵင်ယိင်း– မိင်းမၵႃႇၼီႇ ၽီသိၵ်ႉၵျႃး ယိၼ်ႈမႃးပၼ်– ၵူဝ်းၼႁႈ ၵူလ်း.... ၼႃႈၼုမ်ႇ ၼုၵွၼ်ႇ ၵွၼ်ႇ သေၼလႈ ႁဝ်းတဝ်ႈမႃးႁၼ်ၼႆႉ။

သင်ပဵၼ်မၵေႃႈ သိင်ႇထဝႃႇ မမြၢတ်ႈမီးၶၼ်– မၼ်းတလီတႃႈ ဝၢင်းတၢင်ႇၵၢၼ်ၶမ်း၊ ၽၼ်မၢၼ်ႇသိပ်းလုၵ်ႈ ဝိသုၵ်ႉထိ လိႇလူတ်ႈ လုင်းလုင်ႇ ပႆႇယေႈၵမ်းၵမ်း– ၶမ်းထၢၼ်ႇ တေႁူင်ႈလူင်းထိုင်ႈၶူင်းလိၼ်။

တုပုင်ႇပမႃႇ သိင်ႇထဝႃႇ တူဝ်မလူမ်းမိၼ်– ၵိၼ်မုၼ်ၶမ်း သမ်ႉ ၽွၵ်းသႆႇ သဵင်လေႃး၊ လွင်ႇဝႃႈ လီၵွၼ်ႇ ယွင်ႈၵၢမ်း ၼုလၢမ်းပွတ်ႇ ၶၢဝ်ၶျႃး–ပေႃးထၢၼ်ႇ တေၵၢပ်ႈမီး တွႆႈထီးလွတ်ႇ မွႆႇလွင်ႈၶမ်းထူမ်၊ လွႆၼႁႈၼၢင်း တီႈတၢင်းၶွပ်ႈမိူဝ်း ၼုမ်ႇ ၼုမ်ႇ ၵွၼ်ႇ ၶွၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်း ၼမႉၼွတ်းၵူမ်။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ပၢၼ်းၵႂ်ႈတေ ၵူၼ်းထဝ်း ငရ်ႈ တၢင်းပိင်း ၶိုၼ်းလိင်းႁၵ်ႉ ဢၵ်းထူမ်– ဢူမ်ၵူမ်ႈထူး ႁူတၵ်းၵၼ်ႇႁူမ်ႁူလ်း၊ ႁၢင်ႈတၵ်းႁူမ်ဢႄႇ ဢၶမ်ႇသႃႇလွၼ်ႉတွၼ်ႈငဝ်ႈ သဝ်းမေႃႇလွမ်တူလ်း– မူလ်းသိင်ႉထိုင်ႇ ၵႃႇရိင်ႇပေႃႇ မေႃလၢင်ႈၵဵတ်းႁၢင်ႈ ၵဵတ်းယၢင်– တၢင်းႁၵ်ႉဢၵ်း ယူႈထဝ်း တၢၼ်ႇသဝ်း ႁၢႈႁူၵ်းတၢင်ယဝ်ႉ။

ပေႃးမိူၼ်တူဝ်လီယိုင်းၶမ်း ၵႃႈပျႃးႁၢင်– ယၢင်ႁၢင်ႈသၢင်းဢီႇ သီသွၼ်း၊ ၵသၢၵ်ႈၵယွႆႇ ဢွၼ်ႉပႆႇထူၼ်ႈ ယူႇမူၼ်ႈၵူၼ်းထဝ်ႈ ႁၢင်း သေႇ သွင်မွၼ်း– တွၼ်းပူၼ်ႉပူဝ်ႇ ပျူဝ်ႇယၢင်ႁၢင်ႈမီးတီႈတူလ်းလွမ်– ၵူဝ်း ၸႂ်ႈၵူလ်း ဢႄႈဢုမ်ႇဢုၵွၼ်ႇၵွၼ်ႇသေၸလႈ ၶမ်းႁူမ်ၶေႃႈ။

တၢင်းၶၢဝ်မိူင်းၵူၼ်း ဢူၼ်းၶျႃးၵေႃႈသုတ်းၵွမ်– ႁူမ်မူၼ်ႈတႂ် မူၼ်ႈၶေႃး ပေႃႈလေႃးၸမႈ ႁၢင်းသေႇသွင်ပႃး၊ ၶူပ်ႇမိူဝ်ႈလူင်းသူႇ ဢမ်ႉယူႇႁူင်ႈယွင်းသွင်ႇဢွင်လႃး–ပႃးသပ်ႉပျႃႇ ငႃႇသီတီႈၵူၵ်းၵဵဝ်။

ၵူမ်သွႆႇထွႆႇငႃး သႃးဢီႇသီထွတ်ႇ ႁွတ်ႈထူးယဵဝ်– ၵဵဝ်ၵဵင်ႈၵူၵ်း ၵူပ်ႉတူၵ်းသႂ်ႇ ၵၢင်ယွင်း၊ ၶၢဝ်ထွတ်ႇႁွတ်ႈထိုင် ပိုၼ်ႉသီႇး လၢင်ႉပႆး ထွႆႇသွင်ပွင်း– ၵွင်းလႃႉႁၢၼ်ႇ ၵၢၼ်ႇဢွင်ႁွင်ႈတိုင်းဢမ်ႉပေႃးသႂ်– ဢုမ်ႇယၢင်ႁၢင်ႈဝိင်း လုၵ်ႈယိင်း ပႃႈယၵ်းၵႃႇ ၶဝ်ထဝ်ႈ သဝ်းသၢင်ႈ ႁူၼ်းလႂ်။

ဢွင်ႉယႃႇၵႆႉ ငႃႇဢမ်ႉ လဵတ်ႇမႆႈၶႆးႁူဝ်ႇ ႁူမ်ၵွမ်ႈၵဵဝ်းထႂ် ၵူဝ်....
ယႂ်သမ်ႉ ထူဝ်းငႃႇ ယေၶျူဝ်းၵေႃႈ၊ ၵူဝ်ပဵၼ်ပူႇဝၢင်ႇ ဢၢင်းဢေႃႈဢု ၵူႈထိုၼ်ႈ ငိုၼ်းၵၢဝ်ႇ တဝ်လူဝ်း– ထူဝ်းၵေႃႈ ယႃႇငႃႇ သူႃးယၢင်ႈ ဝၢင်းပႆတဢေႃႈ။

ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ပီႈယူႇသၢင်ႈ ထႃႇဢတၢင်ႇတီႈႁူၼ်းၵႆ– ၶႆးၵွၼ်ႈငွၼ်း ႁူဝ်ႇသဵင်ပဵင်း၊ ၶူပ်ႇမိူဝ်ႈ ၶိုႈသူႇ ၶိုႈထိုး ၶိုႈႁူပ်ႉၶိုႈလႃး ဢေႃႈဢွတ်း ယွတ်ႈၵူၼ်းပုင်ႇ သုင်ယဵင်း– သေၵေႃႈ ပေႃးပီႈမိူဝ်းယၢတ်ႇ ယၢၼ်

ၵၢၼ်ႈပၢၼ်းႁူမ်ႈ– ႁဝ်းႁူႉတၢင်းသမ်ႉ ဢၢၼ်းလႆႈမႃး ႁူပ်ႉလႃးတေႃႇ တႃႇၶႃႈတူၺ်းလွမ်ၶေႃႈ။

ပေႃးသူတၢင်းပႆလူင်းႁိုၼ်း ယၢၼ်းလိုၼ်း ၶူဝ်ႈမၢင်းတွမ် ၵိူဝ်…. ၵဝ်လွင်ႈထီးၵီႈငမ်းသမ်ႉ ၵုပ်းၶွပ်ႇမိူမူၼ်း၊ လႃႈလီႈပီႈဝႃႈ ယႃႇၵူႃႇ တိၼ်ၽႃႇယၢင်ႈဝၢင်း ၵိမ်ႈၵၢင်းၶွင်ႇၶၢဝ်ဢူၼ်း– လူၼ်းၵေႃႈလူၼ်း ယူႇလမ်ပေႃႈ လေႃးၼမ်ႈႁၢင်းသိူင်ၶႃႈ။

ၶူပ်ႈမိူဝ်ႈၶေႇယွင်ႇထွင်ႇလႃး ၵသႃးလိူင်–ၶိူင်ႁၢဝ်ႈႁၢင်းလၢင်ႈ ႁူဝ်ၶႆႈ ၵူဝ်လႆႈမီးလွင်ႈယေႃးၵႃႇပိၼ်ဝတ်း၊ ၶူပ်ႈမိူဝ်ႈၽူၼ်ယူႇၽႅ ႁႃႇ ၵုမ်ႈမူဝ်းလူဝ်ႇ ၵူဝ်ၵတ်း– ၶတ်းသိူဝ်ႇ လိူဝ်ၽူႈလႆး ၶိုၵ်ႉၶႆး ၵမ်ႇပိူင် လၢင်ႈမိူဝ်းထၢမ်ၶေႃႇ…. ပၢင်တႃႇၶႃႈလၢၼ်း ၵၢၼ်ႈပၢၼ်းလၢမ်။

ပေႃးသူလူင်းႁိုၼ်ႈ လိုၼ်းတိၼ် ဢိူဝ်လိၼ်ဝၢင်းတမ်း သမ်ႉၵူဝ် လႆးမီးသိၼ်ႈ မီးဢၢမ်– ယၢမ်းမူဝ်ႈ မူဝ်းတူဝ်ႉလႃး ၽႃႇတိၼ်လိပ်း၊ ပေႃးၵမ်ႇတူဝ်းၵူႃႇ ပႃႇတေႇ ၶျေႇၽဢၢပ်ႈ ၵၢပ်ႇၶျၢပ်ႈဢူၼ်းဢုမ်ႇ ဢၢမ်လၢင်ႈပၢင်းဢိပ်း– လိပ်းဢွင်ႉၵူၺ်းၵမ်ႇၵႃး ႁူမ်ႈပႃးမင်ႇၵလႃႇ မေႃၵေႃႈႁူၵ်းလိူဝ်…. ပီႈတၢင်းသုၵ်ႉလွမ်းပၢင်ႇတႃလိုၼ်ႈမိုၼ်းသိူဝ်ၵူဝ်ႈ။

ပီႈလင်ႇလၢတ်ႈသင်ႇဝႆႉ ၵူႃႇယၢင်ႈ တၢင်းလိူဝ်– လိူဝ်ႁူၺ်ႈမေႃလၢင်ႈ လိၼ်းလႃး၊ ၵူဝ်တေႃႇ လေႃႈတမ်း ယမ်ႈတူၵ်း လူၵ်ႉၽိူင်း သိူဝ်ႇဢၢမ် ၶႃး– လႃးတီႈမီးမူင်ႈမၢင်း လူၵ်ႉပၢင်း ၵမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ ပိၼ်ၽမ်ႊ လွမ်းတိၼ်။

လိမ်တီႈဢမ်ႉယူႇတဝ်ႈ ၵူၼ်းထဝ်ႈဢၢင်းၵိၼ်– ယိၼ်းပီႈ ယိၼ်း ဢွင်ႉၵိူဝ်ငိၼ်း၊ သေႃႇလေႃႇ ၵမ်ႇတေႃႇ ပေႃႈၵွၵ်ႇၽႅ ဝႃႈၶိတ်ႈ တူၺ်းလူးဢၢင်း ဢမ်ႉၶိုၼ်းၵူႃႇ ႁႃလိၼ်း– ယိၼ်းၵွၵ်ႇလိူဝ် ၶိူဝ်ႈၸၼ်း ဢွင်ႉ တၢင်းပွင်ႉ ႁၢင်းသူ…. ပႃႈၸမ်ႈဢၢင်းလႃႇ သမ်ႉတၢၼ်းၶေႃႇ လိူဝ်မူၼ်ႈမိူင်းဢဝ်ႉ သဝ်းယူႇၵႆလႆႈၵိတ်းလူၵိူဝ်။

ပိူဝ်ႈဢဝ် ပီႈလင်ႇလၢတ်ႈသင်ႇဝႆႉႁၢင်းသူ– လူမူင်ႈတူၺ်း ၵမူၺ်း ၵၵျူၺ်းဢႃႈတူၺ်းပီႈ တူၺ်းဢွင်ႉၵိူဝ်တူၺ်း၊ ၶူပ်ႈမိူဝ်ႈပိုၼ်ႈလႃႇထ ဝႃႈၶိတ်ႈႁၢင်းတီႈ မိဝ်းၵျွင်ႇမႃႇၸူၺ်း– တူၺ်းလင်ႈမၼ်း ဢႃႈၶူတ်း ၵူတ်ႉငၢႆးၶေႃ။

ပိူၼ်ႈၵႃႈ ပတေႃႉသႃႇ

ပိူၼ်ႈလႃႈထ ႁင်းလိုၵ်ႈႁင်းပေႃ- ၵေႃႈ တေႃႈမိုဝ်းတိုဝ်ႉလႃး သႂ်ႇလႂ်ဝူဝ်း၊ ပိူၼ်ႈလႃႈထ ႁင်းမေႃယႅင်း ၵႅင်ႇၵုမ်ႇၵုဝ်း- ၵေႃႈ တေႃႈမိုဝ်းတိုဝ်ႉလႃးသႂ်ႇ လႂ်တီႈၵၼ်းမူၺ်။

ပိူၼ်ႈလႃႈထ ႁင်းပႅတ်ႈႁင်းၵူၺ်-ၵေႃႈ.... တေႃႈမိုဝ်းတိုဝ်ႉလႃး သႂ်ႇလႂ်ၵၢၼ်း၊ ပိူၼ်ႈလႃႈထလဝ်းၵွင်ႈ ပွႃင်းၵမ်ႇၵိၼ်ယၢၼ်း- ၵေႃႈ တေႃႈမိုဝ်းတိုဝ်ႉလႃးသႂ်ႇလႂ်ၵွၼ်ႈယၢမ်းတမ်.... ယၢမ်းလ ပေႃးလမ်။

ပိူၼ်ႈလႃႈထ ႁင်းမိုၵ်ႉ ႁင်းၵမ်- ၵေႃႈ တေႃႈမိုဝ်း တိုဝ်ႉလႃး လေႈၶႅပ်းယိုၵ်ႇၶၢဝ်ၼုၼ်း၊ ၶုပ်ႇမိုဝ်ႈပေႃႈမေႈပွင်ႉလႃႇဝႃႈႁင်းၼွင်ႉ ႁႅတ်းၼႃႈႁိုၼ်း ၵမ်ႇမေႃႁိူႈမၼ်းမူၼ်း- ၼ်ၵေႃႈ ၵုၼ်းမူၼ်ႈမိုင်း ၵွၵ်ႇလႂ်ၶႂ်ႈမိုဝ်းလွႂ်ႈမိုဝ်းထႅမ်.... မိုဝ်းႁိုဝ်ႉ မိုဝ်းႁိုဝ်ႉ ႁဝ်းဝႃႈယႃးမွၵ်ႇ ႁႂွမ်ပွမ်ႈပႅင်း ယွတ်ႈယႅင်း ၼုမ်ႇၼုမ်ႇၵွၼ်ႇ ၵုဝ်ပီႈ မိုဝ်းၵုမ်ႉမိုဝ်းၵႅမ် ႁိုဝ်ႉၶေႃႈ။

ပိုဝ်ႈၼ်ႇ ပီႈလွင်ႇလႃတ်ႈ သင်ႇဝႂ်ႉ ၶႂ်းလိင်ႇ သႅင်ထႅင်ႈလၵ်းလႅမ်- ၵႅမ်ၵုမ်ႈႁိမ်း ပေႃႈလေႃးမေႈ ႁၢင်းသေႇသွင်ပႃး၊ ၵသၢၵ်ႈၵယႂ်ႇ တေႃႈပႂ်ႇတၢၼ်ႇ ပၢၼ်ႁူႉလၵ်း ၼႃႈႁိုၼ်းၼႃႈယေးၵိင်ႇလင်လႃး- ငႃးၼ်တ်ႈပုဝ်ႇပုဝ်ႇပႂ်ႇၶတေႃႉလီတ်းပီၵူႈ.... ၼႃႈလၢၼ်း သွႂ်ႈပၢၼ်းၵျႃႇ ဝႃပွႃင်ႉယူးၼ်ီၶႃႈ။

ၼပ်ႉလူ ၵသၢၵ်ႈ တွၢၵ်ႈၵၢၼ်ႇ တၢၼ်ႇပၢၼ်လႂ်ႈ သိပ်းႁႃႈ ယွမ်းပီ-လီႁၵ်ႉလႅမ်တီႈၵႅမ်ႈတီႈသုပ်းႁူမ်ႈၵုပ်းၵုဝ်ႇတုဝ်ၶိင်း၊ ၵယႅၼ်ႇ ၵၶၵး ၶပႉလီႁၵ်ႉပႅင်းလႅင်ႇ သႅင်ယိင်း- ထိင်းၵိင်ႇသရေႇသေၵေႃႈ ယင်းမေႃ။

ၵၢပ်ႈယူႇတိၼ်ၵူႇရႃႇလႃႇ ၶုဝ်ႇယႃႇတႂ်ႈလုင်ႇလွင်ႈထီး ၵီႈၵႂၢး လႂၢႈလုတ်းလေႃ- မေႃမူၼ်ႈတုၺ်း ပီႈၵုၺ်းဝႃႈမၼ်း ႁၢင်ႈတၵ်းၵိုင်ႇ သုၼ်ၢင်း၊ တိုၵ်ႉယူႇမူၼ်ႈ ၵုၼ်းထဝ်ႈ သဝ်းၵွမ်ႇႁႂွမ်ၵွမ်ႈၶႂ်းၵၢင်း- တၢင်းယႂၢႇလႂ် ႁူပ်ႉလႃး ၶႂ်ႈမႃးဝႃႈ ယွၼ်းၼုမ်.... ။

လွင်ႈ။ ။တၢင်းပဵင်း ၵိုၼ်းႁဵင်း ႁၵ်ႉၼၵ်းထူမ်.... ပေႃးၵမ်ႇ ၼႆႈၽၢတ်ႇ၊ သူၺ်ႇပီႇလီႇၼွတ်း ယွတ်ႈသဵမ်းလဵမ်တုမ်ႇမၢတ်ႇ– ႁႃႉထ မဵၼ်းပဵၼ်ၵွၵ်ႇပွၵ်ႈ၊ ၵူႈၽဝ်ႇၵူႈတၢင်း ပိုၼ်ႈၶျၢင်း လွမ်မျေႃႇငွၵ်ႈ– ၵူႈပွၵ်ႈ ၵူႈယၢမ်း ပိုၼ်ႈၵၢမ်းၼမ် ၵမ်ႇၵေႇ၊ ၵၢမ်းယူႇ ၵူႈၵေႃႉ ၵူႈၵူၼ်း မူၼ်ႈႁူၼ်းလင် ၵိၼ်ႇၼေႇ– သေၸလႈ ႁဵတ်းႁၢင်ႈၼၢင်း ၽၢင်ၼုမ်ႇၼွႆႈ၊ ၵႂၢမ်းယွၵ်ႇယဝ်ႉၵဝ်းၶၢၼ်ၵုပ်ႇယွႆႈ–တွႆးၼိုင်ႈထိုင်တီႈ လီၽႃႈၶျူးထွႆႇ၊ ၵႃႇသတ်ႉတေႃး ၸႈသေႃးႁူထွမ်ႇၽွႆႇ– တွႆးၽွႆႉ ပျူး ဝႃႈထူးၼုလဝ်း သၢဝ်ႇသိုဝ်ႇႁၢတ်ႈ၊ တူဝ်ၵူဝ်ႇၽၢင်ပျူဝ်ႇၼုလဝ်း ၵဝ်ၵုပ်ႇလၢတ်ႈ– ၶူဝ်းသၢဝ်ၵၼ်ႇလႃႇ၊ ပၢၼ်တၢၼ်ႇႁူႉၵႂၢမ်းယၢမ်ႈ မီးထုထူဝ်း ၶူဝ်ႈပၢၼ်းႁွမ်တေႇဝႃႇ– လူဝ်းၼေၼ်ႉ ယင်းၵၢၼ်ပႆႇၼႆႈ၊ လီတၢၼ်ႇ ၶျၢၼ်ႇထႃး ၶျူႉပေႃး ႁူဝ်ႉမေႃးသိင်လိုတ်ႇမႆႈ– ဝႆးလိုဝ် လျၢင်ႇမျၢၼ်ႇ၊ သေႃးလိမ်ႇ သိမ်းသိုင်ႇဝႆႉတီႈၼႆႈပႆႇဝႃႈ တၢၼ်ႇၽႃႈ ၶျူးၶျၢၼ်ႇ– ၵၢၼ်ယၢမ်ႈထၢမ်းယဝ်ႉၵဝ်းၵဝ် ၵုပ်ႇယွႆႈ၊ တိုတ်းၶၢတ်ႇ ပၢတ်ႇထိုဝ် လိုဝ်ႈတဵပ်း လဵပ်ႈတွၼ်းသွၼ်ႉပဝ်း ၵဝ်သႂႆႇသွႆႈ–တွႆးၼိုင်ႈ ထိုင်တီႈ လီလႆႈ သဝ်းၶူဝ်ႇ....၊ ႁဝ်းလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၽၢတ်ႈႁူ မုထိင်း ၽူႈယိင်းႁၢင်ႈၽၢင် လဵပ်ႈလဝ်း ယဝ်ႉပျေးသူဝ်ႇ.... သဵၼ်းထႁႃႈလႆႈ သိပ်းႁႃႈ ဝႃႈၵၢၼ်ႈ ပၢၼ်းပျူဝ်ႇ.... ဝႃႈၵၢၼ်ႈပၢၼ်းပျူဝ်ႇ....။

[၄] တွၼ်ႈပႆႇ–မိူင်းတႆး ဝႆႈသိုၵ်း တင်ႇၵဝ်ပၢၼ် လုင်းသြႇ ၵေႃးထေႇယ မုၼ်းလဵင်းၵွၵ်ႇမႃး ထၢတ်ႈသဵင်းတႆး ႁဝ်းၼၼ်ႉ– မိူင်းတႆး တင်းလႆႈ မိူၼ်ၼင်ႇၵွၼ်ၵၼ် ႁူႉႁၢၼ် မေႃယူႇၽၵ်းမၼ်း ၼႆႉယဝ်ႉ။

ၵႂၢမ်းႁူမ်ႇသိင် လုင်းထေႇယ

(1) သိင်ၵွင် မွင်းဝဵင်း ပွႆးသဵင်းထၢတ်ႈတႆး ငိုၼ်ႈၼႆးသၢင်၊ မျူး မူႇထုၶၵ်ႇၶွၼ်ႈ ပွႆးပၢင်– ၽၢင်ၼုၼူၼ်း ယွတ်ႈၵူၼ်းၵွၼ်ႇၽဵဝ်မႃး၊ ယၵ်ႉမျေႃႇၸလႈၵမ်ႇၵျိုၵ်ႈ ၵမ်ႇၶိုၵ်ႈၸသးၶေႇ ၼႆၵေႃႈ ယႃႇႁိၸၼး ၸသႉႁဝ်း ပီႈတႆးၵွၼ်ႇ ၶူဝ်းႁဵၼ်ႈမွင်သႃး– ပျူးပျွႆး ထွင်ႇၽိုၵ်း ပိုၵ်ႉထၢမ်းမေႃ။

ၶၼ်းတေႃႈ ၵၢတ်းလူႇသေၵမ်း သေၵမ်း ၵေႃးလမ်း ထိုၵ်ႈႁိုဝ်း ၵေႃ-လေႃၼလ ၊ လေႃၼလ ၊ တူၺ်းဝႃႇတႃမႃး၊ ယၢင်းသၢင်ႇပီႈလုၵ်ႉ လႃႈ လိုမ်းတိုၼ်ႇ ၶူၼ်းပူၼ်ႉလိူဝ်ၵႃး- ၶႃၼ်းလႆႈလႃး ၵေႃႉပူၵ်း တူဝ်ႇမိုၼ်းထိုၼ်ႈလႅင်းတႃ။

တိုၼ်ႇထႅင်ႈယဝ်ႉ ဝႃႇဝိၼ်ႇ လူမ်မုင်ႈၶမ်းၶႃ-ႁႃၼမႈလီင်ႉ ၼမႈ လေႃးၵူၼ်ႇ သင်ၼပ ၊ ၶေႃၶၼ်းလႃး၊ ထိုင်ၵမ်ႇၸွတ်ႈၵဝ် ထႁဝ်းပီႈ ၵူတ်းသေႇ ယႃၼ်ႁၼ်ႈငိုၼ်းသႃး- လႃး.... သုၵ်ႇမႃၼ်ႇ တႃၼ်ႇပိၼ်ႇ လုၵ်ႈယိင်းသထေး ၼၶၼ်ႇၵူဝ်းမျူဝ်ႉမိူင်းလႆႈ။

ယုၵ်ႈပုင်ႇ ယိၼ်ႇ ႁႃၼ်ႇ ယီယႃၼ်ႇ ဝႆႉတႃႈပုၼ်ႈၵူၼ်း ၵၼူၼ်း ယွင်ႈၵၢမ်းၶႆႈ- ထူဝ်းၼတႉၶေႃး ၵိမ်ႈၶျေႃးၼုမ်ႇ ၵူမ်ထူႃး၊ ထိုင်ၵမ်ႇ မုင်ႈယိင်းဝႃႇတႃမႃး- လႃႈ.... ၵုတ်ႉပီး ၶွပ်ႈမိုဝ်းၼုမ်ႇ ငႃးထၢင်ႉ ၵိင်းသိၼ်။

ၵၢမ်ႇသုၼ်ႇ မုၼ်ႇတေႃႇ ဝႃႈၼႆႉၵေႃႈ သင်ၼပ ၊ မႃးၵိၼ်- လိၼ် ပႃႈထႃၼ်း တီႈၶွၼ်း ပီႈၵွၼ်းၵွၼ်ႇ မိၼ်ႁၢမ်း၊ တေႃႈပႆႇ လႆႈမီး ၵေႃႉၶၢမ်ႇထုၼ်ႉထၢမ်းၵၢမ်ႇ ထွၼ်ၶႆႈပွင်းၵၢမ်း- ယၢမ်းတေႃႈလိဝ် ၶဝ်ႉ ႁဝ်းတိုၵ်ႉႁၢတ်းမၢဝ်ႇယႃႇထူႇၵွၼ်းၵိူင်ႈ ပႆႇႁိူင်ႈထူးယွႆႇၼတႉၶေႃႈ။

ထႆႈၼလႈယိင်း

(2) တင်းသူတင်းႁဝ်း ပူးပဝ်းႁူမ်ႈႁွမ်း ယွမ်ႉထွမ်းၵၼ်၊ ပီႈ ၼလႈၶွင်ႉ ၶွင်ႉၼလႈပီႈ မိၼ်ႈမီႈမိၼ်းတႆႈ မႆႈပိယေႃးသယေႃးၵွၼ်ႇ လိဝ်ၶိုင်ႈ ႁၢတ်းၶၶၼ်- ၶၼ်ထင်ႈ ပိင်းယိင်ႇမူၼ်ငႆႈး၊ ၶၵူး ၶဝ မိတ်ႉတႃႇမျယိင်ႇၶိုင်ႈ ၵူင်ႇယိုင်ႈ ၼၵႃးၶတီႇယေႃႇ ၶျိတ်ႉလေႃႇယိၼ်ႇ ၶိၼ်ႇၼလႈမွင်ႇ သူၼလႈႁဝ်း ႁူမ်ႈၵၼ်ယႆး- တႆးဝၵ်ႉထီး ၶိႇႁိုဝ်း ထူၵ်ႈၶူဝ်းမိတ်ႉတႃႇၵွၼ်ႇ ႁိုင်ႁႃႈပိင်းတိမ်။

ယိင်းမူၼ်ၶျိၵျူဝ်း ထႆႈမျူဝ်း သမ်ႉမူၼ်ယိုင်ႈ မၶၼ်းၼိမ်- သွတ်ႇ သွႆႈသွႆႉႁူမ်း ႁူမ်ႈထွမ်း ၵမ်ႇယႃၼ်ၵႃး၊ ပီႈၼလႈၶွင်ႉ ၶွင်ႉၼလႃႈပီႈ

ၵမ်ႇၵီႈလုတ်း ယႃႉပူတ်းပဵတ်ႈ ၶိူဝ်းပီဢေႇၼွင်ႉ ၽဵၼ်ႁူမ်ႈႁူမ်းပႃး–
မႃးတေႃႇ ထိုင်ၶိူဝ်းႁိူၼ်း ၵသုင်းသင်ႇသၢႆႇ ယႃႇပေႃႈမီး တီႈလႅင်း
ၵၼ်။ ၵႂၢမ်းၶွတ်ႉတၵ်ႉ ၵဵၼ်ႇမၼ်ႈ လိမ်ႇယၢၼ်ႈ ၵျူဝ်းၼႆႉ လိဝ်မၼ်ႈ
ပဵၼ်းၵိမ်း.... ပေႃးတၢၼ်ႇ ၽိမသူမၵွဝ်းႁူမ်ႈပွင်းၵၼ် ၼတႄႉၵိူၵ်ႈ။

(3) ၶိုၼ်ႈယိုႇ မုႇသုင် မိူင်းတႆး ထိူၵ်ႈၵဝ်ႈၵူဝ်းလေႃ– ၵျေႃႇ
ငၢၼ်း ၶပၢၼ်းလီႇသိၵ်းမူမ်း၊ လေႇသၢႆႇ ပႃႇသတ သုၽ သုယႃႇမ
သွႆႇယွတ်ႈထီး လိၼ်ၵဵင်းတိၵ်ႇ မူလၢႆလူမ်း– လူမ်းၵွၵ်ႉယိုႇ ၽိုႇလီမုၼ်ႈ
သုတ်းသၼ်။

ယၵ်ႉမုင်ႈၵျႃးလၢမ်ႇ ၼၢမ်ႇသွင်ၵၼၢၼ်း ထူႇလၢၼ်း လိၵ်ႈပၵ်း
မိူၼ်ႉလၵ်း လိမ်ႈလိုင်းယိုႇ တႃႇမုင်ႈတူလၢႆးၵၼ်– မၼ်းပေႃႈသိူဝ်လဝ်း
ၵႃႇၵွၼ်ၵိမ်း၊ သိူဝ်ၼၢမ်ႇ လၼ်ႇတရမ်ႇ ပိုတ်ႇၵီႈ မီးတီႈ ၼႃးၼၼႇ
လမ်ၵိမ်း– မၼ်းလွႆႈၼူဝ်းသေႃႇ သွၼ်လုၵ်ႈတႆး ၵဝ်ႈၵႂႃးမူႇသုင်လိုၼ်ႈ
ၶိုၼ်းလီ။

(4) တႆး.... တႆး.... ၶႆးသၢင်ယိၼ်းမႃး ယွၵ်ႈၵျႃးၵႃႇလႃႇၼီႇ
ၽီၵေႃႈလၢႆး ၵၢင်ႈငၢႆးမူၼ်– ၵႃႇၵေႃႉ တၵ်းၼၶ. တၵ်းပဵင်ႇၵိူဝ်မီး၊
တၵ်းၵျၢမ်ႇ လုၼ်ႉလႃးပြၼပူၼ်ႈ ၵူၼ်းၵဝူၼ်း တီႇပႃႇၽုင်ႇ လိုမ်
လိုင်ႈ ၵျူၼ်းၵျီး– မီးလိူတ်ႈၵွတ်း ၵတ်ႉတွၼ်း ၵမ်ႇဝွၼ်းပူၼ်ႈသေ
ပဵၵ်ႉၶဵၵ်းလိၵ်ႈ။

ပိူင်ၼင်ႇ ၼလုင်းယေႇ လိၵ်ႉယုင်းယေႇ ၵမ်ႇၼၵႇလွႆးသတိ
မိမိ ၵုမ်ႇလူမ်ႈယဝ်ႉ ထၢင်ႇၵၢင်ႈ ၶတ်းၶိၵ်– သိၵ်းမြင်ဝ်း ၶဝ်ႈၶမ်း
ၵဝ်ႈမူးယေႇတိမ်ပိၵ်း၊ ၼင်ႇၵိူဝ် ယူဝ်းယႃႇ ယႃႇသႃႇလုၵ်ႈတႆးၼႆႉ
တေႁွတ်ႈမိူဝ်းတေႃႇပႆႇထိၵ်း– ၵွဝ်းၶူႈထၢမ်းၶၢမ်ႇ ၵိူတ်းၵူႈၼိုၼ်လဝ်ႉ
ဝၼ်းပၢၼ်ယဝ်ႉ။

(5) ၵွင်ႇယႃႇ ၵွင်ႇၵျင်း လၢတ်ႈမွင်း ပုင်ႇၵွင်တႆး၊ ယူဝ်း
ယႃႇ လႃႇတိ လိူဝ်ႉၵိၵ်ႇငူၼ်ႈ တိုၼ်းၼွႆႇသႂၢၼ်း– တႆးၼႆႉ ၽိုယႃႇ
သုၢင်းမၢတ်ႈမၼ်းမဝ်။ တႆးလႃႇတိ ၵူတ်ႇၽၢၵ်ႈ ၵိုၵ်းပႃႈလၢၼ်းတွင်ႇ
လွႆႈလုၵ်ႈၼတးသဝ်– ၵိုၵ်းလုၵ်ႈ မိင်းမူဝ်ႇသဝ်မိူင်း၊ ပုင်ႇတွင်ႇ ၵွင်ၵႆႇ
ပေႃႉတိၼ်ႇၼၵ်ႈထွင်း ၼမႈမွင်းၵိုတ်ႇ ပိၼ်သိူင်း– ဝိူင်းၵႃႈယၢင်း
ၵတုၢင်းၼႆႉ ၵွင်ႇယႃႇ ၵိုၵ်းထိၵ်ႈထိၵ်းလွမ်ယဝ်ႉ။

ပူႇၵိုင်– မိူင်းယီ။

ပါးသါး

သႂ်ႇၸေလႈလုမ်ႈၽႃႉ

"သႂ်ႇ" ၵႃႈဝႃႈၼႆႉ ႁူင်ႉလွမ်း သၢင်ႇ ၵိူင်းၵလီတ်ႈ၊ ပိၼ်လွင်ႈတူဝ်ထူပ်း တႃႇႁၼ် မီးၸတႃႉ ပိၼ်ၸတႃႉၼၼ်ႉ ၵမ်ႉၸွႆႈၵပုမ်ႉ မိူၼ်ၵူၼ်းထဝ်ႈ မိူဝ်ႈၵူၼ်ႉဝႃႈ–

လုမ်ႈၽႃႉ ၵႃႈၵူၼ်းႁဝ်းယူႉၼႆႉ မီးၵုၼ်သီႉၵုၼ်– ၵုၼ်ၶေႃႈမႃႉ၊ ၵုၼ်ၶေႃႈလိင်း၊ ၵုၼ်ၶေႃႈဝူဝ်း။ လိူၼ်သမ်ႉ မီးၵူၼ်းထဝ်ႈသႂ်ၵေႃႉ တမ်ၶဝ်ႈ ၸလႈ မႃႇယုၸ်းတူဝ်ၶိုင်ႈၼၼ်ႉ၊ တေႃႇထိုင်မိူဝ်ႈလီဝ် ၵူၼ်းၶူင်းမိူင်းတၢင်းႁဝ်း ၵမ်ႈၽွင်ႈ ယၢင်းတိုၵ်ႉယုမ်ႉထိုဝ် ၼင်ႇၼႆယူႇ။

ဝႃႈၸတႃႉမၼ်း "လုမ်ႈၽႃႉ" ၼႆႉ– မူၼ်းၵူမ် မိူၼ်မၢၵ်ႇယၢင်မူၼ်း၊ ပေႃးတေၵဝ်လိူၵ်ႈ ဝၼ်းတၵ်ႈပုမ် လုမ်ႈၽႃႉၼၼ်ႉလိူင်၊ တေမီး [24,902] လၵ်းသေ၊ ပၼ်ႇယူႇႁွင်းမၼ်းယဝ်ႉ။ ၶဝ်းယၢမ်း [24] လူဝ်ႈမွင်း မၼ်းပၼ်ႇ လႆႈယေႈႁွပ်ႈယဝ်ႉ။

"တႃႇဝၼ်း" သမ်ႉပိၼ် လၢဝ်ႁႃတ်ႈပၢၼ်ၵၢင် လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ၵႃႈမီးႁိူင်း ၵၢသ်ႈ မႆႈႁၢဝ်ႈသေ– ယၢၼ်ၵၼ် တင်းလုမ်ႈၽႃႉ [93] လၢၼ်ႉလၵ်းယဝ်ႉ။ ယင်းမီးထိူင်ႈၵျူဝ်ႇၵဝ်ႈလုၵ်ႈ ပၼ်ႇႁွပ်ႈတႃႇဝၼ်းဝႆႉ၊ သႂ်တၢင်းၵႃႈ ၵျူဝ်ႇ ၶဝ်ပၼ်ႇၼႆႉ ပိၼ်ႁၢင်ႈ ၶႂ်ႇပိတ်း ဝႆႉယဝ်ႉ။ ၶိူင်းၵျူဝ်ႇ ၵဝ်ႈလုၵ်ႈၼၼ်ႉ– လုမ်ႈၽႃႉႁဝ်းၵေႃႈ ပႃးဝႆႉ လုၵ်ႈၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ လုမ်ႈၽႃႉႁဝ်းၼႆႉ သမ်ႉမီး လိူၼ်လုၵ်ႈၶိုင်ႈ ပၼ်ႇႁွပ်ႈမၼ်း ၶိုင်ႈလိူၼ် ၶွပ်ႈၶိူင်း တီႈၵဝ်ႇ ၶိုင်ႈပွၵ်ႈ။ လုမ်ႈၽႃႉသမ်ႉပၼ်ႇလီပ်ႈတႃႇဝၼ်း ၶိုင်ႈပီ လႆႈၶိုင်ႈႁွပ်ႈယဝ်ႉ။

လိူၼ်ၼႆႉၵေႃႈ ပိၼ်လုၵ်ႈမူၼ်းၵူမ် မိူၼ်လုမ်ႈၽႃႉ ၼင်ႇၵဝ်ႇ၊ ၵူလ်း ၼေႃႇမၼ်းၵမ်ႇမီးႁိူင်းမႆႈ၊ ၵမ်ႇမီးလူမ်းၵႃးၵၢတ်ႇ၊ လူဝ်ၼၼ်ႉ ယင်းလႆႈ ႁပ်ႉၵဝ် သႂ်လိူင်း တီႈတႃႇဝၼ်းၸလႈ လင်ႇၵိူဝ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉပတေႇသႃႇ

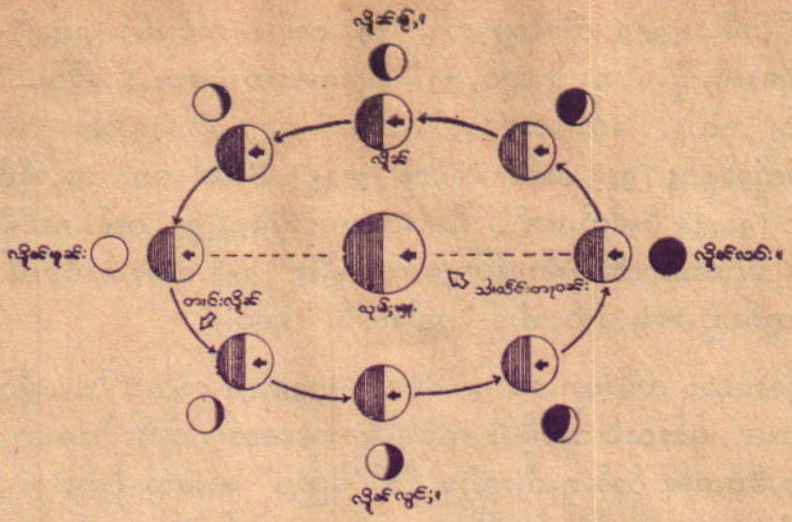

ၵၢင်ႈလိူၼ်ပၼ်ႁႅပ်ႈလုမ်ႈၾႃႉၼႆႉ ပဵၼ်မႃး လိူၼ်လပ်း လိူၼ်မူၼ်း

မိူဝ်ႈလဵဝ် ပိူၼ်ႈၶဝ်ႇၵၼ် ၶိုၼ်ႈၵႂႃႇၵဵဝ်ႇ ၼိူဝ်လိူၼ်သေ ၵဝ်တၢင်း ၵိၼ် ၼိုင်ႈၶူဝ်းသိူဝ်း ၵႂႃႇသိူင်ႇသိမ်းဝႆႉ လူးၵႂၼ်ႇယဝ်ႉ။ မိူၼ်ၼင်ႇ မိူဝ်ႈသိူဝ်း လုမ်ႈၾႃႉပွၵ်ႈသွင်၊ ပီ– 1940 ၼၼ်ႉ ၵျႃႇမၼီႇၶဝ် ၵဵတ်းၵႂၵ်ႇ ၼူၾႆးလူင် တႃႇတိူဝ်းၼမ်မႃး ၵၼ်ၶဝ် ႁႅင်ႉဝႃႈ– [ဝီႇ 22] ၼၼ်ႉသေ မိူဝ်ႈပီ– 1957 လိူၼ်ၵႂၵ်ႉတူဝ်ႇပိူဝ်ႇ [4] ဝၼ်း၊ သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉၶဝ်သမ်ႉ ပွႆႇလၢဝ်ပွမ် ၵၼ် ႁႅင်ႉ–"သပွတ်ႉၺဵတ်ႉ 1" ၶိုၼ်ႈၵႂႃႇ ၵႂၼ်တၢင်းပိူၼ်ႈ။

မိူဝ်ႈပီ– 1959 လိူၼ်သဵပ်ႉတိမ်ႇပိူဝ်ႇ [12] ဝၼ်း၊ သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉၼင်ႇ ၵဝ်ႇ ပွႆႇၼူၾႆးလူင် "လူၼႃ 3" ၵႂႃႇလူးလိူၼ်၊ ၵမ်ႇတၼ်းၾဵဝ် ၵဝ်ၸၢလၢ ၼႂ်းၵႃးၵၢသ်ႇယဝ်ႉ။ ပီ– 1961 သိူၼ်ၾဵပ်ႇၾႃႇဝႃႇရီႇ[12]ဝၼ်း၊ သူဝ်းဝီး ယၢတ်ႉ ပွႆႇလၢဝ်ပွမ် "ပေႃႉသတွပ်ႉ 1" ၶိုၼ်ႈၵႂႃႇပႃးၵူၼ်း ၵႃႇၵႃႇရိၼ်ႇ– ၶိုၼ်းၾဵဝ်မႃးမိူင်းၵူၼ်းယူႇ။

မိူဝ်ႈသိူဝ်း လုမ်ႈၾႃႉ ပွၵ်ႈသွင်ၼၼ်ႉ ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ တင်းသူဝ်းဝီး ယၢတ်ႉ တိလွႆးၵဝ် ၵူၼ်းၵဵတ်း ၼူၾႆးလူင်ၼႆႉ လၢဝ်ပွမ် ၵူၼ်းၵျႃႇမၼီႇ၊ တီႈမိူင်း ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇၶဝ် "ပွၼ်ႇပႁႅင်း" ပဵၼ်ၵူၼ်း လိုဝ်ႈယႅႇၵေႃႉၼိုင်ႈ။ တီႈမိူင်းသူဝ်းဝီးယၢတ်ႉၶဝ်သမ်ႉ ၵၼ်လိုဝ်ႈသဵင်ယႂ်ႇသေပိူၼ်ႈ မီးသွင်ၵေႃႉ– "ၵူဝ်ႇရူဝ်ႇလီႇ" ၼႆႉ "ၵလႃႈသၵူဝ်ႇ" ယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈပီ– 1969 လိူၼ်ၵျူႊလၢႆႇ [16] ဝၼ်း၊ ၵၢင်ၼမ်ႉ [9:00] မွင်း၊ ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ ပွႆႇ "ၵပူဝ်ႇလူဝ်ႇ 11" ပႃးၵူၼ်းသၢမ်ၵေႃႉ၊ ထိုဝ်ႉ–"ၵဵမ်ႇသထရွင်း" ငလႈ "ၵေႃႇတရိၼ်ႇ" တင်း "မႆႇငၵႇငေႃးလိၼ်း" ၼႆႉၽဵဝ်ၵူႇၼိူဝ်လိူၼ်မိူဝ်ႈ [21] ဝၼ်း၊ ၵၢင်ၼႂ် [2:48] မိၼိတ်ႉသေ ယူႇၼိူဝ်လိူၼ် တင်းႁိုင် [2:11] မိၼိတ်ႉယဝ်ႉ၊ ၶိုၼ်းလူင်းမႃးမိူဝ်ႈ–[22] ဝၼ်း ၵၢင်ၶိုၼ်း–[12:00] မွင်းသေ ၽဵဝ်ၶိုၼ်းၼိူဝ်လုမ်ႈၾႃႉမိူဝ်ႈ [24] ဝၼ်း ၵၢင်ၼမ်ႉ [11] မွင်း၊ တူၵ်းသႂ်ႇၼမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇ "ပသီးၾိၵ်ႉ" ယဝ်ႉ။

လိူၼ်ငလႈ လုမ်ႈၾႃႉၼႆႉ– ၵႆႇၵၼ် [226970] လၵ်းယဝ်ႉ၊ မိူၵ်ႈလဵဝ် ၵဵၼ်ႁဵင်းယွႆႇ မိူင်းလူင် သွင်မိူင်း ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇငလႈ သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉၼႆႉ– တဵၵ်ႈၶေႉၶိင်ႇၵၼ် ပိုၼ်ႉႁူႉပႃႆးသႂ်ႇ "သိပ္ပပၺ်ၺၢ" ၼႆႉသေ ႁဵတ်းၵွၵ်ႇၵၼ် လၢၵ်ႇလၢႆး လၢဝ်ပွမ်ၵၼ်လႆႈတိုဝ်းၸၢၼ်ႇၼၼ်ႉ မိူၼ်ၼင်ႇပႃႈတေႃႈၼႆႉယဝ်ႉ။

1။ လၢဝ်ပွမ် ၵူတ်ႇၼမ်ႉပၢင်ႇလၢႆႇ	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	18	လုၵ်ႈ။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	32	။
2။ လၢဝ်ပွမ် ပၼ်သတိယေး	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	22	။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	25	။
3။ လၢဝ်ပွမ် ၵူတ်ႇတၢင်း	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	79	။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	125	။
4။ လၢဝ်ပွမ် ထွတ်ႇႁၢင်ႈ	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	235	။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	538	။
5။ လၢဝ်ပွမ် ၵဝ်ၶၢဝ်ႇ	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	118	။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	366	။
	ၼႃႇတူဝ်ႉ မီး–	5	။
	ၵိင်းၵလဵတ်ႈ မီး–	4	။
	ၽလင်ႇသဵတ်ႈ မီး–	2	။
6။ လၢဝ်ပွမ်ႁႃတဵၵ်ႈႁၢင်ႈၽဵၼ်ႇလိၼ်	ၵမေႇရိၵၢၼ်ႇ မီး–	19	။
	သူဝ်းဝီးယၢတ်ႉ မီး–	16	။
	ၽလင်ႇသဵတ်ႈ မီး–	5	။

မွၼ်းၸွမ်တၢင်း [သႆၢလၢၼ်]

ပိုၼ်းၵွင်းမူးၵၢင်ႇမေႃႇ

ႁွင်ႇ- မေႃႇၵျူဝ်ႇ

ပြူးမေႃႇၵျူဝ်ႇ၊ ဝီင်းသီႇပေႃႉ။ ၵေႃႇၶၵ်ႈၼတႃႇဝံႉမိူဝ်ႈ သႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထ လဝ်ႈလႆႈ- 245။ ပၢၼ်ၶုၼ်ၸဝ်ႈၶမ်း သီႇရိထမ်ႇမ သေႃးၵ မိူင်း- ၵိၼ်ႇတိယ ၵဝ်လုၵ်ႈထႅၼ်းလူင်မၼ်း မႁိၼ်ႇတ တၢင်းလုၵ်ႈယိင်း ၼၢင်းသင်ႇၶ မိတ်ႉတႃႇ၊ ၶဝ်ႈထၢမ်း သႃႇသၼႃႇ- ပီၼ် ရႁၢၼ်းထႅၼ်း ယိင်း၊ လွမ်းၼင်ႇ ၵၢမ်းပူင် လဝ်ႈရႁၢၼ်ႈတႃႇ "မွၵ်ႇၵလိပုတ်ႉတ တိသ်သမထေရ" မီးႁူဝ်ႈလဝ်ႈ ၸဝ်ႈၶမ်းလူႇ- ၼမ်ႉၼွင်၊ ဝတ်ႉဝႃး၊ ၸေႃႇတီႇ တၢင်းရႁၢၼ်း ထႅၼ်း ယိင်း- ၼိုင်ႈမိူဝ်ႈ- ပိတ်ႇမိၼ်ႇ သီႇႁိူင်၊ မိၼ်ႈလွမ်း ပိတၵတ်ႈသၢမ်ၵွင် ပိတ်ႇမိၼ်ႇ သီႇႁိူင်ၵျၢမ်းၼၼ်ႉ မိၼ်ႈမိူဝ်ႈလိဝ်ၵၼ်၊ ၵွင်းမူး ၵၢင်ႇမေႃႇၵေႃႈ မီးမႃး ယူႇယဝ်ႉ။

ၵွၼ်တၢင်း သုတ်းသုတ်း တီႈၵၼ် ၵေႃႇၵွင်းမူးၼႆႉ- မီးၵွင်ထၢတ်ႈ လဝ်ႈၵလွင်းမူယိူၵ်ႇၼၼ်ႉ ၽီၶဝ်လုမ်းလႃႈဝံႉယဝ်ႉ။ မူယိူၵ်ႇၵၼ်ပႃးၼွင်း ထၢတ်ႈသိပ်းႁူၵ်း မိူင်းလူင်ၼႆႉၵေႃႈဝႃႈၼေႈ- မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ႁွင်ႉၵွင်းမူးထၢတ်ႈ ၵလွင်းမူယိူၵ်ႇ၊ ၵွင်းမူးၵိူၵ်ႇမူ= ထၢတ်ႈၵိူၵ်ႇမူ ၼႆႉၵေႃႈ ဝႃႈယဝ်ႉ။

ဝႃးသေၼႆႉ သမ်ႉႁွင်ႉဝႃႈ-သူလ်ႇမုထေႃးၼႆႉယဝ်ႉ။ မုထေႃး=ပွင်ႇဝႃႈ တီႈၵၼ် ပၢင်ႇပိင်းလီ၊ ၸေႃႇတီႇ=ပီၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင် ၵူဝ်ယမ် ၼႆႉယဝ်ႉ။

ပွၵ်ႈၼႆႉ ပီၼ်ၵမ်းၵၼ်-

လဝ်ႈၼၢင်း မိူင်းလၢၵ်ႇ=
လဝ်ႈၼၢင်း မွၼ်းလၢဝ်=
လဝ်ႈၼၢင်း မွၼ်းလႃႈ= (စေႃမွၼ်လျ)

ၼမ်းၵုမ်းလုမ်းလႃး ၵေႃႈသၢင်ႈ မီးတေႃႇႁဝ်းယၢမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ပေႃးမၢၼ်းၶၢဝ်းလုမ်းလႃးယဝ်ႉ ၶင်ႈႁိုဝ် ပေႃးတေမၢၼ်ႈၵိုမ်းထူၼ်ႈ သႃႇသၢႆႇ ႁႃႈႁဵင်ပီၶၢၼ်ႉၼႆႉ မီးယွၼ်း ပုၼ်ႈၽႅၵ်ႇလဝ်ႈ တင်းၵူၼ်းမိူင်း လႆႈၵိၼ်ၵိုဝ်ၶၢၼ်ႉ မၢၼ်းၶၢဝ်း ထိတ်ႉထၢၼ်ႇ လွင်ႈလၢင်ႉငႃး တိူင်းလိၼ် ႁႂ်ႈပဵၼ်မႃႇႁိုဝ် တႃႇၵူၼ်းမိူင်းတႆး တင်းလႆႇၶၢၼ်ႇၼႆႉ ၶုၼ်ၽီ သိၵ်ႉၵျႃးလင်ႇ လွင်ႈလၢင်ႉ [ၵေႃႇလဝၼ်ႇ] မၢၼ်းလူင်းမႃး လွႆႈတိူင်းပဵၼ်သွင်မႃႇ။ မႃႇငႃး သီႇ ပဵၼ်ၵိုဝ်ၶူမ်။ မႃႇငႃးၶေႃ ပဵၼ်ၵိုဝ်လဵမ်း၊ လႆႈၵိၼ်လႆႈၶႂၢၼ်ႇ လုမ်းလႃး မႃးတေႃႇၶႆႉယဝ်ႉ။ ၶႃႈၵိုဝ်ယဝ်ႉ မဝ်ႇလုမ်းလႃးၽႅၵ်ႇလမ်ႉ ယွၼ်ႉႁႃင်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇ ၶိုၼ်ႈသင်ႉ ဝႃႈၶင်ႇၼႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးၵႃႇဝႆႈၽႅၵ်ႇလိုင်ႈ ၵႃႇတူဝ်းပႃးမႃႇႁိုဝ် တႃႉ၊ မီးယႂ်ႇႁႂ်ႇ ႁွင်းမူးၶၢၼ်ႉ ၵမ်ႇပေႃးၵႂ်ႇ ၵႃႈႁိုဝ်ယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈလုင်းတႆး
ၼၵႃႇတီႇထိုဝ်ႇ ပၢၼ်မွၼ်ႇ၊ သီႇပေႃႉ။

မိူင်းတႆး ၵဝ်ႈၸေႃႈ

1။ သဵၼ်ႈဝီ။ 2။ မိူင်းၶၢႆး။ 3။ မိူင်းပၢႆး။
4။ မိူင်းၵွင်း။ 5။ မိူင်းယၢင်း။ 6။ ဝၢၼ်ႈမေႃ။
7။ မိူင်းမိတ်ႈ။ 8။ ယွင်ႈႁူၺ်ႈ။ 9။ သီႇပေႃႉ။

သျှမ်းတို့ ကိုးပြည်ထောင်

☆ သိန္နီ၊ ☆ မိုးနဲ၊ ☆ မိုးပြဲ၊ ☆ မိုးကောင်း၊ ခညောင်း ☆ မိုးညှင်း၊ ဝတ်စဉ်းရှိလျှော် ☆ ဗန်းမော်၊ ☆ မိုးမိတ်၊ ရွှန်.ထိတ်လမ်းတွေ ☆ ညောင်ရွှေ၊ တငကျော ☆ သီပေါအုန်းဘောင်၊ ကိုးပြည်ထောင်။

ၵႄႈၶိုၼ်းဢမ်းၵၢၼ်ႇ

ၶႃႈလိၵ်ႈ [21] ထႅဝ်လိၵ်ႈ [27] "ၵူၵ်းသဝ်ၶူး" ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၵႄႈ ၶိုၼ်းဢမ်းၵၢၼ်ႇဝႃႈ- "ပူၵ်းသဝ်ၶူး" ၼႆတႃႉ။ သမ်ႉထႅဝ်ႈ- ၶႃႈလိၵ်ႈ [31] လိုဝ်ႈႁူဝ်ၶေႃႈ ၵၼ်ဝႃႈ- "ၵႃမ်းႁူမ်ႈသဵင် လုင်းလေႃႉယ" ၼၼ်ႉ၊ ၵႄႈၶိုၼ်း ဢမ်းၵၢၼ်ႇဝႃႈ- "ၵႃမ်းႁူမ်ႈသဵင် လုင်းၵေႃးလေႃႉယ" ၼႆတႃႉ။

သၵ်ႉၵရိတ်ႈလႄႈပီမႂ်ႇ

[1] ပီမႂ်ႇပုတ်ႉထ မိူင်းထႆး- ၶၢႆႉထွမ်းပီၶရိတ်ႈ။

ပီမႂ်ႇပုတ်ႉထ မိူင်းမၢၼ်ႈ- ၶၢႆႉထွမ်း လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း။

[2] ပီမႂ်ႇထႆး- ယိပ်းသၵ်ႉၵရိတ်ႈ ပုတ်ႉထလႄႈ ၶၢႆႉထွမ်း ပီမႂ်ႇၶရိတ်ႈ။

[3] ပီမႂ်ႇတႆး- ၶၢႆႉမိူဝ်ႈလိူၼ်ၸဵင်မႂ်ႇ ၶမ်ႈၶိုၼ်ႈ။

[4] ပီမႂ်ႇၶရိတ်ႈ- ၶၢႆႉမိူဝ်ႈလိူၼ်ၸၼ်ႇၼႄဝ်ႇရီႇ ဝၼ်းၼိုင်ႈ။

[5] ပီမႂ်ႇၵိတ်ႉသလမ်ႇ-ၶၢႆႉမိူဝ်ႈလိူၼ်ၶရိတ်ႈ သဵပ်ႉတိၼ်ႇပိူဝ်ႇ (17) ဝၼ်း ၵူႈပီ။

ပီၵဝ်ႇပႆႇမၼ်း သဵင်ႈမိူဝ်ႈၼႆႉ ၶိုၼ်ႈပီမႂ်ႇမိူဝ်ႈၽုၵ်ႈယဝ်ႉ။

[6] ပီမႂ်ႇမိူင်းမၢၼ်ႈ- ၽႂ်းယၢမ်းၶၢႆႉလၢႆး ၵဝ်ထွမ်းသၢင်း ၵျၢၼ်ႇတူၵ်းလႄႈ မၢင်ပွၵ်ႈ ပဵၼ်ၼုး လိူၼ်ႁႃႈမႂ်ႇ၊ မၢင်ပွၵ်ႈလိူၼ်ႁႃႈလွင်ႈ၊ မၢင်ပွၵ်ႈ လိူၼ်ႁူၵ်းမႂ်ႇ။ မိူင်းတႆးၵမ်ႉ ၼမ် ၵမ်ထွမ်း ပီမႂ်ႇ မိူင်းမၢၼ်ႈယဝ်ႉ။

ပီၵွၼ်ႇ၊ ပီၵၢင်၊ ပီလူင် ၼႆယဝ်ႉ။

ႁူဝ်ငဝ်ႈလုမ်းလႃးတၢင်းပဵၼ်
FIRST AID

ၵူမ်ၶမ်ႉ၊ သိူဝ်ၶူပ်း၊ ငူးတွတ်ႇ၊ မဵင်းလလၢင်း လီႈ၊ မႃမႃႈ ၶူပ်း၊ လုပ်ႇၵပ်း လုပ်ႇတေႃႇပိူင်ႈ၊ လိူဝ်ႈ ဝၢတ်ႇလဵပ်း တီႈႁူဝ်၊ ၵိၼ်ၵမ်ႇ ထုၵ်ႇ၊ ထူၺ်ႈၸႂ်ၵပ်ႉ၊ ၶၢမ်ၵူၵ်ႉ၊ ၽႃႉတိူဝ်ႉ၊ မိတ်ႈတမ် လိူဝ်းၼႆႉ– လူဝ်ႈၵၼ် ပႂ်ႇႁွတ်ႈထိုင် ႁူင်းယႃ၊ ၵမ်ႇၼၼ် လူဝ်ႈမေႃယႃပႂ်ႇထိုင်မႃး ၼၼ်ႉ– လႆၢးလုမ်းလႃးဝႂ်ႉထႃႈၵွၼ် တၢင်း တေလႆႈႁဵတ်းႁိုဝ်–

ၵူၼ်းႁဝ်းၼႆႉ မၢင်ပွၵ်ႈ ၵမ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ ၵႂႃႉလႆႈၵူႃႇထူပ်းမိၼ်ၼႈ လွင်ႈၵၼ် ၵမ်ႇမုင်ႈမွင်းၶလႈ ၸၢင်ႈပဵၼ်မႃး ယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈယၢမ်းၼၼ်ႉ– ပေႃးဝႃႈႁဝ်းမေႃဝႂ်ႉ လႆၢးႁူဝ်ငဝ်ႈ လုမ်းလႃးတၢင်းပဵၼ်ၼၼ်ႉၼႆႉ– ႁဝ်းတေၸၢင်ႈၸွႆႈထဵမ်ပိုၼ်ႈယူႇ။ လႆၢးႁူဝ်ငဝ်ႈလုမ်းလႃးတၢင်းပဵၼ် ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ– ပွင်ႇဝႃႈ လူဝ်ႈပႂ်ႇႁွတ်ႈထိုင် ႁူင်းယႃ၊ ပႂ်ႇလႆႈၽဵဝ် တီႈမေႃယႃ ၶဝ်ၼၼ်ႉ ၼင်ႇႁိုဝ် ၵူၼ်းၵၼ်ထူပ်းမိၼ်ႈ လွင်ႈၵၼ်ၵမ်ႇမုင်ႈမွင်းသေ ပဵၼ်မႃး၊ ၵမ်ႇၼၼ် ၵူၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ႉ ၼင်ႇႁိုဝ် တေယူႇငၢႆႈၶလႈ လွင်ႈလဵပ်းသဵပ်ႇၵေႃႈ တေၵမ်ႇပဵၼ်လိူဝ်မႃးၼၼ်ႉ မီးလွၵ်းလႆၢးဝႆႉယူႇ။ ၵၼ်ၼႆႉႁဵတ်းလႆႈႁွင်ႉဝႃႈ– "ႁူဝ်ငဝ်ႈလုမ်းလႃးတၢင်းပဵၼ်– FIRST AID" ၼႆယဝ်ႉ။

လွမ်းၼင်ႇ လႆၢးယႃငၢႆႈငၢႆႈၶလႈ မၢင်ပွၵ်ႈ မၢင်လွႆးၵေႃႈ ယင်းၸၢင်ႈ ၸွတ်ႈၵဝ်သၢႆၸႂ်လႆႈယူႇ။ မိူၼ်ၼင်ႇ လႆၢးႁဵတ်းႁႂ်ႈထူၺ်ႈၸႂ်ၶိုၼ်း၊ လႆၢးလုမ်း

လႃး ၵူၼ်းၵၢၼ်ထုၵ်ႇမ်ႃၼ်ႈ ငူးသၵ်း ငူးတွတ်ႇ မႅင်းလႄလၢင်းထီႈ လိူဝ်းၼႆႉ ယဝ်ႉ။ ၵေႃႉတႅမ်ႈလိၵ်ႈ တေလႃတႅၼ်ႈၼႄ ၼႆႉလိူင်– တၵ်းတေ ၶဝ်ႈၵၢၼ် ပုၼ်ႈတႃႇပီႈၼွင်ႉ၊ ၼွင်ႉပီႈႁဝ်းၶဝ်ၼႄႈ ၸင်ႇလႆႈတႅမ်ႈၼႄမႃး မိူၼ်ၼင်ႇ ပႃႈတေႃႇၼႆႉယဝ်ႉ။

လႆႈႁၢႆးၸႂ်ႈ ထူလ်ႈၸိူဝ်းၶိုၼ်း [ARTIFICIAL RESPIRATION.]

1။ လႆႈၼႆႉလိူင် တေလၢင်ႈၸႂ်ႉမိူဝ်ႈ ၵၢၼ်ထူလ်ႈၸႂ် ၵိုတ်းယွၼ်ႉၵူႈလွင်ႈ လွင်ႈၼၼ်ႉ၊ မိူၼ်ၼင်ႇ လူမ်ၼမ်ႉ၊ ထူလ်ႈၸႂ်ၵပ်ႉ၊ ၼူမ်လႃးမႅၼ်ႈ ၵႆႈၵွင်ႉၼႄႈဝိူဝ်ႇ။

2။ ၵဝ်ႇၵူၼ်းပိူၼ် ၼွၼ်းတၢၵ်ႇႁႅၢ ဝႆႉသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ၊ သိူဝ်ႈၶူဝ်းၵၢၼ်ႁတ်ႉ ၼႄႇယဵဝ် မီးယူႇလွမ်းၵူၵ်းၼႄႈၶႄးမၼ်းၼၼ်ႉလုဝ်ႇလွၼ်ႈပႅတ်ႈ။

3။ ၵဝ်ႇႁွၵ်းႁူဝ် ၵူၼ်းပိူၼ်ၼၼ်ႉ ငႅၼ်ၶိုၼ်ႈၵႂႃႇ တၢင်းလင်၊ ငႅၼ်လႆႈ ၵႃႈႁိုဝ် လီၵႃႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈ ႁႅတ်းဝႆႉလိူင်ႉၼႆႉလိူင် လွတ်ႇ လူမ်းတေပိူၼ်ဝႆႉသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈၼႄႈ လူမ်းၵေႃႈတေလၢင်ႈၶဝ်ႈၵႂႃႇထိုင် ၼိူဝ်းပွတ်ႇ လႆႈငၢႈငၢႈယူႇ။

4။ ၵူၼ်းၵၢၼ်လုမ်းလႃးၼၼ်ႉ တေလႆႈၵဝ်ႇၼိူဝ်ႉမိူဝ်း ၵမ်ႇၼၼ် ယႃႇ မိူဝ်း ၵိုတ်းဝႆႉ ၶူးၼင် ၵူၼ်းပိူၼ်။

5။ ၵူၼ်းၵၢၼ် လုမ်းလႃးၼၼ်ႉ တေလႆႈ ၵဝ်ႇသူပ်း ၵႃႇၵုပ်းသွႆႇသူပ်း ၵူၼ်းပိူၼ်သေ တိုင်ႈပဝ်ႇ ႁႂ်ႈလူမ်းၶဝ်ႈ ၼႂ်းသူပ်းမၼ်း ႁႅင်းႁႅင်း။

6။ ပေႃးတိုင်ႈပဝ်ႇယဝ်ႉ တေလႆႈၵဝ်ႇသူပ်းပႆႈၵွၵ်ႇ၊ ပေႃးႁိတ်းၼႆႉလိူင် လူမ်းၵၢၼ် ၶဝ်ႈၵႃႇၼိူဝ်းပွတ်ႇမၼ်းၼၼ်ႉ လင်ႇတေလၢင်ႈ ၵွၵ်ႇမႃး ၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

7။ မိူၼ်ၼင်ႇလႆႈၼႆႉယဝ်ႉ၊ 5-6 သိပ်ႇၵၢၼ်ႉလႂ် ၼိုင်ႈပွၵ်ႈ တၵ်းတေ လႆႈတိုင်ႈပဝ်ႇပၼ်။

8။ မိူၼ်ၼင်ႇလႆႈၵၢၼ် လၢတ်ႈမႃးပႃႈၼိူဝ်ၼႆႉ တၵ်းတေလႆႈႁိတ်းပၼ် ႁၢၼ်ႉတေႃႇမၢၵ်ႇႁူဝ်ၸႂ်မၼ်း ပေႃးတွတ်ႇမႃး၊ ၵမ်ႇၼၼ် ႁၢၼ်ႉ တေႃႇပေႃးၵမ်းလႆႈ သႆႈလိူတ်ႈတွတ်ႇ ၵၢၼ်မီးတီႈၶႄႈမိူဝ်း ၵူၼ်း ပိူၼ်ၼၼ်ႉ။

9။ ပေၠးဂူခ်ာ်း လုမ်းလၠးဂေၠႋခ်ိုင်ၵ္ဂျိုဝ်ႋယဝ်ႋခ်ႋ– တေလ်ၵ္ပိခ်ာ်ႇပုတ်ၵ္ ထ်ိင်ၵ္ဂေၠႋခ်ိုင်ၵ္သေ ရှ်ၵ္သိုပ်ႇလုမ်းလၠးဂၠ့။

10။ ပေၠးဝၠၵ္ လွတ်ႇလူမ်း ကခ်ာ်ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ် ထူလ့်ၵ္လ့်ခ်ေခ်ာ်ႋ မိးခ်ေမ်ႋ ကမ်ႇခ်ေခ်ာ် မိးခိၵ္တိုဝ်ၵ္ခမ်ဝ့်ႋခ်ႋလိုင်– တေလ်ၵ္ ကဝ်ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ် ခ်ွခ်ာ်း သိၵ္ဂ်ိင်း၊ ကမ်ႇခ်ေခ်ာ် ကဝ်ခ်ွခ်ာ်းကူပ်ႇပူပ်ႇဝ့်ႋ။

11။ ပေၠးခ်ွ်ငးသူပ်းမခ်ာ်းမိးခိၵ္တိုဝ်ႇ ကခ်ာ်ဝူလ့်ႇ ကခ်ာ်ရှင်ၵ္ ခမ်ယူႇလိုင်– တေလ်ၵ္ ကဝ်မိုဝ်းလူဂ်ာ်းခဝ်ၵ္သေ လခ်ာ်ကွဂ်ာ်ႇပ်ိတ်ၵ၊ မူဝ်ၵ္ရှ်ိတ်းလိုင်ႋ ခ်ႋခ်ေခ်ာ်ႋ ကမ်ႇလူဝ်ႇလ်ၵ္ဂူဝ်ဧလၵ္ လိရှင်ၵ၊ ပူဝ်ၵ္ဝၠၵ္ဂူခ်ာ်းကခ်ာ်ကမ်ႇ ထူလ့်ၵ္လ့်ခ်ေခ်ာ်ႋ မခ်ာ်းကမ်ႇလၢင်ၵ္ခူပ်း။

12။ တၠ့တေ ကဝ်သူပ်း လပ်းဂခ်ာ်သေ တိုင်ၵ္ပဝ်ႇ ရှ်ၵ္လူမ်းခဝ်ၵ္ခ်ွ်ငးသူပ်း ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ်ခ်ေခ်ာ်ႋ– ပေၠးဝၠၵ္ ဂူခ်ာ်းလုမ်းလၠးခ်ေခ်ာ်ႋ လိရှင်လိုင် ကဝ် ယ်ာ်ခ်ာ်ႇ ကမ်ႇခ်ေခ်ာ် ယၠၵ္လ်ိတ်ၵ္မိုဝ်း ကခ်ာ်မၢင်မၢင်ခ်ေခ်ာ်ႋ ရှ်ွင်းသေ တိုင်ၵ္ပဝ်ႇပခ်ာ်ဂေၠၵ္လ်ၵ္ယူႇ။ ဂူလ့်းဂၠၵ္လ်ၢးခ်ႋ တေကမ်ႇပ်ိင်းပေၠး မူခ်ာ်ကခ်ာ် ကမ်ႇရှ်ွင်းသင်ခ်ေခ်ာ်ႋယဝ်ႋ။

13။ ဂူလ့်းဂၠၵ္ဝၠၵ္– ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ်ခ်ႋ လူတ်ၵ္တွတ်ႇ တိၵ္မၢဂ်ာ်ႇရှူဝ်လ့်မခ်ာ်း ဂိုတ်းရှိုင်ခ်ေၠႇယဝ်ႋခ်ႋလိုင်– တၠ့လုမ်းလၠးခ်ႋ ကမ်ႇလူဝ်ႇခတ်းလ့် ယဝ်ႋ၊ လွင်ၵ္ခ်ႋ လူဝ်ႇဝ့်ႋသတိသေ ဂူတ်ႇတူလ့်းခ်ေၠၵ္ကူဂ်ာ်း ယ်ာ့ၢႇသ့ၢႋ ခ်ေခ်ာ်ႋ ကဝ်ရှူလမ်ၵ္သေ တွမ်ႇလိလိဂွခ်ာ်ႇ။

14။ ပေၠးဝၠၵ္ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ်ခ်ႋ မၢဂ်ာ်ႇရှူဝ်လ့်ဂေၠၵ္ တွတ်ႇမၠးခိုခ်ာ်း၊ သ့ၢင့ၢ ဂေၠၵ္ လိမၠးခိုခ်ာ်းခ်ႋလိုင်– လူဝ်ၵ္မေၠယၠပ့်ႇမၠးထိုင် ဂူခ်ာ်းပ်ိခ်ာ်ခ်ေခ်ာ်ႋ တေလ်ၵ္ဝ့်ႋပခ်ာ် ရှ်ၵ္မခ်ာ်းကုခ်ာ်ႇကုခ်ာ်ႇဧလၵ္ ယၠ့ရှ်ၵ္လ်ၵ္တူင်ႋခ်ိုင်။

သတ်းတရိလ်ၵ္သၢခ်ာ်ႇခူပ်း [ANIMAL BITES.]

1။ တေလ်ၵ္လ့်ႋ ခ်ေမ်ႋသဂ်ာ်ႋ[သပ်ႋပျၠ့]ဧလၵ္ ခ်ေမ်ႋကခ်ာ် မူတ်းသ့် သုဂ်ာ်ၵ္ ပခ်ာ် တိၵ္ခ်ိုဝ်ရှ်ွ်းလ်ိပ်း ရှ်ၵ္ခ်မ်ႋလ်ိပ်ၵ္။

2. တေလႆႈၵဝ်ႈယႅၼ်ႈၵျႃႉလိူဝ်း ၵၼ်မူတ်ႉသႂ်ၼၼ်ႉ ပႅၼ်းဝႆႉ တီႈၶိူဝ် ႁူၺ်ႈလိူဝ်း၊ ပေႃးဝႃႈ ၵမ်ႈမီးယႅၼ်ႈၵျႃႉလိူဝ်းၼႆႉ ယႃႈလိူတ်ႈမိူဝ်း ၵၼ်မူတ်ႉသႂ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵဝ်ႇထွႆႉလႆႈယူႇ။

3. တေလႆႈထွႆႈႁူၼ်းပီၼ် သူင်ႇၵႂႃႇတီႈမေႃယႃ။ မေႃယႃၶဝ် တေၵဝ်ႇ ယႃၶျႃႉၵင်ႈ ၵျႃးၵႃႇ ၵၢင်းၶိင် [ANTI-TETANUS] AT. T ၼလႈ ယႃပၼ်ႈၼၶႄႇသလီၼ်ႇ [PENINCILLIN] သိတ်ႇပၼ် ယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈထူၵ်ႇမ်ၼ်ႈ- မႃ၊ မ်ဝ်း၊ ၶူ၊ မႃမႃႈ (မႃဝေႃႉ) ၶူပ်းမ်ၼ်ႈ ၼႆလိူင်- တေၵဝ်ႇယႃၶျႃႉၵင်ႈ မႃမႃႈၼၼ်ႉ သိတ်ႇပၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

4. တီႈၶိူဝ်ႁူၺ်ႈလိူဝ်းၼၼ်ႉ ယႃႇပေၵဝ် ယႃႈယႃႁမ်ႈလိူဝ်ႉၵျႃးၵႃႇ- [ANTISEPTICS] မိူၼ်ၼင်ႇ တိၼ်ႇၶျႃႇ- ၵႆႇၵူဝ်ႇတိၼ်း [IODINE] မႃးသႂ်ႇ။

ငူးတွတ်ႇ [SNAKE BITES]

1. ပေႃးဝႃႈ ထူၵ်ႇမ်ၼ်ႈ ငူးတွတ်ႇၼႆလိူင်- ထူၵ်ႇလီ ႁိတ်းထွမ်းၼင်ႇ ပႃႈတွႆႈၼႆႉယဝ်ႉ။ ငူးၵၼ်တွတ်ႇၼၼ်ႉ မီးၵွင်ႉႁိူဝ် ၵမ်ႇထွႆႈမ်ဝ်း မီးၵွင်ႉ ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ပေႃးၵမ်ႇထွႆႈ ႁူၼ်းႁူႉလွင်ႈငူးၼတႃႉၼတႃႉ တေၵမ်ႇလၢင်ႈဝႃႈလႆႈၼလႈ ႁူၼ်းလုမ်းလႃး ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇ လၢင်ႈႁူႉလႆႈငၢႆႈငၢႆႈ။

2. တီႈယႂ်ႇၶိူဝ် ႁူၺ်ႈငူးတွတ်ႇၼၼ်ႉ တေလႆႈၵဝ်ႈယႅၼ်ႈမတ်ႉဝႆႉၵၼ်ႇ ၵၼ်ႇ၊ ၵၼ်ၼႆႉ တေလႆႈႁိတ်းထွမ်းၵမ်းလိူဝ်။

3. တီႈၵၼ်မတ်ႉဝႆႉၵၼ်ႇၵၼ်ႇၼၼ်ႉ ႁိူင် (20) မိၼိတ်ႉၼႆလိူင်- တေ လႆႈလိူတ်ႈပၼ် ႁူႈႁိူင်မွၵ်ႈ- 2·3 မိၼိတ်ႉဝႆႉ၊ ပေႃးယဝ်ႉ တေလႆႈ မတ်ႉၶိုၼ်း။

4. တေလႆႈႁူႈႁူၼ်းပီၼ်ၶွၼ်းဝႆႉ၊ ၵမ်ႇႁူႈလႆႈတူင်ႉၼိုင်။ ပေႃးႁိတ်း လိူင်ႉၼႆလိူင်- လိူတ်ႈၵၼ် ပႆယူႇၶိူင်းတူဝ်ႁဝ်းၼၼ်ႉ ၽသိူင်းသေ ၼလႈ ၵွင်ႉငူးၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလၢင်ႈၼယႈဝႆးလႆႈ။

5. ပေႃးလႆႈၼၼ်ႉၶိင် ၵမ်ႇ ၼၼ်ႉ ၼမ်ႉၵၼ်ၵတ်းၵတ်ႉၼၼ်ႉ ႁူတ်းပၼ် ၶိူဝ်ႁူၺ်ႈလိူဝ်း၊ မၼ်းလၢင်ႈထွႆႈလႆႈလိူတ်ႈတူင်ႉၼိုင်ထိုင်း။

၆. တေလ်ႇကဝ်ဂူခ်းပ်ဳခ်သူင်ႇရှူင်းယ့ကခ်လမ်လိုဝ်ပိုခ်ႇ၊ ကမ်ႇခခ် ကခ်လမ်မေယ့ တ့ႇတေ သိတ်ႇပခ်ယ့ ငူးတွတ်ႇခခ်.။

၇. ပေ့းပ်ဳခ်လ်ႇ လိဳဂ်မ်ပ့းငူးတူဝ်ကခ်တွတ်ႇခခ်.သေ ကဝ်ဂ့ႇထွမ်း တိဳႇရှူင်းယ့၊ ကမ်ႇခခ် တိဳႇမေယ့။ ပိုဝ်ႇဝ့ႇ ရှိုႇလ်ႇရှူ.ငူးမိဳဝ်းလ်ို တွတ်ႇဧလႇ တေလၢင်ႇ သိတ်ႇပခ်ယ့.ကခ်ထုဂ်ႇမ်ဳခ်ႇသေပိုခ်ႇ ခခ်.ယဝ်.။

ပေ့းလိုတ်ႇကွဂ်ႇခမ်ပူခ်.တိဳႇ [BLEEDING OR HEMORRHAGE]

၁. တေလ်ႇကဝ်ဂူခ်းပ်ဳခ် ခွခ်းတၢဂ်ႇရှ်ၢဝ်.သိုဝ်ႇသိုဝ်ႇ။

၂. တိဳႇရှွ်းလ်ဳပ်းခခ်. တေလ်ႇကဝ်ယ်ဳခ်ႇပ်ဳခ်းလ်ဳပ်း၊ ကမ်ႇခခ် ယ့ႇ ယ်ဳခ်ႇကခ်မူတ်းသ့်ခခ်. ပ်ဳခ်းဝ်.။

၃. တိဳႇရှွ်းလ်ဳပ်းခခ်. တေလ်ႇကဝ်မိုဝ်းတ်ဳဂ်းဝ်. (5) မိခဳတ်. တေ့ႇ- (15) မိခဳတ်.။

၄. ပေ့းဝ့ႇ ရှွ်းလ်ဳပ်းပ်ဳခ်တိဳႇခ်ဳခ်၊ တိခ် လိုဝ်းခ်.-တေလ်ႇကဝ်ယ်ဳခ်ႇ မတ်.ပခ် တိဳႇခိုဝ် ရှွ်းလ်ဳပ်းသေ မွဂ်ႇ (10) မိခဳတ်. တေ့ႇ (15) မိခဳတ်.ဧလႇ လိတ်ႇတူရ်းယ်ဳခ်ႇ ကခ်မတ်.ဝ်.ခခ်. လိုတ်ႇကွဂ်ႇ ကမ်ႇကွဂ်ႇ၊ ၡခ်ဝ့ႇ လိုတ်ႇယင်းကမ်ႇဂိုတ်းခ်လိုင်- တေလ်ႇမတ်. ခိုခ်းသေ ကဝ်သူင်ႇရှူင်းယ့ ကမ်ႇခခ် တိဳႇမေယ့ဂမ်းလ်ဳဝ်။

၅. မိုဝ်ႇပ်ႇကဝ်ယ်ဳခ်ႇမတ်.ခခ်. ခင်ႇရှိုဝ်လိုတ်ႇတေဂိုတ်းဧလႇ ကဝ် မိုဝ်းတ်ဳဂ်းပခ် တိဳႇခိုဝ်သ်ၢလိုတ်ႇတူလ်း။ ပေ့းဝ့ႇ ၡ်ဳတ်းလိုင်.ခ် ဧလႇ လိုတ်ႇဂိုတ်းဂ့ႇယူႇဂေ့ႇ ကမ်ႇလူဝ်ႇကဝ်ယ်ဳခ်ႇမတ်.ယဝ်.။

၆. ပေ့းဝ့ႇ ကမ်ႇတိုဝ်.မ်ဳခ်ႇ က်ဳခ်လိုတ်ႇကခ်လူင်ခခ်.လိုင် ကမ်ႇရှိုင် ဂ့ႇရှိုဝ် လိုတ်ႇတေဂိုတ်းယူႇ။ ယၢမ်းခခ်. တိဳႇရှွ်းလ်ဳပ်းခ်. တေလ်ႇ ကဝ်ခမ်.ကခ်မူတ်းသ့်ဧလႇ ခမ်.သဂ်.သုဂ်ႇပခ်ယူႇယဝ်.။

7. မိူဝ်ႈကဝ်ယဵၼ်ႉမတ်ႇ ႁႂ်ႈလိူတ်ႈၵိုတ်းၶၢၼ်ႇ တေၵမ်ႉလႆႈႁၢတ်ႇၵဵၼ်ႉ ၶႅၼ်ႉပူၼ်ႇတီႈ၊ မၼ်းတေလၢင်ႈ ႁူၼ်ႉၶတ်းၶႅင်ႈ သႂ်လိူတ်ႈႁဝ်းပႆ။ ပေႃးႁူၼ်းပဵၼ်ၶၼ်ၶႅၼ်ႇဝႃႈ- ႁၢတ်ႇၵဵၼ်ႉၶႅၼ်ႉ ၵမ်ႉၶႅၼ် ပွတ်းတၢင်း တိုၵ်ႈၵၼ်ယဵၼ်ႉမတ်ႇဝႆႇၶႅၼ်ႇ သွမ်ႉမၼ်းၶႅၼ်ႈလိုၵ်ႈ တေလႆႈၶိုၼ်ႈလိူတ်ႈ ပၼ်ၵိူတ်းၶိုင်ႈၶိုင်ႈ မတ်ႇဝႆႇ ႁႂ်ႈလူမ်လူမ်။

8. တေလႆႈသူင်ႉႁူၼ်းပဵၼ် ႁူၼ်ႉတီႈမေႃယႃ၊ မေႃယႃၶဝ် တေႁဵတ်းႁႂ်ႈ ႁူၼ်းလဵပ်းမူတ်းသုၵ်ႈယဝ်ႉ ထုၵ်ႉလီယဵပ်ႇၵေႃႈ တေယဵပ်ႇပၼ်ယဝ်ႉ။

9. ပေႃးဝႃႈ လိူတ်ႈၵူၵ်ႉ တဵၼ်းၶိုၼ်းတူဝ် မၼ်းလိူင် တေႁၢၵ်ႈၵူၵ်ႉပဵၼ် သီၶွၼ်ႉႁၢမ်ႇလဵင်၊ ပေႃးၵႆႉၵေႃႈ လိူတ်ႈတေလၢင်ႈၵူၵ်ႉပႃးမႃး၊ ပေႃးဝႃႈလိူတ်ႈၵူၵ်ႉႁူၼ်ႉပွတ်းတိုၵ်ႈလိူင် မိူဝ်ႈယႃႈမဝ်ၵေႃႈတေလၢင်ႈ ပႃးလိူတ်ႈၶေႃ ယႃႈၶၵ်းၵေႃႈ ယႃႈၵူၵ်ႉမႃး ပဵၼ်သီလမ်ဝႆႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၶႅၼ်ႇ တေလႆႈကဝ် ႁူၼ်းပဵၼ်-

(ၵ) ႁႂ်ႈၶွၼ်း တၢၵ်ႉၵႆႇဝႆႇသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ။

(ၶ) ႁႂ်ႈလႆႈထူပ်ႈလိုပ်ပၼ်ၵိူင်းၵိူင်း။

(င) တေလႆႈသူင်ႉႁူၼ်ႉႁူင်းယႃဝႆးဝႆး။

(လ) တေၵမ်ႉလႆႈပၼ်ၵိၼ် ယႃႈယႃမဵဝ်းလိူဝ်။

10. ပေႃးဝႃႈ ပဵၼ်တီႈၵၼ် ၵမ်ႉလၢင်ႈ ၵဝ်ယဵၼ်ႉပူၵ်ႇၶႅၼ်ႇ တေလႆႈ ၵဝ်မိုဝ်းတိၵ်းဝႆႇႁူၼ်းလဵပ်းသေ သူင်ႉႁူၼ်ႉ တီႈမေႃယႃႁူမ်းလဵဝ်။

လုပ်ႉၵပ်း လုပ်ႉတေႃႉပိူင်ႈ [DISLOCATIONS]

1. တီႈၵၼ်လုပ်ႉၵပ်းလုပ်ႉတေႃႉပိူင်ႈၶႅၼ်ႇ ႁူၼ်းၵၼ်လုမ်းလႃးမၼ်း တေၵမ်ႉလႆႈၶတ်းလိုၼ် ၼမ်းၶိုၼ်း ႁႂ်ႈမၼ်း ယူႉတီႈၵဝ်ႉ။

2. တီႈလုပ်ႉၵပ်း လုပ်ႉတေႃႉပိူင်ႈၶႅၼ်ႇ ၶႅင်ႉႁိူဝ် တေၵမ်ႉတူင်ႇၶိုင် လႆႈသေ လူဝ်ႉသူင်ႉႁူၼ်ႉတီႈမေႃယႃၶဝ်ၵမ်းလဵဝ်။

3. ပေႃးဝႃႈ တေသူင်ႉ ႁူၼ်းပဵၼ်ၶႅၼ်ႇ ႁူၼ်ႉႁူင်းယႃ၊ ၵမ်ႉၶႅၼ် မေႃယႃလိူဝ်၊ တီႈလုပ်ႉၵပ်းလုပ်ႉတေႃႉၶႅၼ်ႇ လူဝ်ႉလႆႈ ၵဝ်ယဵၼ်ႉ ပဵၼ်းလဵပ်း၊ ၵမ်ႉၶႅၼ် ယႃႈယဵၼ်ႉသေမိဝ်းမိဝ်းပဵၼ်းဝႆႇ၊ ပေႃးဝႃႈ ႁိုတ်းၶၼ်လိူင်–ႁူၼ်ႉၶၢဝ်းတၢင်းၵႆႉၵေႃႈ တီႈၵၼ် လုပ်ႉၵပ်းလုပ်ႉတေႃႉ ပိူင်ႈၶႅၼ်ႇ တေၵမ်ႉလၢင်ႈ တူင်ႇၶိုင်ထိင်ႈယဝ်ႉ။

(ၵ) လုပ်ႉၵပ်ႈလုပ်ႉတေႃႉပိူင်ႈ မိူၼ်ၼင်ႉတႃႇတိၼ်၊ ႁူဝ်ၶဝ်ႉ၊ တိၼ်လိူဝ်ႈၼႆႉ လူဝ်ႉလႆႈ ၵဝ်ယဵၼ်ႉမတ်ႉၵိုၵ်ႈၵၼ် ထွမ်ႈၶႃၵၢၼ်လီၼၼ်ႉဝႆႉ။

(ၶ) ပေႃးဝႃႈလုပ်ႉၵပ်ႈ လုပ်ႉတေႃႉ ၶဵၼ်ပိူင်ႈၸတေႉ လူဝ်ႉလႆႈမတ်ႉၵိုၵ်ႈထွမ်ႈၼႃႈၵူၵ်ႈ ၵမ်ႉၼၼ်မတ်ႉၵိုၵ်ႈတွင်ႉဝႆႉ။

4. ပေႃးထၢင်ႉဝႃႈ လုပ်ႉၵပ်ႈလုပ်ႉတေႃႉ ၶႃးပိူင်ႈၼႆႉ လူဝ်ႉလႆႈယုၵ်ႉႁူဝ်သေ တေလႆႈဝႆႉသိုဝ်ႈသိုဝ်ႈ တေၵမ်ႉၶိူဝ်ႈလႆႈၼိုင်သေၵိတ်းယဝ်ႉ။

လႆႈဝၢတ်ႉလိပ်းတီႈႁူဝ် [HEAD INJURIES]

1. ၶိူဝ်ႈၵူၼ်းပဵၼ် ၼွၼ်းတၢၵ်ႉၵႂၢဝ်ႉ။
2. တေလႆႈဝႆႉပၼ်ၵုၼ်ႉၵုၼ်ႉ။
3. ၵူၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ႉ တၵ်းတေၵမ်ႉၶိူဝ်ႈလႆႈလုၵ်ႉလုၵ်း၊ ၵမ်ႉၼၼ် ယႃႉ ၶိူဝ်ႈလႆႈပႆႉ။
4. ၵူၼ်းပဵၼ် လႆႈဝၢတ်ႉလိပ်း တီႈႁူဝ်ၸလႈ လိုမ်းၶိင်းယူႉၸတေႉ တေလႆႈ ႁႃႉႁူင်းယႃဝႆးဝႆး။
5. ပေႃးဝႃႈလိူတ်ႈၵွၵ်ႉမႃး ၶွင်ႈႁူးႁူၵူၼ်းပဵၼ်လိူင် ၵၼ်ၼႆႉ ၸၼဝႃႈ-လုပ်ႉၵွၵ်ႈႁူဝ် ၵတ်ႉၸလႈ လူဝ်ႉလႆႈသူင်ႉႁႃႉ ႁူင်းယႃဝႆးဝႆးယဝ်ႉ။
6. ပေႃးလုပ်ႉၵွၵ်ႈႁူဝ် တၵ်ႉႁႃႉလိူင် တီႈၼိူဝ်ၶူဝ်းလိပ်းၼၼ်ႉ လူဝ်ႉလႆႈ ၵဝ်ယဵၼ်ႉပဵၼ်းလိပ်း ၵၼ်မူတ်းသႂ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႉၼၼ် ယႃႈလိူတ်ႉ ၸေႃႉႁူမ်ႉဝႆႉ။
7. ပေႃးဝႃႈ ၵူၼ်းလႆႈဝၢတ်ႉလိပ်းတီႈၵွၵ်ႈႁူဝ်လိူင် ၵႂႉၶၢင်းဝႃႈ ႁူဝ်ၶဝ် လိပ်းယဝ်ႉ။ ၼင်ႉႁိုဝ် ႁူဝ်လိပ်း တေၵႂႃႇၼၼ်ႉ တေၵမ်ႉလႆႈပၼ် ၵိၼ်ယႃႈယႃသင်လႃးလႃး၊ တေလႆႈသူင်ႉႁႃႉႁူင်းယႃၵူၺ်း။

၈။ ပေႃးဝႃႈ ၵူၼ်းပဵၼ် လႆႈဝၢတ်ႇထဵပ်း တီႈၵွၵ်းႁူဝ်ၶႆႈ- လူဝ်ႇလႆႈၵူၺ်ႉ ႁူင်းယႃ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ တီႈမေႃယႃၶဝ်ၵူၺ်း။ မၢင်ပွၵ်ႈ ႁွႆးထဵပ်းၼႆႉ လီၵ်ႉသေတႃႉၵေႃႈ ထၢင်ႈပၼ်ၶဵၼ်လူင်ငတ်ႉငတ်ႉ။

၉။ ပေႃးဝႃႈ လုပ်ႇၵၢင်းႁၵ်း-

(ၵ) လူဝ်ႇလႆႈ ၵုပ်းသူပ်းဝႆႉငလႈ တင်းၶဵဝ်ႈတေလႆႈ ငတ်ႉထပ်း ၵၼ်ဝႆႉ။

(ၶ) ၵဝ်ယဵၼ်, သေမဵဝ်းမဵဝ်း မႃးပဵၼ်းပၼ်တီႈတူင်ႇၵၢင်း ႁွႆႈၵပ်း ၵွၵ်းႁူဝ်ဝႆႉ။

(င) ၵူၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ႉ ႁႂ်ႈၼင်ႈဝႆႉၵေႃႈလႆႈယူႇ။

(ၸ) ၵူၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ႉ တေၵမ်ႇလႆႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း၊ တေၵမ်ႇႁႂ်ႈလႆႈ လုပ်ႇၵၢင်းၼၼ်ႉတူင်ႉယဝ်ႉ။

ထုၵ်ႇမဵၼ်ႈၵၼ်ပႃႇလဵၼ်တဵင်းလႃး [STAB WOUNDS]

1။ ၵၼ်သၢင်ႇထုၵ်ႇလိူဝ်ပိူၼ်ႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇႁႂ်ႈၵူၼ်းပဵၼ် တူင်ႉၼိုင်။

2။ မိူဝ်ႈထုၵ်ႇမဵၼ်ႈ ၶိူင်ႈၵၼ်ပႃႇလဵၼ်၊ ၶႅမ်၊ မိတ်ႈထိူဝ်းၶႆႈ ပေႃးဝႃႈ ထွတ်ႇၵွၵ်ႇငႃႈၶႆႈ- ထွတ်ႇၵွၵ်ႇ ပဵတ်ႈသေ၊ ပေႃးႁဵတ်းၶႆႈထိုင်၊ ၵူၼ်းပဵၼ်ၼၼ်ႉ တူင်ႉၼိုင်သေတႃႉၵေႃႈ တေၵမ်ႇထၢင်ႈတိူဝ်ႉလႃး ပွတ်းတွၼ်ႈ တင်းၶိုင်းတွင်ႉ။

3။ ပေႃးဝႃႈ ႁွႆးထဵပ်း သမ်ႉပဵၼ်ပွတ်းတင်းၼႂ်ႈၵူၵ်းသေ ပဵၼ်ႁူးဝႆႉ၊ ယဝ်ႉၵေႃႈ ႁူးၼၼ်ႉသမ်ႉလုတ်ႇၵဝ်လူမ်းၶႆႈထိုင်၊ လူဝ်ႇလႆႈၵိုတ်း ႁူးထဵပ်းဝႆႉ ယူႇယဝ်ႉ။ ၵၼ်လီလိူဝ်ပိူၼ်ႈထိုင် လူဝ်ႇလႆႈၵဝ်ၽႃႈ ပဵၼ်းထဵပ်း ၵၼ်မူတ်းသွၼ်ၼၼ်ႉ ၵိုတ်းဝႆႉသေ ၵဝ်ပလႃႇသတႃႇ ထပ်းဝႆႉယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈ ၵမ်ႇမီး ထိူဝ်းၶႆႉ- ၽႃႈထဵတ်ႉမိုဝ်း၊ ၽႃႈပဵၼ်းၶႄႈ ၵၼ်မူတ်းသွၼ်ၵေႃႈ ၵဝ်ထွၼ်ႉလႆႈယူႇ။

4။ တင်းလိူၵ်ႉႁွႆးထဵပ်းငလႈ တီႈဝၢၵ်ႇငၽၼ်ၼၼ်ႉ လူၺ်ႇတွင်းဝႆႉသီသီ၊ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈဝႃႈ လူဝ်ႇထဵင်ႈလဵင်းငၼမေႃယႃၶဝ်။

5· ပေႃးဝႃႈ လိူတ်ႈၵွၵ်ႇၶမ်ၶေႃႇလိုင် ၶင်ႇႁိူဝ်လိူတ်ႈတေၵိုတ်းၶၶၼ်ႉ လုမ်းလႃး ပၼ်တႃႉ။ (လၢႆးလုမ်းလႃး လိူတ်ႈၵွၵ်ႇၶမ်ပူၼ်ႉတီႈ ၶၶၼ်ႉ တႅမ်ႈဝႆႉပႃႈၼိူဝ်ယဝ်ႉ။)

6· ပေႃးဝႃႈ ပွတ်းတွၼ်ႈၶိူင်းတူဝ် မိူၼ်ၶင်ႇ သႆႈ ပၼ်ၵွၵ်ႇမႃး တီႈႁွႆး လႅပ်းၼႆလိုင်– လူဝ်ႇလႆႈၵဝ်ယႃႈပၼ်းလႅပ်း၊ ၵမ်ႇၶၶၼ်ယႃႈလႅတ်ႉ မိုဝ်း ၵၼ်မူတ်းသုဝ်ၶၶၼ်ႉ ႁူမ်ႇတူမ်းဝႆႉ၊ ယႃႇပေႁႃႇၶတ်းလိုဝ်ယႅတ်ႈ ၶဝ်ႈၶိုၼ်းၶိုင်းတွင်ႉ။

ပိူင်လူင်မၼ်း။ ။ဝၢတ်ႇလႅပ်း လိူင်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈယဝ်ႉ၊ တီႈလီသုတ်းမၼ်း လူဝ်ႇလႆႈၵူၼ်းပၼ် သူင်ႇထိုင် ႁူင်းယႃဝႆးဝႆးတႃႉ။

လၢႆးႁၵ်ႉၶိူဝ်း
[ၶူးသွၼ်]

ၶေႃင်းႁႃင်ႈလီ သီႇပွမ်ႈ

[1] ၶေႃင်းၵမရႃႇ
မေးလဝ်ႈ မၵျေႃႇသထႃႇ၊ မိူင်းမိတ်ႉထိလႃႇ။

[2] ၶေႃင်းလၼ်ႇတၵိၼ်ႇၶရီ
မေးလဝ်ႈလၼ်ႇတၵိၼ်ႇၶရႃႇ၊ မိူင်းပႃႇရႃႇၶသီႇ။

[3] ၶေႃင်းမတီႇ
မေးလဝ်ႈဝေႇသၼ်ႇတြႃႇ၊ မိူင်းဝေႇတုတ်ႉတြႃႇ။

[4] ၶေႃင်းလမ်ႇပူႇလႃႇ
မေးလဝ်ႈသွတ်ႉထိသေႇၶ၊ မိူင်းၵိၼ်ႇတပူႇရ။

ပၼ်ႇလူႇ ၼေႃႈ လူၼ်ႇ

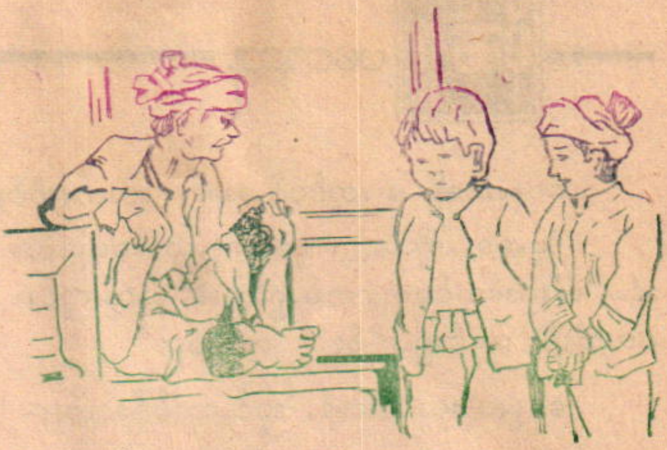

ထၢႆးမၢဝ်ႇသွင်ၵေႃႉ၊ ၵူႇသွၼ်ပၼ်ႇလႃႇ မိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇ၊ ၵႃႈပီၼ် ၼိူင်ႈထၢင်ႈတၢင်းမေႃ ဩႃႇလူင်တီႇသႃႇပႃႇမွၵ်ႉၶသွၼ်ပၼ်တင်းသိင်ႈယဝ်ႉ။

တႃႇၵေႃႉၼိုင်ႈၼေၼ်ႉ ၵူဝ်လိုမ်းၼေႃႈ မ်ၢဝ်ႉၼွင်းပေႇ လၢၼ်းထၢၼ် တၼ်မ်ႈတင်းၼမ် လႆႈမႃး တႃႇႁၢပ်ႇၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵေႃႉၼိုင်ႈသမ်ႉ ၵူဝ်လိုမ်း ၼေႃႈ ၵမ်ႇလိုဝ်ႈၵမ်ႇယင်ႉ ၵူမ်ၵၢၼ်ႇလွတ်ႈလႆႈဝ်ႉၼွင်းလွင် ဝူၼ်ႉၶွပ်ႈၶိူဝ်းၶိူဝ်း ၵမ်ႇပၼ်မၼ်းႁူင်ႈႁၢ ၵမ်ႇလႆႈႁၢပ်ႇပႃးမႃးယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈယဵဝ်မႃး ၶၢဝ်းတၢင်း ပၢင်လိုဝ်ႈ တီႈၼိုင်ႈၼေၼ်ႉ ယူႈၵမ်ႇပႃး ႁၢပ်ႇမႃး– ႁၼ်ပူၼ်ႈ တွၵ်ႇလၵ်း ပၵ်းမႆႉ ဝ်ႉသၢမ်ၵၼ်၊ မွၵ်ႇထိုင်တႆးၵေႃႉ မၼ်းဝႃႈ–

"မ်ႈတူၺ်ႇလၵ်းၼႆႉ ပူၼ်ႈပၵ်းဝ်ႉ ႁဵတ်းသင် ?"

"ၵမ်ႇႁူႉ၊ ပူၼ်ႈၼႆႈႁဵတ်းၼေႃႈႁဵတ်းၵူႈ...."

ပူၼ်ႉၼေၼ်ႉ ယဵဝ်မႃးပၢင်လိုဝ်ႈထိင်ႈတီႈၼိုင်ႈ ၵေႃႉၵၼ် ၵမ်ႇပႃး ႁၢပ်ႇထၢမ်ထိင်ႈဝႃႈ–

"ႁူဝ်းၵၼ်ပူၼ်ႈၼွၼ်းၵူႇၼႆႉ မီးၵူၼ်းလႆၢၵေႃႉ ?"

"ပၢင်လိုဝ်ႈၵၢင်ႈထၢၼ်ႇၼႆႉ– ၼႆႈၼွၼ်း လႆၢၵေႃႉၵေႃႈ လႆႈၵိူဝ်ႈ၊ ထၢင်ႈလူဝ်ႇထၢမ် လိူင်ႉႁိုဝ်။"

ၵေႃႉၵၼ် မႃးတူဝ်ပဝ်ႇဢၼ်ၼၼ်ႉ လႃတ်ႈထႅင်ႈဝႃႈ–

“ပူႇၵေႃႉၵူလိုၼ်ႉ.... ၵူၼ်းၵႃႇသွၼ်မေႃၶလႈ ယဝ်ႉယႃႇမႃး ၵၼ်ဝႃႈ ၼႆႉ– လႆႈႁၼ်သင်ၵေႃႈ ၵမ်ႇႁူႉဢၼ်ၼၼ်ႉ ပႆႇထိုႈလွင်ႈ၊ ပေႃးမီးတၢင်းမေႃယဝ်ႉ တေလႆႈမီး တၢင်းႁူႉၵိုဝ်ႈ.... လဝ်ႈဝႃႈ”

ၵေႃႉပႃးႁၢပ်ႇဢၼ်ၼၼ်ႉ လွင်ႇထၢမ်ၶိုၼ်းဝႃႈ–

“ပေႃးဢၼ်ၼၼ်.... လဝ်ႈၵဝ်ႇ ၶႆႈဝႃႈႁူပ်လႃႇ၊ ပိုၼ်ႈၼွၼ်းၵႃႇယဝ်ႉလႆႈ ၵေႃႉလႃႇ ?”

ၵူလုမ်းမၼ်း ၶိုၼ်းၶေႈလိတ်ႈပၼ်ဝႃႈ–

“တီႈပၢင်လိုဝ်ႈ ၵမ်းထိုဝ်ႉသွင်ဢၼ်ၼၼ်ႉ– သွင်ၵေႃႉၽူဝ်မေး ၼွၼ်းၵႃႇ ၵိုဝ်ႈ၊ မေးမၼ်းၼႆႉ တူဝ်ဢၵ်ႈ မၢၼ်းဝႆႉ တွင်ႉမၼ်းယွႆႇဢႃႇယဝ်ႉ၊ ပူၼ်ႉၵႃႇ ပႆႇပေႃးႁိူင်၊ ပေႃးၽဵဝ်တႃႈဢမ်ႉတီႈၶိုင်ႈ ၽႆႇဢႃႈၼႆႉ ႁႃးတေလႆႈႁၼ်ယူႇ” ဝႃႈၼႆသေ၊ သွင်ၶႃၵေႃႈ သိပ်ႇၵွၵ်ႇၶႃဝ်းတၢင်းၵႃႇယဝ်ႉ။

ထိုင်ၽွင်းယၢမ်းလဵၵ်ႉမႆႈမႃး၊ သွင်ၶႃၽဵဝ်ၵႃႇတီႈတႃႈဢမ်ႉႁွင်ႈၵၼ် မီးပၢင်လိုဝ်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉ လႆႈႁၼ် ၽူဝ်မေးသွင်ၵေႃႉ ဢၼ်ႈလိုဝ်ႈ ယူႇတွႆႈႁူမ်ႈမႆႉ၊ ၶမ်ႈယိင်းဢၼ်ၼၼ်ႉ တွင်ႉယွႆႇ မၢၼ်းၶဝ်ဢႃႇ ထၢၼ်ႈလမ်တေၵိုတ်ႇယဝ်ႉ။

လိၵ်ႇၼႆႉ ၵေႃႉၽူႈပႃးႁၢပ်ႇဢၼ်ၼၼ်ႉ ၵူၼ်ႉၶိုင်းလွၵ်ႇမၼ်းဝႃႈ–

“ႁႃးၼႆႉ– ငႃႇၶိုၼ်ႈၸၼ်း ဝၼ်းလိၵ်ႈၵၼ်၊ ယဝ်ႉယႃႇမိူဝ်ႈလိၵ်ႈၵၼ်၊ ၵဝ်တႅမ်ႈ မႃႇလွမ်း ပေႃးလႆႈ ႁၢပ်ႇမႃး ပဵၼ်ႁၢပ်ႇ၊ ၵဝ်ထိုင် ၵမ်ႇမိုၼ်မၼ်း၊ ၿႃႇလူင်တီႈသႃႇ ပႃႇမွၵ်ႉၶၼ်ႉ– ယႃႇၵမ်ႇယႃႇ တၵ်းလႅၼ်သေ သွၼ်ပၼ် ၵဝ်ယဝ်ႉ။” မႃလိူဝ်ႉဢၼ်ႇၼႆသေ လၢင်ႇၶိုၼ်းထၢမ်ၵေႃႉမၼ်းဝႃႈ–

“မိူဝ်ႈပၢင်လိုဝ်ႈ ႁူဝ်တီး ၵၼ်ပိုၼ်ႈပၵ်းဝႆႉ လၵ်းသၢမ်ၵၼ်ၼၼ်ႉ– ပူႇၵေႃႉ ႁၼ်ၵီႈသင် ?။ တီႈပၢင်လိုဝ်ႈ ၵမ်းထိုဝ်ႉသွင်ၼၼ်ႉ ႁဵတ်းႁိူဝ်ၶလႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇႁူႉႁၼ်ဝႃႈ– ပဵၼ်ပူႇၵွၵ်ႇ ၽူဝ်မေး၊ မွၵ်ႇၶၽွင်းလူး။”

“လၵ်းသၢမ်လၵ်း ပၵ်းဝႆႉ တီႈပၢင်လိူဝ်ႈထီႉၶိုင်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ – လၵ်းၶိုင်ႈ ပိူၼ်ႈမတ်ႉဝႆႉ ၵႂႃးငၢၼ်၊ လၵ်းၶိုင်ႈ ပဵၼ်ၵႂႃးတွၼ်၊ လၵ်းၶိုင်ႈ ပဵၼ်ၵႂႃး ဢမ်ႇၵိူဝ်း....”

“ၽႅတ်းႁိူဝ်ဢလႈ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇႁူႉႁၢၼ်ထိုင် ၶင်ႇၶႆႇလႄႇ ?”

“ပူႇၵေႃႉၵူၺ်ႉ.... ပေႃးႁၢၼ်ၵႂႃး တေလႆႈႁူႉလွင်ႈၵႂႃး။ ႁၢၼ်ၵႆႇၵေႃႈ တေလႆႈႁူႉ သၽႃႇဝၵႆႇၵိူဝ်ႈ....။ လၵ်းမၢႆႇထီႉၶိုင်ႈ– တီႈမတ်ႉ ၵႂႃးငၢၼ် ၵၼ်ဝႃႈၶႆႉ– သၽႃႇဝ ၵႂႃးငၢၼ်ၸမ်ႉ ပေႃးတေမီးဢလႈ တေယဵၼ်ႈၵဝ် တိၼ်ၶဝ်ၽႃႇၶေႈၶၼ်ၶၼ်ႉ ၶုတ်ႇၶုတ်ႇယၢႆးယၢႆးယဝ်ႉ ၸွင်ႇမီးယဵၼ်ႈဢလႈ မီးၵွႆး ဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။ လၵ်းထီႉသွင် ၵႂႃးတွၼ်ၸမ်ႉ– ပေႃးတေမီးဢလႈ တေယဵၼ်ႈ၊ ဝႃႇၵူၼ်းၶဝ်ၵွၵ်ႇသေ မီးၵႆႇလၵ်းမၼ်းဢလႈ ၵွႆးၶုတ်ႇယၢႆးၵေႈၵမ်ႇမီးယဝ်ႉ။

ပၼ်ႇလၢႆႇတၢင်းမႄႈၶႆႉ– မဝ်ႇပေႃးၸဝ်ႈထုၵ်ႇလႆႈႁူႈတီႈ
လၢၼ်ႇတၢင်းႁူႉၶႆႉ–လွၵ်ႉၸမ်ႇသိင်ႇဢလႈ ၸဝ်ႈလွင်ႈႁူႈတီႈ

လၵ်းထီႉသၢမ် ၵႂႃးဢမ်ႇ ၶႆႉၸမ်ႉ– ၶဝ်ၵိဝ်ႉၵူၼ်ႈ ႁၢမ်ႉဢၵႇဢလႈ လိမ်းလေး ၵိတ်းၵိၼ်ယူဝ်ႈယႄႈ ႁိမ်းႁွမ်းၵႄႈသူပ်းၶဝ် ယိၼ်းထိုင်ၶၼ်ၶၼ်ႉ ပေႃးလူမ်ႈဢလႈ ၶီႈယဵၼ်ႈၵေႈ ၵမ်ႇသူႈ ဝႃႇၵူၼ်းၵွၵ်ႇ၊ ၶီႈပဵတ်ႈႁိမ်းၸမ် သမ်ႉပေႃးၶႂၢၼ်း တိၼ်ၶီႈၶဝ်၊ လႆႈႁၢၼ်လိူင်ႉၶႆႉဢလႈ လၢတ်ႈလႆႈယဝ်ႉ။”

“ႁူဝ်မေး သွင်ၵေႃႉ ၵၼ်ဝႃႈၸမ်ႉ– ႁိမ်းငဝ်ႈမႆႉၶၼ်ၶၼ်ႉ ႁၢၼ်ၵဝ် ႁူဝ်မႆႉသိူဝ်ႇသေ မီးတုမ်မႆႉ သွင်ပွတ်း ၽႅတ်းမွၼ်ႁူဝ်ဢလႈ ၽႃႇသႃႇ ပဵၼ်ဢပႈ ယိင်း၊ ၵမ်ႇႁတ်းၶႂၢၼ်ၵႆႇ ႁူႈထႃးယဝ်ႉ။ ထိၼ်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈ- ၶိူဝ်ႇလိၼ်ႁိမ်း တီႈၶႂၢၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ မီးၵွႆးယဵၼ်ႈ သွင်ၵၼ်၊ ၵၼ်ၶိုင်ႈ- ၶေႈလိၼ် ပဵၼ်လွင်ႈ ၶဝ်ႈလိူၵ်ႉၵူႇဢလႈ ၶမ်ႉယဵၼ်ႈ ပဵၼ်ၶွပ်ႇမူၼ်းဝႆႉ၊ ၶႆႉပဵၼ် ၵွႆးၵူၼ်းထႃး။ တီႈၶိုင်ႈသမ်ႉ ၶေႈလိၼ် ၵၼ်လွၵ်း မူၼ်ၵွႆးပူၼ်ႈၵဝ် ၶမ်ႉၵွၵ်းထွၵ်ႇႁိူဝ်ႈလႆႈ လုၼ်ၵူႇ ၵူႈၽႃႇသေဢလႈ ႁိမ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ မီးၵွႆးၵဝ်မိူဝ်းတဝ်ႉသေ လုၵ်ႉၶုၼ်ႈ၊ ၵွႆးမိူဝ်းတဝ်ႉၶၼ်ၶၼ်ႉ လိၼ်ပေႃးၶႆႈလွၵ်းဢလႈ ၵဝ်ႁၢၼ်ဝႃႈ–ဢမ်ႇယိင်းမၢၼ်းၶႆႉ တွင်ႉမၼ်းယွႆႇဢလႈ လုၵ်ႉယၢပ်ႇၶႄႇ ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ၶၼ်ႉ မူၼ်ၶင်ႇမီးတွႆႈတႄႇ ၸဝ်ႈၵဝ်ႇၶႆႉယဝ်ႉ။”

ပိုၼ်း႐ူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ၵမ်းၼၼ်ႉ ၵေႃႉပူႈၸၢပ်ႇၼၼ်ႉ လင်ႇဝႃႈ–

"လိူဝ်ႈၼေတႃႉယဝ်ႉ ပေႃးပိၼ်ၼ်ႈ ၶျွၼ်ႇလူင်ႈႁဝ်း သၢၼ်ပၼ်ၵဝ်ၼ်ႉ ၵမ်ႇ ပႆႇယိၼ်ႈ၊ ႁူးၵၢၼ်ၵၼ် ၶိုၼ်းၵူႈလူးၶျွၼ်ႇႁဝ်း မေႊသၢၼ်ပၼ်တႃႉ" ၼ်ၼေလႈ ပူးၵၼ်ပွၵ်ႈမိူဝ်းလူး မိူင်းတၢၵ်ႉၵသူဝ်ႇယဝ်ႉ။

ၶျွၼ်ႇလူင် လႆႈႁၼ်ၼႃႉသေယဝ်ႉ ထၢမ်ဝႃႈ–

"ၶိူဝ် ၶိုၼ်းမူးႁဵတ်းသင် ?"

ယူႈၵၼ် ပႆႇပေႇလွင်ၼၼ်ႉ ၶိုၼ်းလၢတ်ႈၼေၼပိူင်ပိၼ်မၼ်းၼေလႈႁဵ်ႈၶိုၼ်း သၢၼ်ပၼ်ထႅင်ႈၼ်ယဝ်ႉ။

လင်ႇၼၼ်ႉ ၶျွၼ်ႇလူင်မွၵ်ႇဝႃႈ–

"တေသၢၼ်ပၼ်ယူႇ၊ ၵူလိုဝ်းၵူႈ ၵဝ်ၶႈၵၢပ်ႇၼမ်ႉၶၢင်ႉ ယွတ်ႈမႆႉၼေလႈ မိူဝ်ႈယုၵ်ႈလဝ်ႉလဝ်ႉ သွင်ၶိူဝ်ၵဝ်ၵုမ် ၵူႇၵေႃႉလုၵ်ႈ၊ တဵၵ်းမူး ၼမ်ႉၶၢင်ႉ ယွတ်ႈမႆႉတႃႉ။"

မိူဝ်ႈၵၢင်ၶိုၼ်းၼၼ်ႉ တင်းသွင် ၼွၼ်းဝူၼ်ႉလွင်ယူႇယွင်မၼ်း၊ ၵေႃႉၼိုင်ႈ ဝူၼ်ႉဝႃႉ– "မိူင်းတၢၵ်ႉၵသူဝ်ႇၼ်ႉ– ၼမ်ႉၶၢင်ႉ ယွတ်ႈမႆႉၼၼ်ႉ တေမီးယူႇ တီႈၼိုင်ႈၼေလႈ ၶျွၼ်ႇလူင်လွင်ႇလွင်ႉၵူႈ...." ၼ်သေ ၼွၼ်းလပ်းတဵမ်လဝ်ႉယဝ်ႉ။

တႃႇၵေႃႉၼိုင်ႈ သမ်ႉဝူၼ်ႉဝႃႈ– "ၼမ်ႉၶၢင်ႉ ယွတ်ႈမႆႉ ၵၼ်ဝႃႈၼ်ႉ ၵမ်ႇယၢမ်ႈငိၼ်း၊ မၼ်းတေပိၼ် ၶွင်ပိၵ်ႇ ၵၼ်ၼိုင်ႈ လႆႈလိူဝ်ႈ မၼ်ႈသေ– လွင်ႉလၢမ်းလၢၼ်ႇယဝ်ႉ။" ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ ၵမ်ႇၼွၼ်းလပ်း– ၵဝ်မိူဝ်းတၢင်ႇၼူႈ ယၢၵ်ႇသေ ဝူၼ်ႉပႆ ဝူၼ်ႉမူး ပွင်ႇလွင်ယဝ်ႉ၊ လွင်ႇလပ်းၵူႇယဝ်ႉ။

မိူင်းလိူင်းမူးၵေႃႉၼိုင်ႈၵဝ်ၵုမ်သေၵူႇႁူထၢမ်ပိုၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းဝႃႈ–

"မေႃႇၼမ်ႉ ၶၢင်ႉယွတ်ႈမႆႉ တီႈပိုၼ်ႈ တဵၵ်းၵိၼ် တဵၵ်းၵၢပ်ႇၼၼ်ႉ မီးလႃႇ ?" ထၢမ်လူင်ၵူႇ တီႈၼိုင်ႈယဝ်ႉ တီႈၼိုင်ႈ၊ ယွင်ၵေႃႈၵမ်ႇ႐ူႉလွင်ႈ ၵၢၼ်ၵၼ် ႁၼ်ႉၶူဝ် မၼ်းၼေလႈ ၵမ်ႇလႆႈတေႃႇထိုင် ပွၵ်ႈမူးတင်းၵုမ်ပဝ်ႇ လႆႈလႆႈယဝ်ႉ။

ၵေႃႉၶိုင်ႈသမ်ႉ လုၵ်ႉၸဝ်ႉ ပႃးၵုမ်ၵွၵ်ႇၵူႊ ၶိူင်းထူၼ်ႇ ၵပ်ႉၶဵၼ်း ႁူဝ်မၼ်း လၢၵ်ႈၶၼ်ႉၶၢႆးၵၼ်ၶၢင်ႉၸပ်းဝႆႉထွမ်းယွတ်ႈမႆႉယွတ်ႈယိူဝ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ ပၼ်ႈသႂ်ႇၵုမ်တိၵ်းတိၵ်း၊ ပေႃးလႆႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ ထွင်ႇမႃးထူးၸူႉလူင်ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉ ၸူႉလူင် ႁွင်ႉမႃး တပ်ႉပေႃးတင်းသွင် ၽၼပၼ် ၵုမ်ပဝ်ႇ တင်းၵုမ်မီးၶၼ်ႉယဝ်ႉ မွၵ်ႇဝႃႈ-

"ၵုမ်ပဝ်ႇၼႆႉ ပဵၼ်-(မေႃ)။ ၵုမ်မီးၶၼ်ႉၼႆႉ ပဵၼ်-(ႁူဝ်ႉ)။ ပေႃးမီး မေႃယဝ်ႉ တေလႆႈမီးႁူဝ်ႉ ဝႃႈ- မေႃၵဝ်ၼႆႉ ထုၵ်ႇလႆႈ ယိပ်းတိုဝ်း တီႈလိုၼ်၊ မိူဝ်ႈလိုၼ်၊ တေထုၵ်ႇ ၵမ်ႇထုၵ်ႇ ၼႆႈၵွၼ်ႇ ၸွင်ႇလႆႈၵိၼ် ထွမ်းတၢင်းမေႃၵူဝ်ႈ။ တၢင်းမေႃၼႆႉ ပဵၼ်ပၼ်ႇလႃႇ။ တင်းႁူဝ်ႉၼႆႉ ပဵၼ်လႃၶၼ်ႇယဝ်ႉ။" သပ်းလဵင်း ၽၼ ၶၼ်ႇၼႆႉသေ ပွႆႇႁိုဝ်ႈၶိုၼ်းမိူင်းလင်ယဝ်ႉ။

[မွၵ်ႇမိူင်းတႆး]

ၵၢင်ႇၶႃႇ ၵၢမ်းလီ 10 ယၢင်ႈ

[1] ၵႃလဝတီ-	ယၢမ်းလီလၢတ်ႈ ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[2] ၻူတဝတီ-	ၸိုဝ်ႈၸိုဝ်ႈ ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[3] ဓမ္မဝတီ-	ၵိဝ်ႇလူၺ်းတြူး ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[4] ဢတ္ထဝတီ-	မူၼ်တေမီးယွၼ်းလီ ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[5] ပိယဝတီ-	လၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵၼ်ပူၼ်ႈလီၶၢၵ်ႉ။
[6] မိတ်ႉတပုၵ်ႇၵၽႃၸီ-	ယုမ်ႉသေၵွၼ်တၢင်း ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[7] မိတၽႃၸီ-	လၢတ်ႈ ၵမ်ႇလူဝ် ၵမ်ႇယွမ်း ဝူၼ်ႉသေ ၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[8] ဢတုလဝတီ-	ၵမ်ႇၵိုင်ႉၵၢင်ႉလၢတ်ႈၵမ်းလီဝ်။
[9] ပေႃရီ-	တူၺ်းတၢင်းၶိုတ်းတၢင်းသၢင်ႈၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ယႂ်ႇ မိူင်းလူင်ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇၶၼ်ၶၼ်ႉၸၼ်ႇလၢတ်ႈ။
[10] ဝိသၽႃဝတီ-	လၢတ်ႈႁူႉ ၶမ်ႉၶမ်ႉ လဵပ်ႈလဵပ်ႈ ၸိုဝ်ႈ ၸိုဝ်ႈ ၸွႆႈၸွႆႈ ၵမ်ႇတူၵ်း ၵမ်ႇႁူင်ႈ သေၽလႈလၢတ်ႈ။

(ပေႃးၵၼီႇတိ)

ၼေႃႇသႅင် မိူင်းၵုတ်ႈ

လူဝ်ႈပႆႉ ၼႆႈၼႄ သိူၵ်ႈပိၼ်းၼၼ်ႉ ႁူဝ်ပိုင်း တၵ်းလႆႈ လၢတ်ႈၼႄ ဝေႈႁူႉၶလိုဝ်ႈသႅင်— [မိူင်းၵုတ်ႈ] [ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႉ] [လူး] သၢမ်ၼေႃႈၼၼ်ႉ ၵၼ်ႉယဝ်ႉ။

1· "မိူင်းၵုတ်ႈ"ၼၼ်ႉ ႁူဝ်ပိုင်းႁွင်ႉ "မိူင်းၵုတ်ႉ" ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈသင်လမ်ႉ မိူဝ်ႈၵွၼ်ႉသိူဝ်ႈႁႅင်းဝႅင်းလုၵ်ႈၼၼ်ႉ— ပႅၼ်ၼမ်ႉႁွင်ႈ ၼမ်ႉၼႆႈ ပႅၼ်ၵုမ်ႉ မႆႉယိုင်ႉ မႆႉလူင် ႁူမ်ႈမၼ်းပေႃးၵတ်းငၢၼ်းငၢၼ်း ၵၢင်ဝၼ်း ယင်းလႆႈၼုင်ႈၶူဝ်းၼႃယဝ်ႉ။

ထိုင်တီႈ မီးမႃးမေႃႉသႅင် ၵူၼ်းႁႅတ်းၵၢၼ်သႅင် ၼဝ်ႉ ႁႅတ်းႁူၼ်း ယူႉႁူႉလွမ်း ၼႃႈၵၢၼ် ပဵၼ်မၼ်း၊ ငွၵ်းလွမ်း တၢပ်ႈလွႆႈ၊ ၼၵ်းၼမ်ႉ ယႂ်ၵၼ် ၵုတ်ႉႁူႉ-ၵုတ်ႉမႃးယဝ်ႉ။

ပေႃးၵၢၼ်ၵူၼ်းၵိုၼ်းၶမ်မႃး ၸဝ်ႈယႃႇလူင် မိူင်းမိတ်ႈ ၶိုၼ်ႈ
မႃးပူၵ်းလုမ်း ၵိပ်းၶွၼ်, ဝႆႉပၼ်ႁူဝ်ႁိူင် ၵူၼ်းထၢမ်းၶဝ်ဧလႈ လွင်ႉ
ပိၼ်မႃး– [မိူင်းၵူတ်ႉ] ၼႆယဝ်ႉ။

ၵူၺ်းၵႃႈ လိၵ်ႈတႆးၵဝ်ႇႁဝ်း ယၢမ်းၼၼ်ႉတူဝ်ၵမ်ႇတႆ၊ သဵင်
ၵမ်ႇတဵတ်ႈ။ လိၵ်ႈၼိုင်ႈတူဝ် ၵွၵ်ႇ (5) သဵင် (10) သဵင် ပေႃႇထိုင်
(15) သဵင်။ ယၢမ်းမိူဝ်ႈ လႆႉလိၵ်ႈ တဵမ်ႈထွင်လူးၵၼ် တဵမ်ႈဝႃႈ–
(မိူင်ၵုတ်) ႁဵတ်းလိူဝ်ႉၼႆ၊ ပေႃႉလူၼၼ်ႉ လူးၵဝ် တီႈပွင်ႇငၢႆႈမၼ်း
သေဧလႈ လွင်ႇပိၼ်မႃး (မိူင်းၵုတ်ႈ) ၼႆယဝ်ႉ။

ထဵင်ႈၵမ်းၼိုင်ႈပေႃႈ လိုဝ်ႈသဵင် ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ– ပေႃးပီမိူင်း
ႁိုင်မႃး မၼ်းလၢင်ႈပိူင်ႈပဵၵ်ႇ, လဵၵ်ႈလၢႆႈၵႂႇဧလႈ လွင်ႇပိၼ်မႃး–
(မိူင်းၵုတ်ႈ) ၼႆပေႃႈလႆႈယဝ်ႉ။

2။ "ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ" ၼႆႉ ႁူဝ်ပိုင်းႁွင်ႉဝႃႈ–(ၵႃႈပၢင်ႇ)ၼႆယဝ်ႉ။
သိုဝ်ႈႁဵင်းၼႆႉၸမ်ႉ ပိူဝ်ႈမၼ်း တၢင်ႇၵွင်း မီးသုင်သေ မိူင်းၵုတ်ႈ။
လွႆယႆႇ, လွႆလူင်လွမ်ႉႁူပ်ႈဝႆႉ၊ လူင်မႆႉလူင်တွၵ်ႇယႆႇၶမ်ပေႃႈၵမ်ႇမီး၊
မုင်ႈပၢင်ႇ, တူၺ်းလီသေ မိူင်းၵုတ်ႈ၊ လွင်ႇႁွင်ႉဝႃႈ– (ၵႃႈပၢင်ႇ)
ၼႆယဝ်ႉ။

ၵၢမ်းတႆးႁဝ်းၸမ်ႉ– ၵႃႈၶုမ်ႇ၊ ၵႃႈယၢၼ်း၊ ၵမ်ႇၼၼ်–
ၵလွႆ၊ ၵတူင်ႈ၊ ၵပဵင်း၊ ၵပၢင်ႇ ဝႃႈၼႆယဝ်ႉ။

3။ "လူး" ၵၼ်ဝႃႈၸမ်ႉ– ႁူဝ်ပိုင်းမၼ်း ႁွင်ႉဝႃႈ– (လူ)
ၼႆယဝ်ႉ။ လူၼႆႉ ပွင်ႇဝႃႈ– ႁူးထၢင်သဵင်ၵၼ်ၶုတ်းဝႆႉၼၼ်ႉ မၼ်း
မီးလဝ်ႈ ယူႈၵၼ် ပႂ်ႉတူၺ်းပႂ်ႉလူ။ ၵမ်းၵမ်း ၵႂႇလႂ်း ၵႂႇလူ ယူႇ
ၼၼ်ႉဧလႈ ႁိုင်မႃး ၵူၼ်းၵမ်ႈယွင်ႈ ႁွင်ႉၵမ်ႇပီ, ၵဝ်ယိူင်ႈၵၼ်သေ
ပိၼ်မႃး– (လူး) ၼႆယဝ်ႉ။

ထဵင်ႈၵမ်းၼိုင်ႈပေႃႈ တီႈႁူးထၢင်သဵင်ၼၼ်ႉ မၼ်းပိၼ်တီႈ
ႁဵတ်းၵၢၼ် လႆးလႂ်ႉၵၼ်ၵႂႇယူႇၶိူဝ်းၶိူဝ်းယွႆးယွႆး၊ ၵႂႇလွမ်တူၺ်းလူး၊
ၵႂႇတၢဝ်းသဵင်လူး၊ မီးၼင်ႇၼႆဧလႈ ႁိုင်မႃး လွင်ႇပိၼ် (ႁူးလူး)
ၼႆပေႃႈ လႂ်ႈယဝ်ႉ။

[ပေႃႉတဵမ်ႈလိၵ်ႈ]

သူၼ်ႈပိုၼ်း မေႃႇသႅင်

မေႃႇသႅင်ၼႆႉ မိုဝ်ႈႁဝ်ႉမၼ်း ထုပ်းႁၢၼ် တီႈဝၢၼ်ႈႁပၢင်ႇ (ႁူင်ႉ) ႁၢပ်ႉပိၼ်ႇၼႆႉ ၵၼ်တၢင်းယဝ်ႉ။ ဝၢၼ်ႈလုၵ်ႈၼႆႉၸမ်ႉ မီးၵူၼ်းလင်ႁိူၼ်း– 24– 25။ ပဵၼ်ၵူၼ်းတႆး ႁဵတ်းႁိၼ် ႁႆႈလိုမ်း သူၼ်လွႆ၊ ပေႃးတႆးမိူင်းမိတ်ႈ၊ မိူင်းလွင် ၶဝ်လူင်းမိူင်းမၢၼ်ႈႁူဝ်ႇဝၼ်းတူၵ်းၵိဝ်၊ ပဵၼ်တီႈပၢင်လိုဝ်ႈၶၢမ်းၶွၼ်း ၵူၼ်းႁႃႉၶဝ်ယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃး ပီပုတ်ႉထ– 1958

ပီၶရိတ်ႉ– 1414

ၵေႃးလႃႇ– 776

ယၢမ်းၼႆႉ လဝ်ႈယႃႉလူင်မိူင်းမိတ်ႈ (သိုဝ်ႁိၼ်ႈယႃႉ)သႅင်ႈႁၢမ်ႇယဝ်ႉ၊ ၶွင်ႉလႆႈမၼ်းလဝ်ႈ (သိုဝ်ငမ်းယႃႉ) ပုတ်ႈသိုင်ႇတိုဝ်းလွမ်၊ ၶိၼ်ႈပဵၼ်လဝ်ႈ တီႈတင်းလႆႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၼႆႉၸမ်ႉ ၵၼ်ပဵၼ် ၶိုင်ႈယိုင်ႈၶုၼ်မိူင်းၶၼ်ၶၼ်ႉလွၵ်၊ ၶိုင်ႈယိုင်ႈၶၼ်ႈႁၢၼ် ၸႂ်ႈယႂ်ႇ ၵူၼ်းထၢမ်ႈ ၶၼ်ၶၼ်ႉလွၵ်၊ မုင်ႈယဵင်ႇ တိုဝ်းႁိုမ်း ၼႄႉၼႄႉယဝ်ႉ။

မိုဝ်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈၶၼ်ၼႆႉ ၵူၼ်းယူႇဝၢၼ်ႈ (ႁပၢင်ႇ) ပူႇၵွၵ်ႇ ယူဝ်မေႃး ႁူဝ်ႇလုၵ်ႈပႆႈသူၼ်ၼႄႈ လႆႈမႃးပတ်ႉတမျႃးသႅင်လႅင်လုၵ်ႈၶိုင်ႈ မီးထၢၼ်ႇလုၵ်ႈ မၢၵ်ႇၶႄႉ၊ လုၵ်ႈၶိုင်ႈ မီးထၢၼ် လုၵ်ႈၶႆႇႁႆႇၼမ်ႈၶိုင်ႇယဝ်ႉ။ လင်ႇၶၼ်ၼႆႉ ၵူၼ်းမိူင်းမိတ်ႈလုမ်းၶိုင်ႈ ႁူဝ်ႇႁႃႉတင်းမိူင်းမၢၼ်ႈ တႃႈလိုဝ်ႇ(မၢၼ်းတလေး) ၶိၼ်ႈမႃးၶွၼ်းႁိူၼ်းၶဝ်ၼႄႈ သွင်ၶႃႇ လင်ႇမွၵ်ႇလၢတ်ႈၼၼ်ဝႃႈ–

"ပဵၼ်မၢၵ်ႇႁိၼ်မဵဝ်းၵီႈသင် ႁၢင်ႈလီ လူင်လၢင်၊ ႁႃးၵဵပ်းမႃးဝႆႉယူႇ တုပ်ႈၶွၵ်ႈၶၼ်ၼႄႈ...." ၼႆယဝ်ႉ။

ထင်ႇၼၼ်ႉ ၽူႈၵႃႉၶဝ်ၵူႊ လွမ်တူၺ်း လႆႈႁူႉဝႃႈ ပိၼ်သိူင်လီယဝ်ႉ လႄႈ ထွင်ႇဝႃႈ တီႈသွင်ၶႃ–

“ၵၼ်ၼႆႉ ပိၼ်သိူင်ၵိုဝ်ႈ.... မိူင်ႇႁဝ်းယွၼ်းမိူဝ်းသၢၵ်ႈထိုင် ထဝ်ႈၽႃႉသေ၊ ပေႃးသၢင်ႇထုၵ်ႇၵေႃႈ သွင်မိုဝ် ပူႇၵွၵ်ႇ ၸၵ်းလႆႈ ၵတ်းယိူၼ်လွမ်း မၼ်းယူႇ’’ ၼႆယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၵႃႉၶဝ်ၵေႃႈ ပေႃးထိုင်ဝိင်းမိူင်းမိတ်ႈယဝ်ႉ၊ ထွင်ႇၵဝ်ၶိုၼ်ႈမိူဝ်း သၢၵ်ႈထိုင်ထဝ်ႈၽႃႉလူင် (သိူဝ်ငမ်းၽႃႉ) လဝ်ႈၼႄလွင်ႈတၢင်းတီႈၵၼ်လႆႈ မႃးၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထင်ႇၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၽႃႉလူင်ၵေႃႈ ထူမ်းသိူဝ်းယွႆႇၼမ်သေ လႄႈ ၶျႃႉသူးၶျႃႉလၢပ်ႈ ပၼ်တီႈၵူၼ်းၵႃႉၶဝ်။ ၵႃႈတီႈထဝ်ႈသိူင် သွင်ၵေႃႉ ပူႇၵွၵ်ႇၼၼ်ႉၵေႃႈ ၶျႃႉပၼ်ၶူဝ်းလိူင်း ငိုၼ်းၶမ်းၵွႆးၵမ်ႇၵႃး ထူဝ်ႈပၢၼ် သွင်ၶႃပူႇၵွၵ်ႇယင်းမီးၼၼ်ႉ ဝၢင်းပၼ်ၵၢၼ်ထၢမ်း ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈ တင်းသိူင်း ယူႇယဝ်ႉ။

ထင်ႇၼႆႉ မၼ်းထဝ်ႈ ၽွင်းငမ်းမိူင်း လႆႈသွင်ပီ၊ ဝၼ်းလိုၼ်သီႇမိုဝ်ႇ ပိူတ်ႇၶမ်ႈ၊ ထဝ်ႈၽႃႉလူင် ႁိူၼ်းၵဝ်ထၢင်ႉမ ၶႃႈၵူၼ်း ၶိုၼ်ႈမိူဝ်းၽုၺ်ႇမေႃႇ သိူင်ႉ တီႈဝၢၼ်ႈၵပၢင်ႇယဝ်ႉ။ တင်ႈၵဝ်ယၢမ်းၼၼ်ႉမႃး ထွင်ႇႁူႈၶၢဝ်ႇငၢဝ်း လင်လိုဝ်းထွတ်ႇငွၼ်ႈ ၽိူဝ်လိမ်မိူင်းၶေႇ၊ မိူင်းမၢၼ်ႈ၊ သၢၼ်ၵၼ် ႁွတ်ႈမႃး ၵႃႉၶႆႈႁိတ်းၵၢၼ်သိူင်ႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ ထဝ်ႈလူင်သိူဝ်ငမ်းၽႃႉ ၽွႆႈၵမ်ႇႁွင်ႉ ထပ်းထိုဝ်ႈ၊ ပိၼ်ၵူႊ (ထဝ်ႈၽႃႉမေႃႇသိူင်) ၼႆယဝ်ႉ။

လိုၼ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႇပေႃးၶၼ်ႈၵၼ် ႁူင်သၢင်၊ ၵႃႈတီႈမိူင်းၵူတ်ႉၵေႃႈ သမ်ႉပေႃႇထိူင်ႈၶုမ်သိူင်၊ ပိူတ်ႇၼေႃႈၽႃႉ မိူင်းၵူၼ်းၽႂ်ၵေႃႈ ၶွႆႈမုၼ်ၵၢမ်းငဝ်း ၶဝ်ႈမႃးပိၼ်ၶႃႈပိၼ်ၵႆႈ ဝႆႉႁူႈမိူင်းႁိုၼ်း ငိုၼ်းလိူင်ႇ ၵိူင်ႇမူၼ်း ၵူၼ်းမၢၵ်ႈ လူင်လၢင်ႉထႄႉထႄႉယဝ်ႉ။

မၢႆတွင်း။ ၼႆႉ [ဦးဘသန်းရာဇဝင်] ၼႃႈလိၵ်ႈ 149။ သမ်ႉဝႃႈ ပိၼ် ပီၵေႃးထႄႇ– 837။ သိူင်လိူင် ပတ်ႉတမျႃး ၵွၵ်ႇၼႆႉလိၼ် ထဝ်ႈၽႃႉ မိူင်းမိတ်ႈ ၶၢဝ်ႇငၢဝ်း ပေႃးလင်လိုဝ်း ဝႆႉယဝ်ႉ။ ပိုဝ်ႈၼႆ မိူင်းမိတ်ႈ ထွင်ႇတတ်းၼမ်ႉ တတ်းလိၼ် ၼႄႉၵွၵ်ႇ ၼႆႉမိူင်းသိၼ်ႈၵီႈ၊ လွတ်ႈလိူဝ်းသဝ်းၶေႃ ယူႇၵွႆး ၼႆယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပေတႇသုႇ

တင်ႈၵဝ်ပၢၼ်လဝ်ႈလူင် သိူဝ်ငမ်းယွႆႉ ႁူင်ႉ– လဝ်ႈယွႆႉမေႃႇသိူင် ယွင်းငမ်းမိူင်း လႆႈသွင်ပီ၊ ထူပ်းႁၢၼ် မေႃႇသိူင် (ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ၊ မိူင်းၵုတ်ႈ) ပၢၼ်ၶုၼ်မိူင်းမိတ်ႈ တၢၼ်းၵၼ် ၵိၼ်မေႃႇသိူင် သိုပ်ႇတၢမ် လူင်းမႃးလမ်ႉ–

1. သိူဝ်ငမ်းယွႆႉ (လဝ်ႈယွႆႉမေႃႇသိူင်)။
2. လဝ်ႈသိူဝ်ႁၢၼ်ယွႆႉ။
3. လဝ်ႈသိူဝ်ၶၼ်ႇယွႆႉ။
4. လဝ်ႈသိူဝ်ၶုၼ်ႇယွႆႉ။
5. လဝ်ႈသိူဝ်ႁႆးယွႆႉ။
6. လဝ်ႈသိူဝ်ၵျိူဝ်ႈယွႆႉ။

မၢၼ်ႈၵျူင်းလူဝ်ႈ ပၢၼ်ၶုၼ်ယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃး	ပီပုတ်ႉထ–	2100
	ပီၶရိတ်ႉ–	1559
	ပီၵေႃးလႃႇ–	918

ယၢမ်းၼၼ်ႉ– ၶုၼ်ၸေႃႈၶမ်း ပယိၼ်ႉၼွင်ႇ (ႁူင်ႉ) မင်းတြႃးလဝ်ႈလၢင်ႉ ယိူၵ်ႇ၊ မိူင်းႁၢင်းသႃႇဝတီႇ၊ ၶီႇၵဝ်သိုၵ်း တပ်ႉၼမ်ႉ တပ်ႉလိၼ်။ ၶိုၼ်ႈမႃး တိုၵ်းမိူင်းမိတ်ႈယဝ်ႉ။ လင်ႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈၸေႃႈၶမ်းမိူင်းမိတ်ႈ လဝ်ႈလူင်သိူဝ် ၵျိူဝ်ႈယွႆႉၵေႃႈ ၸၢၼ်းၵဝ်ၽူဝ်းသိုၵ်း ႁပ်ႉတိုၵ်း ၵႃႈတီႈဝဵင်းလဵၼ်ႈၵူႇ (စဥ့်ကူးမြို့) ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇၵမ်ႉလႆႈၼႄႈ သုတ်ႉၶိုၼ်ႈမႃးယူႇ တီႈဝဵင်း လမ်ပၢင်ႇၼႃးၵိူဝ် (ဗမ္ဘနဂိုရ်မြို့) ၼၼ်ႉသေ ႁပ်ႉတိုၵ်းယိင်ႈယဝ်ႉ။ ၵႃႈတီႈၼၼ်ႈၵေႃႈ သိုၵ်းလဝ်ႈ ၵၢၼ်ႉသေ သုတ်ႈၶိုၼ်းမႃး ယူႇတီႈ ဝဵင်းတူၼ်ႈၵိင်း (တနင်္ကျိုင်းမြို့) ၼၼ်ႉ– တင်းမြူဝ်ႉလႃး ဝဵင်းလဵၼ်ႈၵူႇ၊ ပီႈၵႃႈ လဝ်ႈသိူဝ် သွင်ႇယွႆႉ၊ ၵိၵ်ႇတင်း လဝ်ႈၼွင်ႉၼေႃႈ လုၵ်ႈလဝ်ႈ၊ လုၵ်ႈၶူလ်လဝ်ႈ၊ တင်းသိင်ႈႁွမ်းၵၼ်၊ မီးမႃး

ႁႅင်းသိုၵ်း– “တပ်ႉထၢင်ႉ ႁႃႈသိပ်း။ တပ်ႉမ သွင်ႁဵင်။ တပ်ႉၵူၼ်းသွင်မိုၼ်ႇ” ႁပ်ႉတိုၵ်းထႅင်ႈယဝ်ႉ။ ၵမ်းၼႆႉ တပ်ႉသိုၵ်း ထဝ်ႈၵျေႃၶမ်း မိူင်းမိတ်ႈၶဝ်ပႄႉ တပ်ႉပယိၼ်ႉၼွင်ႇၶဝ်ၵၢၼ်ႉ သုတ်ႈႁူၼ်ၽၢႆႇလင်၊ တပ်ႉမိူင်းမိတ်ႈလမ်းထွမ်း ၽဵဝ်မိူဝ်းႁိမ်းဝၢၼ်ႈတႃႈလိူဝ်ႇ (မန္တလေး) ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉ ပိူဝ်ႈၵၼ်တပ်ႉသိုၵ်းတင်းလၢႆ ႁွတ်ႈမိူဝ်းတီႈၵၼ် ၶၢဝ်းတၢင်း ၶၢတ်ႇယၢၼ်ၵႂၢဝ်းၼၼ်ႉႄလႈ–

1။ တပ်ႉသူင်ႇတၢင်းၵိၼ် ၵမ်ႉသူင်ႇထွမ်း ၶိုတ်းလႆႈၼၼ်ႉလႆ။

2။ ႁႅင်းသိုၵ်း ထၢင်ႉ၊ မ၊ ၶႃႈၵူၼ်း ႁိုဝ်ႉၵူၼ်ႈၼႄႈယဝ်ႉ။

3။ ၽၢႆႇတၢင်းပိုၼ်ႈ သမ်ႉလႆႈႁႅင်းသိုၵ်းမႃးထႅင်ႈ။

မီးၼင်ႇၼႆႄလႈ– ဝႆႉႁႂ်ႈတပ်ႉထဝ်ႈၵျေႃၶမ်း မိူင်းမိတ်ႈ လုသုမ်းၵႂၢၵ်ႇ ပႆၢႈတေႃႇ ပေႃးၽိူဝ်မႃးမိူင်းမိတ်ႈ၊ ႄမးႁွမ် ႁႅင်းသိုၵ်းၵေႃႈ မဝ်ႇမိူၼ်ၼင်ႇ ထိုဝ်ႈၶေႃး၊ သိုၵ်းပယိၼ်ႉၼွင်ႇ လမ်းထွမ်းမႃး ႁပ်ႉတိုၵ်းၵၼ်ထႅင်ႈ ၵႃႈတီႈ ၵၢင်ပၢင်ႇ ႁိမ်းဝၢၼ်ႈသၢတ်ႇၼၼ်ႉ မၢၼ်ႈၶဝ် လုၺ်ႇတႆႈၼမ် ထၢၼ်ႈပေႃး တူဝ်ႈမိူဝ်တမ်ပၢင်ႇ ၵႃႈလမ် လၢင်းတ ၵိၼ်ပေႃးၵမ်ႉသႅင်ႈလႆႈႄလႈ ႁႅင်းၼၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ– ပၢင်ႇမၢၼ်ႈတႆႇ (ပန်မန်တိုင်) ဝႃႈၼႆႉ တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ။

ၵႃႈတီႈၼႆႉလမ်ႉ ႁူမ်ႈဝႃႈသိုၵ်းတင်းသွင်ၽၢႆႇ၊ ၶမ်ၵၼ်တင်းႁိုင်သေတေႃႉ ၽၢႆႇပႃႈမိူင်းမိတ်ႈ ႁႅင်းၵူၼ်းၵမ်ႉယွႆႉၼမ်၊ ၵူႆးၵိုတ်းၽူႈၼၢၼ်ႇ ၵူၼ်းႁၢၼ် ၵူၼ်းၵတ်ႉ ႁူဝ်ပူဝ်ႉႄလႈၵူၼ်းသိုၵ်းထိုၼ်ၶဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈၵူႆး၊ သိုၵ်းပိုၼ်ႈသမ်ႉ လိုဝ်မႃးထႅင်ႈယူႉတိၵ်းတိၵ်း၊ ထိုင်တီႈသူႈၵမ်ႉလႆႈယဝ်ႉ ထဝ်ႈလူင် သိုဝ်ႁိုဝ်ႈ ၽႃႉ ထွင်ႉပႃးၵဝ် ထၢင်ႉမၶူႈၵူၼ်း ထိုင်ႉၼၢင်း တင်းလၢႆသေ ၵႂၢၵ်ႇပႆၢႈ ၶဝ်ႈမိူဝ်းၼွႆးမိူင်းႄၶႇၵူႇယဝ်ႉ။

ထင်ႇၼၼ်ႉၵူႈပီၼ် လိုမ်ႇၵူင်ႇမိူင်းမိတ်ႈတင်းလၢႆ တူၵ်းၽိူဝ်ၼွႆးမိူဝ်း ပယိၼ်ႉၼွင်ႇသႅၼ်ႈသႅၼ်ႈႄလႈ မေႃႇသႅၼ်ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ- မိူင်းၵုတ်ႈၼႆႈၵေႃႈ ပူး ၵူႇထွမ်းပိုၼ်ႈ ၵမ်းၼႆႉပီၼ်ႁူဝ်တီးမၼ်း ၵမ်းပိုင်းသုတ်းသုတ်းယဝ်ႉ။ လိုဝ်သေ မေႃႇသႅၼ် ၵၼ်ပီၼ် မိူင်းတႆး– “သီႇၼွၼ်ႇ၊ လၢၼ်ႈၵူႇ၊ ၼွင်းသူင်၊ ၼွင်းတႅမ်ႇ၊ (သျှမ်းလေးရပ်၊ စဥ့်ကူး၊ ကောင်းတုန်၊ ကောင်းစင်) လိုဝ်းမီး ၽၢႆႇဝၢၼ်း တူၵ်းၵိဝ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ပူးၵူႇမိူဝ်ႈလိဝ်ၵၼ် သႅၼ်ႈသႅၼ်ႈယဝ်ႉ။

ပိုၼ်း႐ူ ပတေႃႉသႃႇ

ထိုင်မႃး ပီပုတ်ႉထ– 2119
ပီခရိတ်.– 1556
ပီၵေႃးၸႃႇ– 937

ပၢၼ်ၶုၼ်မိူင်းမိတ်ႈ ႐ူၵ်းသိူပ်ႇ ပီၼ်ၶႃႈ ပီၼ်ၵႃႉးမိူင်းမၢၼ်ႈ လႆႈလူင်း သူင်ႇၶၼ်ႇမၼ်ငိၼ်းၵိတ်းၼႆ၊ ထိုင်မႃးလူဝ်ႈလိၼ်ႇ လဝ်ႈလူင် သိူဝ်ၸေႃႈယႃႉ ယွင်းငမ်းမိူင်းလႆႈ (7) ပီ၊ ယၢမ်းၼၼ်ႉ ၶုၼ်ၶေႃႈၶမ်းမိူင်းၵၢင်ႈဝ (သတူဝ်း ၸေႃး) လိူဝ်ႉၵူၼ်း မႃးယွၼ်းၶႃႈၶီႈ ၶႃႈသိုၵ်း လွင်ႈလွႆႈထႅမ် တီႈမၼ်းလဝ်ႈ ယဝ်ႉ။ လင်ႇၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈ လွင်ႇဝူၼ်ႉလိူဝ်ႁႃႈ–

"တီးႁဝ်းၼႆႉ ၶိုင်ႈပိူၼ်ႈတိၵ်း ၶိုင်ႈယိပ်ႉတမ်ႇယေႃႈပေႃးမဝ် ၶိၼ်ႇ ယိပ်။ မိူဝ်ႈပီၵေႃးၸႃႇ-921 ၶီႈ၊ လဝ်ႈၵူႈယႃႉ လႆႈၵဝ်ၶွင်ႉယိင်းၵဝ်ပၼ် ၵူႇၼလႈ တင်းၶဝ်တင်းႁဝ်း ပီၼ်ပီၶွင်ႉၵၼ်ၼၼ်ႉၼတႉလိူဝ်ႈယူႇ။"

"ၵူလ်းလိူင်– လွင်ႈလွႆႈ ၶႃႈၶီႈ ၶႃသိုၵ်းၼႆႉ....

ပီၵေႃးၸႃႇ–924 ၶီႈ– လဝ်ႈၵူႈ သိူဝ်သွင်ႇယႃႉ ၵူႇလွႆႈတိုၵ်း မိူင်းယူဝ်းတြႃးယဝ်ႉ ပွၵ်ႈၶိုင်ႈ။

" 926 ၶီႈ– ၵၢဝ်ႁဝ်း သိူဝ်လဝ်ႈယႃႉ လႆႈလွႆႈတိုၵ်း ၵိင်းမႆႇယဝ်ႉပွၵ်ႈၶိုင်ႈ။ ၶွၵ်ႈၼႆႉ–

" 930 ၶီႈ– လဝ်ႈၵၢဝ်ႁဝ်း သိူဝ်ႁူင်ႈယႃႉ လႆႈလွႆႈတိုၵ်း ယူဝ်းတြႃးထိင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

ပႆၢလိူဝ် လႆႈသႂ်ႇၶွၼ်ႇၶီႈပိမိူင်း ၵူလ်းၵမ်ႇၵႃး- ၵမ်းၵမ်း သမ်ႉလႆႈ လွႆႈၶီႈ လွႆႈသိုၵ်း၊ ယၢပ်ႇယိုတ်ႇၶၢၼ်လိူဝ် ၶႃႈဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း ၶိၼ်ႇယိပ်။ ပိူဝ်ႈၼႆ ထုၵ်ႇပီၼ်လိူင်ႉ႐ိူဝ်ၵေႃႈ ၵဝ်မိူဝ်းၶေႃႈဝႃႈ။ [ၶီႈသိုၵ်း တႃႇတေလွႆႈ ၵေႃႈ ၵမ်ႇမီး၊ မေႃႇသိင် ၵျၢပ်ႈပိၼ်ႇ- မိူင်းၵုတ်ႈၵေႃႈ ၵဝ်တေသိမ်းၵၢဝ် ၶိုၼ်းယဝ်ႉ။]" မွၵ်ႇလၢတ်ႈလိူင်ႉၼႆ တီႈယူႈလိူဝ်ႉမိူင်းမၢၼ်ႈသေ– ပွႆႇ႐ိူဝ်ႈၶိုၼ်း မိူဝ်းၵူႇယဝ်ႉ။

ပေႊၸဝ်ႈ သိူဝ်ၶေႃႈၾႃႉ သိူင်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈထၢႆး မၢၼ်းၸဝ်ႈ လႆႈထိုင်ႈ– (သိူဝ်ယွၼ်ႈၾႃႉ) ပုတ်ႈဝၢၼ်ႈငမ်းမိူင်း ၶိုၼ်ႈႁွတ်းၸဝ်ႈတီႈတင်း လႆႈယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃး ပီၵေႃးၸႃႇ– 967 ၼီႈ၊ ယၢမ်းၼၼ်ႉ လုၵ်ႈၶုၼ် ၸွင်ႇယၢၼ်း ႁွင်ႉ (အနောက်ဖက်လွန်မင်း) ပီၼ်ၵမ်မိူင်းၵၢင်းဝႃႉ။ ၸွင်ႇၶီႇ ၵဝ်တပ်ႉၼမ်ႉ၊ တပ်ႉလိၼ်၊ ႁၵ်းသိုၵ်းၼမ်လႆႈသေ ၶိုၼ်ႈမႃးတိုၵ်းမိူင်းမိတ်ႈ ယဝ်ႉ။ ၸင်ႇၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈသိူဝ်ယွၼ်ႈၾႃႉၵေႃႈ ႁၼ်းၵဝ် တပ်ႉၸၢင်ႉ၊ တပ်ႉမႃႉ၊ ၶႃႈသိုၵ်း ႁပ်ႉတႃႉ ႁပ်ႉတိုၵ်း ၵႃႈတီႈ ၸဵင်ႈၵူႇ၊ ႁိၼ်မၢၵ်ႇလေႃႉ၊ လွႆမွၵ်ႇ ၸၢမ်။ (စဉ့်ကူး၊ ကျောက်လှည်းဘီး၊ စကားတောင်) သၢမ်တီႈၼႆႉ ႁၵ်းသိုၵ်း ၵမ်ႇၵမ်ႉၵၼ်ၼႃႈ လႆႈဝၢင်ႇၼွမ်း ၵွမ်းပိုၼ်ႈသေ– မေႃႇသိူင် ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ၊ မိူင်းၵုတ်ႈၵေႃႈ ၶိုၼ်းပႃးၵႂ်ႇထႅင်ႈယဝ်ႇၼိုင်ႈယဝ်ႉ။

ဝႆးသေၸဝ်ႈလူင် သိူဝ်ယွၼ်ႈၾႃႉ သိူင်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ၊ ပၢၼ်ၶုၼ်မိူင်း မိတ်ႈ ပုတ်ႈသိုပ်ႇ ပီၼ်ၶႃႈ ပီၼ်ႁႆး လူင်းမႃးလႆႈၸူဝ်ႈ လႆႈပၢၼ်၊ ၶိူဝ်းသိူဝ် မႃးသုတ်း တီႈၸဝ်ႈလူင် (သိူဝ်ထႆႈၾႃႉ) သေ– ပီၼ်မႃး ၶိူဝ်းၶုၼ်တေႃႇထိုင်

ဝၢင်းလူင် မိူင်းတႆး

လၢၼ်ႉ သၢမ်လၢၼ်ႉ၊ ၸေႃႈ သၢမ်ၸေႃႈ ၸေႃႈ ပၢင် သၢမ်ပၢင်

[ၵ] (1) လၢၼ်ႉၸဝ်ႈ။ (2) လၢၼ်ႉၶႃး။ (3) လၢၼ်ႉၸၢင်ႉ။
[ၶ] (1) မိူင်းၸေႃႈလူင်။ (2) မိူင်းၸေႃႈၵူ။ (3) မိူင်းၸေႃႈလၢၼ်ႉ။
[င] (1) မိူင်းပၢင်လူင်။ (2) မိူင်းယူင်ႉပၢင်။ (3) မိူင်းၸေႃႈပၢင်။

ၵမ်းလိုၼ်း သုတ်းတီႈ (ၸဝ်ႈၶုၼ်ၶဵဝ်) ယဝ်ႉ။ တင်ႈၵဝ်ၶိူဝ်းသိူဝ် ၶိူဝ်းၶုၼ်– သိူဝ်ယွၼ်ႈၾႃႉမႃးႁူၵ်းသိုပ်ႇ၊ ပၢၼ်ၸဝ်ႈၶုၼ်ၵျေႃႇ ႁွင်းငမ်းမိူင်း၊ ၵႃႈပီၼ် ၶွၼ်ႇၼမ်ႉ၊ ၶွၼ်ႇလိၼ် တင်းလူင်၊ မဝ်ႇသွၼ်ႇ မဝ်ႇသူၢင်း မိူင်းမၢၼ်ႈၵူၺ်း ၵမ်ႇၵႃး၊ ၵၼ်ပီၼ်မေႃႇသိူင်–ၵျၢပ်ႈပိၼ်ႇ၊ မိူင်းၵုတ်ႈၼႆႉၵေႃႈ မၢၼ်းၸဝ်ႈ သိမ်းၶိုၼ်းသေယဝ်ႉ။

ၸူဝ်ႈပၢၼ်မၢၼ်းၸဝ်ႈၼႆႉ ၶႃႈပႆႈ တႆးမိူင်းၵေႃႈ ဝႃႈငၢႆႈထွမ်ႇၵၢမ်း ပွမ်ႉပိင်ႇ ပိင်းပေႊ ပီၼ်ပၵ်းလိဝ်ပိူင်လိဝ်ၵၼ်ၵူၺ်းၵမ်ႇၵႃး–တူဝ်မၢၼ်းၸဝ်ႈ ၵေႃႈ ၶွင်ႇၵဝ်ႈ ႁတ်းႁၢၼ် ၼတႃႉၼတႃႉၼေႃႈ ပႆၵေႃႈ မဝ်ႇႁတ်း ၶတ်းၶႅင် ႁၵ်းတႃႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈၵၢၼ် မၢၼ်းၸဝ်ႈ သိမ်းၶိုၼ်း ၶွၼ်ႇၼမ်ႉ ၶွၼ်ႇလိၼ်

ၶွင်ပုၼ်ႈ ယုၼ်ႇမိူင်းၸေႃႈ မႄႈသႅင်လီဝ်းၼၼ်ႉ ယဵၼ်မဝ်ႇၵွတ်းထွႆႈ ၵွတ်းၵၢမ်း ပိူင်သင်ယဝ်ႉ။ မႄႈသႅင် တူၵ်းၶႅင်းမိဝ်းပိူၼ်ႈၵူႈ လႆႈႁၢႆႈသိပ်းႁူၵ်း (56) ပီမိူင်း။ ပီမၼ်းလဝ်ႈ သိမ်းၶိုၼ်းၼၼ်ႉ မၢၼ်း– 1023 ၶႅပ်ႈ ယဝ်ႉ။

တင်ႈၵဝ် လဝ်ႈၶုၼ်ၵျေႃႈ သိုပ်ႇတၢမ်လူင်းမႃး သိပ်းလူဝ်ႈပၢၼ်ၶုၼ်၊ ပၼ်မိူင်းသဝ်းၶႄ ယွင်းငမ်း မႄႈသႅင် ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ၊ မိူင်းၵုတ်ႈ၊ မဝ်ႇလႆႈ သၢၵ်ႈၶွၼ်ႇ မွၼ်ငိုၼ်း မိူင်းလႅဝ်ယဝ်ႉ။ ထိုင်မႃးလူဝ်ႈပၢၼ် (လဝ်ႈမြၢတ်ႈလႃႉ) ယွင်းငမ်းမိူင်းမိတ်ႈၼၼ်ႉ–ၵူးၵွင်ႇလေႇယႃႉ (ႁွင်ႉ) ၵလွင်းမိၼ်းတြႃးၼၼ်ႉ ၶိုၼ်ႈပၼ်ယူႈယွင်းငမ်းဝီင်း“ရတၼႃႇသင်ႇၶ”မိူင်းသူလၢပ်ႇပူဝ်ႇယဝ်ႉ။ လင်ႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈမြၢတ်ႈလႃႉၵေႃႈ ႁူမ်ႁွင်းသိုၵ်းသေ တိုၵ်းၵဝ်ဝၢၼ်ႈမိူင်း လိူဝ်းမီးယႃႇ ဝၼ်းၵွၵ်ႇၵဵဝ် တင်းသႅင်ႈယဝ်ႉ။

ဝၢႆးၼၼ်ႉ ႁူၵ်းပီ– 1115 ၶႅပ်ႈ၊ လိုၼ်သီႇလွင်ႈ ပဵတ်ႇၶမ်ႈ၊ လဝ်ႈမြၢတ်ႈလႃႉ မိူင်းမိတ်ႈ တင်းၵူးၵွင်ႇလေႇယ သူၸ ႇပူဝ်ႇ၊ ပၼ်ၶႅပ်ႈပၼ်သိုၵ်း ၵၼ်၊ ယႃႇမိူင်းမိတ်ႈ သုမ်းၸေႃႈ– လဝ်ႈမြၢတ်ႈလႃႉ ၵေႃႈ လႆႈၶၢမ်ႇၶွမ်း ၵွမ်းမုၼ် ၵူႈတီႈ “ပြႃးသူလၢပ်ႇပေႃႇၵျုၼ်း” ၼၼ်ႉသေ–ၶိုၼ်းလႆႈၼင်ႈသိုပ်ႈ တိုဝ်းလွမ် မိူၼ်ၵဝ်ႇယူႇ၊ လိူဝ်သေသၢင်းၶွၼ်ႇ သွၼ်ႈငိုၼ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႇထူလၢပ်ႈ ၵမ်ႇထွၼ်ပိူင်သင်၊ ယွၼ်ႉလူလၢပ်ႈ ၼႄႈၵၢၼ် မႄႈသႅင်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇလၢတ်ႈ ၵမ်ႇလႃႉပိူင်သင်ယဝ်ႉ။

ပေႃးလဝ်ႈမြၢတ်ႈလႃႉ သႅင်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ– “လဝ်ႈၶုၼ်လူၼ်ႉ” ပုတ်ႈ ၶိုၼ်ႈၼင်ႈသိုင်ႇ တိုဝ်းလွမ်ယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၶုၼ်လူၼ်ႉ ယွင်းငမ်းမိူင်း ၵမ်ႇပေႃး တၼ်းႁိုင်၊ ပူႇၵၢင်ႉ ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ မိူင်းၵုတ်ႈ၊ လႆႈလိုဝ်ႈ– (လေႇတုရႃႇလႃႇ လေႇတရႃႇလႃႇ) လွင်ႇၵွတ်းလိၵ်ႈ တၢင်ႇထိုင် တမ်ႈတီႈ မင်းတြႃးလူင် လဝ်ႈ လၢင်ႉယူၵ်ႇဝႃႈ–

မေႃႇသႅင်– ၵျႃပ်ႉပိၼ်, မိူင်းၵုတ်ႈၼႆႉ ၸႅမ်မိူဝ်ႈၸူဝ်ႈ ၸၼ်, ပၢၼ်ၶုၼ် ႁေႃၶမ်း ၼွင်ႉယၢၼ်း၊ ႁူင်းငမ်းမိူင်း မိူဝ်ႈပီ– 959 ၼီႈ ၼၼ်ႉ မၼ်းလဝ်ႈသိမ်းၵဝ်ႇ ႁဵတ်းၶွင်ပၢင်ႈ ၶွင်လၢင်း မိူင်းမၢၼ်ႈသေလႈ သိုပ်ႇလၢမ်း တၢမ်းၵၼ် ႁူင်း ငမ်းမႃးယူႇတီႈၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၼႆႉ ၸၼ်းတေႃႈ လဝ်ႈႁဝ်း သိမ်းၵဝ်ႇမိၼ်းသေယဝ်ႉ၊ ၵူႈတူၶႃႈ လႆႈပဵၼ် ၵေႃႉႁူႈ ၶုတ်း ၵဝ်ႇ ၵွၵ်းႁၼ်း မၼ်းယၢင် သႅင်လီ မီးၵႃႈလိူဝ်းၼႆႉ– သၢၵ်ႈ ထိုင် ၶုမ်လၢင်း ဝၢင်ႈတၵ်း ယွႆႉယွႆႉၼမ်ၼမ် သေၵမ်းလႆႈၺႃႈ။

1125 ၼီႈ၊ လိူၼ်ၵမ်မႆႈ သွင်ၶမ်ႈ။

ၸင်ႇၼႆႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်း ၸဝ်ႈၸၢင်ႉၽိူၵ်ႇ ၸွင်ႇဝူၼ်ႉၸႂ်– "ပေႃးတေ သိမ်းၵဝ်ႇလႆႈၺႃႈငၢႆႈၸမ်ႉ၊ ၵူဝ်မၼ်းယၢပ်ႇ ၸူဝ်ႈမိူဝ်းၼေႃႈ (မိူဝ်ယႃႇၵူႈၸမ်ႉ၊ ၼမ်ႉယႃႇၵူႈၶုၼ်ႇ၊ ပႃလိုင် ၵူႈလႆႈ) ၼႆႉ– တၵ်းလႆႈ ၶိုင်ယဝ်ႉ။" ၼႆငလႈ ၸွင်ႇတႅမ်ႈလိၵ်ႈ ၵၢမ်းပူင်မႃးတမ်ႈ ၸဝ်ႈၶုၼ်ၸူၼ်ႉ မိူင်းမိတ်ႈဝႃႈ....

ၵၢမ်းပူင် ႁေႃၶမ်း၊ ၸဝ်ႈၸၢင်ႉၽိူၵ်ႇ

မေႃႇသႅင်–ၵျႃပ်ႉပိၼ်, မိူင်းၵုတ်ႈ၊ သီႇလႅင်, သီႇၼေႃႈ ထၢင်လႆး ႁူးသႅင်တင်းသႅင်ႈ၊ ၵၼ်မီးၼွႆးလိၼ် မိူင်းမိတ်ႈၼႆႉ ႁဝ်းၸဝ်ႈ သိမ်းၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

ၵၼ်တၢင် ၵၼ်တႅၼ်း မၼ်းၸမ်ႉ၊ ဝဵင်းတႃႈၵွင်– သီႇလႅင်, သီႇၼေႃႈ ၶွင်ၶွၼ်, တႃႈႁိူဝ်းၼပး၊ ၶွၼ်ႇၼွင် ႁူင်း ယိုင်ႈ ၶိုင်ႈၵၼ်ထုၵ်ႇလႆႈတင်းလၢႆၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈယႃႉမိူင်းမိတ်ႈ ၸၵ်းတႅၵ်ႈ ႁႅၵ်ႇၵဝ် သႅင်ႈသႅင်ႈတႃႉ။

ႁဵတ်းၸိူင်ႉၼႆသေ– မေႃႇသႅင်လိုင်ႈတၢႆး ၶႃႉလၢႆႈ တူၵ်းၵႃႇ ၼွႆးမိူဝ်း ပိူၼ်ႈထႅင်ႈ ႁဝ်ႇၼိုင်ႈယဝ်ႉ။

ပိူင်ႁူ ပဝေႃးသျႃႇ

ပေႃးလဵၼ်ႈၶုၼ်လူၼ်ႉ သၢင်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈထႅဝ်းလူင် လဵၼ်ႈၶုၼ်ၶမ်း လေႃႇပုတ်ႈ။ လဵၼ်ႈၶမ်းလေႃႇ သၢင်ႈၵၢမ်ႇယဝ်ႉ၊ လုၵ်ႈထႅဝ်းလူင် လဵၼ်ႈၶုၼ်ၶမ်းလႅင် ပုတ်ႈၶိုၼ်ႈ ယွင်းငမ်းမိူင်းယဝ်ႉ။ ယၢမ်းၼႆႉ ပီၼ်ပၢၼ် ႁေႃၶမ်း လဵၼ်ႈလီၼ်ႈၵူႇယဝ်ႉ။

ၵေႃးလႃႇ– **1144** ၶိူဝ်ႈ၊ လိူၼ်ၵဝ်ႈမူႇ သိပ်းၶမ်ႈ၊ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းလီၼ်ႈၵူႇ တၢင်ႇ "ႁူဝ်ၸၢၼ်ငၢႆးၶူႇ= သၢင်ႇသီႇၶူႇၶိူဝ်း ဝၼ်း= လက်ျာကြောင်း ဗိုလ်မှူးနေမျိုးသီဟ" ၶိုၼ်ႈႁဵတ်း– မျႃဝ်ႉလႃးမိူင်းတၢႆႈၵွင်ယဝ်ႉ။

လင်ႇၼႆႉ "လဵၼ်ႈၶုၼ်ၶမ်းလေႃႇ" ၵေႃႈ ၶိုၼ်းသိမ်းၶိုၼ်း မေႃႇသၢင်ၵျၢပ်ႉပိၼ်ႇ မိူင်းၵုတ်ႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈမီးၼင်ႇၼႆႉ ဝၢၼ်ႈမိူင်းသမ်ႉပွႆး သုၵ်ႉ ၵူၼ်ယုင်ႈယၢင်ႈၵၼ်မႃးယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼႆႉ ၶုၼ်ႁေႃၶမ်းလႆႈႁူႉၸလႈ ၼင်ႇ ႁိုဝ် တေလႆႈ တိုဝ်းလီတီႈၵၼ်၊ လွင်ႇႁွင်ႉယွင်းမိူင်း တင်းသွင်ၽၢႆႇ တႃတုမ် ၵုမ်ၵွၢမ်းၵၼ် ႁူႉလႅင်ႈ ပိူင်ပီၼ်ငုတ်ႈတူၼ်းမၼ်း သေယဝ်ႉ၊ လွင်ႇထွၼ်ၶိုၼ်း မျႃဝ်ႉလႃး–သၢင်ႇသီႈ ၶူႇၶိူဝ်းဝၼ်း၊ ၵဝ်ၸိင်းတၢႆႈၵွင် ၶိုၼ်းပၼ် မိူင်းမိတ်ႈ ၸလႈ– ၽႃႇၶဝ်ၵဝ်ၶိုၼ်း မေႃႇသၢင်သေယဝ်ႉ။

တင်ႈၵဝ် ယၢမ်းၼၼ်ႉမႃး သိုပ်ႇသိုပ်ႇ လူဝ်ႈလူဝ်ႈ မေႃႇသၢင် မိူင်းၵုတ်ႈၼႆႉ– မဝ်ႇႁွၼ်ႇ တူၵ်းႁွတ်ႈၽဝ်ၶိုၼ်း ၼွင်းမိုဝ်းလဵၼ်ႈၶုၼ် မိူင်းမိတ်ႈ သၵ်းၽဝ်ႇသေပၢၼ်။ မိူင်းတၢႆႈၵွင်ၸတႉ ၶိုၼ်းၽဝ် ၼွင်းမိုဝ်း ၶုၼ်မိူင်းမၢၼ်ႈ ၵေႃႈ မေႃႇသၢင် ၵမ်ႇၽဝ် ၼွင်းမိုဝ်းၶုၼ်တႅဝ်း တေႃႇထိုင်မႃး– **1247** ၶိူဝ်ႈ၊ (ဦးကောင်းလိမ်ထုတ် မင်းဆက်ပြုတ်) ၵလႃးမႃးသိမ်းမိူင်းမၢၼ်ႈ တီလဵၼ်ႈႁေႃၶမ်းသီႇပေႃႉယဝ်ႉ သိုပ်ႇတၢမ် လၢမ်းလႆႈသိုင်ႇထိုင်ႈမိူင်းတႅဝ်းပတ်းပိုတ်ႉ ပီၼ်ၶႃႈ ပီၼ်ၵႃႊ ၵလႃးၽိူၵ်ႇ ၵိၼ်းၵလီတ်ႈၶဝ်ယဝ်ႉ။

လင်ႇၶၼ်ၶၼ်ႉ ၶုၼ်ၵိင်းၵလိတ်ႈၶဝ်၊ လိုႉႁိုႈၵူၼ်းၵႃႉ လုမ်းၶိုင်ႈ မႃး တင်ႈလၢၵ်ႈၶုတ်းသိင်– ပိူင်ၵၼ် ၶိုတ်းၵၢပ်ႈ ၶိုတ်းပၢၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႉ လိမ်တီႈလႆး ၶုတ်း လႆးႁႃ လႆးထွင်သိင်လိူဝ်းၼႆႉ– ပိၼ်ၶိူင်ႈလၢၵ်ႈ လွၼ်ႉလွၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၶဝ်ႈႁိတ်းၵၢၼ် ၼိုင်းႁူင်းလၢၵ်ႈၼႆႉ ပေႃးတေၶဝ်ႈၵၢၼ်– လႆႈပုတ်ႈထႃႇ ၶူဝ်းဝႆႉ ၼိုင်းလုမ်းၵူၼ်းၵၢၼ်၊ ၼုင်ႈၶူဝ်းၵၢၼ်ယဝ်ႉ ၼင်ႇႁိူဝ် တေၵမ်ႇလၢင်ႈ လၵ်ႉ ၵူမ်ၵိုၼ်ၵိၼ်သိင်ၶၼ်ၶၼ်ႉ ၵဝ်သွင်းတႃပၶလိၵ်း သုပ်းၵွၵ်းႁူဝ် သွတ်ႇ သေႃးဝႆႉသေ ၶဝ်ႈၵၢၼ်ယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းၵၢၼ်ၶဝ်ၼႆႉ မီးဝႆႉၵႃႈဝၼ်း သွင်လုပ်ႈ၊ ၵႃႈၶိုၼ်ႈသွင်လုပ်ႈ၊ လုပ်ႈလိူဝ် လုပ်ႇၶၼ်ၶၼ်ႉ ပေႃးပုၼ်ႈယွၼ်း ပူၼ်ႉယဝ်ႉ– လွင်ႇၵွၵ်ႇမႃး ပူတ်းသွင်းလိၵ်း သုပ်းႁူဝ်သေ– ထႃႇၶူဝ်း တူဝ်ၵဝ်ႇၼုင်ႈမႃး ၼၶၼ်ႇ ၶိုၼ်းမူဝ်း ႁႃႁူၼ်းယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းၵႃႉလူင်လုမ်းၼႆႉ လႆႈလိုဝ်ႈ–[BURMA RUBY MINE COMPANY MOKOOK] ပွင်ႇဝႃႈ– ပႃးမႃးႁူႇပီႇ မႆႈ(ၸ) ၶွမ်ႇပၼီႇ မူင်းၵုတ်ႈ=ၶွမ်ႇပၼီႇ လၢၵ်ႈႁိတ်းသိင်သွမ်ႇ မူင်းၵုတ်ႈ၊ မူင်းမၢၼ်ႈ ၼႆႉယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈယၢမ်းပၢၼ် ၶဝ်ၼႆႉ ၶၼ်သိင်ၼိုင်းၵမ်ႇႁႃႇ ၵမ်ႇပေးတူင်ႉၶိုင် မီးၵႃႈၸလႈ– ႁူမ်ႈဝႃႈ ၶဝ်လႆႈယိူင်ႇလႆႈၶမ် ပိၼ်သိင်လီၵွႆးၵွႆးၵေႃႈ ယင်းသုမ်းယူႇ ၼႆႉယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးပီၶရိတ်ႈ– 1941 ၶီႈ၊ ပိၼ်သိုၵ်း ၵမ်ႇႁႃႇ ပွၵ်ႈသွင်၊ ၼႂ်ႈ ၵိင်းၵလိတ်ႈ တေလႆႈပႆႈၶၼ်ၶၼ်ႉ– လုမ်းၵူၼ်းၵႃႉၶဝ် ၵဝ်မၢၵ်ႇတၵ်ႉ၊ လုၸ်ႇ၊ လိၵ်ပိတ်ႈသိင်ႈသိင်ႈ၊ လိမ်တီႈ ႁူးလွတ်ႇ၊ ႁူင်ႈၶမ်ႉ ၵွၸ်ႇလႆႈ၊ လိူဝ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ– ပိၼ်ၼွင်လူင် ၵိုတ်းဝႆႉ တေႃႇယၢမ်းလိၵ်ယဝ်ႉ။ ထိုင်ပၢၼ်ၵျႃႇပၢၼ်ႇ ပိၼ်ၶုၼ် ၵေႃႈ မဝ်ႇသိုပ်ႇႁိတ်းလႆႈယဝ်ႉ။

1948– ၶရိတ်ႈ။ 1310 ပီၵေႃးလႃႇ။ လွတ်ႈလိဝ်း သဝ်းၶေႃ– ပိၼ် မူင်းႁူမ်ႈတုမ်ၵၼ် မူင်းမၢၼ်ႈယဝ်ႉ၊ ယွၼ်ႉၶႆႈႁိတ်းၵေႃႈ ထၢမ်းၶွၼ်ႇထၢင် တီႈလူင်ပွင်လိုင်ႈသေ ၶုတ်းလႆႈယူႇ။

ထိုင်မႃး 1969 ၶရိတ်ႈ။ 1331 ၵေႃးလႃႇ။ ၼိုင်းလူၼ်……ၶၼ်ၶၼ်ႉ လူင်ပွင်လိုင် မူင်းႁူမ်ႈတုမ်သမ်ႉ ႁိတ်းၶွင်ပၢင်ႈၶွင်လၢင်းသေယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈလၢဝ်းမူင်း

ဂွၢမ်းပိတ်ႉ,မိဝ်း ပိခ်ႉမၢခ်ႉ

1。 အင်္ဂျီ– အူလ်ဒူကူလားစကား။
2。 အရက်– ကပ္ပလီစကား။
3。 ကလောင်တံ– အင်္ဂလိပ်စကား။
4。 မုတ်သုန်လေ– အာရပ်စကား။
5。 လုံချည်– ပါရှင်းကုလားစကား။
နမူနာ– ။
အလံ– ။

6。 ကတ်ကျေး– မွန်စကား။
ငရုတ်– ။
စက္ကူ– ။
ဇရပ်– ။
ဘိနပ်– ။

7。 ကလမက်– သျှမ်းကြီးစကား။
ကြတ်စား– ။
ဒူးရင်းသီး– ။
မင်းဂွတ်သီး– ။

8。 နွဲ့နှောင်း– ယိုးဒယားစကား။
လုပ်ငန်း– ။
အမှုထမ်း– ။
အမေ– ။
ဆန္ဒမ်းမကင်း– ။
နန်ကထိ– ။

မှတ်ချက်။ 20·5·65 နေ့ထုတ် လူထုသတင်းစာပါ မောင်မင်းထွဋ်၏ ဆောင်းပါးမှ။

ၶႅၼ်ႉၵေႃႈ ၸိူင်ႈယူႇ

1. ၶမ်ႉ ၵမ်ႇလၢင်ႈၶေႃႈ လၢင်ႈယမ်း– ပဵၼ် ၶမ်ႉလၵ်း ၶမ်ႉငိုဝ်ႈ။
2. ယွႆး ၵမ်ႇလိူတ်ႇၼလႈ ၵမ်ႇၵိူဝ်ႈ– ပဵၼ် ယႆးၼၶ၊ ယႆးၶႃး။
3. ယၵ်း ၵမ်ႇလၢင်ႈၵိူဝ်ႇ လၢင်ႈသႃး– ပဵၼ် ယၵ်းပဵမ်း၊ ယၵ်းမိတ်ႈ။
4. ၵႃ ၵမ်ႇလၢင်ႈသၵ်း လၢင်ႈသိတ်ႈ–ပဵၼ် ၵႃယ ၵႃယေႃး။
5. ၵိမ်ႇ ၵမ်ႇလၢင်ႈလုၵ်ႉ လၢင်ႈပေႃး–ပဵၼ် ၵိမ်ႇမေႃး ၵိမ်ႇလုၵ်ႈ။
မိူဝ်ႈယုၵ်ႈ– ၵမ်ႇလိူင်ႈ မိူဝ်ႈဝႃး။
6. မွင်ဝႆႉၼလႈၵမ်ႇလၢင်ႈသူမ်ႈလၢင်ႈသႃး– ပဵၼ် လေႃးယွ တေႃးသ။
7. ၵႃႉ ယူႇၼလႈ ၵမ်ႇယွၶၼ်ႉ ၵမ်ႇတွၶၼ်း– ပဵၼ် ၵႃႉယွႆႉ ၵႃႉလႆ။
8. မီးလမ်သမ်ႉဝႃႈၵႆ– ပဵၼ် ၵႆမေႃႈယၵ်းၼလႈ ၵႆၵူႇ။
9. တႆႇယဝ်ႉၼလႈ ၵမ်ႇၶဝ်ႈၵမ်ႇတူႇ– ပဵၼ် ၶၢမ်ႇသႃႇၵလဝူလၢႆး။
10. ယႆႇ– ၵမ်ႇလႆႈလပ်ႉလႆႈသူလၢႆး– ပဵၼ် ယႆႇမိူင်ယႆႇႁူင်ႈ။
11. လူမ်းမဝ်ႇလၢင်ႈထူဝ်း လၢင်ႈတွင်ႈ–ပဵၼ် လူမ်းၶႆႈလႆႈယူဝ် ၶႆႈလႆႈမေး။
12. လုၵ်ႈၵမ်ႇလႆႈႁူပ်ႇလႆႈလေႃး– ပဵၼ် လုၵ်ႈလႅင်ႉလုၵ်ႈလၢင်ႈ။
13. ၵူၶၼ်း ၵမ်ႇလႆႈၵိူတ်ႇ သမ်ႉပဵၼ်တူဝ် ပဵၼ်ႁၢင်ႈ– ၵူၶၼ်းတႅမ်ႈၼလႈ
ၵူၶၼ်းတွင်း။
14. ၵမ်ႇမီးသႅင်– သမ်ႉဝႃႈမွင်းၶႅၼ်ႉ ပဵၼ်မွင်းလူႉႁၵ်ႉ။
15. ၵမ်ႇလႆႈယိူၵ်းၼလႈမၵ်ႉ ပဵၼ်လုၵ်ႈၵွၶၼ်ႇလႅင်မၵ်ႉၶူမ်း။
16. တီႈလီၵူၵ်းလီၵႆႇ ႁႂ်ႈမႅတ်ႇႁႂ်ႈတူမ်းလူမ်ႈလူမ်ႈ။
17. ပေႃးယူႇၶိုၼ်းႁူမ်ႈ ယႃႇၵင်ႈလွင်ႈ တိူဝ်းၵုပ်းၼလႈ မၢၵ်ႇႁူဝ်။
18. ပေႃးတင်းလၢတ်ႈ တင်းၶူဝ်– ယႃႇလၢတ်ႈလွမ်း ဝႆႉလပိူၶၼ်ႈ။
19. ပေႃးမီးၵၢမ်းလပ်ႉသူင်ႇငိူၶၼ်ႈ– ယႃႇလၢတ်ႈ ယႆႇၶေႃႈ လုၵ်ႈၵွၶၼ်ႇ
ၼလႈ ယူႈယိင်း။
20. ၵူႈၵေႃႉ ႁႂ်ႈမေႃႈမႅတ်ႇ မေႃႈထိင်း– ၵိင်ႇသရေႇ။
21. ပေႃးၵႆႉမဝ်းယႃႈ မဝ်းလဝ်ႈ တႃႇသေႇ– ယႃႇပေၶဝ်ႈၼၵႈ သင်ႇၶႃႇ
ရၢၼ်ၶၼ်း။

ၵၢမ်းသၢၶၼ်းလင်ႇၵႃႇ၊ ပုၶၼ်ႈတႃႇလီႁူႉ၊ လူႉဝႆႉမိူဝ်းႁိူင်၊ ၼိုင်ၵၶၼ်ထွမ်ႇ
ဝူၶၼ်ႉ၊ ၶူၶၼ်ႉလူလေႃးလေႃး၊ လၵ်းသေးယွႆႈယွႆႈ၊ လွင်ႇၵွႆႈပွင်ႇလိူယဝ်ႉ။

[ယဝ်ႈင်း]

သ ႁ ႁ လိူတ်ႈ ႁ ၶိ ပ ႞ႈ ၶႅ ။

ဂေႃႉၵ်ပိၼ်းႁူမ်– [ၵွမ်ၶမ်ႉမိူၵ်ႉ]

သိုဝ်ႈၶွင်းမိူင်း တိူၵ်ႈမိဵတ်သိမ၊ ယၢမ်းလီဝ်ႁူင်ႉ– မိူင်းၵိၶၼ်ႇတိယ။ မီးၶုၶၼ်လဝ်ႈၶိူင်ႈ လိုဝ်ႈဝႃႈ–(သလိ ဝႃႇရၶသၵ) မၶၼ်းလဝ်ႈ ယပ်ႈတ်ႈ မႃႇပီ– [ၵလိယုၵ်ႉၵ ၵိၶၼ်း] 3179 တူဝ်၊ ဝံႉၵိုတ်း တူဝ် (1) ယဝ်ႉ၊ ၶပ်ႉ ၶိုၶၼ်ႈမႃးတေႃႇထိုင် မႃႇပီ– 6847။ ၶုၶၼ်လူင် လႆႈလိုဝ်ႈ လဝ်ႈပူႇ ၵၺ်လၶ၊ ယပ်ႈတ်ႈ ဝံႉၵိုတ်း (2) တူဝ်၊ ႁူင်ႉ– [ၶဝလၶၼ်တၵိၶၼ်း] ၶပ်ႉၶိုၶၼ်ႈမႃး တေႃႇထိုင် ပုတ်ႉထ ဂေႃးတမ ပြႃးလဝ်ႈ ၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၶၼ်ႇ မၶၼ်ႈသွင်ပွၵ်ႈ။

ယပွၵ်ႈထိ– [1] ၵလိယုၵ်ႉၵၵိၶၼ်း။

" [2] ၶဝလၶၼ်ႇတၵိၶၼ်း။

ပီပြႃးၵဝ်ၶိပ်ႉပၢၶၼ်ႇၶႆႉ ၶဝလၶၼ်ႇတၵိၶၼ်း လႆႈ– 148။ ဝႆးၵဝ် ၶိပ်ႉပၢၶၼ်ႇယဝ်ႉသီႇလိူၶၼ်၊ လဝ်ႈရႃၶၼ်းတႃႇလူင် မႃႇၵသ်ႉသပ တင်းၶုၶၼ် လူင်ၵလႃႇတသႃတ်ႈ ၵိူတ်းပွႆးတၢင်ႇ သင်ႇၵႃႇယၶႃႇပွၵ်ႈထိၶိူင်ႈ။ ဝႆးပွႆး ယဝ်ႉ သြႃႇတၵ်ႉၵႃႇ ယမႃႇပီ– 148၊ ဝံႉၵိုတ်း (1) တူဝ်၊ ႁူႈမိူၶၼ်ၵၶၼ် တင်းပီ သႃႇသၶႃႇပုတ်ႉထလဝ်ႈၶႆယဝ်ႉ။ ၶပ်ႉတင်ႈၶၶၼ်ႉ ၶိုၶၼ်ႈမႃးတေႃႇ–424။ ၶုၶၼ်လူင် သီႇရိယိတ်ႉ သမ်ႉယထင်ႈ ဝံႉၵိုတ်း (1) တူဝ်။ ၶုၶၼ်ပႃးၶႆႉ ၵူမုၶၼ် ၵမ်ႇယိုႆ၊ ယၵမ်ႇလဵဝ်ၿလႈ ယမ်ၶၼ်ႈသွင်ပွၵ်ႈၶင်ႇၵဝ်ႇ။

ယပွၵ်ႈထိ– [3] ၵတ်ႉထလယၵေႃးၵၵိၶၼ်း။

" [4] ယၵမ်ႇလဵဝ်၊ လိုဝ်ၵမ်ႇမီး။

ၼပ်ႉၵဝ်မႂ်ႇပီ–(424) ၶိုၼ်းမႃးတေႃႇမႂ်ႇပီ–(624) ၶုၼ်လူင် သုမုၼ်ႈ တၢႆ,၊ ယဵပ်တဵၵ်း ဝႆႉၵိုတ်း [2] တူဝ်။ ၼပ်ႉၶိုၼ်းမႃး တေႃႇမႂ်ႇပီ– (562) ၶုၼ်လူင် ပုပ်ႉပႃးလဝ်းရၢၼ်း သမ်ႉယဵပ်တဵၵ်းထိုင်း– (560) တီႈ၊ ဝႆႉၵိုတ်း- [2] တူဝ်သေ၊ ၼပ်ႉၶိုၼ်းမႃးတေႃႇထိုင်–(1348)ၶီႈ၊ ယၢမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ယပ္ပၵ်းထိ– [5] တေႃးတေႃးရသၵိၼ်း။

" [6] ၶသပၺ်ႇလၵိၼ်း။

ပိူဝ်းၼႆ မႂ်ႇပီသုႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထလဝ်းၼႆႉ တင်းၵဝ်လဝ်းမႁႃႇၵသ်ႉ သပ၊ ၵလႃႇတသၢတ်း တင်းၶိုၼ်းမႃး ၵမ်ႇယသေပ္ပၵ်း၊ ထိုင်မႃး–(2529) ၼႆႉၶေႃး– မႂ်ႇပီၵူၼ်းမိူင်းၼၼၼ်ႉ ၵမ်ႇၶိုတ်းလႆးယဝ်ႉ။ ပေႃးႁၼ်မႂ်ႇပီၵူၼ်း မိူင်းၶေႃး ၶႆႈႁူႉပီပုတ်ႉထလဝ်းလမ်ႉ– ၵဝ် (ၻေဒ္ဒ ၼၵ္ၶ ၵေ ၵော= တူၺ်ႇ ၵထ ၵေႃးၵ ၵေႃးၵႃ=2811 ၼႆႉ ၶိုၼ်းပိၼ်ႇငဝ်းပႃႇ=1182) လေႃးၶိုၼ်း မႂ်ႇပီၵူၼ်းမိူင်းၼၼၼ်ႉ ၶိုတ်းၵၼ်ယဝ်ႉ။ 1182 ၼႆႉ– ၼပ်ႉၵဝ် ၼွႆးၵၼ် ၵူၼ်းယဵပ်တဵၵ်းၼၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

မႂ်ႇပီ– ပီၼ်သၵ်ၵရၢတ်ႈ

မႂ်ႇပီ ပီၼ်ၵႃႇမ်းတီႈ၊ ပိူဝ်းမၼ်း သမ်ႉမီးဝႆႉႁုၺ်းမီဝ်း၊ မိူၼ်တီႈတႄႉၼႆႉ ၵိုၺ်းႁူမ်ႈၵၼ်ႁူင်ႉလႆႈ ပိူင်လီဝ်ၼၼၼ်ႉ– ၽူၺ်းမေႃမိူဝ်းၵ္ၵၼ်ႇ လွင်ႇၵီပ်းၵဝ် ၵႃႇမ်း သၵ်ႉၵတ၊ လိုဝ်းၶုၼ်လူင် သလီဝႃႇႁၼသၵ၊ ၽူၺ်းၵေႃႇငဝ်းမႂ်ႇ– (1) ၵလိ ယုၵ်ႉၵၵိၼ်းၼၼၼ်ႉ ႁူင်ႉဝႃး–(သၵ-ရႃလ)=သၵရႃႇလႃႇ=ၶုၼ်လူင်သၵ ၼႆႉ– ၵိူင်မႃးလွမ်းၵဝ်ပုတ်ႉၽြႃတ်းဝိၵျူပ်ႇၶေႃး ပီၼ် သၵ်ၵရၢတ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

မႂ်ႇပီ=သၵ်ၵရၢတ်း ႁုၺ်းမီဝ်းလမ်ႉ

[1]	မႂ်ႇပီ= သၵ်ၵရၢတ်း	သုႇသၼႃပုတ်ႉထ။
[2]	မႂ်ႇပီ= သၵ်ၵရၢတ်း	ၶူဝ်းတီႈ။
[3]	မႂ်ႇပီ= သၵ်ၵရၢတ်း ၵူၼ်းမိူင်း	ၵေႃးလႃႇ။
[4]	မႂ်ႇပီ= ၶရၢတ်ႉသၵ်ၵရၢတ်း	ၶရိသျၢၼ်ႈ။
[5]	မႂ်ႇပီ= သၵ်ၵရၢတ်း	ၵိလ်သလၢမ်ႇ။

သပ်းလီၢ်း ပီခရံာ်ႇ– ။ပီခရံာ်ႇဆဲႇ ဧယဝံႇ [B. C] ဧလၢ; [A. D]

[1] B. C ကဆၢ်ဝ့ၤဆဲႇ–BEFORF CHRIST (BEFORE THE BIRTH OF JESUS CHRIST) ခၢဝ်းယၢမ်း ဖြုၤခရံာ်ႇပံ,ဂ့ၢ်,။

[2] A. C ကဆၢ်ဝ့ၤ;ဆဲႇ– မ့ၤတီၤ; ဃ့ၤ,သ့ၤ, လံာ်ႇတိဆ်, (ANNO DOMINI) တီၤ;ပ့ၣ်,မဆ်း– (IN THE YEAR OF OUR LORD, AFTER THE BIRTH OF JESUS CHRIST) ခၢဝ်းယၢမ်း ဖြုၤခရံာ်ႇဂ့ၢ်,ယဝ်ႇ။

လံၤးခပ်းၡ့ၤ သက်ဂရံာ်; ကခဲခဲ;ၡ့ႉ

ပေ့ၤ;ၡ့ဆ် ကဆ်ဆမ်၊ ခဲ;ၡ့ႉ ကဆ်ဂေ,– ထ့ဆ်။

ပေ့ၤ;ၡ့ဆ် ကဆ်ဂေ,၊ ခဲ;ၡ့ႉကဆ်ဆမ်– လေ့ၤ။ ခဝ်ပိုၣ်;ဂဆ်။

[ဂ] မံၢပီတံၤ တ့ၢ်းလိဆ်း ပီသ့ၤ,သဆ့ၤ,ပုတ်ႇထ– 450။ ပီတံၤ တၣ်;မိၣ်းဝ့ၣ်ႇၡ့ၤသိၣ် (မိၣ်းပ့ၤ= ဆဓ့ဆ်းပ့ၤ) မ့ၤ၊ ယၢမ်း လီဝ် ဂ့ၣ်ယဝ်ႇ ဂ့ၤ;ဂ့ဝ် ?။

ယၢမ်းလီဝ် ပီပုတ်ႇထ–2529 – 450 ထ့ဆ် = 2079 ပီတံၤဂ့ၣ်။

[ခ] မံၢပီဂ့ဆ်းမိၣ်း ဂေ့ၤလ့ၤ, တ့ၢ်းလိဆ်းပီတံၤ–731။ ယၢမ်းလီဝ် ပီတံၤ–2079 – 731 ထ့ဆ် = 1349 ပီဂေ့ၤလ့ၤ,။

[င] မံၢပီခရံာ်ႇ တ့ၢ်းလိဆ်းပီတံၤ– 93။ ယၢမ်းလီဝ်ပီတံၤ 2079– 93 ထ့ဆ် = 1986 ပီခရံာ်ႇ။

[ဃ] မံၢပီ ကိလ်သလၢမ်, တ့ၢ်းလိဆ်းပီတံၤ– 664။ ယၢမ်းလီဝ် ပီတံၤ– 2079 – 664 ထ့ဆ် = 1415 ပီကိလ်သလၢမ်,ယဝ်ႇ။

ကဝ်တၢၣ်းဂ့ၣ်ခဝ်ပိုၣ်;ဂဆ်ဆဲႇ– ထ့ဆ်ဧလၢ; လေ့ၤ ဂ့ာ်းဆဲက့ၢ်,မ့ၤ ယဝ်ႇ။ ဖြုၤယေ,သ့ၤခရံာ်ႇ တ့ၢ်းလိဆ်းဖြုၤပုတ်ႇထ– 543 ပီ။ ဖြုၤမ့ဝ်, ၡ့ၤ,မ်တ်ႇ ကိလ်သလၢမ်, တ့ၢ်းလိဆ်း ယေ,သ့ၤခရံာ်ႇ 571 ပီ ယဝ်ႇ။

ဧခထ်ေင်ၨလူးၵ္ခၚ်ၯ

[1] ပေါးၡၢၩ် ပီခရိတ်ႉ၊ ခဲ့ၡ့ႉ ဂေါးလၢၯ ကဝ်–638 ထ္ၩ်။
ခရိတ်ႉ 1986 – 368 = 13448 ဂေါးလၢၯ။

[2] ပေါးၡၢၩ်ဂေါးလၢၯ၊ ခဲ့ၡ့ႉပီခရိတ်ႉ ကဝ်– 638 လေါး။
ဂေါးလၢၯ 1348 + 638 = 1986 ခရိတ်ႉ။

[3] ပေါးၡၢၩ်ပီသၢၯသၩေါၯ၊ ခဲ့ၡ့ႉပီဂေါးလၢၯ ကဝ်–1182 ထ္ၩ်။
သၢၯသၩေါၯ 2529 – 1182 = 1348 ဂေါးလၢၯ။
ပ်ၩ်လ္ၚ်ၨထ္ၩ် လ္ၚ်ၨလေါးၩ်ႉ တိဂ်းတိဂ်းယဝ်ႉ။

[4] ပေါးၡၢၩ် B.C ခဲ့ၡ့ႉ ပီဂေါးလၢၯ ကဝ် 727 ထ္ၩ်။

မှုဝ်ၨ B.C 1865 ၩခၩ်ႉ၊ ပီဂေါးလၢၯမိးဂၢၨရှိုဝ် ?။

727 – ထ္ၩ်

1138 ပ်ၩ်ပီဂေလၢၯ ဂလိယုဂ်ႉဂဂိၩ်း၊ က္ၩ် တၢၚ်း ၩဝလၩ်ၯတဂိၩ်း ပုၩ်ႉယဝ်ႉ။

မိးလိုၚ်ႉခၚ်ၵ္ခၚ်ၯ

[1] က္ၩ်တၢၚ်း ပုတ်ႉထလဝ်ၨ ၡ္ၚ်ႉ– မၡၢၯ သဂ်ဂရိတ်ၨ။
[2] ဝံၢးပုတ်ႉထလဝ်ၨ ၡ္ၚ်ႉ– ဂေါးဝိၚ်ၯ သဂ်ဂရိတ်ၨ။
[3] ကဝ်ခသပၺ်ၯလဂိၩ်းမၢးၩ်ႉ ၡ္ၚ်ႉ–ဂေါးလၢၯ သဂ်ဂရိတ်ၨ။

ပ်ႉတူၺ်းထ်ၚ်ၨ

ၩူ။	ဝူဝ်း။	သှိုဝ်။	ပၢၚ်တံၢး။	ငိုဂ်ၨ။	ငူး။
မ။	ဧပႉ။	လိၚ်း။	ဂံၯ။	မၢ။	မူ။
လ္ၚ်။	ပဝ်ၯ။	ယိး။	မဝ်ၨ။	သိ။	သ္ၚ်ၨ။
သင။	မူတ်ႉ။	သၩ်။	လၢဝ်ႉ။	မိတ်ႉ။	ဂံႉ။

လံၢးၩပ်ႉ ပီလိုၩ် ဝၩ်းတံး– ဧမၨပီ။ လုဂ်ၨပီ။ မိၚ်ၨပီ။
ၡံၢႉလိ တၚ်းလံၢတၢႉ။

[က္မ်ၩမ်ႉမိုဂ်ႉ]

တႅပ်းတတ်း မၵ်းမၼ်ႈ ဢမ်ႇၵႂၢမ်း

ၵပျၢႆႉ လင်ႉၵၢႆႉ

ၶရိတ်ႉ.– 1966၊ ယိူပ်ႇပေႃႈဝႆႉရီႈ (28) ဝၼ်း။ ၵေႃးလႆႈ–1328။ လိူၼ်သၢမ်လွင်ႇ (4) ၶမ်ႇ၊ ဝၼ်းၵၢင်းၵၼ်း၊ (7) မွင်းၶမ်ႇ ထေႃႈ (10) မွင်း၊ လိူင်ႉဢမ်ႇဢိူင်ႇဝၢၼ် ၶဝ်ႇမုၼ်း၊ တီႇႁိူၼ်းလုင်းၶုၼ်မႁႃႈ၊ ဝၢၼ်ႇဝႆးပျႆး၊ တွင်ႈၵျီး။ ၵူၼ်းၶိုၼ်ႇ ပၢင်တုမ်–

1. လုင်းၶျင်ႈ — မိူင်းၵိုင်။
2. လုင်းထၢမ်ႈပ (ဝၢၼ်ႇဝႆးပျႆး) — တွင်ႈၵျီး။
3. ထႅဝ်းတၢင်းၵႄး (ဢမ်ႇၶမ်း) — ။
4. ထႅဝ်းသၢင်ႈသၢမ် — ဢမ်ႇၶမ်း။
5. ၵေႃးဝႆႈတ (ၶွင်ၵေႃႇ) — လႅဝ်းၶႆႇ။
6. ထႅဝ်းၶမ်းပၢင်ႈ (ပၼ်ႈထဝ) — ပၢင်လူင်။
7. ထႅဝ်းၵူမ်းသႆႈ (ၵႄးသီး) — ယၼ်ႈၵုင်ႈ။
8. ထႅဝ်းၵွင်ႈထုၼ်း (M. A) ၵထိၵ ၵေႃးလိၵ်ႉ. တွင်ႈၵျီး။
9. ထႅဝ်းၶိၼ်ႈမွင်ႈလူင်ႈ (B. A) လုမ်းယိူၼ်ႈငေႇ ။
10. လုင်းၶုၼ်မႁႃႈ ။

ဢမ်ႇၵႂၢမ်း လႆႇထိုၵၼ် တႅပ်းတတ်းမၵ်းမၼ်ႇဝႆႉ. လိၵ်ႇလူင် လိၵ်ႇယွႆႇ တင်းလႅဝ်– မႅၢႁူဝ်မၼ်းမီး (14) မိူၼ်ၶင်ႈ တီႇတေႃႇၼႆ.ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉပထေႃႈသႆႈ

ႁူဝ်ၵႂၢမ်းၵႃၶၼ်လႅ်ႈတႅပ်းတတ်းဝႆႉ 14 ၶေႃႈ

1. လိၵ်ႈလူင် ၶမ်ႉၵႂၢမ်း ႁႃႈၶေႃႈ။

ႁူဝ်ပိုင်း ၵွၵ်ႉၵသၢၼ်ႇ၊
ၶဝ်ႈၼိပ်ႉပၢၼ်ႇ- ဝႅင်းၶမ်း။
ၵေႃးၼၵုင်ႇ တၢမ်းမႃး၊
ပိၼ်ၾႃး- ပျႃႇတိၵ်ႈ။

2. ၶမ်ႉၵႂၢမ်း သွင်ၵိဝ်ပွတ်း။

ၼႆႉၼေလႈ ပိၼ်ၼင်ႇ မူဝ်ႈၼၼ်ႉ မုၼ်သုင်ၾႃး ယွတ်ႈသၢမ် မူင်းတၢင်ႇၵဝ်ႈ၊ ၵၼ်ႇလဝ်ႈ ယူႇသၢင်ႈ ၼိၵျေႃႇထႃႇရင်ႇ ႁၢၼ်ႉႁျင်းလဝ်ႈ ယၢမ်းၼၼ်။

3. ၶမ်ႉၵႂၢမ်း သွင်ၵိဝ် ပၢၼ်ၵၢင်။

ၼွၵ်ႈၼႆႉ- ၵႆႇၼမ်ႉ မႃလၢင်ႇ ၶင်ႇလေႃႉ ၼူၵ်ႉၶေႃႉ ၼူၵ်ႉၵိဝ်ႇ ၶိဝ်ၵၢင်ႈမူၼ်ႈ သိင်ၵိုတ်ႇ မေႃးၶၢင်း၊ မီးလိမ် ယုင်းၶမ်း မေႃးလႃ ၼူၵ်ႉၶႃ မိၼ်ဝႆး ႁၢင်ႈတၵ်းပွင်ႇသိင် ယၢင်း- ၵိၵ်ႇမၢၼ်ႈ။

4. ၶမ်ႉၵႂၢမ်း သွင်ၵိဝ်ယၢဝ်း။

လုၵ်းႁိူၼ်းၼမ်ႈၽႃရႃႇႁူႉရႃႇ ယသေႃႇ ၶေႃႇလိင်ႇ သူၺ်ႇ ၵိင်ႇ ယေႃးတႅင်ႇ သမ်ႇပႅင်ႇ မၼ်ႇတၼ ၵႃႇရဝ တမ်ႇဝႆႈ ၶရီးၵျူဝ်ႇ ယမ်ယူင်း။

ယၢမ်းလိဝ်ႈ ၶိင်းၵဝ်မႃးၵေႃႈ မၼ်းၵမ်ႇ မူၼ်ၼင်ႇ ၶႃးၵွၼ် ဝႃးသိုၼ်း မူဝ်ႈၵၼ် ယင်းသဝ်း ၵျေႃသႅင်ၼၼ်း ထီး ထွင်ႇယင်မုင်းၼေႈ- သူၺ်ႇသတမ်ႇ လွမ်းၵင်ႈ။

5။ ခေမ်ႉၵႂၢမ်း သၢမ်ၵိဝ်ပွတ်း။

ခေင်ႇႁိူဝ် တၢင်းၵူႇ ဝင်ႇၵပႇ တၢၵ်းပွၵ်ႈ ၵႃၵွၵ်ႉတရႇ လွႆပၼ်ႇႁူတ်ႉ တီႈသၢင်ႈတေႃးၶေႇရသေးၶေၼ်ႉ။–

သင်ဝႇ လႁႆင်ၵၢတ်းလူ လၢၼ်လုၵ်တင်းသွင် ပွင်ပၼ် တၢင်းၵၼ် တၵ်းမိူဝ်း ယုမ်းၶိူဝ်းသၼ်လွႆၵွႆသုင် လူင်ယၢၼ် ယၢၼ်ယၢဝ်း လွင်ႇပိူင်ယေး– ယၢၼ်ႇလွတ်ႈ။

6။ ခေမ်ႉၵႂၢမ်း သၢမ်ၵိဝ်ပၢၼ်ၵၢင်။

လုၵ်းၶျၢင်းၵဝ်ႁဝ်း သုမ်းၵေႈ ၶၢင်းၶုၼ်လိူဝ်းတင်းလုမ်း ၵိူလၢႆး.... ၵွပ်ႈမၼ်း ၶိူဝ်းယုမ်းယွင်းၶိဝ် လၢမ်ၶိဝ် ပၢၼ်း ယႃး ၶုတ်းမႃး လွမ်းယူၼ် ႁွမ်လူၼ်ႁူလၢႆးႁူလၢႆး ၶျၢင်း တူလၢႆး မုင်ႈလမ်းၵျႃ– ပၼ်းၵီႈလေႇမွၵ်ႉ။

သတိယူဝ်ႇယွၢင်း ၶျႃတ်ႈၶျၢင်း ၵမ်ႇၵမ်လၢႆႈၵေႈ– ပိူဝ်ႈမွႆးႁိူဝ်ႇၶေႈ ၶိးသၢပ်ႇၵိင်ၵၢပ်ႇ ၶျၢပ်ႈသွၼ်ႉ မၢတ်ႈပိၼ် တူဝ်လွၼ်ႉ ၵပ်းမၢၼ်ႇ ၵသႃႇရၶၼ်ႇထေႇရၵ်ႈ လၢင်ႈ ငုၵ်ႈလွမ်း ၵိဝ်ႈႁွမ်း ၵၶႃႇၶႃႇ မဝ်းမႈ ၵုင်ဝိုၼ်း– ၶိုၼ်း ၶဝ်ႈလဝ်ႁူး– လွမ်းလိတ်ႈလူး တိုတ်ႉလၼ်သွႆး– လွင်ႇဝႈ ၵႃႇမႃႉ ၵိလေႇမွၵ်ႇ ၵမ်ႇလၢင်ႈၵွၵ်ႇ သူၼလႈ ၵျဝ်းယဝ်ႉ ၼွႆးၼႆႉၵွႆးၵွႆး။–

7။ ခေမ်ႉၵႂၢမ်း သၢမ်ၵိဝ်ယၢဝ်း။

ၵုတုရႃႇသီႇ ယီႇယိင်ႇ ၵိင်ႇမၢၼ်ႇ ပုတ်ႈပၼ်ႇ ပိၼ်ႇလွင်း ပွၵျင်းလ ၵႃႇလ သမယၶိင်ႇ– မိင်ႇရႃႇသီႇၵူး ၶႃႇထူး မိူဝ်ႈယၢမ်းၶေၼ်ႉလမ်ႉ.... ပေႃးမႃး တူလၢႆးလူ ၶူင်းလမ်ႉ တီႇပမ်ႇ လမ်ႇပူႇ လူႇၶတ်ႈ ၶီႈၶတ်ႈ ၶၢဝ်းပျႃႇ ၶူၵ်ႉ

သေႃ့ ၶူႁူၶၼ်ႈ ၶၢဝ်းမူၼ်ႈ သိူဝ်းသႂၢင်, ၶေႃႈၽေႃ. လၢႆး
လၢင်, ႁိူတ်းပၢင်, ပိူၼ်ယွမ်, ႁိူတ်းသွမ်, ပိူၼ်တီႈ ႁိူတ်းၵီႈ
ပိူၼ်ၽၢႆ, လွမ်းလၢႆ ႁူဝ်ႁွင်ႈ ၶျွင်းလိင်, ၶိင်,ကၢၼ် မွၵ်,မု
မွၵ်,ၵေႃႈ ၸေႃႈယွတ်ႈ ယင်မၢတ်, ၶူမ်ၽၢတ်, ၽၵ်း
လိူဝ်, ၽိူဝ်မူၼ်, တူၼ်ႈၶုမ်, ၶုမ်,ၶူင်ႈ ပိင်းပၢင်, ပၢၼ်း
တၢင်, သၢင်ႁႃႈ ၵီႈၵႃႈ မုၼ်းလူင်, မႆ.ၶီမ်ပူင်,ၽိူဝ်လိူမ်ႈ
ယၢတ်ႈယၢတ်ႈ.... ယၢမ်းၶႃ, ရႃ,သီ, ၸဝ်ႈတူၼ်မျၢတ်ႈ
ၵျွင်းၽဝႃး ၸၢၵ်ႈတေႃ, သူလ်,ၸၵ်.ၵျႃ, တမ်းၽြၢၼ်.
လတ်းႁႃ– မိူင်းၸဝ်ႈႁဝ်း မျၵ်ႈသႂၢင်း ၶိတ်.သူဝ်,ယႃ,....
ဝုၼ်းပွၵ်ႈ ၽွႃးလႃ။–

[လိၵ်ႈထိၶတ်.ထႃ၊ ၸဝ်ႈၶေႃ,ၶမ်း]

လိၵ်ႈယွႆႈ

1. ၵႂၢမ်းဝွၵ်း (5) ၶေႃႈ။

ပေႃးသူမိူဝ်းလွမ်းႁဝ်း၊
လႆႈၵိၼ်တဝ်း ႁူင်ၶူ။
မၢၼ်ႁူ တင်ႈတိၵ်းသိၵ်း၊
လမ်ၽိတ်းၽိတ်း မူၼ်မီ။
လီၶူ ႁၢမ်.ၶုမ်ၶတ်း၊
လတ်းတူလ်း တီႈၶႂ်းလႂ်။
ဝၼ်းလႂ် ၶွင်.တေလွမ်း၊
ၵိဝ်ႁွမ်း လိူၵ်ႈၶိၼ်းတိၼ်။
ၶိၼ်လႂ်ၼတေ.လႆႈၶေႃး....။

2. ၵႂၢမ်း (5) ၶေႃႈ ဝွၵ်းလွမ်,။

ၵႃ,မုင်, သၽၢၼ်းမု၊
ၵႃ,ရင်, ၶိတ်ႈလူၼ်းပြႃ၊
မုၵ်.တီ,တႃ,လီ,ထိင်,ၼယး ပၼလးသိၼ်ၶႆ,ၵု၊
ၽီသိၵ်.ၵျႃးၽၢၼ်,–

တူဝ်ၵူဝ်ႇ ထိၼ်ႈၶူၼ်းႁၢၼ်ႇ၊
ၵုသူဝ်ႇ ၵၢမ်ႇႁွင်း ၵၵျင်း မုၼ်ၵမ်ႇတၢၼ်ႇ၊
ၶွင်ပိုဝ်ႈ လွမ်းလူလ်ႈ တၢင်းႁၵ်ႉ။

3. ၵႂၢမ်းဝွၵ်းၵွပ်း။

ယႃႇၵွၼ်ႇ ႁွင်ႉၶၢဝ်း ႁူဝ်လိုၼ်ႁူၵ်း၊
သၢႆယူၼ် ၵုမ်ႈလူင်းတူၵ်း– လွမ်းႁႃႉလႆႈၼေႃ။
မူးလေး ပၢၼ်းသေး ငၢင်ႉသူပ်းၵႃ–ၵီႈလွမ်းသၢႆၼၢႆးပူင်း၊
ၵမ်ႇၸပႉ ၶိငဝ်ၵူၼ်ႈ ပႃးသူင်း– လွမ်းသူ ႁႃယူဝ်။
ငႃးမူဝ်– တိူင်းၼိူင်းသႂ်ႈ၊
တိၼ်ယၢင်ႁူင်ႉၶူၼ်လႂ်း– တိၵ်းလႂ်ႈ ယၢင်းၶၢဝ်။

4. ၵႂၢမ်းဝွၵ်းမိူတ်ႉ။

ႁူင်ၶေႃမႆႉ ၵမ်ႇလိူင်ႈ ယႂ်းၵိုၼ်း– မၼ်းလၢင်ႈ ၸၶႂ်းလိူင်။
ၶိမ်းသၢင်း ၵမ်ႉပွၵ်း ထွၵ်ႈယုမ်းတိူင်– မၼ်းလင်ႇပိူၼ်ယွတ်ႈ
ပိူၼ်ၶူဝ်း၊ ၵမိူဝ်းမႆႉထေႃႇထွၵ်ႈ ႁူဝ်ႁိုဝ်း– ၵလၢင်းၵေႃႉ
ၶတ်းလၢမ်ႈယႂ်းႁၢင်။ ၵမိူဝ်း ၼၢင်းယိင်း ၼွၼ်းၼွင်းယႃႈ
ယုင်းၵၢင်– ၵမ်ႉလွႆ ၵလၢင်း လဝ်ႈၶုၼ်လႂ်း။

5. ၵႂၢမ်းဝွၵ်းမိူတ်ႉ ပၢၼ်ၵၢင်။

ၶျၢၵ်ႈၼႆႉ လိၵ်ႉၵူးလူသၢင်ႇၶျၢင်ႇ၊ ယႃႇပေၵိုင်ႉၵၢင်ႉလိူၼ်ႈ
ၵၢင်ပၢင်ႇ–ၵူဝ်ၶိႈလိုတ်း သိူၼ်ႈသၢႆတၢင်း၊ ၵၢပ်ႈမိူင်း ၵၼ်လီ
ၵၼ်ယၢင်း– လွမ်းပိူပ်ႉငဝ်းၵၼ် ယူႇႁူမ်ႈ။ ယွႆယႃႇႁိူတ်းၼင်ႇ
ယၢၵ်ႇလပ်းမႆႉပဝ်း ၵေႃၵိုင်ႇၵူမ်ႈ– ၵူဝ်ပိုၼ်ႈ ၵဝ်ၶွၼ်ႉသိုင်း
မင်ၶုၼ်ႇယၢတ်ႇ။ ၶူပ်ႇမိူဝ်ႈ တူဝ်ယၢၵ်ႇၼၼ်ႉ ၵမ်ႇယၢတ်ႇ–
တၵ်းၼႃႇလွႆမႆႉပဝ်း ၼင်ပိုၵ်ႇလုၼ်ႈ။

6. ၵႂၢမ်းဝွၵ်းၵပ်းတေႃႇ (5) ၶေႃႈ။

ၶၢဝ်လၵ်ႉၵၶၢဝ်၊ ၶၢဝ်တွၼ်ႈႁူမ်ႈ ယၵ်းၵၢတ်ႇ။ ၶၢဝ်တွၼ်ႈႁၢတ်ႇ– ပႃမုင်း၊ ၶၢဝ်လွမ်းၵုင်း– မွၵ်ႇသီဝ်ႈ။ ၶၢဝ်ပၼ်ႇပဵဝ်ႈ– ၵူၼ်းယိုဝ်း၊ ၶၢဝ်ပဝ်ဝ်း– မလၢႆး။ ၶၢဝ်လၢင်ႈပၢႆး– ၼူၵ်ႉယၢင်း။

7. ၵႂၢမ်းဝွၵ်းတွင်ႈလိတ်း။

တိတ်းတိတ်း တလွင်းတွႆႇ....
တႆးဝိင်း လၢင်ႈၸၢႆးလူမ်ႉ တႆးႁူၺ်ႈ တႆးလွႆႇ။
ယၵ်းဝၢၼ်ႁၢင်းလေး လၢင်ႈၸၢႆးလူမ်ႉ ၽြူးၵူဝ်ႈ ပႃးမွႆႇ
လၵ်ႉပဵမ်းၼေႉသူမႃး.... လူးၸလႆႈ ႁဝ်းၵူႇၵဵပ်းႁွႆႇ။

လိူဝ်သေၼႆႉ

1. ၵႂၢမ်းလွင်ႈၶူင်း
(ၵ) ပွတ်းၼူဝ်။
(ၶ) ပွတ်းၵၢင်။
(င) ပၢင်မူ ပွတ်းတွၼ်ႈ။
2. ၵႂၢမ်း လွင်ႈမျင်း။
3. 〃 ၼူၵ်ႉတူႈ။
4. 〃 ၼူၵ်ႉၵိဝ်း။
5. 〃 ၵႃလိူဝ်း။
6. 〃 တေႃးလ။
7. 〃 မေႃၵျၢၼ်ႇၼမ်ႉၵတ်း
8. 〃 တိင်ႇႁွတ်ႈ။
9. 〃 တိင်ႇတုမ်ႈ။
10. 〃 ထြေႃး။
11. ၵႂၢမ်း ၶဝ်ႈပွႆး။
12. 〃 ႁႆႈသင်ႇ။
13. 〃 ၶီႈၵူင်ႇလႃး။
14. 〃 ၵိုၼ်းၵူႇ။
15. 〃 တေႃႇမူၼ်ႈ တေႃႇမီ။
16. 〃 မင်ႇၵလႃႇႁူၼ်း။
17. 〃 ယွပ်ႇယွၼ်ႈ။
18. 〃 ပၼ်ပွၼ်း။
19. 〃 ယၢတ်ႇၼမ်ႉ ယိုၼ်ႈ– သူင်ႇ ၵုသုလ်ႇ။
20. 〃 သူးဝၢၼ်း။
21. 〃 ၵေႃးပႃႇ မင်ႇၵလႃႇ ယွင်ႈယေႃး။

ၵိတ်းဝံ ၸင်းၼမ်ႉ ၸင်းလႆၢ–

လၢႆးၵဵတ်း ၵႂၢမ်းလၢပ်ႈလဵပ်ႈ တေႃႇၵူႈပဵၼ်မႃး– ၼမ်ႉၵႂၢမ်း လိၵ်ႈလူင် လိၵ်ႈယွႆႈ ႁွင်ႉ– ၵပ်ႉ လင်ႇၵႃႇ–

ပျၵ်ၶမ်၊ ၶေႃးရမ်၊ မၼ်တုၵ်မ်။

သိုဝ်ဝ်ၼ်၊ ငူးလိုၼ်း၊ ၼ်တ်ႇၵျၵ်း။ ယႃတင်း၊ ယႃရူပ်း။

တီၶ၊ ရသ်သ၊ ပလုတ။

သၢင်ယႃဝ်း၊ သၢင်ပွတ်း၊ ပႃၼ်ၵၢင်။

ၶိုင်း မတ်တရႃႇ– သၢင်ပွတ်း၊ မိူၼ်သၢင်ၼူၵ်ႉထွၵ်ႇ၊ ထွၼ်းယိူင်းႁူင်ႉ။
ၼိုင်း ။ မိူၼ်သၢင် ၼူၵ်ႉၶူၵ်ႇ၊ ၼူၵ်ႉၵိဝ်ႇႁူင်ႉ။
ၼိုင်းပႃၶိုင်း ။ မိူၼ်သၢင် ၵႃလမ်ႁူင်ႉ။
သွင် ။ မိူၼ်သၢင် ၼူၵ်ႉသုင်းႁူင်ႉၸလႆး သၢင်တတ်ႉ သၢင်ၵိုတ်း၊ သၢင်ပွႆႇ၊ သၢင်ဝိဝ်၊ သၢင်ၵိုၼ်း၊ တိုၼ်းမီး ၵိုၵ်းၵၼ်မႃး တင်းၵပျႃႇ လင်ႇၵႃႇ သတ်တႃႇ– လင်ႇၵႃႇရသ်သ ၵဝ်းပိူင်။ ထႃႇယီႇယႃႇဝ ၵဝ်းပိူင်။ ပႃႇၵျေႃးသ ပ်တ်ႇပိူင်။ ပႃႇတေႃးသပ်တ်ႇပိူင်။ မီးတင်းၼမ်ၸလႆး– တႃႇလႆႈပ်ၼ် ၵႃႇဝိင်ႇ သုၶမိင်ႇပၼ်တိ [ထဝ်ႈၶူးမေႃ] ၼႆႉ– ၵမ်ႇငၢႆးယဝ်ႉ။

တူၼ်းပ်ၵ်ႇ [ဝၢၼ်းမွႆႇမိူင်းလ်ၢင်း]

ၵူၼ်းပိုၼ်းၸမ်းၵႃၼ်ႇ

ၼႃလိၵ်ႈ (70) ထ်ဝ်လိၵ်ႈ (2) ၵၼ်ဝႃး–

[1] B. C ၵၼ်ဝႃးၼႆႉ– BEFORF CHRISTၼၼ်ႉၵူၼ်းပိုၼ်းၵၢၼ်ႇဝႃး– BEFORE CHIRST ၼႆတႃႉ။

ၼႃးလိၵ်ႈ (71) ထ်ဝ်လိၵ်ႈ (2) ၵၼ်ဝႃး–

ၶရိတ်ႉ 1986 − 368 = 13448 ပေႃးထႃႇ။ ၼၼ်ႉ– ၵူၼ်းပိုၼ်း ၵၢၼ်ႇဝႃး– ၶရိတ်ႉ 1986 − 368 = 1348 ပေႃးထႃႇ ၼႆတႃႉ။

ႁၢင်ႈၽႅၼ်လိၼ်မိူင်းတႆး

★ တၢင်းၵႂၢင်ႈၶႂၢင်ႈလိၼ် မိူင်းတႆးမီး– (60416) လွၵ်းလၵ်း။

★ လုၵ်ႉတီႈၶွပ်ႇၶမ်ႉ လႅၼ်လိၼ် တၢင်းႁွင်ႇ တေႃႇႁွတ်ႈ လႅၼ်လိၼ် တၢင်းလၢၼ်းသုတ်းၶၼ်ႉ မီး– (400) လၵ်းယႂ်ႇမ်းယႂ်ႇမ်း။

★ လုၵ်ႉဝၼ်းၶွၵ်ႇ တေႃႇဝၼ်းတူၵ်းၵေႃႈမီး–(400) လၵ်းယႂ်ႇမ်းယႂ်ႇမ်း ၶၼ်ႇၵဝ်ႇ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပဝတ်ႉသႃႇ

★ ၵူၼ်းယူႇသၢင်ႈၵိၼ်သဝ်း ၸႄႈမိူင်းတႆး မီးပႅတ်ႇလၢၼ်ႉပၢႆႇပၢႆႇ။

★ လိၼ်ၵၢၼ် ပုၵ်ႈသွမ်ႈယူႇ ၸႄႈမိူင်းတႆး မီး (863,723) ၵေႃႇၵ။

★ ၸိူဝ်ႉၶိူဝ်း မဵဝ်းၵူၼ်း ယူႇၸႄႈမိူင်းတႆး–

(1) တႆးလူင်။ (2) တႆးလႅင်။ (3) တႆးၶိုၼ်။
(4) တႆးလိုဝ်ႉ။ (5) တႆးလႅမ်း။ (6) တႆးတၵၢင်း(ပလွင်ႈ)
(7) တႆးပၵူဝ်း။ (8) တႆးထၼူႉ။ (9) တႆးလီသေႃး။
(10) တႆးပတွင်ႇ။ (11) တႆးယၢင်း။ (12) တႆးတွင်ႇယူဝ်း။
(13) တႆးၶၢင်။ (14) တႆးၶႄႇ။ (15) တႆးၶွင်(ၵၢင်းသႃး)
(16) တႆးမဵဝ်ႉ။ (17) တႆးယၢဝ်ႉ။ (18) တႆးသၢမ်တၢဝ်ႉ။
(19) တႆးဝ။ (20) တႆးလွႆလ။ (21) တႆးသႅၼ်ၸိုမ်း။
(22) တႆးလႃးႁူႇ။ (23) တႆးမႅၼ်း။ (24) တႆးၵႃးၶႃႇ (ၵေႃႈ)
(25) တႆးသႅမ်း။ (26) တႆးၵႅၼ်ႇ။ (27) တႆးၵုလႃႈ။
(28) တႆးၵီႇၶူဝ်ႇ။ [ႁူမ်ႈၵၼ် မီးယူႇ (28) မဵဝ်းယဝ်ႉ။]

★ ၼမ်ႈၼမ်ႉ ၵၼ်လႆလူင်းယူႇၸႄႈမိူင်းတႆး– ၼမ်ႉၶူင်း။ ၼမ်ႉမၢဝ်း (သူၺ်ႇလီႇ) ၼမ်ႉလူၺ်။ ၼမ်ႉၶႃ။ ၼမ်ႉပၢင်။ ၼမ်ႉတႅင်း။ ၼမ်ႉပွၼ်။ ၼမ်ႉတူႈ ၼႄး ၼမ်ႉယီလူး။

★ သၼ်လွႆသုင် ၸႄႈမိူင်းတႆး–(1) လွႆလိင်း (8777') ထတ်း၊ မိူင်းယႆ။ (2) လွႆပၢင်ၼဝ် (8408') ထတ်း၊ ၵဵင်းတုင်။ (3) လွႆမေႃႇ (8098') ထတ်း၊ တၢင်ႉယၢၼ်း။ (4) လွႆႁူၼ်း (လွႆၼမ်းၼႄႇ)– (8265')ထတ်း၊ မိူင်းပွၼ်။ (5) လွႆလၢင်ႉ (8129)ထတ်း၊ မိူင်းၵိုင်။

ၵေႃႇၵဵပ်ႈႁွမ်–

ၶၢင်းပၼလး [ၶူးသွၼ်]

လံၤယၢ ရှုးဂုလှိတ်နသုင်

လှိတ်နခ်ံ. ပ်ီခ်သ်ံၢကွ်
ဂူခ်ီးရုဝ်းငလ၃ ခငဵ်,ရှိဝ်
ပေ|းတေ ကမ်,မီး လွှင်၃
ရေ|းဂ|,ပှိင်သင်ခငခ်ီ.–
ခူပ်,ပီ သွှင်ပွှဂ်၃ လူဝ်,ဂံ.
ဂ|,တ်ီဂ်၃လှိတ်၃တူလ်းတီ၃
မေ|ယ|ခဝ်ငလ၃–

တီ၃တူဝ်ခိင်း ကူလ်းဂေ|.ခ်ံ.– လဂ်.ခခေ|, လီပ်း၊ မံ၃၊ ခ်ံ၃ခေၢဝ်သင် ဂေ|၃ကမ်,မီး ကမ်,ရခ်သေတ|.၊ မှိဝ်၃ကဝ်ခှိင်၃တ်ီဂ်၃လှိတ်၃ မ|းမတ်.ထပ်း ခ်ီခ်သေ တ်ီဂ်၃လှိတ်၃တူလ်းခငခ်.– မေ|ယ|တေပခ် ခၢဝ်,ဂံၢ.ကခ်ခှိင်၃ ယဝ်.။ ကူလ်းဂေ|.ငတ. ဂူခ်းခ်ုံးခှိင်၃လၢခ်.ခ်ံ.– ပ်ီခ်ဂူခ်းမီးရေ|းဂ|, လှိတ်၃သုင်ဂေ|.ခှိင်၃ခ်ံယဝ်.။

ဂွပ်၃သင်ငလ၃ဝ|၃ခ်ံ– ရေ|းဂ|,ကခ်ခ်ံ. တူဝ်ထဝ်၃ဂဝ်, ကမ်,လံ၃ရှူ. သေ– မခ်ီးထၢင်၃ မ်ီပဲးသှိင်,ယူ,ဝံ. ခ်ုံးတူဝ်ခိင်းရဝ်းယဝ်.။ ဂွပ်၃ခ်ံ ရေ|းဂ|, ကခ်ခ်ံ. တေလံ၃ဝ|၃– "မ်ီဝ်းခ|၃ဂူခ်း ကမ်,မီးသ်ီင်" ခ်ံယူ,ယဝ်.။ ရေ|း ဂ|,ကခ်ခ်ံ.ထိုင် မခ်ီးထၢင်၃ ပခ်ခ်ီခ် တီ၃မၢဂ်,ရှူဝ်ထွ်ငလ၃ မၢဂ်,ဂ်ီဝ်း ရှိ၃ လူ.လ်ီဝ်ယူ,ယဝ်.။

ဂူလ်းဂ|၃ယ|,ပေပေ|းမံ၃ထွ်၊ မှိဝ်၃လ်ီဝ်ငတ.မေ|ယ|ခဝ် ထွှပ်,ရ|လံ၃ လံၢးယ|ရေ|းဂ|,လှိတ်၃သုင်သေ– တေရေ.ဂင်၃လံ၃ယူ,ယဝ်.။ ဂပ်းဂံၢ,လူလ်၃ လှိတ်၃ရဝ်းသုင်ဂ|၃ရှိဝ် ? ရဝ်းယူ,ဂိခ်ထှိင်.ရှိဝ် ? ထိုဝ်းခ်ံ.သေ တေယ|ပခ် လံ၃ယူ,ယဝ်.။

ပိၼ်ႈႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ႁူၼ်းၶိုင်ႈၵေႃႉၶဝ်ႉ– ပေႃးယူႇလီလိူင် လိူတ်ႈ (BLOOD-PRESSURE) တင်းၶိုဝ်ႈ တေမီး (120)။ လိူတ်ႈတင်းတုမ်ႈ တေမီး (80)။ လိူတ်ႈတင်းၶိုဝ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈၶၼ်ၶၼ်ႉ– မိူဝ်ႈလိူတ်ႈႁူႇတဵၵ်းၵီးသႂ်ႇ တီႈၵဵၼ်သူင်ႇလိူတ်ႈ (ARTERY WALL) ႁႅင်းယႂ်ႇလိုဝ်သေပိူၼ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၶႂ်ႉ ပဵၼ်မိူဝ်ႈႁဝ်း ၵဝ်ၶိူင်ႈ တဵၵ်ႈလိူတ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ ႁတ်ႉသႂ်ႇတီႈၶဵၼ်ႁဝ်း ၵဵၼ်ႇၵဵၼ်ႇသေ လႂ်ႈႁၼ်ႁႅင်းလိူတ်ႈ တွတ်ႇတီႈမီႇတႃႇ ၶိူင်ႈတဵၵ်ႈလိူတ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ လိူတ်ႈတႃင်းတုမ်ႈသမ်ႉ မိူဝ်ႈ လိူတ်ႈတဵၵ်းႁႅင်းၵွၼ်ႇ လိုဝ်သေပိူၼ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ ယွင်းယႃမ်းမႃၵ်ႇႁူဝ်လႂ်ႈ တိုၵ်ႉ ထဵမ်လိူတ်ႈယူႇၸလႈ– ၵဵၼ်သူင်ႇလိူတ်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇတူင်ႉၶၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။ ၵၼ်ၶႂ်ႉသမ်ႉ ပဵၼ်မိူဝ်ႈ ႁဝ်းၵဝ်ၶိူင်ႈတဵၵ်ႈလိူတ်ႈ ၵၼ်ႁတ်ႉၵဵၼ်ႇဝႂ်ႉယဝ်ႉ ၶိုၼ်း ယွၼ်ႇလူင်းၶၼ်ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပေႃးတဵၵ်ႈလိူတ်ႈမိူဝ်ႈလႂ်ႈၵေႃႈ လိူတ်ႈတင်းတုမ်ႈ မီးပႃႈၶိုဝ်ႈ (105) ယူႇ တိုၵ်းတိုၵ်းၶႂ်လိူင်– ထိူင်ၶွပ်ႇလဵၼ် လႂ်ႈမႂ်ႈလႂ်ၸလႈ တေလႂ်ႈ ယႃင်ႉသတိယဝ်ႉ။ ပေႃးထိူင် (115) မႃးလႃင်ႈပၼ်ၶဵၼ် တီႈႁူၼ်းႁဝ်းယဝ်ႉ။ ပေႃးလိူတ်ႈတႃင်း တုမ်ႈမီးၶႂ်း (90) ၸလႈ (104) လိူင် တေလႂ်ႈဝႃႈ တွၼ်ႈၵၼ် ၵမ်ႇပေႃးလႂ်ႈ မႂ်ႈလႂ်ၶႂ်ယဝ်ႉ။ ပေႃးလိူတ်ႈ တင်းတုမ်ႈ မီးၶႂ်း (80) ၸလႈ (89)ၸတႃႉလိူင်– တေလႂ်ႈတမ်းလႂ်ယူႇ။ ႁူဝ်းႁႃႈ တီႈမီႇတႃႇၶိူင်ႈတဵၵ်ႈလိူတ်ႈၶၼ်ၶၼ်ႉ တိုၵ်ႉၸၶ ယႂ်ႈလဵင်ဝႂ်ႉယူႇၸလႈ တေလႂ်ႈၸႁႉႁင်ႈပၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႃႈ ၸႁႉႁင်ႈႁဵၼ်း ႁႃႇဝႂ်ႉၵွၼ်တႃင်းၶႂ်ႉ လီသေမိူဝ်ႈပႂ်ႇပဵၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႉၸလႈ လူဝ်ႇႁႂ်ႉႁူႇတဵၵ်ႈလိူတ်ႈ တီႈမေႃယႃတူဝ်း– ပီၶိုင်ႈ (2) ပွၵ်ႈ ႁႃမ်ႈဝႂ်ႉ ယႃႇႁႂ်ႈလိူတ်ႈႁဝ်းသူင်ပူၼ်ႉ (90) ယဝ်ႉ။

လႂ်ႈယႃႁဵၼ်းႁႃႇလိူတ်ႈသူင် မီး (3) ပိူင်

1. လႂ်ႈလႂ်ႉတိုဝ်း ယႃႈယႃ။
2. လႂ်ႈပိၼ်ႇပဵင် လွင်ႈႁိၼ်ယူႇ။
3. လႂ်ႈလိုဝ်ႈႁိူဝ်ႉ ယွၼ်ႇလႂ်။

[1] လၢႆးၸွႆႈတိူဝ်း ယႃႈယႃ

ၵူၼ်းမီးရေးၵႃႇ,လိူတ်ႈသုင် ထိုင်ၶွပ်,လ်ၼ်တွၼ်ႈၵၼ်လႆႈမႆႈၸွႆႈဢၼ်ၼၼ်ႉ လၢႆးယႃႇလႄႈ ယႃႈယႃလီ ပုၼ်ႈတႃႇ,ၶဝ်ၵေႃႈ မီးမႃးယဝ်ႉ။ မေႃယႃၶဝ် တေပၼ်ၵိၼ်ယႃၵွၼ်တၢင်း၊ တေလႆႈၵိၼ် ယိုင်ႈၵိတ်းၵိတ်းၵူၺ်း၊ ဝၢႆးမႃး လိူဝ်ၵိၼ်ဢမ်ႇထဵင်ႈ ပဵၼ်တွၼ်ႈ ပဵၼ်တွၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ လၢႆးယႃၼႆႉ- တေလႆႈဝႃႈ လၢႆးယႃပဵၼ်တွၼ်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ယႃႈယႃၵၼ်လႆႈၵိၼ် တွၼ်ႈၼိုင်ႈ ၼႆႉ ၾိတ်းၾႆႈထၢတ်ႈၵူဝ် ၵၼ်မီးၼွင်းတူဝ်ၶိင်းႁဝ်းၼႆႉ ၵေႃႈၵႂႃႇသေ ၾႆႈလိူတ်ႈ သုင် တူၵ်းၵႂႃႇ,ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပေႃးတွၼ်ႈၼိုင်ႈ ၵမ်ႉႁၢမ်ႈလိူတ်ႈသုင်ဝႆႉ ထိုင်တီႈ ၵၼ်တမ်းၸွႆႈလႆႈ ၼႆႉ– လူဝ်ႇ,လႆႈၶိုၼ်ႈထႅင်ႈ တွၼ်ႈသွင် ၵၼ်ၼေႃႉၵင်ႈဝႆႉ သိၢၵ်ႇၼ်လိူတ်ႈလႄႈ ၾိတ်းၾႆႈမၢၵ်ႇ,ႁူဝ်ၸွႆႈ ၾိတ်းၵၢၼ်ယၢပ်,ဢၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပုၼ်ႈတႃႇ,ၵူၼ်းလိူတ်ႈသုင် ဢႄႇ,ၵႃးလႃးဢေ။ တေလႆႈၸွႆႉ တွၼ်ႈသၢမ်ယဝ်ႉ။ တွၼ်ႈဢၼ်ႉထိုင် တေလႆႈ ၸွႆႈတိူဝ်း ယႃႈယႃ ၵၼ်ထၢင်ႈ ၾိတ်းၾႆႈ သိၢထူင်လိူတ်ႈၵဵပ်ႈ တီႈမၢၵ်ႇ,ႁူဝ်ၸွႆႈ ဢၼ်ၼၼ်ႉ ၾႆႈၵၢင်ႈမႃးၶိုၼ်းယူႇ,ယဝ်ႉ။ တေလႆႈၸွႆႈတိူဝ်းယႃႈယႃလီသေ–ၶိုၼ်ႈ ပဵၼ်တွၼ်ႈတွၼ်ႈ ယူႇ,တိၵ်းတိၵ်းယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ယႃႈယႃလိူဝ်းၼႆႉ– ပေႃး ၸွႆႈတိူဝ်းပူၼ်ႉ,တီႈဢေႃ,ထိုင် ထၢင်ႈပၼ်ၶၼ် တီႈၵူၼ်းႁဝ်းလႄႈ လူဝ်ႇ,လႆႈၵိၼ် ထွမ်းၶေႃႈထိသင်, မေႃယႃၶဝ်ယူႇ,ယဝ်ႉ။

[2] လၢႆးပိၼ်ႇ,ပိၼ် လွင်ႈၵိၼ်ယူႇ,

ယၢႆႇ,ပႃႈဢမ် မေႃယႃၼႆႉ– ပေႃးလိူတ်ႈၵူၼ်းႁဝ်း သုင်ပူၼ်ႉ (100) ၶိုၼ်ႈၼိူဝ်ထိုင် ၶဝ်ၸွႆႈတိူဝ်းလၢႆးယႃ တွၼ်ႈၵၼ်လၢတ်ႈမႃးပႃႈၼိူဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ လၢႆးယႃၵၼ်လၢတ်ႈမႃး ပႃႈၼိူဝ်ဢၼ်ၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇ,မိၼ်ႈထွမ်း ပုၼ်ႈတႃႇ,ၵူၼ်းပိၼ် ရေးၵႃႇ, လိူတ်ႈသုင် ယူႇ,တႃႇ,သေ, သေၵမ်ႇ,ၵႃး ထုၵ်ႇ,မိၼ်ႈပႃး ၵူၼ်းမီး ဢမ်ႉဢၵ်းတူဝ်လိူဝ်၊ ၵူၼ်းလႆႈၸွႆႉ ၵိၼ်ၵိၼ်ၵွၵ်ႇ,ဢမ်ဢေလႄႈ ၵူၼ်းၵၼ်ပိၼ် ႁူင်းထူင်ယိဝ်ႈ ၵမ်ႇ,ပေႃးလီၶဝ်ထိူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းၵႃႈ မေႃယႃၶဝ် ဝူၼ်ႉ ၶႆႈၸွႆႈမႃးထွမ်းဝႃႈ- ယႃ,ၸႂ်ႈၵိၼ် ယႃႈယႃသေ ၵူၼ်းဢမ်ႉဢၵ်းတူဝ်လိူဝ်ၼႆႉ လူဝ်ႇ,ၶတ်းၸွႆႈ ၸႂ်ႈဢမ်ႉဢၵ်းတူဝ် ယွမ်းပိတ်ႈ (10) ထိုင် (20)ပွၼ်း။ ပေႃး ဢမ်ႉဢၵ်းတူဝ် ယွမ်းၵေႃႈ ဢသး(လ်) ၵၼ်လူဝ်ႇ,သုင်,လိူတ်ႈပၼ်ဢၼ်ၼၼ်ႉ ၶေႃ ၾိတ်းၵၢၼ်ၶိုၼ်းမႃးလႄႈ လိူတ်ႈသုင်ႁဝ်းၵေႃႈ တူၵ်းၵႂႃႇ, ယူႇ,ယဝ်ႉ။

ပေႃးပဵၼ်ၶရေႃးၵႃႇ လိူတ်ႈသုင်လိုင် ၵိူဝ်ၶႆႉ ထၢင်ႈၵမ်ႇထုၵ်ႇမဵၼ်ႈၼင်ႈ မေႃယႃၶဝ် ႁၢမ်ႈၵိၼ်ၵိူဝ်ယူႇယဝ်ႉ။ တေၵမ်ႇလႆႈၵိၼ် ယၵ်းၵၢၼ်သႆႇၵိူဝ်၊ ၶိူဝ်ႉပိင်ႈ၊ ၵႃႇလူး၊ မၼ်းလဵၼ်ၼင်ႈ ယၵ်းၵၢၼ်မီးထၢတ်ႈၵိူဝ်ၶမ်ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။ မေႃယႃၶဝ် ပၼ်ၵိၼ်ယႃႈယႃႁၢမ်ႈၵိူဝ်ယူႇၼင်ႈ လိူတ်ႈသုင်သမ်ႉၵမ်ႇ တူၵ်းလိုင် တေလႆႈႁႃလႆၢးမႂ်ႇယူႇယဝ်ႉ။

မေႃယႃၵမ်ႈၶမ် တိုၵ်းသူၼ်းဝႃႈ– ယႃႇၸႂ်ႈၵိၼ်ၵႃႇၽိုၼ်ႇၼင်ႈ လုတ်ႇလဵၼ်းယႃႈ၊ ၵႄႇမၼ်းမီး "ထၢတ်ႈၵၢပ်ႈၽိၼ်း" ၼင်ႈ "ထၢတ်ႈၶီႇၵူဝ်ႇတိၼ်း" ၶႆႈယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈ တေလႆႈယွမ်းၵိၼ်လဝ်ႈသေ တေလႆႈလဵၼ်ႈၵၢၵ်ႇ ႁဵင်းပၼ်၊ မိူၼ်ၶင်ႇပႆႇတၢင်း၊ ၶီႇလူတ်ႉထိပ်ႇ၊ လုလ်းၶမ်ႉ၊ ဝဵၼ်လိူၵ်ႈလၵ်ႉ ၸိူဝ်းၶႆႉသေ– မၼ်းထၢင်ႈ လွႆႈႁၢမ်ႈ ၶမ်ႉၶၵ်း တူဝ်ၶိင်းႁဝ်း ယွမ်းၼင်ႈ ၶဵင်ႁႅင်းလီယူႇယဝ်ႉ။

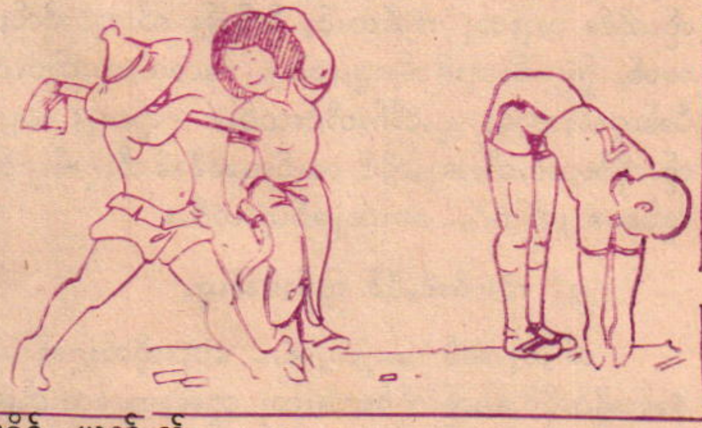

၃။ လၢႆးလိုဝ်ႈႁိူဝ်ႉ ယွၼ်ႇၸူႇ

မိူဝ်ႈႁဝ်းၵၢၼ်ႇလိၵ်ႈၶမ်ၼင်ႈသင်၊ လၢတ်ႈတေႃႇၵူၼ်းတၢင်ႇၵေႃႉ ၶမ်ၼင်ႈသင်၊ မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ လိူတ်ႈႁဝ်း ထၢင်ႈသုင်မႃး၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈ လၢတ်ႈ တေႃႇယူႈၵွၼ်ႁိူဝ်ႁဝ်း၊ ၵမ်ႇၶၼ်လၢတ်ႈၵႂၢမ်းမၢဝ်ႇ ၵႂၢမ်းသၢဝ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ လိူတ်ႈႁဝ်း ထၢင်ႈၶိုၼ်ႈသုင်မႃးယူႇယဝ်ႉ။ ၵပ်းၵႃႇၶိူဝ်ႁဝ်း လႆႈၶၢမ်ႇမဵၼ်ႈ လိုင်ႉႁိူဝ် ယူႇၵူႈဝၼ်းၶႆႉ လိူတ်ႈၵူၼ်းႁဝ်းၵေႃႈ ၶိုၼ်ႈလူင်းလွမ်းယူႇယဝ်ႉ။ လၢႆးယႃမၼ်းၼတေႉ လူဝ်ႇယွၼ်ႇပၼ် ၵၢၼ်ငၢၼ်း ၵၢၼ်ၶၵ်းၶႄႇ ပူၼ်ႉတီႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

မေါယါဂေါ့ခိုၣ်ဝါ့– "ဃှၣ်းယၢမ်းမိုဝ်ႇလိုတ်ႇရှဝ်း ခိုၣ်ႇသုၣ်မါး ခဲ့ၣ်.– လၢတ်ႇဂၢမ်းဂေါႇ တေဝံးမါး"ခဲ၊ ပိုၣ်ဂုၣ်းကမ်,ပဲၣ်သၣ်အခဲၣ်. ပေါး လၢတ်ႇဂၢမ်းအမ်ထိုၣ်– လိုတ်ႇယၣ်းထၢၣ်ႇ သုၣ်ခိုၣ်ႇ (10%) ထိုၣ် (20%)ခဲ ယဝ်.။ ဂုလ်းဂါႇ ဂုၣ်းမီးရေါးဂါ,လိုတ်ႇသုၣ်ဧတ. ထၢၣ်ႇခိုၣ်ႇပုၣ်. (50%) လူးဂုၣ်,။ ထုလ်ႇလံ ကမ်,ဃၢၣ်,သေ ကမ်,ဂါး လၢတ်ႇဂၢမ်းဂေါႇ ဝံးမါး လိုဝ်ဂဝ်,ယဝ်.။ ပေါးယၣ်း သိုပ်,လၢတ်ႇဂၢမ်း ယူ,ဧတ.ထိုၣ်၊ လိုတ်ႇမခဲၣ်း ကမ်,တုဂ်းလံႇငံၢႇငံၢႇယဝ်.။

ပေါးပဲၣ်ထိုၣ်.ခဲထိုၣ် မေါယါခဝ်ဝါ့– ရှုႇခတ်းလံ ဧဝႇဂၢၣ်ကခဲၣ် အဂ်းကခဲၣ်အါသေ ဃၢၣ်.သတိဝံ. ယၢမ်းမိုဝ်ႇရှဝ်း ထုလ်ႇလံဧလႇ လၢတ်ႇ ဂၢမ်းဝံးမါးအခဲၣ်. တုဝ်ထဝ်ႇဂဝ်,၊ ခိုၣ်းလုဝ်,ခတ်းလံ ထုလ်ႇလံရှုႇလွံးလွံး၊ လၢတ်ႇဂၢမ်းဂေါႇ ရှုႇလၢတ်ႇလွံးလွံးခဲယဝ်.။

ဂုၣ်းရှဝ်းခဲ. လံႇငိခဲၣ်းသၣ်လွတ်.၊ သၣ်ဂၢမ်း၊ သၣ်လုဂ်ႇကွၣ်,ကုၣ် မေါးဧလႇ သၣ်ဂုႇမိဝ်းမိဝ်း၊ တၣ်းကခဲၣ်မိၣ်ႇလံဧလႇ ကမ်,မိၣ်ႇလံယူ,တါ, သေ။ ဂွပ်ႇခဲ အၣ်,ဂိုဝ် လိုတ်ႇရှဝ်း ပေါးတေ ကမ်,ခိုၣ်ႇသုၣ် လံႇအခဲၣ်.– လုဝ်,လံႇ လိုဝ်ႇဂိုဝ်.ယွၣ်,လံပခဲၣ်ယူ,ယဝ်.။ ယူ,တိႇကခဲၣ် မိၣ်ႇထွမ်းတုၣ်, ဝိုၣ်းဂုၣ်းအခဲၣ်.ဧလႇသၣ်၊ တိႇကခဲၣ် သၢၣ်,ထုဂ်, ပၣ်းပေါး တမ်လံအခဲၣ်. ဧလႇသၣ်၊ တေလံႇဝံ.လံ ယၣ်ယၣ်သေ– ကဝ်လိဂ်ႇဃါ,သါ,တြါးကၢခဲၣ်, ဧလႇသၣ်၊ တၢၣ်းဝုၣ်. ဂုႇလွၣ်ႇလွၣ်ႇ လိုဝ်းအခဲၣ်. တေလံႇ ကိးကွဂ်,ပတ်ႇ ခ်ီးကွဂ်းကေါသေ– ရိတ်းဂၢခဲၣ်မဝ်၊ မိုခဲအၣ်, ဃုဂ်,မံ.၊ ဃုဂ်,မွဂ်,ဧလႇ ဂၢခဲၣ်ကခဲၣ်ရှဝ်းသုၣ်အခဲၣ်.ယဝ်.။

ပိုဝ်ႇအၣ်,ခဲဧလႇ လံၢးယါရေါးဂါ, လိုတ်ႇသုၣ်ခဲ. မခဲၣ်းပိုၣ်ႇကိုၣ် အိုဝ်ဂုၣ်းပဲၣ်ဧလႇ မေါယါမခဲၣ်း ယူ,ယဝ်.။ ပေါးတိုဝ်းဂမ်လံႇ လံၢးယါ ရေါးဂါ, လိုတ်ႇသုၣ် (3) ပိုၣ် မိုခဲအၣ်, လၢတ်ႇဧအမါး ပါႇအိုဝ်ခဲ.ထိုၣ်– လံႇယူ,ဂုါ,ကါ,ယုယၢဝ်းသေ– အၣ်,ကခဲၣ် ဂၢၣ်လံမီးဝံ.အခဲၣ်. တေထၢၣ်ႇ ရိတ်းဂုါ,တမ်ထုၣ်ႇလံႇကမ်,ရှၢၣ်.....။

ကံၢႇတတ်းကွၣ်, [ခုးသွၣ်]

ပပ်.ပိုၣ်ႇကိုၣ် READER DIGEST
Dec, 1984.

လိုဝ်ႇဝါ့– DOWN WITH HIGH BLOOD PRESSURE

တူဝ်ႁူၼ်းႁဵဝ်းၶႆႉ တူဝ်ႁူၼ်းႁဵဝ်းၶႆႉ တူဝ်ႁူၼ်းႁဵဝ်းၶႆႉ

★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★★

1။ မိူဝ်ႈၵေႃႇလၵိုတ်ႇမႃး တွၼ်ႈလုပ်ႇယွႆႈ တၢင်းလႆႈမီး (270) တွၼ်ႈ။

2။ ထိုင်ယၢမ်းတႆႈမႃး ၵိုတ်းဝႆႉ (206) ၸွၼ်ႈၵွႆးယဝ်ႉ။

3။ ၵၢၼ်ပိၼ်ၵီၼ်ႁိူင်းၸေႈၵွၼ်ႈမၢၵ်ႇၼိူဝ်ႉပူၼ်ၼူ တင်းလႆႈမီး(527)ၵွၼ်ႈ။

4။ ပုၼ်ႈတႃႇ (83) ၵွၼ်ႈ မီးၼွင်းၵွၵ်းၵေႃ– ၵွၵ်းႁူဝ်ယဝ်ႉ။

5။ ၵူၼ်းၵၼ်ၵႃႇယုတိုၵ်ႉထုၵ်ႇၸေႈ ယူႇလီၶၼ်ႉ ၶမ်ႉၶၵ်းတူဝ်မီး 130 ပွၼ်း၊ ၶမ်ႉၶၵ်း ၼိုင်ႈပွၼ်းမီး– 27 ၵျၢပ်ႈယဝ်ႉ။ ၼွင်း– 130 ပွၼ်း ၶႆႉ– ၶမ်ႉလိုတ်ႈ ၶမ်ႉႁိူဝ်ႇ တေႃႇၶမ်ႉယိဝ်ႈ တင်းလႆႈမီး (75%)။

6။ ၵေႃႉၸေႈ လႆႈပႃးဝႆႉသၼ်ႇထေႇ= မၢၼ်း (280) ဝၼ်း ထွင်ႇၵိုတ်ႇ။

7။ မၢၵ်ႇႁူဝ်လွႆ ၵၼ်တွတ်ႇယူႇ တုၵ်ႉတၢၵ်းၶၼ်ႉ ၼိုင်ႈမိၼိတ်ႉ မီး– (72) ၵမ်း။

8။ ၼွင်း (12) လူဝ်ႈမူင်း ႁိူင်းၵၼ်မၢၵ်ႇႁူဝ်လွႆ ႁိတ်းပၼ်ၶၼ်ႉ မွၵ်ႈၶမ်ႉ ၶၵ်း မီးႁႃႈတၢၼ်ႇ ယုၵ်ႉယၼ်သုင်လႆႈ ၼိုင်ႈထတ်း (ပေႇ) ယဝ်ႉ။ ၶမ်ႉၶၵ်း ၼိုင်ႈတၢၼ်ႇမီး– 640 လွႆႉလင်ႈယဝ်ႉ။

9။ ၼွင်းဝၼ်းၼိုင်ႈၶႆႉ ယတ်ႉၶိုင်ႈၵၼ်– လူမ်းထူလ်ႈလွႆ ၶဝ်ႈၵွၵ်ႇတင်းလႆႈ ၵမ်းပွင်းမီး (23040) ယဝ်ႉ။

10။ ၵႃႇႁႃႇရတၢင်းၵိၼ်ၵူႈမိဝ်း ၼိုင်ႈဝၼ်း ပေႃးၵိၼ်ၶမ်ႉၶၵ်း– 5 ပွၼ်း၊ ပုၼ်ႈတႃႇ (1.43) ၶၼ်ႉ ပိၼ်ၶိႈယိဝ်ႈ ထွၵ်ႇပိတ်ႈယဝ်ႉ။

11။ ႁိူင်းထၢတ်ႈယႂ်းယႃႉ ၼွင်းတူဝ်– သင်ၵဝ်တႆႈယႂ်း တေလိူင်းတၢၼ်ႇလိူင်း တီၼ်းတႆႈ (25) လိမ်ႈသေ ၶၢမ်ႇၵိုင်မွၵ်ႈ (3) မိၼိတ်ႉယဝ်ႉ။

12။ သီႇလိုတ်ႈ တၢင်းလႆႈ ၵၼ်လႆယူႇၼွင်းတူဝ် ႁူဝ်တေႃႇတီၼ်ၶႆႉ– သင် တိုတ်ႉယိတ်ႇသိူဝ်ႈ ယိူင်ႈမႆၵႃႇဝၢဝ်ႇ–တၵ်းယၢဝ်းမွၵ်ႈ လၵ်းပွင်း (168) လၢၼ်ႉ ထၢၼ်ႇၶႆႉယဝ်ႉ။

13. လိူတ်ႈလုၵ်ႈၸၢႆး မၢၵ်ႇၵူဝ်လႄႈ လႆႈပိူင် ပၼ်တိၼ် ပၼ်မိုဝ်း ၵွၵ်းၵူဝ်ယဝ်ႉ၊ ၼိုၼ်းၶဝ်ႈၸၢႆး ၵူဝ်လႄႈၼႆ — ႁိုင်ၼိူင်ႈမိၼိတ်ႉယဝ်ႉ။

14. ၵူၼ်းၵႃႈယူႇပွတ်း တင်းၵူၼ်းၵႃႈယူႇယၢဝ်း ယဝ်ႉၼိုင်ႈဝႆႉမွၵ်ႈ (50) ပီ၊ ၵိုတ်ႇ ယိုၵ်းပႆ ထေႃႇ တႃႇ၊ တၢင်းပႆၼိုင်ႈၵေႃႉယၢဝ်းၵႂႃႇ — လၵ်းပွင်းမီး (65,000) ၵွၵ်းမိုၼ်ႇ ႁႃႈႁိူင်ယဝ်ႉ။

15. ၵႃႈယူႇ ၵူၼ်းၵေႃႉၼိုင်ႈၼႆႉ — ၸၵ်းႁိူတ်း သၢမ်ပုၼ်ႈ၊ ၵၼ်မၼ်းလႆႈ ႁိူတ်း၊ လၢတ်ႈ၊ ၵိၼ်၊ မီးသွင်ပုၼ်ႈ။ ၵိုတ်းပုၼ်ႈၼိုင်ႈၼၼ်ႉ ပဵၼ်ၼွၼ်း၊ ၵမ်ႇၵူႉသင် မိူၼ်ၵူၼ်းတၢႆယဝ်ႉ။ မိူၼ်ဝႃႈ ၵႃႈယူႇ လႆႈယူႇ 30 ပီ။ 10 ပီၵူၼ်းတၢႆ၊ 20 ပီ ၵူၼ်းလိပ်း။ ၸႆး — 20 ပီၼၼ်ႉ ၵၢၼ် ၵုသူလ်ႇတၢင်းလီ — တေတၼ်း လႆႈႁိူတ်းဝႆႉထၢၼ်ႇႁိုဝ် လီဝူၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၵေႃႉၵဵပ်းႁွမ် — [ၼၢင်းသႅင်ၼွၼ်]

ၵႃႇၸူဝ် ၼမ်ႉၸူင်း

ၶရိတ်ႈ — 1960၊ လိူၼ်ၵျၼ်ႇၼူဝ်ႇရီႇ၊ ႁိူင်းၵူၼ်းမေႃ — မိူင်းၼေႇ၊ 150 ၵေႃႉ၊ ႁိူင်းၵူၼ်း မိူင်းမၢၼ်ႈ ပဵၼ်ယူႇလႄႈ ၵေႃႇသၢင်ႈ ၵႃႇၸူဝ် ၼမ်ႉၸူင်း တီႈတႃႈၵုၼ်လူင်၊ ၵိူင်ႇၵူဝ်းၵၢင်ႉ သိၼ်ႈဝီၸၢပ်ႈၵၼ်။

ပိုတ်ႇမႂ်ႇမိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႈ — 1965၊ လိူၼ်ၼူဝ်ႇဝႅမ်ႇပိူဝ်ႇ 22 ဝၼ်း။ ၵႃႈတၢၼ်ႇငိုၼ်းမၢၼ်ႈ သီႇသိပ်းလၢၼ်ႉသၼ်ယဝ်ႉ။

ႁိူင်းတွင်ႇၵျီး

ၵႅင်းၵရိတ်ႈ ၵယေးပိၼ်ႇ (ၼယ်ႇ(လ်)တီႇပရၢၼ်ႉ) ၵေႃႇတင်ႈ ႁိူင်းတွင်ႇၵျီး မိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႈ — 1894။ လိူၼ်လႅပ်ႉထိမ်ႇပိူဝ်ႇ 15 ဝၼ်း၊ ဝၼ်းၸၼ်။

လံာ်ဆဲးယၢ့ ကမ့ၢ်ပခံလဲ

ပှၤလုၢ်, လံာ်ဆဲးယၢ့
ခိၣ်ဒိၣ်လံာ်ဆဲးအံၤ.– ဂ့ၢ်ကျိၤ
ဘံၢလီၢ်ဖိ [70,000] လၢအဆၢ.
ဂ့ၢ်ဘၣ်. [105] မီၤဆီတ်.ယဝ်.—

ခီၣ်ဝ်လုမ်ဒၣ်ယၢ.ခဲ. ဂ့ၢ်ဆဲးလုတ်,လံာ်ဆဲးယၢ့ ခ့ၣ်းမိၣ်းဧခ,ခမ်ဒသပိုခ်; ယဝ်.။ ခ့ၣ်းဂ့ၢ်ဆဲးမိၣ်းဧခ, (1000) လၢခ်.ခဒခ်. ပေါ (4) ဂေါ.ခဲ– (1) ဂေါ.ခဲ. လုတ်,လံာ်ဆဲးယၢ့၊ ဂမ်;ခမ်ပီခ်ဂ့ၢ်ဆဲးထဲၤ၊ ဂ့ၢ်ဘၣ်လုတ်,လံာ်ဆဲးယၢ့ ခမ်ဧလ; လဲ;ပီခ်ရေါးဂၢ, ခ်ခ်,သိုဝ်, (CANCER) ယူ,ယဝ်.။ မိုဝ်;ပီ–1960 ခဲဒိ;၊ တိ;မိုင်ႏလူင် သျၢင်,ရၢ်ႏခဒခ်. လဲ;ဂ်ပ်ႏတူလ်ႏ သံခ်;မခ်ႏဧလ; လဲ;ရူ. ဝါ;– ပေါးဂ့ၢ်ဆဲးမိုင်း ခဒိုင်;သံခ်ခဲ. တဲၢဂ့ၢ်ဘၣ်ရေါးဂၢ, ခ်ခ်,သိုဝ်, မီးယူ– (5.25) ဂေါ.ယဝ်.။ ထိုင်မါး 1974 ခဲဒိ;၊ ပေါးဂ့ၢ်ဆဲးခဒိုင်;သံခ် တဲၢဂ့ၢ်ဘၣ် ရေါးဂၢ,ခ်ခ်,သိုဝ်,ခဲ. မီးမါး (27.12) ဂေါ.ယဝ်.။

ပေါးလုတ်, လံာ်ဆဲးယၢ့ခဲ. ထၢင်;ကမ်,မ်ခ်; လွင်;ယူ,လိ ဂ့ၢ်ဆဲးရဝ်း ခဲ– တေရူ.ထိုင်ဂခ် ဂူ;ဂေါ.ယူ,။ ထၢတ်;ခဒိ,ဂူဝ်,တိခ်း (NICOTINE) ကခ် ပါးခ့ၣ်းလံာ်ဆဲးယၢ့ခဲ. ထၢင်;ဂ့ၢ်တ်းရွဲ;ဂ့ၢ်ဆဲးရဝ်း ပီခ်ရေါးဂၢ,မၢဂ်,ရူဝ်ထဲ၊ ပွတ်, ခ်ခ်,သိုဝ်,ဧလ; လွင်;လိုတ်; ပခ်,ရွပ်း ခ့ၣ်းတူဝ်ရဝ်း လဲ;လူ.လံဝ်ဂၢ, ယူ,ယဝ်.။ ဂ့ၢ်ဆဲးယှဲး လံာ်ဆဲးယၢ့ ထိုဝ်းခဲ.ဂေါ; ဂ့ၢ်တ်းရွဲ;ထိုင်ဟိ;လူမ်းကါး ဂၢသ်, ကမ်,ထိုခ်;သ့ၣ် (AIR POLLUTION) ဧလ; ပီခ်ကခ် ထူလ်;ထဲယၢပ်, မါးယူ,ယဝ်.။

ၽွလ်းၵမ်ႉလီ လွင်ႈလုတ်ႉလ်ၶၼ်းယႃႈ

1။ ၵွပ်ႈလုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈၸလႈၵႃႇ။
2။ ၵူၶၼ်းလုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈၶၼ်ႉ ၶႄႈတႃႇလီဝ်းႁူႉ,လီဝ်းၸၵ,သေ ၵူၶၼ်းၵၶၼ် ၵမ်ႉ,လုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈ။
3။ မီးယိၶၼ်ႉလုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈဝၶၼ်းလွႆ (10)လ်ၶၼ်း၊ ပေႃးထိုင်ပီၶိုင်ႈမႃး တေမူတ်းငိုၶၼ်းၵူႃႉ,ၵႃႈႁိုဝ် ? ငိုၶၼ်းၶၼၶၼ်ႉ ပေႃးလွႆႉတိုဝ်းတၢင်ႉ,တီႈ တေမီးၽွလ်းလီၵႃႈႁိုဝ် ?။
4။ ငိုၶၼ်းလႆႈသိင်ႈၵႃႈလ်ၶၼ်းယႃႈ သုၶၼ်ႉ,တူဝ်ၸလႈတမ်းၶၢၵ်ႉ။
5။ ၽႆးမႆႈၶူဝ်းၶုင်ႈ မဝ်ႉ,သၢင်ႉ,ထုၵ်ႉ၊ ပႃးၵူဝ်းႁူၶၼ်း တင်းႁူၶၼ်း။
6။ ႁိတ်းၵၢၶၼ်ႁူဝ်ႉငၢႈၸလႈ တူဝ်ၵူၶၼ်ႈ လွႆၵူၶၼ်ႈ။
7။ ႁိင်းလၢမ်ႉ ၵႃႉရိုင်ႉ ၵႃႉမၵုင်ႉ,ၵေႃႈၵူၶၼ်ႈ။
8။ ၵႆႉပိၶၼ်ႁူဝ်ၶႆႈ ႁူဝ်မဝ်း၊ လွႆသၶၼ်ႉ,လွႆဝႆ။
9။ ၵွၵ်းၵေႃႁိုတ်ႉ,ႁိင်ႈၸလႈ တေႃးသယ်ႉ,လွႆပွတ်း။
10။ လပ်းရေႃးၵႃႉ,ငႆၢႈ၊ ၵႆၢယၢပ်ႉ။
11။ ၵႆၢႁိုဝ်ႉ ၵႆၢၶႆးမိၶၼ်။

ပိုင်ပိၶၼ်လိုဝ်းၶၼ်ႉ ၵဝ်ငိုၶၼ်း လုတ်ႉ,ၽႆးသေ သိုဝ်ႉၵဝ် ရေႃးၵႃႉ,သွႆႉ, ၶိူဝ်းတူဝ်၊ ႁူႉၵၶၼ်ယူ,ၵူႈၵေႃႉၵေႃႈ ၵူၶၼ်းလပ်း လ်ၶၼ်းယႃႈၶၼ်ႉ– ယင်းၵမ်ႉ, လၢင်ႈလင်းလ်ၶၼ်းယႃႈလႆႈ ယင်းလုတ်ႉ,ယူ။

ၵွပ်ႈၶၼ် ပေႃးႁဝ်းမႃး လီပ်ႈႁိၶၼ်းတူလ်း.... ၵွပ်ႈသင်ၸလႈ ၵူၶၼ်းႁဝ်း လုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈၶၼ်–

1။ ပေႃးလုတ်ႉ,လ်ၶၼ်းယႃႈဝႆႉၶၼ်ႉ– ၵၢပ်ႈႁၢင်ႈ လိုဝ်ႈလွႆႈဝႆႉၸလႈ၊ မိူၶၼ် ၶၼင်ႉ ႁိတ်း (FASHION) ၵၶၼ်ၶိုင်ႈသေလုတ်ႉ။
2။ လုၵ်ႈၵွၶၼ်ႉ,ၶဝ်ၵေႃႈ ႁၶၼ်ၵူၶၼ်းလူင်ၶဝ်လုတ်ႉ,ၸလႈ ယိူင်ႈလုတ်ႉ,လွမ်း၊ (မိူၶၼ်ၶၼင်ႉ,ၵူၶၼ်းလူင်ၶဝ် လွႆႉၵူႃႉ,လပ်းၽႆး လ်ၶၼ်းယႃႈၸလႈ လၢမ်း လုတ်ႉ,တူလ်း)။
3။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ ၵမ်ႉ,လၢင်ႈႁိတ်းသင်၊ ၶၢၶၼ်ႉၸလႈလုတ်ႉ။
4။ ႁူႈၵႃႉ,ရူင်ႉ,လ်ၵ်ႈလႆၢႈ ယေႈလူဝ်ႈ ယေႈၵ်ပ်ႉၸလႈ လႆႈလုတ်ႉ,ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႈႁူ ပဝေႃႇသူ

ၶွင်ႈမိူင်းဢမေႇရိၵၢၼ်ႇၼၼ်ႉ ၵူပ်ႈပိူင်ႈႁူႉလွင်ႈလိူၼ်းယႃႈ ၵမ်ႇပၼ်လိ တီႈႁူၼ်းႁဝ်းမႃးၼႄႈ— ၶတ်းၸႂ်ၵ လိူၼ်းယႃႈသေ ၵႂၼ်ၵၼ် တတ်းလိူၼ်းယႃႈမႃးယူႇယဝ်ႉ။ မုၵ်ႉလုမ်း (AMERICAN CANCER SOCIETY) လႅၼ်း ငၢၼ်းဝႃႈ— ၵိင်ၼိူဝ်ႁူၼ်း (158,000) ၵေႃႉသေ လွပ်ႇထတ်းတူၺ်းၼၼ်— လႆႈႁၼ်ၸိုင်ႈၼိုင်ႈပႆႇပႆႇ ႁူၼ်းလိူဝ်းၵၼ် လုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈ ယူႇသေႇသေႇၼၼ်ႉ ၵမ်ႉလႆႈ လွင်ႉယႃႈယႃသင်သေ— ႁူဝ်ပၢၵ်ႇ 95% တတ်းလိူၼ်းယႃႈလႆႈၵေႃႇ ယူႇယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၼၼ် လဝ်ႈၵဝ်ႇၵေႃႈ ပဵၼ်ႁူၼ်း လုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈ ၵေႃႉၼိုင်ႈၼင်ႇ ၵဝ်ႇ ၵမ်ႇလွင်ႈႁႃႉ ?။ လွင်ႈဝႃႈ လိူၼ်းယႃႈၼၼ်ႉ ၵမ်ႇပၼ် ၽွၼ်းလီသင် တီႈႁူၼ်းႁဝ်း လိူင်ႉႁိူဝ်ၵေႃႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇတေႁူႉထိုင်ယဝ်ႉ။ ၵူပ်ႈၼၼ် ပေႃးၶႂ်ႈ ယူႇလီမီးႁႅင်းလိူင် တတ်းပဵတ်ႈသေတႃႉ၊ လႅၼ်းတတ်းမၼ်း ပဵၼ်ၼင်ႇယႃႇတိုၼ်ႈ ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

[1] မၵ်းမၢဝ်ႉယၢမ်းဝၼ်း ၵမ်ႇလုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈ

ၶွင်ႈၽွင်းၼိုင်ႈလိူၼ် ယႃႇၶိူႈတိူဝ်ႉမိူၼ်ႈ ၵၢၼ်ငၢၼ်းသေ ၶတ်းလွင်ႈၶိူႈ ယိၼ်ႉလုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈယွမ်းလူင်း။ လွင်ႈလပ်းၼီႇၵူဝ်ႇတီၼ်းၼႄႈ ၵွၼ်းၽိူဝ်း ၵၼ်လၢင်ႈၶဝ်ႈမႃးၶွင်ႈတူဝ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ႁိတ်းၶိူႈယွမ်းလူင်း။ တတ်းလိူၼ်းယႃႈ တူၺ်းၶွင်ႈၽွင်းဝူင်ႈၼိုင်ႈ သွင်ဝူင်ႈသေ— သိပ်ႇမၵ်းမၢဝ်ႉ ယၢမ်းဝၼ်းၵမ်ႇ လုတ်ႇမၼ်းလူဝ်ႈၶၢဝ်း (30) ဝၼ်း၊ ယႃႇၶိူႈပိၵ်ႇပိူင်ႈလိၵ်ႈလႅၼ်းသင်၊ ၵူပ်ႈသင် ၼႄႈ ႁဝ်းၶႂ်ႈတတ်းလိူၼ်းယႃႈၼၼ်ၵေႃႈ ႁိတ်းၶပ်ႉမႃႇသေ တိုၵ်းသူၼ်းတူဝ် လဝ်ႈၵဝ်ႇ။ ၼင်ႇႁိူဝ် တေတတ်း လိူၼ်းယႃႈလႆႈၼၼ်ၼၼ်ႉ လူဝ်ႇဝူၼ်ႉမိူၼ်ႈ— "ၽွၼ်းၵမ်ႇလီ လွင်ႈလုတ်ႇလိူၼ်းယႃ" ၵၼ်လၢတ်ႈမႃးပႃႈၼိူဝ်ၼၼ်ႉတႃႉ။

[2] ႁၢင်ႈႁိူၼ်း ပုၼ်ႈတႃႇတတ်း

ၼပ်ႉတူၺ်းလိူၼ်းယႃႈ ၵၼ်ႁဝ်းလုတ်ႇတင်းဝၼ်းၼၼ်ႉ မီးၵႃႈႁိူဝ်၊ ပေႃးတတ်းလိူၼ်းယႃႈမႃး ႁဝ်းလုတ်ႇလိူၼ်းယႃႈ တေႃႇယွမ်းလူင်းၵေႃႇဝၼ်း ၼိုင်ႈလႅၼ်လိူၼ်းၼၼ် တေလႆႈႁူႉဝႆႉ။

ထၢင်ႈလၢႈၶိုင်ႈ တၢမ်ႈမၢသ်ႂ်ႉၶွင်ႈပပ်ႉမၢတွင်း၊ လွင်ႈတၢင်းလိၵ်ႈယၢႆႈ ၵၼ်ႈႁဝ်းလုတ်ႉၵူႉၵူႈလိၵ်ႈၸဵင်ႈ– ႁွပ်ႈသၢင်ႁဝ်းလုတ်ႉ၊ တီႈၶွင်ႈယိုၼ်ႈလေႈ ၼၼ်ႉ တေလႆႈ မၢဝ်ႉ ႁၢႈလွၵ်း၊ "ယၢမ်းလုတ်ႉ" "လုတ်ႉလၢလိၵ်ႈ" "တီႈလုတ်ႉ" "လႆႈတီႈလႂ်" ၸဵင်ႈ "လွင်ႈတၢင်း" တေလႆႈမၢဝ်ႉပုင်ၼင်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။ တူၺ်းလွၵ်းမၢၼႆႉသေ–တီႈလွၵ်းၵၼ် "လုတ်ႉလၢလိၵ်ႈ" ၼၼ်ႉ ပေႃးႁဝ်းလုတ်ႉ ႁၢႈလိၵ်ႈ ၼႆၵေႃႈ လႆႈမၢဝ်ႉၸဵင်ႈ ထၢင်ႉယွမ်းလူင်းၵဝ် ပွၵ်ႈၵိတ်းၵိတ်း။ ႁဝ်းလႆႈ လိၵ်ႈယၢႆႈတီႈလႂ်၊ လုတ်ႉယၢမ်းလႂ်၊ ႁွပ်ႈသၢင် ၸဵင်ႈလုတ်ႉ ထႃႉၵူႉ ထုဝ်းၼႆႉ တေလႆႈႁူႉဝ်ႉသေ– ထၢင်ႈမူၼ်ႉၸမ်းၶိုၼ်း ယူႉယဝ်ႉ။

ထွမ်းၵဝ်လွၵ်းလၢႈပႃႈတူဝ်ႈၼႆႉသေ တတ်းလိၵ်ႈယၢႆႈလႆႈယူႉ

- ၶွင်းဝၼ်းထိၶိုင်ႈၸဵင်ႈ လိၵ်ႈယၢႆႈ လိၵ်ႈထိၶိုင်ႈၼႆႉ– ပေႃးထပ်း ၽွႆးလုတ်ႉလႆႈ (15) မိၼိတ်ႉၼႆ၊ ထၢင်ႈမႃး ဝၼ်းၶိုင်ႈသမ်ႉ လူဝ်ႉ ထပ်းၽွႆးလုတ်ႉလႆႈ ႁိုင်သေ မူဝ်ႈဝၼ်းထိၶိုင်ႈၼၼ်ႉ ႁိတ်းထုင်ႉၼႆ ၵူႉပၼ်ၵူႈဝၼ်း။
- ပေႃးၶႆႈလုတ်ႉလိၵ်ႈယၢႆႈ ၼႂ်ႉၵႃႈလႃး ထွင်ႉၵွႆႈ ထပ်းၽွႆးလိၵ်ႈ ယၢႆႈ၊ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ လၢႈၵႃႉရင်ႉႁဝ်းပဵၼ်ႈသေ။
- မၵ်းမၢ ယၢမ်းၵၼ်ႁဝ်းၵမ်ႉလုတ်ႉ လိၵ်ႈယၢႆႈၼၼ်ႉသေ ၼင်ႉႁိုဝ် ၶၢဝ်းယၢမ်းၵမ်ႉလုတ်ႉမၼ်းၼၼ်ႉ ၼမ်မႃးတိၵ်းတိၵ်း ႁႂ်ႈၶတ်းထွႆ။
- ပေႃးၵိၼ်ၶဝ်ႈယဝ်ႉ လူၵ်ႉၵွၵ်ႉ တီႈယူၼ်ၵိၼ်ၶဝ်ႈ ၵမ်းလီဝ်သေ– ပႆႇတၢင်းပဵၼ်ႈ၊ ၵမ်ႉၼၼ်ႉ ပွတ်ႈၼွၼ်ႈပဵၼ်ႈ။
- ပေႃးလုတ်ႉလိၵ်ႈယၢႆႈသိင်ႈယဝ်ႉမတ်ႉၶိုင်ႈႁွၼ်ႉ၊ ထွင်ႉသိုဝ်ႉထၢင်ႈ။
- ပေႃးလုတ်ႉထိုင်ၶိုင်ႈလိၵ်ႈယဝ်ႉ၊ မွတ်ႉၽွႆးပဵၼ်ႈ၊ ဝႆႉပုၼ်ႈတႃႉ လုတ်ႉထၢင်ႈပွၵ်ႈၶိုင်ႈ။
- တေၵမ်ႉလႆႈဝႆႉ ႁွၵ်းတုင်းယဝ်ႉလိၵ်ႈယၢႆႈ။
- လိၵ်ႈယၢႆႈၼႆႉ တေလႆႈဝႆႉတီႈၵၼ်ၵဝ်ယၢပ်ႉ၊ ရေႃႉလေႈၶသႂ်ႉ ၶွင်းတိုၵ်ႈၶတ်းသေႃးဝႆႉ။
- ယိုင်းမၢဝၼ်းၵၼ် ႁဝ်းတတ်းလိၵ်ႈယၢႆႈၼၼ်ႉ– တေထိုင်လႆႈႁႃႉ ? ၵမ်ႉထိုင်လႆႈႁႃႉ ? ၼႆ– ၵေႃႉၶိုင်ႈၸဵင်ႈၵေႃႉၶိုင်ႈလူဝ်ႉတႃႉၵၼ်။

– ၵမ်းၵမ်းတူၺ်းပၼ် တီႈပပ်ႉမႃႇတွင်း၊ လွင်ႈဝႃႈ ႁဝ်းၵမ်ႇလုတ်ႇလိၼ်ၶၼ်းယႃႈပူၼ်ႉမႃး ၵႃႈႁိုဝ်ယဝ်ႉၼႆ– ပပ်ႉမႃႇတွင်းႁဝ်းၵူႈဝၼ်းၼႆႉ ႁဵတ်းႁႂ်ႈႁဝ်းပႃးၸွမ်းမႃးယူႇယဝ်ႉ။

[3] ထိုင်တီႈ တတ်းယဝ်ႉ

တေလႆႈယွင်ႈယေႃးပၼ်တူဝ်လဝ်ႈၵဝ်ႇ လွင်ႈတတ်းလိၼ်ၶၼ်းယႃႈ၊ ပေႃး ၸိုင်ၶႆႈလုတ်ႇလိၼ်ၶၼ်းယႃႈ မီးမႃးထိုင်ႈၼႆ–

– တေလႆႈဝူၼ်ႉၶိုၼ်း ဝၼ်းၵၼ်ႁဝ်း ၵမ်ႇလုတ်ႇလိၼ်ၶၼ်းယႃႈၼၼ်ႉ။

– တေလႆႈႁဵတ်းၵၢၼ်ပိၵ်ႈ ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ပႆႇတၢင်းလိၵ်ႈ။

– ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈတတ်းလိၼ်ၶၼ်းယႃႈၼေႈ ပေႃးၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်ၵမ်ႇဝၢၼ်ၼႆ– တၢင်းၵိၼ်ၵၢၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ ၶတ်းၸႂ်တတ်းပိတ်ႈလွမ်း၊ ပေႃးတတ်း လိၼ်ၶၼ်းယႃႈႁိုင်မႃးယဝ်ႉ၊ တၢင်းၵိၼ်ၼၼ်ႉ ႁူႉတေၵိၼ်လႆႈၶိုၼ်း လီလီယူႇ။

– တေလႆႈႁဵတ်းႁႂ်ႈ မိူဝ်းႁဝ်းမီးၵၢၼ် တူင်ႉၼိုင်ယူႇတႃႇသေႇ။

– ပေႃးသူပ်းႁဝ်း ၵႃႇသၢင်ႇၶၢင်ႈလူဝ်ႇဝႆႉ သေမိူဝ်းမိူဝ်းၼႆ–တေလႆႈ ၵၢပ်ႈဝႆႉမႆႉၼေသႇၼိူဝ်ႈ၊ ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၵူမ်ႇမႃၵ်ႇၵူမ်ႇဝႆႉ။

– တူၺ်းၵၼ်ႁဝ်းမႃႇတွင်းဝႆႉၼၼ်ႉ ၼိုင်းယွင်ႈ(90)ဝၼ်းၼႆႉ ႁွပ်ႈၵမ်ႇ လုတ်ႇလိၼ်ၶၼ်းယႃႈၼေႈ ၵိပ်ႈႁူမ်ႈၸိုၼ်းလႆႈဝႆႉ ၵႃႈႁိုဝ်ယဝ်ႉ။

– ၵၢပ်ႈသၢင်ႇၶၢင်ႈ တူဝ်ၸိုၵ်းၵူၼ်ႈၵွၼ်ႇဝႆႉၼႆလိူင်– တေလႆႈထူၺ်ႈၸိုၵ် ၶဝ်ႈၵွၵ်ႇပၼ် ႁၢမ်ႉႁိူင်းႁိူင်း။

– လိၼ်ၶၼ်းယႃႈ ၼႂ်ႈလိၼ်ၶၼ်းၵူၺ်း ၵမ်ႇပိၼ်သင်လႆႈ ပေႃးလုတ်ႇၼႆ– လၢင်ႈလပ်းၶိုၼ်းၼေႈ ၶင်ႇႁိုဝ် တေၵမ်ႇလုတ်ႇမိၼ်ႈထိုင်ႈၼၼ်ႉ လူဝ်ႇဝႆႉသတိယူႇသေႇသေႇ၊ ယိၼ်ႉမၼ်းမႃးၶေႃႇၵႃႈလႃးၼေႈ–

လုတ်ႇမၢၼ်ႈၵူႈ ဢိူင်ႈလၢၼ်ႉၼႆ- ယႃႇၶႄႉလူး ထုၵ်ႇတူၵ်းသေ သိုပ်ႇ
လုတ်ႇၵူႈတိၵ်းတိၵ်း၊ တတ်းပၢတ်ႈၶိုၼ်းၵမ်းလဵဝ်။

ႁူပ်ႉႁဵင်း ၵမ်ႇလုတ်ႇ လၢၼ်ႉယႃႈယဝ်ႉၼႄႈ- ၶၢင်းဢွၼ်းယၢမ်း (12) ထူဝ်ႈမွင်းၼႆႉ တူဝ်ၶိုင်းထဝ်ႈၵဝ်ႇ မီးမႃးၵၢၼ်ႁႅင်းၶိုၼ်းၼႆ- တေလႆႈႁူႉလီလီ ယူႇယဝ်ႉ။ ၶၢင်းတူဝ်ၶိုင်းၵူၼ်းႁဵင်းၼႆႉ ၵႃႇပုၼ်ႇမူဝ်ႇဢွၵ်ႇသႂ်ႇ (CARBON MONOXIDE) ၼႄႈ ၶီႇၵူဝ်ႇတိၼ်း တေယွမ်းလူင်းၵူႈၶိုၼ်း၊ ႁူပ်ႉပိူဝ်ႈၵူၼ်း ၽွၼ်းလၢၼ်ႉယႃႈသေ မၢၵ်ႇႁူဝ်ၸႂ်ၼႄႈ ပွတ်ႇႁဵင်း တီႈၵၢၼ်ၵမ်ႇလီဢၼ်ႇၵေႃႈ တေလီမႃးၶိုၼ်းယူႇ၊ ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း တူဝ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇတေလႆႈမီးလွင်ႈလီလိူဝ် သေ ၵၢၼ်မုင်ႈမွင်းဝႆႉဢၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၵမ်ႇႁိုင် ၵမ်ႇဢၢၼ်း တူဝ်ႁဵင်းတေလႆႈႁၼ် လွင်ႈလီမႃးတိၵ်းတိၵ်း။ တၢင်းလႆႈၶၢမ်ႇၵႂၢမ်းသႃႇၵေႃႈ တေလီ- တေၽႂ်ႈမႃး၊ ၵၢၼ်ႁဵင်းၵႂႃႇယူႇ ဢၼ်ႇၵေႃႈ တေၵႂႃႇၵူႈယူႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈၽိတ်းၵၢၼ် ၶၢင်းတွင်ႉ ၶၢင်းသႂ်ႈႁဵင်း ၵေႃႈ- တေလီမႃးၶိုၼ်းမိူၼ်ၵဝ်ႇ၊ ၵႂၢမ်းၵေႃႈၵေႃႈ တေထိုၼ်ႈသႂ်မႃးၶိုၼ်း၊ ထူလၢႆႈထုၵ်ႇၵေႃႈ တေင်ႈမႃးၶိုၼ်းသေၵမ်ႇၵႃး တေလႆႈလွတ်ႈပူၼ်ႉၵႂႃႇၵၼ်း ၽွၼ်းလၢၼ်ႉယႃႈၼႄႈ ယူႇလီမီးႁႅင်းယူႇယဝ်ႉ။

ပိူင်လူင်မၼ်းၼႄႉ ဢၼ်ႇႁိုဝ်ထဝ်ႈၵဝ်ႇ ပေႃးတေၵမ်ႇၶိုၼ်းလုတ်ႇ မၢၼ်ႈလၢၼ်ႉယႃႈသေ၊ ပၢၼ်ၶိုၼ်းၶႃႈလၢၼ်ႉယႃႈဢၼ်ႇ မၼ်းၵပ်းၵႃႇလူၺ်ႈထုၵ်ႇ ထဝ်ႈၵဝ်ႇၵူၺ်းယဝ်ႉ။

ပီႈမၢဝ်ႇသဝ်ႈ [ၵိၼ်းတုင်]

ပပ်ႉပိုင်ႈၵိင်

(1) TIME 18. 6. 84

(2) READER DIGEST
"HOW TO BE AN EX-SMOKER" April, 1984

★ ၵမ်ႇလႆႈသိင်ႈၵႃႈမၼ်းၼႄႈ ပူၼ်ႈထူမ်းၵူႈၵေႃႉဢၼ်ႇ ပၼ်ယုမ်ႉ။
ၵၢၼ်လႆႈသိင်ႈၵႃႈမၼ်းၼႄႈ ပူၼ်ႈထင်းဢၼ်ႇ ပၼ်မဝ်းလဝ်ႈ။

★ ၶွင်ၽၢၵ်ႇ ၵၢၼ်လီတွၼ်းပူၼ်ႈဢၼ်ႇ ပၼ်မိတ်ႉတႃႇ။
ၶွင်ၽၢၵ်ႇ ၵၢၼ်ႁၢႉဢၼ်ႇသမ်ႉ ပၼ်ၵႃမ်းပွင်ႉ ၵႃမ်းလႃႇ။

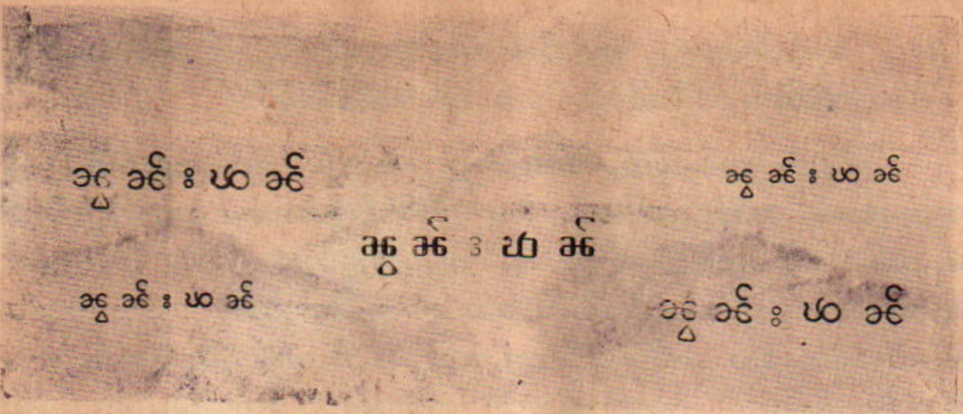

ၶိုၼ်းလေႃးၵၼ်ႇ ၵူၼ်းႁဝ်းၵေႃႉလိုၵ်ႈယိုၵ်ႈသေၵမ်ႉဝႃႈ- တေယၢမ်ႈၶူၼ်ၶိူဝ်း ယၼ်ယူႉၵူႈၵေႃႉ။ ၵူလုမ်းၵႃႈၵေႃႉၶိုင်ႈ တင်းၵေႃႉၶိုင်ႈ လွင်ႈတၢင်းၶူၼ်ၶိူဝ်း ယၼ်ၶၼ်ႇ မၼ်းၵမ်ႉမူၼ်ၵၼ်၊ လႆႈၶူၼ်ၶိူဝ်းယၼ် လွင်ႈလီလွင်ႈလႃႇ လွင်ႈၶိ လွင်ႈသူဝ်း လွင်ႈယၢၼ် လွင်ႈမီး လႃႇငႃႉလူဝ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ၶူၼ်ၶိူဝ်းယၼ်ႁၼ်ယဝ်ႉသေ- မၢၼ်ႉမိူၼ်ႈ လိုဝ်ႈလိူဝ်ႈလွမ်းၶၼ်ႉၶိုၼ်းယၼ် ၶၼ်ႇၵေႃႈတေမီး၊ ၵမ်ႉလိုဝ်ႈလိူဝ်ႈလွမ်းၶၼ်ႉၶိုၼ်းယၼ်ၶၼ်ႇ ၵေႃႈတေမီး ယူႉယဝ်ႉ။ ပေႃးမႃးတူလုမ်း ၶိုၼ်းပိုၼ်းပြႃးၵေႃးတမလဝ်ႈၼႆႉလိုင် မူဝ်ႈမၼ်း လဝ်ႈ တေလူင်းတေႉ ပတိသၼ်ႉထေႉၶၼ်ႇ ပၼ်ယၼ်ၶိမိတ်ႈ ပိၼ်လၢင်ႇ ယိုၵ်ႉငႃးလိူင် မႃးၶဝ်ႈတွင်ႇ ၶၢင်းသီႉရိမႃႉယႃႉယူႉယဝ်ႉ။

သမ်ႇထိူင်ႈ မူဝ်ႈၵၼ်လဝ်ႈၵေႃးတမႁဝ်း ၶဝ်ႈထူၼ်ႉ ယိုၵ်းၵမ်တုၵ်ႇၵ လရိယႃႉထိုင်ႁူၵ်းပိသေယဝ်ႉ လမ်တေႁုပ်ႈလႆႈသပ်ႇပလ်ႉလူတလၢၼ်ႉၶၼ်ႇ မၼ်းလဝ်ႈ ၶူၼ်ၶိူဝ်းယၼ်ႁၼ်-

1. ၵဝ်ယိူၼ်ႉလိၼ်မူင်း ႁိတ်းယႃႈႁူပ်း၊ လွႆမိင်းမူရိႉ ႁိတ်းမွၼ်ႁူဝ်၊ တိၼ်ယၼ် ယင်ႉၶမ်ႇသမ်ႉမုတ်ႈတြႃႉ တၢင်းလၢၼ်း၊ မိုဝ်းသွင် ယိူဝ်ႉ သႂ်ႇ- ၶူ ၵႂ်ႉယင်ႉၶမ်ႇ သမ်ႉမုတ်ႈတြႃႉ တၢင်းၵွၵ်ႉ တၢင်းတူၵ်း။

2. ယႃႈၵၢၼ်ႈၶိူင် ၵွၵ်ႉတီႈသႂ်လီ၊ သုင်ယၢဝ်းပိၼ်ဝႃႈ၊ ႁၵ်ႈမၼ်း ယင်ႉတူၵ်းၶိုၼ်းပုမ်၊ ယုမ်းမၼ်းယိုႉလူင်းထိုင်ၶႃ။

3. ၶူၼ်ၶၢဝ်၊ လုပ်ႉၶိုၼ်ႈ ၶိုဝ်တိၼ်သွင်ယိူဝ်ႉ ယိူဝ်ႁူဝ်ၶဝ်ႉ။

4။ ၶူၵ်ႉလိူင်၊ လႅင်၊ လမ်း လေႃး မိၼ်မႂ်းတူၵ်း ႁိမ်းတိၼ်လဝ်ႈ ၶူၼ်ၶဝ် လႅၵ်ႈလႆႈ ပဵၼ်သီၶၢဝ်လိူမ်ႈမူတ်းမူတ်း။

5။ ယႃႈသၢင်းၵျၢၼ်ႇ ပႆႇၶိူဝ်ပႂ်ႇၵူင်ၶိူဝ်ႈ– ၵူႈသမ်ႉ ၵမ်ႇၶူၵ်းတိၼ် သေၵိတ်း။

[ပဵၼ်ၶိူင်းဝၼ်းလၼ် ထိုင်မႂ်း ဝၼ်းပုတ်ႉပဵၼ်ပြႂ်းယဝ်ႉ။]

ၵူပ်ႈၼႆ လွင်ႈၶွၼ်းယၼ်ၼႆႉ ၵီႈသင် သမ်ႉမႂ်းႁဵတ်းပၼ် ႁႃႈၶွၼ်းယၼ်၊ ၶိူင်းၶွၼ်းယၼ်ၼႆႉ မၼ်းမီးလွင်ႈသိုင်ႇသိမ်းထိူင်ႉႁိူဝ် ? မေႃပႆးသႆး (သိပ်ႇ)ၶဝ် တေႇထိမ်ႇၵွၼ်ႇမႂ်း တေႃႇထိုင်ယၢမ်းလႅဝ်– ယင်းတိုၵ်ႉလွပ်ႇႁႂ် ထတ်းတူၺ်းယူႇ၊ ပႆႇႁၼ်လွင်ႈတၢင်းမၼ်း တႅတ်ႈတႅတ်ႈၼႅတ်ႈၼႅတ်ႈ။ ၵူၼ်းၵၼ်မီးလိၵ်ႈ မီးလႆး ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇ မႂ်ႇသုင် ထိူဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ– ၵပ်းၵႃႇလူၺ်ႈ လွင်ႈၶွၼ်းယၼ်ၼႆႉ ပပ်ႉၵျၢမ်းမၼ်း လႆႈႁၼ်မီးဝႆႉ ႁင်းယႂ်ႇ ႁင်းမၼ်းယူႇ။ ၶိူင်းပပ်ႉၵျၢမ်းၶွၼ်းယၼ် ၵၼ်ၶဝ်ၸၼ်ဝႆႉ ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ၵမ်ႉၼမ်ဝႃႈ– ပဵၼ်ယၼ် ၵတိတ်ႈ ၼိမိတ်ႈၼႆ ယူႇယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၼင်ႇၼႆ ၵူၼ်းႁဝ်းၵေႃႈ ပေႃးၶွၼ်းယၼ်ႁၼ်မႂ်းထိုင် ၵဵပ်းယုမ်ႇဝႃႈ– ပဵၼ်ယၼ်ၼိမိတ်ႈဝႃႈၼႆၵၼ်ယူႇမၢၵ်းမၢၵ်း။ ၵူၺ်းၵႃႈၶွၼ်းယၼ်ၼႆႉပဵၼ်ယၼ်ၼိမိတ်ႈႁႂ်ႉ ? ပဵၼ်ပေယႂ်းၵတၢင်ႇထိုဝ်ႉတၢင်ႇပိူင်ႁႂ်ႉ ? ယွၼ်ႉၵေႃႈၵမ်ႇလႃတ်ႈလႆႈ။

ထွမ်းလူၺ်ႈ ၼင်ႇၼႆသေ ၶွၼ်းယၼ် ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ– ပဵၼ်သင် ? လွင်ႈယုမ်ႇယမ်ပိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ သမ်ႉဝႃႈဝႆႉ ထိုင်ႉႁိူဝ် ? ၵူပ်ႈသင်ၸလႆႈ ၵူၼ်းႁဝ်းၶွၼ်းယၼ် ? ထိူဝ်းၼႆႉ လီၶဝ်ႈထွႆႇသေ လီႁူႉဝႆႉယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈယုမ်ႇယမ် ပိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ

1။ ယီယၢမ်းႁဵတ်း။
2။ ယိပ်ႇတူဝ် ပွႆးၶိင်းႁဝ်း ပၼ်ၶွၼ်းယၼ်။
3။ ထွႆႇ၊ လိူတ်ႈ၊ လူမ်းႁဝ်း။
4။ ယၢမ်ႈလႆႈပဵၼ်၊ ယၢမ်ႈလႆႈႁဵတ်း။
5။ ၵၢင်ႈၵၢၼ်း ဝူၼ်ႉထိုင်။
6။ လႆႈႁၼ်၊ လႆႈငိၼ်း။

7· တီႏခ့ၣ်ခ်ႏ ကမ်ႇၣ်မ်ႉလၣ်ပ်ႏ။

8· ပယော့ႏဂ။

9· တီႏကခ်ကမ်ႇလီယူႇ (မူခ်ခေင်ႇ ပ့ႇဂၣ်ဝ်ႏ) ငၠႇယူႇမၣ်ခ်ႏဧလႏလဲႏ ခ့ခ်ႏဃခ်ခ်ယူႇယဝ်ႉ။

ကခ်ဂၣ်ပ်းကဝ်သဖော့ႏတီႏပ့်ငႇမခ်ႏ

ပေ့ႏဃခ်ရှခ် လွင်ႏလီခ်ႉ- တေကမ်ႇပခ်ဃွခ်ႏလီ၊ ပေ့ႏဃခ်ရှခ် လွင်ႏထ့ႉသမ်ႉ တေပခ်ဃွခ်ႏလီခ်သေ ဂၣ်ပ်ႏယုမ်ႇဝံႉယူႇယဝ်ႉ။ တီႏတၣ်ဂ်ႏ မခ်ႏ- ပေ့ႏခ့ခ်ႏဃခ်ရှခ် ငူႏရှဝ်ႇ၊ ငူႏခခ်ႇပွင်ႏခ် တၢင်ႏခ်ခ်တေဂ့ၢ။ ပေ့ႏဃခ် လံႏကၢပ်ႇခေမ်ႉလိုတ်ႏခ်- တေမီႏ တၢင်ႏမူခ်ႏသိုဝ်ႏ၊ မီႏငိုခ်ႏ မီႏခမ်ႏ။ ပေ့ႏလံႏဃခ်ရှခ် ဃိတ်ႏဂခ် ထွမ်ႏဂူခ်ႏတၢင်ႇဂေ့ႉခ် ရှဝ်ႏတေ ကွင်ႇ၊ ပေ့ႏခ့ခ်ႏဃခ် ခ့ခ်ခိုခ်ႏတင်ႏတူဝ်ခ်- တေမၢဂ်ႏမီႏခ်ယူႇယဝ်ႉ။

ပေ့ႏဃခ်ရှခ် လွင်ႏလီသမ်ႉ ဂၣ်ပ်ႏကဝ် တၢင်ႏသဖော့ႏ ပိခ်ႏဃူခ်၊ မူခ်ခေင်ႇ- ပေ့ႏလံႏဃခ်ရှခ် သၢဝ်လဝ်ႏကွခ်ႇ ကမ်ႇခေခ် ပွံႏလၢမ်ႏခ်- တေပၣ်ခ်ထွ်တုဂ်ႉခ၊ ပေ့ႏခ့ခ်ႏဃခ် လံႏငိုခ်ႏလံႏခမ်ႏခ်- လွင်ႏမၢဂ်ႏမီႏ တေလုသုမ်ႏ၊ ပေ့ႏဃခ် လံႏပၣ်ခ်ဂူပ်ႉဂူႏ ဧတႇခေ့ႏရှူခ်ႏခ်- သမ်ႉတေလံႏ ခံႏခေၢဝ်ခ်သေ- ယုမ်ႇယမ်ဝံႉယူႇယဝ်ႉ။

ပေ့ႏရှဝ်ႏမ့ႏ ထတ်ႏသၢင် ဝူခ်ႉတူလ်ႏလီလီဧတႉ- လွင်ႏဝ့ႏပၣ်ခ် ခ်မိတ်ႏဧလႏ ဂၣ်ပ်ႏတီႏပွင်ႇသဖော့ႏခ်ူဝ်ခ့ခ်ႏဃခ်ခ်ႉ- မၢခ်ႇမၣ်ခ်ႏထိုဝ်ႏထွ်ႏ ဂေ့ႏမီႏ။ ကမ်ႇမၢခ်ႇမၣ်ခ်ႏဧလႏ ဃိတ်ႏဃူခ် ငၠႇဂေ့ႏ လံႏရှခ် ဝံႉယူႇ။ ဂွပ်ႏခ် တေလံႏ ဂၣ်ပ်ႏမံၢတၣ်တ်ႏတၣ်တ်ႏ ခၣ်တ်ႏခၣ်တ်ႏခ်ဧတႉ ပၣ်ခ်ကခ်ယၢပ်ႇ ဃိုတ်ႇဝံႉ လွင်ႏခိုင်ႏ ယူႇယဝ်ႉ။

ဂွပ်ႏသင်ဧလႏ ဂူခ်ႏရှဝ်ႏခ့ခ်ႏဃခ်

ပေ့ႏတေ ဃုလ်ႇလၣ်င်ႏတီႏပွင်ႇ "ခ့ခ်ႏဃခ်" ခ်ထိုင် တေလံႏဝ့ႏ- "က့ႇရှင်ႇ ကခ်ဂၣ်တ်ႏရှူႏ ထိုင်တီႏ ထွ်ရှဝ်ႏထၢင်ႇခေခ်ႉ" ခ်ယဝ်ႉ။ ဂၣ်င်ႏထွ်

(WILL POWER) ယႂ်ႇၼႄႇကႃးလႃးၼလႈ– လွင်ႈတၢင်းကၼ်ႁပ်ႉတေထုပ်း လႃးတၢင်းၼႄႈၼၼ်ႉ လႆႈလပ်းမၼ်ႈတီႈကႃႇႁူင်ႇႁဝ်းသေ– လႆႈၼွၼ်းယၼ် ႁၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

လွင်ႈၵူၼ်းႁဝ်းၼွၼ်းယၼ်ၼႆႉ ကႃႇႁူင်ႇကၼ်ႁဝ်းႁၼ်ၼလႈလိူဝ်ကၢင်ႈ ကၢၼ်းႁဝ်း၊ မၼ်းသၢၼ်ၶတ်းၵၼ်သေ– ႁၢႆႈပီၼ်တီႈၵွၵ်ႇၵူႇၼၼ်ႉ လွင်ႇလႆႈ ၼွၼ်းယၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ ယိုင်းကၢၼ်းၼွၼ်းယၼ်ၼႆႉ– ၵဵတ်ႇၼၶၼၵႁႉၵင်ႈပၼ် ၵူၼ်းၼွၼ်းလပ်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးလွမ်းကႃႇႁူင်ႇၼလႈလိူဝ်ကၢင်ႈကၢၼ်းႁဝ်း သေ တူဝ်ၶိင်းႁဝ်းတူင်ႉၼိုင်လွမ်းၼႆ ၼွၼ်းတေကမ်ႇလပ်းလႆႈယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ ၼင်ႇႁိုဝ်ၵူၼ်းႁဝ်း တေကမ်ႇတိုၼ်ႇၼွၼ်းၼၼ်ႉ– ႁၢႆႈပီၼ်တီႈၵွၵ်ႇသေ လႆႈ ၼွၼ်းယၼ်ပၼ်ယူႇယဝ်ႉ။

တီႈတဵၵ်ႈမၼ်း– သိၼ်ၵူၼ်မေႃးလွမ်းႁိမ်းႁွမ်းၼႆႉ– ၼိုဝ်းၼွၼ်းယၼ် ၼၼ်ႉ– ပိၼ်ႇပီၼ် သိၼ်မူၼ်ႈသိုဝ်းလိူ ၶွင်ၵူၼ်းၼွၼ်းလပ်းၵူႇ ယူႇယဝ်ႉ။ ပုၼ်ႈတႃႇ ၵူၼ်းၼွၼ်းလဵတ်းၼတႃႉ ၵွပ်ႈသိၼ်ၵူၼ်မေႃးၼႆႉၼလႈ လႆႈတိုၼ်ႇ လုၵ်ႉမႃးယူႇယဝ်ႉ။

ၼွၼ်းယၼ်ၼႆႉ ပီၼ်လိူဝ်ႁိတ်းၵၢၼ် ၶွင်ၵူၼ်းၼွၼ်းလပ်းၵေႃႉၼိုင်ႈ၊ ၵူၼ်းၵေႃႉလိူဝ်ၵေႃႈယၢမ်ႈၼွၼ်းယၼ်ယူႇသေတႃႉ–ယူႇမဝ်မၢင်ပဵတ်ႈၵမ်ႉၼမ်၊ ၵူၼ်းၵေႃႉကၼ်ဝူၼ်ႉမၼ်ႈ လွင်ႈႁဝ်းၼွၼ်းယၼ်ၼၼ်ႉႁၢမ်ႉၵေႇဝႆႉ။ ယၢမ်း မိူဝ်ႈၵူၼ်းႁဝ်းၼွၼ်းလပ်းယူႇၼၼ်ႉ– လိူၼ်ႉလွတ်ႈလိဵဝ်းဝႆႉ၊ ၵွပ်ႈကၼ်လိူဝ်ႁဝ်း ၼၼ်ႉ လွတ်ႈလိဵဝ်းဝႆႉၼလႈ လိူၼ်ႈကၼ် ပိဝ်ယူႇလွမ်းလူမ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ တွမ် ၵၼ် မႃးၶိုၼ်းသေၼလႈ လွင်ႈကၼ် ထုပ်းမၼ်ႈမႃးလိူဝ်းၼၼ်ႉ– လင်ႇပိၼ်ႇ ပီၼ်ၼွၼ်းယၼ်သေ သူင်ႇပၼ်တီႈၵွၵ်းၵေႃႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈသူင်ႇပၼ်ပီၼ်လိူင်ႈ ပီၼ်ၶိူဝ်းၵေႃႈမီး၊ မိူဝ်ႈသူင်ႇပၼ် ပီၼ်ပွတ်း ပီၼ်တွၼ်ႈၵေႃႈမီး။ ၵွပ်ႈၼႆ– ႁဝ်းၵႂ်ႉၼွၼ်းယၼ်ၼမ်သေတႃႉ လွင်ႈႁဝ်းၼွၼ်းယၼ်မႃးၼၼ်ႉ ကမ်ႇလၢင်ႈ မေႃႇလၢတ်ႈၼၶပီၼ်တူၼ်ႈပီၼ်ၶိူဝ်းၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

လိူဝ်ကၼ်ကမ်ႇႁူႉ (ဘဝၵ် SUB-CONSCIOUS MIND) ၼႆႉ ပီၼ်တီႈယူႇ ၼွၼ်းယၼ်ယဝ်ႉ။ လိူဝ်ကၼ်ကမ်ႇႁူႉၼႆႉ မီးၵိၼ်ႁႅင်းၼမ်သေတႃႉ– ကမ်ႇမီး လႃၼ်ႇတၢင်းႁူႉၼလႈ လွင်ႈၵူၼ်းႁဝ်း လႆႈႁိတ်းယိတ်းၵူႇ ပိုင်ႈၵိင်ၼိူဝ်လိူဝ် ကၼ်ကမ်ႇႁူႉၼႆႉ ၼမ်ယူႇၼတႃႉယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼႆ လွင်ႈၼွၼ်းယၼ် တၢင်းလင်

ၼလႈတၢင်းၶႄႈ ၵမ်ႇၵပ်းၵၢႆႇၵၼ်၊ ၶိုၼ်ႈၶႂၢမ်းယၢမ်းသင်ၵေႈ ၶႂၢမ်းယၢမ်း ၵူၺ်ႇပဵတ်ႈယဝ်ႉ။

ယူႈမီးပိုၼ်းႁူဝ်ႉ ၵေႃႉၶိုင်ႈလၢင်ႇဝႃႈ– "လိၵ်ႈၵၼ်ႁဝ်း ၶႂၢမ်းယၢမ်းၼၼ်ႉ ပဵၼ်လိၵ်ႈတၢင်းၶိုင်း" လိၵ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ– လွင်ႈထူပ်း၊ လၢႆး၊ ႁၼ်၊ ငိၼ်းၼလႈလွင်ႈ လႆႈမႆႈတွင်းဝႆႉၶၼ်ႉ ၼလႈသင်၊ ၵၢင်ႈၵၢၼ်း ၶိုင်ႈလိၵ်ႈဝႆႉၶၼ်ႉ ၼလႈသင်၊ လွင်ႈပဵၼ် လွင်ႈလူႉ ၵၼ်ပူၼ်ႉမၢႆးၶၼ်ႉ ၼလႈသင်၊ လွင်ႈလႆႈ တူဝ်ထူပ်း မိုဝ်းထိုင်မၢႆးတီႈ ၶွင်ပူႇယၢႆႈ ပေႃႈၼမ်ႈႁဝ်းၶၼ်ႉ ၼလႈသင်.... လိူဝ်းၼၼ်ႉ– မၼ်းမၢႆး ႁူမ်ႈလေႃးၵၼ်ၼလႈ ၵမ်ႇပေႃႇၵွၵ်ႇႁၢင်ႈယၢင်သေ လႆႈၵွၵ်ႇမၢႆး တီႈလိၵ်ႈ (ယပင်ၵ) ၶၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။ လိၵ်ႈၵၼ်ၼၼ်ႉ ပဵၼ်တီႈလူႉတုမ်သုၼ်သၢၼ် လွင်ႈတူဝ်ထူပ်း မိုဝ်းထိုင် ၵူႈမဵဝ်းမဵဝ်းၼလႈ– လိၵ်ႈတင်းၶွၵ်ႈ ၶွင်ၵေႃႉၵၼ် ၶႂၢမ်းလပ်းယူႇသမ်ႉ ႁိူၼ်းလိုဝ်ႈႁိူဝ်ႉ ယေႈၵဵပ်ႉၵွၼ်ႇ ၼႆသေ– လွင်ႈတၢင်း ၵၼ် လူႉတုမ် သုၼ်သၢၼ် ယူႇတီႈ လိၵ်ႈတၢင်းၶိုင်းၶၼ်ႉ– လႆႈလုၵ်ႉတိုၼ်ႇ တူင်ႉၶိုင်မၢႆးယူႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈတၢင်းၵၼ် လုၵ်ႉတိုၼ်ႇ တူင်ႉၶိုင်မၢႆးၶၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ– "ၶႂၢမ်းယၢမ်း" ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ႁိူႈပီႈၶွင်ႉတၢႆးႁဝ်း ၶႂၢမ်းလပ်းယၢမ်းလီသေၵမ်း....

လၢႆးၶွင်ႉ [ၶေမၢႆးရထ်ႉ]

လွင်ႈၵၢလူဝ်ႇမီး

★ ပေႃးလူဝ်ႇတိုၵ်းသိုၵ်းလိုင် လူဝ်ႇမီးၵူၼ်းႁတ်းႁၢၼ်။

★ ပေႃးလူဝ်ႇႁဵတ်းသၢင်ႈ ၶႄႈၵၢၼ်လိုင် လူဝ်ႇၵူၼ်းမေႃပၼ် တၢင်း ဝူၼ်ႉ ၵၼ်လိုဝ်ႈလိူဝ်ႈ။

★ ယၢမ်းမိူဝ်ႈၵိၼ်တၢင်းၵိၼ်လိုင် လူဝ်ႇမီးၵေႃႉႁၵ်ႉ ၵၼ်မၼ်ႈလိူဝ်။

★ ယၢမ်းမိူဝ်ႈမီးမၢႆးလွင်ႈတၢင်းၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉလိုင် လူဝ်ႇမီး ၵူၼ်းၵၼ်မီး ပိုၼ်းႁူဝ်ႉယဝ်ႉ။

[လေႃးၵၼ်ႇတိ]

တႃႇႁဵၼ်းပဵၼ်မႃး ပပ်ႉလိၵ်ႈၶိုတ်း ပၢၼ်

ႁူၶၼ်းႁဵပ်း မူပ်ႈႁွၶၼ်ႇ—

ပေႃးလူဝ်ႇ,တၼ်ႈ လူဝ်ႇ,မၢႆလိုၼ်– လႆႈတၼ်ႈ လႆႈမၢႆသေ, ၶိုဝ်ႈႁိၶၼ် ၶိုဝ်ႈၽႃႇ ၼလႆႈ ၶိုၼ်းဝိုၼ်ပေ, ဝိုၼ်ထၢၶၼ်။

ႁူၶၼ်းႁဵပ်း မူပ်ႈလဵပ်—

လွမ်းလူလၢႆႈ– ၵႃႇ,လ၊ တေ,သ၊ ပယေႃးၵ၊ လိၵ်ႈလိၢႆႈ ပိၶၼ်,ပိၼ်ပိၶၼ်မႃး၊ ၵွၵ်းၵေႃ လႃၶၼ်,ႁူၶၼ်းႁဵပ်းၵေႃႈ ၶိုတ်း လွမ်းၵၢပ်ႈပၢၶၼ်ၼလႆႈ—

ပေႃးလူဝ်ႇ,တၼ်ႈ လူဝ်ႇ,မၢႆလိုၼ်– မီးမႃးလေႈတႃ,တၼ်ႈ တႃ,မၢႆမၶၼ်းသေ ၵမ်,ၵႃး မီးပႃးလၢၵ်ႈၵိတ်,မၶၼ်းထိၼ်ႈ လူးႁွၶၼ်,ယဝ်ႉ။

☆ တႃႇၶႂ်ႈပိၼ်ႇမႄး ပပ်ႉလိၵ်ႈၶိုတ်းပၢၼ် ☆

ဝဵင်းတွင်ႇၵျီးၼႆႉ တၢင်းတႃႇဝၼ်းၾၵ်ႇ မီးလွႆႈသုင်လူင် တူၼ်းယၢဝ်း လိူၼ်းၼၢင်ၶၢင်ၵႂႃႇတၢင်းႁွင်ႇ တၢင်းၸၢၼ်းဝႂ်ႉ၊ ၶၢဝ်းယၢမ်းလိူၼ်မၼ်းသမ်ႉ ပဵၼ်လိူၼ်ၵမ်ၶၢဝ်းၵတ်း၊ ထိုင်ႁွင်း (၅) မွင်း ယၢမ်းၼင်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ ၵၼ်ပဵၼ် သႅၼ်းသႅင်လႅတ်ႇၵုၼ်ႇၵွၼ်ႇၼၼ်ႉ ယင်းပႆႇလႆႈႁၼ်။ ၵူၺ်းၵွမ်ႉလႆႈႁၼ် လူမ်းယဵၼ် ဝႃႇယႃႇ သႃႇၵဝ် မွၵ်ႇၵုမ်ႈ သုမ်ႇၵမ်ႈ ယူႇၼိူဝ်လိၵ်းႁူၺ်ႈပႆ လွႆႈလိုဝ်းၼၼ်ႉ ပႆပႆ မႄးမႄးသေ– ယဵၼ်းပိၼ်ႇပဵၼ် ၼမ်ႉၼၢႆးႁွင်ၵွၼ်ႇၵွႆႇ လူင်းယူႇယဝ်ႉ။

ႁွင်းမိူဝ်ႈၼင်ႇၼၼ် ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ၼင်ႈသေ ၵူမ်ႈၼႃႈထတ်းလိၵ်ႈ ယူႇတီႈႁိူၼ် ႁိူင်ႈၵၢၼ် ၵိတ်ႇလိၵ်ႈႁဵတ်းၶႃႈၼၼ်ႉ– ၵတ်းၵေႃႈၵတ်းၼႄႇ မိုဝ်းယိပ်းၵမ်တဵမ်ႈ ပေႃးၵမ်ႇၶႆႈလႆႈ။ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ– "မီးမၵ်ႉႁဵတ်းထၢၼ်ႇ ၵၼ်ၼိုင်ႈ၊ ၼင်ႈသေ ႁၢင်းမိုဝ်းပေႃးၼႆ– တေၵျႃႉ တၢၼ်ႇႁိုဝ်ၼေႃႇ...." ၼႂ်းလွင်ၵဝ်ၶႃႈ ယင်းတိုၵ်ႉ ဝူၼ်ႉဝႃႈၼင်ႇၼႆ– လႅင်ႇမီး ၼၢင်းယိင်းသွင်ၵေႃႉ လူဝ်ႈပၢၼ်ၶႃႈ သၢၼ်ႇတၢၼ်ႇ ၵမ်ႇပေႃးပႆႈပိုင်ႈၵၼ် ၶဝ်ႈမႄးထၢမ်ဝႃႈ–

"ႁူႈလတ်းၵၢၼ် လွင်ႇယူႇၶႃႈၼႄႇ ?"

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ငွၵ်ႈႁူဝ်တူလ်းသေဝႃႈ–

"ယူႇၶႃႈၵေႃႈ.... ပဵၼ်ၵဝ်ၶႃႈၼႆႉ ၵမ်းလိဝ်ယဝ်ႉ၊ လူဝ်ႇသင်ၶႃႈ ?"

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈတွပ်ႇၶိုၼ်းဝႃႈၼင်ႇၼႆ၊ လႅင်ႇလုၵ်ႉလတ်းပၼ်တင်ႇၶႂ်ႈၶႃ သွင်ၵေႃႉ ၼင်ႈသေ လိငၢမ်း၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈၼင်ႇၼၼ် ၵႃႈၼမ်ႉႁူမ်သႂ်ႇတူဝ် ၵွၼ်ႇသွင်ၶႃ မိုတ်းၶဝ်ႈ ၼိူဝ်ၶူႈၼင် ၵဝ်ၶႃႈမႄး၊ ၼႄႇႁၢင်ႈ ၼိူဝ်ႈလွၵ်ႇၵဝ်ၶႃႈ လိၼ်ႈပၢင်ႇသိူဝ်းသႂ်သေ ၵျႃႇမူၼ်ႈဝႂ်ႉမဵဝ်းၼိုင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

"လုၵ်ႉတၢင်းလွႆမႄးၶႃႈ.... ယူႇတီႈလွႆ.... မီးလွင်ႈၵၢၼ်သင်.... ၵဝ်ၶႃႈ တေလႆႈ လွႆႈထႅမ်ပၼ်လိူင်ႉႁိုဝ် ?"

ၶေႃႈထၢမ်ၵဝ်ၶႃႈ ထၢမ်ၵူႃႉဢၼ်ၼၼ်ႇ– ပေႃးထၢၼ်ႉ, ပိူၼ်ႈယိုဝ်းၵွင်ႈ ၵေႃႉတေႃႉလႄႈ– ၶႃသွင်ၵေႃႇၵေႃႈ ၵိုင်ႇၵၢင်ႇ ၵမ်ႉလၢင်ႈ တွပ်ႉလႆႈ ၵမ်းလဵဝ်၊ ၵေႃႇဢိုင်ႈလႄႈၵေႃႇဢိုင်ႈ ယၵ်ႇတူလုၺ်းဢေႃႈၵၼ်သေ၊ ၵေႃႇၵၢၼ် ႁၢမ်ႇၶၢဝ်ႇဢၼ်ၼၼ်ႇ လၢင်ႉဝႃႈ–

“လုၵ်ႇတၢင်းၵၢတ်ႉ, မႃးၵေႃႈ.... တီႈယူႉတႄႇ ယူႉတႃႈၼီႈလိၵ်း၊ ႁႃးၶႃႈသွင်ၵေႃႇ လႆႈလွၵ်ႇၼၼ်ဝႃႈ– ၶႆႈၶိုၼ်းၵိတ်ႉၵွၵ်ႉလိၵ်ႈ (ဢၼ်ၼၵ်ႉ, ပူးယႄး) ဝႃႈၼၼ်– တေလွႆႈထိမ်ပၼ်လႆႈယူႉၶႃႈယူဝ်ႇ ?”

“ၵေႃႈ.... လႆႈၶႃႈၵေႃႈ.... မူႉလိၵ်ႈ တႃႉတေၵိတ်ႉၵွၵ်ႉဢၼ်ႇ ၵဝ်မႃးယူႉၶႃႈႁႃႇ ?”

“ၵဝ်မႃးၵေႃႈ....။ ဢၼ်းသိၼ် ၵဝ်မူႉလိၵ်ႈ ၶိုၼ်းထူင်တိဝ်ႈဢၼ်ႇ ၵွၵ်ႉမႃးလူး....”

လိုဝ်ႈၵေႃႇၵၢၼ်ဝႃႈဢၼ်းသိၼ်ဢၼ်ႇ လၢင်ႉၵဝ်မူႉလိၵ်ႈၵွၵ်ႉၶိုၼ်းထူင် ယဝ်ႇ ယိၼ်ႈပၼ်ၵဝ်ၶႃႈ၊ ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ႁပ်ႇၵဝ်သေ– လႆႈႁၼ်မူႉလိၵ်ႈဢၼ်ႇ ပိၼ်ၵၢၼ်ၵိတ်ႉၵွၵ်ႉႁိုင်ဢႄႉလႄႈ ၵဝ်ၶႃႈလၢင်ႉဝႃႈ–

“မူႉလိၵ်ႈဢၼ်ႇ ၵိတ်ႉၵွၵ်ႉႁိုင်ဢႄႉယဝ်ႇၶႄႈ....”

“ၵွပ်ႈဢၼ်ၶႃႈယဝ်ႈ.... ႁႃးၶႃႈ သွင်ၵေႃႇ ၶႆႈၶိုၼ်းၵိတ်ႉဢၼ်ႇ၊ တၢင်းႁဝ်းၶႃႈ ပိူၼ်ႈသူင်ၵၼ် တႄႇတႄႇ။ လွႆႈၵိတ်ႉၵွၵ်ႉပၼ် လႆႈယူႉ ၶႃႈယူဝ်ႇ ?”

“လႆႈယူႉၶႃႈ....ၵူလုၺ်းၵႃႈႁဝ်းၶႃႈၵုပ်ႉၵၼ်တၢင်းႁိုင်ယဝ်ႇ၊ လိုဝ်ႈၵၼ် ၵေႃႈပႆႉလႆႈႁူႇ။ လိုဝ်ႈၵဝ်ၶႃႈတႄႇ ႁၼ်ႇ– ထႆႈသုရိၼ်ႉ။ လိုဝ်ႈ....လိုဝ်ႈ.... ဢွၼ်ႇ.... ပီႈ.... ၶႃႁၼ်ႇလူင်ႇႁိုဝ်ၶႃႈ”

ၵႃႈပူၼ်ႇမႃး ၵဝ်ၶႃႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်းၵမ်ႉပေႃးသူႈၵၵ်း။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈလႆႈ ႁၼ်ဢၼ်းယိင်းသွင်ၵေႃႇ ၵၼ်ဢွင်ႈယူႉတေႃႉဢႃႈၵဝ်ၶႃႈ၊ လူဝ်ႈပၢၼ်ၶႃ တင်းၵဝ်ၶႃႈ ၵမ်ႉပေႃး ပႆႈပိုင်ႈၵၼ်လႄႈ.... ၵိုင်ႇၵၢင်ႇ တေႁၼ်ႇလူင်ႇႁိုဝ် ၵေႃႈ ၵမ်ႉၶႆႈလွမ်ၼ်ႈသေ လၢတ်ႈၵွၵ်ႉသူပ်း ပေႃးၵၵ်းၵိၵ်းလူင်ၵူၺ်ႉယဝ်ႇ။

“လိုဝ်ႈႁႃးၶႃႈ သွင်ၵေႃႇ– ဢၼ်းဢၼ်ႇ ဢၼ်းသိၼ်၊ ၶႃႈတႄႇ– ႁၼ်ႇဝႃႈ–ဢၼ်းယူး။ တၢင်းႁဝ်းၵမ်ႇဢမ် ပိူၼ်ႈႁၼ်ႇဝႃႈ ႁမ်ႈသၢင်ႉဢၼ်းယူး ဢၼ်ၵေႃႈ.... ႁႄႈ.... ႁႄႈ....”

ပိၼ်ႈႁူ ပတေႃႇသႃႇ

ၵေႃႈ.... လႆႈႁူႉထၵ်း လိုဝ်ႈသိင်ၵၼ်ယဝ်ႉ ၵမ်ႇၵႃး၊ ပိၼ်ႈပႃးၵူၼ်း မိတ်ႈၵၼ်ၵႂႃႇၼႆႉ– လူမ်းတေႉတေႉ။ ၵူလ်ႈၵႃႈ– တႃႇတေၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ ပဝ်ႉလိၵ်ႈ 'ဢိူင်းမွၵ်ႇပူးယႃး' ၼႆႉ ႁူႈၵဝ်ၶႃႈ ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပၼ်လႆႈႁိုင်ပဝ်ႉ ?''

ၵေႃႉလိုဝ်ႈႁွင်ႉဝႃႈ– ၸမ်ႈသၢင်ႇဢိူင်းယူးဢၼ်ၼႆႉ ထင်ႇမိၼ်ႉဢၼ်တႃ တူလ်ႈဢိူင်းသိင်သေ ဝႃႇထူးမိၼ်းၵဝ်ၶႃႈ ဝႃႈ–

“ၶႆႈႁူႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပၼ်ၸေႉ. ၶႆႈႁူႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပၼ်ဢမ်ယူႇ၊ ပွၵ်ႈၼႆႉ ငိၼ်းၵေႃႈၵမ်ႇပေႃးၵိတ်းဢမ်ယဝ်ႉ၊ ၵိတ်ႇပၼ်တႃႇ [50] ပဝ်ႉ ၶႃႈၸေႈ၊ ပွၵ်ႈတေမႃးထင်ႇႁွတ်ႈမႃးလႄႈ ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပၼ်ထႅင်ႈႁၢမ်ႉဢမ်ၶႃႈ၊ ၵိတ်ႇပၼ် လႆႈယူႇၶႃႈယူဝ်ႉ ?''

လႆႈငိၼ်းၵႂၢမ်း ၸမ်ႈသၢင်ႇဢိူင်းယူး တွပ်ႇၶႃႈမႃး လူင်ႉဢၼ်ႇၼႆ.... ၵတ်းထၢၼ်ႇ လူၼ်ၵမ် (၅) မွင်း ယၢမ်းၼၼ်ႉ မူင်းတွင်ႇၵျိုးၼႆႉ– ၵဝ်ၶႃႈၸေႉ ႁူဝ်ႇလီႈႁၢင်ႈပေႃးလိုမ်ႉၵွၵ်ႇ။ ႁိတ်းႁုဝ်ၸေႈဝႃႈဢၼ်– ၵၼ်ၵဝ်ၶႃႈထၢမ် ၵူႇဝႃႈ– “တေလႆႈၵိတ်ႇပၼ် လႆႈႁိုင်ပဝ်ႉ။” ၶႃႈဢိူင်း သွင်ၵေႃႉဝႃႈ– “ႁူႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇပၼ် [50]ပဝ်ႉ.” ဝႃႈၼႆႉ– ၵၼ်ထၢမ်ၸေႈ ၵၼ်တွပ်ႇ ၵမ်ႇ ဢၼ်တင်းၵၼ်ၵဝ်ၶႃႈထၢင်ႇဢၼ်ႉ ယၢၼ်ၵၼ်ၵႂ်ၼႄႇၸေႈ– ၼုင်းလိူဝ်ၵဝ်ၶႃႈ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ ယိုၵ်ႉယၢၵ်ႉ တူၵ်းလိူဝ်ယူႇယဝ်ႉ။

ၵူလ်ႈၵႃႈ– ဢၼ်ႇႁုဝ် ပေႃးတေပိၼ်ႈ ၵၢၼ်ငၢၼ်းၵူႈ တၢင်းသွင်ပႃႈ သွင်ယႃႇ ၵေႃႈပိုၼ်ဢိုၼ်ႈ၊ ဢၼ်ႇႁုဝ် ၸမ်ႈသၢင်ႇဢိူင်းယူးၶႃႈသွင်ၵေႃႉ ပေႃး တေပွင်ႇ သဝႃး ၵၢၼ်ၵိတ်ႇလိၵ်ႈဢၼ်ၼႆႉ ပိၼ်ႈတွၼ်ႈ ပုၼ်ႈယွၼ်းၵဝ်ၶႃႈ လူဝ်ႇလႆႈသပ်းလႅင်းပၼ်ယူႇဝႃႈၼႆႉ– ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈယုမ်ႉသေ သိပ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ–

“ၵိတ်ႇပၼ်ၸေႉ လႆႈယူႇၶႃႈ.... ၵႃႈၶၼ်မၼ်း တေမ်ႈၼႆႈဢမ် ၵိတ်း ဢိုင်ႈ ၵူလ်ႈၵေႃႈ....''

“တေမ်ႈၼႆႈ ပဝ်ႉလႆႈပိူၼ်းၶႃႈ ?''

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ပိုတ်ႇတူၺ်းၶေႃႈမူႇလိၵ်ႈသေ လႆႈႁၼ်ၶေႃႈမူႇလိၵ်ႈၵၢၼ်ၵဝ်ႇမီး(160)ၶေႃႈ၊ သိူဝ်ႇ(ၵ်)မၢၼ်း 5×7 ၼိဝ်ႉလႄႈ– ၸင်ႇၼပ်ႉၵႃႈၸေႈ၊ ၵႃႈမိုၵ်ႉ၊ ၵႃႈၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈ၊ ၵႃႈၽွမ်ႈ၊ ၵႃႈတူပ်ႉၸႄႈလႄႈ– တႃႇပေႃးထိုင် ပိၼ်ပပ်ႉၼၼ်ႉသေ ၸင်ႇၶိုၼ်းတွပ်ႇဝႃႈ–

“ၼိုင်ႈပပ်ႉၼႆႉ မၢၼ်ႈယူႇ [50] ပျႃးၵေႃႈ”

“ၵူဝ်ႉ....!”

ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းၽူႈၵေႃႈ ဝႃႈ– “ၵူဝ်ႉ....”ၼႆ၊ ယၵ်ႉတူၺ်းၼႃႈၼၢင်းသႅင်သေ ၶိုၼ်းဝႃႇထူးၵဝ်ၶႃႈ ဝႃႈ–

“ႁဝ်းၶႃႈ မူဝ်းၼႆႉတၢင်းႁဝ်း ၼိုင်ႈပပ်ႉ [10] ပျႃးၵူၺ်း၊ ႁဵတ်းႁိုဝ် သမ်ႉမၢၼ်ႈပိၼ် ၼိုင်ႈပပ်ႉ [50] ပျႃးၶႃႈလႃႇ ?”

“လွင်ႈၵႃႈၶၼ်မၢၼ်းမၢၼ်ႈၼမ်ၼႆ။ ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇၸၵ်ႇလႄႈလွင်ႇ မၢၼ်ႈၼမ်ယဝ်ႉ၊ ပေႃးၵိတ်ႇၼမ်ၸႄႉ– [10] ပျႃး ယဝ်းတေ ၵမ်ႇထိုင် လူးႁွၼ်ႇ။”

“ႁိူဝ်ႇ.... ႁဵတ်းႁိုဝ်သမ်ႉဝႃႈ ပေႃးၵိတ်ႇၼမ် [10] ပျႃး ယဝ်းတေ ၵမ်ႇထိုင်ဝႃႈၼႆ ၶႃႈၵမ်ႇပွင်ႇၸႂ်ၵႄး....။ လွင်ႇမၼ်းပွင်ႇၸႂ်ႁႃႉၼၢင်းသႅင် ?”

“ၶႃႈၵေႃႈ ၵမ်ႇပွင်ႇၸႂ်ၼင်ႇၵဝ်ႇ....”

“ပေႃးၵမ်ႇပွင်ႇၸႂ်ၵေႃႈ ၶႃႈတေ သပ်းလႅင်းပၼ်.... တေႃႈဝႃႈ– ယၢမ်းမၢၼ်း မီးယူႇၶႃႈၸႂ် ?”

“ယၢမ်းလူင်ႉႁိုဝ်ၶႃႈ ?”

“ၶႃႈတေသပ်းလႅင်းပၼ်ၼႆႉ။ မၢၼ်းတေႁိုင်ၵိတ်းၼိုင်ႈ၊ ယူဝ်မီးတၢင်း ၵႃႇတၢင်ႇတီႈလႄႈ– လွင်ႇမီးၵၢၸိင်ႇၼႆၵေႃႈ....တႆးႁဝ်းၼႆႉၵေႃႈ ပေႃးပႆႇ လေႃးၵၢမ်းပိူၼ်ႈ ယဝ်းပႆႇပွင်ႇၵၼ်လူးႁွၼ်ႇၶႃႈၶေႃႈ.... ၸႃႈ.... ၸႃႈ....”

“ၵၼ်ပီႈသုရိၼ်ႇထၢမ်ၼၼ်ႉ “ယၢမ်း”ၼႆ–ၶေႃႈလိဝ်ၵူၺ်းၶႃႈလႄႈ– ယၢမ်းသင်ႁိုဝ်တေၵႃႇႁူႉ။ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ–ၽွင်းယၢမ်း ၵမ်ႇၼၼ် ယၢမ်းၽွင်း ပေႃးၼႆ– ႁူႉၽိဝ်ၶႃႈၵႃႈ....”

“ၽွင်းယၢမ်း– ယၢမ်းၽွင်းလႄႈ ယၢမ်းၼႆႉ ပေႃးၵိုင်ႉၵၢင်ႉထွမ်ႇ၊ တီႈပွင်ႇမၢၼ်း ႁၢင်ႈၼႆႈမူၼ်ၵၼ်ယူႇ။ ၵူၺ်းၵႃႈ ပေႃးလိူဝ်ႉတိုဝ်းထိုင် တီႈၽႂ်

တီႈမၼ်း ပိူင်ႈၵၼ်ဝႆႉၵေႃႈ....' ၵဝ်ၼႃႈတွပ်ႇမိူၼ်း ၼင်ႇဢၼ်သေ လင်ႇၵႂၼ် ၸမ်ႈသၢင်ႇ ၼၢင်းယူႇၼႃ– လိၵ်ႈၶၼ်းတူၺ်း ၼိုင်းႁႅင်ႈၵၢၼ် တီႈႁဵတ်းၼႃႈ ၼပ်ႉလိၵ်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၸမ်ႈသၢင်ႇ ၼၢင်းယူႇၼႃၵေႃႈ လွမ်းယႂ်ႇလင်ၵဝ်ၼႃႈသေ ၼဝ်ႈလိၵ်ႈ ၶၼ်းတူၺ်းၼိုင်းႁႅင်ႈၵၢၼ်ၼပ်ႉလိၵ်ႈႁဵတ်းၼႃႈဢၼ်ၼၼ်ႉ မၼ်းယွင်းမိူဝ်ႈ ၵူၼ်းၶိတ်း ၵၢၼ်ၼဝ် တိုၵ်ႉၶိတ်းၵၢၼ်ယူႇၸႄႈ ၵဝ်ၼႃႈၵေႃႈ လင်ႇၵႂၼ်ငႃႇလုၵ်ႈႁိမ်း ၼူင်ႇၼပ်ႉလိၵ်ႈဢၼ်ၼၼ်ႉသေ ဝႃႈ–

"ၵၼ်လႆႈၵႂၼ်ႇ တိုၵ်ႉၶိတ်းယူႇမိူဝ်ႈလိဝ်ဢႅၼ်ႉ ပွင်ႇဝႃႈ– 'ၼပ်ႉလိၵ်ႈ' ဢၼ်ယဝ်ႉ။"

"ၵေႃႈ...."

ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းယူႇၼႃၵေႃႈ ၵႂၼ်ၵၼ်တူၺ်း.... တႃႇသွင်ၵေႃႉ ႁၢင်ႈပေႃးၵမ်ႇၼႆႈတၼ်းယိပ်ႉၸႄႈ ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းယူႇလင်ႇဝႃႈ–

"ထိုင်ဝႃႈ– ၼပ်ႉလိၵ်ႈ၊ ၶိတ်းသၢင် သမ်ႉပၼ်လွၵ်း၊ ပၼ်လွၵ်းဝႆႉ ၼႃႈလႃႈ ?"

"ၵၼ်ပၼ်လွၵ်း ပၼ်လွၵ်းဢၼ်ၼၼ်ႉ သိုင်ႇဝႆႉ တူဝ်လိၵ်ႈသေ ပေႃးလူဝ်ႇ ၼပ်ႉၵေႃႈ လႆႈၵပ်းၵၢဝ်ႇ ၼိုင်းလွၵ်းဢၼ်ၼၼ်ႉ။ ၵွၵ်ႇမႃးသိုင်ႇၼိုင်း ပိူင်ၼပ်ႉမၼ်း မိူၼ်ၼင်ႇႁၼ်ယူႇဢႅၼ်ႉ ၼႃႈယဝ်ႉ။ သမ်ႉထႅင်ႈ ၼပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈ ၵၼ်ဝႃႈဢႅၼ်ႉ– ႁဵတ်းတေၼပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈဝႃႈ– "မူဝ်ႈၼဵင်ႉ" ဢၼ်ထိုင်၊ လႆႈၵပ်းၵၢဝ်ႇ တူဝ်လိၵ်ႈၼိုင်း လွၵ်းဢၼ်ၼၼ်ႉ 'မူ' မတိုတ်ႉသွင်တၢင်ႇ ၼိုင်ႈၵမ်း၊ 'ဝ်' ဝသႃတ်ႈ ၼိုင်ႈၵမ်း၊ 'ႈ' ယၵ်းလမ်ႈ ၼိုင်ႈၵမ်း၊ 'ၼ' ၼၵၢႆႇမိုၼ်း ၼိုင်ႈၵမ်း၊ 'ႉ' လမ်ႈတႂ်ႈ ၼိုင်ႈၵမ်း၊ ၶိတ်းဢၼ်ၼႄႈ လင်ႇပၼ်မႃး– "မူဝ်ႈၼဵင်ႉ" ယဝ်ႉ။"

"ယၢပ်ႇဝႆႉၼင်ႇၵဝ်ႇ ၼႃႈၼေႃႈ...."

ႁူင်းလၢၵ်ႈၵိတ်ႉလိၵ်ႈ

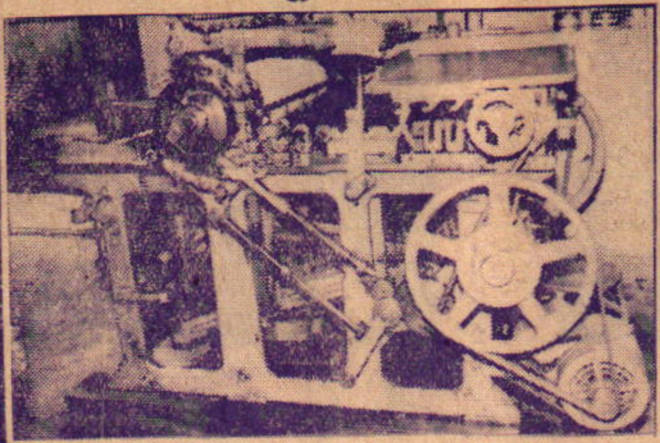

လၢၵ်ႈၵိတ်ႉလိၵ်ႈ

ႁိုဝ်ႈ၀၂၂- (ယူဝ်ႉတႃႇ)
(YODA)

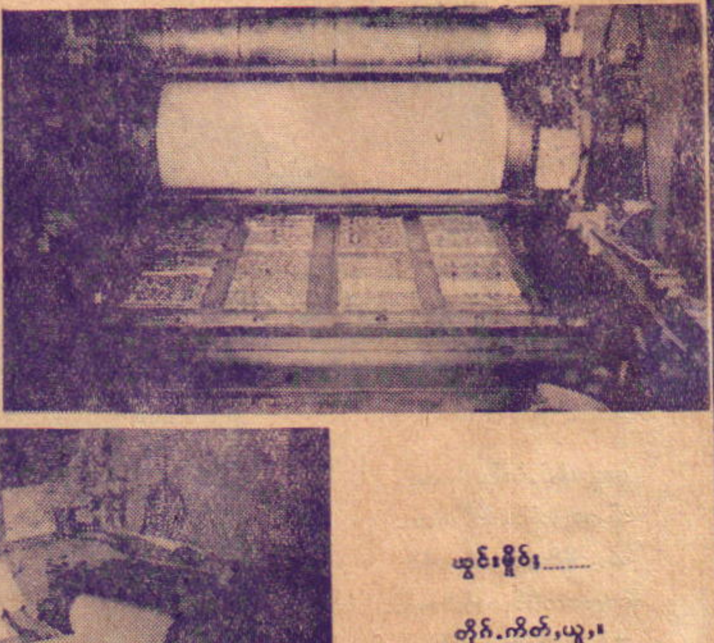

ႁၢင်ႈဝႆႉၶိူင်ႈလိၵ်ႈ

၈ ၶိူင်ႈ ၶွၼ်ႈလၢၵ်ႈ၊

တႃႇတေၵိတ်ႉ။

ယွင်ႈမိုဝ်း........

တိုၵ်ႉၵိတ်ႉယူႇ။

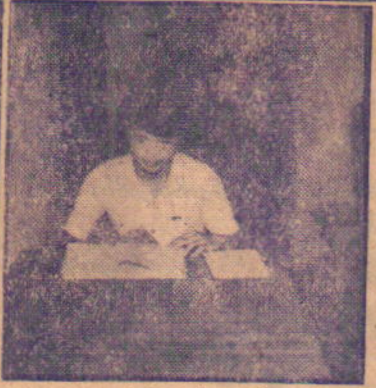

ကိတ်,ယဝ်. ခိုၼ်းတူပ်.
တု,ၵ်ုတ်းပပ်.။

တူပ်.ယဝ်. လံ;ဂဲပ်းခိုၼ်း
ပ်ၼ်ယွမ်,ပ်ၼ်ယွပ်,ငသ_

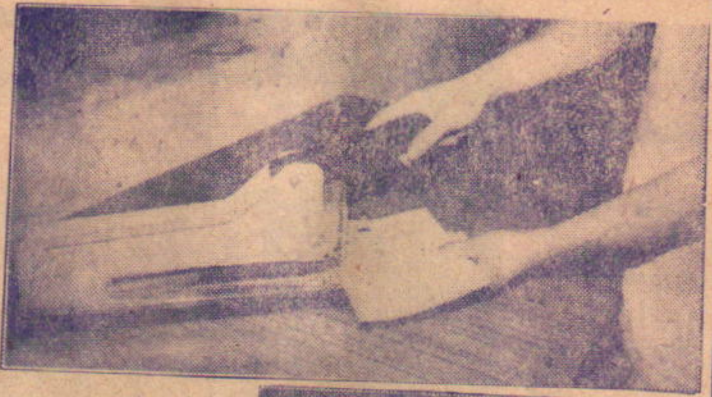

လင်,မုုးယိပ်.
ၵ်ုတ်းပပ်.။

ပေုးယိပ်.ပ်ၼ်ပပ်.ယဝ်.
သွ်,အုေ;သူိဝ်;မၼ်းငသ_
ယာ်၊,ခိုင်;ဧလ;ယာ်၊,ခိုင်
ပေုးတေပ်င်းဂၼ်လိၼငၼ်.
လင်,လံ;ခိုၼ်းဧမးတ်ပ်းပၼ်
မူိၼ်ၼင်,ရှၼ်ၼ်.ယဝ်.။

လွၵ်းမႄႈၶဝ်ႇ.တူဝ်လိၵ်ႈ
တႆးႁႂ်ႈတွင်းဝႆႉ.
ယူႇသေႇသေႇ။

လွၵ်းသႂ်ႇ...
တူဝ်လိၵ်ႈလိုမ်း
ၶိုင်ႈလွၵ်း ၶိုင်ႈမိဝ်း
မီးယူႇ 280 လွၵ်း။

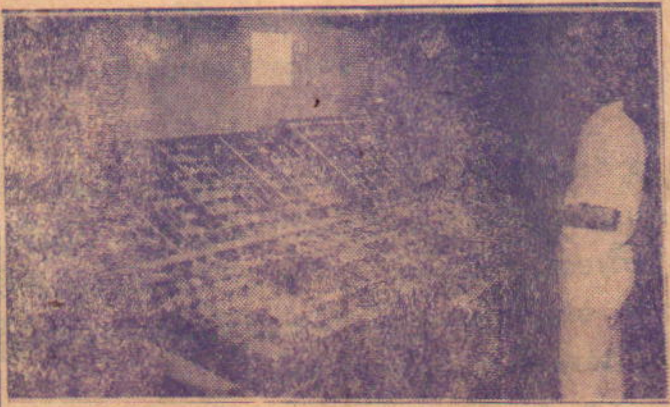

တႆးႁွႆးပေႃးပီၶိင်
ၶၢႆးလိၵ်ႈ ၶိုင်ႈၶၢႆႈ
လႆႈၵိဝ်း ၶိုင်ႈၵမ်း
ၶိုင်ႈတူဝ်သေ-
သႂ်ႇၶိူင်းပိူင်ၶဝ်ႇ.
မၶဵင်းယဝ်ႉ။

“လွၵ်းမၼ်း ၼမ်ထၢၼ်,ၼ်.– သမ်.ၡိတ်းၡိုဝ် ၡွ်ႈပေၠးတွင်းလံႈတင်း မူတ်း ခ့ၠႈလ့ၠႈ ?”

“လွင်ႈၼ်.ဧတ. ကမ်,ယၢပ်,သင်၊ မၼ်းမိုၼ်ၼင်, ၡဝ်းၡိၼ်းလိၵ်ႈ ၼၼ်.၊ ပေၠးဂ်.ကၢၼ်, ဂ်.တူလ်းဂေၠႈ မၼ်းတွင်းၯ့ၠ, ၼ်ႈကွၵ်းၡဝ်းယဝ်.။ လွၵ်းမံၢမၼ်း မိုၼ်ၼင်, ၸပ်းဝ်.တီႈယၠၼၼ်.ခ့ၠႈၼေႈ....”

ဧမႈသၢင်,ၼၢင်းယူးခ့ၠဂေၠႈ ကွၼ်ဂၼ်ဝံၢ,တူလ်းလွမ်း တၢင်းကၼ် ဂဝ်ခ့ၠႈလိဧၼၼ်.သေ ၼၢင်းသိင် ၸင်,ဝ့ၠႈ–

“တူဝ်လိၵ်ႈလိုဝ်းၼ်. ကဝ်သင်ၡိတ်းခ့ၠႈလ့ၠ,....? ၡိတ်းကဝ်ၡင်းၯူလ်း ခ့ၠႈၡ့ၠ....?”

“တူဝ်လိၵ်ႈ လိုဝ်းၼ်.လိုင်– [1] လိုၼ်း၊ [2] ခၢင်= လိၵ်းယွံ,၊ သွင်မိဝ်းၼ်. လေၠးဂၼ်သေ ကမ်,ကူၼ်ႈကမ်,ၼ်င် တိုၵ်.မိၼ်ႈဂၼ်လိဧလႈ ၸင်,ကွင်,ပိၼ်တူဝ်လိၵ်ႈမ့ၠး၊ ကၼ်ၡိတ်း မၼ်းဧတ. ၡဝ်းခ့ၠႈယင်းပံ,မိး ၸၢၵ်ႈမၼ်းခ့ၠႈ”

“တ့ၠ,ၡွ်ႈတွင်းလွၵ်းမံၢမၼ်းသေဧလႈ– မေၠခပ်.လိၵ်ႈၼ်. သမ်.တေ လံႈၡိၼ်းကဝ်လံၢပိ၊ လံၢလိုၼ်ခ့ၠႈလ့ၠႈ ?” ဧမႈသၢင်,ၼၢင်းယူး ယုမ်.သေ ထၢမ်ဂဝ်ခ့ၠႈ။

“တ့ၠ,ၡွ်ႈပေၠးတွင်းသေမေၠခပ်.တူဝ်လိၵ်ႈၼ်.– 9၊ 10 ဝၼ်း ဂေၠႈ မေၠခ့ၠႈယဝ်.။ ၯူလ်းဂ့ၠႈတ့ၠ,ၡွ်ႈမေၠခပ်. တိႈဝ်.တိႈဝၢင်း– [1] ထ်ဝ်လိၵ်ႈ။ [2] ခေၠႈၯၢမ်း။ [3] တိႈဧတ,တိႈသုတ်း။ [4] ၼ့ၠႈလိၵ်ႈ လိုဝ်းၼ်.လိုင်– လံႈလွံ.လၢၼ်,ဝ်.ကေၠႈ။ ပေၠးကမ်,မေၠလွံ.လၢၼ်,လိုဝ်းၼ်.ဂေၠႈ တ့ၠ,ၡွ်ႈ ပိၼ်မ့ၠးပပ်.လိၵ်ႈခိုတ်းပၢၼ်ၼၼ်. ကမ်,ပိၼ်လံႈယဝ်.။”

“လိုဝ်ၼၼ်. သမ်.မိးထ်င်ႈလူးၯွၼ်,၊ မ့ၠးခ့ၠႈဧလႈ.... ၡဝ်းခ့ၠႈၯ့ၠ, တူလ်းတၢင်းခဝ်ကိတ်,ၼၼ်.”

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ဝႃႈၼင်ႇၼၼ်ႉသေ ထင်ႇၵႂၼ်ၵၼ် ၵူႈလိၵ်ႈႁဵၼ်းတူၺ်း တၢင်းႁူင်ႈၵၢၼ် ၵိတ်ႇလိၵ်ႈၼႆၼၼ်ႉ။ မၼ်ႈယွင်းၵူၼ်းႁဵတ်းၵၢၼ် တိုၵ်ႉၵိတ်ႇယူႇလႄႈ– ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ထင်ႇၶိုၼ်းသိုပ်ႇသပ်းလႅင်းပၼ်ဝႃႈ–

“ၵၼ်ၼႆႉ ႁူင်ႉဝႃႈ ထၢၵ်ႈၵိတ်ႇလိၵ်ႈယဝ်ႉ၊ မိူၼ်ၼင်ႇႁဝ်းၶႃႈတူၺ်း မႃးမိူဝ်ႈၼႆႉၼႆ။ တူဝ်လိၵ်ႈ ၵၼ်ၶဝ်ၶပ်ႉယဝ်ႉ လႆႈမေးႁဵတ်းၼႃႈမၼ်းသေ (4) ၼႃႈလႄႈသင်၊ (8) ၼႃႈလႄႈသင်၊ (16) ၼႃႈလႄႈသင်၊ ထင်ႇၵဝ် သႂ်ႇၼွင်းၶူလ်ႇလႅၵ်း ႁတ်ႉသေႃးမၼ်း ၵၢၼ်ႇၵၢၼ်ႇယဝ်ႉၵေႃႈ ယုၵ်ႉမႃးတၢင်ႇ ၼိူဝ်ထၢၵ်ႈ ၼႆႉယဝ်ႉ၊ မၢင်ပွၵ်ႈၵေႃႈ လႆႈၶဝ်ႈၼႃႈမၼ်း ၼိူဝ်ထၢၵ်ႈၼႆႉ ၵမ်းလိၵ်ႈၵေႃႈလႆႈယူႇ။ မိူဝ်ႈၶဝ်ႈၼႃႈမၼ်း သမ်ႉမီးလၢႆးၶဝ်ႈမၼ်း ၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ႁဵတ်းသင်လႄႈဝႃႈၼၼ်– ၵၼ်ၵိတ်ႇယဝ်ႉလိူဝ်းၼႆၼၼ်ႉ။ မိူဝ်ႈႁဵတ်းပပ်ႉမၼ်း ၼင်ႇႁူဝ်ၼႃႈလိၵ်ႈ တေၵမ်ႇၽိတ်း၊ မိူဝ်ႈတူပ်ႉမၼ်းၵေႃႈလႆႈတူပ်ႉထွမ်းၼင်ႇ လၢႆးၶဝ်ႈၼႃႈမၼ်း ၼင်ႇၵဝ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ။”

“ပေႃးတၢင်ႇၼိူဝ်ထၢၵ်ႈယဝ်ႉ သိုပ်ႇၵိတ်ႇၵူႈၵမ်းလိၵ်ႈၶႃႈႁႃႉ ?”

“ပႆႇလႆႈၵိတ်ႇ ၵမ်းလိၵ်ႈၶႃႈ....”

“တၢင်ႇၼိူဝ်ထၢၵ်ႈယဝ်ႉ.... သမ်ႉဝႃႈ ပႆႇလႆႈၵိတ်ႇၵမ်းလိၵ်ႈ၊ ႁဵတ်း လိူင်ႉႁိုဝ်ထိူင်ႈၶႃႈလႃႇ ပေႃးၼႆႉ....” ၼၢင်းသႅင်ထၢမ်။

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ယုမ်ႉတူၺ်းၼႃႈၶႃတင်းသွင်ၵေႃႉသေ ၶိုၼ်းတွပ်ႇဝႃႈ–

“ပေႃးတၢင်ႇၼိူဝ်ထၢၵ်ႈယဝ်ႉ ထင်ႇၵိတ်ႇၵႂၢၵ်ႇမႃး ဝၢင်ၼိူင်ႈသေ– လႆႈၶိုၼ်းထတ်းတူၺ်းတူဝ်လိၵ်ႈၵၼ်ၽိတ်း၊ တီႈဢၼ်ႉတီႈဝၢင်းၶေႃႈၵႂၢမ်းလႄႈ ၼႃႈလိၵ်ႈ ၶဝ်ႈမၼ်ႈ ၵမ်ႇမၼ်ႈ၊ ႁဵတ်းလိူင်ႉၼႆႉပၼ် သၢမ်ပွၵ်ႈ ထွင်ႇလႆႈ ၵိတ်ႇယဝ်ႉ။”

“ပေႃးၵိတ်ႇယဝ်ႉ တူဝ်လိၵ်ႈလိုၼ်းလိူဝ်းၼႆၼၼ်ႉၶႃႈလူး.... သမ်ႉၵဝ်ႇဝႆႉ တီႈလိူဝ်ၶႃႈလႃႇ.... ?” မေႈသၢင်ႇၼၢင်းယူးထၢမ်။

“ပေႃးၵိတ်ႇယဝ်ႉ တူဝ်လိၵ်ႈလိူဝ်းၼႆၼၼ်ႉ လႆႈတွတ်ႈသႂ်ႇၼွင်းလွၵ်းမၼ်း ၶိုၼ်းၶႃႈၵူဝ်ႈ....”

“ၵူဝ်း ! ၵၢၼ်ပီႈၶဝ်ႁဵတ်းၼႆႉ– ၵွၵ်းၶၵႃယုင်ႈ ၼႃႇၶႃႈလူင်.... ၵေႃႈ.... ၸႂ်ႈတေႃႉ၊ မိူဝ်ႈၵိတ်ႇမၼ်း ၶႃႈလူး... ထွင်ႇႁိုင် ၶႃႈႁိုဝ်.... ?” ၼၢင်းသႅင် ၶၢင်းဝႃႈ ၼင်ႇၼၼ်ႉသေလႄႈ ၶိုၼ်းထၢမ်။

“မိူဝ်ႈၵိတ်ႇမၼ်းဢေႇတႃႉ ၵမ်ႇၵိုင်သင်၊ ၶိုင်ႈလူဝ်ႈမွင်းဢၼ်ႉ [2000] ဝၢင် လႆႈယူႇ၊ ၵၼ်ၵိုင်ၶဝ်ႉ မိူဝ်ႈၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းၶဝ်ႉယဝ်ႉ။ ၵူၼ်းႁဵတ်း ၵၢၼ်မၢင်ၵေႃႉ ၶၢဝ်းယၢမ်းႁဵတ်းၵၢၼ် [6] လူဝ်ႈမွင်းဢၼ်ႉ ၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈလႆႈ 2- 3 ၶေႃႈၵူၺ်း။ ၵွပ်ႈဢၼ် မၢင်ပွၵ်ႈၶႃႈၵႂႃႇဢေႇလႄႇဝႃႈ တီႈၵူၼ်းႁဵတ်းၵၢၼ်ၶဝ်- “ပိူၼ်ႈတၢင်ႇလိူဝ်ႈ- ‘ထၢၵ်ႈၵိတ်ႇလိၵ်ႈ’ ဢၼ်ႉ- ၵမ်ႇပႆႇမ်ၼ်ႈဢႃး.... ” ဝႃႈဢၼ်ၵေႃႈ။”

“ႁဵတ်းႁိုဝ်ၶႃႈလႃႈ.... သမ်ႉဝႃႈၶဝ်ႉ” ဢေႇသၢင်ႇၶၢင်းယူး ယိမ်ႉ သေထၢမ်။

“ၵွပ်ႈဝႃႈ-မိူဝ်ႈၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈဢၼ်ႉ မၼ်းၶဝ်ႈမိုဝ်းသေမူတ်းယွင်းယၢမ်း ဢေႇလႄႈ- မိူဝ်ႈၵိတ်ႇမၼ်းသမ်ႉ လူဝ်ႈၵမ်းၵွၼ်ႇၵိတ်းၶိုင်ႈၵူၺ်း.... ပိူၼ်ႈလီ တၢင်ႇလိူဝ်ႈတီႈၵၼ်ယၢပ်ႇမၼ်းဝႃႈ- ‘ထၢၵ်ႈၶပ်ႉလိၵ်ႈ’ဢၼ်ဢေႇတႃႉ မ်ၼ်ႈဝႃႈ မ်ၼ်ႈၶႃႈယဝ်ႉ ဢႃႈ.... ဢႃႈ....”

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ တွပ်ႇလၢတ်ႈ ဢေႇသၢင်ႇၶၢင်းယူးသွင်ၶႃၶင်ႇဢၼ်သေ- ထင်ႇၶိုၼ်းဝႃႈ-

“ၵူၺ်းၵႃႈ မိူဝ်ႈၵိတ်ႇဢၼ်ႉၵေႃႈ.... ပ်ၼ်ၵၼ် ၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉၶင်ႇၵဝ်ႇ၊ ၵွပ်ႈဝႃႈ လူဝ်ႇႁူႈမိုၵ်ႉမၼ်းယိင်ႇလီ လမ်လီသေ၊ မိူဝ်ႈၶိုၼ်းယိုၼ်ႉၵိတ်ႇယဝ်ႉ၊ ၶိုင်ႈၶဝ်ႉၵေႃႈ လူဝ်ႇႁူႈ ၶေႃႈတူဝ်ႈ ၶေႃႈၶိူဝ် သိုဝ်ႈယိင်ႇၵၼ်။ ပေႃးဝႃႈ လိူဝ်းၵၼ်လၢတ်ႈမႃးဢၼ်ႉ ၵမ်ႇတိမ်ႉထူၼ်ႈလိုင် တႃႇႁူႈပ်ၼ်မႃး ပပ်ႉလိၵ်ႈ ၶိုတ်းပၢၼ်ၶဝ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇပ်ၼ်လႆႈယဝ်ႉ။”

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ သပ်းလဵင်းပၼ် လွင်ႈလႆး ၵိတ်ႇမၼ်း ၶင်ႇဢၼ်သေ လီငၢမ်း၊ ထင်ႇသိုပ်ႇၵႂၼ်ႇၵူႇလဵပ်ႈႁၼ်းတူဝ်းသဵင်ႈ ၶိုၼ်းႁွင်ႈၵၢၼ်ယႂ်ႇယိပ်ႉ ပပ်ႉ ၶဝ်ႉဢေႇလႄႈ ၵဝ်ၶႃႈထင်ႇဝႃႈ-

“လိူဝ်းဢၼ်ႉလိုင် ပ်ၼ်လိူဝ်းၵၼ် ၵိတ်ႇယဝ်ႉၶဝ်ႉ- လႆႈတူပ်ႉထွမ်း ယွမ်ႇလို ယွမ်ႇၶဝ်ႉသေ ၵိပ်းၶိုၼ်း၊ ထင်ႇႁွႆႈယိပ်ႉ ႁဵတ်းပပ်ႉၶႃႈယဝ်ႉ။”

“ၡိတ်းႁိုဝ်သမ်ႉ ၵိပ်းၶိုၼ်း ယွမ်ႇလုံ ယွမ်ႇၶၼ်ႉသေ– ထွင်ႇၵွံႇယိပ်ႉ ၶႃႈလႃႇ.... ၶႃႈကမ်ႇပေႃးပွင်ႇထွႆႇလီ၊ ပီႈသုရိၼ်ႇ ၶိုၼ်းသပ်းလိၼ်းၼၢင်ႈ ၶႃႈလူး....?”

ၼမ်ႈသၢင်ႇၶၢင်းယူး ယုမ်ႉထူးၵဝ်ၶႃႈသေထၢမ်ၶၼ်ႇၶႃႈ။ ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ဝႆႉၶႄႈယုမ်ႉယုမ်ႉသေ ထင်ႇၶိုၼ်းလၢတ်ႈဝႃႈ–

“ကုပမႃႇမၼ်း.... ပပ်ႉလိၵ်ႈပပ်ႉၶိုင်ႈ၊ ႁဝ်းတေၵိတ်ႇ တၢင်းၶမ်– ပပ်ႉမၼ်း (1000)။ တေႃႇပေႃးသုတ်းၶႄႈလိၵ်ႈမၼ်းမီး–(32) ၶႄႈဝႃႈၶႃႈ ၵွၼ်ႇၶႃႈၼလႈ။ ၶိုင်ႈၵမ်းၶႃႉ–[8] ၶႄႈထိုင် [8 × 4 = 32] ၼလႈ၊ မီးယူႇ– (4) ယွမ်ႇ။ ၵိတ်ႇၶိုင်ႈၵမ်း– [8] ၶႄႈၶၼ်ႉ ႁွင်ႉဝႃႈ– ၶိုင်ႈယွမ်ႇ။ ၶိုင်ႈယွမ်ႇၶၼ်ႉ လႆႈၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ ဝၢင်းမၼ်းၶိုင်ႈရိုင် ၡိတ်းၶႃႈထွမ်း ၵူႈယွမ်ႇ ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၶႃႈ ၵႃႈထူဝ်ႈၵၼ်– (4) ယွမ်ႇၶႃႉ ပႆႇၵိတ်ႇယဝ်ႉ တင်းမူတ်းထိုင် ပႆႇထၢင်ႈၡိတ်းပပ်ႉမၼ်း ၶႃႈယဝ်ႉ။”

“လွင်ႈထိုင်ႉႁိုဝ်ၶႃႈလႃႈ.... ပႆႇထၢင်ႈၡိတ်းပပ်ႉမၼ်း....?”

ၶၢင်းသိင် ထုၵ်းတၢင်းၶၢင်ႈ ပႃႈသိူဝ်ႉ ၼမ်ႈသၢင်ႇ ၶၢင်းယူးသေ– ထၢမ်ၵဝ်ၶႃႈမႃးၶၼ်ႇၶႃႈ။ ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ထင်ႇၶိုၼ်းသိုပ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ–

“မူဝ်ႈၵႂႃႈၵဝ်ၶႃႈဝႃႈ– ပပ်ႉလိၵ်ႈၶၼ်ႉ မီးယူႇ (4) ယွမ်ႇၼလႈ– ယွမ်ႇ (1) တေႃႇယွမ်ႇ (4) ၵိတ်ႇယဝ်ႉ တင်းမူတ်းထိုင်– ယွမ်ႇလုံ ယွမ်ႇၶၼ်ႉ တူပ်ႉသေ ၶိုၼ်းၵိပ်းသွၼ်ႉၵၼ်– ထွမ်းၶၼ်ႇ ၶႄႈလိၵ်ႈမၼ်း ထင်ႇယိပ်ႉ ပိၼ်ပပ်ႉယဝ်ႉ။ ပေႃးယိပ်ႉ ပိၼ်ပပ်ႉယဝ်ႉထိုင်– လႆႈသႂ်ႇပၼ် ၶႄႈသိူဝ်ႈ ႁိူဝ်ႈ ယၢင်မၼ်းႁိုင်ႈလီငၢမ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ထင်ႇတဵပ်းသေ ပိၼ်ပပ်ႉမႃးယဝ်ႉ။ လွင်ႈ ကၼ် မူဝ်ႈတူပ်ႉ၊ မူဝ်ႈယိပ်ႉ၊ မူဝ်ႈသႂ်ႇၶႄႈသိူဝ်ႈၼလႈ မူဝ်ႈတဵပ်းမၼ်းထိုဝ်း ၶႃႉၵေႃႈ ပိၼ်ကၼ်ၶိုၵ်ႉလိုၵ်ႉၶၼ်ႇၵဝ်ႇ။ ပေႃးဝႃႈထိူဝ်းၶႃႉ ယူပ်ႈယွမ်းၵူႇ သေပိုင်ပိုင်ထိုင် တႃႇႁူႉပိၼ်မႃး ပပ်ႉလိၵ်ႈၶိုတ်းပၢၼ် ကၼ်ဝႃႈၶၼ်ႉ။ ကမ်ႇ ပိၼ်လႆႈ။ ၵွပ်ႈၶႃႈ ၶႄႈၵၢၼ် ပွတ်းလုံ တွၼ်ႈၶၼ်ႉ ၶၼ်ႇႁိုဝ် ပေႃးတေၼ်မ်ႉ လဵပ်ႈလီ၊ ၵေႃႉကၼ်ပိၼ်ယူႈ ထတ်းၵၢၼ်မၼ်း လူဝ်ႇလူလွမ် ထွမ်းတူလ်း ၵူႈမူဝ်ႈတႃႇသေႇယဝ်ႉ။”

“ၵေႃႈ.... ၵေႃႈ.... ပိၼ်ၶၼ်ၼတေႃႉ ၶႃႈၵေႃႈ....”

ၼမ်ႈသၢင်ႇၶၢင်းယူးၶျေႃႈ ၵၢပ်ႈတေပွင်ႇလွင်သေဝႃႈ "ၵေႃႈ.... ၵေႃႈ...." ၶႆၼႄႈ– ၵဝ်ၶႃႈ ထင်ႇၶိုၼ်းသိုပ်ႇလၢတ်ႈထႅင်ႈဝႃႈ–

"ပီႈၼွင်ႉ ယူႈမၢးလူးႁဝ်းၶႃႈ ၵိတ်ႇပပ်ႉလိၵ်ႈမၢင်ၵေႃႉ၊ ႁဝ်းၶႃႈ ၶိုၼ်းဝၼ်းမၼ်းဝႆႉ 'သၢဝ်းဝၼ်း၊ ၼိုင်ႈလိူၼ် လွင်ႇတေယဝ်ႉ' ဝႃႈၶႆ–ၵမ်ႇပႆႇ တၼ်းထိုင်ဝၼ်းၶိုၼ်းမၼ်း၊ ပေႃးမၢးမႆႈၵဝ်ႇဝႃႈ "ၵၼ်ၵဝ်ၶႃႈ လွင်ႉသူထဝ်ႈ ၵိတ်ႇပၼ်ၼိုင်ႈႁိူင်ၶၼ်ႉ ၵမ်ႇပႆႇၵဝ်တင်းမူတ်းယဝ်ႉ၊ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလူဝ်ႇၶႃၶႄႇ ၼႄႈ– တေၵဝ်ၵႂႃႇပၢၵ်ႇၼိုင်ႈၵွၼ်တၢင်းႁွၼ်ႇ" ဝႃႈလိူင်ႉၶႆသေ ၵမ်ႇၵႂႃး မၢင်ပွၵ်ႈ ပေႃးလႆႈသပ်းလႅင်း လၢတ်ႈၼၶ ပၼ်ၼတေႃႉ ပၼ်ဝႃႈၵေႃႈမိး ၶႃႈၵေႃႈ...."

"ႁႃးၶႃႈသွင်ၵေႃႉၵေႃႈ ပေႃးပီႈသုၼ်ႇၵမ်ႇ သပ်းလႅင်းလၢတ်ႈၼၶ ပၼ်ထိုင် ၵူဝ်းထၢင်ႇဝႃႈ မိူၼ်ထိုင်ႉၶင်ႇပိူၼ်ႈထုတ်ႇၵဝ် ယဝ်ႉလွမ်းပပ်ႉလိူဝ် ပပ်ႉၶၼ်ႉဝႃႈၶႆ ၶင်ႇၵဝ်ႇၶႃႈယဝ်ႉ။ ၵတ်ႉၵႃႈ ပီႈသုၼ်ႇယင်းလူဝ်ယိုၼ်းလူဝ် ယၢဝ်းသေ သပ်းလႅင်းလၢတ်ႈပၼ်ႁႃးသွင်ၵေႃႉၶႆႉ ငၼ်းၶွပ်ႈလူဝ်ၼတေႃႉၼတေႃႉ။ ၵူလူးၵႃႈ ႁႃးၶႃႈ ပႆႇပွင်ႇလွင်ၶၼ်ႉ ယင်းၶၢင်ႉယူႇမဝ်းၶိုင်ႈ၊ မူၼ်လိူင်ႉၶင်ႇ ႁၢင်ႈၵူၼ်း ၵမ်ႇၶၼ် ႁၢင်ႈတၢင်ႇလိူဝ်ႉ တၢင်ႇပိူင်လိူဝ်းၶၼ်ႉ သမ်ႉႁဵတ်းႁိုဝ် သိူဝ်ႇႁိူဝ်ႈပေႃးပႃး ၶိုဝ်းပပ်ႉ ၶႃႈလႃႈ....?" ၼမ်ႈသၢင်ႇ ၶၢင်းယူး ထၢမ်ၵဝ်ၶႃႈ ၶင်ႇၶႆ။

"ၵေႃႈ.... လွင်ႈၶႆႉၶႃးႁႃႉ.... ၶႃႈတေသပ်းလႅင်းပၼ်ယူႇ.... ၵူလူးၵႃႈ ႁဝ်းၶႃႈပႆပႆမၢးမၢး လူၵ်းသေ ၵုမ်ၵၼ်ယူႇၶႆႉႁိုင်ယဝ်ႉ၊ ထၢင်ႇၼတေႃႉပီႈၶၢင်း ယူးၶႃ တေၵူၼ်ႉၵေႃႈၵမ်ႇႁူႉ၊ မၢးၶႃႈၼႄႈ.... ႁဝ်းၶႃႈ ၶိုၼ်းၵူႇၶင်ႈ တၢင်းၶေႃႈႁူင်ႈၵၢၼ်ပုၼ်ႉသေ ၵွႆႈၵုမ်ၵၼ်လီလီ ၶႃႈၵူႈ.... ၼႁႈ.... ၼႁႈ...." ၵဝ်ၶႃႈတင်းယုမ်ႉ တင်းၶူဝ် ဝႃႈၶင်ႇၶႆသေ– ၵွၼ်ၼမ်ႈသၢင်ႇၶၢင်းယူးၶႃ ၵွၵ်ႇမၢးၶင်ႈ တီးယူၼ်ႁပ်ႉၶၵ်ႇ ႁူင်ႈၵၢၼ် ႁဝ်းၶႃႈ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ လီငၢမ်း၊ ၵဝ်ၶႃႈထင်ႇဝႃႈ–

“မိူဝ်ႈၵႆႈ ၵဝ်ၶႃႈလႆႈသပ်းလႅင်းပၼ်ၵူႈ– လၢႆးၶပ်ႉ၊ လၢႆးၵိတ်ႇလႄႈ လၢႆးယိပ်ႉ ထိူဝ်းၼၼ်ႉ ပွင်ႇသၽေႃးမၼ်းလီယူႇ ၶႃႈၶေႃႈ....? ႁူဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇယုင်ႈ ၶႃႈၶေႃႈ....?”

“ႁူဝ်တႄႉ ၵမ်ႇယုင်ႈ၊ သင်ဝႃႈ ပီႈသုရိၼ်ႇ မီးယႃႈႁူဝ်ၶႆႈ၊ ၶႃႈပေႃး ၶႆႈယွၼ်းၵိၼ်ယဝ်ႉ ႁႄႈ....ႁႄႈ....” ၼၢင်းသႅင်လၢတ်ႈၼင်ႇၼႆႉ။

“ၵူဝ်း.... ၵီႇၼႆႉ ပိူၼ်ႈဝႃႈတႄႉ၊ မုၼ်းၵႄႉလီၼ်ႈ....” မႄႈသၢင်ႇ ၼၢင်းယူး လိူၵ်ႇတႃႇလူးၼၢင်းသႅင်သေ ဝႃႈၼင်ႇၼႆႉ။

“ၵမ်ႇထိူဝ်ႈတႄႉၶႃႈႁိူဝ်လႃႇ.... ၶႃႈတႄႉယႃႇဝႃႈတေပွင်ႇၸႂ်၊ ယိုင်ႈ ၼႅၼ်းႁူဝ်ယုင်ႈၶႃႈယဝ်ႉ။”

ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ယုမ်ႉသေ– ယၵ်ႉတူၺ်းၼႃႈ ၼၢင်းသႅင်ယဝ်ႉ လင်ႇ လၢတ်ႈဝႃႈ–

“ပီႈၼွင်ႉၶၵ်ႇမၢင်ၵေႃႉၵေႃႈ ပၼ်ႇထိုင်ႉၼင်ႇ ၼၢင်းသႅင်ဝႃႈၼၼ်ႉ ၼင်ႇၵဝ်ႇတႄႉၶႃႈၵေႃႈ....၊ မိူဝ်ႈတႄႇမၼ်းဝႃႈ– ၶဝ်ၶႆႈႁူလွင်ႈၵၢၼ်ၵိတ်ႇ လိၵ်ႈၼႆႉ– ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈ ၵွၼ်ၶဝ်ၵူႈၼွႆးၶူင်ႈၵၢၼ်သေ– သပ်းလႅင်းပၼ်မူၼ် ထိုင်ႉၼင်ႇပီႈၼၢင်းယူးၶႃႈၼႆႉၼင်ႇၵဝ်ႇ။ ယူဝ်ၶဝ်တေပွင်ႇၸႂ်ယဝ်ႉ၊ ထိုင်ၵမ်း လိုၼ်း၊ ဝႃႈတီႈၵဝ်ၶႃႈ– “ႁိတ်းသင် လဝ်ႈၵဝ်ႇမႃးႁႅၼ်းမေပၺ်ႇလႃႇမိဝ်း ၼႆႉၵႄး....” ၼႆႉ– ၵဝ်ၶႃႈၵေႃႈၵမ်ႇႁူ သၽေႃးတီႈပွင်ႇၵၼ်ၶဝ်ထၢမ်ၼၼ်ႉ လႄႈ လင်ႇၼိုၼ်းသၢမ်ၶဝ်၊ ၶဝ်ဝႃႈ– “ၵၢၼ်ၵၼ်ၶႃႈႁဝ်းႁိတ်းၼႆႉ ႁူဝ်ယုင်ႈ ၼေႃႇ” ဝႃႈၼႆႉၵေႃႈ.... တီႈတႄႉမၼ်းၵၢၼ်ၵၼ်ၶႃႈႁဝ်းႁိတ်းၼႆႉ ပေႃးပွင်ႇ သၽေႃးမၼ်းယဝ်ႉ ၵမ်ႇယၢပ်ႇသင်၊ မၼ်းၶဝ်ႈမိုဝ်းသေ ႁိုင်ၼွၼ်းယၢမ်း ပိူင်လိၵ်ႈၵူၺ်း.... ပီႈၼၢင်းယူးၶႃႈလူး.... ႁူဝ်ယုင်ႈ ထိုင်ႉၼင်ႇ ၼၢင်းသႅင် ၼၼ်ႉ ၼင်ႇၵဝ်ႇၶႃႈၼႄႇ?။

“ၶႃႈႁဝ်းတႄႉ ပွင်ႇၸႂ်လီယူႇ၊ ၵၼ်ၶႃႈပႆႇပွင်ႇၸႂ်ၼၼ်ႉ လွင်ႈႁၢင်ႈ ၵူၼ်းလႄႈ ႁၢင်ႈတၢင်ႇထိူဝ်ႉ တၢင်ႇပိူင်ၼၼ်ႉ ၵူၺ်းၶႃႈယဝ်ႉ။”

“လွင်ႈႁၢင်ႈၵူၼ်းလႄႈ ႁၢင်ႈတၢင်ႇထိူဝ်ႉတၢင်ႇပိူင်ၼႆႉ မီးဝႆႉသွင်မဵဝ်း ၶႃႈ၊ (1) ႁၢင်ႈထၢႆႇ= ထၢတ်ႈပုင်ႇ။ (2) တႅမ်ႈၵဝ် ႁူင်ႉ [တီႇလၢႆး] ၼႆႉ– ႁဝ်းၶႃႈ လူဝ်ႇတၢင်းလိၵ်ႉတၢင်းယႂ်ႇ ၵႃႈႁိုဝ်ၵေႃႈ တႅၵ်ႈသေ လႆႈၵူႈလူးတီႈ ပိူၼ်ႈႁိတ်းပလွၵ်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ ထိူဝ်ႈမၼ်းၵေႃႈႁူင်ႉဝႃႈ ပလွၵ်ႉ ၼႆယဝ်ႉ။

ပေႃးဝႃႈ ၵႅတ်းပိၼ်ပလၢၵ်ႇ မႃးယဝ်ႉ လူဝ်ႇသႂ်ႇ တီႈလၢႆႈ၊ ၶႂၢႆႈလိၵ်ႈၵၼ်လႆႈ ၸၢင်ႈႁၢႆႈ ၵဝ်သႂ်ႇသေ ၵိတ်ႇၵူႈ ၶႃႈယဝ်ႉ။"

"သမ်ႉထႅင်ႈၵၼ်ပိၼ်သီ မိူၼ်ၶၢင်ႇ ႁၢင်ႈၵူၼ်း ၵၢၵ်ႇမႃးသီၽိဝ်ၶိူဝ်ႉ၊ သီသိူဝ်ႈ၊ သီၶိူဝ်း ၶၼ်ႉၶႃႈလႃး....?"

"ၵၼ်ၶၼ်ႉၵေႃႈ ပိၼ်လိူင်ႉလႆးဝႃႈမိူဝ်ႈၵႆႈၶၼ်ႉၶၢင်ႇၵဝ်ႇ၊ ၵူၺ်းၵႃႈ လူဝ်ႇလႆႈလၢတ်ႈၶႅၼ်ၶဝ်ဝႃႈ– ၸေႈၵႅတ်း ပလၢၵ်ႇသီ ၵမ်ႇၶၼ် လႆႈတမ်ႈယၢၵ်ႈ ၵၢၵ်ႇၶႅဝ်ႉ သီလႆႈ သီၶၼ်ႉသေၵေႃႈ ၶဝ်တိုၼ်းၵႅတ်းထွမ်း မိူၼ်ၶၢင်ႇႁဝ်း လၢတ်ႈၶၼ်ႉယဝ်ႉ"

"ၵႅတ်းၶၼ် ၵဝ်မႃး ၵိတ်ႇၵၢၵ်ႇပိၼ်ႁၢင်ႈသီ ၵမ်းလိဝ် ၶႃႈႁႃႉ ?"

"ပႆႇလႆႈလိူင်ႉၶၼ်ၵွၼ်ႇၶႃႈ.... ပလၢၵ်ႇသီၵၼ်ဝႃႈၶႅၼ်ႉ လႆႈၵႅတ်းသၢမ် ႁူဝ်ႇ၊ ႁူဝ်ႇၶိုင်ႈ သီလိူင်၊ ႁူဝ်ႇသွင် သီလႅင်၊ ႁူဝ်ႇသၢမ် သီသွမ်ႇ၊ မိူဝ်ႈ ၵိတ်ႇမၼ်းၵေႃႈ လႆႈၵိတ်ႇ ၶိုင်ႈၵမ်းၶိုင်ႈႁူဝ်ႇ၊ သီလိူင်ၵိတ်ႇၵွၼ်တၢင်း ထွင်ႇမႃးသီလႅင် ယဝ်ႉ သီသွမ်ႇ၊ ၵႅတ်းၶၢင်ႇၶႅၼ်သေ– သီၶဝ်သၢမ်ၵၼ်ၶၼ်ႉ ၵူႈသွၼ်ႉလေႃးၵၼ်ၵေႃႈ ပိၼ်မႃးႁၢင်ႈသီ ၽိဝ်ၶိူဝ်ႉၸလႈ သီၶိူဝ်းၵူႈပိူင်ပိူင် ယဝ်ႉ။ ၵမ်းၶႅၼ်ႉၸတႉ ပွင်ႇသၽေႃးမၼ်းလီယဝ်ႉ ၶႃႈယူဝ်ႉ....?"

"လွင်ႈလိူဝ်းၶႅၼ်ႉၸတ ပွင်ႇလႆႇလီယဝ်ႉ၊ ၵၼ်ယၢင်းပႆႇပွင်ႇလႆႇၶၼ်ႉ တၢင်းတိုၵ်ႉၶၢင်ႉယူႇမိဝ်းၶိုင်ႈ...."

"လွင်ႈသၢင်ၶႃႈ ?"

"ပဝ်ႉလိၵ်ႈၵၼ်ႁႃးၶႃႈ မႃးလူးၵိတ်ႇၶၼ်ႉၵေႃႈ"

"ၵေႃႈ.... လွင်ႈၶၼ်ႉ ၶႃႈႁႃႉ...."

တီႈၸတႉမၼ်း–ၵၢမ်းၵၼ်ၸမႈသၢင်ႇၶၢင်းယူးထၢမ်ၶႅၼ်ႉ မၼ်းၶၢင်း ထၢမ်လွင်ႈသၢင်ၸတႉၸတ ၵဝ်ၶႃႈယင်းပႆႇပွင်ႇလႆႇ၊ ၵူၺ်းၵွမ်ႉၵဝ်လွမ်းလူမ်း မၼ်းၶၢင်းသေဝႃႈ– "ၵေႃႈ.... လွင်ႈၶၼ်ႉ ၶႃႈႁႃႉ" ၶႅၼ်ႉ မိုင်ယူႇယဝ်ႉ။

ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းယႃးၵေႃႉ ဝႆႉၼႄႈမၼ်းယုမ်ႉယုမ်ႉသေ လၢတ်ႈဝႃႈ–

“ပပ်ႉလိၵ်ႈၼၢင်းမူၵ်ႇပူးၸေးၼၼ်ႉ ပီႈသုရိၼ်ႇဝႃႈ–ပေႃးၵိတ်ႇၵေႇ တေမီးၼႂ်းၼိုင်ႈပပ်ႉ 50 ပျႃး။ ပေႃးၵိတ်ႇၼမ် ၼိုင်ႈပပ်ႉ 10 ပျႃး ယင်း တေၵမ်ႇထိုင်ၼႆၼၼ်ႉ လိူမ်ႈယဝ်ႉ ၶႃႈယူဝ်ႉ.... ?”

“ၵေႃႈ....လူဝ်ႇၸေႉ၊ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉၵမ်ႇ ၶုၵ်းလူဝ်လႆႈ၊ ၶႃႈတိုၵ်ႉဝူၼ်ႉဝႃႈ– ၵၼ်ပီႈၼၢင်းယႃးၶႃလူဝ်ႇႁူၼ်ႉ ၼႄႇႁၢင်ႈၵမ်ႇမီးသင်ယဝ်ႉ၊ ဝူၼ်ႉၼိုင်းလူဝ် ၼင်ႇၼႆယူႇၵေႃႈ....။ ပေႃးၼၼ်ႉၵၼ်ၶႃႈဝႃႈမိူဝ်ႈၵႆႈၼၼ်ႉ သယေႃးမၼ်း ပိၼ်ႇလိူင်ႉၼႆၶႃႈၵူႈ.... ႁဝ်းၶႃႈတေၵိတ်ႇ ပပ်ႉလိၵ်ႈၼႆႉ လႆႈၼပ်ႉၵဝ်ႇၵႃႈ ၵေႈ၊ ၵႃႈမိုၵ်ႉ၊ ၵႃႈၼမ်ႉ၊ ၵႃႈၽိုၼ်ႈလႄႈ ၵႃႈၵူၼ်းႁဵတ်းၵၢၼ်မၼ်းၵူႈပိူင် ပိူင်ယဝ်ႉ။ ၼိုင်းၵႃႈၼႄႈၵၢၼ်လူဝ်းၼႆႉ မိူဝ်ႈၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းၼၼ်ႉ ပိၼ် ၵၼ်ႁိုင်သေပိူၼ်ႈ မိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇ ပီႈၼၢင်းယႃးၶႃႁၼ်ယူႇၼၼ်ႉ ၶႃႈယဝ်ႉ။ ႁူပ်ႈၼႆ ပပ်ႉၵၼ်ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ (5000) လႄႈ ၵိတ်ႇၵွၵ်ႇ (50) ၼၼ်ႉ မိူဝ်ႈ ၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈမၼ်း သိင်ႈယွင်းယၢမ်းမိူၼ်ၵၼ်၊ ၼင်ႇႁိုဝ်ပေႃးတေၵိုင်ႇသိင်ႈ ယွင်းယၢမ်းမၼ်းလႄႈ ၵုမ်ႇပၼ်ၵႃႈ ၵူၼ်းႁဵတ်းၵၢၼ်ၼၼ်ႉ– မၢႆးသိင်ႈလိူဝ် တီႈၵႃႈၶပ်ႉတူဝ်လိၵ်ႈမၼ်းၵေႃႈ။ ယွၼ်ႉပိူဝ်ႈၼင်ႇၼႆ– ပေႃးၵိတ်ႇၵေႇ ၵႃႈမၼ်း မီးၼမ်၊ ပေႃးၵိတ်ႇၼမ် ၵႃႈမၼ်းၵေႇၼႆယဝ်ႉ။”

“ၵေႃႈ.... မိူဝ်ႈၵႆႈႁူးၶႃႈၵမ်ႇပွင်ႇလိူဝ်သေၵိတ်း၊ ၵမ်းၼႆႉ ပွင်ႇလိူဝ်လီ ယဝ်ႉ” ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းယႃးၵေႃႈ ဝႃႈၼင်ႇၼႆသေ ယၵ်ႉတူၺ်းၼႄႈၼၢင်း သိူင်ယူႇယဝ်ႉ။

“ပေႃးၼၼ်ႉ....တေႁဵတ်းႁိုဝ်လႄႈ....?” ၵဵဝ်ၶႃႈထၢမ်။

“ၵီႈသင်ၶႃႈ....?

ၸမ်ႈသၢင်ႇၼၢင်းယႃး ၶိုၼ်းထၢမ်။

“လွင်ႈပပ်ႉလိၵ်ႈ ၵၼ်မၢႆးလူးၵိတ်ႇၼၼ်ႉၵေႃႈ....၊ တေၵိတ်ႇ ၵမ်ႇၵိတ်ႇ ?”

“ၶႃႈၵိတ်ႇလွင်ႈမၢႆးလူးၶႃႈယဝ်ႉ၊ ၵူၺ်းၵႃႈ မိူၼ်လိူင်ႉၼင်ႇဝႃႈမိူဝ်ႈ ၵႆႈၼၼ်ႉ ပေႃးၵိတ်ႇၵေႇ သမ်ႉမီးၼမ်၊ ပေႃးၵိတ်ႇၼမ် ၸိုၼ်းႁၢႆးၶႃႈ သမ်ႉၵမ်ႇပေႃးလႄႈ– ပွၵ်ႈတေမၢႆး လွင်ႈၶိုၼ်းမၢႆး လူးၵိတ်ႇၵဝ်ၶႃႈ ယဝ်ႉ။ ဝႃႈႁိုဝ်လႄႈ.... ၼၢင်းသိူင် ?”

ဧမ်ႈသၢင်ႇ,ၶေၢင်းယူး တွပ်ႇ,ၵဝ်ၶႃႈမႃး လိူင်ႉ.ၼင်ႇ,ၼ်သေ၊ ၶိုၼ်းဝႆ,ႇ ထၢမ် ၶေၢင်းသိၼ်ႉယူ,ယဝ်ႉ။

"တၢမ်လႄႈ ပီႈၶေၢင်း ၶႃႈၶႄ,...."

ၶေၢင်းသိၼ်ႉတွပ်ႇ,ၶိုၼ်းၼင်ႇ,ၼ်သေ၊ ဧမ်ႈသၢင်ႇ,ၶေၢင်းယူး ၶိုၼ်းဝႆ,ႇလူး ၵဝ်ၶႃႈ ဝႃႈ–

"ပေႃးၼၼ်ၵေႃႈ... ပွၵ်ႈၼ်ႉ ပႆ,ပိၼ်ၵိတ်,ၶႃႈ၊ ပွၵ်ႈတေမႃး ၼင်ႇ, ႁိုဝ်တေပိၼ်ၵိတ်,ၼၼ်ႉ၊ ႁႃးၶႃႈ သွင်ၵေႃႉ တေၶတ်းလႄႈယူ,။ ၵူၺ်းၵႃႈ ပွၵ်ႈၼ်ႉ– ပႆ,ပိၼ်ၵိတ်,ဧလႈ ႁႃးၶႃႈသွင်ၵေႃႉ. မႃးယၵၢၼ် ယငၢၼ်းသေ မူတ်းယွင်းယၢမ်း ႁိတ်းၵၢၼ် ပီႈသုရိၼ်, ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ယႃႇႁိူႈလႆႈဝႃႈ သေၵမ်း။"

"ၵမ်ႇ,ဝႃႈၶႃႈ.... ၵမ်ႇ,ဝႃႈၶႃႈ....၊ တႃႇ,တေ သပ်းလိၼ်း လွင်ႈၵၢၼ် လွင်ႈငၢၼ်း ပၼ်ပီႈၼွင်ႉ ပွင်ႇ,လႄႈၼၼ်ႉ ၶႃႈႁဝ်း မီးပုၼ်ႈယွၼ်း မၼ်းဧလႈ ယူႈလႄႈယႄႈသေမဝ်ႇ,ဝႃႈ– တိုၼ်းလူဝ်ႇ, သပ်းလိၼ်းပၼ်ယူ,ယဝ်ႉ။"

"ပေႃးၼၼ် လူမ်းၶႃႈယဝ်ႉ၊ ႁႃးၶႃႈၵေႃႈ တေပွၵ်ႈမိူဝ်းလူးၵွၼ်,"

"ၵေႃႈ.... မိူဝ်းလွႆးလွႆး....၊ ၶႃႈႁဝ်းဧတ. တေပႂ်ႉမုင်ႈမွင်းတၢင်း ပီႈၶေၢင်းယူးၶႃႈ မႃးလူး ၵိတ်,ပပ်ႉလိၵ်ႈ 'ၶေၢင်းမွၵ်ႇ,ပူးဧယး' ယူ, ၵူႈဝၼ်း ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ ႁိူႈယုမ်,ယမ်သေၵမ်း။" ၵဝ်ၶႃႈ ဝႃႈၼ်သေ– ထင်,လုၵ်ႉ သူင်,သွင်ၶႃႈ ပွတ်းၵွၼ်, တွၼ်ႈတၢင်းယဝ်ႉၵေႃႈ ထင်,ၵိတ်းသေ လွမ်တူၺ်း ထွမ်းတၢင်းလင် ၶႃႈၶေၢင်းသွင်ၵေႃႉ ပွၵ်ႈမိူဝ်းၼၼ်ႉယူ,ယဝ်ႉ။

[လၢႆးသုရိၼ်,]

20· 2· 86

မိူဝ်ႈပၢၼ်ႁေႃၶမ်း မိူင်းမၢဝ်း၊ ၸဝ်ႈၶုၼ်လႆး– ပိူၼ်ၸဝ်ႈၶိင်ႈသိုင်ႇ တိုဝ်းထုမ်။ ၶူဝ်းဝႅင်းယၢမ်းၶၼၼ်ႉ မီးၵူၼ်းထဝ်ႈၵွၼ်ႇ ငေႃႉၶိုင်ႈ၊ ပိုင်ႈပဵၵ်ႇ လိၵ်ႈသိူဝ်း တွၼ်းပိုၼ်ႈတင်းလၢႆ။ ထုမ်းၶင်ႇၵၢၼ်တၢင်းလိၼ်ႈ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ၶဝ် မိူဝ်းလုၵ်ႈငေႃႈ မၼ်းပေႉၶွင်ႇ ယူႇႁူဝ်ၵွႆး ၵမ်ႇၵႃး သမ်ႉမေႃၵွၼ်ပိုၼ်ႈ လိၼ်ႈထိင်ႈ ၵၼ်မဝ်ႇတွၼ်ႉယၢမ်ႈမီး ပေႃၵွၵ်ႇထိင်ႈလႆၢထိုဝ်ႉလႆၢပိုင်ယဝ်ႉ။ ႁိုင်မႃးၶၢဝ်ႇငၢဝ်းမၼ်းထႆး ပိူဝ်ႈထိုင်ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်းလူင်ၸဝ်ႈၶုၼ်လႆးယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈ ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်း လူင်းလိၼ်ႈပွႆးႁူဝ်းၶူဝ်းၶမ်ႉပေႃးမၢဝ်း ပေႈ ႁွင်ႉၵဝ်ထႆးၵွၼ်ႇ မႃးလိၼ်ႈ ထုမ်းၵၼ် တင်းၵွၼ်ႇၵႃႈ ထႆး ယိင်း ၶူဝ်းႁေႃယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈႁေႃၶမ်း လႆႈႁၼ်ထွင်ႈလၢတ်ႈ တၢင်းထေႃ တၢင်းၵူႇ တၢင်းႁဵတ်း မၼ်းထႆးငေႃႈ လိၵ်ႈသိူဝ်းမိူၼ်ၶင်ႇပိုၼ်ႈဝႃႈယူႇပေႉ၊ ၸဝ်ႈ ႁေႃၶမ်း ၶႆႈထၢမ်းလၢၼ်ႇမၼ်းထႆးပေႈ– ထွင်ႇၶိုင်ႁဵတ်း ပရိပေႇ ၵုမေႇ ထွင်ႈၶိုင်ႈယဝ်ႉ။

ဝႆႉသေ ၵႃႈထႆးၵွၼ်ႇၵူၼ်းလိဝ်၊ ၵၼ်ပိၼ်ၵွၼ်ႇယိင်းထႆး ၶူဝ်းႁေႃ တင်းလႆၢ– ႁူႈႁူႉ ၶႃႈ ငေႃႉလုၵ်ႈမူၵ်းဝႆႉၶူဝ်းႁၢတ်ႇသႆၢးသေ တွင်းဝႆႉၵူႈငေႃႉ ယဝ်ႉ၊ ထုၵ်ႉၶဝ်ၵွၼ်ၵၼ် လူင်းလိၼ်ႈၶမ်ႉ ပေႃးတင်းထႆးၵွၼ်ႇ မူၼ်ႈမူၼ်ႈ

ပိူၼ်ႈႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ၵျေႃႇၵျေႃႇတေႃႇမူၼ်ႈ တေႃႇမီၵၼ်ယူႇယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼၼ်ႉ လဝ်ႈၵျေႃၶမ်း ပႆႇၵူႇလုၵ်း ယင်ႇၼမ်ႉမၢဝ်းယဝ်ႉ ၼွၵ်ႇဝႃႈ–

“ၵမ်းၼႆႉ သူတင်းလၢႆ တေလႆႈ ပဵၼ်ၵႆႇ ၶိုၼ်ႈမႃး ႁႃၶႆႈ,ၽိုၵ်ႈၶႆႈ,မၼ်း၊ ပေႃးၵမ်ႇမီးၶႆႇ တေလႆႈပဵၼ်ၵႆႇ,ၼမ်ႉငွမ်းပၼ် ၶႆႈ,ပိူၼ်ႈတင်းလၢႆ ၼိူဝ်လွၼ်သႂ်ႇ ၽွမ်ႉၵၼ် ႁွင်ႉ– (ၶီႈတႃႇတႅၵ်ႇ) ဝႃႈ– ၵတ်ႉတၵ်း.... ၵတ်ႉတၵ်း....။ ၵတ်ႉတၵ်း.... ၵတ်ႉတၵ်းသေ ၶိုၼ်ႈမႃးႁႃၶႆႈ, ၼိူဝ်ယင်ႇ,လွၼ်သႂ်ႇတေႃႉ” ၼႆယဝ်ႉ။

ပိူၼ်ႈတင်းလၢႆ ၽွမ်ႉၵၼ် လႅၼ်ႈၵွၵ်ႇ,ၼမ်ႉၶိုၼ်ႈမႃး– ၶူတ်ႉၵဝ်ၶႆႈ,ၽိုၵ်ႈ ၶႆႈ,မၼ်းသေ ႁွင်ႉ–(ၶီႈတႃႇတႅၵ်ႇ) ၵတ်ႉတၵ်း... ၵတ်ႉတၵ်း.... ၼႆယဝ်ႉ။

ထႃႇၼၼ်ႉၵမ်းလိဝ်ႉ ထၢႆးၵႂၼ်ႇႁူႉဝႃႈ–“လဝ်ႈၶိုၼ်လူင်လမ်ႇ,လိူဝ်ထၢမ်း လႃၼ်ႇ, ၵႆတ်းၵူႈမၼ်း လႆႈၵေႃႈပိူၼ်ႈ၊ ယွင်ႈၵမ်ႇ,မီးၶႆႇ,ၼလႈ တေလႆႈၶမ်ႇ ငွမ်းၶႆႈ,ပိူၼ်ႈ ၼိူဝ်လွၼ်သႂ်ႇ၊ ပွႆႇ,ပိူၼ်ႈႁူၼ်ႉမၼ်း” ၼႆယဝ်ႉၵေႃႈ ထၢႆးၵႂၼ်ႇ, ၼွၵ်ႇ,ဝႃႈ–

“ႁဝ်းၼႆႉ ပဵၼ်ၵႆႇ,ပေႃႈ(ၵႆႇ,ယူႈ) ႁဝ်းၵမ်ႇ,မီးၶႆႇ,” ၼႆယဝ်ႉ(ၶီႈတႃႇတႅၵ်ႇ) ဝႃႈ– “ၵတိုတ်း....ၵတိုတ်း....ၵတိုတ်း” ၵႆတ်းသိၼ် ၵႆႇ,ပေႃႈ၊ ၵႃႈမိုဝ်းမၼ်း သွင်ၽၢႆ, တူပ်းၵုမ်,ၵူၼ်ႈ မိူၼ်(ၵႆႇ,တူပ်းပိၵ်ႇ,) ႁွင်ႉၶၼ် “ၵၵ်ႉၵလၼ်းၵွၵ်ႈ၊ ၵတိုတ်း....ၵတိုတ်း” ၼႆသေ လမ်းၵွပ်ႈၵဝ် ၵွၼ်ႇ,ယိင်းၵွၼ်ႇ,ထႃး ပိူၼ်ႈထိုဝ်း ၼၼ်ႉ လႆႈလႅၼ်ႈပႂ်ႈမၼ်း ပေႃးယူင်ႉသိုင်ႈသိုင်ႈယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၵျေႃၶမ်း လႆႈႁၼ် လဝ်ၼလႃၼ်ႇ, တၢင်းလၵ်းလႅမ် ထႃးၵွၼ်ႇ, လႅတ်းသိဝ်းၽႃႇၽိုၵ်း မဝ်ႇ,လႆႈ လူမ်ႉသုမ်းပိူၼ်ႈၵႂၢႆးၵမ်ႇ,ၵႃး လႆႈၸပ်ႉပိူၼ်ႈပဵၼ်ၵႆႇ, ပေႃႈ လႆႈၵွတ်ႇ, သွတ်ႇ,သဝ်ႈပိူၼ်ႈ လိုင်ႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ၊ ငၼ်းႁူမ်ႇ ငၼ်းလူမ်း ၶိုၼ်းၼမ်ႉလိၼ် ထၢင်ႈၵိုတ်ႇ,ပၼ်မႃး ၵူၼ်းမီး (လႃၼ်ႇ,ယွမ်ပ်ႈ) လိုဝ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ၵေႃႈ လွင်ႇ,တၢင်ႇ,ပၼ်လိုဝ်ႈမၼ်းဝႃႈ– “ထႃးလဵဝ်ႈလႅတ်း” ၼႆသေ ႁွင်ႉမိူဝ်း ယူႇ,ၶိုၼ်းၵျေႃဝၢင်းပၼ်ထႃႇ,ၼၼ်ႉ,တႃ၊ လႆႈပၼ် ၸၵ,ၶွင်,ၵွၼ်ႁူဝ်ၼုမ်,ယိင်း ၼုမ်,ထႃး တင်းလၢႆယဝ်ႉ။

[သိၼ်ၶၢဝ်၊ မိူင်းယႆ]

ၵိတ်းတူဝ်ၼပ်ႉတႆး

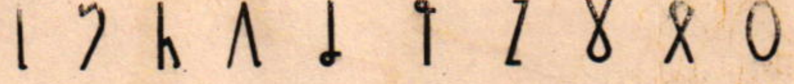

ၶရိတ်ႈ— 1966 လိူၼ်မၢတ်ႉ (ၶျ) [7] ဝၼ်း။ ပီၵေႃးလႃႇ–
1328 ၼီႈ၊ လိူၼ်သီႇမွႆႇ [14] ၶမ်ႈ၊ ဝၼ်းလၼ် ႁူဝ်ၶမ်ႈ၊ ႁူၵ်းမွင်း ၶိုင်ႈ။ တီႈႁိူၼ်း ၶူးထၢႆးသူလၢႆႇလႃႉ၊ ၶိူင်းဝၢင်း ႁူင်းႁၼ်း မႂ်ႇ [2] ဝိင်းတွင်ႇၵျီး။

ၵူၼ်းၶိုၼ်ႈပၢင်တုမ်

1.	ၶူးလုင် ထၢႆးၵွင်ႇထုၼ်း M.A ၵေႃးလီၵ်ႉ ၵထိၵ	တွင်ႇၵျီး။
2.	ထၢႆးၶိၼ်ႇမွင်ႇလုင်ႇ B. A လုမ်းယၢႆႇယီၼ်ႇၼေႃႈ၊	။
3.	ၶူးထၢႆးသူလ်လႃႉ B. Sc. ၶူးသွၼ် မႂ်ႇ [2]	။
4.	လုင်းလၢမ်ႇပႃႉ ဝၢၼ်ႈဝႃးပျႃး	။
5.	လရေးၵေႃး ၶွင်ၵေႃႈ၊ လုမ်းသႃႇသၼႃႇ	။
6.	ထၢႆးၶမ်းပၢင်ႇ (ပၼ်ႇတဝ) ----	ပၢင်လုင်။
7.	လုင်းၶျုင်ႇ ---- ----	မိူင်းၵိုင်။
8.	လုင်းၶုၼ်မႁႃႇ လုမ်းပြၢၼ်ႇၵျူးယေႃး	တွင်ႇၵျီး။
9.	ထၢႆးသၢင်ႇသႃႇ ---- ----	မိူင်းၵိုင်။
10.	ထၢႆးၵူမ်းသႃႇ [ၼၵႃးသီး] ----	ယၼ်ႇၵုင်ႇ။
11.	ထၢႆးတၢင်းၼၵႃး ပွၵ်ႉၼမ်ႉၵတ်း ----	တွင်ႇၵျီး။

ပိုၼ်းၵပ်ႉ ပုတ်ႈထ ၶျႃးတႃႇမၢၵ်ႇ

1◦ လိုဝ်ႈမိူင်း .... ၵပ်ႉပီႇလဝၢတ်ႈ။

2◦ လိုဝ်ႈပေႃႈ .... သုတ်ႉထေႃးတၼ။

3◦ လိုဝ်ႈၼမႈ .... သီရိမႃႇယႃႇ။

4◦ လိုဝ်ႉၶိုဝ်း .... ၶုၼ်ၶျႃၶမ်း။

5◦ ပီၵိူတ်ႇ .... B.C ၶရ်တ်ႈ– 623 ၶဝ်ႈ။
မႁႃႇသၵ်ႉၵရ်တ်ႈ[ၶဝလၶၼ်ႇတၵိၶၼ်း] 68 ၶဝ်ႈ
လိူၼ်ႁူၵ်းမူၶၼ်း၊ ဝၼ်းသုၵ်း။

6◦ လိုဝ်ႈမိုဝ်ႈလိၵ်ႉ .... သိတ်ႉထတ်ႉထၵုမႃႇရ။

7◦ လိုဝ်ႈမေး .... ၶၢင်းယသေႃႇထရႃႇ။

8◦ လိုဝ်ႈလုၵ်ႈ .... ရႃႇႁူလႃႇ။

9◦ ၵႃႇယုလဝ်ႈလိူႈ [28] ဝၼ်းလိူၼ်ပဵတ်ႇမူၶၼ်း၊ လိူႈႁၼ် ၵူၼ်းထဝ်ႈ ၶိမိတ်ႈ ၵမ်းထိၶိုင်ႈ– လရႃႇပိတုၵ်ႉၶႃႇ၊ သၢင်ႇဝူလ်ႇၵ။

10◦ ၶိူးပီၶ်ႉ ႁိူင်ထဵင်ႈသီႇလိူၼ်၊ ဝၼ်းလိူၼ်သိပ်းသွင်မူၶၼ်း၊ လိူႈႁၼ် ၵူၼ်းပဵၼ်၊ ၶိမိတ်ႈ ၵမ်းထိသွင်– ပျႃႇထိပိတုၵ်ႉၶႃႇ၊ သၢင်ႇဝူလ်ႇၵ။

11◦ ႁိူင်ထဵင်ႈသီႇလိူၼ်၊ ဝၼ်းလိူၼ်သီႇမူၶၼ်း၊ လိူႈႁၼ်ၵူၼ်းတၢႆ၊ ၶိမိတ်ႈ ၵမ်းထိသၢမ်– မရႃႇၶ ပိတုၵ်ႉၶႃႇ၊ သၢင်ႇဝူလ်ႇၵ။

12။ ရှိူင်ထိင်ႈ သီႉလိူၼ်၊ လိူၼ်ပိတ်ႉမူၼ်း၊ ဝၼ်းၵႃးတိလ်ႉ ၵၢင်ဝၼ်း လိၼ်ႈႁၼ်သိူဝ်ႉရႁႃၼ်း၊ သုၽႃႉသုၽ ၼိမိတ်ႉတ ၵမ်းထိသီႉ။ သၵ်ႉၵ ရိတ်ႈ–97 တူဝ်။ ၵႃႉယုလဝ်ႈလိၼ်ႈ(29) တၢင်ႈခိုၼ်းလၢႆ ယၢမ်း(2)မွင်း ဝၼ်းလၼ်၊ လဝ်ႈလၢႆးမြႃတ်ႈ သိတ်ႉထတ်ႉထၵုမႃႉရ ၵွၵ်ႉပႃႈခဝ်ႈ ထိူၼ်ႉယဝ်ႉ။

13။ ၽိုၵ်းၵမ် တုၵ်ႉၵလရိယႃႉ (6) ပီ။

14။ ၵႃႉယုလဝ်ႈလိၼ်ႈ (35) မႁႃႉသၵ်ႉၵရိတ်ႈ–103 တူဝ်။ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ၊ ၵီႈပိၼ် ပုတ်ႉထ တိူဝ်ႈႁူမ်ႈမႂ်ႉၽူဝ်းထိ= မႂ်ႉလွင်ႉခမ်း။

15။ ပိၼ်ၽြႃးရှိူင်သွင်လိူၼ်၊ လိူၼ်ပိတ်ႉမူၼ်း ဝၼ်းသဝ်၊ ၵျႃးတြႃးငဝ်ႈ ပၼ်ရသေး–

(1) ၵွၼ်းတိင်ႉလႃ။
(2) ဝပ်ႉပ။
(3) ၽတ်ႉတိယ။
(4) မႁႃႉၼၢမ်ႉ။
(5) ၵသလိ။

ပိၼ်ရႁႃၼ်းတႃႉ တီႈၼိူဝ်းလူင်တိုင်၊ ႁိမ်းမိူင်း ပႃႉရႃႉ ၼသီႉ။

16။ ပိၼ်ၽြႃးရှိူင်လိၼ်ႈ (45) ဝႃႉ၊ ၸွတ်ႈလိၼ်ႈ သတ်းတဝႃႉ သတ်းၵူၼ်း ၽီသၢင် [24] သင်ႉၸေႃႉ [60] လၢၵ်ႈ ပႂ်ၢသ်ၼ်ၼိူင်ႈ။

17။ ၵႃႉယုလဝ်ႈလိၼ်ႈ (80) ပီ ၵဝ်ၼိပ်ႉပၢၼ်ႉ။ မူဝ်ႈ B C ၶရိတ်ႈလိၼ်ႈ– 543။ မႁႃႉသၵ်ႉၵရိတ်ႈလိၼ်ႈ– 148။ လိူၼ်ႁူၵ်းမူၼ်း၊ ဝၼ်းၵၢင်း ၵၢၼ်း၊ တိူဝ်ႈႁူမ်ႈမႂ်ႉပဝ်း ၼိူဝ်းသူၼ်ၶုၼ်ၵျႃႉၶမ်း မိူင်းမလ်ႉလႃႉ။

18။ တြႃးမၼ်းလဝ်ႈၵျႃးဝႂ်ႉ မီးပိတၵတ်ႈ သၢမ်ၵွင်–

(ၵ) သုတ်ႈတၢၼ်ႉသၢမ်ၵျၢမ်း။
(ၶ) ဝိၼေးႁႃႈၵျၢမ်း။
(c) ၵၽိထမ်ႉမႃႉ လိတ်းၵျၢမ်း။

ၵၼ်ၵုၢင်ႈ မီးပိတ်ႉမိုၼ်ႉ သီႉႁိင်ၵျၢမ်း တၢင်တူဝ်ၵၼ်ႉလဝ်ႈ သိုပ်ႉၵျႃးဝႂ်ႉပၼ် သတ်းတဝႃႉတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။

19. ၶိူင်းၵျၢမ်းၵၢၼ်ႇ ပဵတ်ႇမိုၼ်ႇ သီႇႁႅင်ၶၼ်ၶၼ်ႉ ၶိူင်းလူဝ်ႈ သႂ်ႇသၶႂ်ႇ ပုတ်ႉထလဝ်ႈၼႆႉ တေႁိူဝ်ႈႁိူင်းဝႆႉ တေႃႇႁႃႈႁႅင်ပီယဝ်ႉ။ ဝႆၢးၼႆႉ တေမူတ်းသိၼ်ႈႁၢႆလႄႈ မဝ်ႇမီးၽူႈလူဝ်ႇတေႁူႉ တေၵမ်မၼ်းဝႂ်ႈၼႆယဝ်ႉ။

ဝႂ်ႇသၶႂ်ႇ ၵႅၼ်ႇလဝ်ႈ

☆ လၢင်ႈႁၵ်ႉ ၵီးလူႇဢေႇၶေႇယ သတ်းတဝႂ်ႇ ၽီသၢင်သတ်းၵူၼ်း သေ သင်ႇသွၼ် ၵွၼ်ၵဝ်ထိုင်တီႈ ၵတ်းယဵၼ်။

☆ ၵႅၼ်ႇလဝ်ႈႁၵ်ႉ. သတ်းတဝႂ်ႇတင်းလႆၢ လူဝ်ပူၼ်ႉတူဝ်လွင်ႈလဝ်ႈ။

☆ မီးလွင်ႈလီ ၵၢမ်းလီ ၶႂ်ႈႁူႈၵူၼ်းၽီ သတ်းတဝႂ်ႇၶဝ် ပူၼ်ႉတုၵ်ႉၶသေ ႁွတ်ႈထိုင်မၢၵ်ႇၽူဝ်ႇ ၼီပ်ႉပၢၼ်ႇတႂ်ႇသေႇ။

ဝႂ်ႇတၵႅၼ်ႇလဝ်ႈ

★ တႂ်ႇတေပူၼ်ႉဝူတ်ႈ သမ်ႇသရႂ်ႇ တုၵ်ႉၶၶၼ်ႉ တေလႆႈ ၽိုၵ်းၵမ် လွမ်းတၢင်းသိၼ်ႈၵၢင် မလ်ႉသိမ ပတိပတႂ်ႇ (မၢၵ်ႉၵၢင်ႇ)။

★ ပေႂ်းႁဵတ်းလီ တေလႆႈလီ။

★ ပေႂ်းႁဵတ်ႇလႂ်ႉ တေလႆႈလႂ်ႉ။

★ ပေႂ်းရႂ်ႇၵ၊ တေႂ်းသ၊ မေႂ်းႁ၊ ၵိလေႇသႂ်ႇ မွတ်ႇဝွတ်ႈ ယဵၼ်ႁၢႆ လိုင် ႁၼ်ထိုင် သၢၼ်ႇမၢၵ်ႇၽူဝ်ႇယဝ်ႉ။ ။

ၵၢပ်ႈသၢမ်ပွင်

တုပ်ႉၽိၵ်ႉၵၼ်တရ= ၽႂ်ႉလႅင်ႉ ၽူၼ်ႁဵင်ႈ တူၼ်ႈၶဝ်ႈ တၢင်းၵိၼ် ၵမ်ႇပၼ် ၵိုပ်းယၢၵ်ႈၼလေႈတႆၢ။

သတ်ႉတၼ်ႇတရ= တိုၵ်းတေႂ်း ယၼ်းတိၼ်းၵၼ်တႆၢ။

ရေႂ်းၵၼ်တရ= တၢင်းပၼ် လူင်လူဝ် ပၼ်ငၢႆႈ ႁၢႆယၢပ်ႇ။

ပိုၼ်းၽြႃး

လၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈ

ပုတ်ႉထ သႃႇသၼႃႇ- 1824။ ၵေႃးၸႃႇ- 644 ၶီ။ လုၵ်ႈလဝ်ႈ ႁေႃၶမ်း ႁရိယုင်ႇလတိူင်း မိူင်းၵိင်းမႆႇ၊ လႆႈလိုဝ်ႈ- ႁရိလေႇယမင်းလဝ်ႈ ႁွင်ႉ-လဝ်ႈၶုၼ်ၵွင်ႇမင်းလိင်း။ မႃးၵဝ် လုၵ်ႈလဝ်ႈ ႁေႃၶမ်းပျူႇ၊ ၼေႃင်း သင်ႇၶမိတ်ႉတႃႇ ႁွင်ႉ- ၼေႃင်းသင်ႇၶမိတ်ႉယဝ်ႉ၊ ၵေႃႇတင်ႈ မိူင်းမႂ်ႇ ႁရိ မတ်ႉတၼတိူင်း မိူင်းပူးၵမ်ႇ ၵေႃႇႁိၵ်ႈ ပူၵ်းပွင် သႃႇသၼႃႇ ပုတ်ႉထၵၼ်ႇ လဝ်ႈၸေလႈ လွင်ႇမီးလဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇလူင်ပႃးၼိုင်ႈ၊ လိုဝ်ႈၵရႁမ်ႇ ယူႇၼွင်း လင်ႇၵႃႇတီႇပ မိူင်းသီႇႁူဝ်ႇ၊ ၶဝ်ႈလၢၼ်ႇသမ်ႇမႃႇပၢတ်ႈ မုင်ႈႁၼ် တီႈၵၼ် သႃႇသၼႃႇပုတ်ႉထ တေႁိူဝ်ႈႁိူင်းၼၼ်ႉ လွင်ႇႁျမႃးလူး ႁရိလေႇယမင်းလဝ်ႈ တီႈမိူင်း ႁရိမတ်ႉတၼ ပူးၵမ်ႇ၊ လဝ်ႈၶုၼ်လူင် လူမ်းသိူဝ်း ႁပ်ႉတွၼ်ႈသေ လွႆႈထိမ် ပူၵ်းပွင် သႃႇသၼႃႇယဝ်ႉ။

လင်ႇၼႆႉ- လဝ်ႈႁေႃၶမ်း ႁရိလေႇယ ၶုၼ်ၵွင်ႇ မင်းလိင်း ၼႆႈႁၼ် ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈ ပၵ်းယၢင် ပုတ်ႉထၵၼ်ႇလဝ်ႈ လဝ်ႈထၢမ် လဝ်ႈရႁၢၼ်းတႃႇလူင် "ၵရႁမ်ႇ" ရႁၢၼ်းလဝ်ႈၵေႃႈ မွၵ်ႇလၢတ်ႈၸေပၼ် ၼင်ႇၵၼ်လႆႈႁၼ်မႃး ၼွင်းမိူင်းလင်ႇၵႃႇတီႇပ ၼၼ်ႉၸေလႈ လဝ်ႈၶုၼ် ပိၼ်းပီၼ်ပီႇတိသေႃးမၼသ ၵူဝ်ႉလႃႉတိမ်လွႆ၊ လွင်ႇၶဝ်ႈသိၼ် ထိတ်ႉထၢၼ်ႇသူးပၢၼ်ႇသေ ႁႂ်ႈၵူၼ်းမေႃ ၶဝ် တတ်းႁွၼ်းၵဝ် တူၼ်ႈမႆႉလၢမ်ႁွမ်လူင် လွႆမိူင်း တီႈၵၢင်ဝိင်းၼၼ်ႉ။ ႁိတ်း ၵဝ်ႈတွၼ်ႈသေ ႁႂ်ႈပိၼ်ႁူၼ်ႇႁၢင်ႈ ပုတ်ႉထလဝ်ႈ ၵဝ်ႈသူႇ ၼႆယဝ်ႉ။

ယၢမ်းလဵဝ် ႐ူၼ်ႇႁၢင်ႈပုတ်ႉထလဝ်ႈ လၢမ်ၵဝ်ႈတွၼ်ႈၼၼ်ႉ–

1· တွၼ်ႈငဝ်ႈ– မီးတီႈ ၽြႃးၵၢင်ႉမေႃႇ=မေႃႇၵျူဝ်ႇ၊ ဝီင်းသီႇပေႃႉ။

2· တွၼ်ႈတၢမ်း– မီးတီႈ [သူလ်ႇသၢၼ်ႇၵူး ၼေႇတီႇ] ဝီင်းသုမ်သႂ်၊ ၵိုင်ႇသီႇပေႃႉ။

3· တွၼ်ႈသၢမ် [ၽြႃးယွင်ႇတေႃႇၵူး] ၼိုင်းၼွင် ႁႂ်းယႃႈ၊ (ၵၢင်းလေး) ဝီင်းယွင်ႈ႐ူလ်ႇ။

4· တွၼ်ႈသီႇ– မီးတီႈ[ၵလႃႇသီႇႁေႃး]ဝီင်းလႅၼ်ႈၵူႇ၊ ၼိုင်းမိူင်းမၢၼ်ႈ။

5· တွၼ်ႈႁႃႈ– မီးတီႈလွႆသႅင်၊ ဝီင်းၼမ်ႉသၼ်ႇ၊ မိူင်းလွႆလူင်။

6· တွၼ်ႈ႐ူၵ်း– မီးတီႈမၢင်းၵုင်း၊ မိူင်းလူင်၊ ၵိုင်ႇသီႇပေႃႉ။

7· တွၼ်ႈလႅတ်း– မီးတီႈ [သူလ်ႇမေႃႇၵျၢၼ်း] သူလ်ႇၵူႇ၊ ဝၢၼ်ႈမေႃႇ၊ မိူင်းၶၢင်။

8· တွၼ်ႈပႅတ်ႇ– မီးတီႈ [တွင်ႇပေႃႇၵူး] ၼွင်ၶမ်း၊ မေႇမိဝ်ႉ၊ ၵိုင်ႇသီႇပေႃႉ။

9· တွၼ်ႈပႆၢ– မီးတီႈ ႁွင်းမူးမိူင်းပႆၢ၊ ၵိုင်ႇမိူင်းယႆယဝ်ႉ။

ၵူႈတီႈ႐ွႆး တူၼ်ႈမႆႉလၢမ်႐ွမ် ၵၼ်ၵိုတ်းဝႆႉတေႃမၼ်းၼၼ်ႉ ရႁၢၼ်း တႃႇလူင် လဝ်ႈၵရႁမ်ႇ ၼၢမ်း႐ူဝ်သေ ၵေႃႇတင်ႈဝႆႉ– ၵူးတိတ်ႉသ ၼေႇ တီႇယထၢတ်ႈႁွင်းမူးလၢမ်ၶမ်း၊ မၢၼ်ႈဝႃႈ–[သူလ်ႈလၵူးၼေႇတီႇ] ၼႆလႈ ႐ိဝ်ႈ႐ိင်းပိူင်းသႂ် မီးယူႇ ၼိုင်းမိူင်းပူးၵမ်ႇ တေႃႇထိုင်ပၢၼ်ႁဝ်းယၢမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။

[ၵူးၼၼ်ႇတထလ]
ၵျွင်းၼွင်ၶမ်းလူင်
မေႇမိဝ်ႉ။

ႁိူၵ်ႈသၢင်ပိၼ်ၶႃႈ တၢင်းၵႃႈၶိုၼ်း

(ၵ) မိူင်းတႆးၼႆႉ တိုၼ်းပဵၼ် မိူင်းသဝ်းၶေႃ ၵိုၵ်းၶိူဝ်းတႆး လဵမ်မိူဝ်ႈ ၵေႃႇၵိူၵ်ႈၶိူဝ်းၵူၼ်း၊ မီးမိူင်းပွမ်း မိူင်းႁွမ်း ဢမ်ႇလၢႆ ၼိုင်းတိူၵ်ႈၵုၼ်ၵႃႇသျႃႉ လႅင်ႇလၢၼ်း ဝၼ်းၵႂၢၵ်ႇၼႆႉ လွတ်ႇတူဝ်ႈဝႆႉ ၵူႈတီႈ။ တၼ်းၼိုင်း သိူၵ်ႈပိုၼ်း ယိုၼ်ပပ်ႉ (ၵိၼ်ႇသၢႆႇၵလွင်ႇပီးတီးယႃး) ၵဵင်းၵလဵတ်ႈ ၵမေႇရီႇၵၢၼ်ႇ ၸၶႇ ၸလႈ ယၢႆႇထႆးၶဝ် လိူဝ်းဢၼ်ၼ်ႉ ၵေႃႈ ၵမ်ႉထဵမ်တဵမ်ႈမႃမီးဝႆႉ လႅင်ႈလႅင်ႈ လဵင်းလဵင်း တေႃႇထိုင် ယၢမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။

(ၶ) ထိုင်မႃးပီၶရိတ်ႈ– 1885 ၼီႈ။ လိုၼ်ၼူဝ်ႇဝိမ်ႇပိုဝ်ႇ [25] ဝၼ်း ႁူဝ်သိုၵ်းလူင် ၵဵင်းၵလဵတ်ႈ (ပလိၼ်းတႃးၵၢလ်ႉ) ၼိုၼ်ႈတိၵၢဝ် ၶုၼ်ၵျေႃၶမ်း မိူင်းမၢၼ်ႈ ၼိုင်းဝဵင်းမၢၼ်းတလေးၸလႈ သိမ်းၵၢဝ်မိူင်းမၢၼ်ႈပတ်းပိုၼ်ႉယဝ်ႉ။ ပီ 1886– 87 ၵဵင်းၵလဵတ်ႈၶဝ် ႁၢၼ်းၵၢဝ်သိုၵ်း (32,000) ၼိုၼ်ႈသိမ်းမိူင်းတႆး ၵူႈတီႈၵူႈတၢင်းယဝ်ႉ၊ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ ၵမ်ႇသိမ်းလႆႈ ငၢႆႈငၢႆႈ၊ ႁိုင်ထူၼ်ႈ (3) ပီ လွင်ႇတေယဝ်ႉတူဝ်ႈ တူၵ်းယဵဝ်ၼိုင်းမိုဝ်းၶဝ်လီလီယဝ်ႉ။

(င) ထၢတ်ႈလိုၵ်တႆးလမ်ႉ– တိုၼ်းပိၼ် ၶိူဝ်းၵူၼ်းယူႇၵွႆး သဝ်းၶေႃၸလႈ ပေႃးၵမ်ႇလိုၵ်ႈလိူဝ်ႉလၢတ်ႈ ၶိူဝ်းၶဝ် ၼိုၼ်ႈႁိူတ်းၶုၼ်ၶဝ်။ လၢတ်ႈၶဝ် ၶိူဝ်းၶဝ် ၼိုၼ်ႈပိၼ်ၶုၼ်ၶဝ်ၵေႃႈ ပေႃးၵမ်ႇလွမ်းတြႃးလမ်ႉ– ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်း တိုၼ်းၼိုၼ်းယိုၼ်ႉပဵတ်ႈ ၶိူဝ်းၶိူဝ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၼိုင်းသၢမ်ပီလုမ်းလုမ်း ၵဵင်းၵလဵတ်ႈၶဝ်တိုၵ်းၵၢဝ် မိူင်းတႆးလႆႈလီလီယဝ်ႉ ဝႃႈၼႆသေၵေႃႈ ၵူၼ်းလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ ၶဝ် ၵမ်ႇတီႈၼိုင်ႈၵေႃႈ တီႈၼိုင်ႈ ၵႆႉၵႆႉၼိုၼ်းလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ ၶိူဝ်းၶိူဝ်းယူႇယဝ်ႉ။ ၼိုင်းလုမ်းလုၵ်ႉယိုၼ်ႉၼႆႉ– ၵူၼ်းထႆးၵူလ်းၵမ်ႇၵႃး ဢၵၢင်းယိင်းတႆးႁဝ်းၵေႃႈ ဢၢမ်းႁူဝ်သေ လုၵ်ႉယိုၼ်ႉယူႇယဝ်ႉ။

ပိူၼ်ႈႁူႉ ပဝတ်ႇသႃႇ

လုမ်းလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ ပၢၼ်ၵိူင်းၵလီတ်ႈလမ်ႉ– ၶုၼ်ႈမိူင်းၵႂင်း မိူင်းယၢင်း ၶမ်းတီး ၼလႈ ၶုၼ်ႈမိူင်းတၢႆးၵူႈတီႈ မိူၼ်ၶၼင်ႇလိုဝ်ႈသိင်ပႃႈတေႃႈၶႆႉယဝ်ႉ–

1။ ၶုၼ်ၵႂင်ႇမြၢတ်ႈ	လဝ်ႈယႂႃႉလူင်	ဝဵင်းသီႇဝ်။
2။ ၶုၼ်ၵႂင်ႇၶမ်း	။	မိူင်းၶမ်းတီး။
3။ ၵူၶမ်းၵဵဝ်ႈ	ၶုၼ်သိုၵ်းလူင်	ၶမ်ႉၶမ်း။
4။ ၵူမိူင်းလိုၼ်ႈ	ၶုၼ်သိုင်ႇလူင်	ၼလႈၵူ။
5။ ႁိူင်ရတၶႃႇ	ဝၢၼ်ႈလၢင်ႉ	မိူင်းယႆ။
6။ ၵူၶမ်းသႂ်ႈ	လဝ်ႈၶိင်းလူင်	။
7။ ၶုၼ်လိၵ်း	လဝ်ႈယႂႃႉလူင်	မိူင်းပႂၼ်။
8။ ၶၢင်းထီးလႃး	လုၵ်ႈယိင်းလဝ်ႈယႂႃႉ	မိူင်းၵိင်းတုင်။
9။ ၶၢင်းမီမိူင်း	။	မိူင်းပၼ်ႇ။
10။ ၶုၼ်လီၵၢႆႈသႂ်ႇ	ဝၢၼ်ႈယဵၼ်ႇ	တၢင်ႉယၢၼ်း မိူင်းယႆ။
11။ ၶုၼ်လီၵၢႆႈယီႈ	မိူင်းသၢတ်ႇ	ၵူင်ႇမိူင်းၵိင်းတုင်။

လိူဝ်သေၶႆႉ– ၵၼ်ၵမ်ႇႁူႉငဝ်ႈႁၼ်ပႆႇ ၵူၼ်းတၢႆးလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ ၵိူင်းၵလီတ်ႈ မီးတင်းၶမ်ႉၵႂၼ်ႇယဝ်ႉ။

(လ) ၶုၼ်ႈယႂင်းသိုၵ်း ၵမ်ႇယႃႇပႂၵ်ႈသႂင် ၵူၼ်းႁၢၼ်လုၵ်ႉယိုၼ်ႉ တိုၵ်း ၶိုၼ်းယဵတ်ႉသိတ်ႉ ၵျႃႇပၢၼ်ႇၶဝ်ၵေႃႈ တင်ႈၵဝ် တူၼ်တူဝ် လဝ်ႈယႂႃႉၶဝ် ၵမ်ႈယႂင်ႈ။ ၵိၵ်ႇတင်း ယူႈႁၵ်ႉၶိူဝ်းတၢႆး မိူင်းတၢႆး မီးလႅဝ်ၵမ်ႇၶႆႈၶၢမ်ႇပဵၼ် ၶီႈၶႃႈပိူၼ်ႈၶၼ်ႉ ၶၢမ်းႁူဝ်လိူဝ်ႉၶိူဝ်းမိူင်းတၢႆးသေ လုၵ်ႉယိုၼ်ႉတိုၵ်းတေႃး မႃးယဝ်ႉၵၢၼ်ဝႃႈၶႆႉ ၵမ်ႈယႂင်ႈပႆႇတႃႇ ယင်းမီးဝႆႉတေႃႇယၢမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

(သ) မိူၼ်ၶၼင်ႇၼၶမႃး ပႃႈၶိူဝ်ၶႆႈ ၵျႃႇပၢၼ်ႇၵဝ်ႁိူင်း ၵူၼ်းၶမ်ႇ ႁိူင်းၵႂင်ႈသေ တိုၵ်းတေႃး ၼပႉၵိၼ်မိူင်းတၢႆးၼလႈ တၢႆးၵေႃႈ လုၵ်ႉယိုၼ်ႉၶိုၼ်း တိုၵ်းငဝ်ႈတေႃႇပႆႇယဝ်ႉ။ ယႂၼ်ႉလူလၵ်ႈ ပိူင်ပိၼ်ထၢတ်ႈလႅဝ်တၢႆး မီးမႃးၶင်ႇ ၶႆႈၼလႈ ထိုင်မႃးပၢၼ်မိူင်းယၢမ်းလီဝ် ႁူဝ်ပိုင်းမၢၼ်ႈၶဝ် ၵဝ်လႆႈၸျႃးၵျႃး လိၼ်တၢႆးၼလႈ ႁိတ်းဝႆႉလိၵ်ႈႁူမ်ႈမႃႈ ပၢင်လူင် သိပ်းပိႁိူဝ်ႈႁူမ်ႈႁူမ်းၶဝ်သေယဝ်ႉ

ဝႆၢးလင်မႃး ၶျႃးၸဝ်ႈယႂ်ႇ ပုတ်းၵႃႇၶႃႇ ၶႆၢမိူင်း ပၼ်ၶဝ်၊ လိၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ
မတ်ႉၸဝ်ႈယႂ်ႇ ၵိဂ်ႇတင်းၵူၼ်းလူင် ယူႇၶၢမ်းႁူဝ်ၵူၼ်းမိူင်း သႂ်ႇၶွၵ်ႈဝႆႉတင်း
သိၼ်ႈ။ ပိၼ်ႇမႃး ႁိပ်ႇၶၵ်ႇ ၵူၼ်းဝၢၼ်ႈ ၵူၼ်းမိူင်းၼေႈ သင်ႇၶႃႇရႁၢၼ်း
ၵူႈလွင်ႈလွင်ႈယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉလူလ်ႈ လွင်ႈၼႆႉ တၢႆးၶဝ် ၵမ်ႇၶၢမ်ႈလႆႈၼေႈ–
ၸွင်ႇဝႃႈ လွင်ႈလႆၢးလုၵ်ႉယိုၼ်ႉၼႆႉ ၸုမ်းၼိုင်ႈယဝ်ႉ ၸုမ်းၼိုင်ႈ ယုတ်းၵွၵ်ႇ
လုၵ်ႉယိုၼ်ႉၵမ်ႇမွတ်ႇၵမ်ႇဝႆၢး ထေႃႇထိုင်ၸူဝ်ႈပၢၼ်ႁဝ်းယၢမ်းလိဝ်ၵၼ်ဝႃႈ
ၶၼ်ၶၼ်ႉ ပင်ႇၸိုၸိင်ႈလိင်းဝႆႉလီလီ သိုဝ်ႈၶႃႈ ဝၼ်းမိူဝ်ႈၼႆႉ ယူႇယဝ်ႉ။

ၶေႃႈၵၢၼ်းၵႃၶၼ်း ၸုမ်းလုၵ်ႉယိုၼ်ႉ

1။ ထေႃတိုၵ်းပိၵ်ႈ– ၸုမ်းၵူၼ်း ၸၢင်ႈပိတ်ႉလိၼ် ႁိပ်ႇၶၵ်ႇ တိၵ်းၼေပႉ
ၸူၼ်ဂိၼ် ႁိမ်ဂိၼ် ၶွင်လႆၢ ၵူၼ်းမိူင်းတၢႆး။

2။ ထေႃတိုၵ်းပိၵ်ႈ– ဝႃႇတ ၸုမ်းၵူၼ်းၶိူဝ်းလူင် ၵၼ်ၸၢင်ႈၵိုၼ်ဂိၼ်
ၶိူဝ်းၵူၼ်းၸုမ်းၵွၼ်ႇၼေႈ ႁိတ်းႁိူဝ်ႈယိုင်ႈၼေႈ ယႃႇသႃႇၸူမ်ၵႆၢ။

3။ ထေႃတိုၵ်းပိၵ်ႈ– ၵူၼ်းယိပ်းၵွင်ႈ မွၵ်ႈ ႁွၵ်ႇ လၢပ်ႇထေ မႃးႁိပ်ႇ
ၶၵ်ႇ ႁိတ်းသိုၵ်း တိုၵ်းလိပ်းႁိမ်ၵဝ် ၶမ်ႉလိၼ် ဝၢၼ်ႈမိူင်းတၢႆး။

4။ တၵ်းပွႆးၵေႃႇတင်ႈ ၶိုၼ်းၼေမး ပူၵ်းပွင်ဝၢၼ်ႈမိူင်းတူဝ်ၵဝ်ႇ ပိၼ်မိူင်း
လွတ်ႈလိဝ်း သဝ်းၶေႃ။

5။ တၵ်းထေပူၵ်းပွင် ၶွင်လီယိုင်ႈၼေႈ ယႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၶႃႇ ၸိူဝ်ႉ
ၶိူဝ်း ၸၢတ်ႈတၢႆး တင်းလႆၢ။

6။ တၵ်းပွႆး ပွင်ၸွမ်းတြႃးၸိုဝ်ႈၸိုႈ ၵၼ်ထုၵ်ႇမိၼ်ႈၵၢင်ၸို ၵူၼ်းမိူင်း
ၸိူဝ်ႉၶိူဝ်းၸၢဝ်းတၢႆး တင်းလႆၢ။

7။ လိုင်ႈမိူင်း ၶိူဝ်လုမ်ႈယႂ်ႇ တင်းလႆၢ ႁိူဝ်ႈပေႃးပိၼ်လႆႈ ၵေႃႉထေႈ
ၵူလ်းလီတီႈၵၼ်ၶၼ်ၶၼ်ႉ တၵ်းပွႆးၵေႃႇသၢင်ႈၶိုင်ပွင်။

တီႈၵိပ်ႈမၼ်း မၵ်းမၢႆဝႆႉ ႁူဝ်ၶေႃႈ (7) ၵၼ်ၼႆႉထေ ယူႇႁၵ်ႉၸၢတ်ႈ
ၵူၼ်းမိူင်းတၢႆးႁဝ်း တၵ်းပွႆး လုၵ်ႉယိုၼ်ႉ တိုၵ်းထေႃးၵဝ်ငဝ်ႈဂဝ်ႉထေႃႇထိုင်
ပႆၢ ၵမ်ႇသုတ်ႈ ၵမ်ႇႁူၼ် ထိတ်ႉထၢၼ်ႇဝႆႉ မၼ်ႈမၼ်ႈၵိၼ်ႇၵိၼ်ႇ မီးၶင်ႇၼႆ
ယူႇယဝ်ႉ။

[လွၼ်ႉမႂ်ႉသၵ်း]

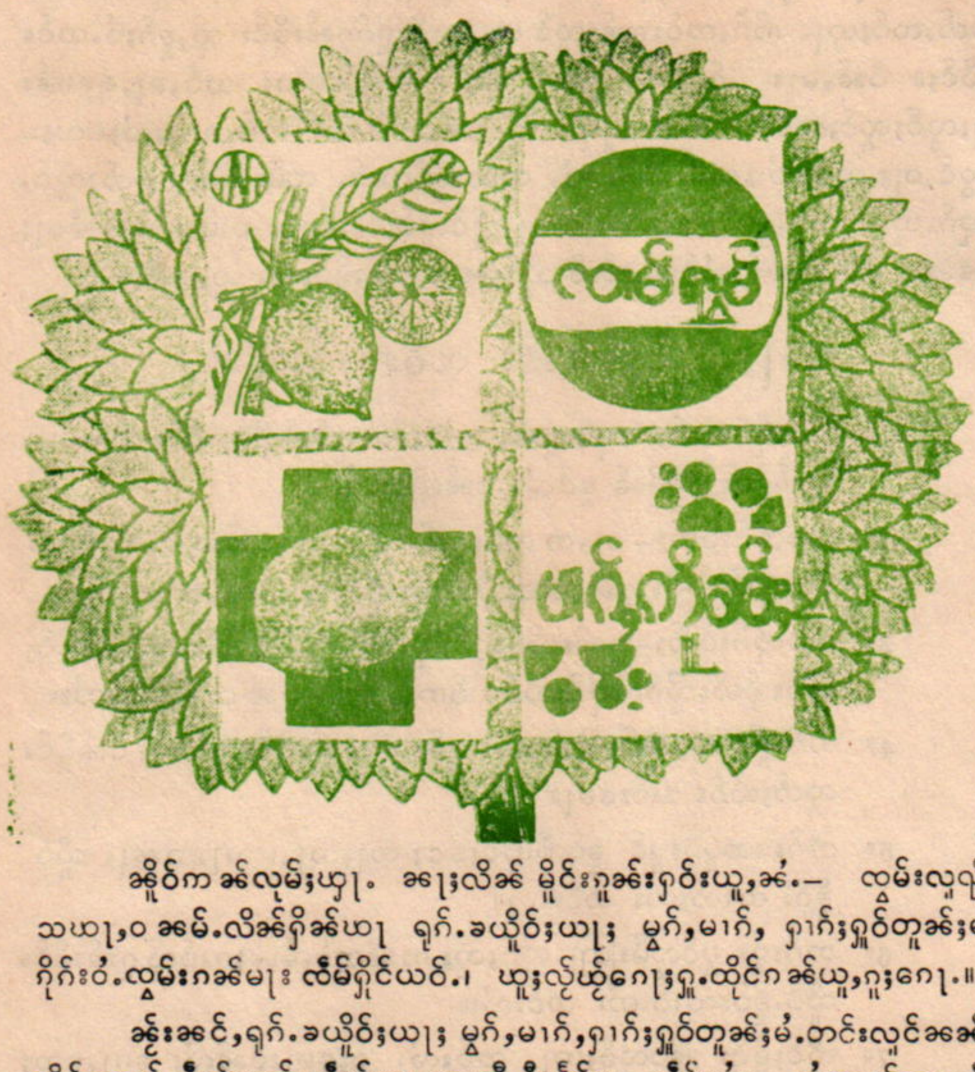

ခနိုဝ်ကၢၣ်လုမ်ၤဃှၢ်. ခၢၤလိၣ် မိုၣ်းဂူၣ်းဂ့ဝ်းယူၣ်အ့.— လှမ်းလှၺ်ၤ သဃၢ်ဝ ခမ်.လိၣ်ဂိၣ်ဃၢ် ရုၢ်.ခယိုဝ်ၤယၢၤ မှၢ်ၣ်မၢၢ်ၣ် ဂ့ၢ်ၤရှူဝ်တူၣ်ၤမံ. ကိုၢ်းဝံ.လှမ်းဂၣ်မၤ ထိမ်ဂိုၢ်ယဝ်.၊ ဃူၤလို်ဖှို်ဂ့ၤရှူ.ထိုၢ်ဂၣ်ယူၣ်ဂူၤဂ့ၢ်.။

ခိုးခၢ်ၣ်ရှၢ်.ခယိုဝ်ၤယၢၤ မှၢ်ၣ်မၢၢ်ၣ်ဂ့ၢ်ၤရှူဝ်တူၣ်ၤမံ.တၢ်းလှုၢ်ခခၣ်. လိုဝ်းကၣ် ပီၣ်ယူတ်း ပီၣ်ယၢ် ယူၣ်လီ မီးဂိၢ်း၊ ထိပ်းမံၤ၊ ခံၤခၢဝ်ဂ့ၤမီး တၢ်းခမ်။ လိုဝ်းကၣ် ကမ်ၣ်လို်ၤယၢၤယူတ်း ယၢၤယၢ်သ့ကမ်ၣ်ဂၢး ပ့ၢ်းဂိၣ် လၢးပီၣ်ဂှၢ်. ပီၣ်ယၢၢ် ထၢၢ်ၤမိုဝ်ၣ် ထၢၢ်ၤမဝ်း ခခၣ်.ဂ့ၤ မီးတၢ်းခမ် ယူၣ်ယဝ်.။

ဂှပ်ၤခၢ်ၣ်အ့ဧလၤ ဃူၤကၣ်ရှူ.လှၢ်ၤ လိုဝ်းလို် ပီၣ်ယူတ်းပီၣ်ယၢ်သ့ ကဝ်လို်.ကဝ်တိုဝ်းဂ့ၤတ့မီး၊ ကမ်ၣ်ရှူ.ကမ်ၣ်ရှၣ်သ့ ကမ်ၣ်လို်.ကမ်ၣ်တိုဝ်း ခခၣ်.ဂ့ၤ တ့မီးယူၣ်ယဝ်.။

လွင်ႈလိူဝ်းလႂ်ပဵၼ်ယူတ်းပဵၼ်ယႃႇၼလႈ မီးယွၼ်းလီတႃႇၶိုဝ်ၵူၼ်းမိူင်း တၢင်းႁဝ်းၶၼ်ၶ်ႉ ၵေႃႉတဵမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈႁူႉ လႆႈႁၼ် တူဝ်ထူပ်းသေ ၵမ်ႇၵႃး– လႆႈၵၢၼ်ႇလၢႆးၶႂ်းပပ်ႉလိၵ်ႈ မေႃယႃလူင် ၶၵ်ႈမိူင်းၶဝ် တဵမ်ႈဝႆႉၶၼ်ၶ်ႉၼလႈ လၢင်ႇလႆႈၶိုၼ်းသိုပ်ႇပိုတ်ႇပၢင်ႇပၼ် မီးၶၼ်ႇပႃႈတူဝ်ႈၶႆႉယဝ်ႉ။

မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈ

တူၼ်ႈမၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈၶႆႉ ၶႆႈမိူၼ်ၵၼ်တင်းတူၼ်ႈမၢၵ်ႇယႃႈၼလႈ မၢၵ်ႇမၼ်းၵေႃႈယႂ်ႇသေၵူမ်ယၢဝ်းဝႆႉ၊ ၵမ်ႉပႃႈၶမ်မိူင်းတၢင်းပွတ်းႁွင်ႇ တူၼ်ႈမၼ်း ၵွၵ်ႇၶမ်သေမိူင်းတၢင်းပွတ်းလၢၼ်း၊ လိူဝ်ႉၶိူဝ်းမၼ်းၵေႃႈမီးသီႇမဵဝ်းယဝ်ႉ။

1. မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈၵူမ်ႈ– မၢၵ်ႇယႂ်ႇ၊ တူၼ်ႈယႂ်ႇ။
2. မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈသူမ်ႈ– ပိူၵ်ႇမၢင်၊ မၢၵ်ႇလဵၵ်ႉ တူၼ်ႈလဵၵ်ႉသေမၢၵ်ႇ ၵိူၼ်ႈၵူမ်ႈ။
3. မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈၶႆႇ– မၢၵ်ႇမၼ်း လဵၵ်ႉသေ မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈသူမ်ႈ။
4. မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈႁူၺ်ႈ (ႁွင်ႉ) မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈၶႆၢး၊ (ႁွင်ႉ) မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈ ထူၼ်ႇ၊ ၵႆႉၼလႇၵွၵ်ႇၵူၺ်းလွမ်းႁူၺ်ႈ၊ လွမ်းႁွင်ႈ၊ လွမ်းၶႆၢးၼလႈ လၢင်ႇႁွင်ႉ မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈထူၼ်ႇ၊ မၢၵ်ႇမၼ်းၵေႃႈ လဵၵ်ႉလိူဝ်ပိူၼ်ႈ ယူႇယဝ်ႉ။

တၢင်းၵိၼ်လဵၼ်ႈၵူၼ်းႁဝ်း

မၢၵ်ႇၵိူၼ်ႈၶႆႉ– ၶွၼ်းဝၼ်းလုၵ်ႉ၊ လဵတ်ႇမႆႈ၊ ႁဵတ်းၵၢၼ်ၵိူဝ်ႉ၊ ၶင်ႇႁိုဝ်ႁိူဝ်ႉႁဝ်းတေလဵဝ်းၵႆၢၶၼ်ၶ်ႉ ပွၵ်ႇပိူၵ်ႇၵဝ်သူမ်ႈမၼ်း လူႈလေႃးလူၺ်ႈ ယိုတ်ႉၵိူဝ်သေၵိၼ်၊ မိပ်ႇၵဝ်ၶမ်ႉမၼ်းသႂ်ႇလေႃးၵိူဝ်ဝၢၼ်ၼလႈ ၶမ်ႉတၢၼ်ႇ တၢၼ်ႇသေၵိၼ်ၵေႃႈပဵၼ်၊ ၵမ်ႇၶၼ်ၶ်သႂ်ႇယၵ်းၵေႃႈလႆႈ၊ လိူဝ်ၶၼ်ၶ်ႉ မွၵ်ႇ၊ မၢၵ်ႇ၊ ႁၢၵ်ႈ၊ ဝႂ်မၼ်းၵေႃႈ ပဵၼ်ယႃယဝ်ႉ။

ယွၼ်းမွၵ်ႇ

မွၵ်ႇမၼ်းလိူင်– မီးၵႆၢႁွမ်ႁိူၼ်းၼလႈ ႁဵတ်းပၼ်ႁူႈၵၼ်တွင်ႉ၊ သႆႈ၊ ထူင်ၶဝ်ႈ ၵူၼ်းႁဝ်း ႁမ်းႁူႇသေ မီးလွႆ ၽွင်ႉမႆႈ ၵႃႇႁႃႇရ တၢင်းၵိၼ်မႃး။ တွင်ႉၶူၼ်ႉ၊ ၶမ်ႉလႆၢးပုၼ်း၊ ၶႆႈႁၢၵ်ႈ၊ႁူဝ်မဝ်း၊ ၵႆႁုတ်ႇ၊ၵႆႁဵင်ႈ၊ မွင်ၶေႃႈ လွႆၵပ်ႉလိူဝ်းၶႆႉ ၵဝ်မွၵ်ႇမၼ်းၶၼ်ၶ်ႉ ၶူတ်ႈသေၼလႈ ၶမ်ႉၵုၼ်ႇၵိၼ်တႃႉ။

ပိူၼ်ႈႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ၽွင်းဝုၺ်

ဝုၺ်မၼ်းလိုၵ်– မီးၵႂၢမ်ႁွမ်ႈႁွမ်းသေ ၶင်ႇၵဝ်ႇ၊ ႁိတ်းပၼ်ၸူႈႁႅဝ်ႇၵွၵ်ႇ၊ တွင်ႉၵုၺ်ႈ၊ တွင်ႉပွင်း၊ လူမ်းပၼ်ၶိုၼ်းတွင်ႉၶိုၼ်းသိုႈယႂ်ႈ၊ ၵူၼ်ႉၶိုၼ်ႈႁႃ၊ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၵႂ်ႉႁၢႆႈၵၢင်ၶိုၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ ၵၢဝ်ဝုၺ်မၼ်း ၶူတ်ႈသုၺ်ႇလေႃးၶမ်ႉႁၢဝ်းၶဝ်ႈသေ ၵၢပ်ႇပၼ်တႃႉ။

ၽွင်းႁၢၵ်ႈလေႈၵိၼ်ႇ

ပၼ်လၢင်ႈ၊ ပၼ်ၶိုင်၊ ပၼ်ၵုၺ်ႈ၊ ပၼ်ပွင်းလေႈ ယိုဝ်ၶူဝ်ႉ ႁၢမ်ႉလိူၵ်ဝ်ႉလိုၵ် ၵၢဝ်ႁၢၵ်ႈတင်းၵိၼ်ႇမၼ်း လေႃးလူၺ်ႈမိၼ်ႉသလၢင်ႈသေ တူမ်ႈၵိၼ် ၵၢပ်ႇတႃႉ။

ၽွင်းမၢၵ်ႇသုၵ်း

မၢၵ်ႇၵၼ်သုၵ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ သူမ်ႈသေမီးသိုၢယၢတ်ႇၶူမ်ဝ်ႉၵိတ်းၵီႈလေႈ ႁိတ်းပၼ်ၸူႈၵႃႇႁႃႇရတၢင်းၵိၼ်ၵူႇယဝ်ႉၶၼ်ႉ လိဝ်းလိဝ်ယွႆႈဝ်း၊ ရေႃးၵႃႇ လူင် (တုတ်ႈ) လွတ်ႇၶေႃးလိပ်း၊ ၶေႃးႁိူင်ႈ၊ ၵႂ်ႁိတ်ႇ၊ ၵႂ်ႁိူင်ႈ ထၵူႇ လိုဝ်းၶႂ်ႉ လၢင်ႈႁႂ်ၶိုၼ်းယဝ်ႉ။

ၽွင်းပိုၵ်ႇလေႈၵိုမ်ႈ

ပိုၵ်ႇလေႈၵိုမ်ႈ မၼ်းလိုၵ် ယၢတ်ႇၶူမ် မီးၵႂ်ႁိုၼ်းလေႈ ပေႉမူင်ႈမိူင်း၊ ၵိဝ်ႇလူၺ်ႈလူမ်းၶိႈတိုဝ်ႇၶမ်ႉလႂ်းတၢင်၊ လွႆႈပၼ်ၸူႈႁိူင်းၽႂ်း ၶိုၼ်းတွင်ႉၶိုၼ်းသႂ်ႈ လီသေ လွႆႈပၼ်ၸူႈၵၼ်သိုၢတွင်ႉမီးႁိူင်း။ ပေႃးပၼ် တုမ်ႇ ပူမ် ၶူမ်းၵႂ်းလိုၵ်– မိပ်ႇၵၢဝ်ႁိုၼ်း တီႈပိုၵ်ႇမၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႉတႃးတႃႉ၊ ပၼ်ၵၼ်ၵတ်ႉတေႉတေႉ။

ၽွင်းႁူၺ်ႇမိတ်ႉ

ႁူၺ်ႇမိတ်ႉၶိုၼ်းမၼ်းၶၼ်ၶၼ်ႉ လွႆႈပၼ်ၸူႈၶူဝ်ႉလိုတ်ႈႁဝ်းၵုၼ်ႇ၊ ၵိဝ်ႇ လူၺ်ႈႁူႁဝ်း မီးရေႃးၵႃႇလိူၵ်ႈလႂ်ႈ ၵမ်ႇမိူၼ်ပၵတိလိုၵ် မၼ်းမီးသတ်ႉတိ လွႆႈပၼ်ၸူႈၶိုၼ်းလီမိူၼ်ၵဝ်ႇလေႈ ပၼ်လိပ်းပၼ်ယိၼ်းႁႂ်သေ ၶူဝ်ႉမုၺ်ႇလိဝ်း မုၼ်းမႃးယဝ်ႉ။

ၽွလ်းၶမ်ႉမၢၵ်ႇသုၵ်း

ႁူမေႇ၊ ႁူလိပ်း၊ ႁူယၢၼ်း၊ ပိၼ်ၶွင်ၶုင်း၊ ႁူလိုင်ႇ၊ ႁူမေး ၵမ်ႇၶၼ် ၵွၵ်ႇတုမ်ႇသိဝ် ၶုင်းႁူသေလႈ လိပ်းလိူဝ်းၼႆႉ မိပ်ႇၵဝ်ၶမ်ႉမၢၵ်ႇသုၵ်း မၼ်းၶၼ်ႉသေ တင်ႈၽွၼ်းႁိူႈၵုၼ်ႇတၢၼ်ႇတၢၼ်ႇယဝ်ႉၵေႈ ၵဝ်သႂ်ႇပၼ် လၢင်ႈၵၢၼ်းယူႇယဝ်ႉ။

တၢင်းပိၼ်ၵူႈလႆၢးလႆၢး လၢင်ႈၵၢၼ်း

ၵိဝ်ႇလူလၢႆႈ တၢင်းပိၼ်ႁိူၵ်ႇၼႆႉ ႁိူၵ်ႇၵုင်ႈ၊ ႁိူၵ်ႇလၢၼ်ႈ၊ ႁိူၵ်ႇလိပ်း၊ ၼိဝ်ႈလိပ်း၊ ၵၼ်လူဝ်ႇ ထူမ်ႇၶမ်ႉလႆၢးၼလႇၵွၵ်ႇပႃးလိုတ်ႈ၊ ၵႆႇပၢၵ်ႇမိၼ်၊ ၶေႃးလိပ်းလိူဝ်းၼႆႉၼလႈသင်၊ တွင်ႉၵုင်ႈ တွင်ႉပွင်း ၽႆႈလူင်ၵုႇပေႃးမိူၼ် ၶင်ႇၶမ်ႉၶၼ်ႉၼလႈသင်၊ လုပ်ႇၵပ်းလုပ်ႇတေႃႇ ၵူၼ်ႉၵူၼ်ႉၶိုၼ်ႈၶိုၼ်ႈသေ ၵုင်ႈမႃးၶၼ်ႉ ၼလႈသင်၊ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ၵူၼ်းလူင်ၵမ်ႇဝႃႈ လႆၢးယႃမၼ်း– မိပ်ႇၵဝ်ၶမ်ႉမၢၵ်ႇသုၵ်းမၼ်းၶၼ်ႉ လေႃးလူလၢႆႈၵိူဝ်ဝၢၼ်ၼလႈ သႂ်ႇၶမ်ႉ တၢၼ်ႇတၢၼ်ႇသေ ၵိၼ်ၶိုင်ႈဝၼ်းသီႇပွၵ်ႈ၊ တႃႇသီႇဝၼ်း။ ၶင်ႇၵၼ် ၶႄႇၵႃႇတၢင်းပိၼ် ၵၼ်လၢတ်ႈမႃးၶၼ်ႉ တၵ်းၵၢၼ်းယူႇယဝ်ႉ။

ပေႃးပိၼ်ႁဝ်ႈပိူဝ်ႉ၊ ႁဝ်ႈႁိူင်ႈ၊ လၢင်ႇ၊ ပိၼ်တုမ်ႇ ပိၼ်ပူမ် ၶူမ်းၵႆႇ လိူဝ်းၼႆႉ မိပ်ႇၵဝ်ၶမ်ႉမၢၵ်ႇသုၵ်းမၼ်းၶၼ်ႉ ၶွၵ်းလေႃးလူလၢႆႈ ၵၢၼ်ႉသေ ၸႃႉပၼ်ၵူႈဝၼ်းတႃႉ၊ ပိၼ်ၵၼ်ၵတ်ႉၼတႉၼတႉယဝ်ႉ။

ၵူၼ်းထဝ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇၼလႈ မေႃယႃလူင်ၶဝ်တၢမ်ႈဝႆႉဝႃႈ–

မၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈၼႆႉ မၼ်းၵမ်ႇမၢၵ်ႇလွမ်း ၵူႈၸႂ်ႇသီႇ သိပ်းသွင်လိူၼ် ၼလႈ – ပေႃးလူဝ်ႇလႆႉတိုဝ်း ႁိတ်းယႃႈယႃမၼ်းလိုင်– မၼ်းမီးလွင်ႈယၢပ်ႇ ၽိုတ်ႇၼႆႉ ၵူၼ်းထဝ်ႈမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇၶဝ် ႁိတ်းဝႆႉမၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈယၢၼ်ႈယဝ်ႉ။ ပိူင်ၶိုင်ႈ မၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈၼႆႉ ယၢၼ်ႈဝႆႉသေ လွင်ႇၵဝ်လႆႉတိုဝ်းလိုင် ပေႃးပိၼ်တွင်ႉလိပ်း၊ တွင်ႉၵိဝ်ႈ၊ တွင်ႉၶွင်ႇ၊ ၽႆႈၵွၵ်ႇလိုတ်ႈ ၵွၵ်ႇယၢင်၊ ၵႆႇႁိူတ်ႇ၊ ၵႆႇႁိူင်ႈ၊ မွင်ၶေႃႈလႆႉၵပ်ႉ၊ လႆႉသၼ်ႇ လႆႉဝႆႉ၊ ၶေႃးလိပ်းလိူဝ်းၼႆႉ သတ်ႉတိၽွလ်းမၼ်း ၵျူႉသေ မၢၵ်ႇၵၼ်လိပ်းလူးၵွၼ်ႇ မေႃယႃလူင် ပိၼ်ႉမိူင်းၶဝ် တၢမ်ႈဝႆႉဝႃႈ ၶင်ႇၼႆႉယဝ်ႉ။

လၢႆးႁႅတ်းမၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈယႅၼ်ႈ

မၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈၸၵႇထမ်သုၵ်းဢၼ်ႉ ပိတ်းၵဝ်မႃး သုၵ်ႈၶမ်ႉသေ ထူဝ် တင်းမူၼ်းၵမ်ႇဢႃ ၵမ်ႇဝၢင်ယဝ်ႉ၊ ၵဝ်တၢၵ်ႇလႅတ်ႇ ႁူႈမၼ်းႁူႇထမ်ႁႅင်ႈ ယဝ်ႉၸလႈ– မၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈသႂင်ပုၼ်ႈ၊ ၵူဝ်ဝၢၼ်ဢိုင်ႈပုၼ်ႈ (ပေႃးၵမ်ႇမီးၵူဝ် ဝၢၼ်၊ ဢမ်ႉၵႂ်ႈၵေႃႈလႆႈ) သုၼ်ၶူၼ်း သႆႇလေႃးၵၼ်သေ ယႅၼ်ႈဝႆႉၶွၼ်းၵႂမ် လိၼ်၊ၵမ်ႇဢၼ်ၵႂမ်ၵႅဝ်ႈ။ ထႅင်ႈလၢႆးဢိုင်ႈ– ၵူဝ်ဝၢၼ် ဢိုင်ႈလၼ်ႉ၊ မၢၵ်ႇ ၵိုၼ်ႈဢိုင်ႈလၼ်ႉ၊ သႆႇလေႃးၵူဝ်လႅမ်း တၢၼ်ယႃႇၵိတ်းၵီႈၸလႈ– ႁပ်းႁူႈ ယႃႇႁူမ်ႇၵႂမ်မၼ်း လီလီ ယႃႇႁူႈယိဝ်ႇ၊ တီႈၵေႇသုတ်း လူဝ်ႇယႅၼ်ႈဝႆႉ ႁႃႈ ႁူၵ်းလူၼ်ယဝ်ႉ။

မၵ်းမႆၢၵႅၼ်းၵၢၼ်းႁဝ်းယႅၼ်ႈဝႆႉဢၼ်ႉ ၶၢဝ်းမၼ်းထုင်ယဝ်ႉထုင်– လင်ႇၵင်ၵႂၵ်ႇ တၢၵ်ႇလႅတ်ႇ၊ ႁူႈမၼ်းႁႅင်ႈလီငၢမ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ဢင်ႇႁိုဝ်မၼ်း ပေႃးတေၵမ်ႇလူႉ ၵမ်ႇလႅဝ် ၵမ်ႇပႅတ်ႈလႆႈ ႁူႈပေႃးလႆႈလႂ်ႉတိုဝ်းၵူႃႇႁိုင်ႁိုင် ဢၼ်ႉ လူဝ်ႇဝိလိယ ၵဝ်ဝႆႉလီလီယဝ်ႉ။

ၽႂလ်းမၢၵ်ႇၵိုၼ်ႈယႅၼ်ႈ

ဢင်ႇၵၼ် လၵ်ႉၶဢႃႇ ႁျႃးၵႃႇ ဝႃႈမႃးပႃႈဢူဝ်လူဝ်းဢၼ်ႉ တႂင်ႉ လႅပ်း၊ တႂင်ႉၵိဝ်ႈ၊ ယႆၢႈၵႂၵ်ႇလူတ်ႈ ၵႂၵ်ႇယၢင်၊ တႂင်ႉၵႂ်ႈ၊ တႂင်ႉပႂင်း၊ တႂင်ႉၵူႃႇ၊ ႁူဝ်ပၼ်ႇ၊ လွႆသၼ်၊ လွႆဝႆ၊ ၶႆႈႁၢၵ်ႈ၊ ၶေႃးလႅပ်း၊ ၵႆႁူတ်ႇ၊ ၵႆႁႅင်ႈ၊ မႂင်ၶေႃႈလွႆၵပ်ႉ၊ ပၢၵ်ႇလၢင်၊ ၵိၼ်ၵမ်ႇဝၢၼ်၊ ဢႂၼ်းၵမ်ႇလပ်း လူဝ်းဢၼ်ႉ– ၵႃႉတႅမ်ႈလိၵ်ႈ လႆႈတူဝ်ထူပ်းမႃးသေယဝ်ႉ မဝ်ႇၵႃး လႆႈၵၢၼ်ႇ လူမ်ၼ်ႈ လိၵ်ႈၵၼ်မေႃယႃလူင် မူင်းၵိၼ်ႇတရိယၸလႈ မူင်းၸၶႇၶဝ်တႅမ်ႈဝႆႉ ဢၼ်ႉ ၵႃႉတႅမ်ႈလိၵ်ႈၶႆႈလွႆဝႃႈ– တေပိၼ်ၽႂလ်းလီ တႃႇဢိူဝ် ပီႈဢႂင်ႉ ၵူၼ်း မူင်းတႆးႁဝ်းၶဝ် တင်းသိင်ႈယူႇ ဝႃႈဢၼ်ၸလႈ– လင်ႇလႆႈတႅမ်ႈၵႂၵ်ႇ ၸဢမႃး ဢင်ႇဢၼ်ယဝ်ႉ။

ထၢတ်ႈကႃႇႁႃႇရၼလႈ ထၢတ်ႈယႃႈယႃ ကၼ်ၶဝ်ႈပႃးၶႂ်ႈ–
မၢၵ်ႇကိုၼ်ႈၶၼ်ႉ–

ထၢတ်ႈၼၵႇလူဝ်ႇရိႇ၊ ထၢတ်ႈၵၢႆၶမ်ႉ၊ ထၢတ်ႈၶိူဝ်ႉ၊ ထၢတ်ႈမၶၼ်း၊
ထၢတ်ႈၵႃႇပူဝ်ႇႁၢႆ။ (ၶ) တရိတ်ႉ၊ ထၢတ်ႈၼၶးမီး(လ်)၊
ထၢတ်ႈထုၼ်၊ ထၢတ်ႈၽႃႉ (သ) ၽႃႇရၢပ်ႉ (သ)၊
ထၢတ်ႈလၵ်း၊ ပီႇတႃႇမိၼ်ႇ ၵေႇၼလႈ ထီႇ။

ႁႆႈယူႇလီမီးႁိၵ်းၵူႈၵေႃႉ
[လၢမ်ႁွမ်]

ပႃႇရမီႇ သိပ်းပိူင်

1. တႃႇၼ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈလူႇတၢၼ်း၊ ယိုၼ်ႈမၵ်ႇ ဝၢင်းပၼ်။
2. သီႇလ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈၵမ်ပၼ်ႈတိုဝ်းသိၼ်။
3. ၼိၵ်ႉၶမ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈၵွၵ်ႇလွတ်ႈၵႃႇမၵုင်ႇ။
4. ပၺႃႇ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈႁႃႁွမ် တၢင်းႁူႉတၢင်းမေႃ။
5. ဝိရိယ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈမီးတၢင်းၵႂ်ႉၶတ်းၸႂ်။
6. ၶၼ်ႇထီႇ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈမီးတၢင်းယိုၼ်ႉၵၼ်ႈလႆႈ။
7. သၸ်ၸႃႇ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈလၢတ်ႈၵႂၢမ်း ၵၼ်ၸိုဝ်ႈၵၼ်ၸႂ်ႈ။
8. ၵထိတ်ႉထၢၼ်ႇ ပႃႇရမီႇ– လွင်ႈယိုင်းတမ်းဝႆႉမၼ်ႈၵိၼ်ႇလီ။
9. မိတ်ႉတႃႇပႃႇရမီႇ– လွင်ႈမီးၸႂ်ႁၵ်ႉပိင်း သတ်းတဝႃႇ။
10. ကုပိၵ်ႉၶႃႇပႃႇရမီႇ– လွင်ႈကမ်ႇလူမ်း ကမ်ႇၶိဝ်ႉၸႂ်လီပၢၼ်ၵၢင်။

ပႃႇရမီႇ ကၼ်ဝႃႈၼႆႉ– ပိၼ်ငဝ်ႈႁၢၵ်ႈ ၶိူင်ႈပိူင် ငဝ်ႈတိုၼ်း
ၵုသူလ်ႇၵၢမ်ႇၼလႈ ပေႃးလႆႈ ႁႃႁွမ်ဝႆႉ ၼမ်ၼမ်လိုင်
ၵၢင်ၸႂ် ၶႆႈပိၼ် ၶႆႈမီးလိူင်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈ ၽွလ်းလီၵုသူလ်ႇ
ပႃႇရမီႇလွမ်းသူင်ႇပၼ်ထိုင် ၵူႈလိူဝ်ႉၵူႈပိူင်ကမ်ႇႁၢင်ႉ။

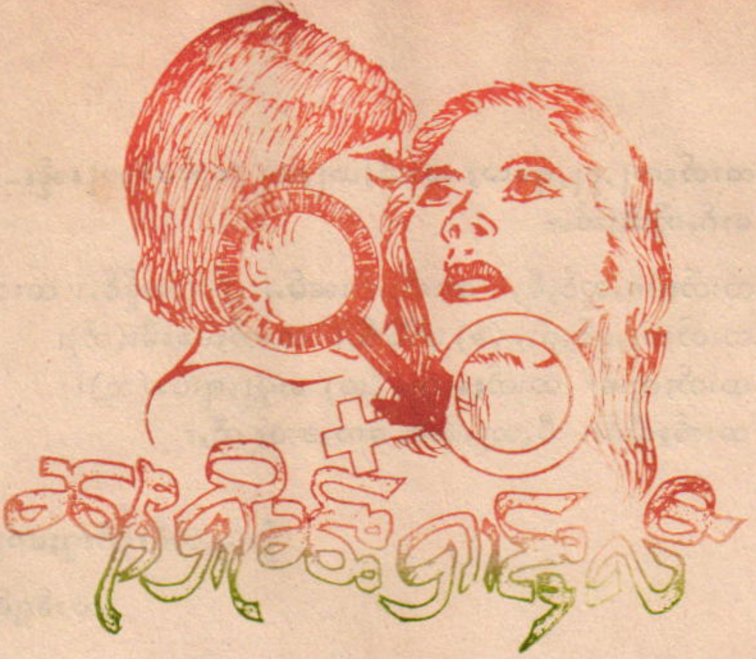

ၼႂ်း– ၵၢၼ်ဝႆႉၼႆႉ ပဵၼ်ပိူင်လူင်မၢၵ်ႇၼိုင်ႈ။ ၼႂ်းမိူင်း၊ၼႂ်းဝၢၼ်ႈ၊ ၼႂ်းႁိူၼ်း၊ ၼႂ်းႁူင်၊ ၼႂ်းၵူၼ်း။

"မိူင်း" "ဝၢၼ်ႈ" "ႁိူၼ်း" သၢမ်ၼႂ်းၼႆႉ– ပေႃးၵမ်ႉမေႃပွင် သိုၵ်ႉယုင်ႈ တေတေ။ ၼႂ်းႁူင်– ပေႃးၵမ်ႉလီ ၵမ်ႉလၢင်ႈႁႆႉ။ ၼႂ်းၵူၼ်း– ပေႃးၵမ်ႉမေႃဝႆႉ မဝ်လီႁၵ်ႉ ပဵၼ်လိူင်ႉၼႆယဝ်ႉ။

ၵႃႈမသိပ်းၵဵတ်းၶူင်းလမ်ႉ။ မိူင်းယိ 6– ၶူင်း။ ၵပႃႈယ 4– ၶူင်း။ မိူင်းၵူၼ်းၶူင်းၼိုင်ႈ ပဵၼ်လိူင်ႉၼႆ (ၵႃႈမ) မိုတ်ႈမူၼ်ႈ ၵျႃႉထွမ်းတူဝ်ပေႃႈ တူဝ်ၼေႈ တင်ႈၵဝ်ႇ မူတ်ႉ မဵင်းမူမႃ ၼလႈယိၵူၼ်း မဝ်ႇပူၼ်ႉလႆႈ လွင်ႈလႆႈ။ မေႃထုင်ႇႁူမ်းသွင်၊ ၵူၼ်းၵေႃႈ ႁူမ်ႈၵၼ်ပဵၼ်ႁိူၼ်း။ ၼူၵ်ႉၵေႃႈ ႁူမ်ႈၵၼ်ပဵၼ်ႁၢင်း။ သိုပ်ႇလိုဝ်ႉသိုပ်ႇယၼ်း ၼယႈၶိုဝ်းယိုဝ်ႈလၢမ်းယႃႇႁူဝ်ႈႁၢၼ်ႉ လႆႈဝႆႈ တေႃႇလဵၼ်ႈပဵၼ်ထုင်းယဝ်ႉ။

တူဝ်သတ်းတင်းလႆ– မူဝ်ႈယိတ်းၵၼ်ၵေႃႈ ယိတ်းယူႇ, ၵွႆးမဝ်ႇ, ယၢတ်ႇ, ၵၼ်။ ၵူၼ်းသမ်ႉ ပေႃးလႆႈႁၵ်ႉၵၼ်ၵေႃႈပူၼ်ႉတီႈ၊ ပေႃးလႆႈလင်းၵၼ်ၵေႃႈ ပူၼ်ႉတီႈ ၵႂပ်ႈမဝ်ႇၵူႉ ၵၢၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉ။

ထြူးၵၢၼ်ၵူၼ်းၼႆ. မီးၼမ်ႉတေႃႉတေႃႉ၊ တင်ႈၵဝ် မင်ႇၵလႃႇသုတ်ႈ၊ သင်ႇၵႃႇလေႃးဝႃႇလသုတ်ႈ၊ လေႃးၵၼီႇတိ၊ ၵိရိယႃႇရိတ်ႉတ။ ထမ်ႇမဝိသေႃးထၼီႇ။ သပ်ႉပၵင်ၶႃႇဝိသေႃးထၼီႇ။ ၽြူးႁေႃး၊ ရႁၢၼ်းပႃႇႁေႃး၊ ၶူးမေႃလဝ်ႈႁေႃး၊ သမ်ႉပေႃးမဝ်ႇသိင်ႈသေတႃႉ ႁႃယိုၼ်တႆးႁဝ်း ႁူႈလႆႈလူ၊ ႁႃယူႈႁူႉ ႁေႃးႁူႈလႆႈထွမ်ႇၵေႃႈ မီးၵေႇၼႃႇတေႃႉတေႃႉ။

ပိူဝ်ႈၼႆ တႃႇၼႂ်ႈႁူႉၼ်းမုၼ်း ၼႂ်ႈၵူၼ်းလၵ်းလႅမ်ၼႆ. ၼၢၼ်းလႆႈႁၼ်၊ ၵဝ်ၵၼ်ငၢႆႈ ပႅတ်ႈၵၼ်ငၢႆႈ၊ တႃႇတေလႆႈပႅၼ် ပူႇထမ်း ၼၢႆးလွႆႉ ပေႃႈသၢင်ႇ ၼမ်ႈလၢင်း ႁူမ်ႈထဝ်ႈႁူမ်ႈတၢင်ၵၼ်ၼၼ်. တေလႆႈၵိင်ၼူဝ်တၢင်းႁူၵၢၼ်ၵူၼ်း ၼၼ်. ပႅၼ်ပိူင်ၵူဝ်ႈ။

တီႈၵႅပ်ႈ သုတ်းသုတ်းမၼ်း ၼႂ်ႈႁူႉၼ်း လင်ၼိုင်ႈၼၼ်.– ယူဝ်မေး တင်းသွင် တေလႆႈမီး တၢင်းႁူႉသီႇၶေႃႈ–

(1) ၵႃႇမ။ (2) ထၼ။ (3) မိတ်ႉတ။ (4) ၵိလ်ႉလ။

(1) ၵႃႇမ ၼႆ.– ပႅၼ်ပိူင်လူင်မႆၢၶိုၵ်ႉတွၼ်းပိုၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵိၼ်ၶဝ်ႈယၵ်း ၵမ်ႇၵိမ်၊ တႃႇၶွၼ်း ၵမ်ႇၵိမ်ႇၼႆ. ၵူတ်းလႆႈ ယိုၼ်ႉလႆႈသေတႃႉ၊ ၵၢၼ် ၵႃႇမၵမ်ႇၵိမ်ႇၼႆ. ၵူတ်းၵၼ်ႈယိုၼ်ႉယၢပ်ႇၼႃႇ။ ပေႃးႁူင်မႃး လၢင်ႈပႅၼ် ယူဝ်ၼွႆႉ မေးၼွႆႉၵွၵ်ႇမႃး။ ၼႂ်ႈႁူႉၼ်း ယုင်ႈယၢင်ႈ၊ ၵမ်းလိုၼ်း ၵူတ်ႇမႃး ပေႃႈႁၢင်ႉ ၸမ်ႈႁၢင်ႉယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼႆ. ၵႃမ်းလွင်ႇဝႃႈ– "တီႈၼင်ႈၶွၼ်း၊ ယႃႇပၼ် တီႈၼွၼ်းၸႅႈ" ၼႆယဝ်ႉ။ တီႈၼင်ႈၵမ်ႇလီ ႁႃၼင်ႈ တၢင်ႇတီႈ ၵမ်ႇပႅၼ်သင်။ ယႂ်ႈၵမ်ႇဝႃႈသင်။ ပေႃးတီႈၼွၼ်း ၸႅႈတၢပ်ႈ ပၢၼ်းယႂ်ႇ, ၵမ်ႇလီၼွၼ်းၸလႈ ၵူႇႁႃၼွၼ်းႁူႉၼ်းပိုၼ်ႈ၊ ၵမ်ႇၼၼ်သေတီႈတီႈ။ မဝ်ႇ ပူၼ်ႉသွင်ၶိုၼ်း ႁူႉၼ်းပိုၼ်ႈၵမ်ႇဝႃႈၵေႃႈ ႁူႉၼ်းႁဝ်းတေမေႃးယဝ်ႉ။

တီႈၼွၼ်းၸႅႈ ၵၼ်ဝႃႈၼႆ.– မၼ်းပႅၼ်လွင်ႈၵၢၼ်ၵႃႇမ ထႅႆး၊ ၵမ်ႇ ၼၼ်ယိင်း သေၵေႃႉၵေႃႉ ၵမ်ႇၵိမ်ႇ မဝ်ႇတႅမ်လွႆ၊ ၼွၼ်းၶိုၼ်းလွႆၵေႃႈ မူၼ်ၵၼ် ပႅၼ်ၼၼ်ယူႇတိၵ်းတိၵ်း။ ပိူဝ်ႈဝႃႈၵူဝ်ပေႃႈၸမ်ႈပီႈၼွင်ႉ ၵမ်ႇၼၼ် မီးတီႈၵူဝ်ၸလႈ လႆႈၵူတ်းလွႆယိုၼ်ႉၵဝ်ၼၼ်. ပေႃးယွင်းယၢမ်း ပီလိုၼ်မၼ်း

ႁိူင်မႃး ထၢင်ႈၵိုတ်ႇမီးတၢင်းပဵၼ် (လူႉႁူဝ်းသိတ်ႉ) ၵမ်ႇႁူႉထၵ်း မိဝ်းမၼ်း၊ ၵမ်ႇႁူႉထၵ်းၵီႈယႃမၼ်း ၵဝ်ၵမ်ႉၶႆႈပေႃႇၶႆႈပဵၼ်။ မၢင်ၵေႃႉ လိမ်းၵၢင်ႈ လိမ်းတူဝ် ၵုင်ၵုင်ၵႃးၵႃး။ မၢင်ၵေႃႉ ယွင်ႇယွႆႈမွႆႈတႆႇ၊ မၢင်ၵေႃႉ ၽိုၵ်ႇလိုင် ထူၼ်းထူၼ်း။ မၢင်ၵေႃႉႁူဝ်ၶႆႈႁူဝ်မဝ်း၊ ၼၢင်းယိင်းမၢင်ၵေႃႉ ပဵၼ်လိုတ်ႈလု၊ လိုတ်ႈၼႃႈလိုၼ်ၼၼ်ႉ ပေႃးလႆႈလူင်းၵေႃႈ လူင်းၼမ်ၼတႃႉၼတႃႉ။ ပေႃးၵမ်ႇ လူင်းၵေႃႈ တိုၼ်းၵမ်ႇလူင်းသေၵိတ်းလႄႈ၊ လူင်းၼမ် လူင်းၵေႃႇ လိုၼ်မွႆႇ လိုၼ်လွင်ႈၵေႃႈ ၵမ်ႇထွမ်းၶႃဝ်း။ ၶိုၼ်ႈႁူင်းယႃ- မေႃယႃၶဝ် ပေႃးယွမ်း ၵႃၼ်ႉ ယႃၵမ်ႇၶဵၼ်း ၵွပ်ႈပိုဝ်ႈၵမ်ႇႁူႉ မူႇလတၢင်းပဵၼ်ယဝ်ႉ။ မၢင်ၵေႃႉ ပဵၼ်ပိုဝ်ႈၵၢၼ်ၵႃႇမ ၵမ်ႇၵိမ်ႇၵေႃႈ မဝ်ႇႁူႉတူဝ်။ ၵမ်ႈၽွင်ႈ ႁူႉယူႇၵေႃႈ သမ်ႉလီၵႆႉ ၵမ်ႇႁတ်းလၢတ်ႈၽႂ်။ ပေႃးထိုင် ႁိူင်လိုဝ် တၢင်းပဵၼ် ႁၢင်းယႂ်ႇ မႃးယဝ်ႉ၊ ၵႂ်ႉၶိုၼ်းၶႃႈ သႂ်ႇထႄႇ တူဝ်ထဝ်ႈမၼ်းလုတႆႇ ၵွပ်ႈၵၢၼ်ၵႃႇမၼ်ႉ- မီးတင်းၼမ်ယဝ်ႉ။

(2) ထၼ- ၵုလ်ႉထႃႇငိုၼ်းၶမ်း ႁဵတ်းလႆႈႁႃလႆႈ ၵမ်ႇမေႃ ၽႃႇၵၢင် ဝၢင်းၶိုင်ႈ။ "ယိင်းၼင်ႇၽႆႇ ထႆႇၼင်ႇၼမ်ႉ" ၵမ်ႇႁူႉ။ လႆႈမႃးမိုဝ်ႈၼႆႉ ထႆႇမူတ်း မိုဝ်ႈၼႆႉ။ လူဝ်ႇထႆႇ မိုဝ်ႈၽုၵ်ႈ ႁႃမိုဝ်ႈၽုၵ်ႈ၊ ၵုမ်ႇပဵၼ်- "ၼူၵ်ႉၶုမ်ႈမွင်းၵၢင် ပၢင်တႆးမွင်းၼွၵ်ႇ" ၵမ်ႇၵွၵ်ႇမႃးသေပွၵ်ႈ၊ ပိုင်ပဵၼ်မိဝ်း ၼႆႉ- ပေႃးႁိူင်မႃး ၵူၼ်းထႆးၵူတ်းထႄႇ ယိုၼ်ႉလႆႈၵေႃႈ ၽႆႇပႃႈၼၢင်းယိင်း ၵမ်ႇယိုၼ်ႉလႆႈ၊ ၼႃႈႁိူၼ်း တၵ်းၵူၼ်မေႃး ထႆးၼိုင်ႈ ၼင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

ၽိုင်ႈၼလႈမဵင်းပူႈၶဝ်ၼႆႉ ၶႆႈလၵ်ႈမိၼ်တွမ်ႁွမ်မွၵ်ႇ မဝ်ႇယဝ်ႉမဝ်ႇဝႃး။
ၽူႈသိုဝ်ႈၵူၼ်းလီၼလႈၵုင်ႇၼၵးထူးၼႆႉၵေႃႈၵိုၵ်းၵၼ်မဝ်ႇယဝ်ႉမဝ်ႇဝႃး။
ၶႆႇၶၢင်မဵင်းမူၼ်းၼလႈတီႈပိုဝ်ႉဝူလ်ႇၼႆႉ ၵိုၵ်းၵၼ် မဝ်ႇယဝ်ႉမဝ်ႇဝႃး။
ၼၢင်းယိင်းၶဝ်ၼလႈ ၶူဝ်းလၢႆးငိုၼ်းၶမ်း ၵႃႇႁၢင်ႇ ၵႃႇမၵုင်ႇၼႆႉၵေႃႈ
ၵိုၵ်းၵၼ် လႆႈယဝ်ႉလူဝ်ႇထဵင်ႈ ၵမ်ႇႁၢင်ႈၵမ်ႇဝႃး။

ၼိမ်ႉေလႈမ် + ၽေႃႈေလႈၶမ်ႉ၊ ႁူႈပေႃးၵိုင်ႇငႃမ်ႇ ၵမ်ႉၵၼ် ငိုၼ်းၶမ်း မိူဝ်ႈယူဝ်ႇႁႃလႆႈ ၵေႃႈမီး။ မိူဝ်ႈမေႃးႁႃလႆႈၵေႃႈမီး။ ၵဝ်ႇႁႃလႆႈ မိူၼ်းႁႃမႃး ယႃႇပေဝႃႈ။ ငိုၼ်းၶမ်း ပေႃႈႁႃလႆႈမႃးယဝ်ႉ ႁူႈဝၢၵ်ႈႁၢၵ်တၢၼ်းသၢမ်ပုၼ်ႈ–

1–ပုၼ်ႈ ထေႃႇလိၼ်ႉလုမ်းလႃး ၶေႃႈႁူမ်ၼ်းႁူႈႁၢင်ႈလီ။

1–ပုၼ်ႈ ထူၺ်ႉထေႃႇ ၶိုင်ႈဝႆ လူႇတၢၼ်း ထွႆႈထမ်ဝၢၼ်ႈသူၼ်။

1–ပုၼ်ႈ ႁွမ်ဝႆႉ ႁူႈပိၼ်ငိုၼ်းပိၼ်ငိုၼ်းႁူဝ်ၵႃႉၶႃေလႈယူၽ်းယႃတူဝ်ထူၺ် မိူဝ်ႈၶေႃႉၶႆႈမႆႈၶႅဝ်။

ထိူဝ်းၼႆႉ– ယိင်းထေႃး ယူဝ်ႇမေႃးသွင်ၵေႃႉ ႁူႈပိၼ်ထူၺ်ၶိုင်ႈၵၼ်လီဝ်။ တေႁၢတ်းသင်ၵေႃႈ လႃတ်ႈေယႇေၶၵၼ် ႁူႉႁၼ်ယဝ်ႉထွင်ႇႁၢတ်း။ ထုၵ်ႇမီး တၢင်းႁူႉၶဝ်ႇၵၼ် ငိုၼ်းၶမ်း ထွင်ႇၵိုတ်းၶႃင်ႉ။ ငိုၼ်းၶမ်းၼႆႉ ပေႃးႁဝ်း ႁၵ်ႉမၼ်း– မၼ်းထွင်ႇႁၵ်ႉႁဝ်း ထူမ်းယူႇႁိုင်ၵပ်းႁဝ်းယဝ်ႉ။

သတိ။ ၶူၵ်ႉထွၵ်ႇယၢင်ႈၶေႃႈ ၶူၵ်ႉယုင်းယၢင်ႈ– ၶႃၵႃင်ႈၵမ်ႇ မိူၼ်ၵၼ်၊ ၵမ်ႇႁၢင်းယႃႇယိူင်ႈၵူၼ်းပီး– ၵမ်ႇမီးယႃႇယိူင်ႈ ယူႈမၢၵ်ႈ ၼႆယဝ်ႉ။

(3) မိတ်ႉတ– ၶႅၵ်ႇမိတ်ႉသူၺ်ႇ ၵူၺ်းသေႃႈ ထိူဝ်ႉထၢတ်ႈ ပီႈၼွင်ႉ ၽေႃႇယူဝ်ႇ ၽေႃႇမေး မႃးသူႇမႃးထူၺ်း မႃးၵိၼ် မႃးၼွၼ်း၊ ၶႅၵ်ႇၵဝ်ႇ ၶႅၵ်ႇမိုၼ်း ဝႆႉထူၺ်ၵမ်ႇၽိင်ႇ ႁပ်ႉတွၼ်ႈ ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်၊ ၵုပ်ႇလၢတ်ႈ ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်၊ ယူဝ်ႇၵုပ်ႇေသႉေၶးေမး၊ မေးၵုပ်ႇေသႉေၶးယူဝ်ေလႈ ယၢင်းမီးၵႃမ်းဝႃႈ– "ပီႈၼွင်ႉၽေႃႇမေး– ႁွမ်ႈယေးၶဝ်ႈ၊ ပီႈၼွင်ႉၽေႃႇယူဝ်– ၵမ်ႇတၢၼ်ႇႁူဝ်ႁီ သူတ်ႇ" မိၼ်းၼႆႉ ပိၼ်ၵႃမ်းဝႃႈလႆႈမႆႈထူၺ် ၵမ်ႇမီးေၵးထူးၽေႃႇလူၺ် ပိၼ်လွင်ႈ ၽိတ်းၽိၵ်ႇ ထိုတ်ႇထၢၼ်ႈၵၼ် ၵဝ်ပိၼ်ပေႃႈႁၢင်ႉ ေမႈႁၢင်ႉ။ လုၵ်ႈလၢင်း လႆႈမီးပေႃႈသိုပ်ႇ ေမႈတေႃႉ၊ ယၢပ်ႇတီႈၵူၼ်းလူင်ယဝ်ႉ ပႆႇလႆႈယၢပ်ႇထိုင်ႈ တီႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႇ။ [ထိူၵ်ႈသိုပ်ႇ ယၢင်းမီးပူမ်၊ ပေႃႈသိုပ်ႇ ေမႈသိုပ်ႇၶူမ်တေႃႇ ထူဝ်ႈ။ ၶေႃႈႁူမ်ၼ်းတၢၵ်ႇ လႆႈမၵ်ႇၵႃၼ်ႈၽိုႈ] ၼႆယဝ်ႉ။ ပုၼ်ႈယွၼ်းပၼ်ႇလႃႇ တၢင်းမေႃႇ လုၵ်ႈလၢင်းၵေႃႈ ထၢင်ႈၵဝ် လုတ်ႈလၢၼ်ႇလုလိဝ် ၽိဝ်ထိုင်လေႃ သိုပ်ႇလေႃထူဝ်ႈ။ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလွင်ႈလေႃး "မိတ်ႉတ" ၵဝ်ပိၼ်တၢင်းထတူဝ် လွင်ႈ ၶိုင်ႈၶင်ႇၵဝ်ႇယဝ်ႉ။

(4) ၵိလ်ႇလ- တႃင်းၶိူတ်း တႃႉဢေႃႈၶိူၼ်းလင်ဢိုင်ႈဢၼ်ႇ ပိၼ်ပုၼ်ႈ
ႁဝ်းတင်းလႆႈ၊ ၵႃၼ်ၵဝ် ၵႃၼ်မွင်းဢၼ်-ဝႃႈၵမ်ႉလႆႈ၊ တူၺ်းမိူဝ်း တူၺ်းယႃမ်း
တူၺ်းတီႈမၼ်းယဝ်ႇ ယူႈထႃးၵမ်ႉတၼ်းၵူၼ်းယိင်း။ ယူႈယိင်းၵမ်ႉတၼ်း
ၵူၼ်းထႃး တေလႆႈၶိူတ်း။ ဢၼ်ႇ-ၵႃၼ်ၵူၼ်း ထုၵ်ႉႁူ။ မူၼ်ဢင်ႉဢႃင်းယိင်း
တႃၵ်ႉသိူဝ်ႈ တႃၵ်ႉသိၼ်ႈ ယႃႈၵွမ်ႈ လုၵ်ႈၵွၼ်ႉဝႆႇသေ ၵူႉၵႆႈ ၵူႉဢေး
ႁႃယိုၼ်းႁႃယၵ်း၊ ယူႈထႃးလၵ်းတွၵ်ႉ လိူဝ်ပေႃ ယၼ်ႈထိုၵ်ႈ၊ သႃၼ်ၵူၺ်ႉ
ၶိူတ်းသူၼ် ယူႉတႃင်းၶိူၼ်း ယူၼ်သမ်ႇမႃး- ၵႆႈႁႃးၵူၼ်းထႃးလူင်ၵဝ်ၵမ်ႉ
ၵူႈသိၼ်ႈဢၼ်- ပွႆႉယူၼ်ယမ်း။ ဢႃင်းယိင်းၵူႉထိူၼ်ႉ ယူၼ်ယမ်းမႃးတင်းတူဝ်
ယိူဝ်ၶိူၼ်းၶူဝ်းတေပုတ်ႈလႆႈၸေႈ ယႃႈၵွမ်ႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႉ တေပုတ်ႈလႆႈၵေႃႈ
ၵမ်ႉမီး လပ်းၵတ်း လူမ်းဢႃဝ် လိူမ်ၸမ်ႈၵပ်းလုၵ်ႈ။ ယႃပ်ႉယွႆႉလႃႉၵမ်းဢၼ်ႇ
ထွင်ႉၵမ်ႉယႃပ်ႉၵွပ်ႈၵၼ်သွၼ်ႉဝႃႈ- ၵႃၼ်ၵဝ်ၵႃၼ်မွင်း။ ၵမ်ႉဢေၼ် ၵွပ်ႈယႃ
ၵတ်ႇလူင် ၵႆႈႁႃးသမ်းဝႆႇဝႃႈ- ၵူႈသိၼ်ႈ ၵမ်ႉလႆႈဢေၼ်ႇႁူဝ် ? တူၵ်းတႃ
ဢွၼ်းႁူမ်ႉယႃႈ ယိုၼ်လိူဝ်ၵၼ် လူၺ်ႈဢႃင်းယိင်း သမ်ႈလႆႈယူႉ။ ထွမ်ႉမူဝ်ႈ
ဢႃင်းယိင်းတူတ်းဢေၼ်ႇလူး.... သိူဝ်ၵႆႈမၼ်းယိူဝ်မႃးၶူးဢင်ယူႉၵမ်ႉထွႆႈႁူဝ်။
မၼ်းလုၵ်ႇဢွင်းသိၼ်ႈတူင်ႉ ယႆႉတႃင်းၵူၼ်ႈဢေၼ်ႇ ယိူဝ်မႃးၵူဝ်ႈ....။ ပေႃးႁူႇ
ၵၼ်ဢိုင်ႈယဝ်ႇ ၵၼ်ၵိုတ်းဝႆႇဢေၼ်ႇၵေႃႈ မူၼ်ၵၼ်မူတ်းမူတ်းယဝ်ႇဢေႉ။

လိူဝ်သေဢၼ်ႇ- ၸေးလုၵ်ႈၵွၼ်ႉ၊ ၵွႆႉၵူႉ၊ တမ်ၶဝ်ႈ၊ တၵ်းဢမ်ႇ၊
ဢိုင်ႈၶဝ်ႈ ႁူင်ယၵ်း လိူဝ်းဢၼ်ႇၵေႃႈ ၵႆႈႁႃး ထုၵ်ႉလႆႈမေႃ လႆႈၶိူတ်းသိူင်ႈ
သိူင်ႈၵူဝ်ႈ။ ပူႉၵွၵ်ႉ ယူဝ်မေးသွင်ၵေႃႇ ပေႃးၵေႃႇဢိုင်ႈ ၵမ်ႉယူႉလီ-
ၵေႃႇဢိုင်ႈ ၵၼ်ယူႉလီဢေၼ်ႇ ထုၵ်ႉၶိူတ်းပိၼ်လႆႈ မူတ်းမူတ်း ယဝ်ႇဢေႈ....။
မူဝ်ႈယူႈထႃးၵမ်ႉယူႉလီ၊ ႁူဝ်ႇပွင်ႉ၊ ၶိူၼ်းႁူဝ်ႈ၊ ၵူၼ်းယိင်းတေလႆႈၶိူတ်းယဝ်ႇ။
တီႈသုတ်းသုတ်း မူဝ်ႈၵူၼ်းထႃး ၵမ်ႉယူႉႁိူၼ်း၊ ယူႈလၵ်ႇ ၵူၼ်းလူၼ် ၶိုၼ်ႈ
ႁိူၼ်းမႃး- ဢႃင်းယိင်းၸမ်ႈလဝ်ႈၶိူၼ်း တၵ်းလႆႈ မေႃယိပ်းလိူဝ်းသေ ၶႃမ်ႉ
တိပ်းႁူဝ် ယူႈလၵ်ႇၵူၼ်းလူၼ်ဢေၼ်ႇၵွၼ်ႉၵူဝ်ႈ။ [ၵိလ်ႇလ ဢေႃႈၵႃၼ် တႃင်း
ၶိူတ်း] မိူဝ်းဢၼ်ႇ ၶၼ်ႈၶွပ်ႉတတ်းလိူၼ် မၼ်းဝႆႇ ၵမ်ႉလီမီး။ ပေႃးမီးႁိူၼ်းလွႆ

ႁိုၼ်းၽွင်ႉ– တၢၼ်ႇလီ ၶိုၼ်ႈသုင်ၵေႃႈ တေႃႉဢေတ။ ၶိုၼ်ႈလႆႈ တၢၼ်ႇ တၢၼ်ႇ ၵမ်ႇလုၵ်ႈ ၵမ်ႇႁၢမ်းမွၵ်ႈၼႆႉ ၵူၺ်းယဝ်ႉ။

☆ ၵႃႇမ– ၵၢၼ်ၽူဝ်မေး မေႇထုင်ႇႁူမ်းသႂ်ၼႆႉ တေလႆႈထၢမ် ၵၼ် ၽွင်ႉၵိမ်ႇ ၽွင်ႉပႆႇ ၵိမ်ႇ - မူၼ်ၼင်ႇ ၶဝ်ႈပႆႇ ၵိမ်ႇ ၵေႃႈ ၶိုၼ်းႁုင်ထိုင်ႈသေ ၵိၼ်ၵိမ်ႇ ၵိမ်ႇ မူၼ်ၵၼ် တင်း သႂ်ဢေလႈ။

☆ ထၼ– ၽူဝ်ႁႃလႆႈ မေးႁႃမႃး ငိုၼ်းၶမ်းလိူဝ်းၼႆႉ ဝႆႉတိုၵ်ႈ လိၵ်ႈထုင်လိၵ်ႈသေ– ႁူမ်ႈၵၼ်သိမ်း ႁူမ်ႈၵၼ်ၸႂ်ႇ ဢေလႈ ယႃႇပဵတ်ႉလၼ် သိုင်ႇသိမ်းၵၼ်– ပေႃးလႆႈႁုလႂ်ႈၸွႆႈ ၵူတ်ႉၵၼ်ယဝ်ႉ၊ တၢင်းႁၵ်ႉၸၢင်ႈၸႂ်ႇငၢႈၽွင်းၵိုဝ်ႈ။

☆ မိတ်ႉတ– ပေႃႈဢမ်ႈ တင်းသႂ်ၽႂ်ႇ ႁၵ်ႉတၢၼ်ႇၵၼ် ပီႈၼွင်ႉ တင်းသႂ်ၽႂ်ႇ ၼၵ်ႇတင်းသႂ်ၽႂ်ႇ ဝႆႉမူၼ်ၵၼ်– လိင်ႉယိုဝ်ႉၵေႃႈ ယိုဝ်ႉမူၼ်ၵၼ်– လိင်ႉၶဝ်ႈၵေႃႈ ၶဝ်ႈမူၼ်ၵၼ် ႁၵ်တ်းၼႆဢေလႈ။

☆ ၵိလ်ႉလ– ၼေႃႈႁိုၼ်းလင်ၼိုင်ႈၼႆႉ ႁူမ်ႈၵၼ်ၽူ ႁူမ်ႈၵၼ်ႁၵ်တ်း ႁိုႈမူၼ်မူတ်ႉ– မူၼ်ၽိုင်ႈၶဝ်ဢေလႈ တူၺ်းလူးမူတ်ႉ– ၽွင်ႉၵမ်ႇၽူႇလႆႈသေတူဝ်။ ပေႃးတြႃး သီႇပိူင်ၼႆႉ– တိမ်ထူၼ်ႈ ႁိုၼ်းလွင်ႉၵေႃႈ– ၼေႃႈႁိုၼ်းလင်ၼၼ်ႉ မီးၼေႃႈႁိုၼ်းႁၢင်ႈလီယဝ်ႉ။

[ပႃႈသွႆႈလၢဝ်ၶမ်း]

ပြမ်ႇမႃႇလူဝ်ႇတြႃး သီႇပိူင်

1. မိတ်ႉတႃႇ– ႁၵ်ႉပိင်း သတ်းတဝႃႇ တင်းလၢႆ။
2. ၵရုၼႃႇ– ၵီးလူ သတ်းတဝႃႇ တင်းလၢႆ။
3. မုတိတႃႇ– ႁူမ်လူမ်းလွမ်း။
4. ဢုပိၵ်ႉၶႃႇ– ၵမ်ႇႁၵ်ႉ ၵမ်ႇလင်းၽွင်ႉ ဝႆႉလွင်ႉၽိင်ႇၶိုင်ႈပၢၼ်ၵၢင်။

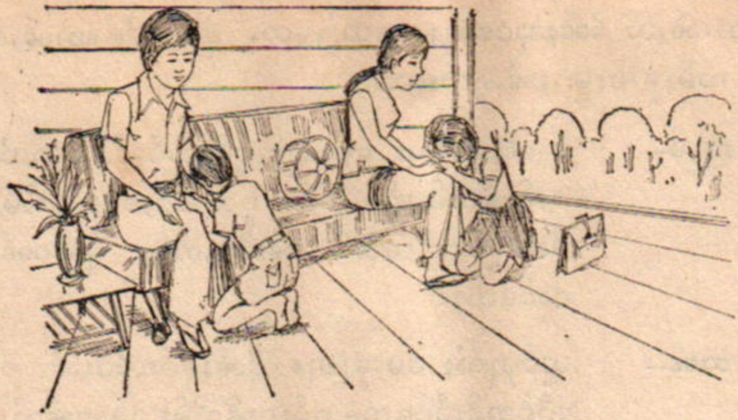

ပေါ့ဧမ့ဿၫ်လဝ်ၫ့ ပိၫ်ဆူးငဝ်ၫ့

1. ယါ့ပေဝါ့ ပိၫ်လုဂ်ၫ့ကွၫ့,။
2. ယါ့ပေလွဂ်,။
3. ယါ့ပေလိၫ်။
4. ယါ့ပေတိဂ်ၫးတိၫ်။
5. ယါ့ပေဂျၢမ်းထၢမ်းတေါ့ခဝ်။
6. ဧခပေခၫ်တၢၫ်းလိ။
7. ကွၫ့ရူဝ်ၡိတ်းသၢၫ့။

[1] ယါ့ပေဝါ့ ပိၫ်လုဂ်ၫ့ကွၫ့,။

တိၫ့ပွၫ်,မခၫ်း ပေါ့ဧမ့ဧလၫ့ဂူခၫ်းလှၫ်ခၫ့်းရှူခၫ်း (ဝံ.သတိ) ၡခၫ်ဝါ့ လုဂ်ၫ့လၢၫ်း လၢခၫ်လိခၫ်ၡဝ်း ယၫ်းပိၫ်လုဂ်ၫ့ကွၫ့, တိုဂ်.လိဂ်.ယူ့ ခၫ့်ဧလၫ့ တိၫ့ယီၢ,ခါ့ခဝ်ခၫ်.—

(ဂ) ခပ်.တေါ့လၢတ်ၫ့ဂၢမ်းပူၡ်, ဂၢမ်းယၢၫ်းဂါ့ပိၫ်။

(ခ) ခပ်.တေါ့ၡိတ်းဂါ့, ဂါ့ပွၫ်,ဂါ့ပိၫ်။

(င) ခပ်.တေါ့ဂိခၫ်ဂါ့,ဂါ့ပိၫ်။

တိၫ့ဂိၫ်ပ်ၫ့မခၫ်း သၢမ်ပိုၫ်ခၫ့်. ၡိ့ၫ့ဝိခၫ်. ၡိ့ၫ့ဂခၫ်ၫ့ဝံ.ဂူ့ယၢမ်း။

လႆႉလုၵ်ႈၵႂၼ်ႇလိၵ်ႉ မၼ်းမိူၼ်ၵႂင်ႈထႃႊႇႁၢင်ႈ။ ၵႃႈပဵၼ် ႁၼ်၊ ငၼ်း၊ ၵိၼ်၊ ၽိတ်း တင်းလႃႊ– မၼ်းထႃႊႇၵဝ်ဝႃႊႉ သိမ်းဝႃႊႉ တိၵ်းတိၵ်း ၵူႈလူဝ်ႈၶၢဝ်း ယၢမ်း။ ၶပ်းႁၢင်ႈၵၼ်ထႃႊႇဝႃႊႉၶိုၼ်းၵႂင်ႈမၼ်းၼၼ်ႉမိူဝ်ႈလိၵ်ႉၼၼ်ႊႉ ပိူဝ်ႈပႊႇသုၵ်ႈ ပႊႇလၢင်ႉ ပႊႇႁၼ်ၼမ်ႉႁၼ်တူဝ် ႁၢင်ႈၵီႈသင်သေတႃႉ- ပေႃးၶဝ်ၵေႃႉယႂ်ႇ မႃး– ၵမ်းၼၼ်ႊႉ ၵၼ်ပေႃႉဝႃႊႉ ထႃႊႇဝႃႊႉမိူဝ်ႈလိၵ်ႉ တင်းလႃႊၼၼ်ႉ သုၵ်ႈယဝ်ႉ လၢင်ႉယဝ်ႉၸႄႈ ပဵၼ်ပေႃႇ မီးမႃး ႁၢင်ႈတူဝ် လီ ၸႃႉ တင်းသိင်ႈယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၼၼ်ႊ– "ပေႃႈၸေႈ သွင်လၢဝ်ႈ ပဵၼ်ၶူးငဝ်ႈ" ၼၼ်ႊၸႄႈ ပေႃႈၸေႈၵူၼ်းလူင် ၼင်းႁူၼ်းၼၼ်ႊႉ တေလႊႈမီးတၢင်းႁူႉလၵ်းလိမ် တၢင်းၵမ်လီၵႂၼ်ႇ.... လုၵ်ႈၵႂၼ်ႇ လၢင်ႇပဵၼ် (ၵတိၸႃႇတ) လုၵ်ႈလၢင်းလီယဝ်ႉ။

[2] ယႃႇပေလႂၵ်ႇ။

လုၵ်ႈၵႂၼ်ႇၼၼ်ႊႉ ပေႃးယင်းယူႇလီၵိၼ်ဝၢၼ် တိုၼ်းပဵၼ် မိဝ်းႁႃႊ။ မိဝ်း လူၼ်း သၽႃႇဝၶဝ်ယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႁႃႊႉလူၼ်းၼၼ်ႊႉ ပဵၼ်တၢင်းၵိၼ်ႁိူင်း တႃႇယူႇ လီ တူဝ်ၸႂ်ၶဝ်။ ပေႃႈၸေႈ ၵူၼ်းလူင် သမ်ႉၶၢၼ်ႉႁၼ် ၶၢၼ်ႉငၼ်းၸႄႈ– လႂၵ်ႇငိုတ်ႈၵႃႈပဵၼ်– သိူဝ်တေၶူပ်း၊ ၵူၼ်းယႂင်ႇတေမႃးၵဝ်။ ၼင်ႇႁိုဝ်လုၵ်ႈ ၵႂၼ်ႇတေၵူဝ် ၵဝ်လႂၵ်ႇၵႃႈပဵၼ်။ ပေႃးလႊႈၵူဝ်လိမ်လိၵ်ႉ ယႂ်ႇမႃးတေၵႂၢႇၵႃႊ ပႊၵႂႊး ႁႃလိင်ႉတႂင်ႉလႂ်၊ တေၵႂၢႇၸၵႈၵၢင် ယူႈယႂ်ႇ ၵူၼ်းလူင်၊ ၶိုၼ်ႈလုမ်း ၶိုၼ်ႈထႃႊး ႁူင်းၵၢၼ်လႂ်၊ ၵဝ်ပဵၼ်ၵမ်ႇႁတ်းလၢတ်ႈငၢမ်း ၵမ်ႇႁတ်းၵႂၢႇၸႄႈ တေပဵၼ်ၵူၼ်းတူၵ်းယေႃႈ တူၵ်းတမ်ႇယဝ်ႉ။

[3] ယႃႇပေလိၼ်။

ပေႃးလုၵ်ႈၵႂၼ်ႇ ၵမ်ႇၶႊႈၵႂၢႇ ၵမ်ႇၶႊႈၼႂၼ်းလႂ်၊ ၵႊႉပၢတ်ႉလိၼ်ဝႃႈ– "ၼႂၼ်းၸႄႈ ပေႃးလုၵ်ႉမႃး ၵဝ်တေလိင်ႉမႂ်း ၶဝ်ႈမုၼ်း။ ၵႂၢႇၵဝ်မိဝ်းၼၼ်ႉ ၵၼ်ၼၼ်ႊႉမႃးၸႄႈ– ပေႃးမႂ်းမႃး ၵဝ်တေပၼ်မႂ်းငိုၼ်းထႃႊႇ" ၼၼ်ႊယဝ်ႉ– ၵူၺ်း သမ်ႉၵမ်ႇပၼ်။ ပႂၵ်ႈတေမႃး ၵမ်းတေမႃးၵႂၼ်ႇ.... လိၼ်ထိင်ႈ ၶိူဝ်းၶိူဝ်း။ တေႃႇထိုင်ယႂ်ႇမႃး– လႂင်ႈလႃႊးပၢတ်ႉလိၼ်ၼၼ်ႊႉ ၶဝ်ထၢင်ႇပဵၼ် ၵၢၼ်ၵူၼ်းၸႄႈ ယိပ်းတိုဝ်းပၢတ်ႉလိၼ်၊ ၵူႈၵမ်ႇတၼ်း ယိမ်ၵမ်ႇသူင်ႇ၊ ဝႃႈငႃႊ၊ လိၼ်ငႃႈ ၽိတ်းၼၼ်ႊၵႂၢႇ... တႃႇပဵၼ် ၵူၼ်းလီၵေႃႉၼိုင်ႈ မဝ်ႇတေႃႇတေႃႇယဝ်ႉ။

[4] ယႃႇပေတၢ်ၵ်းတၢင်။

မိူၼ်ၶင်ႇဝႃႈ– "ႁဵတ်းလႄႈ၊ ၵႃႇလႄႈ၊ ၼွၼ်းလႄႈ၊ ပေႃးၵမ်ႇၵႃႇ ၵမ်ႇႁဵတ်း.... ၵဝ်တေလႃတ်ႈ ၵူႈသူ ႁဵမ်ၶႄႃးမိူဝ်း။ ၵဝ်တေလိူဝ်ႉ ယိူလူးလူင် မႃးၵဝ်မိူဝ်း။ လိူဝ်ႉလႄႈ မိူဝ်းၵမ်ႇႁဵတ်း မိူဝ်းပူၼ်ႉပၢၵ်ႇ လိူဝ်ၵႃမ်းပေႃႈမေႈ– မိူဝ်းတေပဵၼ် လိူင်ႉၼၼ် မဵဝ်းၼ– ႁူႈမိူဝ်းပဵၼ် လိူင်ႉၼၼ် လိူင်ႉၼ" ၵႃမ်းႁူၵ်း ၵႃမ်းႁႃႉ. ၵူဝ်လႄႈလႆႈႁဵတ်းၵႃႇ ပွၵ်ႈလိူဝ်ပွၵ်ႈၼၼ်ႉ ပေႃးႁိုင်မႃး ၸေႇတၼႃႇ လုၵ်ႈၵွၼ်ႇလူမ်ႁႃႉ ၼိူဝ်ပေႃႈမေႈ၊ ၵမ်ႇႁၵ်ႉၶိုၼ်း ၵမ်ႇမေႃလုမ်းလႃး တူလွမ်းထိုင်လႄႈ– တၵ်းပႆႈယႃတ်ႇယႃၼ်ၵ်ႈ မဝ်ႇလႆႈၵိၼ်ႁိူင်းၶဝ်ယဝ်ႉ။

[5] ယႃႇပေၵျႃမ်းထႃမ်းတေႃႇၶဝ်။

ယွင်းလုၵ်ႈၵွၼ်ႇ လီၼ်ႈ လူၼ်း၊ ဝႃႈသွင်သႃမ်ၵမ်းၵမ်ႇထွမ်ႇလိုင်-မိူဝ်ႈၼၼ်. ပေႃႈ– ၵမ်ႇၼၼ် ၼမ်ႈ၊ ၵႃႈတၵ်းလႆႈ တႃဝ်းယႃး လၢၵ်ႈမႃး ထုပ်ႉႁဵမ်– ပႃႈၼႃႈ ပႃႈလင် ၵွၵ်းၵူဝ် ၵမ်ႇဝႆႉ၊ ပေႃးမၢၼ်. ပေႃးၵမ်ႇ။ မၢင်ပွၵ်ႈ တိၼ်ပိတ်ႉ ပေႃးၵိင်ႈ မူပ်ႇထူၵႃႇလိူဝ်၊ ႁဵတ်းၼ မဝ်ႇသၢင်ႇထုၵ်ႇ–လိူတ်ႈၶဝ်ႈၵွၵ်း ပဵၼ်ၵူၼ်းယွင်ႇ၊ ပဵၼ်ၵူၼ်းၵမ်ႇလၵ်းလီ။ လိူတ်ႈတူၵ်းတွင်. ပဵၼ်ယိူၵ်ႇလိူင် ၶေႃ.ၶႆႈ ယိူဝ်ႇၼမ်။ လုပ်ႇၵိၼ်တိၼ်မိုဝ်းလူ.ႁၵ်း၊ ထၢင်ႈပဵၼ် ၵူၼ်းတုၵ်.ၶိတ ၵမ်ႇလီၵမ်ႇလၵ်း၊ ၵၵၵ်း ၵူၼ်ၵႃၼ် ၵမ်ႇၶိုတ်းၵႃပ်ႈ ပၢၼ် မိူၼ်ပိူၼ်ႈယဝ်ႉ။

[6] ၼႄပၼ်တၢင်းလီ။

လၢတ်ႈလဝ်ႇ ပဝ်ႇဝၼ်း ၶႃႈလိူဝ်ႈ ၵႃမ်းလီ– ထိုင်ၶႃဝ်းၼွၼ်းၵေႃႈ "မႃးလႄႈ.... ႁဝ်းၼွၼ်း၊ ပေႃးၼွၼ်းလိူၵ်း သမ်.တေလုၵ်.လႃႈ။ ပေႃး လုၵ်.လႃႈ.... တေၵမ်ႇမီးယႃမ်း ဝႃႈလိူၵ်ႈ ၵႃၼ်ႇလိူၵ်ႈၵူလၢႆး ၵမ်ႇၵႃး–တေတူၵ်းလၢၼ်း ႁူင်းႁၼ်းၵူဝ်ႈ" ၼ– ပၼ်ႈတႃႇ လၢတ်ႈၶႃႈလိူဝ်ႈ ၵႃမ်းလီ မီးတင်းၼမ်။ (ၵႃမ်းလီ ၶဝ်ႈႁူယိူဝ်ႉၵမ်ႇလႃ.၊ ၵႃမ်းလႃ. ၶဝ်ႈႁူယိူဝ်ႉၵမ်ႇလီ=

သုယႃႉ,သီတႃႉ, မင်ႈ,ၵလႃႉ,) ၼႆ – မဵဝ်းၵူၢမ်းလီၼႆႉ. ၵမ်ႈ,လိူၵ်ႈ;တီႈ ၵမ်ႈ,လိူၵ်ႈ လုၵ်ႈၵႂၼ်, ၵူၼ်းလူင်၊ ယီၵျိူၵ်ႈ၊ သတ်းၵျိူၵ်ႈ၊ ၵူၼ်းၵျိူၵ်ႈ မိူၼ်ၵၼ် ပဵၼ်– မင်ႈ,ၵလႃႉ,လူင်ယဝ်ႉ။

[7] ၵႂၼ်ႁူဝ်သေႁၵ်တ်း။

ၼၼတၢင်းပၼ် ၵေႃႈဝႃႈ။ သႂၼ်ႁဵတ်း ၵေႃႈဝႃႈယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်ၵူၼ်း (ၵူတ်ႈ,တေႃႉ,တၢႆႇ) မီးတင်းၼမ် သေတႃႉ. တီႈၵိူပ်ႈမၼ်း မီး– (1) ႁၵ်ႉ။ (2) လၢတ်ႈ။ (3) ၵိၼ်။ (4) ၵူၢႉ။ ထတုၵၢင်ႈ,ၵႃႉ လၵ်ႉၶၼႃႉ,သီႈ,ပိူင် ၵူလုမ်း။ ၵႃႈထိုဝ်ႈ ပၼ်ႈ,လႃႉ, တၢင်းမေႃ ၵၢၼ်မိုဝ်းတင်းလႆႈ ယဝ်ႉၶိုၼ်းမႆႇ– (1)=ႁၵ်တ်း။ တင်ႈၵဝ် ၵၢၼ်ႈ,လိၵ်ႈ ၵၢၼ်ႈ,ထမ်း လၢတ်ႈၵူၢမ်း ယဝ်ႉၶိုၼ်း မႆႇ–(2)=လၢတ်ႈ။ ၼတႃႈ,ၵဝ် တၵ်ႉၼမ်ႉ ႁႃယိုၼ်း သိုႉ,ၽိုႇ ႁူင်ၶဝ်ႈယၵ်း ယဝ်ႉၶိုၼ်းမႆႇ–(3)=ၵိၼ်။ တင်ႈၵဝ် ၵူႃႉ,ၵႃႉ ႁႃၵိုၼ်း ၶိုၼ်ႈဝတ်ႉ ၶိုၼ်ႈၵျင်း တင်းလႆႈ ယဝ်ႉၶိုၼ်းမႆႇ– (4)=ၵူႃႉ။ လိူဝ်းၼႆႉ ပေႃႈၼမႈ ၵူၼ်းလူင် တေလႆႈ ၵႂၼ်ႁူဝ် ပဵၼ်ပိူင်ၼၼ– မိူၼ်ၼင်ႈ,မၢၵ်ႈ,လေႃႉၵိင်ႈၵူႃႉ, ႁူႇလေႃႉ ပေႃႉ,ထႂမ်း ႁၵ်တ်းလိူဝ်ႉၼႆယဝ်ႉ။ ယႂၼ်ႉၼႆႉ ထႂင်ႈ,ဝႃႈ–"ပေႃႈၼမႈသႂင်ထဝ်ႈ ပဵၼ်ၶူးငဝ်ႈ" ယုၵ်ႈ,မၢၵ်ႈ,ယိတ်ႉ လႆႈမၢၵ်ႈ,ယိတ်ႉ။ ယုၵ်ႈ,တူၼ်ႈၵႂႆႈ ၵႂၵ်ႈ,တူၼ်ႈၵႂႆႈၼႆယဝ်ႉ။

[မႂၼ်းသႅင်]

ထႂ်ႈၼတ.

1– ၶူဝ်းၶႂင် ငိုၼ်းၶမ်း တူၵ်းႁၢႆႇ– ၵီႈသင် ၵမ်ႈ,တူၵ်းႁၢႆႇထႂမ်း။

2– ပေႃးလႂင်ႈယူႉ,သီ တူၵ်းႁၢႆႇ– ၼၼႈၵၢၼ် ငိုၼ်းၶမ်းၵေႃႈတူၵ်းႁၢႆႇ ထႂမ်းယဝ်ႉ။

3– ပေႃးထႂ်လီ တၢင်းၵမ်လီ တူၵ်းႁၢႆႇထမ်ႉ– လႂင်ႈယူႉ,လီ၊ တႃႉၵၢၼ် လႂင်ႈမၢၵ်ႈမီးၼလႈ ၵေႃႉသေႈ ပီႈၼႂင်ႉၵေႃႈ တူၵ်းႁၢႆႇထႂမ်း သႅင်ႈသႅင်ႈယဝ်ႉ။

ၸၢႆး သိပ်းသီႇၼေႃႈ–

wwwwwwwwwwwwwww

ယိင်း သိပ်းသီႇ

wwwwwwwwwwww

ၵေႃႉတႅမ်ႈ–[ယွတ်ႈၸၢႆး]

သုတႃႇ။ ၶမႃႇ။ ဝီရိယႃႇ။

ပလ။ ထၶေ။ လႃႇၵ။ ၵႃႇမ။

(1) သုတႃႇ= တင်ႈၵၢဝ်ႇ ၵထႃႇရသ [18] ၶိူင်ႈလၢင်ႈ တၢင်းမေႃ–
တၢင်းႁူႉ၊ တၢင်းႁၶ်၊ ၵၢၶ်ၵူၶ်းၸၢႆးလုမ်ႇၵူႈတႅမ်ထူၶ်ႈ။

(2) ၶမႃႇ= လွင်ႈလီ ပိူင်လ တင်းလႆၢ– ပေႃႇပဵၶ်မႃး၊ မေႃလၢင်ႈ
ယိူၶ်ႉၵၶ်ႈ ၵူတ်းလႅၼ်။ ထၢၶ်ႇလီ ႁိပ်ႈၶဵတ်ႈ ၵွႆႈလွႆး၊
မေႃဝူၶ်ႉႁႃယႅၢႇမၶ်း။

(3) ဝီရိယႃႇ= မီးတၢင်းၵႆႉ ၶတ်းလႅၼ် ၵူႈယႅၢႇ ၵူႈလႆၢး ဝီရိယ ၵူၶ်းၸၢႆး
ၵမ်ႇယႃႈၵမ်ႇဝၢင်း တႅမ်ထူၶ်းယူႇၵူႈပိလိူၶ်ၶိုၶ်းဝၶ်း၊
ၵမ်ႇတၶ်း ၵမ်ႇမီး၊ မဝ်ႇလၢတ်ႈ။ ထတ်းလွၵ်းလႆၢးမႆၢ
သေ ၶတ်းသၢင်ႈ လွမ်းၶိုင်းၶွပ်ႇဝိူင်း ပိူင်မႆၢ။

(4) ပလ= ၵဵၶ်ႁိူင်း ၵႃႇယ တူၶ်တူဝ် ယင်ႈသင်ႈ မင်ႈၵိုမ်း မေႃ
ဝူၶ်ႉၶွပ်ႈလွင်ႈၵိၶ်ၼေႃႈ တၢင်းႁဵတ်းမဵဝ်းတေတုမ်ႉတူဝ်ႉ
ၵဵၶ်ႁိူင်းတူဝ်ၵဝ်ႇ ၵမ်ႇပၶ် လႆႈမီး၊ ယူႇလီပီးထုၵ်ႇ
ၵူႈလူဝ်ႈၶၢဝ်း။

(5) ထၶေ= မေႃႁူႉလွင်ႈမၢၵ်ႈမီးဝႆႉ ၵုၼ်ႉလႃႇငိုၶ်းၶမ်း ဝူဝ်း ၵႂၢး။
ႁူၶ်းယေး၊ ႁႆႈသူၶ်ၶႃး၊ ပေႃးယဝ်ႉ– မေႃၸႆၢႇငိုၶ်း
ၶမ်း၊ ၵမ်ႇၵၢဝ်ႇ တေႃႇလွင်းၼေႈ ပၶ်ယူႈမိူၵ်ႈ ၵူၶ်း
လဵၶ်ၶဝ်ႇ ၵူႈယိမ်။

(6) လႃႇၵ= ဝၢင်းပ်တ်ႈဝ်ႉလ်ထီႇ,ၶဵ်ဝ် မ်တ်ႉသရီႇ,သေ ၸၽႈတိုၶၼ်းလွ်ႈ ထ်မ် ယိုၶၼ်ႈၵျ်ႈ ၻူဝ်းၶွင်လ်ၢပိူင် တီႈလုမ်းလၢတ်ႈလၢဝ်း လ်ဝ်ၸလႈ ၽႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၶႃႇ ၵႃႈပွင်ပ်ၶၼ်လ်ႈ ၵူႈၶၢဝ်း။

(7) ၵႃႇမ= ၵႃႈတီႈၸမႈလဝ်ႈၵျူၶၼ်းၶၼၶၼ်ႉ ၶႄႃလွမ်းလ်ၶဝ်၊ ပိူင်လူင် မ်ၢၶိုၵ်ႉ တီႈၶဝ်မုင်ႈမွင်းၵမ်ႇ,တိူၵ်ႈၶၼၶၼ်ႉ ပ်ၶၼ်လွင်ႈလ်ၢး ၵႃႇမၵုင်ႇ ၵႃႇရူင်ႇ ၶၼၢင်းယိင်း– (1) တီႈၶွၼ်ၶၼ်း။ (2) တီႈၵိၶၼ်။ (3) တီႈၶုင်ႈၵျွႈတိုဝ်း။ လၢင်ႈမေႃ လူၵျၶၼ် လုမ်းလႃး။ ၶၼ်ႈထႃႇၶၼၵၢၶၼ်လူင် (7) ၶႄႃႈၶၼ်ႉ ၻီးမေႃ ၵျုၵျၶၼ် ၵျ်တ်းလွမ်း တ်မ်ထူၶၼ်ႈလမ်ႉ– ၽူႈလ်ၢး ၵေႃႉၶၼ်ႉ ၵိုင်ႇတၢၶၼ်ႇမႃးၵူတ်ႇၵဝ်လၢတ်ႈ။ လ်ႈဝႃႈ– လ်ၢးလီ လ်ၢး မြၢတ်ႈ သိုပ်ႇၽၶၼ်းလိူဝ်ႉၶိူဝ်းယူႇယဝ်ႉ။

☆ ☆ ☆

လ်ၢးၵမ်ႇလီ လ်တ်းၵေႃႉ

မႃႇယႃႇ။ ၶိတ်ႉတႃႇ။ မိလ်ႉလႃႇ။ ၵေႃးထႃႇ။

ၽႅယႃႇ။ ၵႃလသျမ်။ တီၶသုတ်ႉတသႃႇ။

(1) မႃႇယႃႇ=လၢင်ႈမေႃ လုပ်ႈလဝ်ႈ လၢတ်ႈလိူမ်ႈ လၢတ်ႈၵိူမ်ႈ ပ်တ်ႉ လ်ၶၼ်၊ ၵၢမ်းပူလ် ၵၢမ်းၽၢင်း၊ သေႃႇယူင်း ပူင်းလႃႉ ၶႃႉၶ်ၢ၊ ၽူႈလ်ၵ်ႉ ၽူႈယွႆႇ ယိင်းလ်ၢး ၶႃႈၶုၶၼ် မုၶၼ်လဝ်ႈ။

(2) ၶိတ်ႉတႃ= ထိၶ မိတ်ႉထ တႃၶွၼ်ၶၼ်းယွႆႇ၊ ၵမ်ႇမွႆႇ,ၵမ်ႇသွႆႇ ၵၢင်ၶွႆႇ လုၵ်ႉလႃႈ၊ ၵၢင်ၶမ်ႈ ၶွၼ်ၶၼ်းလိုၵ်း၊ ၶူၵ်ႇ,ၶိုၵ်း လ်ထိုင်ႉ၊ မိုင်ႉလူလ်ႈ တႃလပ်း တႃၶွၼ်ၶၼ်း။

(3) မိလ်ႉလ႞= မိုင်ႉလူလ်ႈ ၼမ်ႉလဝ်ႈ ခဝ်ႈပ်ႅင်ႈဂမ်ႉလေ႞, လေ႞လ႞, ခွင်မဝ်း၊ ဂဝ်းလူလ်ႈ ယ႞ႈယိၼ်, ယ႞ႈပၢင်း၊ ကမ်,ယ႞, ကမ်,ဝၢင်း သေပွၵ်ႈ၊ သွၵ်ႈတဝ်ၵျ႞ဂိၼ်၊ သိၼ်ကမ်,မီး၊ ယူႈလိုၵျၢမ်ႈသီး ယိတ်းမၼ်း သိင်ပၼ်း လွတ်,ဝၢၼ်ႈ။

(4) ဂေ႞းထ႞,= တေ႞းသ လၼမ် လိုလမ်တ႞,သေ,၊ ပေ,ၼိုင်ႈကိတ်း ပိတ်းထူၼ်ႈဝၼ်း။ ထၢမ်ယၼ်းထၢမ်ခ႞ႈ ယေႈဝ႞ႈ ယေႈ ၼ႞, က႞,ဂ႞,ထူမ်ႈတူဝ် ၵွၵ်းၵျူဝ်ပေ႞းသၼ်,။

(5) ယှယ႞,= ကမ်,ၵျတ်း ကမ်,ၵျၢၼ် ကမ်,ငၢၼ် သေပွၵ်ႈ။ ငွ႞,ကွၵ်, ၼွၵ်ႈ လ်ႈလူဝ်း ယူႈယိင်း လွမ်းသူင်,၊ သိၼ်ႈတူင်,ဧတ. ကမ်,ခ်ႈၼုင်ႈ၊ မုင်ႈၵျၼ်ဂေ႞ႉငဝ်း တူၵ်းလို။ ကမ်,ဝ႞ႈ ဂၢင်ၼ်ငဂၢင်ခိုၼ်း တိုၼ်းပ်ႅၼ်လူင်ႉၼ်တေ႞,လူဝ်ႈ။

(6) က႞လသျမ်= ခိႈခၢၼ်ႉ မိတ်းမူၼ် ကူၼ်ကူဝ်ႈ ငူဝ်ႈဧတ. ၼ်ဂေ႞ႈ သမ်ႉလိုင်ၵျၢင်ႈလၵ်း၊ လိုႉဂ်ႅပ်းယၵ်းကမ်,ငွ႞, လိုႉမ႞,ခဝ်ႈ ကမ်,ပ်ႅၼ် က်ႅၼ်ယိုတ်ႈ၊ ကၼ်မိုတ်ႈၼ႞,တီႈၼွၼ်း။

(7) တီခသုတ်ႉတသ႞,= ယူ,လ်ၢငူဝ်ႈငဝ် ၼင်ႈကိင်သဝ်ဂေ႞ႈ ယင်းလူမ်ႉ။ ပေ႞းထၢၼ်,ဂူၼ်းတူင်း၊ လုဂ်ႉယဝ်ႉၼင်ႈလူင်းတိၼ်ယ႞ႈ၊ ၼ႞ႈကမ်,သုၵ်ႈ ဂိၼ်ခဝ်ႈလူလ်ႈလုၵ်ႈ လူလ်ႈမေး။

လွမ်းၼင်, လွၵ်းလ်ၢး (7) ခေ႞ႈၼ်ႉ- တ်ႅမ်ထူၼ်ႈ ဂေ႞ႈယ႞,၊ ကမ်,တ်ႅမ်ထူၼ်ႈဂေ႞ႈယဝ်ႉ လ်ႈဝ႞ႈ ငူၼ်းဂူတ်, ကဝ်လၢတ်ႈသုမ်းပၢၼ် ယိယၢၼ် ခီ,ခေ႞းတ႞,သေ, ကမ်, မီးသရေ,ကူငဝ်းသင် သေကိတ်းယဝ်ႉ။

\+ \+ \+

ယိင်းလီ လ်တ်းဢေႃႉ

သတ်ႉထႃႇ။ ဝိရိယ။ သုတ်ႉတ။ ဝၼ်ႇၼေႃႇ။
ၵိရိ။ ၵၺတ်ႉတပ်ႉပ။ မ်တ်ႉတႃႇ။

(1) **သတ်ႉထႃႇ=** ထၢင်ႈမေႃ ယုမ်ႇယမ် ၵၵ်ႉၵူမ် ၽြႃး ဢြႃး သင်ႇၶႃႇ၊ ပေႃးဢမ်ႈ သြႃႇ တေႇဝႃႇ ဢီသၢင် လၢင်ႉမ်တ်ႇတူၼ်တူဝ် ၵၵ်ႉဢူဝ် မိူၼ်ၵူႈဢလႈ ပီႈၵႃႈ၊ ယုမ်ႉယၢႈ မေႃၶၢၼ် သ်င်ဝၢၼ်ထုၵ်ႇၵူ လ်င်ႉလူလုမ်းလႃး။

(2) **ဝိရိယ=** မီးတၢင်းၵႂ်ႉၶတ်းလႄႈ ၵမ်ႇမေႃ ယူႇပဝ်ႇသဝ်းလႆ၊ သႆၢလႄႈ လ်တ်းယႂ်း၊ ၵၼ်လ်မ်ၼႂ်းၵူလ်မ်ၼၵ်ႈ၊ သၺၵ်ႈယ်ဝ်ႈပတ်းဢမ်း သိမ်းဢသး သၵ်ႉသႃႇ ယ်ပ်ႉဢုင် ၵုင်တူမ်ႈ၊ ၵုမ်ႇလူမ်ႈ ၼႄႈၵိၼ်း။

(3) **သုတ်ႉတ=** မေႃၵၢၼ်ႇမေႃလူ မေႃတူၺ်း၊ ၵႂ်ႉထၺမ်ႇလိၵ်ႈထၺမ်ႇဢြႃး ၶႃႉထႃး ၵူၼ်းၵု ထုဝ်ႉ တ်မ်ႈမႂ်၊ ပိၵႂ် ပိၼ်ႉ ဝ်ႉၶၺပ်ႇ ဝ်ႉလ်ၼ် ၵမ်ႇပ်ၼ် ၵမ်ႇယၺမ်း၊ ၵ်တ်းထၺမ်းပၵ်းပိုင်။

(4) **ဝၼ်ႇၼေႃႇ=** တူဝ်ၵမ်ႇၵၢင်ႈလီဢေႃႈ လႄႈၵၢင်ႈလီ။ ၵၢင်ႈလီတင်းသၺင် ၶ်ၼ်းၵမ်ႇမီး တီႈလၢတ်ႈ။ တၢင်းၵ်တ်း တၢင်းဂမ် ၵၢၼ် ငၢၼ်းၵၢင်ႈလီ။ လူၵၼ်လုမ်းလႃးၵပ်ႉၶ်ၵ်ႇဢလႈပေႃးဢမ်ႈ ၼႂ်းၵိၼ်းၵၢင်ႈလီ။ ထၢင်ႈမေႃ လုမ်းလႃး ဢမ်းတူဝ်ဝိၵူဝ် လပ်ႉဂဝ်ႈ၊ ထဝ်ႈယဝ်ႉဢေႃႈ ၵၺၼ်ႈသၺၼ်ႈ။

(5) **ၵိရိ=** ထၢင်ႈမီးတၢင်းၵႂ်၊ ၵၵုသလ တၢင်းယိတ်း မ်ဝ်းၵမ်ႇလီ၊ ၵူဝ်လႆႈယိတ်းထုၼ် မုၼ်ငဝ်း ၽြႃး ဢြႃး သင်ႇၶႃႇ ပေႃး ဢမ်ႈ ဢြႃႇဢလႈ သိၼ်ထဝ်ႈၵႃႈသ်ၼ်ႈ။ ၵူဝ်ၵႂ်ထဝ်ႈဢဂႇ ၵူၼ်းလူင် ၼႂ်းဝၢၼ်ႈလႆႈၵိဢၼေး။

(6) **ၵၺတ်ႉတပ်ႉပ=** မီးတၢင်းၵႂ်၊ ထၢင်ႈလႆႈလူင်တူဝ်လိုမ်းၶိင်း၊ ပူၼ်ႉ ပ်ၼ် လႆးဂၢၼ်– ၵ်တ်း၊ လၢတ်ႈ၊ ၵုႃႇ၊ သၢၼ်ၶတ်း ပုၼ်ႈပၢင်ႈ တၢင်းလီ ဂုသလ ဂမ်ႇမ ဢြႃး။ ယိတ်းယ်ၵ်ႇ ယိုင်ႈထုင်း ပူႇမၺၼ်ႇၵဝ်း ၵၺၼ်ၵ်တ်းမႃးဢလႈၵႂ်။

(7) မိတ်ႉတႃႇ= မေႃႁၵ်ႉ ပေႃႈမေႈ ၸုႃႇတိၵႃႇၽေႈ သတ်းတဝႃႇ။
သူင်ႇယိုၼ်ႈမိတ်ႉတႃႇ၊ ၼွၵ်ႈဝႃႇ ၼင်းဝႃႇမီးသိၼ်၊ ၵူၼ်း
ယူႇႁူမ်ႈဝၢၼ်ႈ ယူႇႁိမ်းၵိၼ်ၸမ် ႁွႆႈလႆႈၵတ်းၸွႆႈ ယဵၼ်ႁူ။
ၵီးလူႁၵ်ႉပဵင်း မီးႁဵင်းမိတ်ႉတႃႇယွႆႇၶမ်၊ ပိူင်ၵမ်ထိတ်း
မိဵင်းၼႆႉ- မီးတီႈၼေႃင်းယိင်းၵေႃႉလႂ်၊ ထဝ်ႈၼုမ်ႇၵမ်ႇ
ဝႃႈ၊ ယီၵေႃႈလုဝ်ႇ ၵူၼ်းၵေႃႈၵျိူၵ်ႈ၊ ပၢၼ်ၵူၼ်းယၢမ်း
လိဵဝ် တၵ်းလႆႈၵတ်းယဵၼ်၊ ယူႈတေပၼ်ၶိၼ်ၵမ်ႇမီး။

\+ + +

ယိင်းၵမ်ႇလီ လိၵ်ႈတိုၵ်းၵေႃႉ

ပုရိသလေႃးလ။ ၵၢလေႃးလ။ လီင်ႇၵလေႃးလ။ ထၼလေႃးလ။
ၵႃႇႁႃႇရလေႃးလ။ ၵေႃးထ။ ၼိတ်ႉတႃႇ။

(1) ပုရိသလေႃးလ= လေႃႇလီႇမိုတ်ႈမူၼ်ႈၵူၼ်းလႂ်းယူဝ်ပိူၼ်ႈယူဝ်ႁဝ်း၊
ထဝ်ႈထဝ်ႈ ၼုမ်ႇၼုမ်ႇ၊ ၼိူဝ်းၵူၼ်း ၵမ်ႇလိူၵ်ႈ၊ တီႈလိၼ်ႈ
ၵမ်ႇလိူၵ်ႈ။ ၶဝ်ႈၵွၵ်ႇယွၵ်ႇယဝ်ႉ၊ တိုတ်ႉလၼ် ၵႃႈႁၼ်
ၵႃႈထူပ်း၊ သူပ်းလၢတ်ႈ တႃလူ ႁူထွမ်ႇ၊ ၵမ်ႇလွမ်ႇ
ၵမ်ႇၵူဝ် ၵမ်ႇၵႃႇ။

(2) ၵၢလေႃးလ= ႁွင်ႉၵေႃႈလီ ၵမ်ႇႁွင်ႉၵေႃႈယႃႇ၊ ၵႆႉၵူႇႁူၼ်းပိူၼ်ႈ
ၼိူဝ်းၼိူဝ်းယွင်ႈယွင်း။ ႁူၼ်းႁဝ်းၵမ်ႇယူႇၵၢၼ်ႁဝ်းၵမ်ႇႁိတ်း၊
ၼုၼ်ႈႁူၼ်းၼုင်ႈယဝ်ႉ ႁူၼ်းၼုင်ႈ၊ ၵုပ်ႇလႃႉ ၶႃႉၶႃႇ-
လႆႇလိူဝ်ႉ လႆႇပိူင်။

(3) **လိင်ႇၵႄႇလေႃးလ=** လမ်ႇမၢၵ်ႈ ၶူဝ်းၶုင်ႈ၊ သိၼ်ႈသိူဝ်ႈမီးယဝ်ႉ
ၵမ်ႇယဝ်ႉ။ ပုတ်ႈလၢႆႈၶူဝ်းၶူဝ်းယုင်းယုင်း၊ ၶိုင်ႈဝၼ်းတၼ်း
3– 4 လုမ်ႇ။ ၵၼ်ယွၵ်းၵမ်ႇယုင်။ ၵၼ်ၵဝ်ႇၵမ်ႇသၵ်ႉ
ထွတ်ႇထိမ်ႈၶဝ်ႈလွၵ်ႉ၊ သွၵ်ႈၶုင်ႈယိုၼ်မုင်ႇ။

(4) **ထၼေလေႃးလ=** လေႃႇလီႇ လၢႆႇငိုၼ်း၊ တိုၼ်းဝႃႈၵမ်ႇမိတ်ႇ ၵမ်ႇ
ႁူမ်၊ လွမ်ႁႃ တၢင်းလၢႆႇ တၢင်းသိုဝ်ႉ၊ မိုဝ်ႉၼိူဝ်ႉယဝ်ႉ
ႁုင်ထိင်ႈပႃ၊ သင်မေႃႁႃငိုၼ်း တင်းၵမ်ႇလႃႉ။

(5) **ၵႃႇႁႃႇရလေႃးလ=** ၵိၼ်ယွႆႈ ၵိၼ်ယိမ်း ၵမ်ႇယၢတ်ႇသူပ်း၊ ၵၼ်
ၶူပ်း ၵၼ်ၵၢပ်ႈ– ပု၊ ယိုဝ်ႉ၊ လိၼ်းယႃႈ၊ ယႃႈၶိုင်ႈ
တၢဝ်းသွင်။ ထွင်တီႈၵမ်ႇမီးသင်ယဝ်ႉ– တီးၵူဝ်လိမ်ႉယွႆႈ၊
ၼမ်ႉၵွႆႈသူမ်ႈလိမ်း၊ မၵ်ႉလူၺ်ႈ တၢင်းၵိၼ်ယုင်ႇၼႃႇ။

(6) ၵေႃးထ= လုင်လႃႉ ၼႃႈတူႇ၊ ႁူႇႁူႇႁမ်းႁမ်း၊ ၵမ်းၵမ်းပွင်ႉထႃႉ။
တၢဝ်းယႃႉ ႁႃမိတ်ႈ၊ လႃႇၶိတ်ႈ သိင်ၵျၢမ်း၊ ပေႃႉမိဝ်း၊
ႁိမ်မႃ၊ ဝႃႈႁီ ဝႃႈတိတ်ႇ၊ ၵမ်ႇမိတ်ႇသူပ်း တူဝ်၊ ႁူဝ်လုင်
တေႃးသယုင်ႇ။

(7) ၶိတ်ႉတႃႇ= တႃၶွၼ်းယုင်ႇၼႃႇ ၵိၼ်ယဝ်ႉ ၶွၼ်းဝၼ်း၊ ယၢမ်း
တၼ်းၵမ်ႇမီး၊ ပေႃးႁၢမ်ႈသီး သမ်ႉဝႃႈပိုၼ်ႈ ၶႃႇၸၵႇ။
ယိူဝ်ႇၸလႇ တၼွၼ်း။ ၵဝ်တႃၶွၼ်း ႁိတ်းၵေႃႉ၊ ၵမ်ႇ
ၶျႃႉသေပွၵ်ႈ။

ယူႈယိင်းလိူင်ႉၼ် ပိၵ်ႉသမ်ႉ မီးလုၵ်ႈႁူမ်ႈၵၼ်ပိၼ်
သိပ်း ယုင်ယိပ်းၵေႃႈလု၊ ႁုၵႃးတၵ်းပႃးၵၼ်ၶိယဝ်ႉ။

[ယွတ်ႈလၢႆး]

☆ ၵူၼ်းၵၼ်ယူႇၶုင်းလုမ်ႈယႃႉၼ် ႁုႆႈပိုၼ်ႈ ပေႃးယွင်ႈၵၢမ်းၸလႈ–
ၸသႉၸၼေးယူႇၵူႈမိူဝ်ႈ မဝ်ႇမီးယူႈလုင် ၵူၼ်းလုင်သေၵေႃႉ၊ ယၢမ်း
လိဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇမီး၊ မိူဝ်းၼႃႈမႃးၵေႃႈၵမ်ႇမီး။

☆ ယႃႇပေၶတ်းလုင် ႁုႆႈလုင်ပိုၼ်ႈ မိုၼ်လုင်ႁဝ်း၊ ႁွပ်ႈႁဝ်းၵမ်ႇႁိတ်းႁုႆႈ
လုင်ႁဝ်း မိုၼ်လုင်ပိုၼ်ႈလႆႈ။

ပိူင်သၢင်ႈၼပ်ႉ ၵၢင်လွင်ႉတိူဝ်းယူႇ ႁူႉဝၢင်း

ၼမ်ႉၼၵ်း

1 ၵရိင်း (grain/gr.) = 0 လမ်ႇ 0022857 ဢွၼ်း (ounce/oz)
1 ၵရိင်း = 64 လမ်ႇ 79891 မီႇလီႇၵရမ်ႇ (milligram)
1 တရမ်ႇ (dram/dr.) = 27 လမ်ႇ 34375 ၵရိင်း
1 တရမ်ႇ = 1 လမ်ႇ 7718449 ၵရမ်ႇ (gram)
1 ဢွၼ်း = 16 တရမ်ႇ = 437 လမ်ႇ 5 ၵရိင်း
1 ပွၼ်း = 16 ဢွၼ်း = 7000 ၵရိင်း
1 ပွၼ်း = 0 လမ်ႇ 4536 ၵီႇလူဝ်ႇၵရမ်ႇ (kilogram/kg.)
[ၼမ်ႉၼၵ်းတႃႇ 100 ၵျၢပ်ႈ = 1 ပွႆႉ = 3 လမ်ႇ 6 ပွၼ်း = 1 လမ်ႇ 6329 ၵီႇလူဝ်ႇၵရမ်ႇ]

ႁိဝ်ႈလႅင်ႈ (ၶွင်ႁႅင်ႈ)

2 ပဵင်ႉ (pint) = 1 ၵွတ်ႉ (quart) 8 ၵွတ်ႉ = 1 ပဵၵ်ႉ (peck)
4 ပဵၵ်ႉ = 1 ပူႇသျႄႇ (bushel) (တႃႇ 1 တၢင်= 1 လမ်ႇ 125 ပူႇသျႄႇ)

ႁိဝ်ႈလႅင်ႈ (ၼမ်ႉ)

1 ထေႃႉၼမ်ႉၼိင်ႈလိမ်း = $\frac{1}{3}$ ထေႃႉၵိၼ်ၶဝ်ႈ
1 ထေႃႉၵိၼ်ၶဝ်ႈ = 3 ထေႃႉ ၼမ်ႉၼိင်ႈလိမ်း
1 ဢွၼ်းၼမ်ႉ (fluid ounce/fl.oz.) = 2 ထေႃႉ ၵိၼ်ၶဝ်ႈ
1 ၵီး (gill) = 4 ဢွၼ်းၼမ်ႉ
1 ပဵင်ႉ = 4 ၵီး၊ 1 ၵွတ်ႉ = 2 ပဵင်ႉ၊ 1 ၵႄႇလၢၼ်ႇ = 4 ၵွတ်ႉ

တၵ်ႈတၢင်းယၢဝ်း

1 ဢိၼ်ႉ = 25 လမ်ႇ 4 မီႇလီႇမီႇတႃႇ = 2 လမ်ႇ 54 ၸိၼ်ႇတီႇမီႇတႃႇ
1 ထတ်း = 12 ဢိၼ်ႉ = $\frac{1}{3}$ လႃ = 0 လမ်ႇ 3048 မီႇတႃႇ = 30 လမ်ႇ 48 ၸိၼ်ႇတီႇမီႇတႃႇ
1 လႃ = 3 ထတ်း = 36 ဢိၼ်ႉ = 0 လမ်ႇ 9144 မီႇတႃႇ
1 ၾႃႇလွင်ႇ $\frac{1}{8}$ လၵ်း = 220 လႃ
1 လၵ်း = 8 ၾႃႇလွင်ႇ = 1760 လႃ = 1 လမ်ႇ 609344 ၵီႇလူဝ်ႇမီႇတႃႇ

တၢင်းမႆႈ

ၾႃႇရိၼ်ႇႁၢႆႉတီႇၵရီႇ – 32×5/9=ၸိၼ်ႇတီႇၵရဵတ်ႉတီႇၵရီႇ
ၸိၼ်ႇတီႇၵရဵတ်ႉတီႇၵရီႇ × 9/5+32= ၾႃႇရိၼ်ႇႁၢႆႉတီႇၵရီႇ

ထွၼ်ၵၢဝ်တီႈ– R.D. ALMANAC AND YEARBOOK 1983

သေႃးရသ သိပ်းႁူၵ်းတိူင်း၊ ၶႂၢ်းမိူင်း မႅင်ႇၵၼ်ၶဵင်ႈ။ ႁဵတ်းၶုၼ် ပိူင်ႇၶိူဝ်ၶႃႈ၊ ပဵတ်ႇၶႄႈၽႃႇ ယမ် ၽုင်း။ မဝ်ႇဝွတ်ႈဝၢႆး ၶိူဝ်းသၢႆ၊ ၼၽႈၶမ်လၢႆ ၼတႇလိုင်ႈ။ တၢင်း မေႃဢတ်ႉၶဵၼ်ႇၶွင်ႇ၊ ၼၽႈႁူင်ၵွင်ႇ သဵၼ်တၢင်း—

ၵႂၢမ်းပိုၼ်းႁဝ်းမိူဝ်ႈၵွၼ်ႇ ပေႃးဢွ ပၼ်ပွၼ်းလုၵ်ႈလၢၼ် တၼပႆး၊ မႃးၵၼ်ႇ တေႃး ၽွင်းသိူၼ်ႁႃႈ၊ လိူၼ်သိပ်းၵဵတ်း၊ ၶိုၼ်ႈႁေႃမ်ႇ ႁူၼ်းမ်ႇၼလႈ သွၼ်ႉမိင်ႈ ၵဝ်ၽူဝ်ၵဝ်မေး– ႁေႃးပွၼ်း ၵူၽုင်း တၢႆးၼႆႉ ၵွၼ်တၢင်းသေ ထွင်ႇသိုပ်ႇမင်ႇၵ လႃႇ ၵႂၢမ်းပွၼ်းတၢင်ႇမဵဝ်း ႁဵတ်းလိူဝ်ႉၼႆ မႃးယဝ်ႉ။

သိူဝ်ၽိူၵ်ႇ ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ– တင်း လိူဝ်ႉ ၶိူဝ်း တၢႆး ႁဝ်း မၼ်း ၵပ်းၵၢႆႇ ၵဵဝ်ႇၶွင်ႈ ၵၼ် လိူင်ႉႁူဝ်….

ၵႃႈၵွၼ်ႇ ပီႈၼွင်ႉတၢႆး ႁဝ်း ၵမ်ႈၽွင်ႈ ယုမ်ႇယမ် ဝႃႈ သိူဝ်ၽိူၵ်ႇၼႆႉပဵၼ်….

ရႃႇၸၵျူဝ်ႇ၊ ပႃရႃႇၼသီႇ၊ ၵပ်ႉပီႇလဝၢတ်ႈ၊ သႃႇဝတ်ႉထိ၊ တၵ်ႉၵတိူင်း၊ မိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇ။ ၼွင်းမိူင်းလူင်လိူဝ်းၼႆႉ မီးတၢ်းယူႇသဝ်းၽိုတ်ႉ လိမ်မီးဝႆႉၵူႈမိူင်းယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူဝ် ပတေႃႇသႃႇ

မိူင်းယႂ်ႇလၵျူဝ်ႇ၊ ဝေႇသႂ်ႇလီႇဢေႇ ၵျႃးသမ်ႇယိႇၶႆ ပိူၼ်မိူင်းတႆး မိူဝ်ႈႁူၼ်ႇၶႆယဝ်ႉ။ မိူင်းၵျႃးသမ်ႇယိႇ ပိူၼ်မိူင်း လဝ်ႈၶုၼ်သိၼ်ၵူးတိၼ်ႇ= ၵူးတိၼ်ႇဢမင်းလေႃး။ လိုဝ်ႈၶႆ ၸွင်ႇၵမ်ႇမိူၼ်ၵၶႅႃႇရထႃႇမင်းလေႃး ယူႇႁိုဝ်။ မိူင်းဝေႇသႂ်ႇလီႇ မိူဝ်ႈဢၶၼ်– ပိူၼ်မိူင်းၵႃႇႁူမ်ႇ ၵႃႇသၢမ်ႇ ယၢမ်းလိဝ်ၶႆယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈပၢၼ်လဝ်ႈလူင်သိူဝ်ၶၼ်ႇယႃႉ ယွင်းငမ်းမိူင်းမၢဝ်း၊ ႁွင်– မိူင်းသိၼ်ၸီ၊ လွင်ႉၶွင်ႉထၢမ်းမၶၢၼ်း လဝ်ႈၶုၼ်သၢမ်လူင် ၵူႇတိုၵ်းႁူပ်ႈ သိမ်းၵႃဝ် ပိူၼ်မိူင်းပွမ်း မိူင်းႁူမ်း သိၼ်ႈၸီလူင်ဢၶၼ် ယင်းတိုၵ်ႉ ႁွင်ႉ မိူင်း "ဝေႇသႂ်ႇလီႇ" ၶႆ ယူႇယဝ်ႉ။

မၢတွင်း– လိုင်ႈမိူင်းလိူဝ်းၶႆ ပလ်ႉလုပၢၼ်ႇ ယၢမ်းလိဝ် မီးၶွင်းမိူင်း ၵိၼ်ႇတိယ။

ဝၢႆးလင် လၵျူႉဝတေး ႁွင်ႉ–လဝ်ႈၶုၼ်လူင်သမတ ယွင်းငမ်းလိုမ်လိၼ် ၵမ်ႇယႃႇသိပ်းၵိတ်းသိုပ်ႇ သုတ်းဝၢႆးၵူႇ၊ ပိူၼ်မၢႆး ပတေႃႇသရိတ်ႈ ၵေႃႇၵ ရိတ်ႈ ၶုၼ်ယွႆႈ ပုတ်ႈတၢၼ်းၵၼ် ယွင်းငမ်း မိူင်းပႃႇယႂ်ႇဢသီႇၵွႆးၵွႆး မီးၵူႇ သွင်သိၼ် ႁႃႈမိုၼ်ႇ သွင်ႁိုင် ႁႃႈပၢၵ်ႇ ႁႃႈသိပ်းပီ ႁႃႈၶုၼ်။ ထိုင်မႃး– ပၢၼ်ၶုၼ်လူင် (ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ) ဢၼ်ႈၵျေႃႇၶမ်း– ယွင်းယၢမ်းဢၼ်ႇၶႆ မႁႃႇ သၵ်ႉၵရိတ်ႈဢေႇ ပီႇလီႇၶရိတ်ႈၵျေႃႇပီႇမီး။ ၶုၼ်လူင်လဝ်ႈၶႆ မီးဢၶၢင်းမေး ႁႃႈၵေႃႉ–

1– ဢၶၢင်းႁတ်ႉထႃႇ။
2– ဢၶၢင်းထိတ်ႉတႃႇ။
3– ဢၶၢင်းလၶၼ်ႇတု။
4– ဢၶၢင်းလႃႇရိၶီႇ။
5– ဢၶၢင်းဝိသႃႇၶႃႇ။

မေးၸဝ်ႈ လဝ်ႈလုမ်ႈ ဢႃင်းမိူင်း ဢႃင်းႁတ်ႉထႃႇၶႅႉ မီးလုၵ်ႈ–
ႁႃႈဢႃင်း သီႇလႆး–

1– ဢႃင်းပိယႃႇ။ 2– လဝ်ႈလႆးၵုၵမုၶႃႇ။
3– ဢႃင်းသုပိယႃႇ။ 4– ။ ၵရၵၼ်ႇတု။
5– ဢႃင်းဢၼ်ၼ်ႇတႃႇ။ 6– ။ ႁတ်ႉထိၼ်ၵ
7– ဢႃင်းဝိလိတႃႇ။ 8– ။ သီၼႄႇသူႇရ။
9– ဢႃင်းဝိလိတသေႇဢႄႇ။

ဢႃင်းမိူင်း ၵေႃႉမႂ်ႈသူင် ဢႃင်းလိတ်ႉထႃႇ သၼ်ႉမီး လုၵ်ႈ လႆး–
ၵေႃႉၶိူင်ႈ လႆႈလိူဝ်ႈ–

လဝ်ႈလႆး "လၼ်ႇတု" ၶႅယဝ်ႉ။

လဝ်ႈလုမ်ႈဢႃင်းမိူင်း ဢႃင်းႁတ်ႉထႃႇၶူၼ်းၽႃးသေ၊ ၶုၼ်လူင်–
ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ ၵဝ်ဢႃင်းလိတ်ႉတႃႇ ပုတ်ႈႁိတ်း ဢႃင်းလုမ်ႈယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈပွၵ်ႈၶိုင်ႈ လဝ်ႈၶုၼ်လူင် ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ ပၼ်လိပ်း ႁူဝ်လိူၼ်
တီႈၼမ်ႈမိုဝ်းမၼ်းလဝ်ႈၼလႈ ၶူပ်းဢွင်၊ ၵိၼ်ပေႃးၵမ်ႇဝႃၼ်၊ ၶူၼ်းပေႃး
ၵမ်ႇလပ်းယဝ်ႉ။ ထိုင်မိူဝ်ႈၶိုၼ်းၶိုင်ႈ လဝ်ႈၶုၼ်လူင် လိပ်းဢႄႇ ပေႃးၶၢင်း
ၵိုဝ်း ၵိုဝ်းၼလႈ.... ဢႃင်းမိူင်းလွင်ႇၵဝ်ၼမ်ႈမိုဝ်းလိပ်းၶုၼ်လူင် သႂ်ႇၶိုင်းသူပ်း
ၵူမ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ႁွပ်ႈဝႃႈၵႂၢပၢၵ်ႇ ႁႃႇသူပ်းၵုၼ်ႇဢၼ်ၼ်ႉ လိပ်းမၼ်းယွမ်းလူင်း
ယိူၼ်ႉလႆႈသေ ၶုၼ်လူင်ၶူၼ်းလပ်းၵူႇ။ မိူဝ်ႈဢၼ်ႇဢၼ်ႉ ဢွင်လိပ်းၵေႃႈ
သုၵ်းယဝ်ႉၼလႈ တၵ်ႈသႂ်ႇၶိုင်းသူပ်း ဢႃင်းမိူင်း လိတ်ႉတႃႇယဝ်ႉ။ ဢႃင်းတေ
လုၵ်ႉထူမ်ႇၶႃးပိတ်ႈၵေႃႈ ၵူဝ်လဝ်ႈၶုၼ်လူင် တိုၼ်ႇၼလႈ မဝ်ႇႁတ်းလုၵ်ႉ၊
ၵၼ်ႈၵိုၼ်ဢွင်ဢဝ်ႈလိပ်းလူင် လူင်းၶေႃးၵူႇတၢင်းသႅင်ႈယဝ်ႉ။

ၶုၼ်လူင် တိုၼ်ႇမႃး ႁူဝ်ႈ လိပ်းမၼ်းၶၼ်းၵူႇ၊ ႁွပ်ႈပိူဝ်ႈလိူင်ႉႁိူဝ်–
ပူင်ထၢမ်ဢႃင်း။ ဢႃင်းမိူင်း ၶိုၼ်းတၢင်ႇလဝ်ႈၼဢ.... ပိူင်ပၼ်လႆႈၵိုၼ်ၵိၼ်
ဢွင်ဢဝ်ႈ ႁူဝ်လိူၼ် ၵီၼ်ႇလဝ်ႈဢၼ်ႉ– လဝ်ႈၶုၼ်လူင် လူမ်းလူမ်း ၵႃမ်း
ၵႃမ်းဝႃႈ–

"မႂ်းဢႃင်းႁၵ်ႉၵဝ်လဝ်ႈ ပိင်းၵူၵ်းပိင်းလွႆလီၼတႃႉ။ ၼၵႃးလူးမႂ်းဢႃင်း
ၶႅႉ– လူဝ်ႇလႆႈပိူင်လွႆၵေႃး ယွၼ်းတႃႉ။ ဝႆႉသေ ယၼ်ႇတႃႇၶူဝ်းၶွင်ၶုၼ်မိူင်း

သိုပ်ႇလူဝ်ႈလူဝ်ႈ ၵိုၵ်းၵပ်း ၵျေႃၶမ်းၼၼ်ႉ– ၵဝ်လဝ်ႈတၵ်းပွႆးၶျူႉသူး ပူၼ်ႁႂ်ႈ မွၼ်းၼၢင်းလႆ... " ပူၼ်ၵၢမ်းၼင်ႇၼႆႉ၊ ယွၼ်ႉၼႆႉ ၵၢမ်းထုင်း လွင်ႇမိူဝ်ႉဝႃႈ–

တၢင်းႁၵ်ႉၼႆႉ မၼ်းလၢင်ႈ ၵူတ်ႇပၼ် ႁွၼ်ႉမႂ်ႈ ၼၼ်လႄႈ။

တၢင်းႁၵ်ႉၼႆႉ မၼ်းလၢင်ႈ ၵူတ်ႇပၼ် ၽေးၽၢၼ် ၶၢၼ်လႄႈ။

ၵၢမ်းလိူဝ်းၼႆႉ ၶုၼ်လူင်မဝ်ႇမီး သတိသမ်ႇပလိင်ႇ ဝူၼ်ႉၶွပ်ႈ။ လင်ႇ ၼၼ်ႉ ၼၢင်းလိတ်ႉတႃႇ တွပ်ႇလဝ်ႈၶိုၼ်းဝႃႈ–

"လဝ်ႈၼိူဝ်ၽူဝ် တီႈၶႃႈ.... မဵဝ်းၵမ်ႇပၼ်လႆႈၼၼ်ႉ ၶႃႈၼၢင်းယွၼ်း လႆႈတွင်းပၢၼ်ႇယႂ်ႇၼမ်၊ ယႃႇပေပူၼ်ၵၢမ်းလူလၢႆႈတီႈၶႃႈ၊ မၼ်းတေလၢင်ႈ ပၼ်တုၵ်ႉၶတီႈၶႃႈၼၢင်းလႆလႆၵွႆး...." ႁႂ်ႈသေ ၵဝ်ၼမ်ႉတႃ လဵတ်ႉပႆတိၼ် လဝ်ႈၶုၼ်လူင်ယူႇ။ လဝ်ႈၶုၼ်လူင်ၵေႃႈ ပေႃးငိၼ်းသိင် ၼၢင်းၵွၼ်ႈ ဝၼ်း လဝ်ႈ ၶိုၼ်းပူင်ၼၼ်– ၶိၼ်းႁိူဝ်ႈတိမ်လႄႈၶုၼ်လူင်ထိင်ႈၵေလႈ လွင်ႇပူၼ်ၵၢမ်းဝႃႈ–

"ၼၢင်းၵူလၢႆး.... လူဝ်သေ ၶူဝ်းၵိုၵ်းႁၢင်ႈၵျေႃၵေတႉ ပူင်ၵမ်ႇပၼ် လႆႈၼၼ်ႉ တၵ်းၵမ်ႇမီး"

ၵမ်းၼႆႉ ၼင်ႇၵၼ် မႃႇယႃႇၼၢင်းယိင်း ႁၢင်ႈၶၼ်းၵၢင်ဝႃႉၼၼ်ႉ ထုၵ်ႇလႆးမၼ်းယဝ်ႉၵေႃႈ ၼၢင်းလွင်ႇၵွတ်ႇၼူမ်ပႆတိၼ် လဝ်ႈၶုၼ်လူင်သေ လဝ်ႈၶိုၼ်းဝႃႈ–

"တၢင်ႇၼိူဝ်ၽူဝ် လဝ်ႈၵေးလူး တီႈၶႃႈ.... တၢင်ႇလိူဝ်ႉ တၢင်ႇၵၼ် ၶႃႈၼၢင်းမဝ်ႇၶႆႈလႆႈသင်၊ ၶႃႈၼၢင်းယွၼ်းၵဝ် သူးလူင် ႁႂ်ႈလုၵ်ႈလႆးလဝ်ႈ ႁဝ်းၶႃႈ "လဝ်ႇလၼ်ႇတု" ၼႆႉ– ၶိုၼ်ႇပဵၼ် ၵုပ်ႉပၺႇလႃႇ လဝ်ႈၵိမ်မိူင်း ပုတ်ႈသိုပ်ႇ ၵယႃႇထႃႇၼၼ်ႇတြႃႉ။ ပဵၼ်လဝ်ႈၵျေႃၶမ်းၼႆႉပူင်သဵဝ်၊ လူဝ်ၼႆႉ ၵမ်ႇလူဝ်ႇသင်တီႈၶႃႈ"

ပေႃးၶုၼ်လူင် ငိၼ်းၵၢမ်းၼင်ႇၼႆႉ– ယဵၼ်းပဵၼ် မၢၵ်ႇပူမ်လူမ်းလိၼ်ႈ မႃးၵိုတ်းၽူဝ်လႄႈသေ ၼႃႈမူင်း ႁၢင်ႈပေႃး လပ်းသိင်ႇၵႂႃႇ ၵမ်းလဵဝ်ယဝ်ႉ။ ၶုၼ်လူင်ၵေႃးၵူတ်းလႄႈသေ တွင်းပၢၼ်ႇၼၢင်းဝႃႈ–

“ၶၢင်းၵူၺ်ႉ.... မိူဝ်းၼၼ်ႉမၼ်းမဝ်ႇထိုဝ်ႈ [ရိူဝ်ႇလထမ်ႇမတႃႇ] ပီႈလူင် မၼ်းယႃႇၶိုဝ် ယၢင်းမီးဝႆႉ— ႁၢႆးၶၢင်း၊ သီႇၶုၼ်ယဝ်ႉ။ ၶွင်ႉၶမ်ႈပီႈ ၵမ်ႇထၢင်ႈ။ ၶၢင်းၵဝ် ၶႃႉလႆၢႈယွၼ်းၵႂၢမ်းထိူင်ႈ သၵ်းသမ်ႇသၵ်းပိူင်ၻႃႉ။ ၶၢင်းၶႆႈလႆႈမၢၵ်ႇႁူဝ်ၸႂ် ၵဝ်လဝ်ႈၵေႃႈၵႂၢမ်တႃႉ။ လွင်ႈၼႆႉၸေတႃႉ တွင်းပၢၼ် ယွႆႇယႆႇၶမ်ၶမ်သေၵမ်း”

ၶၢင်းထိတ်ႉတႃႇ ယူႇတီႈမူပ်ႇဝႆႉ ၶၼ်ႉသေ သိုဝ်ႈတူဝ် လုၵ်ႉၶိူင်ႈ ၶိုၼ်ၵႂၢမ်းလဝ်ႈဝႃႈ—

“လဝ်ႈၶိုဝ်ႁူဝ်ၶေႃး.... ၶုၼ်ယူႇလူၺ်ႈ သၢင်ႉလႃႇ၊ ၶႃႈယူႇလူၺ်ႈ ၵတိ၊ ထိမ်လဝ်ႉ ၶႃႈၶၢင်းလဝ်ႈယဝ်ႉ၊ မိူဝ်းၵမ်ႇပၼ်လႆႈ ယႃႇပေပူင်ၵႂၢမ်း ၶႆၶၼ်ႉ— လဝ်ႈႁဝ်း ပေႃးလိုမ်းယဝ်ႉၶႃႈၵိူဝ် ? လဝ်ႈဝႃႈ ပၼ်လႆႈယူႇၶႆ.... လွင်ႇယွၼ်း။ ၵမ်းၼႆႉ သမ်ႉဝႃႈ ၵမ်ႇပၼ်ၶႆ.... လွင်ႇယၢင်း ထုၵ်ႇမ်ၶၼ်ႈ ယိူင်ႈထုင်း လဝ်ႈလွမ်ၶႃႈၵိူဝ် ?”

လဝ်ႈၶုၼ်လူင် တၵ်ႉတၵ်ႇယၼ်သိင်ၵူႇ ႁူဝ်ႇထီသိုဝ်ႈၶေႃႇၵၢၵ်ႇၵၼ်လဝ်ႈ ထိုမ်းယွႆႉၵွၵ်ႇမႃး၊ သၢၼ်ႈသၼ်ႇတင်းတူဝ်၊ လိူဝ်တွၼ်းႁူဝ်ၸမႈမိုဝ်းလဝ်ႈ ၶူပ်းၶွင်ၶၼ်ႉ လႆႇပုၼ်ႈ ၵမ်ႇထၢင်ႈလႃတ်ႈ၊ တင်းၶိုၼ်း လဝ်ႈၶုၼ်လူင် ၶွၼ်းၵမ်ႇလႆႈ တေႃႇယွႉလိင်းယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၶုၼ်လူင် ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ မဝ်ႇၵိုတ်ႉလွႆလႆႈ ထိူင်ႉၵိူဝ်ယဝ်ႉ....။ ဝၼ်းၶိုင်ႈ လွင်ႇႁွင်ႉၵဝ် လုၵ်ႇယိင်းလဝ်ႈႁၢႆးၶၢင်း သီႇထႃး။ မႃးလႃတ်ႈ ၸၼ်— “ၵွပ်ႇဝႃႈ တူဝ်လဝ်ႈ မဝ်ႇဝူၼ်ႉၶႃႈ လူလင် ၵိူင်လွမ်း တၢင်းႁၵ်ႉ လႆႈလႃတ်ႈၵႂၢမ်းပူၼ်ႉပၼ်၊ ၵဝ်ၶိုၼ်း ၵမ်ႇထၢင်ႈယဝ်ႉၶၼ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၶႆ— ၼၼ်းတေႃႈ လုၵ်ႈလဝ်ႈၵဝ်ႈၵေႃႉ ၵူတ်းလွႆသေၸလႈ ၶႃႉယႃတ်ႇ ဝၢၼ်ႈမိူင်း ပႃႇရိူဝ်ႇၶသီႇႁဝ်းၶႆႉ— ၵူႇႁႃၸတႃႇတင်ႈ ဝၢၼ်ႈမွႆႇ မိူင်းမွႆႇတၼ်းၵ်တႃႉ။ ဝႆႉသေ ယၼ်ႇတႃႇၶူဝ်းၵိုၵ်းၵျၢၶႆႉ- သူပီႈၶွင်ႉလူဝ်ႇသင် ထိမ်တီႈၶူဝ်းထၢင်ႉ ၶူဝ်းမ၊ ၶႃႈသိုၵ်း၊ ယွင်းမိူင်း၊ ၵူၼ်းမိူင်း— ႁွင်ႉၵဝ် လူဝ်းၵဝ် ၵၢႆႈပၼ်လႆႈ ၵၢႆႈၶႆႈလွမ်း တင်းလႆႇတႃႉ” ၶႆယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၶၼ်ႉ ပီႈၶွင်ႉ လွမ်းၵဝ် ၵႂၢမ်းပူင်သေ လတ်းၵဝ် ၶူဝ်းမိူဝ်း၊ ၵူၼ်းမိူင်း ႁၢႆႈပုၼ်ႈ လႆႈၵူႇသၢမ်ပုၼ်ႈ။ ၵိုတ်းဝႆႉ သွင်ပုၼ်ႈသေ ဝႆႇၶေႃႈ မိူဝ်းႁၢလွႆထိုၼ်ႇလူင် ၶေႃႇမဝၼ်ႇတႃႇ ၵူႇၸတႃႇတင်ႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်း—

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

(1) မိူင်းၵပ်ပီလဝၢတ်ႈ။
(2) မိူင်းတေႇဝတႁ ယဝ်ႉ။

\+ + +

ဝၢႆးသေ လုၵ်ႈဢၢင်း ႁတ်ႉထႃႇ ထဝ်ႈပီႈၼွင်ႉ ႁူႈဢၢင်း သီႇၶုၼ်၊ ပၢႆႈၵွၵ်ႇ ၶိုၼ်းမိူင်း ပႃႇရႃႇၼသီႇ၊ မိူဝ်ႈတင်ႈ မိူင်းၵပ်ႉပီႇလဝၢတ်ႈယဝ်ႉ မဝ်ႇႁိုင်– ထဝ်ႈႁေႃၶမ်းလူင် ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ ၼွၼ်းငၢႆးသေ လုၵ်ႈဢၢင်း ထိတ်ႉတႃႇ ထဝ်ႈထၢႆးထၼ်ႇတုၵေႃႈ ယုၵ်ႇမိင်ႈၵဝ်ၵၼ် တင်းဢၢင်းထၼ်ႇတိ ၵႃႇၼီႇ ယုၵ်ႉၶိုၼ်ႈပုတ်ႈႁေႃၶမ်း ယွင်းငမ်းမိူင်း ပႃႇရႃႇၼသီႇယဝ်ႉ။

ဢၢင်းထၼ်ႇတိၵႃႇၼီႇၼႆႉ– ပဵၼ်လုၵ်ႈယိင်း ထဝ်ႈဢၢင်း ထႃႇရိတႃႇ ၼီႇယဝ်ႉ။ ဢၢင်းထႃႇရိတႃႇၼီႇၼႆႉ သမ်ႉပဵၼ်ၼွင်ႉယိင်း ထဝ်ႈႁေႃၶမ်းလူင် ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈ။ ပိူဝ်ႈၼႆ ဢၢင်းထၼ်ႇတိၵႃႇၼီႇၼႆႉ ပဵၼ်လၢၼ်ယိင်းထဝ်ႈ ၵုၵ်ႉၵႃႇၵရိတ်ႈၵေႃႈ– ၶိုၼ်းၶိူဝ်းၶုၼ်လုမ်းၼႆႉ ပီႈၼွင်ႉၵၼ် ၼိင်ႇၵဝ်ၵၼ် ၵူဝ်ၶိူဝ်းၵမ်ႇမူတ်းသႂ်၊ ပေႃးၶိူဝ်းၵမ်ႇမူတ်းသႂ်ၵေႃႈ တၢင်းၵမ်ယူႇသဝ်းတေ ၵမ်ႇမူတ်းသႂ် မီးထႂ်ထိူဝ်ႉၼႆယဝ်ႉ။

ထဝ်ႈၶုၼ်လူင် ထၼ်ႇတုငေႊ ဢၢင်းထၼ်ႇတိၵႃႇၼီႇၼႆႉ– မီးမႃး လုၵ်ႈၸၢႆး ထဝ်ႈထႆႈ ထဝ်ႈၼိုင်ႈ၊ သိူဝ်ႉထိုဝ်ႈ– ထဝ်ႈ "ထၼ်ႇတၵုမႃႇရ" ထဝ်ႈၵွၼ်ႇယိူဝ်ႇမႃး ထိုင်ၶၢဝ်းသွၼ်ပၼ် ၼိုင်ႈထၢင်ႈတၢင်းမေႃငေႊ– ထင်ႇ ၼၼ်ႉ ထဝ်ႈၶုၼ်လူင် ထၼ်ႇတု ပွႆႇမိူဝ်း ႁၼ်းမေႃ တီႈတၵ်ႉၵတိုင်း မိူင်းတၵ်ႉ ၵသူဝ်ႇယဝ်ႉ။ ယွင်းထဝ်ႈၶုၼ်ၵွၼ်ႇ ထၼ်ႇတၵုမႃႇရ ယဵဝ်ၼၼ်ႉ သမ်ႉ မႅၼ်ႈမိူဝ်ႈ တီႇသႃႇပႃႇမွၵ်ႉၶလူင် ၵွၵ်ႇပႆ ၼိုင်းလွႆႇ ႁေႇမႃႉဝၼ်ႇတႃႇ ႁူႈႁွမ် ႁၢၵ်ႈယႃႈ ႁၢၵ်ႈယႃ မဝ်ႇယူႇႁိုၼ်း။ ၶၼ်ၵွၼ်ႇပွႆႉဝႆႉ ထႂ်ႈဝၼ်း ႁူလူင် ၵမ်ႇယဵဝ်ႇမႃး၊ ထင်ႇသင်ႇၵႃမ်းဝႆႉတီႈမေႈႁူႇသေ– ထွမ်းၶၢႆႈႁူ မေလူင် ၼိုင်းထိုၼ်ႇယဝ်ႉ။

× + ×

ဂၢႆၼ်ၶိူဝ်းထိုၼ်ႇလူင် ၵျေႃႇမဝၼ်ႇတၢႆႇ တီႈထမ်ႈ "ရတၢၼၵူႉႁၢႆႇ" ၼၼ်ႉ ယင်းမီး– "တၢႆႇပသ်ႉသလေႃႇၵီႇ" တူၼ်ကၢၼ် ၵတ်ႉၶၼ်ႇသၼ်ပိူင် ယူႇဝႆႉ လဝ်ႈၶိုင်ႈယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈဝၼ်းၶိုင်ႈ– ၸြႃႇလေႃႇၵီႇ လႆႈႁၼ် ၶူၵ်ႉလၢင်ႉ ႁူင်ႉ– ႁတ်ႉထိ လင်ႇဂၢႆႇ သၵုၼ၊ ဂၢပ်ႈမႃး ၶူဝ်းၶွင် လိူင်လိူင်ၵၢၼ်ၶိုင်ႈ– တီႈသူပ်းၼၼ်ႉ မၼ်းလွင်ႇလွတ်ႈဂၢႆႇထၢႆႇ တူပ်းမိုဝ်းသၢမ်ဂမ်း၊ ၶူၵ်ႉလၢင်ႉ ပွႆႇလွတ်ႈတူၵ်းမႃး– ၸြႃႇလေႃႇၵီႇ လိၼ်ႈငိၼ်ႁွပ်ႇၵဝ် မႃးပိုတ်ႇၼၵႈတူလ်း ၵၢၼ်ယေႃးၶတီႇပၢႆႇလိူင် ၵျေႃႇဝႆႉၼၼ်ႉ လႆႈႁၼ်ပိၼ်လိူင်ယိင်း ၵွၼ်ႇၵေႃႉ ၶိုင်ႈ ႁၢင်ႈလီပီးထုၵ်ႇဝႆႉယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၼၼ်ႉၸြႃႇလူင်လေႃႇၵီႇ ၼပ်ႉတူလ်းၼၶၢတ်ႈတၢႆယၢမ်း မိူဝ်ႈလႆႈ ႁပ်ႉၵဝ် တီႈၶူၵ်ႉလၢင်ႉတွတ်ႈတူၵ်းၼၼ်ႉ လႆႈႁူႉႁၼ်ဝႃႈ– ဝၼ်းလိၼ်း မိူဝ်းၼႂ်ႈ တၵ်းမီး ၵူပ်ႉၵူႈပူးဂၼ် သိုပ်ႇပၼ် သႆၢၶူဝ်း ႁိူဝ်ႈႁိူင်း ယွင်းမိူင်း ႁဵတ်းၶုၼ် ၶိူဝ်ၵူၼ်လမ်ႇပူႇတိူၵ်ႈၼႆၵေႈ လွင်ႇတေသ်ႇပၼ်လိုဝ်ႈၼၢင်းဝႃႈ– "ပပၢႆႇဝတီႇ" ပွင်ႇဝႃႈ– "ၼၢင်းမီးယုင်းဂၢမ်ႇ ၼၢင်းၶူဝ်းၶုၼ် မီးတၢင်း ႁတ်းႁၢၼ်" ၼႆယဝ်ႉ။ ၵဝ်တၼ်းၶူဝ်း ယၢၼ်ႇပိၼ် ၵၢႆႇႁၢႆႇရ တၢင်းၵိၼ် လိူဝ်ႉၼင်ႇၶူမ်းၼမ်ႈသေ လိင်ႉလူ တေႃႇထိုင် ယႂ်ႇသုင်ပိၼ်သၢဝ်ယဝ်ႉ။

ဝၼ်းၶိုင်ႈ ၸြႃႇလေႃႇၵီႇ ၵဝ်လၢၼ်ႇ ႁိတ်းတိၼ်– မိၼ်ၵိၼ်ႇလိၼ်ႈ လၢဝ်းၶိူဝ်းလူင်ထိုၼ်ႇၶိူဝ်လွႆ၊ ၵိတ်းဝႆႉ လုၵ်ႈသၢဝ် ၼၢင်းပပၢႆႇဝတီႇ ၵူၼ်းလိၼ်။ ထိုင်မႃးယၢမ်းယွင်းႁူဝ်ၶမ်ႈ ၼၢင်းလွင်ႇၵွၵ်ႇသေ ၵူင်ထမ်ႈ မႃးလူးသႆၢၼမ်ႉ ႁူင်ႈၵၢၼ် လႆလူင်းလွႆႈ ၵျေႃႇမဝၼ်ႇတၢႆႇ လိူၼ်ႈယၢၼ်ႇမႃး ၼႂ်ႈထမ်ႈၼၼ်ႉ သုၵ်ႈသႆၢႇသီတူဝ်ယဝ်ႉ။ ၵဝ်မွၵ်ႇလိၼ်ႈယူႇၶိူဝ် ႁမ်းယင်ႇ ႁၢတ်ႇသႆၢးၼၼ်ႉ ယူႇၼေလ....

ယွင်းၼင်ႇၼၼ် လဝ်ႈလႆၢးလၼ်ႇတၵုမၢႆႇရၵေႃႈ ႁူတ်ႈယိူဝ်မႃးႁမ်း တၢႆႈၼမ်ႉၼၼ်ႉၼေလႈ ၶုၼ်ၼၢင်းတင်းသွင် ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ ႁူပ်ႉၵၼ် ႁၼ်ၼႂ်ႈ တူၵ်းလႂ် မိူၼ်ႇမိုင်ၵူၢႆႇတင်းႁိုင်ယဝ်ႉ။ ၶုၼ်တူလ်းၼၢင်း + ၼၢင်းတူလ်းၶုၼ် ပၢၼ်တူဝ်ၼေလႈ ပၵ်းပိူင်ႁၢင်ႈယၢင် ပေႃးတၢၼ်ႇၵိုတ်ႇႁူမ်ႈၽွင်ႉလိဝ်၊ ယိဝ်တူဝ် လိူင်မိူၼ်ၶမ်းသေ ၵွၼ်ႈသွၼ်ႈဝႆႉ တင်းသွင်ယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၶုၼ်မၢဝ်ႇ ပႆႇမိူဝ်းလူးလမ် ႁိမ်းၼၢင်းယဝ်ႉ ထၢမ်ဝႃႈ–

"ၶူဝ်ၵုၼ်ႁၢတ်ႇသႆၢးၼႆႉ မီးၼွင်ႉသၢဝ် ၵေႃႉလိဝ်ၵွႆးႁၢႆႉ ? ၵူလ်း ၵေႃႉၶဝ်ၵူၢႆႇတၢင်းလႂ်၊ ဝၢၼ်ႈယူႇၵိူၼ်းယေႃး ၼွင်ႉၶဝ်မီးတၢင်းလႂ်လၢႆႇ....?

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပဝေႇသ

“ၼွင်ႉလဝ်ႈ ၵမ်ႇမီးၵေႃႉသေႈၶႃႈ၊ ဝၢၼ်ႈယူႇ ႁိူၼ်းယေးၼၼ်ႉၵေႃႈ ၵမ်ႇႁူႉလၵ်း၊ မီးပေႃးၵပ်းလုၵ်ႈသွင်ၵေႃႉ ယူႇၼုင်းထမ်ႈလူင် ၵၼ်မီးတီႈ တီၼ်လွႆႈယဝ်ႉ၊ ၼႄႈၼၼ်ႉၵေႃႈ” ၼၢင်းသၢဝ် ၶိုၼ်းတွပ်ႇၼင်ႇၼၼ်သေ ၵူမ်ႈၼႄႈ မၼ်းၼၢင်းပိၵ်ႉတၢၼ်ႈယူႇယဝ်ႉ။

“ပေႃးၼၼ်.... ပီႈယွၼ်းလွမ်းမိူဝ်ႈ ၼွၼ်းႁၵ်ႉတၢၼ်းၶၵ်ႉ ၼွင်ႉၶဝ် လႆႈ ယူဝ်း ၼႄႈ ?”

“ၵေႃႈၶႃႈ.... လွင်ႈၼၼ်ႉ ၵဝ်ပေႃႈၵူၼ်းထဝ်ႈဝႃႈ တၢင်းလူင်ၵေႃႈ”

လဝ်ႈလႅင်း လႆႈငိၼ်းႁၢမ်း ၼၢင်းလၢတ်ႈၼႄၼင်ႇၼႆ– လင်ႇလွမ်း ၼၢင်းမိူဝ်းယဵၼ်ထမ်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ ပႆႇၵိုင်ႉၵၢင်ႉၶဝ်ႈယဝ်ႉၼိုင်း၊ ၼင်ႈႁိမ်းပၢၵ်ႇ ထမ်ႈယဝ်ႉၵေႃႉ ၵေႃႉသေ– ၵွမ်ႇလဵၵ်ႉ ၵုၼ်ႇၵွၼ်ႇ ၵၼ်လွတ်ႈပွင်ႇမႃး ၼိုဝ်းမွၵ်ႇယႃႈမိူၼ်မူလ် လွမ်းၽလွႆႈၼႄ တႃဝၼ်းတေတူၵ်းၼၼ်.– ၼူၵ်ႉတင်း လႆၵေႃႈ သႃႇၵၼ် ႁၢၵ်ႇၵွၼ်း ႁၢတီႈၼွၼ်း ႁင်းယိူင်ႈ ႁင်းမၼ်း မေႃးယူႇ လွတ်းလွတ်း လဵၵ်းလဵၵ်း လွမ်းယွမ်ႇယုမ်းယူလ်းမႆႉယူႇယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၼင်ႇၼၼ် ၵိုင်ႉၵၢင်ႉၵမ်းလဵဝ် မဝ်ႇတၼ်းႁူယဝ်ႉ သြႃႇလူင် တႃႇ ပၢႆႉသလေႃႇၵီႇ ပေႃးမႃးႁိမ်းလဝ်ႈလႅင်းသေ ထၢမ်ဝႃႈ–

“မွႆးလႅင်း လိဝ်ႈသင်၊ ယူႇမိူင်းလႂ်၊ လုၵ်ႉတၢင်းလႂ်မႃး၊ မႃးႁႃသင် ?”

ႁၢမ်းသီႇၶႄႈ ႁူပ်ႈသေ ထၢမ်ပၼ်ၵမ်းလဵဝ်။

“ၵေႃႈ.... ၶႃႈႁဝ်းလိဝ်ႈ– လႅင်းလၼ်ႇတၵုမႃႇရ၊ ယူႇမိူင်း ပႃႇရႃႇ ၼသီႇ၊ မႃးလွမ်းၶႆႈႁႃ သြႃႇလူင် တီႇသႃႇပမွၵ်ႉၶ မိူင်းတၵ်ႉၵသူဝ်ႇၼလႈ လုၵ်ႉၼိုင်းထူၼ်ႇၼၼ်ႉမႃးၶႃႈၵေႃႈ....”

“မွႆးလႅင်း တေလူဝ်ႇႁၵ်ႉတၢၼ်းသင် သြႃႇလူင် တီႇသႃႇပမွၵ်ႉၶ ?”

“ၶႃႈႁဝ်းၶႆႈႁၵ်းၵဝ် ၼိူင်ႈလၢင်ႈတၢင်းမေႃတီႈမၼ်းလဝ်ႈၶႃႈၵေႃႈ”

လင်ႇၶၼ်ႉ ၾႃႇၸေႃႇၵီႇ ငိၼ်းသိင်ယဝ်ႉ လွမ်တူၺ်း–

1–ႁူႇပၼ်ၶိုၵ, လၵ်ႉၶၼ်ႇႁၢင်ႈယၢင် ပိၼ်ၵေႃႉထၢႆးလိုတ်ႈလၢင်ႇ။

2–ထွမ်ႇတူၺ်းသတ်ႉတၼ်ၶိုၵ, ပိၼ်သိင်ၵူၼ်းထၢႆးလိုတ်ႈလၢင်ႇ။

3–ယွင်းယၢမ်းလႆႈႁူပ်ႉထူပ်းၵၼ် သုၵ်ႈလ်ႉလ၊ သွၵ်ႉၵျူႉ၊ လီလႃႉ ပိုတ်ႇယၢမ်း ၵၢမ်းလီတင်းသိင်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ လွင်ႇလၢတ်ႈၶႂႃႈ–

“ပေႃးၵွမ်ႉ မ်ႈထၢႆးၶႆႈမေႃ ၶိူင်ႈလၢင်ႈ ပၼ်ႇလႃႇ မဝ်ႇတၢပ်ႈၵူႇ တၢင်းလႆ၊ ႁၼ်းၵဝ်တီႈၵဝ်ၵႃႈပေႃးလႆတႃႉ” ဝႃႈၼႆႉ လဝ်ႈထၢႆးၵေႃႈ ငိၼ်းပိၼ်လူမ်းၼႄႇ သႃႇထု ယူႇလူၺ်ႈၾႃႇလူင်သေယဝ်ႉ။

လဝ်ႈထၢႆးလၼ်ႇတၵုမႃႇရ လမ်ႉ– လႆၵေႃႈ လွမ်းလူၺ်ႈ ပုပ်ႉပေႇလ ၵတပုင်ႇလႃတႃႇ ပႃႇရမီႇဝၼ်ႈလင်ၶၼ်ႉ တၢင်းႁၼ် လိုတ်းထိုဝ်ႈၽၢဝ်းၼႄႇ၊ သွၼ်ပၼ်ၶိုင်ႈသွၵ်ႇ ၵွၵ်ႇထိုင်ၶိုင်ႈဝႃး၊ မဝ်ႇတၼ်းႁိုင်သင် ႁူၶမ်ၵႃးလႃး၊ မိၼ်ႈမႃး လႃးလႆၾႃႇလူင် တႃႇပသ်ႉသၸေႃႇၵီႇၼႄႇၼႆႈ လွင်ႇၵဝ် လုၵ်ႈ ယိင်းသၢဝ်မၼ်း– ၶၢင်းပပႃႇဝတီႇ သွၼ်ႉမိင်ႈ ၵူပ်ႉၵူႈၵၼ် တင်းလဝ်ႈထၢႆး လၼ်ႇတ ၵုမႃႇရသေယဝ်ႉ။

ပေႃးႁိုင် ထိင်ပူပ်ႇ ၶူပ်ႇၶႂ်ႈထိုင်မႃး လဝ်ႈၶၢင်းယၵ်းပႃးသၼ်ႇထေႇ ယဝ်ႉ။ မူဝ်ႈၶိင်ႇၶၼ် ပူႇၵွၵ်ႇတင်းသွင် ၵုမ်ၵႃမ်းလႆႈလႆၵၼ်သေ လွင်ႇမူဝ်း လဝ်ႈလၢတ်ႈၵေႃႉပိၼ်ပေႃႈ ဝႃႈ–

“ၵေႃႈၶႃႈ.... ယၢမ်းလိဝ် (1) ၶိူင်ႈလၢင်ႈ တၢင်းမေႃၵေႃႈ တိမ် ထူၼ်ႈယဝ်ႉ။ (2) ၽၢတ်ႇဝၢၼ်ႈမိူင်းမႃးၵေႃႈ ႁိုင်ယဝ်ႉ။ (3) ၶၢင်းပပႃႇ ဝတီႇၵေႃႈ ပတီသၼ်ႇထေႇ ၶႄႇၼႄႇယဝ်ႉ။ ပေႃးတေႁၼ်ၼႄႈပူင်ၶူဝ်းၶိုၼ်း ထူၼ်ႇၶႆႉ တၵ်းယၢပ်ႇလႆၵူႈလွင်ႈလွင်ႈၼႄႈ.... ႁႃးၶႃႈယွၼ်းၶႂၢင်ႉပေႃႈလဝ်ႈ ၶၵးလူး မူဝ်းႁႃဝၢၼ်ႈမိူင်းၵေႃႈ....”

ၾႃႇလူင် တႃႇပသ်ႉသၵေႃႈ ၶႂၢင်းပၼ်သေယဝ်ႉ။ လွင်ႇၵွၵ်ႇၶၢဝ်း တၢင်းမႃးလႆးလႆး။ ယၢမ်းယွင်း ၶၢဝ်းတၢင်း တူၵ်းၶိုင်ႈၶၼ်ႉ။ ပူဝ်ႈၵၼ် သၼ်ႇထေႇၶႄႇၼႄႇယဝ်ႉၼႄႈ လႆႈၵိုတ်ႇပၼ် ႁၼ်ၼႄႈသေယဝ်ႉ။ ပေႃးဝႃႈ မိၼ်တေၵူႇလႆႈပႆလၢင်ႈၵေႃႈ လဝ်ႈထၢႆးလေးလုၵ်ႈသေ ၽႃၽူဝ်းလဝ်ႈၶၢင်း သိုပ်ႇၶၢဝ်းတၢင်း ဝၢႆႇၼႄႈႁႃမိူင်းထိင်ႈယဝ်ႉ။

ၶၢဝ်းတူၵ်း ဝၼ်းတၢၼ်း ထွင်ႈယဵဝ်မူဝ်း တီႈထၼပုၵ်ႈ ဝၢၼ်ႈၼိုင်ႈ၊ ႁိမ်းလၢၼ်မူင်းပႃႈရႃႈၼသီႈသေ လိုဝ်ႈၵျူဝ်ႉႁွမ်ႁၢင်း ထဝ်ႈၼၢင်းၵေႃႈ ယူႈလီ ယဝ်ႉၼႄႈ ထဝ်ႈထၢ်းထွင်ႈတၢမ်ႈလိၵ်ႈယိုၼ်ၼိုင်ႈ ထူဝ်ႉၵူၼ်းၵဝ်မူဝ်း တမ်ႈထိုင် ထဝ်ႈၵျေႃႈၶမ်းလူင် ထၼ်ႈတူ။ လွင်ႈဝႃႈ– ထဝ်ႈလုၵ်ႈ ထၼ်ႈတ ၵုမႃႈရ ႁၢၼ်းမႃး ၶူင်ႈထၢင်ႈ တၢင်းမေႃႈ လႆႈတင်း ၼၢင်းမေး ပပႃႈဝတီႈၼႄႈ လုၵ်ႈ ထၢ်းၵွၼ်ႈယင်းလၢင်ဝႆႉ မူဝ်းၵၢပ်ႈလူၼ်ပၼ်ထိုဝ်ႈတမ်ႈ တီႈထဝ်ႈပူႈ ထဝ်ႈၼၢ်း ၼ်ယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼ်ႉ ထွင်ႈႁူႈ ၶၢဝ်ႈသၢ်လၢင်ၵ် လႆႈႁုဝႃႈ ၵုပ်ႉပရႃႈထႃႈ ထဝ်ႈ ၵၢမ်မူင်းလူင် မႃးမီးယူႈတီႈဝၢၼ်ႈ "ထၼပုၵ်ႈ"ၼ်ၼႄႈ ယူႈႁၢ်ႉ ၵူၼ်းမူၵ်ႈၶဝ် ၵူဝ်းဝႃႈ 'တေလႆႈၸိုၼ်းၶမ်းယွႆႈၼမ်' ၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၵွၼ်ၵၼ် ႁူပ်ႈမႃး လွမ်ႉ ဝၢၼ်ႈ ထုတ်ႈယဝ်ၵျူၼ်းယေး ႁွင်ႉဝႃႈ– "ၵဝ်ႁူဝ် ၵုပ်ႉပရႃႈထႃႈ ၵၢမ်မူင်း ၼႄႈ...." ၼ် မေႃးထွတ်ႈၵူႈၵိဝ်ႈၵူႈၼၵႈယဝ်ႉ။ ထင်ႈၼၶၼ်ႉ သွင်ထဝ်ႈပူႈၵွၵ်ႈ ႁွပ်ႈၵဝ် လုၵ်ႈလၢင်ၵွၼ်ႈသေ– လၢၼ်ႈၵွၵ်ႈ ၼွၵ်ႈဝၢၼ်ႈယဝ်ႉ။ ၵႃႈထိုဝ်ႈ ၵူၼ်းလၢၼ်ႈၵွၵ်ႈဝၢၼ်ႈ ထူၼ်ၶဝ် လမ်းထွမ်း တေႃႈထိုင် ႁၢ်တႃ ပူၼ်ႉလွတ်ႈ ယွႆႈမၼ်းယဝ်ႉ။

ပေႃးၵၢၼ်ပူၼ်ႉၵ်ယဝ်ႉ– သွင်ထဝ်ႈၵျူဝ်ႉလူဝ်ပူၼ်ႉတီႈ၊ ၶဝ်ႈတွင်ႉမႆႈ၊ ၼမ်ႉတွင်ႉမႆႈၵႃးလႃး ထွင်ႈမူဝ်းလႃးႁွင်ႈၼမ်ႉတီႈၼိုင်ႈ၊ မဝ်ႈမီးဝူၼ်ႉလႆႈ သတီသမ်ပထိင်ႈလႃႈ ၶူႉၶႃႉၵိၼ်မႆႈ ဝႆးတွၼ်း ၵိၼ်ၼမ်ပူၼ်ႉတီႈ၊ ၵဝ်ႁူဝ်ထူဝ် တၵ်ႈတၢသေ တင်းသွင် ၼူဝ်ၵုၼ်သၢ်း၊ ၵိုတ်းဝႆႉ ထၢ်းလၢင်ၵွၼ်ႈ ၵူၼ်းလၢဝ် ၵူၺ်းယဝ်ႉ။

× × ×

လၢပ်ႈယၢၼ်ႈ ထူၼ်ႈလွႆ တီႈႁိမ်းၼၶၼ်ႉ– ယင်းမီး သုဝၼ်ႈၼၵူႈႁႃႈ ထမ်ႈၶမ်းလုၵ်ႈၼိုင်ႈ။ ၼိူင်းထမ်ႈၼ်ႉ သမ်ႉမီး– "**သီႈလပၵ်ႉၶ**" ပွင်ႈဝႃႈ– သူဝ်သီၼ်၊ **ပီၼ်တူဝ်ပေႃႈ**။ "**သီႈတပၵ်ႉၶ**" သူဝ်ယီၼ် ပီၼ်တူဝ်မႄႈၼႄႈ–

သွင်ၸဝ်ႈပူႇၵွၵ်ႇမီးၼူၼ်းသီၶမ်ႉငိုၼ်း မူၼ်ၶင်ႇၵူၺ်ၶၢဝ်ပွတ်ႈမွႆႇ ယူင်းၶူၼ်း ပူင်းယၢဝ်းၶေႃႈ ထၢၼ်ႈပေႃးႁၢင်ႈလီမီးငဝ်းဝႆႉယဝ်ႉ။

မူဝ်ႈၼၼ်ႉ ၸဝ်ႈသီႇလပၵ်ႉၶ မွၵ်ႇၶၢင်းမေႃး သီႇတပၵ်ႉၶဝႃႈ -

"ဝၼ်းၼႆႉ ၵၼ်ႇလၵ်းၶဝ်ႈပဵၼ်လိူၼ်သီႇမူၼ်း ဝၼ်းသိၼ်၊ ပေႃးၵမ်ႇ ၸိူဝ်ႈပိၼ်ႉသၵူႇ ၵၼ်တၢႆၵွႆးၶၼ်ၼ်ႉ ႁႃးယႃႇပေၵိၼ်" သင်ႇလၢတ်ႈၵၼ် ၸူဝ်ႉ ၼႆသေ ၵွၵ်ႇႁႃၵႃးႁၢၼ်ယူဝ်ႇသွႆႇတွင်ႉယဝ်ႉ။

ယၢမ်းၵၼ်ၽဵဝ်မႃး သၢပ်ႇလိမ်ႈၶမ်ႈၶမ်ႉႁူင်ႈၶၼ်ၼ်ႉ လႆႈငိၼ်းသိင် ႁႆႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႇလိင်မေႃးယူႇၶိူဝ်လွၼ်သီႈ၊ ၸဝ်ႈသီႇလပၵ်ႉၶ ၸိူဝ်ႉၶၢင်းမေႃး ယွၼ်ႇတူဝ်ဝႆႉသေ မၼ်းၸဝ်ႈ ၸင်ႇမူပ်ႇၵၢၼ်းၵူႇ လွမ်တူၺ်း- လႆႈႁၼ် ပေႃးၶမ်ႈလုၵ်ႈၵွၼ်ႇၶၼ်ၼ်ႉ တင်းသွင် တၢဝ်ႉယူႇ ၵိုတ်းလုၵ်ႈလိင်ၵွႆးၶမ်ႈ- ၸွင်ႇၼိုၼ်းမႃးမွၵ်ႇသီႇတပၵ်ႉၶ ၵေႃႉပိၼ်မေႃးယဝ်ႉၵေႃႈ ၵွၼ်ၵၼ်ၵူႇၸူး လုၵ်ႈၵွၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈသိုဝ်သီႇလပၵ်ႉၶမွၵ်ႇဝႃႈ-

"ၸွမ်းၶင်ႇ သွင်ႁႃး မီးၵထိတ်ႉထၢၼ်ႇမႃးၶၼ်ၼ်ႉ ယၢမ်းလိဝ်လႆႈ ႁူပ်ႉယဝ်ႉ ပင်ႉသၵူႇ မိဝ်းၵမ်ႇမီးၸိူဝ်ၼႆႉ.... ၶၢင်းလၵ်း ၵိၼ်သေ ၶမ်ႈမၼ်း လုၵ်ႇၵွၼ်ႇၼႆႉ၊ တူဝ်ၵဝ် တၵ်းၵိၼ်ပေႃႈမၼ်းၼႆႉ၊ ၶၵ်းၸူး ပူႇၵွၵ်ႇလႆႈၵိၼ် ၶိူဝ်ႉၶိုင်းသွင်ၶပူႇၵွၵ်ႇ၊ ႁႃးလၵ်း ၵိပ်းၵဝ် လုၵ်ႈၵွၼ်ႇၼႆႉ မူဝ်းလိင်ႉလူ လုမ်းလႃးႁၵ်တ်းလုၵ်ႈႁႃးသေ" ၼႆယဝ်ႉ။

ပေႃးၵၼ် ၵႃႇႁႃႇရၵိတ်ႉၸ ပူႇၵွၵ်ႇ သွင်ၸဝ်ႈ ယဝ်ႉယႃႇ ထႃႇ ၶၼ်ႉ ၶၢင်းသိုဝ် သီႇတပၵ်ႉၶ လွႆးလွႆး ၵွႆႈၵွႆႈ ၵၢပ်ႈၵဝ် ၸဝ်ႈၵွၼ်ႇပႃးမူဝ်း တီႈယူႇသုဝၼ်ႇၶၵူႇႁႃႇ တိုင်ႇၵဝ်ႇသၸ်ႉၸႃႇ ထႃႇၶၼ်ႉ ၶူမ်းၶၢင်းသိုဝ် ၵွၵ်ႇၶမ်ႉယဝ်ႉ လိင်ႉမွမ်ႇ သွမ်ပၼ် ၸဝ်ႈၸႆးၵွၼ်ႇ၊ ၵဝ်ၼူၼ်ၶၢဝ် ၶုမ်ႇ ၶူၼ်းယၢဝ်းပူင်းၸဝ်ႈတင်းသွင် ပုတ်ႈၵၼ်ႁိၵ်တ်းၵွမ်ႈ ၵွမ်ႇၶွၼ်းယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈၸႆးၵွၼ်ႇၼႆႉ- လႆႈၵိၼ်ၶမ်ႉၶူမ်း ၶမ်ႈသိုဝ် ယွႆႇမႃးၶွႆးၵူၵ်း ၶွႆးၸွႆ ပေႃႈၶမ်ႈသိုဝ်ၶေႃႈ ၸဝ်ႈၵွၼ်ႇၵွၵ်ႇၼူၼ်သိုဝ် ၶၢဝ်ယူင်း မူၼ်ၸဝ်ႈ ၶၵ်းလူးတင်းသွင်၊ ထိုင်တီႈမူႈမွႆႇ ယွႆႇလူၼ်း ၶေႃႈၵူၼ်း မဝ်ႇတွၼ်ႉလႆႈႁၼ် သၵ်းပွၵ်ႈယဝ်ႉ။ ၸဝ်ႈၸႆးၵွၼ်ႇ ၼူၼ်ယၢဝ်းၶၢဝ်ယူင်းၼႆႉ ပိၼ်လၢၼ်ၸဝ်ႈ

ၵျေႃခမ်းလႃင် လၼ်ႇတု မိူင်းပျႇရျႇၼသီႇ။ ပေျႇဢမႇႁူၼ်း ၵေျ.ၵိုတ်ႇ–
ပေျႇဢမႇသိူဝ် လီင်.ယႂ်ႇဢလႇ လႆႇထိုဝ်ႇ– လဝ်ႇၼရပၵ်.ခ= ႁူၼ်းသိူဝ်=
သိူဝ်ႁူၼ်း ၼ်ယဝ်.။

\+ \+ \+

ထႆႈၵႂၼ်ႇၼရပၵ်.ခၵေျႇ ပဵၼ်မႃဝ်ႇထဵဝ်ႇၶိုၼ်ႈမျးယဝ်.၊ ဝၼ်းဢိုင်ႇ
လဝ်ႇထႆႈမျးၼင်ႇ ဝူင်ႇၵႃင်ပေျႇဢမႇတင်းသႂင်သေ တႂင်ႇထႃမ်ဝျႇ–

"ပေျႇဢမႇချႇ... လိူဝ်သေ မီးၶူၼ်ခႃဝ် ယူင်းၼူၼ်း မိူၼ်ၵၼ်ၼ်.–
ႁူ၊ တျ၊ တိၼ်၊ မိုဝ်း၊ ႁူႇတီႇ ႁႃင်ႇယႃင်းချႇလုၵ်ႇသမ်.မိူၼ်ႁူၼ်း၊ ႁိူတ်းသင်
ထိုင်ချႇလုၵ်ႇထႆႈပဵၵ်ႇပိူင်ႇ ပေျႇဢမႇထိူင်.ၼ်ၶေျႇ....?"

ပေျးဝိၼ်းၼင်ႇၼ်– ပေျႇဢမႇ ထႃၼ်ႇၵဝ် ငဝ်မိုင်ႁူျႇ ၵမ်းဢိုင်ႇ။
ၵမ်ႇလႃတ်ႇၵေျႇ ၵမ်ႇပဵၼ်ယဝ်.ဢလႇ– လဝ်ႇပေျႇသီႇလပၵ်.ခ လႂင်ႇၶိုၼ်း
ၶူၼ်.ၶႆႇဢၼ ပိူင်ပဵၼ်ငဝ်ႇတေျႇပႆႇ ႁူႇလႂင်ႇလႂင်ႇ တေျႇထိုင် လဝ်ႇပေျးပဵၼ်
မႃဝ်ႇၼ်.ယဝ်.။

ယဝ်ႇၼ်. လဝ်ႇၼရပၵ်.ခၵေျႇ လင်ႇဝျႇ–

"ပေျႇဢမႇချႇၵေႃျႇ.... ပေျးထႃၼ်ႇထိူင်.ၼၼ်– လဝ်ႇပူႇ၊ လဝ်ႇ
ၶိင်း၊ လဝ်ႇၵႂၵ်ႇ၊ လဝ်ႇၼ်ႃး၊ ချႇလုၵ်ႇ မဝ်ႇၼၼ် ထိူဝ်.လႃတ်ႇ ပီႇၼႂင်.
ၶႆႇမီးၵေျႇ ဢခးတေၵိုတ်းဝႆ.ယူႇ ဢပ.ၶႆႇႁၼ်လူင်လႃင်။ ဝၼ်ႇမိူင်းႁူၼ်းၼ်.
တေမီးတႃင်းလိုၵ်ချႇၶေျႇ ?"

"ပိူဝ်ႇဝျႇ မိဝ်းလႃတ်ႇၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်– ပေျႇဢမႇၵေျႇ ၵမ်ႇတႂၼ်.
ႁၼ် ၼင်ႇၵဝ်ႇ"

"ပေျးပဵၼ်ထိူင်.ၼ်– ချႇလုၵ်ႇထႆႈ ယႂၼ်းၶႃင်.ပေျႇဢမႇ ၵႂၵ်ႇႁျ
ဝၼ်ႇပူႇ မိူင်းၼ်ႃး သေၵမ်း လူလိုၵ်ႇၵေႃျႇ၊ မိဝ်းလႃတ်ႇႁဝ်း ၵမ်ႇမိူၼ်ၵၼ်

သေတႃႉ၊ ပိူဝ်ႈဝႃႈ ပေႃႈမႄႈလီင်ႉယႂ်ႇၼၼ်ႉ ၶႃႈလုၵ်ႈၵေႃႈ ပေႃးမီး "ၼင် သိူဝ်" သီၶၢဝ်ယူင်းၼူၼ်း လိူင်ႉၼၼ်ႉလႄႈ– သင်ဝႃႈ ၶႃႈလုၵ်ႈလႆႈမိူဝ်းယဵဝ်ႉထိုင် ယႄႈလိူဝ်ႉယႄႈၶိူဝ်းၼၼ်ႉၵေႃႈ တၵ်းၵဝ်ႇလိုဝ်ႈသိင် ၵိၵ်ႈၵူင်ႉယူင်းမုၼ်း ၵိုၵ်းၵပ်း လပ်းဝႆႉ ပၼ်တီႈပိုင်ႈၵိင် တေႃႇသိုပ်ႇသိုပ်ႇ လူဝ်ႈလူဝ်ႈတီႈၶႃႈ" ဝႆႉၵႃႇတီ သၢႆႉလႃႇၼင်ႇၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

လင်ႇၼၼ်ႉ– ၵေႃႉပၼ်မႄႈလဝ်ႈ ၵွတ်ႇၵဝ်ႇ လုၵ်ႈၸၢႆး သေယဝ်ႉ မွၵ်ႇဝႃႈ–

"ၸၢႆးၵိူဝ်ႉ.... ႁဵင်ႈထုင်းၸဝ်းလမ်ႉ ၵၼ်ႇတၵ်းလႆႈလွမ်းၵဝ်ႇယႃႇပၼ် ယိတ်းပိူင်ႈၼၼ်ႉ–

[ၵ] လိုဝ်ႈပေႃႈ– "သီႇလပၵ်ႉၶ" ပွင်ႇဝႃႈ– 'သိူဝ်သီၼ်' ၼႄလႈ သီၼ်သီႇလ ၵူႈသၢၼ်ႈၼႆႉ ၸၢႆးၵဝ်ႇ ၵမ်ပၼ်ႈ ႁူႈမၼ်ႈမၼ်ႈ၊ ယႃႇပေလူင်တူဝ် လိုမ်းၶိင်းတႃႉ။

[ၶ] လိုဝ်ႈမႄႈ– "သီႇတပၵ်ႉၶ" ပွင်ႇဝႃႈ– 'သိူဝ်ယၢၼ်' ၼႄလႈ ယၢၼ်တၵယၢၼ်၊ ၵၼ်ယၢၼ်တွၼ်းပိူၼ်ႈလမ်ႉ- ပၼ်ပြမ်ႇမၶိၵႃႇရ ပြမ်ႇမလူဝ်ႇတြႃးသီႇပိူင်ယဝ်ႉ။ ၵွပ်ႈၼၼ်ႉၸၢႆးၵဝ်ယဵဝ်ႉထိုင် ဝၢၼ်ႈလိူဝ် မိူင်းလိူဝ် သေမဝ်ႇဝႃႈ– မိတ်ႉတႃႇ၊ ၵရုၼႃႇ၊ မုတိတႃႇ၊ ဢုပိၵ်ႉၶႃႇ တြႃးသီႇပိူင်ၼၼ်ႉ ႁူႈတွင်းၵိုမ်းၵိုမ်းသေ သႂ်ႇဝႆႉၼႂ်းၵူၵ်း ၼႂ်းလိူဝ်ယူႇတႃႇသေႇတႃႉ ၸၢႆးၵူလႆႉ...."

ပေႃးၵၼ် လိုဝ်ႈမႄႈ သီႇတပၵ်ႉၶ မွၵ်ႇလၢတ်ႈ သင်ႇသွၼ်သုတ်း သိင်ႈယဝ်ႉ– လင်ႇၼၼ်ႉ လိုဝ်ႈၸၢႆးၼရပၵ်ႉၶ ၵႃႇမူၼ်ႇတႃႇ ဝႆႉၵႃႇတီ သၢႆႉလႃႇ မၼ်ႈၵိုမ်းဝႃႈ– "တေမဝ်ႇပၼ် လူင်လိုမ်း ၶိင်ႇထူၼ်ႈၵမ်ႇႁႃႇ" ၼႆသေ ၵၼ်ႇတေႃးပေႃႈမႄႈ ယုၵ်ႉၵဝ်ႇ ယႃႇတိၼ်လိုဝ်ႈၵေးလူး တင်းသွင် တၢင်ႇၵူဝ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ယၢတ်ႇယၢၼ်တီႈယူ သုဝၼ်ႇၼၵူႇႁႃႇ ရတၼႃႇထမ်ႈ ၶမ်းလူင်သေ ၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းယဝ်ႉ။

လိုဝ်ႈၸၢႆးလၢဝ်းမိူင်း

ၵၢမ်ႇမၸိယႃႇမ= ၵၢမ်ႇတြႃးလမ်ႉ– ပၼ်ၸိယႃႇမတြႃး တီႈၵၼ် သတ်းတဝႃႇတင်းလႆ၊ မဝ်ႇပူၼ်ႉပၼ်လႆႈ၊ တုင်းၵဝ်ႇ ၵႃႈမၼ်းယၢၼ်ႇပၼ် သိင်ႈသိင်ႈယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပဝေႇသႃႇ

မိူဝ်ႈၵႂၼ်ႇ ပူၼ်ႉမႃး ၵူၼ်းႁဝ်းလူင်၊ ၵေႃႇမိူဝ်းၵဝ်ႇ ၶိူင်းလိူၼ် ဝႃႈၶႅၼ်း-လႃတ်ႈထိုင်ယွႆႉလႄႈတေယူမ်ႇ။ ပိူဝ်ႈၵၼ်ၶဵၼ်ယႃႇမ ၵႃမ်ႇတြႃးယၢၼ်ႇ၊ မၼ်း ထိုင်ယၢမ်းလီ လႆႈပဵၼ်ၵေႃႈ ၵူၼ်းမိူင်း ၵၼေႇရိၵၼ်ႇ ၶဝ် ၶိုၼ်ႈၵေႃႇယဝ်ႉ ၶုတ်းၵဝ်မၢၵ်ႇႁိၼ် ၵႂၼ်ႈလိၼ်ယဝ်ႉ ယုၵ်ႇဝႆႉလၢမ်ႇလၵ်း ပၵ်းသဝ်မႂ်ႇဝႆႉသေ ၶိုၼ်းလူင်းမႃးယဝ်ႉ။

မိူၼ်ၶၼ်ႇၶႅၼ်ႉ ၶဵၼ်ယႃႇမတြႃးလုင်ၸၼ် ယၢၼ်ႇပၼ် တႆးၶိူဝ်းသိူဝ်ႁဝ်း ၶၢၵ်ႈလႄႈ တေႃႇမိူင်းယဝ်ႉၶႅၼ်ၵေႃႈ ၸဝ်ႈၸၢႆး ၶရပၵ်ႉၶ မဝ်ႇပႂၵ်ႈၶိုၼ်း ဝၢၼ်ႈမိူင်းပူႇမိူင်းၶႃး မိူင်းပႃႇရႃႇၶသီႇ၊ ယႃလွမ်းတူၼ်းလႂ်ႁေႃႇမဝၼ်ႇတႃႇ ဝႆႉၶႄႈၵေႃႇတၢင်းၵႂၵ်ႇ ယႂၵ်ႇပဵၼ်ၵႃႈတၢမ်ႇၸွႆယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈယႂင်းၸဝ်ႈၸၢႆး ၶရပၵ်ႉၶ ၵႂၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းယူႇၶၼ်ႉ ၸဝ်ႈပူႇ တႃႇပသ်ႉသ လေႃႇၵီႇၵေႃႈ ၶႆႈသေ တီႈထမ်ႈ ရတၶေႃႇၵူႇႁႃႇ လႂ်ႁေႃႇမ ဝၼ်ႇတႃႇ၊ မႃးယူႇၶိုင်းၵုၼ်ၵၢင်ၶမ်ႉ "ၶမ်ႉၶူင်း" သိုဝ်ႈၵၼ် "ၶမ်ႉတိင်" လူင်းမႃးပႂင်ႇ၊ ႁူင်ႉ- "ၵုၼ်လူင် ၵၢင်မိူင်း" ယၢမ်းလိဝ်ၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈၸၢႆး ၶရပၵ်ႉၶၵေႃႈ ၶၢဝ်းတူၵ်းၶၢဝ်းတဵၼ်း ၶၢမ်ႈတူၼ်းလႂ် ၼႄ ႁေႃႇမဝၼ်ႇတႃႇ ၵၼ်ယၼ်လူင်း တၢင်းလၢၼ်း ၸပ်းၶႂပ်ႇ လဵၼ်လိၼ် မိူင်းၵိၼ်ႇတိယႃ၊ ၶၢမ်ႈၶမ်ႉတႃႈလူင်(ၶျိၼ်းတုၼ်း) ၶမ်ႉၵိဝ်(ၵေႃႇရႃႇဝတီႇ) လတ်းၶိုၼ်ႈ သၼ်လႂ်မိူင်းတႆးလႄႈ ယဵဝ်မိူဝ်းယင်ႇ ၶမ်ႉၶူင်း သိုဝ်ႈၵုၼ်လူင် ၵၼ်တႃႇပသ်ႉသလေႃႇၵီႇ ယူႇၶႅၼ်ႉယဝ်ႉ။

သႆႇတၢင်းၵၼ် ၸဝ်ႈၸၢႆး ၶရပၵ်ႉၶ ယၢၼ်ႇမႃးထိူဝ်းၶႅၼ်ႉ မိူဝ်ႈၵႂၼ်ႇ ယၢမ်းၶႅၼ်ႉ တိုၵ်ႉပဵၼ် ပႃႇလၢင်ႉ၊ ပႃႇသိူဝ်၊ ထိူၼ်ႇယႃ သၢမ်ၾိင်ယူႇယဝ်ႉ။ လင်ႇၶႅၼ်ႉ ၸဝ်ႈၸၢႆးမုင်ႈႁၼ်သြီႇလေႃႇၵီႇ ၼႄႈႁူင်ႉဝႃႈ-

"ႁူလ်ႉ လုင်း.... ပေႃးမီးႁူဝ်း မႃးႁပ်ႉၵဝ်ယႂင်ႈ"

"ႁူဝ်းၼေတႃႉၵမ်ႇမီး၊ ႁူဝ်ႉ ! တႆႇၶူဝ်မႃးၵဝ်တႃႉ။" ဝႃႈၶႅၼ်ႈ ၵဝ်မိုဝ်း မၼ်းႁဵတ်းၶူဝ် ယၢဝ်းယိုၼ်ႈၵႂၵ်ႇတူးပၼ်ၸဝ်ႈၸၢႆးတႆႇမႃး၊ ပေႃးပူၼ်ႉယဝ်ႉ

သိမ်းၶိုၼ်းမိုဝ်းမၼ်းသေ ၸူဝ်းၵဝ်ၸဝ်ႈၸၢႆးမူဝ်းသူႇ တီႈယူႇမၼ်းယဝ်ႉၵေႃႈ တၵ်ႉၼႄႈယူႇလီၵမ်ႉၸ တႃႇပႆႇသႅၼ်ႇလူင် ထၢမ်ၸဝ်ႈၸၢႆး ဝႃႈ–

"ၸဝ်ႈလၢၼ်ၵွၼ်ႇ ၸိုဝ်ႈသင် ? ပေႃႈမႄႈ ပဵၼ်ၽႂ် ? ယူႇမိူင်းလႂ် ? ၵၢင်ႈၵႂႃႇတၢင်းလႂ် ?"

"ၸိုဝ်ႈၵဝ်ၶႃႈဝႃႈ– 'ၼရပၵ်ႉၶ' ၵေႃႈ။ ၸိုဝ်ႈပေႃႈမႄႈၵူၼ်းလေႈ တီႈယူႇၵမ်ႇလႆႈႁူႉ။ ၵဝ်ၶႃႈၼႆႉ ပဵၼ်လုၵ်ႈၵူၼ်းသေယဝ်ႉ ပေႃႈမႄႈသူဝ်ၶၢဝ် သွင်ၸဝ်ႈၵိပ်းလီၵ်ႉ၊ လႆႈၵိၼ်ၼမ်ႉၼူမ်းမႄႈသူဝ် တေႃႇပေႃးလႆႈမီးၶူၼ်ၶၢဝ် မိူၼ်ပေႃႈမႄႈလေႈ ယႂ်ႇမႃးၼႆၵေႃႈ"

ပေႃးယဝ်ႉ– သိုပ်ႇလၢတ်ႈၸိူင်ႉၼင်ႇပေႃႈမႄႈသူဝ်ၶႂ်ႈၼေ ၸဵမ်ငဝ်ႈ ၵဝ်ႉပိုၼ်း ပိူင်ပဵၼ်ၵၼ်ပူၼ်ႉမႃးတင်းလၢၼ်ၼၼ်ႉလေႈ သြႃႇလူင်တႃႇပႆႇသ ၵေႃႈ မႃးသွၼ်ႇၼပ်ႉ တူၺ်းတၢယၢမ်း ၽွင်းလႆႈႁူပ်ႉထူပ်းၵၼ်သေ ၵဝ် "ၸၵ်ႉၶုၵၽိလၺ်ႇ" မုင်ႈၶိုၼ်းတၢင်းလင် ႁူထိုင်လီငၢမ်းယဝ်ႉ မွၵ်ႇဝႃႈ–

"ၸၢႆးၵွၼ်ႇၵူၺ်ႉ.... မိူဝ်းၸၢႆးၼႆႉ ႁွၼ်ႇဝႃႈၸိုဝ်ႈပိုၼ်ႈပဵၼ်ၽႂ် ၵၼ်ႇ လၵ်ႈ ၶဝ်ႈပဵၼ် လၢၼ်ၵွၵ်ႇ လၢၼ်ၸိူဝ်ႉၵဝ်တေႉတေႉဝႃႈဝႃႈ၊ ၵဝ်ၼႆႉ ပဵၼ်ပူႇ မိူဝ်းၵူဝ်ႈ...." ၼႆယဝ်ႉသေ သိုပ်ႇၶႂ်ႈၼေသိုၵ်ႈပိုၼ်းၵေႃႉပဵၼ်မႄႈ– လွင်ႈလႆႈ ႁိမ်ၵဝ်ၼွင်ႉသူပ်းၼူၵ်ႉၸၢင်ႉ ႁတ်ႉထိလင်ႇၵႃႇၵၢပ်ႈမႃး၊ ၵိပ်းလီၵ်ႉ တၢင်ႇ ၸိုဝ်ႈပၼ်ဝႃႈ– 'ၼၢင်းပႃႇဝတီႇ' လေႈ ၵေႃႉပဵၼ်ပေႃႈလႆႈၸိုဝ်ႈ– 'ၸၼ်ႇတ ၵုမႃႇရ' ၸဝ်ႈၵဵမ်မိူင်ႈ မိူင်းပႃႇရႃႇၼသီ၊ ၸဝ်ႈၶုၼ်ရေႃၶမ်း ၸၼ်ႇတူ၊ ၸိူဝ်းၼႆႉ ငဝ်ႈတေႃႇပႃႈ ၸဝ်ႈၸၢႆးၵေႃႈ ငိၼ်းႁူမ်ၸူမ်းသိူဝ်း ပူၼ်ႉတီႈ– ႁွမ်းမိူဝ်းဝႆႈသႃႇ ၵၼ်ႇတေႃးလေႈ ယုၵ်ႉၵဝ် ၽႃႇတိၼ် ၸဝ်ႈပူႇ တၢင်ႇႁူဝ် တေႉယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈပူႇသြႃႇလူင် တႃႇပႆႇသ ၸေႃႇၵီႇၵေႃႈ မွၵ်ႇဝႃႈ–

"ၸဝ်ႈလၢၼ်ၵူဝ်ႉ....ၵမ်းၼႆႉ ၵမ်ႇလူဝ်ႇၵႂႃႇတၢင်းလႂ်ယဝ်ႉ၊ ႁူမ်ၸူမ်ႁူမ် ၶေႃးယူႇတီႈၵဝ်ၼႆႉ ႁၼ်းၵဝ် ၶိုင်ႈၸၢင်ႈတၢင်းမေႃ ပိူင်ၶိုင်ႈ ၵူၼ်းၸၢႆး၊ လွင်ႈလၢႆးႁၵ်ႉတ်းၶုၼ် ပိူင်ႇၼိုဝ်ၶႃႈ ဝႃႈပွင် ၽွင်းငမ်းဝၢၼ်ႈမိူင်း၊ လွင်ႈႁၵ်ႉတ်း သိုၵ်းႁၵ်ႉတ်းသိူဝ်၊ လိူဝ်ၼႆႉလွင်ႈၵတ်ႉၶၼ်ႇသၼ်ပိူင် ၵမ်ႇမေႃယႃႇၵူႈလႆႈႁူႉ၊ ၵမ်ႇႁူႉယႃႇပေလႆႈမီး။ ပေႃးတမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉၵွၼ်ႇ ၸွင်ႇၵွၵ်ႇႁႃၶၢၵ်ႈၸေႈ ၼေႇမိူင်း၊ ၶၢၵ်ႈမႄႈ ၽႄႈၶိုဝ်းႁဝ်းတႃႇ" ၼႆလေႈ– ၸဝ်ႈၸၢႆး ၼရပၵ်ႉၶ ၸူမ်းၸိူဝ်ႁပ်ႉၵေႃႈၵူႈၶေႃႈ ပဵင်းပေႃးတေႉယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပဝတ်ႉသႃႇ

ၼမ်ႉၶမ်း ၶူင်းၵေႃး လႆလူင်းယူႇမဝ်ႇလိဝ်ႈ၊ သင်ႇၶႃႇ ရၸၢၵ်ႈယၢၼ်း တရူးၵေႃးမဝ်ႇလိဝ်ႈ၊ ပၼ်ႇဝိဝ်ႈ ယတ်းမူၼ်းယူႇ မူၼ်ၵၼ်။ ၼွင်းမိူင်းၼၶ ယၢမ်းလီဝ် တၵ်းပိူၼ် ၼွင်းၵိုင် "ယူႇၶၢၼ်" ၵႃႈတီႈ သၢပ်ႇတၢႆႈႁိမ်းၼမ်ႉ ၶမ်း ၶူင်း တၼ်းႁိုင်းလိၼ်လီ မီးယုၼ်ႇၶၼ်ႉ ၶူဝ်းၵူၼ်းၼိူဝ်ႉလိူင်= ယိဝ်လိူင် လုမ်းၼိုင်ႈ မႃးၵေႃႇတင်ႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်း သႂ်ႇလိုဝ်ႈဝႃႈ- "ၶတီႇမႃႇတီၵပူႇရ= ပိူၼ်မိူင်းၵၼ်လုမ်း သၢပ်ႇယၢၼ်ၼၵးၶမ်ႉ" ၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးၵဝ် ၶူဝ်းႁူၼ်း (ၶၢမ်းသၵုၼ်) ဝႃႈ ႁွင်ႉ- "မိူင်းၶူဝ်းသႅင်" ၼႆယဝ်ႉ။ ယွၼ်ႉၼႆႉ ၵူၼ်းမိူဝ်ႈ ၵွၼ်ႇၶဝ်ႁွင်ႉ- "မိူင်းၶႄႈသႅင်" ၼႆလႄႈ၊ "ဝူင်ႉၶႄႈသႅင်" ၼႆလႄႈယဝ်ႉ။

× × ×

လဝ်ႈထိၼ်ႇ ပၢၼ်ၶုၼ်ၶမ်းလႆႈ၊ သိုပ်ႇတၢမ် လူင်းမႃး ႁွတ်ႈထိုင်- ပၢၼ်မိူင်း လဝ်ႈၶုၼ်လူင် "ၵုၵႃႇပတရႃႇလ" တၼ်းလွမ် ၶိုၼ်ႈပိူၼ်ဝူင်ႉ ယၢမ်းၼၼ်ႉ- လဝ်ႈၶၢင်းလုမ်ႈလူင် ၵိုတ်ႇလီင်ႉမႃး လုၵ်ႈယိင်းၵွၼ်ႇ ၵေႃႉ ၼိုင်ႈ၊ ၵႃႇယၵင်ႇ ၵႃႇႁၢင်ႈယၢင်ၵွၼ်ႈသွၼ်ႈဝႆႉတင်းလူင်သေတႃႉ သမ်ႉပွႆး လပ်းပိူၼ် "တႃယၢင်းၼူမ်း" တႃတၼ် ၵမ်ႇႁၼ်တင်းသွင်၊ ၶတ်းလႂ်ယူတ်း ယႃ ၶူပ်ႇႁိူးပိႁိုင် ထိုင်ထူၼ်ႈ ၶႄႈသၢဝ်ၵွၼ်ႇ ပေႃးၵွၵ်ႇမႃး၊ ယၢမ်းၼၼ်ႉ- ပေႃႈၼမ်ႉတင်းသွင် ပိူၼ်လွင်ႈၵမ်ႇလီလႂ်ၵူႈယၢမ်း။ "တေၵိုၼ် ပိူၼ်သီၢး၊ တေၶႃး သေလႆႈ၊ တူဝ်တႃႇ ၵမ်ႇၶဝ်ႈ" သုမ်းဝႃႈ ပိူၼ်လုၵ်ႈလဝ်ႈလႆႈလႆႈ ၵွႆးယဝ်ႉ။

ဝၼ်းၼိုင်ႈ လဝ်ႈၶုၼ်လူင်- ၵုၵႃႇပတရႃႇလ ႁွင်ႉၵဝ် ပူၺ်ႈထဝ်ႈ ယွင်းမိူင်းတင်းလႆႈ ႁူပ်ႉလုမ်းတုမ်ၵၼ်ၶႄႈႁႄသေယဝ်ႉ ထၢမ်ဝႃႈ-

"ယၢမ်းလီဝ် လုၵ်ႈယိင်းၵဝ်ၼႆႉ တႃတၼ် ၵမ်ႇႁၼ် တင်းသွင်ယဝ်ႉ ႁဝ်းႁႃးတေလႆႈႁဵတ်းလိူင်ႉႁိုဝ် ? တေဝႆႉၵေႃး လီၵႃႈ၊ တေၵဝ်တၢႆၵေႃး သမ်ႉပိူၼ်လၵ်း" ၼႆယဝ်ႉ။

လင်,ၼၼ်ႉ ယွင်ႈမိူင်ႈတင်ႈလႆ၊ တၢင်,လဝ်ႇဝႃႇ–

“ၼိူဝ်ႁူဝ် လဝ်ႇၵႄႈလူႈတီႇၶႃႇ.... ၽိူင်ႇပဵၼ် လုၵ်ႇလဝ်ႇ လုၵ်ႇလွမ် ထုၵ်,ပဵတ်ႇ တၢင်ႈယိတ်ႈၵမ်,မီးလႄႇ မွပ်,ၶႃႇၵဝ်တႃႇလမ်ႉ–[တႃႇယဝ်ၽွႆး မူၺ်ႉႁွႃႉ၊ တႃႇႁူမ်,ယႃႇ မူၺ်ႉလိၼ်] ၼႆယဝ်ႉ။ ၵဝ်ယဝ်ၽွႆးပဵတ်ႇၼႆ– ႁွႃႉလဵင်ႉ ယူၼ်ၵိဵင်ႇ၊ ၵဝ်ယင်လိၼ် ၶွၼ်,သူၼ်ၵႆႇၼႄႈ ပႃႈၵၼ်ၵႃႇသဵင်ႇ။ မီးၼင်,ၼႆ– သတ်ႈတဝႃ, ၼိုင်ႇတူဝ် ၵၢမ်,ထိုင်ႁူဝ် ၽႂ်မၼ်ႈ ပႃႈမီးဝႆႉယူ,။ ပိူဝ်ႇၼႆ ၶၢတ်ႇၶေႈ လွင်ႇၼမ်ႉ ၵဝ်ၵမ်ႉၵၢမ်, ဝၼ်ႈလင်ဝႃႇ၊ သၢင်,ထုၵ်, ၵမ်,တႃႇ ၵႃႇတႃ ပူၼ်ႉၵူႃ, လၢင်ႇပေႃ, ၶိုၼ်ႈမႃႈၵေႃႇ တေမီး၊ လိၵ်ႇတ်ႈ ပိူင်ၼႆၵေႃႇ....”

ၶုၼ်လူင်သွင်လဝ်ႇ လူႈၵဝ်ၵူၢမ်ႈ ယွင်ႈမိူင်ႈၶဝ်လဝ်ႇၼၼ်ႉ သေလႄႇ ၶၢတ်ႇၶေႈမေႈလီ လဵတ်,ၵမ်,ထွင်, ယူၼ်ၵမ်,ႁူဝ်ႇ ၵိၼ်ႈပၼ် တၢင်ႈၵိၼ် ယၵ်ႈၵမ်,ၼဝ်ႇ ၶဝ်ႇၵမ်,သႃႈ သႂ်,ပႃႈတိမ်ထူၼ်ႇလႄႇ ၵေႃႉမေႇမွပ်ႇပၼ် ၶိၼ်ႈႁူဝ်ယႄႈ တေႃႈၶမ်ႈ သိၼ်ႇၼိုင်ႇ။ ၵေႃႉပေႃႇ ၵၢပ်ႇပၼ် ၵူၢင်ႈသဵင် ပတ်ႉတမျႃႈ လုၵ်ႇၼိုင်ႇယဝ်ႉလႄႇ သင်,လၢတ်ႇၼေဝႃႇ–

“လုၵ်ႇႁၵ်ႉၵူၺ်ႉ.... ဝၼ်ႈလိုၼ်ႈ သင်ဝႃႇ လုၵ်ႇၵဝ် ၵၢမ်,လီမုၼ်မီး၊ တႃလီၶိုၼ်ႈလဵင်ႈယဝ်ႉ မိူဝ်ႇၼၼ်ႉလႆ၊ မဝ်,ၼၼ်မီးလုၵ်ႇမီးလၢင်ႈယဝ်ႉလႄႇ မီးလွင်ႇလႆႈပိူင်လႆ ၵမ်,ဝႃႇ– လွင်,ၵဝ် ၶွင်ယၢၵ်, ပေႃႇမေႇ သွင်မိဝ်ႈၼႆႉ ပဵၼ်တီႇမႆ၊ တီႇတွင်ႈ ပွင်,ထိုင်ပေႃႇမေႇတႃ။”

သင်,လၢတ်ႇ တိမ်ထူၼ်ႇယဝ်ႉၵေႃႇ လွင်,မေႈလႆႇလိုဝ်ႇ တၢင်,ပၼ် ဝႃႇ– [ဢၢင်ႈၵုလထီ,တႃ,= ဢၢင်ႈလိူဝ်ႉၶိူဝ်ႈလီ] ၼႆသေလႄႇ– ပွႆ,ၶေႈ လိင်,လွင်ႇလႆလူင်ႈလွမ်ႈမေႇၼမ်ႉၶူင်ႈယဝ်ႉ။

\+ \+ \+

ဝၼ်ႈမိူဝ်ႇ ၶေႈဢၢင်ႈ “ၵုလထီ,တႃ,” တေယဵဝ်ၼၼ်ႉ– လဝ်ႇလႆႈ ၼရပၵ်ႉၶၵေႃႇ ၶိုၼ်ႇမႃႈ လိပ်ႇၵဵဝ်,ပႆလိၼ်ႇ လွမ်ႈႁူဝ်ၵုၼ် ယင်,ၼမ်ႉယႆ, တၢင်ႈႁွင်,လႄႇ သၢင်,ထုၵ်,ၵမ်ႈလိဝ် ၶေႈဢၢင်ႈၵုလထီ,တႃ,ၵေႃႇ ယဵဝ်မႃႈ ပၢင်ႉသေ ၶၢင်ႉဝႆႉ တီႇယင်,ႁိုၵ်ႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႇလႆႈ ၼရပၵ်ႉၶ မုင်ႇႁၼ် ၼႂ်ႈၶေႈ ၵၼ်မီးမုင်ႈၵင်ႇယႃလဵပ်ႇလီ ၵူႇပိူင်ၼၼ်ႉ– မီးဢၢင်ႈယၢင်သီၵွၼ်, ၵူၼ်ႈလိဝ်၊ ငိၼ်ႈပိူင်ႇပဵၵ်, လၢၵ်,လႆႈ ၼႂ်ႈလူဝ်ႉလႄႇ လင်,ႁွင်ႉထၢမ်ဝႃႇ–

ပိူၼ်ႈႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

"ၶေႃင်းၵႂၼ်ႇၶွင်းပေးၼႆႉ ႁဵတ်းႁိုဝ် လိုင်မီးၵေႃႉလီဝ် လုၵ်ႉတၢင်းလႆ မႃးၸလႆ တေၵၢင်ႈၵူႈတၢင်းလႆၶႃႈ....?"

ၶေႃင်းၵေႃႈ လႆႈငိၼ်းၸဝ်ႈထဝ်ႉ ထၢမ်ၶႅင်ႇၼႆၸလႆ ၸင်ႇၶိုၼ်းတွပ်ႇ လၢတ်ႈ ပိူင်ပိၼ်ႇတူဝ်ၵဝ်ႇ လႆႈလိုဝ်ႈ 'ၵုလထီႇတႃႇ' တႃႇၵမ်ႇၽၼ်၊ ပေႃႈၸမ်ႈ ပွႆႇပၢတ်ႈၵၢင်ၵဝ်ႇ ယွင်းၶမ်ႉႁဵတ်းၼႆ.... ၶႆႈၸၶလိမ် ငဝ်ႈတေႃႇပႂ်ႈယဝ်ႉၵေႃႈ ၸဝ်ႈထဝ်ႉၸင်ႇၶိုၼ်းဝႃႈ–

'ပေႃးမီးၶႅင်ႇၼႆ တၢင်းပွႆးၶေႃင်း ၵမ်ႇမီးတီႈတိူၵ်ႈ၊ မၼ်းထိူၵ်ႈ မၢၼ်လႃး မႃးႁူပ်ႉၵၼ်ယဝ်ႉ– မွႆးၶေႃင်းယူႇတီႈၼႆႈသေလီႁိုဝ်ႉ ?' ၼႆၸလႆ ၶေႃင်းၸင်ႇတွပ်ႇဝႃႈ–

"ငိၼ်းလူမ်းသုတ်းလႅၼ် ၵမ်ႇလၢင်ႈၵဝ်ပိူင်လႆ မႃးတိၵ်ႈၶႃႈယဝ်ႉ"

ၸဝ်ႈထဝ်ႉၶရပၵ်ႉၶ လႆႈငိၼ်းၵႂၢမ်းၶေႃင်း ၶႅင်ႇၶၼ်ယဝ်ႉၵေႃႈ တိုတ်ႉၵဝ် ၶိူဝ်းႁီႈ ယၼ်ႈႁူမ်း လွမ်းၵၼ် ၵဝ်မတ်ႉၵိဝ်ႈတူၼ်ႈမႆႉ ႁဵတ်းႁၢဝ်း သၢဝ်းလူင်းမိူဝ်းလူးၶွင်းပေး ၸမ်းတူဝ် ႁွင်လင်ပၼ်ၶေႃင်း ႁူဝ်ႈလေး "ပီႈတၵ်း ၵဝ်ၶိုၼ်းမိူဝ်းၶိူဝ်ၵုၼ်" ၼႆယဝ်ႉ။

ၶေႃင်းၵေႃႈ ဝႃးသွတ်ႇ ႁွတ်ႇၵဝ်ႁူဝ်မႃႇ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ တူၵ်းလႅၼ်ၵူႈ.... ႁဵတ်းလူင် ႁဵတ်းလၢင် ထၢၼ်ႈပေႃးပွၵ်ႈယၢၼ်ႈ တင်းၶိင်းယဝ်ႉ။ လွင်ႇၸမ်း ၵူတ်းလႅၼ်ၵၼ်ႈၵိၼ်ႇဝူၼ်ႉဝႃႈ– "ႁူၼ်းတႃႇမွတ်ႇ ပေႃႈၸမ်ႈ ပွႆႇပၢတ်ႈလိူင်ႉၼႆ– လိူဝ်သေတႃႇ မၼ်းတၵ်းလၢင်ႈပိၼ်သင်ထိင်ႈႁွၼ်ႇ" ၼႆ ႁၢမ်ႈဝႆႉတၢင်းၵူဝ်ယဝ်ႉ လွင်ႇထၢမ်ဝႃႈ–

"ၸဝ်ႈၵူလႆႉ.... သူၸဝ်ႈၼႆႉ တၢင်းလၢတ်ႈ လိုင်ပိၼ်ၵူၼ်း၊ ႁူဝ်းသမ်ႉ မီးၶူၼ်တင်းတူဝ်၊ ယူဝ်ပိၼ်ယီလူး ယီယဝ်ႉၶၶၼ်ႉယူဝ်ႉ ? ပေႃးလိုဝ်ႈၵေႃႈ တုၵ်ႉၶိတတႃႇမွတ်ႇလိူင်ႉၼႆ မဝ်ႇထႃႈလႆႈယၢပ်ႇ လႆႈၵမ်း၊ ၵိၼ်ပၢတ်ႈၶွင်းၶမ်ႉ ၼႆႉသေတႃႉ"

“ၶၢင်းၵိုၺ်ႉ.... ယီလူးယီယႂ်းၵမ်ႉလွႆႈ၊ မိူင်းႁဝ်းၶႃႉမၼ်းၵတ်းၼႄႈ လေႃႉၵၼ်ၶိုၼ်ႈသိူဝ်ႈၼုၼ်ၵိူဝ်း”

“ၸဝ်ႈၵိုၺ်ႉ.... မဝ်ႇထူၺ်ႈလဵၼ်ယဝ်ႉ၊ မိူင်းႁဝ်းၵေႃႈ ပိူၼ်ႈၶိုၼ်ႈသိူဝ်ႈ ၼုၼ်ယူႇၶၢင်ႇၵဝ်ႇ၊ ၼုၼ်သိူဝ်ႈယႂ်ႉတၢၼ်ႉမဝ်ႇဝႆႉတင်းၶႅၵ်ႈ၊ ပိူၼ်ႈသႂ်ႇတင်းၶိုင်း ၵွႆးၵွႆးၼႄႈ လၢင်ႈၼၼ်ႉ မဝ်ႇထူၺ်ႈလဵၼ်၊ လူဝ်ႇၵိၼ်ၵေႃႈ ၵိၼ်သေတၢၺ်ႉ”

“ၶၢင်းၵိုၺ်ႉ.... မဝ်ႇထူၺ်ႈမေႃးသိၼ် ထိၼ်ၵၢမ်းယဝ်ႉ၊ ပဵၼ်သၢင်ၵေႃႈ မိူဝ်းၶႃႈတေႃႇၵၢၼ်ယူႇ၊ ၵႃႈတၢၺ်းလွႆႉသေ ၸေႃးလၢင်တၢၺ်ႉ” ၶၢင်းၵေႃႈ လွမ်း ၶၢင်ႇၵၢမ်းၸဝ်ႈထႃႈလၢတ်ႈၶၼ်ႉ လုၼ်ႉလွႆႉၸေႃးလၢင် ၶိုၼ်ႈယိုဝ်ႇၶၢင်ႇၶမ်ႉ သေ လုၵ်ႉၵပ်ႉမိူဝ်းၶၢင်း မိူဝ်းလူး ၸဝ်ႈပူႇလူင် တၢႇပၼ်ႉသ ၸေႃႇၵိႇယဝ်ႉ။

လၼ်တေႃႈ ၽူႇလူင် တၢႇပၼ်ႉသၵျၼ်ၵေႃႈ– သုရိယ်ႉလ။ သွၵ်ႉၵျ။ ပုတ်ႉတ။ လၼ်ႇတေႃး။ သေႃးလီႇ။ ၵုရု။ ယေႃးမ။ ၶိၼ်ႇၶႃႇ တၢယၢမ်း– ယၢမ်းၵၢဝ်ႇသွၼ်ႇၶႄႉပ်ၵမ်းလိၵ်ႉ။ ၵၢၼ်ႇပဵၼ်လိူၼ်လီ၊ ပီထုၼ်း ယၢမ်းတွၼ်း၊ ဝၼ်းလိူၼ်သီႇမူၼ်း ဝၼ်းပုတ်ႉ(ပုတ်ႉတၵျူး) ၶၼၢတ်ႈမွၵ်ႈ [23] ထၶသိတ်ႉထ ၼႄႈ ၶၼၢတ်ႈမွၵ်ႈ [25] ပြၵ်ႉပႃႇပရိူၵ်ႈသုမ်ႇတၼ် ၵၼ်လီထိၼ်ႈတၢင်းလီ၊ ၵၼ်မြၢတ်ႈ သွၼ်ႉတၢင်းမြၢတ်ႈယဝ်ႉၼႄႈ ငၼ်းလူမ်း ယုမ်ႉယွႆႈယူႇယဝ်ႉ။

မွၵ်ႈတွင်း– လိူၼ်သီႇမူၼ်း ဝၼ်းပုတ်ႉ (ပုတ်ႉတၵျူး) ၶႃႉ မွၵ်ႇၵၼ်ဝႃႈ– “[လိူၼ်သီႇ ပုတ်ႉတၵျူး] ၶႃႉ မြၢတ်ႈၶႃႇ” ၶႃႉၼႄႈ–တူဝ်းႁဝ်း ၵွပ်ႈသၢင်ၵေႃႈ ၵမ်ႇႁူႉၶၢင်ႇၵဝ်ႇ။ တီႈၼႃႉမၼ်းပဵၼ် ဝၼ်းၵိူၵ်း ၼိူဝ်းသိူဝ်ယဝ်ႉ။

[ၵ] ဝၼ်းလဝ်ႈပူႇ တၢႇပၼ်ႉသၸေႃႇၵိႇ ၵိပ်းလိၵ်ႉလဝ်ႈ ၼမ်ႈလူင် ပပႃႇဝတီႇ ပဵၼ်လိူၼ်သီႇမူၼ်း၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ။

[ၶ] ဝၼ်းလဝ်ႈပေႃႈ သီႇလပၵ်ႉၶ ၼႄး လဝ်ႈၼမ်ႈ သီႇတ ပၵ်ႉၶ ၵိပ်းလိၵ်ႉ လဝ်ႈထႃႈၶၼ်ႉ ပဵၼ်ဝၼ်းလိူၼ်သီႇ မူၼ်း၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ။

[င] ဝၼ်းၶၢင်း ၵုလထီႇတၢႇ ယိုဝ်ႇမူၺ်းလူး လဝ်ႈပူႇတၢႇ ပၼ်ႉသ ၶႃႉၵေႃႈ ပဵၼ်လိူၼ်သီႇမူၼ်း၊ ဝၼ်းပုတ်ႉ။

ပိုၣ်ရှ. ပဝေ့ၵ်သၤ

လဝ်ၣ်လၢ်းဧၣ်ၤခၣ်ဧခ ပိုင်ပ်ၢ်ခ လံၣ်ဂၤၢ်ရှူပ်.ဍခၣ်ခၢင်းဧလၣ်ရှ္ခ်.လူဝ်း မၤး၊ လိုဝ်ၣ်သ်ၢ်ရှူၣ်.ဝၤၣ်– ‘ခၢင်းဂုလထီၢ်တၤၢ်’။ ပေၤၣ်ဧမၣ်ယူၢ်မှိုင်း–‘‘ခဘိၢ် မၤၢ်တိဂပှူၢ်ရ’’ ပှံၢ်လွင်ၣ်ခမ်.မၤး လၢတ်ၣ်ဧခ ငဝ်ၣ်တေၤၢ်ပၢ်ယဝ်.။

ဩၤၢ်လူင် တၤၢ်ပသ်.သဂေၤၣ် လံၣ်ရှူ.ပိုင်ခ်သေ လင်ၢ်မွဂ်ၢ်ဝၤၣ်–

‘‘လုဂ်ၣ်ယိင်းကူရ်.... ယၢမ်းလီဝ်မ့်းခၢင်း ရှ္တ်ၣ်ထိုင်တခ်းလီယဝ်.– တၢမ်လ့ဲယူၢ်မူခ်ၣ်ဂိခ်ယိုခ်း ယၤၢ်ပေမီးလွင်ၣ်မံၣ်ခ်ီင်သင်’’ ဝၤၣ်ခင်ၢ်ခ်သေ လုပ်ၣ်လင်ပခ်ဍင်း ကဝ်လီင်.ဝံ.ယဝ်.။

လွမ်းလူသ်ၣ်ခိူင်ၣ်လၢင်ၣ်တၢင်းမေၤ လေၤၢ်ဂီၢ်တပ်.ပသီၢ် ခဝ်လဝ်ၣ်ဧလၣ် သင်၊ လွမ်းလူလျ်ၣ် ယုင်းဂၢမ်ၢ်လဝ်ၣ်ယိင်း လဝ်ၣ်လၢ်းတင်းသွင် ထုဂ်ၢ်လံၣ်ပ်ခ ဂူပ်.ပ်ခ်ဂူၣ်ဂခ်ဧလၣ်သင်၊ ယွခ်.လူလျ်ၣ်ပၤၢ်ရမီၢ် မိင်ၣ်ဝခ်းတံးဍဝ်း ထုဂ်ၣ် ဧယၣ်ခိူဝ်း ရှူဝ်ၣ်ရှူင်းခခ်.လှ်။ မိုဝ်.တဘ်း ဝခ်းခိုင်ၣ် ဩၤၢ်လူင် တၤၢ်ပတ်.သ ယၤပခ်တၤ ခၢင်းဂုလထီၢ်တၤၢ် ဍၢ်သၤၢ်ပၢင်ၢ်လ်င်း မုင်ၣ်ယှၤ.ဍခ်မှိုင်းယဝ်. သေ ဝံ.ရှ္ၣ်မှိုခ်ခင်ၢ် လွဂ်ၣ်ခၢပ်ၣ် ပ်ခ်ခၢင်း ခုမ်ၢ်ခူခ်း ဍၢင်ၣ်လီ ယၢင်သီ ဧတ.ဧတ.ယဝ်.။

မှိုဝ်ၣ်ယၢမ်းခင်ၢ်ခခ် ကၤၢ်ယုပၢခ်တူဝ် လဝ်ၣ်လၢ်း ခရပဂ်.ခဧလၣ် လဝ်ၣ်ယိင်းဂုလထီၢ်တၤၢ်ဂေၤၣ် ဍခ်သၤၢ် သ်ခ်လ်ပ်ၣ် ပေၤးထၢခ်ၢ် ဂိုတ်ၢ်ကွဂ်ၢ် ရှူမ်ၣ်တွင်. ပ်ခ်ပီၣ်ခွင်.ဂခ်ဧလၣ် လဝ်ၣ်ပူၢ်လူင် တၤၢ်ပသ်.သ ကဝ်တင်းသွင် သွခ်.မိင်ၣ်ပ်ခ်ရှိုခ်းသေယဝ်.။ သွင်လဝ်ၣ်ပူၢ်ကွဂ်ၢ်ဂေၤၣ် ကဝ်လဝ်ၣ်ပူၢ်ပ်ခ်ရှူမ်ၢ် တီၣ်ပိုင်ၣ်ကိင်သေ ဂၤၢ်ရဝလီင်.လူ လုမ်းလၤး ဂူၣ်မှိုဝ်ၣ်ယဝ်.။

× + ×

ၼိူဝ်းသိူဝ်သၢင်ႇလၢႆး ၵမ်ႇဝၢႆးသေပွၵ်ႈ

တေႃႇႁိူင် ထိုင်ထူၼ်ႈ လဝ်ႈလၢႆး ၼရပၵ်ႉၶ၊ လဝ်ႈၼၢင်းၵုလထီႇတႃႇ ၵိူတ်ႇမီးလုၵ်ႈႁၵ်ႉသၢမ်လၢႆး–

[1] ၵေႇယႃႉပၵ်ႉၶ– သိူဝ်ပိုတ်ႇယႃႉ။

[2] တေႇလပၵ်ႉၶ– သိူဝ်ၵီႈယႃႉ။

[3] သီႇတဝ်ပၵ်ႉၶ– သိူဝ်ၼမ်းယႃႉ။

ၶဝ်လဝ်ႈပီႈၼွင်ႉၼႆႉ လဝ်ႈၼိုင်ႈတင်းလဝ်ႈၼိုင်ႈ ၶၼ်ႈၵၼ်သွင်ၶူပ်ႇပီ၊ ယိူင်ႇမႃးတိုႈတၵ်း ပူႇမွၼ်ႇ ၵွၼ်ႁႅၼ်ႈ လၵ်းလိမ် ၵိမ်ႁၢင်ႈ လၢင်ႈႁူႉ မီးမေႃ၊ လဝ်ႈၼွင်ႉ ၵႃႇယု (12) ၶူပ်ႇ၊ ပီႈၵၢင် (14) ၶူပ်ႇ၊ ပီႈလူင် (16) ၶူပ်ႇ၊ တူၵ်းထိုင် ဝၼ်းၼိုင်ႈ ပီႈၼွင်ႉတင်းသၢမ် တွင်ႈထၢမ် ပေႃႈမေႈဝႃႈ–

"ပေႃႈမေႈ လဝ်ႈတင်းသွင် ၵေႃႈ.... ႁဝ်းၶႃႈၼႆႉ ၽိူဝ်ႉၼိူဝ်းပိၼ် မိဝ်းသင် ? တီႈယူႇႁဝ်းၶႃႈၼႆႉ ႁိူဝ်ၸပႉၵိပ်ႈလူင်ၵိပ်ႈလၢင်၊ ၼင်ႇၵႃႈမိုင်ႈႁၼ် လွႆသွမ်ႇသွမ်ႇပိူင်း မိူင်းၵူၼ်း ၵၼ်ဝႃႈၼၼ်ႉ တၢင်ႇတီႈ ၵမ်ႇမီးယိူင်ႈယဝ်ႉ ၶႃႈႁိူဝ် ?"

လဝ်ႈပေႃႈၼရပၵ်ႉၶၵေႃႈ လၢႆႈၶိၼ်းၵႂၢမ်းလုၵ်ႈလၢႆးတင်းသၢမ် ထၢမ် ၼင်ႇၼႆၸလႆႈ လၢင်ႇမွၵ်ႇဝႃႈ–

"လုၵ်ႈႁၵ်ႉၵူၺ်ႉ.... ၽဝ်ႇပေႃႈၼႆႉလမ်ႉ၊ လဝ်ႈၶိင်းမွၼ်ႇသူ လၢႆႈလိူဝ်ႈ လဝ်ႈႁေႃႈၶမ်းလူင် 'လၼ်ႇတု' ၽွင်းငမ်းမိူင်းပႃႇရႃႇၼသီႇ၊ လဝ်ႈၵွၵ်ႇမွၼ်ႇ လိူဝ်ႈ 'ၼၢင်းလၼ်ႇတိၵႃႇၼီႇ' ယဝ်ႉ။"

"လဝ်ႈၶိင်းလမ်လိူဝ် လဝ်ႈၵွၵ်ႇလမ်လိူဝ်လမ်ႉ၊ လၢႆႈလိူဝ်ႈ 'လဝ်ႈလၼ်ႇတ ၵုမႃႇရၸလႆႈ လဝ်ႈၼၢင်းပပႃႇဝတီႇ' ယဝ်ႉ။"

"လဝ်ႈၶိင်း လဝ်ႈၵွၵ်ႇၵိပ်းလမ်ႉ၊ လၢႆႈလိူဝ်ႈ– 'လဝ်ႈသီႇလပၵ်ႉၶ လဝ်ႈၼၢင်းသီႇတပၵ်ႉၶ" ၸလႆႈ လိူဝ်းၶိၼ်းလင် ပူၼ်ႉမႃး ပႃးလိမ်လွင်ႈပူႇ မွၼ်ႇလဝ်ႈ တႃႇပသ်ႉသၵေႃႇၵီႇ သွၼ်ႉထီႇသွႆႉလပ်း ၵပ်းၵၼ် ပၼ်ႁူႉတီႈ လုၵ်ႈ မဝ်ႇၵိုတ်းယဝ်ႉ။

လဝ်ႈၸမေႈၵုလထီႇတႃႇၵေႃႈ ထူၵ်းၵွၵ်ႇၶၼ်းႁူဝ်ၸၽၢးတေႃးၶမ်းၸလႆႈ ၵၢင်းသိၼ်ပတ်ႉတမျႃး၊ မႃးဝၢင်း ၽဝ်ႇၼႄႈ မွၵ်ႇဝႃႈ တီႇတီႇတွတ်ႈတွတ်ႈ တေႃႇႁွတ်ႈၵႃႈၵဝ်ႇ ၽဝ်ႇလင် တင်းလဝ်ႈ မဝ်ႇႁူင်ႈ မဝ်ႇႁႃႈသေပိူင်ယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ထိုင်တီႈပေႃးမေႈ ၶွတ်ႇယွတ်ႈသႆႇၵႂၢမ်းယဝ်ႉ ၸဝ်ႈပီႈၼေႃႇယပၵ်ႉၶ- သိုဝ်ပိုတ်ႇယွႆႉ လဝ်ႈၶိုၼ်းဝႃႈ–

"တူၼ်ႈၵေႃးလူးလူင် ၸဝ်ႈတင်းသွင် တီႈၶႃႈၵေႃႈ.... ပေႃးပီၼ် ၸိုင်ႉၼႆ ဝၢၼ်ႈမိူင်း ၼမ်ႉလိၼ် ၸဝ်ႈၵွၵ်ႇၸဝ်ႈၶိင်းႁဝ်းၼၼ်ႉ ၶၢတ်ႇၵၢင်ႈ ယၢၼ်ၵႂႃႇယဝ်ႉ။ ၵၢၼ်လႆႈယူႇသဝ်း ႁိမ်းၸမ်ၵေႃႈ ၼမ်ႉလိၼ် ၸဝ်ႈပူႇၸဝ်ႈ ၼၢႆးႁဝ်းၼႆ။ ၸွင်ႇၵမ်ႇလီလႆႈ မိူဝ်းယွၼ်းပူၺ်ႈ ၼူးမိူင်း ၶွင်မွၼ် ၵွၼ်ၵၼ် ၶၢဵၼ်ႈၵေႃႈ ၵေႃႇဝဵင်းယူႇတီႈၶႃႈႁိုဝ် ?"

မိူၼ်ဝႃႈ– [ၵႂၢမ်းၸႂ်ႈ ၵမ်ႇၸၢင်ႈတိုဝ်၊ ၵႂၢမ်းထိုဝ်ႈ မဝ်ႇၸၢင်ႈငိူင်ႉ] ပေႃႈမေႈလႆႈၸႂ်ယဝ်ႉ– ၸွင်ႇပႃးၵၼ် ၵဝ်ၵႂၢမ်းမိူဝ်းလဝ်ႈၼႆ ၸဝ်ႈပူႇမွၼ်ႇ တႃႇပသ်ႉသေ ယွၼ်းၶၢင်း ဝၢင်းၸႂ်ဝႃႈ တေမိူဝ်း မိူင်းဝူင်ႉယဝ်ႉ။

ၶၢဵၼ်ႈၵေႃႈ ၵေႃႇမိူင်း၊ ၵူၺ်းၵမ်ႉယွႆႉ.

ပီႈၼွင်ႉၵၼ် ၸဝ်ႈတင်းသၢမ် ယွၼ်းၵဝ်ၶွင်ယၢၵ်ႇလၵ်းမႆႇ သဵင်ၵေႃႈ ၶမ်းသွင်ပိုင်ယဝ်ႉ။ ၶိုင်ဝႃႈတေမိူဝ်းသႆႇတၢင်း သမ်ႉပဵၼ်ယုမ်းၶိူဝ်းလွႆႈတၼ်– ပႆႇသမ်ႉမဝ်ႇတွၼ်ႉလႆႈႁၼ် ငၼ်းယၢပ်ႇၵၼ်ဝႆႉယဝ်ႉ။ ၸၢင်ႇၼႆႉ ၸဝ်ႈပေႃႈ ၼရပၵ်ႉၶ လႆႈႁူႉၵေႃႈမွၵ်ႇဝႃႈ–

"လုၵ်ႈႁၵ်ႉၵူၺ်ႉ.... ယႃႇထႃႈမႆႈၸႂ် ပေႃႈတၵ်း မိူဝ်းသူင်ႇၵွႆး.... ပိုင်ၼိုင်ႈၵေႃႈ လုၵ်ႈၵဝ်ပီႈၼွင်ႉယင်းလီၵ်ႉ။ သွင်ပိုင် မဝ်ႇတွၼ်ႉႁူႉၵၼ်ႁၼ်ၸႂ် ပူႇၵပ်းၼၢႆး– လၢႆးမၼ်းတေမီးၸိုင်ႉႁိုဝ်၊ ၶပေႃႈမဝ်ႇလိုမ်းၸႂ်"

ဝႃႈၼႆယဝ်ႉၵေႃႈ လိူၵ်ႈၵဝ်လိုၼ်ထုၵ်ႇဝၼ်းလီ ပီထုၵ်ႇယၢမ်းၸႂ်ႈသေ ၸဝ်ႈပေႃႈ ၼရပၵ်ႉၶယၢၼ်ႇၵဝ်တူဝ်ၸဝ်ႈႁိတ်းပီၼ် 'သိုဝ်ၶၢဝ်' ယၢဝ်းယဵတ်ႇ ၵိုင်ႇတၢၼ်ႇပီႈၼွင်ႉတင်းသၢမ် ၶီလူမ် ၸူမ်းသိုဝ်းၼၼ်ႉ– ၸဝ်ႈၼေႃႇယပၵ်ႉၶ ယူႇယႂ်ႇၼႂ်း။ တေႃႇၸပၵ်ႉၶ ယူႇၵၢင်။ သီႇတပၵ်ႉၶ လူပ်းလင်- ၼင်ႈသိူမ်း ပီၼ်ယိူဝ် ၼိုဝ်သၼ်လင်ပေႃႈ ပေႃးၸေႃးသွၼ်းဝႆႉၵႂႃႇယဝ်ႉ။

သိူဝ်ယဵၼ်း။ သိူဝ်ယဵၼ်းပဵၼ်ၵူၼ်း၊ ၵူၼ်းယဵၼ်းပဵၼ်သိူဝ် (သမန်းကျား) ၼႆယဝ်ႉ။ ၵၼ်ႁဵတ်းပဵၼ်လႆႈလိူင်ႉၼႆ တၢမ်လူၺ်ႈ ၶိူဝ်းယႃႈ ၵႃပ်ႇ မဝ်ႇၼၼ်ၼ ယႃသမ်း၊ ပေႃးၼိူဝ်ႉလိူတ်ႈၵႃပ်ႇယဝ်ႉ ၵတ်ႉၵႅင်ႈ ၵတ်ႉလဵဝ်းၵႅႆးၵမ်ႇၵႃး- ပႃးထိင်ႈ ယၢၼ်ႇႁၢင်ႈ လၢင်ႈပဵၼ်သိူဝ်ၼႆယဝ်ႉ။

မၢင်ပွၵ်ႈ လႆႈႁၼ်ပိူၼ်ႈတမ်ႈၵွၵ်ႇမႃး ၼွင်းလိၵ်ႈ "ၶၢဝ်ႇ၊ ၵျႃႇၼေႇ၊ မဵၵ်ႉၵလိၼ်း" ၵူၼ်းတၢင်ႇၶိူဝ်းၶဝ် မွၵ်ႇၼေလွင်ႈ သိူဝ်ယဵၼ်းၼႆႉယူႇယဝ်ႉ။ ၶိူဝ်းယႃသိူဝ်ယဵၼ်း ယႃၵႃပ်ႇ ယႃသမ်းၼႆႉ ၼွင်းၶိူဝ်းတႆးႁဝ်း ၵႆႉမီးယူႇၵူႈတီႈ။ တႆးၼွင်းမိူင်း ယၢင်းဢိူၵ်ႇ ၵိူင်ႇ 'ယႃၵၢင်ႇ'ၼၼ်ႉ ယၢမ်းလဵဝ်ယင်းမီးယူႇ။

ယႃသိူဝ်ယဵၼ်းၼႆႉ ပဵၼ်ယႃၵိုၵ်းၶိူဝ်းတႆးႁဝ်း ၵၼ်လဝ်ႈ ပူႇလူင် တႃႇပႆႉသ ၸေႃႇၵီႇ ႁဵတ်းဝႆႉပၼ် ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။ သင်တၵ်းၶႆႈလူၺ်ႈ သိူၵ်ႈပိုၼ်းၵၼ်ၼႆႉ တၵ်းပွႆး ယိုတ်ႈယၢဝ်း ၶၢဝ်းႁၢင်ႇၵႂႃႇထိင်ႈယူႇယဝ်ႉ။

[ၽူႈတမ်ႈလိၵ်ႈ]

ပေႃးၵၼ် ႁၢင်ႈႁၢၼ်း တမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉ လဝ်ႈပေႃႈ ၼေရပၵ်ႉၶၵေႃႈ ႁုပ်ႈသီႇလိၼ် ဝၼ်မဝ်၊ မဝ်ႇႁိူင်မိူဝ်းထိုင် ၼွင်းဝိင်း ၸေႃၶမ်းလူင် မိူင်း"ၼတီႇ မႃႇတီၵပူႇရ"ယဝ်ႉ။

လင်ႇၼၼ်ႉ လဝ်ႈပေႃႈ ၶိုၼ်းယၢၼ်ႇ ပဵၼ်ၵူၼ်းယဝ်ႉသေ ယႃၵဝ် လုၵ်ႈထၢႆးလဝ်ႈၶဝ်ႈၼွင်းဝၢင်းၸေႃ မွၵ်ႇလၢတ်ႈဝႃႈ-

"လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ပီႈၼွင်ႉၼႆႉ ယွၼ်းလႆႈ ဝႆႈၵုင်ႇလူမ်းမုၼ် လဝ်ႈၶုၼ်လူင် ၼေႈ ပွႆႇမိူဝ်းလူးလီလူၺ်ႈ" ဝႃႈၼႆသေ ၼၵႇယၵ်းတူၵေႃႈ ပွႆႇၶိုၼ်ႈမိူဝ်းၼတႃႉ ယဝ်ႉ။ မိူဝ်ႈၼင်ႇၼၼ် လဝ်ႈၼေရပၵ်ႉၶ ႁၢႆႈတူဝ်ယဝ်ႉ ၶဝ်ႈမိူဝ်းၼွင်းၸေႃ ပွင်ႉလူ ပွင်ႉတူလုၺ်းထွမ်ႇငိၼ်း ပိူင်ပဵၼ် လုၵ်ႈလဝ်ႈတၢင်းသၢမ်ယူႇယဝ်ႉ။

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ပေႃးဝႃႈပီႈၼွင်ႉသၢမ်ၵေႃႉၶဝ်ႈထိုင် တမ်ႈၵေႃႉၸေႃႈၶမ်းလူင် ၵုၵ်ႇ ပတရႃႇလယဝ်ႉ တၵ်ႉၼႆႈလႅင်ႈၵႃႇရဝ လီပိၼ်ယိၼ်ၵွႆႇလီငၢမ်း ယၢမ်းၼၼ်– လွင်ႇထုၵ်ႇၵေႃ ၼိၼ်းႁူဝ်ၽႃး တေႃးၶမ်း တၢင်းၵႂၢင်းသိင် ပၢတ်ႉတမျႃး တၢင်ႇၽၼ်ၽလႈလၵ်ႈဝႃႈ–

“ႁဝ်းၶႃႈ ပီႈၼွင်ႉ တၢင်းသၢမ် ပိၼ်လုၵ်ႈထႆးၵေႃႉၽမႈ ၵုလထိႇတႃႇ ၽလႈ ပိၼ်လၢၼ်ၵေႃႉပူႇ ၵေႃႉၼႆးႁဝ်း၊ ႁဝ်းၶႃႈပီႈၼွင်ႉမႃးယွၼ်းၵမ်ႉလႆႇ ၶူဝ်းၶွင် ၼမ်ႉလိၼ် ပုၼ်ႈပၢင်ႈ ၶႃၵ်ႈၸေႈ ၽတႇမိူင်းၵေႃႈ”

ၵေႃႉၸေႃႈၶမ်းလူင်ၵေႃႈ ယိပ်းၵေႃ ၶူဝ်းၶွင် သွင်ၵၼ်ၼၼ်ႉယဝ်ႉ– လွပ်ႇလၢမ်းထၢမ်လူ ထဝ်ႇၵႃမ်း လၢမ်းတူလ်း ငဝ်ႈတေႃႇပႃႈ လႃႈပိုင် ပိၼ်တီႈ လီတႃႇမႃးၵွႆႇယူႇၽလႈ လွင်ႇတၵ်း ႁူမ်ႁူမ်လူမ်းလူမ်း လိင်ႉလူမ်ႈလူႁၼ် ႁိတ်း ပၼ်ၵွပ်ႈၵူႇ တီႈယူႇတီႈၼွၼ်းယဝ်ႉ၊ လွမ်းၵၼ် လူဝ်ႇလႆႈၵမ်ႉလႆႇ ၶမ်ႉလိၼ် ၵေႃႈ ‘တေပၼ်ယူႇ’ ၼႆၽလႈ သိမ်းၵႂၢမ်းၽၢတ်ႇယၢၼ်ၵၼ်သေယဝ်ႉ။

ထိုင်မႃးယၢမ်းၼွၼ်းၵၢင်ၶိုၼ်း ၶုၼ်လူင်သွင်ၵေႃႉပူႇၵွၵ်ႇ ၵုပ်ႇၵၼ် ၼွၵ်ႉၽႃႈ လိူဝ်ႉၼင်ႇဝႃႈ– တေလိၵ်ႈၽၽပၼ် ၶမ်ႉလိၼ် တီႈလၢၼ်ၵွၼ်ႇ မႃးမွႆႇၼၼ်ႉၼႆၽလႈ မေးလဝ်ၶုၼ်လူင်ႈၶိုၼ်းလၢတ်ႈဝႃႈ–

“ၵေႃႉၵူၺ်ႉ.... ယွၼ်ႉလူၺ်ႈ လွင်ႈၼႆႉ ယႃႇပေႁိပ်ႈၼိတ်ႈဝဵၼ်ၶၼ် ၼႄႇၽိဝ်၊ ၶူဝ်းၶွင်သွင်ပိုင်ၼႆႉ ပိၼ်ၶွင်ႁဝ်းၽတ. လိုင်လွႆႈယူႇ၊ ၶိုင်ၶျႃႇ ၼၢင်းယိင်း တမွတ်ႇၵွၼ်ႇ ၵေႃႉလိဝ် ပိုၼ်ႈၵႃႇ ၶႃႈတႃႇယဝ်ႉ ၵဝ်မႃးၽၼ ႁဝ်းၵေႃႈ ပိၼ်လႆႈၵိုဝ်ႈ.... လုၵ်ႈၵွၼ်ႇလိုဝ်ႉၼႆ ၼင်ႇႁူႉဝႃႈ တၵ်းပိၼ် လုၵ်ႈ ၽွႆႇ လၢၼ်ၽွႆႇ ႁိုဝ်တေႁူႉလႆႈ” ဝႃႈၼႆသေ ယိၼ်ၼၼ်းၵၼ်ၵႃႇယဝ်ႉ။

ယၢမ်းၽွင်းပူႇၵွၵ်ႇ ၵုပ်ႇ ၵၼ်လိုဝ်ႉၼႆ ၵေႃႉၼရပၵ်ႉၶ ႁႆႈတူဝ်မိူဝ်းယူႇ ႁူဝ်ၼွၼ်း လွမ်ႉငိၼ်းႁူႉသိင်ႈယဝ်ႉ။ ထိုင်မိူဝ်ႈမိူင်းလိင်းၵၢင်ၶိုၼ် ၵေႃႉၶုၼ်လူင် ႁွင်ႉၵဝ်လၢၼ်ၵွၼ်ႇ တၢင်းသၢမ်မႃးၶိုၼ်း ၶိုၼ်ၵႂၢမ်းဝႃႈ–

“လၢၼ်တင်းသၢမ်ၵူဝ်ႉ.... ၵၼ်ပူႇ လၢတ်ႈၵႂႃႇဝႃႈ– တေပၼ်
ၸမ်ႉလိၼ်ၵိၼ်မိူင်းၸၼ်ႉပႆႇလူင်ႈ၊ မိူဝ်ႈလိဝ်လၢၼ်ၵဝ် တိုၵ်ႉလီၵႂၢမ်ႉယဝ်းၵႂၢၼ်ႇ၊
မိူဝ်ႈလႂ်ယႂ်ႇယဝ်ႉၵွင်ႇၶိုၼ်းမႃးထိုင်ႈတႃႉ၊ မဝ်ႇၵိူင် ပူႇတေပၼ်ယူႇ”

မိူဝ်ႈၸၢင်ႇၸၼ် ထဝ်ႈၸဝ်ႈပၵ်ႉၶ ယၢၼ်ႇၸိူဝ်း သိူဝ်ၶၢဝ်လူင် ၶဝ်ႈမႃး
ၸႃႈႁိူဝ်ႊ ႁူင်ႉသိင်ၶၢင်းမေႃး ၶုတ်ႇမၢၼ် ယႂ်းပဵၼ်ႈ ၵဝ်ႁၢင်မၼ်းယတ်ႉ
သဝ်ႁိူဝ်ႊ ပႄႃးထၢၼ်ႇတေႁၵ်ႉလိဝ်ၼလႈ ထွင်ႇမွၵ်ႇဝႃႈ–

“ၶုၼ်ထဝ်ႈၸဝ်ႉ ၵမ်ႇမီးၵတိသၸ်ထႃႇ၊ လၢတ်ႈၸိုင်ႈယဝ်ႉ လၢတ်ႈ
သွင် ပွင်ၵူတ်ႉ ၵဝ်ၵႂၢမ်းၽူႈယိင်း ပဵၼ်ယႂ်ႇ၊ ၶမ်းဝႃး သွင်ၶိူဝ် လၢတ်ႈၵၼ်
လိူဝ်ႉႁိူဝ် ၵဝ်ႁူႉထွမ်းသိင်ႈယဝ်ႉ။ တေၶိုင်လီၼ် လုၵ်ႈၵႂၢၼ်ႇၸဝ်ႉ ၵမ်ႇလႆႈ၊
ထင်ႇၸဝ်ႉ ၵမ်းလိဝ်– ပၼ်ၵေႃႈလၢတ်ႈ ၵမ်ႇပၼ်ၵေႃႈလၢတ်ႈတႃႉ။ သင်
ၵမ်ႇပၼ်ထမ်ႉ– ၵဝ်တၵ်းၵိၼ်သူ မူၺ်ႉသိင်ႈတင်းႁိူဝ်ၵႂၢၼ်ႇ”

ထင်ႇၸဝ်ႉၶုၼ်လူင်ၵေႃႈ ငိၼ်းၵူဝ်ၸႄ၊ ယိဝ်ႈပေႃးလၼ်သႂ်ႇၵူၼ်ၼလႈ
ထင်ႇၶိုၼ်းလၢတ်ႈဝႃႈ–

“ၵဝ်ၶႃႈ လၢတ်ႈၽိတ်းၵႂႃႇယဝ်ႉ.... ယွၼ်းတွင်းပၢၼ်ႇ သေၵမ်း၊
တၵ်းပၼ်လူၺ်ႈ လီယူႇ” ဝႃႈၸၢင်ႇၸဝ်ႉၼလႈ ထဝ်ႈၸရပၵ်ႉၶၵေႃႈ ဝၼ်တူၵ်း
ထၢၼ်းႁိူဝ်သေ ႁႃတူဝ်ၵႂႃႇယဝ်ႉ။

ၵမ်းၸဝ်ႉ ၵမ်ႇပၼ်ၼတႃႉ ၵမ်ႇထၢင်ႈယဝ်ႉ။ ၵူၺ်းသမ်ႉ ပၼ်ယူႇၼလႈ
ယႃႇႁႂ်ႈလႆႈၸဝ်ႉ လီၶႆႈထိုၼ်ထိူင်ႉႁိူဝ် ? ၶုၼ်လူင် ယိၼ်သိင် ဝူၼ်ႉယူႇထူဝ်ႈၸိုင်ႈ။
“ၵဝ်မၢၵ်ႇႁိၼ် ပိၼ်ၶွင်ၼတႃႉ၊ ၵဝ်ၼပႃႉ ႁိတ်းတူဝ်ၵႂၢၼ်း၊ လႆးၸဝ်ႉ မိဝ်းပိၼ်
ၵမ်ႇလႆႈ” ဝူၼ်ႉလႆႈၸၢင်ႇၸဝ်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၶုၼ်လူင်ထွင်ႇၵဝ် ႁၢင်ႈႁိၼ်ၵိုၵ်းႁိူဝ်
မီးဝႆႉ ထိမ်မိူဝ်ႈလႂ်ၸၢၼ်ႉ သၢမ်မိဝ်း– ထိုၵ်ႇပၼ် လၢၼ်သၢမ်ၵေႃႉၼလႈ....
ပူင်ၵႂၢမ်းဝႃႈ–

“1– ထဝ်ႈလၢၼ် ထေႇယပၵ်ႉၶ သိူဝ်ပုတ်ႇႁႃႉ ၵေႃႉယႂ်ႇယဝ်ႉၼလႈ
ထဝ်ႈၵဝ်မိတ်ႈၸဝ်ႉ– ပိၼ်တီႈမႃႇ တီႈတွင်း၊ ႁွင်းယၢမ်း ႁွတ်ႈၽဵဝ် ႁိင်းလႂ်
ၵမ်ႇဝႃႈ– ၵႃႈၸၢင်ႇၵၢင်ၼႂ်မီး ၵဝ်မိတ်ႈၸဝ်ႉ ထိုၵ်ႇထူဝ်ႁၼ်းတိင်း ၽႃႇလီ
မိူၼ်ပၵ်ႉၵတိ မိတ်ႈလိၵ်း တင်းလႆႈယဝ်ႉ– ထိုၵ်ႇလတ်း တတ်းၵဝ်ၸမ်ႉလိၼ်
သေ ၼတေႇမိူင်း တင်ႈဝိင်း ႁိင်းၶၢၼ်ႉတႃႉ။”

ပိုၼ်ႉႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

“2– ပုၼ်ႈတႃႇလၢၼ်လဝ်ႈ တေႇလပၵ်ႉၶ သမ်ႉ ပိူဝ်ႈဝႃႈ ပၢၼ်တူဝ် သူင်လူၺ်ႈ လွင်ႈမူၼ်ႈတၢင်းၵျေႃႇလႄႈ ၵဝ်ၵွင်ၼႆႉ မိူဝ်းတႃႉ၊ ၵွင်ႁႆႇ ၵမ်ႇ တူမ်းၼင်၊ လင်တီႈလုၺ် ၶၢၵ်ႈလႄႈ ထေႇဝိင်း ႁိင်းၼၼ်ႉတႃႉ။”

“3– လဝ်ႈလၢၼ်သီႇတပၵ်ႉၶလမ်ႉ ပိူဝ်ႈၵၼ်တိူၵ်ႉလိၵ်ႉယင်းၵွၼ်ႇ ယွင်းသူင်တၢင်းလီၼ်ႈ ၵဝ်ၼူၵ်ႉယၢင်း ႁိၼ်ၶၢဝ်ၼႆႉ မိူဝ်းတႃႉ၊ ယၢမ်းမိူဝ်ႈ ၼူၵ်ႉႁိၼ် မိၼ်လႆႈမိူဝ်ႈလုၺ်ၵေႃႈ ၵေႃႇလႄႈထေႇမိူင်းတီႈၼၼ်ႈတႃႉ။ ၵဝ်ၼႆႉ မိူဝ်းၼႄႈ ႁူႈၵၼ်လၢၼ်လဝ်ႈ ယူႇလီမီးယုင်း တုင်းၵဝ်ၵုမ်းပွၼ်း ပူႇတင်း ၼႆႈၶိုၼ်းမိူဝ်း မွၵ်ႇလိင်း လိင်ႈပၼ်မေႈလဝ်ႈတင်းသၢမ်တႃႉ။” ပီႈၼွင်ႉတင်း သၢမ်ၵေႃႈ ၶုပ်ႉႁူဝ်ၵူဝ်မုၼ် ၵၼ်ႇတေႃးသေယဝ်ႉ ယၢတ်ႇယၢၼ် လူင်းၵျႃ မႃးယဝ်ႉ။

ပေႃးပီႈၼွင်ႉ သၢမ်လဝ်ႈ ပူၼ်ႉဝၢင်းၵျႃယဝ်ႉ– လဝ်ႈပေႃႈၼရပၵ်ႉၶ ယႃၵဝ်လုၵ်ႈၵွၼ်ႇ ၵွၵ်ႇဝိင်းယၢဝ် လၼ်တိူၼ်ႇသေ ယၢၼ်ႇႁၢင်ႈ ပိၼ်သိူဝ်– လိူင်ႉၼင်ႇၵမ်းၵွၼ်၊ ႁုပ်ႈသႆၢလိၼ်ဝၼ်လရူဝ်ႇ ႁွတ်ႈၶိုၼ်းထမ်ႈ လဝ်ႈပူႇလူင် ၸၢႈၸမ်ႈဝႆႉယဝ်ႉ။ လွင်ႈလႆၢး လႆၢပိူင်ၶိုၼ်းၶူၼ်ႉၶႆႈၼၶလဝ်ႈပူႇ ထူၵ်းၵွၵ်ႇ ၼၶႁိူၵ်ႈ တင်းၵၼ်လႆႈမႃး– မိတ်ႈ၊ ၵွင်၊ ၼူၵ်ႉယၢင်း။ ၶိူင်ႈၵၼ် ႁိူၵ်ႈပိၼ် ၼီမိတ်ႈၶၢၵ်ႈလႄႈ ထေႇမိူင်းၼၼ်ႉလႄႈ လဝ်ႈပူႇလူင်တႃႇပသ်ႉသၵျေႃႇၵီႇ ငၼ်းလီငၼ်းလူမ်း ပိူဝ်ႈမၼ်းၶဝ်ႈပိၼ် ၵထိၵရမင်ႇၵလႃႇ သိူဝ်းသႃႇမိူဝ်းႁိူင် ႁၼ်ထိုင် လွင်ႈၵၼ် တၵ်းလႆႈ ၶၢၵ်ႈလႄႈ ယေႈၶိူဝ်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပီႈၼွင်ႉသၢမ်လဝ်ႈ ႁိၼ်းၵဝ် တၢင်းမေႃၵူႈလွင်ႈ တီႈလဝ်ႈပူႇလူင် တႃႇပသ်ႉသ လႆၢပီ ၼီႈၶူပ်ႇ တိမ်ထူၼ်ႈယဝ်ႉ– လဝ်ႈပီႈလူင် ထေႇယပၵ်ႉၶ ယွၼ်းၶုင်ႉတီႈလဝ်ႈပေႃႈ လဝ်ႈမေႈလႄႈ လဝ်ႈပူႇသေ ပႃးၵဝ် မင်ႇၵလႃႇ မိတ်ႈႁိၼ် ၵွၵ်ႇမႃးၼႄႈမိူင်း တၢင်းတူၵ်း၊ လူင်းယိူင်ဝ်တိၼ်လွႆမိူင်း တၼ်းႁိင်း ပၢင်ႇပိင်း လိမ်ႈၼမ်ႉလိၼ်လီတီႈၼိူင်ႈ၊ ယွင်းယၢမ်း ၶၢမ်ႈၼမ်ႉယိူၼ်ၵၢင်ၼၵ်း မိတ်ႈႁိၼ်ၶတ်းၵိူၼ် ဝႆႉၼၼ်ႉ သွၼ်ႇတူၵ်းၼမ်ႉၵူႇ တၢဝ်းၵဝ်လႆႈ ၶိုၼ်းမႃး

ယဵၼ်းပဵၼ်ပၵ်ႉၵတိ မိတ်ႈလိၵ်ႈတႄႉတႄႉ။ တေႃႇယၢမ်းလဵဝ် ဢမ်ႇမႄႈၼႆႉ လႆႈထိုင်ႈ "ဢမ်ႇမိတ်ႈ" လုၵ်ႉတၢင်းၵွၵ်ႇ လႆႈလူင်းတၢင်းတူၵ်း၊ ၶဵပ်ႇလဵၼ် ဝဵင်းမိူင်းမိတ်ႈ လူင်းပွင်ႇမႄႈဢမ်ႇၵဵဝ်ယဝ်ႉ။

ဝဵင်းမိူင်းမိတ်ႈလမ်ႉ– ၽၢႆႇလၢၼ်း မီးဢမ်ႇမွင်း၊ ၽၢႆႇႁွင်ႇ မီးဢမ်ႇမိတ်ႈ၊ လႆႈလူင်း ၶွပ်ႈၵၼ် ႁၢင်ဝဵင်း တၢင်းတူၵ်း။ ဝဵင်းသမ်ႉၶီႇဝႆႉ ၶိုင်းၵၢင် မႄႈဢမ်ႇ၊ ၶူးဝဵင်းမီးသွင်လၼ်ႉ၊ လၼ်ႉၶိုင်းဝႃႈ ၶူးၶွႆႉ။ လၼ်ႉၶွၵ်ႈဝႃႈ ၶူးလူင်။ တူင်ႈဢေးၶဵပ်ႇလဵၼ်ဝဵင်းၵူႈၽၢႆႇ၊ ပဵၼ်မိူင်းၶဝ်ႈ လီဢမ်ႇလီ၊ ႁေႃႇသီႇ ၵုတုႁွၼ်ႉမႆႈ။ တၢင်းသုင် ဢေႈလိၼ် မီး–666 ထတ်း။ ထိုဝ်ႈလဝ်ႈလွမ် မိူင်းမိတ်ႈ ပဵၼ်ထိုဝ်ႈသူဝ် သိုပ်ႇၵၼ် လူင်းမႃးၵွႆးၵွႆးၼေႈ လွင်ႇမႃးပုတ်ႈလၢႆး ၵၼ် မီး (27) လူဝ်ႈ မႃးသုတ်းလၢႆး ဝၢႆးဝွတ်ႈ ႁွတ်ႈတီႈပၢၼ် "လဝ်ႈၶုၼ်ၶဵဝ်" ပူတ်းၵႃႇဢေႇပၼ်မၢၼ်ႈ မိူဝ်ႈပီၶရိတ်ႈ– 1959။ လိူၼ်ၵေႃႇပိူလ်ႇ (24) ဝၼ်း ဢၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

\+ \+ \+

ဝၢႆးလဝ်ႈပီႈ ၼေႇယပၵ်ႉၶ ၵွၵ်ႇယဝ်ႉ– လဝ်ႈဢွင်ႉ တေႇလပၵ်ႉၶ သိူဝ်ၵီႈၽွၼ်ႉၵေႃႈ ယွၼ်းၶၢင်ႉ ပႃႈမႄႈၼေႈ လဝ်ႈပူႇသေ သွၼ်ႉလွႆးႁွႆး လဝ်ႈပီႈပႃးႁွင် ႁဵတ်းမၢင်ႇၵလႃႇ ၶႅမ်ႇမိတ်ႈသေ ၵွၵ်ႇၶၢဝ်းတၢင်းထဵင်ႈယဝ်ႉ။ လဝ်ႈၼႆႉၵေႃႈ ပႃးလူင်းပူၼ်ႉတူၼ်းလွႆမိူင်းတႆး ၽဵဝ်မိူဝ်းယင်ႇၼႄးမႄႈဢမ်ႇ ၵဵဝ် တီႈၶိုင်ႈဢၼ်ႉ– လဝ်ႈလၢႆး ပူတ်းၶူဝ်း ဝၢင်းႁွင်ဝႆႉၶူဝ် ႁၢတ်ႇသၢႆးသေ လူင်းၵႃႇပ်ႇဢမ်ႇယူႇ၊ မိူဝ်ႈယွင်း ဢင်ႇဢၼ် တင်းၵေႃႈ သီႇဢေႈ သီႇၽၢႆႇ လႆႈငၼ်းသဵင်ႁွင်–လဵၵ်ႉ ယွႆႇ ၵူၼ်မေႃးဝႆႉၼေႈ လဝ်ႈလၢႆးၶိုၼ်ႈမႃးၶုင်ႈၶူဝ်း လႆႈႁၼ်ႁွင်ႁၼ်လဝ်ႈဢၼ်ႉၵေႃႈ ပဵၼ်ႁွင်ၼႄႉ ၼႆယဝ်ႉ။

လွမ်းၵဝ်မၢင်ႇၵလႃႇ ၶႅမ်ႇမိတ်ႈသေ တႃႈဢမ်ႇတီႈၼႆႈလွင်ႇသႂ် ထိုဝ်ႈဝႃႈ– "တႃႈႁွင်" ၼႆသေ ၽၢႆႇမၢၼ်ႈႁွင်ႉ– "တႁွင်း" ၼႆယဝ်ႉ။ လဝ်ႈလၢႆးၵေႃႈ ၵိုတ်းယင်ႉတီႈၼႆႈၼေႈ ၶၢၵ်ႈတေႈၼေႃႇဝဵင်း ပဵၼ် "ဝဵင်းတႁွင်း" ထိုင်ပၸ်ႉလု ပၢၼ်ႇ ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။ ဝၢႆးလိုၼ်းႁိူင်ထူၼ်ႈ ႁူၵ်းလူဝ်ႈပၢၼ်ၶုၼ် သိုပ်ႇ ပုတ်ႈတႅၼ်းၵၼ် လွင်ႇၶိုၼ်းမိူဝ်း ၼေႃႇထိူင်ႈ– "မိူင်းႁွင်" ပဵၼ် "မိူင်းႁွင်း" ယၢမ်းလဵဝ်ၼႆႉယဝ်ႉ။

× \+ ×

ၵမ်းလိၼ်းသုတ်း– ထဝ်ႈထၢႆး သီ,တပၵ်ႉၶ= သိူဝ်ငမ်းယွႃႉ. သမ်ႉ ယွၼ်းၶၢင်ႉ ပေႈမႈလႈထဝ်ႈပူ, တီႈၵုၼ်လူင်သေပႃး ၵဝ်ၵျွၼ် ႁွင်ႉ– ၼွၵ်ႉယၢင်းၼၼ်ႉ မႃးဢတ,တင်ႈ "မိူင်းၵႃယၢင်း"ယဝ်ႉ။

ၵႃထမ်ႉ– (1) ၵႃဢၵ။ (2) ၵႃလမ်။ (3) ၵႃၶႃပ်,။ (4) ၵႃထၢႆး။ (5) ၵႃယၢင်း။ (6) ၵႃလမ်။

(1) ၵႃၶူဝ်,– ၵႃၵိုဝ်ႈ= ၵႃဢၵ။
(2) ၵႃဝဝ်း= ၼွၵ်ႉၶဝ်ႈၷႃဝ်ႉ။
(3) ၵႃၶႃပ်,– ပဵၼ်ၵႃသွမ်, ၵႄႉယူ,တူဝ်လဵဝ်ၵွႆး။
(4) ၵႃထၢႆး– ၶေႃးယၢဝ်း လမ်တင်းတူဝ် မေႃလမ်ၵိၼ်ပႃ။
(5) ၵႃယၢင်း– ပဵၼ်ၵႃၶႃဝ်= ႁွင်ႉ ၼွၵ်ႉယၢင်း။
(6) ၵႃလမ်– ပဵၼ်ၵႃၵၼ် ၵွၼ်ၵၼ် ၷူထၢၵ်းၼမ်ၼမ်ၼႄႉယဝ်ႉ။

မႄႈတွင်း။ မိူင်းယၢင်း ယၢမ်းလဵဝ်၊ မိူဝ်ႈၵွၼ်, ႁွင်ႉ မိူင်းၵႃယၢင်းယဝ်ႉ။

× × ×

သၶၼ်လွႆ မိူင်းဝ

ဝၢႆးသေ ထဝ်လုၵ်ႈတင်းသၢမ် ဢတ,လိုင်ႈ သၢမ်မိူင်းယဝ်ႉ. ထဝ်ႈၵူႈ ၼရပၵ်ႉၶဢလႈထဝ်ႈဢမႈၵုလထိတႃ, ၶိုၼ်ႈမိူဝ်းသၶၼ်လွႆၻၢင်းၵွၵ်, ၵေႃ,သၢင်ႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်း၊ ပိူဝ်ႈဝႃႈ သွင်ထဝ်ႈပူ,ၵွၵ်, လုၵ်ႉၼူင်းၵုၼ်ၵၢင်ၼမ်ႉ. ၶိုၼ်ႈမိူဝ်း ၼၼ်ႉ. ႁူႈပဵၼ်တီႈမႄႈတွင်း– ၵဝ် (ၵၢင်)+ ပိူဝ်ႈပဵၼ် ၶိူဝ်းသိူဝ် မဝ်,ႁူႈၷႃႈ ၵဝ် (သိူဝ်) ၷၢမ်းသွင်ၶေႃႈၼႂ်ႉ ၵဝ်မႃးႁွမ်းၵၼ် (ၵၢင် + သိူဝ်= ၵၢင်သိူဝ်) ၷိုင်မႃး ယၢမ်းလဵဝ်ႁွင်ႉ–"ၵၢင်းသိူဝ်" ဢလႈ ထိုဝ်ႈယွႆ,ၵိုတ်းဝႆႉ. ပဵၼ်ပေႃႈဢမႈ လိၵ်ႈလၢႆးၶိူဝ်းတၢႆးၷဝ်းၵူႈၵေႃႉ. ၵဝ်ၵုင်, ၵဝ်မုၼ် တေႃ,ထိုင်ယၢမ်းလဵဝ်ၼႂ်ႉ. (ၶူးမေႃလူင် ထဝ်ႈၵၢင်းသိူဝ်) မဝ်,ထၢင်ႈ မွတ်,ဝၢႆး ၷႃႈလႆႈ ၵိုၵ်းၵမ်,ၻႃ, ယူ,ယဝ်ႉ။

ၸဝ်ႈပူႇလူင် တႃႇပႆႉသၸေႃႇၵီႇၸမ်ႉ–ပြႃႇသုတ်းဝႆး လႆးတၢမ်း တၼပးပုတ်ႈ၊ ၶိူဝ်းၵမ်ႇၶႆႇ သႆၢၵမ်ႇၶၢတ်ႇ။ လေႃးၵဝေႃးႁႃႇရ [ႁွင်ႉ] ဝိလ်လႃႇယူဝ်းယႃႇ မႁႃႇပၼ်ႇလႃႇ။ ၵၢမ်းမၢၼ်ႈ ႁွင်ႉ(ၵုၼ်လူင်ၽူဝ်းတေႃႇ) ၼိူင်းၵိူင်းဝိလ်လႃႇတင်းလႆၢၶဝ် ၼပ်ႉထိုဝ် တိူင်ႇႁႃၵုင်ႇမုၼ် တႃႇသေႇယဝ်ႉ။ လွင်ႈၼႆႉတႆးႁဝ်းတင်းၼမ်ပႆႇႁူထိုင်၊ ပေႃးၼတႇပၢင်လၢတ်ႇယႃႈ သမ်းၵၢင်း တွၵ်ႇလၢၵ်ႈယင်သိူင်လိူဝ်။ ၼတႇပၢင်ၶၼ်ႉ ပၢင်လိူင်း သွၼ်လႆးလိူဝ်။ ၶိုၼ်ႈ သူႇရႆႉသတီႇႁၼ်းမေႃလိူဝ် လႆႈႁဵတ်းၽိူၼ်ၶူးတႃႇၸဝ်ႈပူႇလူင်မႁႃပၼ်ႇလႃႇ ၽိူၼ်ၼိုင်ႈၼေႃႈၵၢဝ်ႇပႃးယူႇယဝ်ႉ။ ပေႃးယင်း သီႇလ သႅလ်ႉလႃႇ သမႃႇထိ တိမ်ထူၼ်ႈၸမ်ႉ- ၽိူမ်ဝ်ႇဝႃႈႁၼ်းၽိူၼ်ၶူး လူႇတၢၼ်း ၶဝ်ႈၵထိတ်ႉထၢၼ်ႇ သေ ယွၼ်းထူပ်းတူဝ်မၼ်းၸဝ်ႈၵေႃႈလႆႈယူႇၼႆႉ ပဵၼ်တူဝ်ထူပ်းယဝ်ႉ။

လုင်းၶုၼ်မႁႃႇ [မိူင်းယႆ]

27. 1. 86

တိူၼ်ႈမိုတ်ႈ

ၽိုင်ႈ မိုတ်ႈမွၵ်ႇ။ မူဝ် မိုတ်ႈၶမ်ႉ။

ၵိူၼ်း မိုတ်ႈၵူမ်ႇ။ ယိင်း မိုတ်ႈလႆး။

မုၼ်ၸဝ်ႈ မိုတ်ႈသိၼ်။ ၽူႈမေႃ မိုတ်ႈလိၵ်ႈ။

ၸဝ်ႈတေႇတသိၵ်ႈ မိုတ်ႈၶိပ်ႉပၢၼ်ႇ။

ၵူၼ်းလီ မိုတ်ႈတၢင်းႁူႉ။
ၸုလီ မိုတ်ႈတၢင်းႁၵ်ႉ။
ၽူႈလၵ်ႉ မိုတ်ႈလပ်းသိၼ်ႇ။
သိၼ်လိၼ်ႇ မိုတ်ႈၵၢင်းၶမ်း။

သၵ်ႉၵရိတ်ႈလိၵ်ႈ, ႁူင်ႉ – ပၵ်ႉၵတိုၼ်း မႂ်ႇဝႆႉ မိူဝ်ႈႁွၼ်,

ၵေႃးလႄႈ–1179 ၶိုၼ်ႈ သိုၵ်းလူၵ်းမၢၼ်ႈတိုၵ်းမိူင်းပၢင်ႇ၊ ၵဝ်ႈလဝ်ႈယၢပ်ႉ– ႁူမ်ႈၵၼ် လူၺ်ႈတိုၵ်းသိုၵ်းလူၵ်း။

ၵေႃးလႄႈ–1180 ၶိုၼ်ႈ မႄႉမူဝ်, မႄႉၵူင် တင်းလၢႆ၊ မီးမူၵ်, မီးမၢၵ်,သေ ၶိုသူင်ႈၸႅင်ႈတၢႆၵူႈမိူင်း။ ၶဝ်ႈၵႂႃႇလင်ၶိုင်ႈၶၼ် (10 ၵျၢပ်ႈ) ၵိုပ်းယၢၵ်ႈ လူႉတၢႆၵၼ်။

ၵေႃးလႄႈ–1181 ၶိုၼ်ႈ ၶုၼ်လဝ်ႈယၢႉ မိူင်းႁွၼ်ႈၶိုဝ်ငလႈ ႁွၼ်ႈၵၢင် တိုၵ်းၵၼ်၊ မိူင်းႁွၼ်ႈၵၢင်လူႉ။

ၵေႃးလႄႈ–1182 ၶိုၼ်ႈ လဝ်ႈယၢႉ သၼ်ႈဝီ ပၢႆႈသိုၵ်းမၢၼ်ႈတၢႆမိူင်း ၶၢႆး။

ၵေႃးလႄႈ–1183 ၶိုၼ်ႈ ၶုၼ်ၸေႃၶမ်းၵႃႈဝ ႁူင်ႉမုၼ်လဝ်ႈ မိူင်းတၢႆး လူင်းမိူင်းမၢၼ်ႈ။

ၵေႃးလႄႈ–1184 ၶိုၼ်ႈ သိုၵ်းလူၵ်း ၶိုၼ်ႈမၢၼ်ႈတိုၵ်း မိူင်းဝၢၼ်ႈယၼ်၊ မိူင်းၶွင်မွၼ်။

ၵေႃးလႃႇ–1185 ၼီႈ ၼူယႃႉၶဝ်ႈၵုၼ်ႈ ၶဝ်ႈၼႃးၵူႈမိူင်း၊ ၵိုပ်းၶဝ်ႈ
လူႉတၢႆၵၼ်။

ၵေႃးလႃႇ–1186 ၼီႈ ၵလႃးၽိုၵ်ႇ (ၵၢင်းၵလီတ်ႈ) မႃးတိုၵ်း မိူင်း
မၢၼ်ႈ၊ တေႃႇထိုင်–1187 ၼီႈ၊ ၶုၼ်မိူင်းလူင်
မိူင်းတၢႆး လႆႈလူင်းလွင်ႈၵူႈမိူင်း။ ပေႃးၼပ်ႉၶိုၼ်း
ၽၢႆႇလင် ႁိုင်မႃး– 161 ပီယဝ်ႉ။

မိူဝ်ႈၽွင်းၼၼ်ႉ မိူင်းတၢႆးႁဝ်း ၵွၼ်ႈၼိူဝ်၊ ၵွၼ်ႈတႂ်ႈ ၼႄႈ ၵွၼ်ႈၵၢင် ၵမ်ႇတဵတ်ႇယဵၼ်။ မၢင်ပွၵ်ႈသိုၵ်းၼႄႇ၊ သိုၵ်းမၢၼ်ႈ၊ သိုၵ်းလွၵ်း မႃးယတိုၵ်း။ မၢင်ပွၵ်ႈ ဝၢၼ်ႈပီႈမိူင်းၼွင်ႉ တၢင်းၼင်ႇၵၼ် တိုၵ်းၵၼ်။ လုတ်ႇဝၢၼ်ႈ လုတ်ႇ ႁိူၼ်းၵၼ်။ ၵုမ်ႇလႆႈၵူႇၼႃႈသိုၵ်း တိုၵ်းၵၼ် လႆႈပၢႆႈ လႆႈၼီ ႁႆႈၼႃး ၵမ်ႇ တၢၼ်းပဵၼ်။ ပဵၼ်ယဝ်ႉ မဝ်ႇတၢၼ်းလႆႈပၢတ်ႇ လႆႈပေႃႉ။ မၢင်ပွၵ်ႈ မူင်ႈယ ၼူယ။ မၢင်ပီၽႃႉၽူၼ်ၵမ်ႇထုၵ်ႇ ၵိုပ်းယၢၵ်ႈၵႃႈဝၵ်ႉမႃးႁႃလႆႈ ႁူဝ်ၶူဝ်ႇ၊ ႁူဝ်ပဝ်ႈ၊ ႁူဝ်ယၢင်ႉ၊ ႁူဝ်မၼ်း။ ၶုတ်ႇၵိၼ် ၼင်ၵွၵ်ႇ၊ ၼင်ၶမ်ႉ၊ ၼင်ၶၢမ်၊ ၵဵၼ်မၢၵ်ႇသၢင်းပေႃး၊ ၵဵၼ်ယူၵ်ႇ၊ ၵဵၼ်ၵူလိူၺ်ႈ။ မၢၵ်ႇမူလိူၺ်ႈ၊ မၢၵ်ႇၶၢမ်၊ မၢၵ်ႇၵွၵ်ႇ၊ မွၵ်ႇမိူဝ်ႉၶီ၊ မွၵ်ႇယႃႈႁမ်းဝၢဝ်း၊ မၢၵ်ႇၵိုၵ်ႉ၊ မၢၵ်ႇလိုၵ်ႉ၊ မၢၵ်ႇ တၢဝ်၊ မၢၵ်ႇၼွတ်ႈ၊ ႁူဝ်လိုၵ်ႉ၊ ႁူဝ်လွႆး၊ ႁူဝ်ပဵင်ႈ၊ ႁူဝ်ယူး၊ ၼမ်လၢႆၵူႈယိုင်ႈ လိမ်ၶူၼ်း ၼေႃးၼႄးၵၼ်။ ၵဝ်ပဵၼ် တွင်ႉလိုတ်ႈ ႁွင်ႉလူင်ႉ တွင်ႉၵူႇ၊ တႃႇပၼ်ႇတႃႇလၢႆး ႁူဝ်ၶိုၼ်ႈ ႁူဝ်ၶႆႈ ႁူဝ်မဝ်း ပၼ်ႇတႃႇလမ် ပဵၼ်လၢင်ႈပဵၼ်ၶင် ၵီႈယူတ်း ၵီႈယႃႇၵမ်ႇမီး၊ လႆႈလူႉတၢႆၵၼ်ယဝ်ႉ။

ပိူဝ်ႈၼႆ လွင်ႇဝႃႈ သတ်ႉတၢၼ်ႇတြႃႉ၊ တုၵ်ႉၽိပ်ႉၵၼ်ႇတြႃႉ၊ ႁေႃး ၵၼ်ႇတြႃႉ၊ ၵၢပ်ႈႁၢႆႉသၢမ်ယိူင်ႈ ပေႃးၵၢၼ်ၼိုင်ႈပဵၼ်မႃးယဝ်ႉ ပႃးၵၼ်ၵူႇ သိၼ်ႈၼႆယဝ်ႉ။ ပေႃးပဵၼ်သတ်ႉတၢၼ်ႇတြႃႉ တိုၵ်းၵၼ်ၵေႃႈ တုၵ်ႉၽိပ်ႉၵၼ်ႇ တြႃႉ လွင်ႈၵိုပ်းယၢၵ်ႈၽဵဝ်မႃး။ ႁွပ်ႈၵိုပ်းယၢၵ်ႈၵေႃႈ ႁေႃးၵၼ်ႇတြႃႉ ၶေႃႉၶႆႈ တၢင်းပဵၼ် ထိုင်မႃးယဝ်ႉ။ ၽွင်းမိူဝ်ႈမိူင်းတၢႆးထူပ်းယၢၵ်ႈၶၢၼ်လွႆၼႆႉ ၶုၼ်မိူင်းမၢၼ်ႈသမ်ႉ သၢင်ႉမႃး ႁိူႈလူင်းၵူႇ လွင်ႈၶဝ်။ သင်ၵမ်ႇၵူႇလွင်ႈ ပေႃးဝၢႆးလိုၼ်း မၢၼ်ႈသမ်ႉ တေၶိုၼ်းႁဵတ်းတီႈတၢႆး။ ႁွပ်ႈပိုဝ်ႈ ၵလႃးၽိုၵ်ႇ (ၵၢင်းၵလီတ်ႈ) မႃးတိုၵ်းၶဝ်ႈၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

ပိူၼ်ႈႁူႉ ပတေႃႇသႃႇ

ယွၼ်ႉၼႆႉ ထဝ်ႈယႃႉ မိူင်းတႆးႁွၼ်ႈတႆႈ– မိူင်းၼၢႆး၊ လၢႆးၶႃႈ၊ မွၵ်ႇမႆႇ၊ မိူင်းပၼ်ႇ၊ လွၵ်ႉလွၵ်ႇ၊ လၢမ်ၵႃး၊ ၼွင်မွၼ်၊ မိူင်းပွၼ်– မႃးတုမ်ၵၼ်တီႈဝဵင်း မိူင်းယွင်ႈႁူၺ်ႇ။ ၵုမ်ၵၼ် လွင်ႈတေ ႁဵၼ်းသိုၵ်း လူင်းလွႆႈ ၶုၼ်မၢၼ်ႈ။ ပၢႆႇၼိုင်ႈသမ်ႉ သိုၵ်းလွၵ်းၵေႃႈပႆႇယဵၼ်။ ဝၢႆးသေလုတ်ႇ ယဝ်ႉဝဵင်းဝၢၼ်ႈယဵၼ်ႇ ၼွင်မွၼ်ယဝ်ႉ တႃႇၶိုၼ်းမႃးထဵင်ႈၼၼ်ႉ တိုၵ်ႉႁူမ်ႈႁဵင်းသိုၵ်းၶဝ်ႈယူႇ။ ပိူဝ်ႈၼႆ ပေႃးႁူႉတၢင်းၼႄႈ သိုၵ်းလွၵ်းတေလၼ်ပႃႈလင်၊ ၵမ်းၵွႆႈမၼ်းၵီႈသင်ၵေႃႈ တေၵမ်ႇလႆႈယဝ်ႉ။

မၢႆတွင်း။ 'လွၵ်း' ၵၼ်ဝႃႈၼႆႉ ၵမ်ႈယွင်ႈဝႃႈပဵၼ်ယၢင်းႁိူၵ်ႇ။ ၵမ်ႈယွင်ႈ သမ်ႉဝႃႈပဵၼ်ယၢင်းပတွင်ႇ၊ ၵၼ်ယူႈယိင်းၶဝ် ဝႆႉၶေႃးယၢဝ်း ၼၼ်ႉ၊ ယၢင်းလိုဝ်းၼႆႉပႆႇမီးၶူဝ်းၼိုင်ႈ၊ ယူႈလၢႆးၼႆႉ–တေႃႉ တေႉ မီးၽဵၼ်ႇပွတ်းၵွၼ်ႇပူၵ်ႉရေႃႇ (လွၵ်း) ၵဝ်တီႈငၢမ်ႈၶႃ ၶဝ်ၼၼ်ႉၵူႈဢၼ်ႈ– ႁွင်ႉလွမ်းဝႃႈ ယၢင်းလွၵ်းၼႆႉယဝ်ႉ။

ယၢင်းမဵဝ်းၼႆႉ ၵမ်ႇလိူၵ်ႈတၢင်းႁိၼ်၊ ၵမ်ႇဝႆႉတီႈၼွၼ်း၊ ႁူဝ်ၵႃႈၵမ်ႇမီး၊ ႁဵတ်းသင်ၵေႃႈမီးလွင်ႈယွမ်ႉၵၼ် ပိူင်လဵဝ်ၵွႆး။ ပေႃးၶဝ်မႃးပေႉမိူင်းတႆး တီႈမၢတ်ႉလုၵ်ႈဝူဝ်းတူဝ်ၵႂၢႆး ၵိူၵ်ႇတင်း ႁူၼ်းယိင်း ႁူၼ်းလၢႆး ၵဝ်မိူဝ်းၼၢႆ မဵင်ႇၵၼ် ႁူၼ်းၼိုင်ႈၵေႃႉ ၼိုင်ႈပေးလႂ်၊ ႁူၼ်းၼိုင်ႈၵေႃႉ လဵၵ်ႈမူလဵၵ်ႈၵႆႇၼႆယဝ်ႉ။

(ၵႂၢမ်းၼႆႉ လႆႈတီႈ "ႁူင်းသၢင်ႇလူၼ်း" ဝၢၼ်ႈမၢၵ်ႇၶိူဝ်ၶၼ်း ၵိုင်ႇလင်ႁ၊ ၼွင်းမိူင်းယၢင်းလႅင် မိူဝ်ႈ–1976 ၼီႈ။

[ၽူႈတႅမ်ႈလိၵ်ႈ]

ၽွင်းမိူဝ်ႈ ထဝ်ႈၽူႈၶဝ် တိုၵ်ႉႁဵတ်း ပၢင်တုမ်ယူႇၼၼ်ႉ လႆႈငိၼ်းၶၢဝ်ႇ–
မီးၵူၼ်းပႅတ်ႇၵေႃႉ လုမ်းၶိုၼ်ႈ၊ လုၵ်ႉတၢင်း မိူင်းတႆး ၵႂၼ်ႈၶိူဝ် လူင်းမႃး
ၼႄႉႁႃ “ၵိၼ်ထၢင်ႈ ယၢၼ်းသိုၵ်းယူႇ” ၼၼ်ႉလႄႈ ထွင်ႉပွႆႇၵူၼ်း ၵေႃႉႁူင်ႉၶဝ်
မႃးၶိုၼ်ႈၶွင်းပၢင်တုမ်ယဝ်ႉ. တွင်ႈထၢမ်ၵၼ် ဝႃႈ–

“လုၵ်ႈထဝ်ႈ လၢၼ်ၶုၼ်ၶဝ် လုၵ်ႉတၢင်းလႂ်မႃး၊ ယူႇမိူင်းလႂ်၊ သၼ်ႇတ
ၵၢင်လႂ် မီးထိုင်ႉႁိုဝ် ?”

ၵေႃႉပဵၼ်ၽူႈၵႂၼ်ႁူဝ်ၶဝ် တွပ်ႇဝႃႈ–

“ႁဝ်းၶႃႈ– ၶႃႈလုၵ်ႈ ၶႃႈလၢၼ်ၶဝ် ယူႇတၢင်း မိူင်းသၢၼ်ႈဝီလူင်။
ပိူဝ်ႈဝႃႈ သိုၵ်းမိူင်းတႆးၵႂၼ်ႈၶိူဝ် ယဵၼ်ႉၵူႈၶွႆႈၶိုင်ႈ၊ ပိူၼ်ႈတိုၵ်ႉ ႁူမ်ႉၵူၼ်း
တေလူင်း ထွႆႈမၢၼ်ႈ တိုၵ်းၵလႃးၽိုၵ်ႇ ယူႇၼႄႈ ႁဝ်းၶႃႈ ဝူၼ်ႉလႆႈဝႃႈ–
ၽိူဝ်ႇၵူႈထွႆႈ တႃႇတၢင်မၢၼ်ႈ၊ ပဵၼ်ႁိုဝ်ၵေႃႈ လူဝ်ႇထွႆႈမိူင်းတႆးႁဝ်းၼၼ်ႉလႄႈ
ထွင်ႇထူဝ်းၵၼ် လူင်းမႃးႁႃၵိၼ်ထၢင်ႈ ယၢၼ်းသိုၵ်း တၢင်းၼၼ်ႉ ၶႃႈၵေႃႈ....
ႁဝ်းၶႃႈၼၼ်ႉ တီႈဝၢၼ်ႈၵဝ်ႇ မိူင်းလင်ၵေႃႈ တူၼ်ႈၶဝ်ႈၵမ်ႇပၵ်း သူၼ်ယၵ်း
ၵမ်ႇသွမ်ႈ ႁႃၵိၼ်ထၢင်ႈ ယၢၼ်းသိုၵ်း လဵင်ႉၼႄႈႁိူၼ်းၶႃႈၵေႃႈ”

ထဝ်ႈၽူႈၶဝ် တင်းလႆၢၵေႃႈ ထင်ႇၶိုၼ်းထၢမ်ဝႃႈ–

“လၢၼ်ႁဝ်းၼၼ်ႉ ထိုဝ်ႈသင် ? ထုၵ်ႇၵဝ်ယဝ်ႉ. တင်းႁဝ်း မုင်ႈမွင်း
လွင်ႈထွႆႈႁဝ်း ယၢၼ်းသိုၵ်းၼၼ်ႉ. ပေႃးဝႃးႁဝ်း လူင်းထွႆႈ မၢၼ်ႈယဝ်ႉ.–
သိုၵ်းထွၵ်းၶဝ်တေလၼ် ၽႃႇလင်ၵမ်ႇႁၢင်ႉၼႄႈ လူဝ်ႇမီး ၽူႈထိုၵ်ႈၶိင် ၵႂၼ်း
ႁူဝ်ငူး ႁူဝ်ထုမ်းဝႂ်ႉၵႂၼ်ႇ ထွင်ႇတေပဵၼ်ယဝ်ႉ။ ပိူဝ်ႈၼၼ် ႁဝ်းလၢတ်ႈၼႄလၢၼ်
ၶုၼ်ၶဝ်- ထိုင်မႃးယၢမ်းၼၼ်ႉ. ပေႃးလၢၼ်ၶုၼ်ၶဝ်ၼႄ. ၵႃႈပဵၼ်ၼမ်ႉလိၼ်
ယၢၼ်ႇတႃႇ မိူင်းယၢင်းထွၵ်းၼၼ်ႉ. တၢမ်ထိုဝ် လၢၼ်ၶုၼ်ၶဝ် ပူၺ်ႈလီတႃႉ။
တင်းႁဝ်း ႁၼ်ႇလႆႈပဵၼ်ဝၢၼ်ႈပီႈ မိူင်းၼွင်ႉၵၼ်။ သင်ၵမ်ႇၼႄႉၵေႃႈ ၶၢမ်ႇဝႂ်ႉ
ပၼ်ၼၼ်ႉတေႃႇ ႁဝ်းမႃးၵေႃႈ ပုၼ်ႈယၢပ်ႇ သူၺ်ႇတၼေး ငိၼ်းသိပ်းထွင်ႉ၊
ၶမ်းပၼ်းၶိုင်ႈတေမွပ်ႈပၼ်သူး။ ၼွၵ်ႈၼၼ်ႉ ၶွင်းမိူင်းၽူႈပီႈ ၽူႈၼွင်ႉႁဝ်း
ထိုဝ်းၼၼ်ႉ ၵျိူၵ်ႈမိူင်းလႂ်ၵေႃႈလိူၵ်ႈယူႇၵူႈ၊ တၵ်းဝႂ်ႉပၼ်တီႈႁိူၼ်းသၢဝ်းဝူး၊
တီႈၼႄးလၢပ်ႈၶိုင်ႈ၊ မုၼ်ႉတႃႇ လီႇလူတ်ႈ၊ မူးမိူင်းသိပ်းသွင်တၢၼ်ႇ ၵၢၼ်မိူင်း
သိပ်းသွင်လွင်ႈ တေႃႇထူဝ်ႇ ၵမ်ႇပၼ်လႆႈ ၵိုတ်ႉထၢမ်း ႁၢမ်မၵ်ႉ၊ လိူဝ်ၼၼ်ႉ

မၢၵ်ႇမိုဝ်ႉ လိုၼ်းယၢမ်း ထၢင်ႉမ ပႃးၵူၼ်း လၢၼ်ၶဝ် လူဝ်ႇလွင်ႈထွႆႈထိူင်ႉ ႁိူဝ်ၵေႃႈ လၢတ်ႈဝႆႉၼႄႈ” ဢၼ်ယဝ်ႉ။

“လိူဝ်ႈၵဝ်ၶႃႈ ႁူၼ်ႉဝႃႈ– ‘ၶုၼ်သၢင်ႇ ရတၼႃႇ’ ၵေႃႈ.... ထွမ်းၼင်ႇ ၶႃႈသိၼ်ၵၢမ်းပူင် ထဝ်ႈၼိူဝ်ႁူဝ် ႁဝ်းၶဝ် မီးမႃးထိုင်ႉၼႆ– ႁဝ်းၶႃႈႁပ်ႉတိုင်း ယွမ်ႉၵဝ် သႅၼ်ႈသႅၼ်ႈၶႃႈယဝ်ႉ။ သိုၵ်းထၢင်ႉ သိုၵ်းမၼႄႈ ၵူၼ်းထွႆႈၵေႃႈ တၢမ်ထိုဝ် ထဝ်ႈၼိူဝ်ႁူဝ်ႁဝ်းၶဝ်ပၼ်လႆႈ ၼမ်ၼမ် ၵေႇၵေႇၼႄႈရိၵ်ႉၶႃႇတၢင်း ၵၼ်သိုၵ်း ယႃႇလႆႈလိုတ်ႈႁၢမ်းၼၼ်ႉ. ပိုင်ႈထတ်းၶၢၼ်းႁူဝ်ၵိုင်ႇမၼ်းဝႆႉပၼ် ယဝ်ႉၵေႃႈ ငိၼ်းလီၶႃႈယဝ်ႉ.”

ႁွပ်ႈၼႆ ထဝ်ႈယႃႉၼႄႈ ၵူၼ်းႁၢၼ်ၶဝ် လႆႈထိုၵ်ႈၵၼ်ယဝ်ႉ. ထွင်ႇထတ်း ဝႆႉပၼ်ၶဝ် ၸႂ်ႇတၼႄးပိၵ်ႉတိတ်ႇၵေႃႉ. ၼမ်းႁူဝ် ၵွၼ်ၼႃႈ ထၢင်ႉ ႁႃႈတူဝ်။ မ သိပ်းပိၵ်ႉတိတ်ႇ။ ၵူၼ်းသီႇပၢၵ်ႇ။ လိုၼ်းၼၼ်ႉ မိူင်းယွႆ မိူင်းမၢၼ်း ႁၼ်းၵၢဝ် ၶူဝ်းသိုၵ်းလူင်းၵႂႃႇ ထွႆႈမၢၼ်ႈသေယဝ်ႉ။

ၵေႃးထႃႇ– 1187 ၶိူဝ်ႈ၊ ယွင်းလူၼ်ထိုင်မိူဝ်ႇ သိုၵ်းထဝ်ႈယႃႉ မိူင်းတႆး ႁွၼ်ႈတိုဝ်ႈၶဝ် ၸွမ်ႇၵၼ်လူင်း မိူင်းမၢၼ်ႈ ထွႆႈတိုၵ်းၵလႃးယူၵ်ႇ တီႈမုတ်ႉတမ မေႃႇလမိူင်ႇ ပုၼ်ႉယဝ်ႉ။ ဝႆႉၼၼ်ႉ ၵမ်ႇပေႃးႁိုင် ထိုင်မႃး လူၼ်ႁႃႈမိူဝ်ႇ (8) ၶမ်ႈ၊ ၼႃႈသၢင်းၵျၢၼ်ႇ လူၼ်ႁႃး– ယွင်းတႆးၶဝ် ၵျၢပ်ႈႁိတ်း ထႃႇတီႇ ၵူင်းသွၼ်း ၶိုင်ႁိၼ်းၵိၼ် ႁိၼ်းလူႇယူႇ ၼၼ်ႉ။ သိုၵ်းထွၵ်းၶဝ် ၶိုၼ်ႈမႃးထုတ်ႇ ယဝ်ႉ မိူင်းပႂ်း ယႂ်ႈၶုၼ်ႇ လၢမ်းမႃး မိူင်းထွၵ်ႈ၊ ၵမ်ႈယွင်ႈ ၶဝ်ႈမႃးထုတ်ႇယဝ်ႉ မိူင်းထၢမ်ၵႃး ထမ်မႃးလိၼ်လိၼ် မိူင်းယွင်ႈႁူလ်ႇ၊ ႁိမ်ၵဝ်ဝူဝ်းၵႂႃး ထိုဝ်ႉတႆး ထွမ်းသူင်ႇပၼ်ၶဝ်ယဝ်ႉ။

ထသေဝႃႈ သိုၵ်းၶၢၼ်း ၵမ်ႇမီးၶုၼ်ၵူင်ႇ ႁူဝ်ႁိုင် ထမူင် ထွမ်းသူင်ႇ၊ လိူဝ်းၵၼ်ယူႇႁဝ်– ထွၵ်ႉထွၵ်ႇ၊ မိူင်းၶၢႆး၊ မိူင်းပၼ်ႇၶဝ် ပႆႇယိၵ်ႉသေတီႈ။ ႁွႆးမီး သိုၵ်းမိူင်းယွင်ႈႁူလ်ႇ၊ ထၢမ်ၵႃး၊ ဝၢၼ်ႈယိၼ်ႇၼႄႈသီႇသိူင်ႇ လိူဝ်းၼႆႉ ၶုၼ်သၢင်ႇ ရတၼႃႇ ၶဝ်ၸႂ်ႇတၼႄး ႁိူင်းၵူၼ်း ပၢၵ်ႇပႆႇ ထၢင်ႉ (5) တူဝ်၊

မ (၅) တူဝ်သေ ၶၢမ်ႇတႃႉ ႁပ်ႉတိုၵ်းယူႇယဝ်ႉ။ သိုၵ်းထွၵ်းလမ်ႉ– သမ်ႉပိၼ်ႇ သိုၵ်းယွႆႈ သိုၵ်းမူၵ်း၊ တၵ်းၵဝ် ႁိူင်းလၢင်ႉ ႁိူင်းမ ၶဝ်ႈယိူပ်ႇ ၶဝ်ႈတိုၵ်း ထိုင်ႉဢၼ်ႇ သိုၵ်းပၢင်မုၵ်ႉယႂ်ႇ လုမ်းလူင်ဢၼ်ၼၼ်ႉ ၵမ်ႇလၢင်ႈႁဵတ်း၊ မူၼ်တင်း မီးဝႆႉလၢႆလၢႆၵွႆႈယဝ်ႉ။

သိုၵ်းထွၵ်း ၶဝ်ၼႆႉ ၵမ်ႉပႃႈဢမ် ယိပ်းၵၢင်ႇပိုၼ် လေႈဢမ်ႉၵွင်ႉ၊ ႁွၵ်ႇမႆႉလလွမ်း၊ လႄးဢေလႈတမိူတ်းထိုဝ်းၼႆႉ သမ်ႉၵမ်ႇမီးလိူတ်ႇ မီးယူၼ်၊ ၵမ်ႇမီးၵၢင်ၶိုၼ်း ၵၢင်ဝၼ်း၊ ၵမ်ႇၵူဝ်သူဝ် ၵူဝ်ငူး ၵူဝ်ဢၼၢမ်သင်၊ ၶူဝ်းဢုၼ်ႈ ၶူဝ်းၶွၼ်းၵမ်ႇမီး၊ ပႃးထူင်ၶဝ်ႈသၢၼ်ၶူဝ်ႈဝၢႆႈလိၼ်ႈ ပေႃးတွင်ႉမႆႈၵိူဝ်ႉၵိၼ် ၶဝ်ႈသၢၼ်ယဝ်ႉ ၵိုၼ်ဢမ်ႉလွမ်းသေ ၵူႇႁဵတ်းဢၼ်ၼၼ်၊ ၵမ်ႇသွၼ်ႇတၢင်းတၢႆ ပေႃးႁၼ်ၵူၼ်းလိူၼ်းၶဝ်ႈမႃးဝႆးသေ ၵဝ်တမိူတ်းသပ်းၵဝ်လိုဝ်၊ ၵဝ်ႁွၵ်ႇ မႆႉလလွမ်း တိူင်းၵဝ်လိုဝ်၊ ပိူပ်ႉယုမ်း ပုင်ႉတၢင်း ၵဝ်ၵၢင်ႇၵွင်ႉ ယိုဝ်းၵဝ်လိုဝ်၊ ပိူၼ်ၵၼ် တိုၵ်းယၢပ်ႇသေ သိုၵ်းတၢင်ႇမိူဝ်းယဝ်ႉ။ တၢင်းမေႃ ၵၢၼ်သိုၵ်း ၶဝ်ဢၼ်ၼၼ်ႉ ၵိုင်ႉၵၢင်ႉ ၽႂ်ႉၵမ်ႇသူႈႁူႉလၢႆးမၼ်း ႁဵတ်းႁၢဝ်ႇမႆႉၵူင်ႇဝႆႉ ပွႆႇပိုတ်း သႂ်ႇလႆႈ၊ ႁဵတ်းလၢၼ်းႁိၼ်ႁၢင်ႈဝႆႉ တပ်းထိုၵ်ႈမၼ်း ပွႆႇမၢၵ်ႇႁိၼ်လေႃႇၵဝ်လႆႈ ၵေႃႈမီး၊ ၶုတ်းထၢင်လိၼ်ႁူမ်ႈဝႆႉ ႁဵတ်းတမ်ႇလၼ်ႇၵၢင်ၵဝ်လႆၵေႃႈမီးယဝ်ႉ။

ပွႆးဢမ်ႉသၢင်းၵျၢၼ်ႇပီၼႆႉ ၽႂ်ၵေႃႈဝူႈၵူဝ်သိုၵ်းထွၵ်းၼႆ ပၢႆႈၼီၵၼ် လုလိၵ်ႉၵူႈတီႈယဝ်ႉ။ တင်ႈၵဝ်လိူၼ်ႁုႈမုႆႇ တေႃႇထိုင်လိူၼ်လိူတ်း ၶၢဝ်းဢမ်ႉ ပၢတ်ႈႁူဝ်ဢႄး သိုၵ်းၶုၼ်သၢင်ႇ ရတၢဢႄႇၶဝ် ၸႃႇတေပး ၵမ်ႇသုတ်ႈ ၵမ်ႇႁူၼ်– ၵဝ်ဢၼူၵ်ႇၶၢမ်ႇတိုၵ်းတိုၵ်းတိုၵ်း၊ ၵူၼ်းသိုၵ်းၶဝ်ၵမ်ႈၽွင်ႈလုတ်ႈ၊ ၵမ်ႈၽွင်ႈပၢႆႈၶိုၼ်း ၵမ်းလိုၼ်းသုတ်း ၵိုတ်းၵူၼ်းၵတ်ႉၵူၼ်းၶဵၼ်ႇ ၵူၼ်းႁၵ်ႉ ထိုဝ်ႉလၢတ်ႈ ဝၢၼ်ႈမိူင်း ၽူႈလုၵ်ႈၼူၵ်ႇလၢႆလၢႆ၊ မီးၵူၼ်းပွင်း ႁူႈသိပ်းၵေႃႉ၊ ၵမ်ႇၶျေႃႉ လမ်းၽၼ်း တေႃႇထိုင် မိူင်းထွၵ်း (ပီၵိင်း– ပီၽ) တေႃႇထိုင် လိူၼ်ပိူတ်ႇၶၢဝ်းၽူၼ် ဢမ်ႉၶွင်း ၽွင်းယိုင်ႈ။ ယၢင်းထွၵ်းၶဝ် ၵမ်ႇပိူၼ် ႁိူတ်းႁႆႈႁိူတ်းဢေး– ၶဝ်ႈတေၵိၼ် ႁိၼ်းတေယူႇ ၵမ်ႇမီးယဝ်ႉ။ ယၢမ်းဢၼ်ၼၼ်ႉ ထွင်ႇတေၶၢမ်ႇၶွမ်းဝၢင်းၵွမ်း ၶုၼ်သၢင်ႇရတၢဢႄႇၶဝ် ၵၢပ်ႈဝၢၼ်ႈ ၵၢပ်ႈ မိူင်း ယွင်ႈၵဝ်ႁိူတ်းၶုၼ်ၶဝ်သေယဝ်ႉ။

ၶုၼ်သၢင်ႇရတၢဢႄႇၶဝ် လႆႈဢၼ်ႈမိူင်းပိူင်ႇၶႃႈ လႆႈဝူႈႁိူတ်းလဝ်ႈယႃႉ။ ၶုၼ်ၵိၼ်မိူင်းထွၵ်း တင်ႈၵဝ်ဢွင်းၽွင်း လိူၼ်ပိူတ်ႇ၊ လိူၼ်ၵဝ်ႈ၊ လိူၼ်သိပ်း

လိူၼ်သိပ်းၵဵတ်း၊ လိူၼ်သိပ်းသွင်။ ႁၢင်ၽူၼ်တေထႅၢ်း သႅၢ်ၼႅၢ်းတေလႅင်း မဵၼ်ႈၽွင်းလိူၼ်မႆႈ– သိုၵ်းထွၵ်းၶဝ် ၶဝ်ႈလၢၼ်ႇၵၼ် ႁၢင်ႈလႅၢ်းသိုၵ်းထဵင်ႈ ၵမ်းၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၶဝ်လၢတ်ႈလဝ်ႈတၢင်ႇၸၼ ထဝ်ႈၶုၼ်မႂ်ႇဝႃႈ–

"ႁဝ်းၶႃႈ တင်းလၢႆ ယွၼ်းႁဵတ်း မင်ႇၵလႃႇ လိင်ႉၼၵ်ႇ ယုၵ်ႉယွင်ႈ ထဝ်ႈၶုၼ်မႂ်ႇႁဝ်းသေၵမ်းလူလၢႆႈ...."

ထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇၵေႃႈႁပ်ႉၵိူဝ်ႈၵဝ်သေယဝ်ႉ၊ ၼႂ်းပီၵေႃးထႃႇ–1188 ၼီႈ၊ လိူၼ်သိပ်းသွင်မႂ်ႇ။ ၽွင်းၼၼ်ႉ ထွၵ်းၶဝ် လိူၵ်ႈႁႃ တီႈပၢင်ႇတီႈပဵင်း ႁဵတ်းတေႃႇမေႃႈ မၢၼ်းတၢပ်ႈ ၵႃႇၼႃးသေ ၽိတ်ႈၵဝ်ၶုၼ်ၶဝ်လူင်းပွႆးယဝ်ႉ။ ၼႂ်းပွႆးၼႆ ပဵၼ်ပွႆးၵိၼ်လဝ်ႈ လိင်ႉၶဝ်ႈလိင်ႉၽၵ်း ၵျႃႇမူၼ်ႈၵၼ် တင်းယိင်း တင်းထႅၢ်း။ ယၢင်းထွၵ်းၶဝ်ၵေႃႈ ၽဵဝ်မႃး ၵူႈၽႃ၊ ၵူႈတၢင်း ပၢင်ပွႆးၵေႃႈ ၵိၼ်းလီၼီၼ်ႇဝ်ႉယဝ်ႉ။ ဝၼ်းၵၢၼ်ၵူၼ်းၶဝ် ၽဵဝ်ၽွမ်ႉၵၼ်ယဝ်ႉၼၼ်ႉ ထွင်ႇ ႁူင်ၽၵ်း သႂ်ႇလႃး (ၼင်မၢၵ်ႇၶင်ႇၽူႈ= မၢၵ်ႇႁွတ်ႈ) လိင်ႉတမ်းပၼ် ၶုၼ်မႂ်ႇၶဝ် သြႇတၸပးၼၼ်ႉသေ သိုပ်ႇႁဵတ်းပွႆး မူၼ်ႈသိူဝ်းၵၼ် ယူႇယဝ်ႉ။

မဝ်ႇပေႃးတၼ်းႁိုင်လူင်ၵႃႈႁိုဝ်၊ ထိူဝ်းထုမ်းၶုၼ်မႂ်ႇၶဝ်ၵေႃႉၼိုင်ႈယဝ်ႉ။ ၵေႃႉၼိုင်ႈ ၵွၼ်ၵၼ် လၼ်ႈၵူႇၶိုႈ ပေႃးယႂ်းလူင် ယူႇယဝ်ႉ။ ၽွင်းၼၼ်ႉ ၽူႈယိင်းၶဝ် ထေႃးလုၵ်ႈ ထေႃးလၢၼ်သေ ၵွၵ်ႇပႃႈမိူဝ်း ယွတ်းယွတ်း ယဵတ်း ယဵတ်း။ ထိူဝ်းၶုၼ်မႂ်ႇၶဝ်ၵေႃႈ ႁိူဝ်ႉမွႆႈႁဵင်းၵူၼ်ႈမႃး ပိူဝ်ႈတွင်ႉၵူႇယဝ်ႉ။ ၽွင်းၼၼ်ႉ ထွၵ်းၶဝ်ယိပ်းၵဵမ်းၼိူင်ႈသိုၵ်းသေ ၽွမ်ႉၵၼ်ႁူပ်ႇၽိုင်ႈၽၼ်းတဵင်း ၶုၼ်မႂ်ႇၶဝ်ၵမ်းလီဝ်ယဝ်ႉ။

ၶုၼ်မႂ်ႇၶဝ် သြႇတၸပး ၵမ်ႈၽွင်ႈၵေႃႈတႅၢ်၊ မၢင်ၵေႃႉ ပႅၢ်ႈလွတ်ႇ၊ ၵိူတ်းထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇၵွႆး ၵူၼ်းၵမ်ႇပဵၼ်သင်၊ ၶၢမ်ႇၽၼ်းပိူၼ်ႈၵူၼ်းတင်းလႅၢ်း တင်ႈၵဝ်ၶၢဝ်းၼႂ် ထေႃႇထိုင်တၢမ်းၶမ်ႈ ႁဵတ်းထိူဝ်ႉႁိုဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇၸပႉ၊ ၵမ်ႇတီလႅၢ်ႈလေႃးလေႃး။ ထွၵ်းၶဝ်ၵေႃႈ သေႃႇၵၼ် ၵူႇၵဝ် ၼမ်းမဝ်ႉသၢင်း မေႃးပူဝ်ႉၵဝ် ထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇၵေႃႈ ၵမ်ႇထၢင်ႈပႅၢ်ႈ ၼမ်းမဝ်ႉသၢင်းပေႃႇမေႃး

ၵူႈယႂ်ႇ ၵူႈတၢင်း၊ ယၼ်းၵႅၼ်ႇ ႁဵတ်းႁိူဝ်ၵေႃႈ ၶႅမ်းမႂ်ႇ ၵမ်ႉသိင်ႈပဵၼ်လႄႈ။ ယူႉႁိူင်လူဝ်ႈၼိုင်ႈ ၶုၼ်သၢင်ႇရတၼႃႉ တူၵ်းလူမ်ၵူႈတေႃႈၶႅမ်းမႂ်ႇသၢင်းတင်း လႆၢၼၼ်ႇယဝ်ႉ။

ၵမ်းၼႆႉလွၵ်းၶဝ် ယွင်ႈၵဝ် ႁၢမ်ၵဝ်လႅမ်ႈမႂ်ႇလႅမ်ႈသဝ် မႃးသုၼ်ႇသေ ၼိုၼ်ႈယိပ်ႇတၢင်းၼိူဝ်၊ ယူႉယႂ်ႇၼိူဝ်ပၢၵ်ႈၶႅမ်း ၵဝ်ႁၵ်ႇမႂ်ႇႁၵ်ႇလိၵ်းႁၵ်ႇတွင်း ပၵ်းတူၵ်းသုၼ်ႇၼိူဝ်တူဝ်ၼိူဝ်ႁူဝ်ၵူႈတီႈ၊ ၵဝ်ၶွၼ်ႇတွၵ်ႇ– လူဝ်ႇၼင်ႇပိုၼ်ႈတွၵ်ႇ မႂ်ႇသႅၵ်ႇယႂ်ႇ။ ၵၼ်းႁၵ်ႇ ၵူႈမိဝ်းမိဝ်းပေႃးလေႃႈသႅမ်းၵူႉသိင်ႈ မုၼ်ၼုၼ်မၼ်ႈ၊ ၵမ်ႇလၢင်ႈတူင်ႇၼိုင်ယဝ်ႉၵေႃႈ ၶဝ်လွင်ႇလွင်ႈၵၼ် ပၢၵ်ႈၶႅမ်းသၢင်း လူၵ်းၵဝ် လိူၵ်ႈမတ်ႇလီငၢမ်း လၢၵ်ႈၵဝ်ၵွၵ်ႇမႃး ယၼ်းတႅင်းလူဝ်ႇႁိူဝ်ၵေႃႈၵမ်ႇၶဝ်ႈ ၵမ်ႇတႆ၊ ၵဝ်ၵူႉၶၢမ်ႇတုၵ်ႈသၢၵ်ႇၶုၵ်ႇမွင်းယဝ်ႉ ပုတ်ႈၵၼ် ယိပ်ႇတမ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇပဵၼ်ႁိူဝ်။ ၵဝ်ၶွၼ်ႇမႂ်ႇ ၶွၼ်ႇလွၵ်းလိၵ်း ထုပ်ႇပေႃႇ လူဝ်ႇႁိူဝ်ၵေႃႈ ၵမ်ႇတႆ။

ၵျၢမ်ႇၶႃႈလူဝ်ႇႁိူဝ်ၵေႃႈၵမ်ႇတႆ ၽေႃႇၼိုၼ်းပေႃးလိုၵ်း ၶဝ်လွင်ႇၵဝ် မၢၵ်ႇႁိုၼ်ႁူဝ်ႈၵဵင်ႈ ႁူဝ်ႈၶေႃးယဝ်ႉ– ပွႆႇၼလႈဝႆႉၼိုင်းၼွင်၊ ပုတ်ႈၵၼ်ပိုင်ႇပုတ်ႈၵၼ် ၼွၼ်း။ ပေႃးမူင်းလဵင်း လၼ်ၵွၵ်ႇၼမ်ႉမႃး ၵမ်ႇထူလၢႆႈလူင်၊ ထၢင်ႇဝႃႈ တႆယဝ်ႉ– ၵဝ်ပဵတ်ႈတၢၵ်ႇလဵတ်ႇ ၵၢင်ပၢင်ႇ၊ ႁူႈၵႃလမ် လၢင်းတႃႇၵိၼ်၊ တူဝ်သင်ၵေႃႈ ၵမ်ႇမႃးယႃႇ၊ ၸေႃႈမဵင်းမူၼ်း ယင်းၵမ်ႇတွမ်ၼႆယဝ်ႉ။

ပေႃးယွင်းလဵတ်ႇမႂ်ႈလူင် ၶၢဝ်းၵၢင်ဝၼ်းတွင်ႈလူဝ်းၼၼ်ႇ ႁူဝ်ႈလဝ်ႈ ၶုၼ်သၢင်ႇ ရတၼႃႉ ၵွၵ်ႇမႃးတင်းတူဝ် ထၢၼ်ႈပေႃးလူမ်ႈတိုင်တိုင်၊ တွင်ႇ မၼ်းၵေႃႈ ပွင်းသုတ်ႇၵူႈၼိုၼ်ႈ ပေႃးၵွင်ႇထိဝ်းထိဝ်း။ ၵမ်းၼိုင်ႈ ယူႉလူမ်း ၵွၵ်ႇမႃးတင်းသုပ်းယဝ်ႉ ႁွင်ႇလႃႇဝႃႈ–

"သမ်ႁိမႈသူ ယၢင်းၵဵၵ်းလူဝ်းၼႆႉ ၵမ်းၼိုင်ႈၵွၼ်ႇၵူႈ.... ပေႃးၶႆႈႁူႉ ၼမ်ႇသူ၊ ၵဝ်လွင်ႇၵွႆႈပဵတ်ႈမူတ်းမူတ်း" ၼႆယဝ်ႉ။

လိူၵ်ႈၵၼ်မတ်ႇဝႆႉလူဝ်းၼၼ်ႇ ၵူႈလူတ်းလူမ်မႃးၵူႈတီႈ။ လွၵ်းၶဝ် ၼိုၼ်းမေးထၢပ်ႈလိူၵ်ႈသေ ၵဝ်လႈၼမ်ႇထဵင်ႈ။ မူင်းလဵင်း ပဵတ်ႈဝႆႉတၢၵ်ႇ လဵတ်ႇ။ ထူၼ်ႈသၢမ်ပွၵ်ႈ သၢမ်ယဝ်ႉလႈ ပဵၼ်လူဝ်ႇၼၼ် မူၼ်ၵဝ်ႇ တိၵ်းတိၵ်း ယဝ်ႉၵေႃႈ ၶဝ်လွင်ႇတေႃႇၵဝ် တုမ်ယိုၼ်းမႃးသုမ်ယဝ်ႉ။ ယွင်ႈတၢင်ႇသေ– လုတ်ႇယဝ်ပဵတ်ႈၵွၼ်ႇ– "ၶုၼ်သၢင်ႇ ရတၼႃႉ" လွင်ႇတေသုတ်းဝႆးၵႃႇတႃႇၵူႈ တေႃႇထိုင် ဝၼ်းမူဝ်ႈၼႆႉယဝ်ႉ။

မႂ်ႇတွင်း- သိူဝ်တီႇ လၢႆးကမ်ႇႁူင်ႈ။ မိူၼ်ၶင်ႇၼႆ ထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇ
ထမ်ႉ- တူဝ်တီႇ ထိုဝ်ႈကမ်ႇႁၢၵ်ႇမဝ်ႇၵႃး....

1- တီႈႁူဝ်း ပိူၼ်ႈထုတ်ႇယဝ်ႉၽွၵ်းၼၼ်ႉ တေႃႇယၢမ်းလီဝ်- ႁိုဝ်ႉ တေႃႇ
ႁဵင်ႈ ယိူဝ်ႈယၢႈ ကမ်ႇၵၢၵ်ႇ၊ ဝူဝ်းၵႂၢႆးကမ်ႇယ ၵူၼ်းၵေႃႈၽွင်ႉကမ်ႇ
ၵႃႇႁဵတ်းႁႂ်ႈ ႁဵတ်းသူၼ်။

2- ၼၸင်သုၵ်ႈလိူတ်ႈ ထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇယၼ်းသိုၵ်းတၢင်းဝၼ်း၊ လိူတ်ႈ
ၶေႃႇၵၼ်းလဵဝ်း ထူမ်ႈလင်မိုဝ်း၊ ပေႃးၶမ်ႈမႃးလႆႈၵႃႇလေႈၼမ်ႉ
ၼၸင် ထိုင်ႉတၢပေႃးၶုတ်ႇယႂ်ႉး ၵၵ်းလိတ်ႈၵဝ်လဵဝ်းၵၢၵ်ႇ။ ၼၸင်လုၵ်ႈ
ၼႆႉၵေႃႈ မီးယူႇတေႃႇယၢမ်းလီဝ် လဵင်ထၢင်းႁၢင်း ကမ်ႇသိုင်ေသ
ပွၵ်ႈ ၼႆယဝ်ႉ။

3- ၵတ်ႉလူင် ပဵၼ်ထၢၼ်ႇၼႆႉ ၵွပ်ႈသင်ၼေႈ လႆႈသုမ်းပိူၼ်ႈ ၇။
ၵွပ်ႈပိူဝ်ႈ မႃႇၼႁဵင်းယႂ်ႇ၊ မိူဝ်ႈကၼ်ၼပေႉသိုၵ်းထွၵ်း ယဝ်ႉၼၼ်ႉ
ထဝ်ႈၶုၼ်သၢင်ႇရတၼႃႇ ယွင်ႈတူဝ် ၵုပ်ႇဝႃႈ- "ၵႂ်ႉသင် တိုၵ်း
သိုၵ်းထွၵ်းသူၼပေႉၵွၼ်း.... ၵဝ်ၼႆႉ တိုၵ်းသိုၵ်းယိူၵေႃႈ ၼပေႉၵိူဝ်ႈ....
ၵႃႇသေႃႇယိူမႃးၼေႈ ၵဝ်တိုၵ်းၼၼသူ" ၼႆ (တေႇဝႃႇတႃႇၼုသ်ႉ
သတိ) ယိူပ်ႇယမ်ႈ ၵုင်ႇယိူၶဝ် ကၼ်ပိူၼ်ႈ ထွႆႈထိူမ်ၼၼ်ႉၼေႈ
ပဵၼ်ၼႆယဝ်ႉ။

4- သိူၵ်ႈပိုၼ်းႁူဝ်ၼႆႉ ပေႃးၵႃႇၼွႆးမိူင်းယၢင်းလဵင် ႁူင်ႉ-ၵၼ်ႇတႃႇရ
ဝတီႇ ဝဵင်းလွႆၵေႃႇ- မိူင်းၵယႃး ထၢမ်တူသ်းၵူၼ်းထဝ်ႈၵူၼ်းၼၵႇ
ၶဝ် ႁုၵၼ်ၵူႈၵေႃႉ။ ကမ်ႇမီးပပ်ႉမီးယိုၼ် လၢတ်ႈလႆႈတင်းသိူင်ႈ
ယဝ်ႉ။ တီႈပၢင်ႇယဝ်ႉၽွၵ်း ၼေႈၼၸင်သုၵ်ႈသိူတ်ႈၼၼ်ႉ မီးယႂ်ႇတွၼ်ႈ
လွႆၵိုၼ်းၼေႈ ကမ်ႇပေႃးၵႂ်တၢင်းၵႃးယဝ်ႉ။

ၶွပ်ႈထိုင်တီႈ-လုင်းၵျင်းသၢင်ႇလူၼ်း၊ ဝၢၼ်ႈမၢၵ်ႇၶိူဝ်ၶၼ်း။ လုင်းသၢင်ႇလၢဝ်၊
ၼွႆးဝဵင်းလွႆၵေႃႇ ၼေႈ လုင်းသု၊ ဝၢၼ်ႈၵုၼ်ၼႃးၶဝ်ၼတေႉ။

[ထဝ်ႈႁၵ်ႉပိုၼ်း]
ဝၢၼ်ႈမွႆႇ ႁိုၼ်တင်ႈ။

ရိုခင့်ရှု့ပတော့ဘူး